

COMPENDIU AL JURISPRUDENȚEI COMITETULUI EUROPEAN AL DREPTURILOR SOCIALE

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

**COMPENDIU AL JURISPRUDENȚEI
COMITETULUI EUROPEAN
AL DREPTURILOR SOCIALE**

*Opiniile exprimate în această lucrare sunt
responsabilitatea autorului(ilor) și nu
reflectă în mod necesar politica oficială a
Consiliului Europei.*

Reproducerea fragmentelor (până la
500 de cuvinte) este autorizată, cu
excepția scopurilor comerciale
atâta timp cât integritatea textului
este păstrată, fragmentul nu este folosit
în afara contextului, nu oferă informații
incomplete sau nu induce în eroare în
alt mod cititorul cu privire la natura,
domeniul de aplicare sau conținutul
textului.

Textul sursă trebuie întotdeauna
menționat după cum urmează
„© Consiliul Europei, anul publicării”.

Toate celelalte solicitări privind
reproducerea/traducerea integrală
sau parțială a documentului trebuie
adresate Directoratului Comunicare,
Consiliul Europei (F-67075 Strasbourg
Cedex sau publishing@coe.int).
Altă corespondență cu privire la
acest document trebuie adresată
Departamentului Drepturi Sociale,
DGI, Consiliul Europei, F-67075
Strasbourg Cedex sau
social.charter@coe.int.

Design-ul și layout-ul copertii:
Departamentul de Producție
a Documentelor și Publicațiilor (DPDP),
Consiliul Europei.

Poza de copertă: Shutterstock.

Această publicație nu a fost redactată
de către Unitatea Editorială DPDP
pentru a corecta erorile
tipografice și gramaticale

© Consiliul Europei, iunie 2022

Cuprins

CUVÂNT-ÎNAINTE	5
INTRODUCERE	7
PROCEDURA DE RAPORTARE	15
PROCEDURA DE PLÂNGERI COLECTIVE	19
PRINCIPII FUNDAMENTALE DE INTERPRETARE A CARTEI	37
INTERPRETAREA DIFERITELOR PREVEDERI ALE CARTEI	49
Articolul 1. Dreptul la muncă	49
Articolul 2. Dreptul la condiții echitabile de muncă	62
Articolul 3. Dreptul la securitate și la igiena muncii	69
Articolul 4. Dreptul la salarizare echitabilă	79
Articolul 5. Dreptul sindical	90
Articolul 6. Dreptul la negociere colectivă	94
Articolul 7. Dreptul copiilor și tinerilor la protecție	104
Articolul 8. Dreptul lucrătoarelor la protecția maternității	111
Articolul 9. Dreptul la orientare profesională	116
Articolul 10. Dreptul la formare profesională	117
Articolul 11. Dreptul la protecția sănătății	122
Articolul 12. Dreptul la securitate socială	131
Articolul 13. Dreptul la asistență socială și medicală	136
Articolul 14. Dreptul de a beneficia de servicii sociale	144
Articolul 15. Dreptul persoanelor handicapate la autonomie, la integrare socială și la participare în viața comunității	147
Articolul 16. Dreptul familiei la protecție socială, juridică și economică	154
Articolul 17. Dreptul copiilor și tinerilor la protecție socială, juridică și economică	161
Articolul 18. Dreptul la exercitarea unei activități lucrative pe teritoriul celorlalte părți	171
Articolul 19. Dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență	175
Articolul 20. Dreptul la egalitate de șanse și de tratament în materie de angajare și profesie, fără discriminare în funcție de sex	184
Articolul 21. Dreptul la informare și consultare	191
Articolul 22. Dreptul de a lua parte la stabilirea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă	192
Articolul 23. Dreptul persoanelor vârstnice la protecție socială	194
Articolul 24. Dreptul la protecție în caz de concediere	198
Articolul 25. Dreptul lucrătorilor la protecția propriilor creanțe în caz de insolabilitate a patronului acestora	202
Articolul 26. Dreptul la demnitate în muncă	204
Articolul 27. Dreptul lucrătorilor având responsabilități familiale la egalitate de șanse și de tratament	207
Articolul 28. Dreptul reprezentanților lucrătorilor la protecție în întreprindere și facilitățile acordate acestora	210
Articolul 29. Dreptul la informare și consultare în procedurile de concediere colectivă	211
Articolul 30. Dreptul la protecția împotriva sărăciei și a excluderii sociale	214
Articolul 31. Dreptul la locuință	217
ANEXĂ: DOMENIUL DE APLICARE PERSONAL AL CARTEI	231

CUVÂNT-ÎNAINTE

Compendiul prezintă interpretarea dată de Comitetul European al Drepturilor Sociale fiecăreia dintre prevederile Cartei sociale europene, în versiunea revizuită a acesteia din 3 mai 1996.

Acesta include o compilație, articol cu articol și pentru fiecare alineat, a principalelor explicații ale textului Cartei rezultate din examinarea situațiilor naționale ale statelor părți pe baza rapoartelor naționale începând cu 1968 și din prelucrarea plângerilor formulate începând cu 1998. Acesta conține, de asemenea, o prezentare a principiilor de interpretare a Cartei și o descriere a procedurii de plângeri colective.

Compendiul este destinat practicienilor din domeniul juridic, funcționarilor din administrațiile statelor membre, partenerilor sociali, societății civile și publicului larg, pentru a le permite să cunoască și să înțeleagă mai bine Carta socială europeană.

Prezenta versiune a Compendiului este actualizată până la 31 decembrie 2021. Aceasta a fost elaborată cu sprijinul Centrului de Drept pentru Drepturile Omului de la Universitatea din Nottingham.

INTRODUCERE

Carta socială europeană este un tratat al Consiliului Europei adoptat în 1961 și revizuit în 1996, care completează Convenția Europeană a Drepturilor Omului prin garantarea drepturilor economice și sociale.

Comitetul European al Drepturilor Sociale (denumit în continuare „Comitetul”) evaluează dacă țările respectă drepturile prevăzute în Cartă.

Compendiul prezintă interpretarea pe care Comitetul a dat-o diferitelor articole din Carta socială europeană, în versiunea revizuită a acesteia din 1996 (denumită în continuare „Carta”).

Elaborat de Secretariatul Comitetului, acesta nu are caracter obligatoriu pentru Comitet.

COMITETUL EUROPEAN AL DREPTURILOR SOCIALE

1. Componența Comitetului

(în ordinea de prioritate la 1 aprilie 2022, conform articolului 1 din Regulamentul Comitetului)

	Sfârșitul mandatului
Karin LUKAS, președinte (Austria)	31 decembrie 2022
Eliane CHEMLA, vicepreședinte (Franța)	31 decembrie 2024
Aoife NOLAN, vicepreședinte (Irlanda)	31 decembrie 2022
Giuseppe PALMISANO, raportor general (Italia)	31 decembrie 2022
Jozsef HAJDU (Ungaria)	31 decembrie 2024
Barbara KRESAL (Slovenia)	31 decembrie 2022
Kristine DUPATE (Letonia)	31 decembrie 2022
Karin Møhl LARSEN (Danemarca)	31 decembrie 2026
Yusuf BALCI (Turcia)	31 decembrie 2024
Tatiana PUIU (Moldova)	31 decembrie 2024
Paul RIETJENS (Belgia)	31 decembrie 2026
George N. THEODOSIS (Grecia)	31 decembrie 2026
Mario VINKOVIĆ (Croatia)	31 decembrie 2026
Miriam KULLMANN (Germania)	31 decembrie 2026
<i>Un loc vacant</i>	

2. Funcțiile Comitetului

Comitetul decide dacă situația din statele părți este în conformitate cu Carta socială europeană. În conformitate cu articolul 2 din Regulamentul său:

„1. Comitetul se pronunță cu privire la conformitatea situației din state cu Carta socială europeană, cu Protocolul adițional din 1988 și cu Carta socială europeană revizuită.

2. Acesta adoptă concluzii în cadrul procedurii de raportare și decizii în cadrul procedurii de plângeri.”

3. Statutul membrilor Comitetului

Cei cincisprezece membri ai Comitetului sunt independenți și imparțiali.

Aceștia sunt aleși de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei pentru un mandat de șase ani, care poate fi reînnoit o singură dată. În conformitate cu Protocolul de amendare din 1991 („Protocolul de la Torino”), membrii Comitetului European al Drepturilor Sociale sunt aleși de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei. Totuși, această prevedere a protocolului este singura care nu este aplicată, în mod provizoriu, în practică, până la intrarea în vigoare a Protocolului.

Conform Regulamentului Comitetului:

▶ *„Articolul 3: Obligațiile membrilor Comitetului*

Membrii își îndeplinesc atribuțiile cu respectarea cerințelor de independență, imparțialitate și disponibilitate inerente funcției lor și păstrează secretul deliberărilor Comitetului.

▶ *Articolul 4: Declarația solemnă*

Înainte de preluarea mandatului, fiecare membru al Comitetului face, la prima reuniune a Comitetului la care membrul este prezent după alegere, următoarea declarație:

„Declar solemn că îmi voi exercita funcțiile în calitate de membru al acestui Comitet în conformitate cu cerințele de independență, imparțialitate și disponibilitate inerente funcției mele și că voi păstra secretul deliberărilor Comitetului.”

▶ *Articolul 5: Incompatibilitatea*

1. Pe durata mandatului lor, membrii Comitetului nu exercită nicio funcție care este incompatibilă cu cerințele de independență, imparțialitate sau disponibilitate inerente funcției lor.

2. În cazul în care se dovedește că un membru al Comitetului a acceptat să îndeplinească funcții care sunt susceptibile a fi incompatibile cu prevederile alineatului (1), acesta este obligat să suporte consecințele acestui fapt. În caz contrar, precum și în cazul unei încălcări a prevederilor articolului 3, Comitetul este obligat, pe baza unui raport al președintelui, să ia o decizie cu privire la această situație.”

4. Metode de lucru ale Comitetului

Comitetul organizează șapte sesiuni pe an la sediul Consiliului Europei din Strasbourg (sau, atunci când este necesar, online sau în format hibrid).

Fiecare membru al Comitetului acționează ca *Raportor* pentru un anumit număr de prevederi ale Cartei în ceea ce privește sistemul de raportare și pentru plângeri.

Rapoartele naționale sunt examinate de două Subcomitete, fiecare dintre acestea fiind responsabil pentru un anumit număr de prevederi. Subcomitetele pregătesc lucrările plenarei Comitetului.

Plângerile colective sunt examinate și deliberate de către Comitetul în plen.

Comitetul este asistat de un secretariat format din personalul Consiliului Europei.

5. Regulamentul Comitetului

Regulamentul Comitetului reglementează funcționarea internă a Comitetului, precum și desfășurarea celor două proceduri de monitorizare a aplicării Cartei: procedura de plângeri și procedura de raportare.

Regulamentul în vigoare în prezent a fost adoptat în cadrul celei de-a 201-a sesiuni, la 29 martie 2004, și revizuit, cel mai recent, la 19 mai 2021, a se vedea <https://rm.coe.int/rules-rev-320-en/1680a2c899>.

6. Jurisprudența Comitetului

„Jurisprudența” Comitetului este stabilită în toate sursele în care acesta își expune interpretarea cu privire la prevederile Cartei.

Printre acestea se numără:

- ▶ *Decizii* în cazul plângerilor colective: decizii privind admisibilitatea, decizii privind examinarea fondului, decizii privind măsurile imediate și decizii de radiere.

- ▶ *Concluzii*, care decurg din procedura de raportare și publicate în fiecare an în conformitate cu următorul sistem de referință:

- pentru Carta din 1961, compilațiile anuale sunt numerotate I, II, III, IV..., XX-1, XX-2, XX-3, XXII-2 etc.;
- pentru Carta revizuită, acestea sunt numerotate cu 2002 ..., 2019, 2020, 2021 etc.

- ▶ *Declarații de interpretare*.

Pentru a clarifica interpretarea pe care o dă unei prevederi din Cartă, Comitetul poate emite o declarație de interpretare, care este publicată, de obicei, în introducerea generală a concluziilor anuale.

7. Modul în care Comitetul își face evaluările

Pentru a decide dacă anumite situații sunt în conformitate cu Carta, Comitetul verifică mai întâi dacă legile și reglementările existente sunt în concordanță cu drepturile prevăzute în Cartă și nu împiedică aplicarea acestora.

În cazul în care acest prim „test” este trecut, Comitetul verifică în continuare dacă legea este aplicată în practică, în mod corespunzător.

O situație este „neconformă” cu Carta, dacă legislația relevantă este incompatibilă cu cerințele acesteia sau dacă legislația compatibilă este aplicată incorect sau nu este aplicată integral.

8. Opinii separate ale membrilor Comitetului

Comitetul își adoptă concluziile și deciziile prin vot. În majoritatea cazurilor, votul este unanim. Ocazional însă, deciziile sunt adoptate cu majoritatea voturilor. Regulamentul Comitetului permite oricărui membru să exprime o opinie separată, divergentă sau concurentă, care este publicată în același timp cu concluzia sau decizia.

9. Publicarea concluziilor și deciziilor Comitetului

Consiliul Europei publică concluziile și deciziile Comitetului. Aceste documente sunt, de asemenea, disponibile în baza de date HUDOC, care poate fi accesată pe site-ul web al Consiliului Europei, www.coe.int/socialcharter.

10. Trimiteri la concluziile și deciziile Comitetului

Concluziile sunt citate după cum urmează:

- ▶ Trimitere la concluzii, stat, articol și alineat.

De exemplu: Concluziile 2003, Franța, articolul 6 alin. (2).

Deciziile sunt citate după cum urmează:

- ▶ Numele organizației reclamante v. numele statului pârât, numărul plângerii/anul înregistrării, decizia de admisibilitate din [data]/ decizia pe fond din [data], alin.

De exemplu: Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Franței, Plângerea nr. 52/2008, decizia pe fond din 19 octombrie 2009, alin. (82).

Drepturi garantate de Cartă

Drepturile garantate de Cartă privesc toate persoanele în viața lor de zi cu zi, acordând o atenție specială persoanelor și grupurilor vulnerabile.

Locuințe

- ▶ Cadrul juridic care prevede locuințe de un standard adecvat (sigure, sănătoase și de dimensiuni corespunzătoare);
- ▶ Garanții juridice și procedurale în caz de evacuare;
- ▶ Politici și acțiuni de prevenire a lipsei de adăpost;
- ▶ Furnizarea de locuințe de urgență adecvate pentru toate persoanele fără adăpost;
- ▶ Furnizarea de locuințe la prețuri accesibile prin locuințe sociale de calitate și în cantitatea adecvate sau prin alte mijloace.

Sănătate

- ▶ Asigurarea unui mediu sănătos;
- ▶ Promovarea sănătății publice prin educație sanitară și screening;
- ▶ Prevenirea bolilor și a accidentelor;
- ▶ Furnizarea și accesul efectiv la asistență medicală adecvată și la prețuri accesibile;
- ▶ Asistență medicală de urgență pentru toți cei care au nevoie, inclusiv pentru cei aflați în situație ilegală;
- ▶ Protecția maternității, accesul la servicii de sănătate maternală, reglementarea condițiilor de muncă ale femeilor în privința maternității, concediul de maternitate;
- ▶ Mediu de lucru sigur și sănătos.

Educație

- ▶ Învățământ primar și secundar gratuit pentru toți copiii;
- ▶ Servicii de orientare profesională gratuite și eficiente;
- ▶ Formare profesională (inclusiv formare continuă), ucenicie și acces la învățământul superior bazat exclusiv pe aptitudini individuale;
- ▶ Accesul persoanelor cu dizabilități la educație și formare generală, precum și la reabilitare;
- ▶ Educație lingvistică pentru migranți.

Ocuparea forței de muncă

- ▶ Acces la ocuparea forței de muncă
 - Politică de ocupare integrală a forței de muncă și acțiuni de promovare a accesului egal și efectiv la ocuparea forței de muncă;
 - Servicii gratuite de ocupare a forței de muncă pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și măsuri de reinserție pentru șomerii de lungă durată;
 - Accesul persoanelor cu dizabilități la reabilitare și ocuparea unui loc de muncă;
 - Înlăturarea obstacolelor în calea angajării lucrătorilor în activități remunerate în alte state părți.
- ▶ Egalitatea de șanse și egalitatea de tratament pentru femei și bărbați
- ▶ Interzicerea exploatării
 - Interzicerea muncii forțate sau obligatorii, reglementarea muncii deținuților și a muncii casnice;
 - Interzicerea angajării copiilor sub 15 ani.
- ▶ Relații de muncă colective
 - Libertatea de a înființa sau de a adera la sindicate și organizații patronale, independența și garanțiile pentru activitățile sindicale și protecția reprezentanților lucrătorilor;
 - Consultarea comună, negocierea colectivă, soluționarea conflictelor de muncă și acțiunile colective;

- Informarea, consultarea și implicarea lucrătorilor în determinarea și îmbunătățirea mediului și a condițiilor de muncă.
- ▶ Protecția lucrătorilor
 - Sănătate și securitate la locul de muncă, condiții de muncă echitabile și remunerare decentă.
 - Viața privată a lucrătorilor, protecția împotriva tuturor formelor de hărțuire;
 - Protecția specifică a lucrătorilor tineri (cu vârsta cuprinsă între 15 și 18 ani), a femeilor angajate în ceea ce privește maternitatea și a lucrătorilor cu responsabilități familiale.
- ▶ Garanții în caz de încetare a contractului de muncă.

Protecție socială

- ▶ Protecție împotriva sărăciei și a excluderii sociale;
- ▶ Securitate socială adecvată, inclusiv tratamentul egal al persoanelor care circulă între statele părți;
- ▶ Asistență socială și medicală adecvată pentru toate persoanele aflate în nevoie;
- ▶ Prevenirea, eliminarea sau reducerea lipsurilor;
- ▶ Servicii sociale eficiente și de calitate adecvată, inclusiv consiliere, consultanță, ajutor la domiciliu, îngrijire rezidențială etc.;
- ▶ Măsuri în favoarea familiilor (de ex., consiliere familială, servicii de mediere, protecție împotriva violenței domestice, prestații familiale), egalitatea între soți, protecția drepturilor părintești, furnizarea de facilități și servicii de îngrijire a copiilor;
- ▶ Protecția minorilor împotriva pericolelor fizice și morale, cum ar fi exploatarea sexuală, traficul de persoane, utilizarea necorespunzătoare a tehnologiilor informaționale, precum și relele tratamente și abuzurile, inclusiv pedepsele corporale.

Integrare și participare

- ▶ Oferirea posibilității persoanelor în vârstă de a rămâne membri activi ai societății prin resurse și servicii corespunzătoare, precum și de a-și alege stilul de viață prin asigurarea de locuințe și asistență medicală; pentru cei care trăiesc în instituții, respectarea vieții private, protecția împotriva abuzurilor și participarea la deciziile privind condițiile de viață;
- ▶ Participarea persoanelor cu dizabilități la viața comunității prin garanții de nediscriminare, politici elaborate în consultare cu cei direct interesați, ajutor tehnic și financiar pentru creșterea autonomiei, măsuri incluzive privind comunicarea, mobilitatea și transportul, locuințele, cultura și petrecerea timpului liber;
- ▶ Garanții privind călătoria lucrătorilor migranți; reîntregirea familiei pentru lucrătorii migranți și garanții împotriva expulzării;
- ▶ Egalitatea de tratament a lucrătorilor migranți în ceea ce privește remunerarea și alte condiții de angajare, apartenența la sindicate și utilizarea beneficiilor negocierii colective, în ceea ce privește cazarea, impozitele și contribuțiile, precum și accesul la justiție.

Nediscriminare

Drepturile prevăzute în Cartă trebuie garantate tuturor persoanelor în cauză, inclusiv străinilor care își au reședința și/sau lucrează, în mod legal, fără nicio discriminare pe motive de rasă, culoare, sex, vârstă, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, origine națională sau socială, sănătate, apartenență la o minoritate națională, naștere sau alt statut, inclusiv dizabilitate (articolul E).

Semnarea și ratificarea Cartei

Statele membre		Semnături	Ratificări	Acceptarea procedurii privind plângerile colective	
Albania		21 septembrie 1998	14.11.2002		
Andorra		4 noiembrie 2000	12.11.2004		
Armenia		18 octombrie 2001	21.01.2004		
Austria		7 mai 1999	20.05.2011		
Azerbaidjan		18 octombrie 2001	02.09.2004		
Belgia		3 mai 1996	02.03.2004	23.06.2003	
Bosnia și Herțegovina		11 mai 2004	07.10.2008		
Bulgaria		21 septembrie 1998	07.06.2000	07.06.2000	
Croația		6 noiembrie 2009	26.02.2003	26.02.2003	
Cipru		3 mai 1996	27.09.2000	06.08.1996	
Republica Cehă		4 noiembrie 2000	03.11.1999	04.04.2012	
Danemarca	*	3 mai 1996	03.03.1965		
Estonia		4 mai 1998	11.09.2000		
Finlanda		3 mai 1996	21.06.2002	17.07.1998	X
Franța		3 mai 1996	07.05.1999	07.05.1999	
Georgia		30 iunie 2000	22.08.2005		
Germania	*	29 iunie 2007	29.03.2021		
Grecia		3 mai 1996	18.03.2016	18.06.1998	
Ungaria		7 octombrie 2004	20.04.2009		
Islanda		4 noiembrie 1998	15.01.1976		
Irlanda		4 noiembrie 2000	04.11.2000	04.11.2000	
Italia		3 mai 1996	05.07.1999	03.11.1997	
Letonia		29 mai 2007	26.03.2013		
Liechtenstein		9 octombrie 1991			
Lituania		8 septembrie 1997	29.06.2001		
Luxemburg	*	11 februarie 1998	10.10.1991		
Malta		27 iulie 2005	27.07.2005		
Republica Moldova		3 noiembrie 1998	08.11.2001		
Monaco		5 octombrie 2004			
Munte negru		22 martie 2005	03.03.2010		
Olanda		23 ianuarie 2004	03.05.2006	03.05.2006	
Norvegia		7 mai 2001	07.05.2001	20.03.1997	
Macedonia de Nord		27 mai 2009	06.01.2012		
Polonia		25 octombrie 2005	25.06.1997		
Portugalia		3 mai 1996	30.05.2002	20.03.1998	
România		14 mai 1997	07.05.1999		
San Marino		18 octombrie 2001			

Statele membre		Semnături	Ratificări	Acceptarea procedurii privind plângerile colective	
Serbia		22 martie 2005	14.09.2009		
Republica Slovacia		18 noiembrie 1999	23.04.2009		
Slovenia		11 octombrie 1997	07.05.1999	07.05.1999	
Spania		23 octombrie 2000	17.05.2021	17.05.2021	
Suedia		3 mai 1996	29.05.1998	29.05.1998	
Elveția		6 mai 1976			
Turcia		6 octombrie 2004	27.06.2007		
Ucraina		7 mai 1999	21.12.2006		
Regatul Unit	*	7 noiembrie 1997	11.07.1962		
Numărul de state	46	2 + 44 = 46	7 + 35 = 42	16	

Legendă:

Datele cu caractere albine corespund datelor de semnare sau de ratificare a Cartei din 1961; celelalte date corespund semnării sau ratificării Cartei revizuite din 1996.

* Statele a căror ratificare este necesară pentru intrarea în vigoare a Protocolului de modificare din 1991. În practică, în conformitate cu o decizie adoptată de Comitetul de Miniștri la 11 decembrie 1991, acest Protocol este deja aplicat.

Statul X care a recunoscut dreptul ONG-urilor naționale de a depune plângeri colective împotriva sa. Acest tabel este actualizat periodic pe site-ul web al Cartei: www.coe.int/socialcharter

Acceptarea „a la carte”

În conformitate cu articolul A, statele părți pot alege prevederile Cartei pe care intenționează să le accepte în momentul ratificării. Articolul A are următorul conținut:

„Sub rezerva dispozițiilor articolului B de mai jos, fiecare parte contractantă se angajează:

- ▶ să considere Partea I din prezenta Cartă ca o declarație determinând obiectivele a căror realizare o va urmări prin toate mijloacele utile, conform paragrafului introductiv din partea respectivă;
- ▶ să se considere legată de cel puțin 6 din următoarele 9 articole ale Părții a II-a a Cartei: articolele 1, 5, 6, 7, 12, 13, 16, 19 și 20;
- ▶ să se considere legată de un număr suplimentar de articole sau de paragrafe numerotate ale Părții a II-a a Cartei pe care le va alege astfel încât numărul total de articole și de paragrafe numerotate care o leagă să nu fie mai mic de 16 articole sau de 63 de paragrafe numerotate.”

Tabelul cu prevederile acceptate de statele părți este prezentat pe site-ul web: www.coe.int/socialcharter.

Comitetul a făcut următoarea declarație cu privire la relația dintre prevederile acceptate și cele neacceptate:

„9. Carta a fost concepută ca un tot întreg și toate dispozițiile sale se completează reciproc și se suprapun parțial. Este imposibil să se traseze delimitări clare între domeniul de aplicare material al fiecărui articol sau paragraf. Prin urmare, revine Comitetului sarcina de a se asigura, în același timp, că nu sunt impuse statelor părți obligații care decurg din dispoziții pe care acestea nu au intenționat să le accepte și că nucleul esențial al dispozițiilor acceptate nu este amputat ca urmare a faptului că poate conține obligații care pot rezulta, de asemenea, și din dispoziții neacceptate.” (Cauza Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale (MDAC) împotriva Bulgariei, plângerea nr. 41/2007, decizia de admisibilitate din 26 iunie 2007, alin. (9))

PARTEA I:

PROCEDURA DE RAPORTARE

În urma unei decizii adoptate de Comitetul de Miniștri în 2006¹, dispozițiile Cartei au fost împărțite în patru grupuri tematice. Statele părți prezintă anual un raport privind dispozițiile referitoare la unul dintre cele patru grupuri tematice. În consecință, o dată la patru ani, se face raportarea cu privire la fiecare dispoziție acceptată a Cartei. Cele patru grupuri de dispoziții sunt după cum urmează:

- ▶ **Grupa 1:** *Angajare, formare profesională și egalitate de șanse* (articolele 1, 9, 10, 15, 18, 20, 24, 25);
- ▶ **Grupa 2:** *Sănătate, securitate socială și protecție socială* (articolele 3, 11, 12, 13, 14, 23, 30);
- ▶ **Grupa 3:** *Drepturile lucrătorilor* (articolele 2, 4, 5, 6, 21, 22, 26, 28, 29);
- ▶ **Grupa 4:** *Copii, familii, migranți* (articolele 7, 8, 16, 17, 19, 27, 31).

În conformitate cu Formularul pentru rapoarte², statele părți trebuie să furnizeze, pentru fiecare prevedere acceptată în cauză, orice informații pertinente privind măsurile adoptate pentru a asigura aplicarea acesteia, în special cadrul juridic (legi, regulamente, contracte colective, jurisprudență internă pertinentă etc.) și măsurile luate (acorduri administrative și/sau de finanțare, programe, planuri de acțiune etc.) pentru a pune în aplicare cadrul juridic și orice statistici pertinente sau alte informații relevante care să permită o evaluare a măsurii în care cadrul juridic este aplicat în practică.

Începând cu 2019, Comitetul a adresat *întrebări țintă* statelor părți atunci când a solicitat rapoartele anuale ordinare, pentru a concentra monitorizarea asupra aspectelor critice/urgente și pentru a ajuta statele părți în redactarea rapoartelor.

În aprilie 2014, Comitetul de Miniștri a adoptat noi modificări ale procedurii de raportare prevăzute de Cartă.³ Principalul obiectiv al modificărilor a fost simplificarea procedurii de raportare pentru statele părți care au acceptat, de asemenea, procedura de plângeri colective. În urma acestor modificări, statele părți care au acceptat procedura de plângeri trebuie să prezinte, la fiecare doi ani, un așa-numit „raport simplificat” *exclusiv* cu privire la acțiunile ulterioare deciziilor Comitetului privind plângerile colective.

Pentru a preveni fluctuațiile excesive ale volumului de muncă al CEDS de la un an la altul, statele părți care au acceptat procedura de depunere a plângerilor au fost împărțite în două grupe. Grupele au fost alcătuite prin distribuirea statelor părți în funcție de numărul de plângeri înregistrate împotriva lor începând cu 2014 (de la cel mai mare la cel mai mic), după cum urmează:

- ▶ **Grupa A:** Belgia, Bulgaria, Finlanda, Franța, Grecia, Irlanda, Italia, Portugalia.
- ▶ **Grupa B:** Croația, Cipru, Republica Cehă, Olanda, Norvegia, Slovenia, Spania, Suedia.

Rapoartele simplificate trebuie să conțină indicații detaliate cu privire la acțiunile ulterioare care au fost întreprinse ca răspuns la deciziile Comitetului în cazul plângerilor colective (modificări legislative, noi măsuri administrative și/sau de finanțare, modificări ale practicilor etc.).

Întrucât statele părți obligate prin procedura de plângeri prezintă un raport simplificat, o dată la doi ani, și rapoarte ordinare privind grupurile tematice de dispoziții, în ceilalți ani, aceasta înseamnă că statele raportează efectiv cu privire la fiecare dispoziție acceptată doar o dată la opt ani (și nu o dată la patru ani, așa cum este cazul statelor părți care nu sunt obligate prin procedura de plângeri). Pentru ca aceste state părți să raporteze cu privire la toate cele patru grupuri tematice de dispoziții în perioada de opt

1 [Decizia din 2006 \(coe.int\)](#)

2 [Formular pentru rapoarte \(coe.int\)](#)

3 [Decizia din 2014 \(coe.int\)](#)

ani, acestea trebuie să prezinte uneori rapoarte simplificate, în doi ani succesivi (a se vedea calendarul de raportare de mai jos).

În conformitate cu deciziile Comitetului de Miniștri din 2006 și 2014, statele părți trebuie, în prezent, să își prezinte rapoartele conform următorului calendar:

Perioada de referință	Grup tematic/ articole	Termen limită de prezentare a rapoartelor	Raport ordinar	Raport simplificat	Adoptarea concluziilor/ constatărilor
01.01.2015-31.12.2018	Grupul 1 Angajare, formare profesională și egalitate de șanse	31.12.2019	Toate statele cu excepția Grupei A	Statele din Grupa A	Ianuarie 2021
01.01.2016-31.12.2019	Grupul 2 Sănătate, securitate socială, protecție socială	31.12.2020	Toate statele cu excepția Grupei A	Statele din Grupa A	Ianuarie 2022
01.01.2017-31.12.2020	Grupul 3 Drepturile lucrătorilor	31.12.2021	Toate statele cu excepția Grupei B	Statele din Grupa B	Ianuarie 2023
01.01.2018-31.12.2021	Grupul 4 Copii, familii și migranți	31.12.2022	Toate statele cu excepția Grupei A	Statele din Grupa A	Ianuarie 2024
01.01.2019-31.12.2022	Grupul 1 Angajare, formare profesională și egalitate de șanse	31.12.2023	Toate statele cu excepția Grupei B	Statele din Grupa B	Ianuarie 2025
01.01.2020-31.12.2023	Grupul 2 Sănătate, securitate socială, protecție socială	31.12.2024	Toate statele cu excepția Grupei B	Statele din Grupa B	Ianuarie 2026
01.01.2021-31.12.2024	Grupul 3 Drepturile lucrătorilor	31.12.2025	Toate statele cu excepția Grupei A	Statele din Grupa A	Ianuarie 2027
01.01.2022-31.12.2025	Grupul 4 Copii, familii și migranți	31.12.2026	Toate statele cu excepția Grupei B	Statele din Grupa B	Ianuarie 2028
Etc.					

ÎNDEPLINIREA DE CĂTRE STATELE PĂRȚI A OBLIGAȚIILOR DE RAPORTARE

Atunci când decid cu privire la natura și amploarea informațiilor care trebuie incluse în raport, autoritățile naționale trebuie să țină seama de jurisprudența Comitetului European al Drepturilor Sociale, astfel cum este reflectată în concluziile și deciziile anterioare ale Comitetului. Acestea pot face apel la diverse publicații privind jurisprudența, inclusiv la Compendiul publicat sub responsabilitatea Secretariatului. Comitetul reamintește, de asemenea, că fiecare raport trebuie să conțină răspunsuri la toate întrebările adresate de Comitet în concluziile sale, fie că este vorba de întrebări cu caracter general adresate tuturor statelor părți (astfel de întrebări apar în „Introducerea generală”), fie întrebări punctuale cuprinse în concluziile propriuzise cu privire la fiecare stat pentru fiecare dispoziție. În ceea ce privește informațiile statistice, este de la sine înțeles că, în cazul în care lipsesc statisticile oficiale, guvernele pot furniza date sau estimări bazate pe studii și anchete ad-hoc sau pot utiliza date valabile din alte surse. După cum s-a menționat mai sus, începând din 2019, Comitetul a adresat întrebări direcționate statelor părți. În cadrul acestui sistem, statele părți sunt obligate să furnizeze informații doar ca răspuns la întrebarea țintă.

În plus, statele trebuie să furnizeze informații ca răspuns la concluziile anterioare de neconformitate, la amănările anterioare, precum și ca răspuns la concluziile anterioare de conformitate până la primirea informațiilor solicitate.

Având în vedere faptul că actualul sistem de prezentare a rapoartelor implică o perioadă de patru ani între rapoartele privind orice prevedere acceptată a Cartei și angajarea de a evita, pe cât posibil, amânarea concluziilor, Comitetul a decis că, în general, va amâna o concluzie din lipsă de informații doar o singură dată înainte de a adopta o concluzie de neconformitate pe motiv că nu s-a stabilit de către statul parte în cauză că situația este în conformitate cu Carta. În termeni practici, acest lucru înseamnă că, în cazul în care concluziile cuprinse în prezentul volum au fost amânate, informațiile solicitate trebuie incluse în următorul raport privind dispoziția în cauză (adică, peste patru ani), în caz contrar concluzia va fi una de neconformitate.”

PUBLICAREA CONCLUZIILOR ȘI CONSTATĂRILOR ȘI URMĂRIREA ULTERIOARĂ

Concluziile Comitetului sunt publicate anual. Acestea sunt disponibile pe site-ul web al Consiliului Europei: www.coe.int/socialcharter.

În cazul în care Comitetul concluzionează că o situație nu este conformă, statul parte trebuie să racordeze situația în conformitate cu prevederile Cartei. În cazul în care statul parte nu întreprinde nicio măsură, Comitetul de Miniștri poate adresa o recomandare statului respectiv, solicitându-i să opereze modificări în legislație și/sau în practică. Lucrările Comitetului de Miniștri sunt pregătite de un Comitet guvernamental format din reprezentanți ai guvernelor statelor părți la Cartă, asistați de observatori care reprezintă organizațiile patronale și sindicale europene (Confederația Europeană a Sindicatelor (CES), Business Europe și Organizația Internațională a Angajatorilor (OIA)).

PARTEA a II-a:

PROCEDURA RECLAMAȚIILOR COLECTIVE

Procedura reclamațiilor colective a fost instituită în temeiul Protocolului adițional din 1995 la Carta socială europeană care prevede un sistem de reclamații colective și al Regulamentului de procedură al Comitetului. De asemenea, aceasta a fost completată în continuare prin decizii succesive ale Comitetului privind admisibilitatea și fondul reclamațiilor depuse.

Până în octombrie 2021, șaisprezece state părți au ratificat Protocolul adițional din 1995: (Franța, Grecia, Portugalia, Italia, Belgia, Bulgaria, Irlanda, Finlanda, Olanda, Suedia, Croația, Norvegia, Slovenia, Cipru, Republica Cehă și Spania).⁴

Tipuri de decizii

În cadrul procedurii reclamațiilor colective, Comitetul adoptă șase tipuri de decizii: decizii privind admisibilitatea, decizii privind măsurile imediate, decizii privind admisibilitatea și măsurile imediate, decizii privind fondul, decizii privind admisibilitatea și fondul și decizii de respingere a plângerilor.

Scenariul tipic în cazul unei plângeri este de a avea două decizii separate - una privind admisibilitatea și una privind fondul. Cu toate acestea, în unele cazuri excepționale, va exista o singură decizie: de admisibilitate și pe fond.⁵ În unele cazuri, Comitetul a acordat, de asemenea, măsuri imediate - fie într-o decizie separată⁶, fie concomitent cu decizia de admisibilitate.

ADMISIBILITATEA

1. Forma reclamației

În conformitate cu articolul 4 din Protocolul adițional din 1995, reclamația: (i) se depune în scris, (ii) se referă la o prevedere a Cartei acceptată de statul parte în cauză și (iii) indică în ce privință acesta din urmă nu a asigurat aplicarea satisfăcătoare a acestei prevederi.⁷

Depunere în scris

Articolul 5 din Protocolul adițional din 1995 prevede că orice reclamație se adresează Secretarului general, care trebuie să avizeze primirea prin informarea părții contractante în cauză și să o transmită imediat

⁴ A se vedea Tabelul de semnături și ratificări din STE - nr. 158

⁵ Cauza [Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 109/2014, decizia de admisibilitate și fondul, din 10 octombrie 2017

⁶ A se vedea, de ex., [cauza Association for the Protection of all Children \(APPROACH\) Ltd \(Asociația pentru Protejarea Tuturor Copiilor\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 98/2013, decizia privind măsurile imediate din 2 decembrie 2013; a se vedea, de asemenea, [cauza Conferința Bisericilor Europene \(CEC\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 90/2013, decizia privind măsurile imediate din 25 octombrie 2013

⁷ Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective, ETS - nr. 158, articolul 4, a se vedea, de asemenea, [cauza Femeile Universitare din Europa împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 124/2016, decizia de admisibilitate din 4 iulie 2017, alin. (6)-(9), și [cauza Confédération française démocratique du travail \(CFDT\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 50/2008, decizia pe fond din 9 septembrie 2009, alin. (18)

Comitetului de experți independenți.⁸ Reclamațiile colective pot fi adresate, de asemenea, Secretarului executiv care acționează în numele Secretarului general al Consiliului Europei.⁹

Semnături

Reclamația trebuie să fie semnată de o persoană autorizată să reprezinte ONG-ul sau sindicatul reclamant. Acest criteriu a fost inițial prevăzut la articolul 20 din Regulamentul Comitetului European al Drepturilor Sociale, dar a fost transferat, în prezent, la articolul 23.¹⁰

Organizația reclamantă trebuie să dovedească faptul că semnatarul a fost împuternicit, în mod corespunzător, să depună o reclamație; în caz contrar, reclamația va fi inadmisibilă.¹¹

Reclamația poate fi semnată, de exemplu, de un președinte sau de un director al organizației reclamante, cu condiția ca această persoană să aibă dreptul de a face acest lucru în conformitate cu statutul organizației.¹² Acesta este cazul dacă statutul îi conferă semnatarului reclamației *locus standi* sau îi dă dreptul de a apăra interesele organizației sau de a efectua toate actele necesare pentru realizarea obiectivelor statutare ale organizației.¹³ Semnatarul poate fi un vicepreședinte, dacă statutul prevede acest lucru sau dacă acesta este delegat în conformitate cu principiile menționate mai sus.¹⁴

În cazul în care semnatarul nu a fost autorizat, în mod permanent, prin statut, acesta poate primi o împuternicire sau un mandat din partea organului de conducere al asociației sau al sindicatului.¹⁵

Delegarea poate fi efectuată secvențial, dacă sunt îndeplinite condițiile necesare în fiecare etapă.¹⁶

În cazul în care semnatarul părăsește organizația reclamantă în timpul procedurii, succesorul său poate fi delegat să reprezinte organizația.¹⁷

În cazul în care reclamația este depusă în numele mai multor organizații, semnatarul trebuie să fie împuternicit, în mod oficial, de fiecare dintre aceste organizații.¹⁸

Nu există condiții formale speciale pentru semnătură: semnătura trebuie să fie pe unul dintre documente, adică pe reclamația propriu-zisă, pe scrisoarea de însoțire sau pe un document trimis ulterior.¹⁹

Referirea la o prevedere din Cartă acceptată de statul în cauză

Reclamația trebuie să indice prevederile a căror încălcare este invocată, inclusiv, dacă este cazul, articolul E din Cartă. Nu se poate invoca o încălcare a articolului G din Cartă, deoarece această prevedere stabilește condițiile în care sunt permise restricțiile privind exercitarea drepturilor prevăzute de Cartă și nu poate

8 [Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective, ETS - nr. 158, articolul 5](#)

9 [Regulamentul Comitetului European al Drepturilor Sociale, articolul 23](#); a se vedea, de asemenea, [cauza Organizația Mondială împotriva Torturii \(OMCT\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 17/2003, decizia de admisibilitate din 9 decembrie 2003, alin. (5)

10 [Regulament, op. cit., articolul 23](#)

11 [Cauza Frente Comum de Sindicatos da Administração Pública împotriva Portugaliei](#), Plângerea nr. 36/2006, decizia de admisibilitate din 5 decembrie 2006, alin. (4)

12 [Cauza Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur \(SAGES\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 26/2004, decizia de admisibilitate din 7 decembrie 2004, alin. (5)

13 [Cauza Organizația Mondială împotriva Torturii \(OMCT\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 17/2003, decizia de admisibilitate din 9 decembrie 2003, alin. (5)

14 [Cauza Syndicat national des professions du tourisme împotriva Franței](#), Plângerea nr. 6/1999, decizia de admisibilitate din 10 februarie 2000, alin. (9) și (10); a se vedea, de asemenea, [Syndicat occitan de l'éducation împotriva Franței](#), Plângerea nr. 23/2003, decizia de admisibilitate din 13 februarie 2004, alin. (8)

15 [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 31/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (7); a se vedea, de asemenea, [cauza Centrale générale des services publics împotriva Belgiei](#) Plângerea nr. 25/2004, decizia de admisibilitate din 6 septembrie 2004, alin. (2) și (8)

16 [Cauza Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur \(SAGES\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 26/2004, decizia de admisibilitate din 7 decembrie 2004, alin. (4) și (5)

17 [Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări \(COHRE\) împotriva Croației](#), Plângerea nr. 52/2008, decizia de admisibilitate din 30 martie 2009, alin. (14)

18 [Cauza Syndicat SUD Travail Affaires Sociales împotriva Franței](#), Plângerea nr. 24/2004, decizia de admisibilitate din 7 decembrie 2004, alin. (3) și (7), a se vedea, de asemenea, [cauza Transgender Europe și ILGA-Europe împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 117/2015, decizia de admisibilitate din 9 septembrie 2015, alin. (8)

19 [Cauza Organizația Mondială împotriva Torturii \(OMCT\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 17/2003, decizia de admisibilitate din 9 decembrie 2003, alin. (5)

conduce la o încălcare ca atare.²⁰ Această prevedere poate, totuși, să ofere o referință pentru interpretarea prevederilor privind drepturile materiale din Cartă.²¹ Aceste norme se aplică *mutatis mutandis* și articolului F din Cartă.²²

Consecințele acceptării „à la carte” a Cartei

O reclamație se referă la o prevedere a Cartei acceptată de statul parte în cauză.²³ Cu toate acestea, Carta a fost concepută ca un întreg și toate prevederile sale se completează reciproc și se suprapun parțial.²⁴

Este imposibil să se facă delimitarea exactă între domeniul de aplicare material al fiecărui articol sau alineat.²⁵ Prin urmare, revine Comitetului sarcina de a se asigura că nu sunt impuse obligații statelor care decurg din dispoziții pe care acestea nu au intenționat să le accepte și că miezul esențial al dispozițiilor acceptate nu este anulat ca urmare a faptului că acesta poate conține obligații care pot rezulta, de asemenea, și din dispoziții neacceptate.²⁶

Competența *ratione temporis*

În conformitate cu principiul neretroactivității tratatelor, astfel cum este codificat la articolul 28 din Convenția de la Viena din 1969 privind dreptul tratatelor, punctul de plecare pentru aplicare este data la care un tratat a intrat în vigoare într-o țară și nu data semnării sale.²⁷ Cu toate acestea, există o excepție de la această regulă: mai exact, atunci când evenimentele care au avut loc înainte de intrarea în vigoare a unui tratat continuă să se producă și după această dată, constituind astfel, în mod potențial, o încălcare continuă.²⁸

2. Organizații reclamante eligibile

În conformitate cu articolul 1 lit. (a) din Protocolul adițional din 1995, următoarele organizații pot depune reclamații cu privire la aplicarea nesatisfăcătoare a Cartei:

A. organizațiile internaționale ale angajatorilor și angajaților menționate la alineatul 2) al articolului 27 din Carta din 1961, care are următorul conținut:

„Comitetul guvernamental este alcătuit din câte un reprezentant al fiecărui stat parte. Reprezentantul statului invită cel mult două organizații patronale internaționale și cel mult două organizații sindicale internaționale, să-și trimită observatori cu titlu consultativ, la reuniunile Comitetului. Printre altele, acesta poate consulta cel mult doi reprezentanți ai organizațiilor internaționale neguvernamentale cu statut consultativ pe lângă Consiliul Europei, în ceea ce privește chestiunile pe care aceste organizații sunt cu precădere calificate să le dezbată, cum ar fi asistența socială și protecția economică și socială a familiei.”

- 20 [Cauza *Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur \(SAGES\)* împotriva Franței](#), Plângerea nr. 26/2004, decizia pe fond din 15 iunie 2005, alin. (31), a se vedea, de asemenea, [cauza *Trustul pentru Drepturi Egale \(ERT\)* împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 121/2016, decizia de admisibilitate din 5 iulie 2016 alin. (11); a se vedea, de asemenea, [cauza *Federația pensionarilor angajați din Grecia \(IKA-ETAM\)* împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 76/2012, decizia de admisibilitate din 23 mai 2012, alin. (5)-(7)
- 21 [Cauza *Federația pensionarilor angajați din Grecia \(IKA-ETAM\)* împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 76/2012, decizia pe fond din 7 decembrie 2012, alin. (48); a se vedea, de asemenea, [cauza *Trustul pentru Drepturi Egale \(ERT\)* împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 121/2016, decizia de admisibilitate din 5 iulie 2016 alin. (11)
- 22 [Cauza *Confederația Generală a Muncii din Grecia \(GSEE\)* împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 111/2014, decizia de admisibilitate din 19 mai 2015, alin. (10).
- 23 [Cauza *Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice \(EUROFEDOP\)* împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 3/1999, decizia de admisibilitate din 13 octombrie 1999
- 24 [Cauza *Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\)* împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 41/2007, decizia de admisibilitate din 26 iunie 2007, alin. (8)-(10)
- 25 [Cauza *Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\)* împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 41/2007, decizia de admisibilitate din 26 iunie 2007, alin. (8)-(10)
- 26 [Cauza *Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\)* împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 41/2007, decizia de admisibilitate din 26 iunie 2007, alin. (8)-(10), a se vedea, de asemenea, [cauza *Forumul European al Romilor și Nomazilor \(ERTF\)* împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 104/2014, decizia de admisibilitate din 30 iunie 2014, alin. (10)
- 27 [Cauza *Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\)* împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (15)
- 28 [Cauza *Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\)* împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (15), a se vedea, de asemenea, [cauza *Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\)* împotriva Sloveniei](#), Plângerea nr. 53/2008, decizia de admisibilitate din 2 decembrie 2008, alin. (8), și [cauza *Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări \(COHRE\)* împotriva Croației](#), Plângerea nr. 52/2008, decizia de admisibilitate din 30 martie 2009, alin. (18)

În practică, trei organizații sunt invitate să participe la lucrările Comitetului guvernamental:

- ▶ două organizații ale angajatorilor: Organizația Internațională a Angajatorilor și Business Europe;
- ▶ o organizație a lucrătorilor: Confederația Europeană a Sindicatelor.

Aceste trei organizații au, prin urmare, dreptul de a depune reclamații împotriva oricărui stat care a acceptat procedura de reclamații colective.

În conformitate cu articolul 1 lit. (b) din Protocolul adițional, următoarele organizații pot depune reclamații care invocă aplicarea nesatisfăcătoare a Cartei:

B. alte organizații internaționale neguvernamentale care au statut consultativ pe lângă Consiliul Europei și care au fost incluse pe o listă întocmită în acest scop de către Comitetul guvernamental:

organizațiile internaționale neguvernamentale (OING-uri) care au statut participativ²⁹ pe lângă Consiliul Europei sunt incluse pe lista corespunzătoare întocmită de Comitetul guvernamental al Cartei pentru o perioadă de patru ani, care poate fi reînnoită.³⁰

Faptul că un OING care are dreptul de a depune reclamații este (i) asistat de un ONG național, (ii) acționează în calitate de purtător de cuvânt pentru o astfel de organizație sau (iii) depune o reclamație redactată, în principal, de un ONG național nu constituie, ca atare, un motiv de inadmisibilitate.³¹

În conformitate cu articolul 3 din Protocolul adițional din 1995, organizațiile internaționale neguvernamentale menționate la articolul 1 lit. (b) pot prezenta reclamații conform procedurii prevăzute în articolele mai sus menționate, numai în domeniile în care ele au fost recunoscute ca având competențe specifice.³²

Comitetul evaluează o astfel de competență prin examinarea:

- ▶ statutelor OING-urilor³³ și/sau;
- ▶ scopului sau a obiectivelor acestuia;³⁴
- ▶ activităților sale care demonstrează implicarea și interesul deosebit și de lungă durată al reclamantului în domeniile vizate de reclamație³⁵ sau care ilustrează o competență generală în domeniul drepturilor omului³⁶ și un mandat foarte larg;³⁷
- ▶ calificării sale recunoscute în alte domenii, în special în cadrul Conferinței OING-urilor a Consiliului Europei;³⁸

29 Anterior, se utiliza termenul „consultare”.

30 A se vedea lista OING-urilor care au dreptul de a depune plângeri colective: <https://rm.coe.int/gc-2020-1-rev2-bil-list-ingos-01-10-2020/1680a01607>

31 [Cauza Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului \(INTERIGHTS\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 49/2008, decizia de admisibilitate din 23 septembrie 2008, alin. (2) și (8), a se vedea, de asemenea, [cauza Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa \(FAFCE\) împotriva Suediei](#), Plângerea nr. 99/2013, decizia de admisibilitate din 10 septembrie 2013, și [cauza Defence for Children International împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 47/2008, decizia de admisibilitate din 23 septembrie 2008, alin. (6)-(11)

32 *Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective*, ETS - nr. 158, articolul 3

33 [Cauza Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului \(INTERIGHTS\) împotriva Croației](#), Plângerea nr. 45/2007, decizia de admisibilitate din 1 aprilie 2008, alin. (5), a se vedea, de asemenea, [cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție împotriva Portugaliei](#), Plângerea nr. 11/2001, decizia de admisibilitate din 17 octombrie 2001, alin. (5), a se vedea, de asemenea, [cauza Asociația Internațională Autism-Europa \(IAAE\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 13/2002, decizia de admisibilitate din 12 decembrie 2002, alin. (7)

34 [Cauza Consiliul Quaker pentru Afaceri Europene \(QCEA\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 8/2000, decizia de admisibilitate din 28 iunie 2000, alin. (8), a se vedea, de asemenea, [cauza Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului \(FIDH\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 14/2003, decizia de admisibilitate din 16 mai 2003, alin. (5), a se vedea, de asemenea, [cauza Organizația Mondială împotriva Torturii \(OMCT\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 17/2003, decizia de admisibilitate din 9 decembrie 2003, alin. (6)

35 [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 15/2003, decizia de admisibilitate din 16 iunie 2003, alin. (5); a se vedea, de asemenea, [cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (3), (7) și (12)

36 [Cauza Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 41/2007, decizia de admisibilitate din 26 iunie 2007, alin. (6)

37 [Cauza Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDH\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 42/2007, decizia de admisibilitate din 16 octombrie 2007, alin. (7)-(9)

38 [Cauza Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa \(FAFCE\) împotriva Suediei](#), Plângerea nr. 99/2013, decizia de admisibilitate din 10 septembrie 2010, alin. (8)

- ▶ domeniului de competență al organizației naționale din statul pârât, afiliată la OING-ul reclamant, este irelevant;³⁹
- ▶ incapacitatea OING-ului de a demonstra că a desfășurat activități în statul pârât nu îl împiedică să depună o reclamație atunci când desfășoară activități la nivel european;⁴⁰
- ▶ OING-ul nu trebuie, în mod necesar, să își demonstreze competența în reclamația propriu-zisă, ci poate face acest lucru într-un document ulterior prezentat în cadrul procedurilor.⁴¹

În conformitate cu articolul 1 lit. (c) din Protocolul adițional din 1995, următoarele organizații pot depune reclamații care invocă aplicarea nesatisfăcătoare a Cartei:

C. organizațiile naționale reprezentative ale angajatorilor și angajaților din jurisdicția statului parte împotriva căruia a fost făcută reclamația/

a) Noțiunea de sindicat

Comitetul analizează dacă, în conformitate cu articolul 1 lit. (c) din Protocol, organizația reclamantă este un sindicat sau un patronat național și, în caz afirmativ, dacă este reprezentativă în sensul reclamației.⁴²

Pentru a fi considerată sindicat în sensul procedurii de reclamație colectivă, organizația reclamantă trebuie să exercite funcții care pot fi considerate prerogative sau activități sindicale, cum ar fi participarea la negocieri colective, declanșarea de greve, intentarea de acțiuni în justiție împotriva angajatorilor și/sau în numele membrilor săi, luarea de măsuri pentru a sprijini sau îmbunătăți condițiile de muncă ale membrilor săi etc. Denumirea sau forma organizației nu este decisivă în această privință.⁴³ Simplul fapt că un sindicat a depus o reclamație către Comitet nu poate fi interpretat ca dovadă a unei activități sindicale.⁴⁴

Faptul că, de exemplu, barourile au inițiat anumite activități în vederea protejării intereselor membrilor lor nu este, în sine, suficient pentru a justifica concluzia că acestea sunt sindicate în sensul Cartei, în general, și în sensul Protocolului adițional din 1995, în special.⁴⁵

b) Reprezentativitatea sindicatelor și a organizațiilor patronale

Reprezentativitatea sindicatelor naționale, în sensul procedurii de reclamații colective, este un concept autonom care nu este neapărat identic cu noțiunea națională de reprezentativitate.⁴⁶ Cu alte cuvinte, un sindicat care nu este considerat reprezentativ la nivel național poate fi considerat reprezentativ în sensul procedurii de reclamații colective.⁴⁷ Reprezentativitatea, în conformitate cu dreptul intern la nivelul unei singure întreprinderi, nu garantează reprezentativitatea în sensul procedurii de reclamații colective.⁴⁸

39 *Cauza Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa (FAFCE) împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 89/2013, decizia de admisibilitate din 2 iulie 2013, alin. (14)

40 *Cauza Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa (FAFCE) împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 89/2013, decizia de admisibilitate din 2 iulie 2013, alin. (11)

41 *Cauza Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa (FAFCE) împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 89/2013, decizia de admisibilitate din 2 iulie 2013, alin. (13)

42 *Cauza Associazione Nazionale Giudici di Pace împotriva Italiei*, Plângerea nr. 102/2013, decizia de admisibilitate din 2 decembrie 2014, alin. (5)-(10), a se vedea, de asemenea, *cauza Bedriftsforbundet împotriva Norvegiei*, Plângerea nr. 103/2013, decizia de admisibilitate din 14 mai 2014, alin. (7)-(17).

43 *Cauza Associazione sindacale «La Voce dei Giusti» împotriva Italiei*, Plângerea nr. 105/2014, decizia de admisibilitate din 17 martie 2015, alin. (8)-(11), a se vedea, de asemenea, *cauza Movimento per la Libertà' della psicanalisi-Associazione Culturale Italiana împotriva Italiei*, plângerea nr. 122/2016, decizia de admisibilitate din 24 martie 2017, alin. (8)-(12)

44 *Cauza Barourile din Grecia împotriva Greciei*, Plângerea nr. 196/2020, decizia de admisibilitate și privind măsurile imediate din 23 martie 2021, alin. (16)-(20); a se vedea, de asemenea, *cauza Associazione Medici Liberi împotriva Italiei*, Plângerea nr. 177/2019, decizia de admisibilitate din 6 decembrie 2019, alin. (11)

45 *Cauza Barourile din Grecia împotriva Greciei*, Plângerea nr. 196/2020, decizia de admisibilitate și privind măsurile imediate din 23 martie 2021, alin. (21)

46 *Cauza Syndicat national des professions du tourisme împotriva Franței*, Plângerea nr. 6/1999, decizia de admisibilitate din 10 februarie 2000, alin. (6) și (7), a se vedea, de asemenea, *cauza Syndicat occitan de l'éducation împotriva Franței*, Plângerea nr. 23/2003, decizia de admisibilitate din 13 februarie 2004, alin. (3) și (4).

47 *Cauza Bedriftsforbundet împotriva Norvegiei*, Plângerea nr. 103/2013, decizia de admisibilitate din 14 mai 2014, alin. (13), a se vedea, de asemenea, *cauza Associazione Professionale e Sindacale (ANIEF) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 146/2017, decizia de admisibilitate din 12 septembrie 2017, alin. (6)

48 *Cauza CGT YTO France împotriva Franței*, Plângerea nr. 174/2019, decizia de admisibilitate din 28 ianuarie 2020, alin. (17), a se vedea, de asemenea, *cauza CGT YTO France împotriva Franței*, Plângerea nr.183/2019, decizia de admisibilitate din 13 mai 2020, alin. (8)

Comitetul examinează reprezentativitatea în special în ceea ce privește domeniul vizat de reclamație, scopul sindicatului și activitățile pe care acesta le desfășoară.⁴⁹ De asemenea, Comitetul susține că, pentru a fi reprezentativ, un sindicat trebuie să fie real, activ și independent.⁵⁰

Criteriile utilizate de Comitet pentru a evalua dacă un sindicat este reprezentativ, în sensul procedurii de reclamații colective, includ:

- ▶ aprecierea globală a conținutului dosarului cauzei;⁵¹
- ▶ dacă sindicatul reprezintă majoritatea profesioniștilor care lucrează în sectorul de activitate relevant;⁵²
- ▶ dacă sindicatul este reprezentativ la nivel național și, prin urmare, dacă este capabil să negocieze convenții colective;⁵³
- ▶ numărul de membri pe care îi reprezintă sindicatul și rolul pe care îl joacă în cadrul negocierilor colective;⁵⁴
- ▶ dacă sindicatul exercită, în zona geografică în care este stabilit, activități de apărare a intereselor materiale și morale ale unui număr suficient de lucrători dintr-un anumit sector de activitate, fiind independent față de autoritățile de ocupare a forței de muncă.⁵⁵

Cu toate acestea, Comitetul a mai susținut că aplicarea criteriilor de reprezentativitate nu trebuie să conducă la excluderea automată a sindicatelor mici sau a celor constituite recent în avantajul sindicatelor mai mari și/sau cu o vechime mai mare.⁵⁶

Aceleași criterii sunt luate în considerare și în cazul organizațiilor reprezentative ale angajatorilor.⁵⁷

Un sindicat a cărui activitate se limitează la o singură întreprindere, fiind în același timp afiliat la un sindicat de nivel superior, nu va fi considerat, în general, reprezentativ în sensul articolului 1 lit. c) din Protocolul adițional din 1995.⁵⁸

Lipsa de informații privind numărul specific de membri pe care organizația sindicală îi reprezintă și, dacă aceasta a negociat colectiv în numele acestor membri, a determinat Comitetul să concluzioneze că nu poate evalua dacă organizația este reprezentativă (și, prin urmare, a considerat cererea inadmisibilă).⁵⁹

În cazul în care un sindicat este considerat reprezentativ în sensul procedurii de reclamații colective, acesta poate formula plângeri chiar dacă acestea se referă la alte categorii profesionale decât cele cu privire la care reprezintă lucrătorii la nivel național.⁶⁰

49 [Cauza *Sindacato Autonomo Europeo Scuola ed Ecologia* \(SAESE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 166/2018, decizia de admisibilitate din 18 martie 2019, alin. (7), care citează [cauza *Syndicat de Défense des Fonctionnaires* împotriva Franței](#), Plângerea nr. 73/2011, decizia de admisibilitate din 7 decembrie 2011, alin. (6)

50 [Cauza *Sindacato Autonomo Europeo Scuola ed Ecologia* \(SAESE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 166/2018, decizia de admisibilitate din 18 martie 2019, alin. (7)

51 [Cauza *Confédération Française de l'Encadrement* \(CFE-CGC\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 9/2000, decizia de admisibilitate din 7 noiembrie 2000, alin. (7); [Cauza *Associazione Nazionale Giudici di Pace* împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 102/2013, decizia de admisibilitate din 2 decembrie 2014, alin. (12).

52 [Cauza *Tehy ry și STTK ry* împotriva Finlandei](#), Plângerea nr. 10/2000, decizia de admisibilitate din 12 februarie 2001, alin. (6).

53 [Cauza *Confédération Française de l'Encadrement* \(CFE-CGC\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 9/2000, decizia de admisibilitate din 7 noiembrie 2000, alin. (7), a se vedea, de asemenea, [cauza *Tehy ry și STTK ry* împotriva Finlandei](#), Plângerea nr. 10/2000, decizia de admisibilitate din 12 februarie 2001, alin. (6)

54 [Cauza *Sindacato Autonomo Europeo Scuola ed Ecologia* \(SAESE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 166/2018, decizia de admisibilitate din 18 martie 2019, alin. (8)

55 [Cauza *Associazione Professionale e Sindacale* \(ANIEF\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 159/2018, decizia de admisibilitate din 3 iulie 2018, alin. (6); care citează [cauza *Syndicat occitan de l'Education* împotriva Franței](#), Plângerea nr. 23/2003, decizia de admisibilitate din 13 februarie 2004, alin. (5)

56 [Cauza *Sindacato Autonomo Europeo Scuola ed Ecologia* \(SAESE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 166/2018, decizia de admisibilitate din 18 martie 2019, alin. (8), care citează [cauza *Fellesforbundet for Sjøfolk* \(FFFS\) împotriva Norvegiei](#), Plângerea nr. 74/2011, decizia de admisibilitate din 23 mai 2012, alin. (20)-(21)

57 [Cauza Confederația Întreprinderilor Suedeze împotriva Suediei](#), Plângerea nr. 12/2002, decizia de admisibilitate din 19 iunie 2002, alin. (5).

58 [Cauza *CGT YTO France* împotriva Franței](#), Plângerea nr. 174/2019, decizia de admisibilitate din 28 ianuarie 2020, alin. (16)

59 [Cauza *Sindacato Autonomo Europeo Scuola ed Ecologia* \(SAESE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 166/2018, decizia de admisibilitate din 18 martie 2019, alin. (10)-(13), a se vedea, de asemenea, [cauza *Sindacato Autonomo Europeo Scuola ed Ecologia* \(SAESE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 194/2020, decizia de admisibilitate din 11 decembrie 2020, alin. (10)-(12); a se vedea, de asemenea, [cauza *Sindacato Autonomo Europeo Scuola ed Ecologia* \(SAESE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 194/2020, decizia de admisibilitate din 11 decembrie 2020, alin. (10)

60 [Cauza *Syndicat SUD Travail Affaires Sociales* împotriva Franței](#), Plângerea nr. 24/2004, decizia de admisibilitate din 7 decembrie 2004, alin. (10)

D. Organizații naționale neguvernamentale reprezentative

În conformitate cu articolul 2 din Protocolul adițional din 1995, orice stat parte poate, de asemenea, să declare că recunoaște dreptul oricărei alte organizații naționale neguvernamentale reprezentative aflate sub jurisdicția sa, care sunt în mod special calificate în domeniile reglementate de Cartă să depună reclamații împotriva acestuia.⁶¹ Astfel de declarații pot fi făcute pentru o perioadă determinată.⁶² Declarațiile sunt depuse la Secretarul General al Consiliului Europei, care transmite copii ale acestora statelor părți și le publică.⁶³ Deocamdată, doar Finlanda a făcut o astfel de declarație.⁶⁴

Conceptul de „reprezentativitate” pentru organizațiile naționale neguvernamentale este același, *mutatis mutandis*, ca și pentru sindicatele naționale.⁶⁵ În sensul procedurii de reclamații colective, reprezentativitatea sindicatelor și asociațiilor este un concept autonom care are un domeniu de aplicare diferit de conceptul de reprezentativitate națională.⁶⁶ Prin urmare, este de competența Comitetului să definească progresiv o serie de criterii care să îi permită să determine reprezentativitatea organizațiilor naționale, luând în considerare, printre altele, scopul lor social, precum și domeniul de aplicare a activităților lor.⁶⁷ Cu toate acestea, Comitetul consideră că noțiunea de reprezentativitate a unei organizații naționale neguvernamentale este diferită de cea de reprezentativitate a sindicatelor, în sensul că criteriile cantitative, cum ar fi numărul de membri, organizarea și capacitatea financiară, nu sunt în mod necesar relevante pentru a determina reprezentativitatea primelor în contextul procedurii de reclamații colective.⁶⁸

În conformitate cu articolul 3 din Protocolul adițional din 1995, organizațiile naționale neguvernamentale menționate la articolul 2 pot formula reclamații numai în ceea ce privește acele chestiuni în legătură cu care li s-a recunoscut a avea o competență specială.⁶⁹

Comitetul evaluează o astfel de competență prin examinarea:

- ▶ statutelor ONG-urilor⁷⁰ și/sau;
- ▶ scopului sau a obiectivelor acestuia;⁷¹
- ▶ activităților sale care demonstrează implicarea și interesul deosebit și de lungă durată al reclamantului în domeniile vizate de reclamație⁷² sau care ilustrează o competență generală în domeniul drepturilor omului⁷³ și un mandat foarte larg;⁷⁴

61 *Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective*, ETS - nr. 158, articolul 2 alin. (1).

62 *Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective*, ETS - nr. 158, articolul 2 alin. (1).

63 *Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective*, ETS - nr. 158, articolul 2 alin. (3)

64 *Cauza ATTAC ry, Globaali sosiaalityö ry și Maan ystävät ry împotriva Finlandei*, Plângerea nr. 163/2018, decizia de admisibilitate și privind măsurile imediate din 22 ianuarie 2019, alin. (8)

65 *Cauza Asociația Centrală a Îngrijitorilor din Finlanda împotriva Finlandei*, Plângerea nr. 70/2011, decizia de admisibilitate din 7 decembrie 2011, alin. (6)

66 *Cauza Asociația Centrală a Îngrijitorilor din Finlanda împotriva Finlandei*, Plângerea nr. 70/2011, decizia de admisibilitate din 7 decembrie 2011, alin. (6)

67 *Cauza Asociația Centrală a Îngrijitorilor din Finlanda împotriva Finlandei*, Plângerea nr. 70/2011, decizia de admisibilitate din 7 decembrie 2011, alin. (6), a se vedea, de asemenea, *cauza Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei*, Plângerea nr. 107/2014, decizia de admisibilitate și pe fond din 6 septembrie 2016, alin. (28)-(30)

68 *Cauza ATTAC ry, Globaali sosiaalityö ry și Maan ystävät ry împotriva Finlandei*, Plângerea nr. 163/2018, decizia de admisibilitate și privind măsurile imediate din 22 ianuarie 2019, alin. (10)

69 *Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective*, ETS - nr. 158, articolul 3

70 *Cauza Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului (INTERIGHTS) împotriva Croației*, Plângerea nr. 45/2007, decizia de admisibilitate din 1 aprilie 2008, alin. (5), a se vedea, de asemenea, *cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție împotriva Portugaliei*, Plângerea nr. 11/2001, decizia de admisibilitate din 17 octombrie 2001, alin. (5), a se vedea, de asemenea, *cauza Asociația Internațională Autism-Europa (IAAE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 13/2002, decizia de admisibilitate din 12 decembrie 2002, alin. (7)

71 *Cauza Consiliul Quaker pentru Afaceri Europene (QCEA) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 8/2000, decizia de admisibilitate din 28 iunie 2000, alin. (8), a se vedea, de asemenea, *cauza Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului (FIDH) împotriva Franței*, Plângerea nr. 14/2003, decizia de admisibilitate din 16 mai 2003, alin. (5), a se vedea, de asemenea, *cauza Organizația Mondială împotriva Torturii (OMCT) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 17/2003, decizia de admisibilitate din 9 decembrie 2003, alin. (6)

72 *Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 15/2003, decizia de admisibilitate din 16 iunie 2003, alin. (5); a se vedea, de asemenea, *cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 30/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (3), (7) și (12)

73 *Cauza Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale (MDAC) împotriva Bulgariei*, Plângerea nr. 41/2007, decizia de admisibilitate din 26 iunie 2007, alin. (6)

74 *Cauza Federația Internațională pentru Drepturile Omului (FIDH) împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 42/2007, decizia de admisibilitate din 16 octombrie 2007, alin. (7)-(9)

- ▶ ONG-ul nu trebuie, în mod necesar, să își demonstreze competența în reclamația propriu-zisă, ci poate face acest lucru într-un document ulterior prezentat în cadrul procedurilor de reclamații colective.⁷⁵

3. Proces

Articolul 26 prevede că contestațiile sunt înregistrate la Secretariat în ordinea în care sunt primite.⁷⁶ Comitetul analizează plângerile în ordinea în care acestea sunt pregătite pentru examinare.⁷⁷

În conformitate cu articolul 6 din Protocolul adițional din 1995, Comitetul poate cere părții contractante în cauză și organizației autoare a reclamației să depună în scris, într-un termen limită, informațiile și observațiile privind admisibilitatea reclamației.⁷⁸

Este posibil ca reclamația să fie admisibilă în ceea ce privește unele dintre dispozițiile invocate și să nu fie suficient de întemeiată pentru celelalte: în acest caz, reclamația este admisibilă doar pentru primele, iar restul plângerii este inadmisibil.⁷⁹

Părțile unei reclamații sunt obligate să respecte decizia Comitetului în ceea ce privește dispozițiile din Cartă la care se referă reclamația.⁸⁰

Cu toate acestea, în vederea asigurării respectării depline a dispozițiilor de fond ale tratatului, Comitetul își poate rezerva dreptul de a examina o reclamație pe care a declarat-o anterior admisibilă în temeiul anumitor articole, în temeiul altor dispoziții ale Cartei.⁸¹ În astfel de cazuri, Comitetul invită guvernul pârât să își prezinte observațiile cu privire la dispoziția(i)le menționată(e).⁸²

4. Alte informații esențiale privind admisibilitatea

Epuizarea căilor de atac interne

Procedura de reclamații colective nu necesită epuizarea căilor de atac interne, chiar și în cazul în care există astfel de căi de atac.⁸³

Repetarea acțiunii

O reclamație poate fi declarată admisibilă chiar dacă o cauză similară a fost deja înaintată unei alte autorități naționale sau internaționale, inclusiv Comitetului ONU pentru Drepturile Omului și Comitetului pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor.⁸⁴

Faptul că o dispoziție a Cartei a făcut deja obiectul unei reclamații anterioare nu duce *per se* la inadmisibilitatea unei alte reclamații referitoare la această dispoziție.⁸⁵

Legătura cu procedura de raportare

Principiile juridice *res judicata* și *non bis in idem* sunt inaplicabile în cazul relațiilor dintre procedura de reclamații colective și procedura de examinare a rapoartelor. Nici faptul că Comitetul a examinat deja o anumită situație în cadrul procedurii de raportare, nici faptul că va fi chemat să o reexamineze în timpul

75 Cauza Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa (FAFCE) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 89/2013, decizia de admisibilitate din 2 iulie 2013, alin. (13)

76 Regulament, op. cit., articolul 26

77 Regulament, op. cit., articolul 26

78 Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective, ETS - nr. 158, articolul 6

79 Cauza *Confédération Générale du Travail* (CGT) împotriva Franței, Plângerea nr. 55/2009, decizia de admisibilitate din 30 martie 2009, alin. (4) și (8)

80 Cauza *Confédération française démocratique du travail* (CFDT) împotriva Franței, Plângerea nr. 50/2008, decizia pe fond din 9 septembrie 2009, alin. (18)

81 Cauza *Confédération française démocratique du travail* (CFDT) împotriva Franței, Plângerea nr. 50/2008, decizia pe fond din 9 septembrie 2009, alin. (19)

82 Cauza *Confédération française démocratique du travail* (CFDT) împotriva Franței, Plângerea nr. 50/2008, decizia pe fond din 9 septembrie 2009, alin. (19)

83 Cauza *Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur* (SAGES) împotriva Franței, Plângerea nr. 26/2004, decizia de admisibilitate din 7 decembrie 2004, alin. (11) și (12), a se vedea, de asemenea, Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Bulgariei, Plângerea nr. 31/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (10)

84 Cauza Conferința Bisericii Europene (CEC) împotriva Olandei, Plângerea nr. 90/2013, decizia pe fond din 1 iulie 2013, alin. (13)

85 Cauza Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului (INTERIGHTS) împotriva Greciei, Plângerea nr. 49/2008, decizia de admisibilitate din 23 septembrie 2008, alin. (7)

ciclurilor de supraveghere ulterioare nu poate conduce *per se* la inadmisibilitatea unei plângeri colective privind aceeași dispoziție și același stat parte.⁸⁶ Prezentarea de noi elemente în timpul examinării unei reclamații poate determina Comitetul să facă o nouă evaluare a unei situații deja examinate în cadrul reclamațiilor anterioare și, dacă este cazul, să ia o decizie care poate fi diferită de concluziile deja adoptate.⁸⁷

Afirmația potrivit căreia reclamația nu menționează niciun fapt nou cu privire la problema în cauză nu are importanță pentru admisibilitate în cazul în care reclamația conține afirmații privind situația de drept și de fapt care continuă să producă efecte la momentul formulării reclamației.⁸⁸

Caracterul colectiv al plângerii

Sistemul reclamațiilor colective nu împiedică reclamantii să exemplifice aspectele în cauză prin intermediul unor cazuri individuale.⁸⁹

Pretinsa netemeinicie vădită a reclamației

Pretinsa netemeinicie vădită a reclamației se referă la fondul plângerii și nu este examinată în etapa de admisibilitate.⁹⁰

În mod similar, luarea în considerare a oricărei presupuse lipse de fond a reclamației este o chestiune care ține de examinarea fondului plângerii, nu de etapa de admisibilitate.⁹¹

Examinarea unei afirmații conform căreia reclamația a utilizat și a citat surse învechite este o chestiune ce ține de examinarea fondului reclamației.⁹²

Același lucru este valabil și pentru afirmațiile potrivit cărora reclamația nu intră în domeniul de aplicare a unei dispoziții din Cartă,⁹³ că persoanele vizate de reclamație nu intră în domeniul de aplicare personal al Cartei, astfel cum este prevăzut în Anexă,⁹⁴ sau că reclamația s-a bazat, mai degrabă, în mod eronat, pe o dispoziție din Cartă și nu pe alta.⁹⁵

Interpretarea dreptului intern

Interpretarea dreptului intern ține de examinarea fondului reclamației și nu este abordată în etapa de admisibilitate.⁹⁶

În ceea ce privește revizuirea în curs a legislației contestate, Comitetul abordează problema dacă legislația națională privind obiectul reclamației îndeplinește cerințele Cartei atunci când examinează fondul

86 [Cauza Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Portugaliei](#), Plângerea nr. 1/1998, decizia de admisibilitate din 10 martie 1999, alin. (10)-(13), a se vedea, de asemenea, [cauza Association for the Protection of All Children \(APPROACH\) Ltd \(Asociația pentru protecția tuturor copiilor\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 92/2013, decizia de admisibilitate din 2 iulie 2013, alin. (10) și [cauza Forumul European al Romilor și Nomazilor \(ERTF\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 104/2014, decizia de admisibilitate din 30 iunie 2014, alin. (9).

87 [Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție \(CESP\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 68/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (30).

88 [Cauza Association for the Protection of all Children \(APPROACH\) Ltd \(Asociația pentru protecția tuturor copiilor\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 92/2013, decizia de admisibilitate din 2 iulie 2013, alin. (11).

89 [Cauza Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDH\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 42/2007, decizia de admisibilitate din 16 octombrie 2007, alin. (11).

90 [Cauza Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice \(EUROFEDOP\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 4/1999, decizia de admisibilitate din 10 februarie 2000, alin. (12).

91 [Cauza Femeile Universitare din Europa împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 124/2016, decizia de admisibilitate din 4 iulie 2017, alin. (6)-(9).

92 [Cauza Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa \(FAFCE\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 89/2013, decizia de admisibilitate din 2 iulie 2013, alin. (15).

93 [Cauza Consiliul Quaker pentru Afaceri Europene \(QCEA\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 8/2000, decizia de admisibilitate din 28 iunie 2000, alin. (10), a se vedea, de asemenea [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 31/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (8) și (9) și [cauza Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa \(FAFCE\) împotriva Suediei](#), Plângerea nr. 99/2013, decizia de admisibilitate din 10 septembrie 2013, alin. (2) și (10).

94 [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 27/2004, decizia de admisibilitate din 6 decembrie 2004, alin. (2) și (7), a se vedea, de asemenea, [Conferința Bisericilor Europene \(CEC\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 90/2013, decizia de admisibilitate din 1 iulie 2013, alin. (10) și (12).

95 [Cauza Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa \(FAFCE\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 89/2013, decizia de admisibilitate din 2 iulie 2013, alin. (15).

96 [Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție împotriva Portugaliei](#), Plângerea nr. 11/2001, decizia de admisibilitate din 17 octombrie 2001, alin. (3) și (7).

reclamației.⁹⁷ În acest sens, Comitetul va lua în considerare orice legislație relevantă care a intrat în vigoare la momentul deciziei Comitetului.⁹⁸

Sușinerile conform cărora reclamația are ca scop influențarea procesului constituțional sau legislativ nu au niciun efect asupra admisibilității acesteia.⁹⁹

De asemenea, afirmațiile potrivit cărora situația s-a schimbat de la înregistrarea reclamației nu pot afecta admisibilitatea, deoarece acest aspect este considerat a fi o chestiune care ține de examinarea fondului.¹⁰⁰

Responsabilitatea statului

Statul este responsabil pentru aplicarea drepturilor consacrate în Cartă în cadrul jurisdicției sale.¹⁰¹ Comitetul are competența de a examina acuzațiile de încălcare formulate de reclamant în cazurile în care statul nu a acționat în calitate de operator, ci pur și simplu nu a reușit să pună capăt încălcărilor invocate în calitate sa de autoritate de reglementare.¹⁰² Sfera responsabilităților guvernului, fie în calitate de operator, fie în cea de autoritate de reglementare, va fi examinată, dacă este necesar, în cadrul procedurii privind fondul reclamației.¹⁰³

MĂSURI IMEDIATE

Articolul 36 alin. (1) din Regulament prevede că, în orice stadiu al procedurii, Comitetul poate, la cererea unei părți sau din proprie inițiativă, să indice părților orice măsură imediată a cărei adoptare este necesară pentru evitarea prejudiciilor ireparabile grave și pentru asigurarea respectării efective a drepturilor recunoscute de Cartă.

Comitetul a subliniat caracterul excepțional al măsurilor imediate.¹⁰⁴ Orice cerere de măsuri imediate trebuie să stabilească o situație concretă în care persoanele vizate de plângere se află în pericol de a suferi un prejudiciu sau o vătămare gravă și ireparabilă.¹⁰⁵ Pot fi dispuse măsuri imediate pentru a asigura respectarea efectivă a drepturilor recunoscute în Carta socială europeană (articolul 36 alin. (1), în măsura în care scopul și finalitatea Cartei, ca instrument de protecție a drepturilor omului, este de a proteja drepturile nu doar teoretic, ci și în fapt.¹⁰⁶

Articolul 36 alin. (2) din Regulament indică faptul că, în cazul unei cereri de măsuri imediate formulate de o organizație reclamantă, cererea trebuie să precizeze motivele cererii, consecințele probabile în cazul în care cererea nu este acceptată și măsurile solicitate.¹⁰⁷ O copie a cererii este transmisă imediat statului în cauză.¹⁰⁸

97 [Cauza Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului \(FIDH\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 7/2000, decizia de admisibilitate din 28 iunie 2000, alin. (9), a se vedea, de asemenea, [Association for the Protection of All Children \(APPROACH\) Ltd \(Asociația pentru protecția tuturor copiilor\) împotriva Ciprului](#), Plângerea nr. 97/2013, decizia de admisibilitate din 2 iulie 2013, alin. (11)

98 [Cauza Association for the Protection of all Children \(APPROACH\) Ltd \(Asociația pentru protecția tuturor copiilor\) împotriva Ciprului](#), Plângerea nr. 97/2013, decizia de admisibilitate din 2 iulie 2013, alin. (11)

99 [Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție împotriva Portugaliei](#), Plângerea nr. 11/2001, decizia de admisibilitate din 17 octombrie 2001, alin. (3) și (8)

100 [Cauza Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului \(INTERIGHTS\) împotriva Croației](#), Plângerea nr. 45/2007, decizia de admisibilitate din 1 aprilie 2008, alin. (7)

101 [Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (14)

102 [Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (14)

103 [Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (14)

104 [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 185/2019, decizia de admisibilitate și privind măsurile imediate din 14 mai 2020, alin. (12)

105 [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 185/2019, decizia de admisibilitate și privind măsurile imediate din 14 mai 2020, alin. (13), care citează [cauza Conferința Bisericii Europene \(CEC\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 90/2013, decizia privind măsurile imediate din 25 octombrie 2013 alin. (2); și [cauza Association for the Protection of all Children \(APPROACH\) Ltd \(Asociația pentru protecția tuturor copiilor\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 98/2013, decizia privind măsurile imediate din 2 decembrie 2013, alin. (2)

106 [Cauza Association for the Protection of all Children \(APPROACH\) Ltd \(Asociația pentru protecția tuturor copiilor\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 93/2013, decizia privind măsurile imediate din 2 decembrie 2013; [Association for the Protection of all Children \(APPROACH\) Ltd \(Asociația pentru protecția tuturor copiilor\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 98/2013, decizia privind măsurile imediate din 2 decembrie 2013; și [Unione Italiana del Lavoro U.I.L. Scuola - Sicilia împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 113/2014, decizia de admisibilitate și privind măsurile imediate din 9 septembrie 2015

107 [Regulament, op. cit.](#), articolul 36 alin (2)

108 [Regulament, op. cit.](#), articolul 36 alin (2)

Președintele stabilește pentru statul pârât o dată pentru depunerea de observații în scris cu privire la cererea de măsuri imediate.¹⁰⁹

În conformitate cu articolul 36 alin. (3) din Regulament, decizia Comitetului privind măsurile imediate este însoțită de motive și este semnată de președinte, raportor și secretarul executiv al Comitetului (sau de adjunctul acestora).¹¹⁰ Aceasta este notificată părților. Comitetul stabilește un termen-limită pentru ca statul pârât să furnizeze informații cu privire la orice chestiune referitoare la punerea în aplicare a măsurilor imediate.¹¹¹

Comitetul a primit numeroase solicitări de indicare a măsurilor imediate către statele părți pârâte și a indicat măsuri imediate pe baza unora dintre aceste cereri.¹¹² Comitetul a solicitat statului parte să adopte măsuri imediate din proprie inițiativă o singură dată.¹¹³

FOND

Partea de față tratează doar aspectele procedurale referitoare la etapa de fond a procedurii de reclamații. În ceea ce privește aspectele de fond ale procedurii, și anume interpretarea dată de Comitet dispozițiilor Cartei în cadrul examinării reclamațiilor, se face trimitere la Partea a IV-a a Compendiului.

A. Procedura pe fond

Procedura scrisă

În majoritatea cazurilor, conform articolului 31 alin. (1) din Regulament, odată ce o reclamație a fost declarată admisibilă, Comitetul solicită statului parte pârât să prezinte în scris, într-un termen pe care îl stabilește, observațiile privind fondul plângerii.¹¹⁴

În anumite circumstanțe, în conformitate cu articolul 29 alin. (2) și articolul 29 alin. (3) din Regulament, dacă președintele Comitetului consideră că este oportun, pentru a se asigura că plângerile sunt procesate într-un termen rezonabil, acesta poate cere statului pârât, la propunerea raportorului, să prezinte în scris observații pe fond, în ipoteza în care plângerea va fi declarată admisibilă, în același timp cu observațiile sale privind admisibilitatea plângerii.¹¹⁵ Președintele poate, de asemenea, să ceară organizației care a formulat plângerea să răspundă, în aceleași condiții, la observațiile făcute de statul pârât.¹¹⁶

Articolul 31 alin. (2) din Regulament prevede că președintele Comitetului invită apoi organizația care a formulat plângerea să formuleze, în aceleași condiții, un răspuns la aceste observații.¹¹⁷

În conformitate cu articolul 7 alin. (1) și articolul 7 alin. (2) din Protocolul adițional, statul parte în cauză și organizația care a depus reclamația trebuie să prezinte, în termenul prevăzut, toate explicațiile sau informațiile scrise relevante.¹¹⁸

În conformitate cu articolul 7 alin.(3) din Protocolul adițional, pe baza explicațiilor, informațiilor sau observațiilor prezentate în temeiul articolului 7 alin. (1) și articolului 7 alin. (2), statul parte în cauză și organizația care a depus reclamația pot depune în scris toate informațiile sau observațiile suplimentare, în termenul prescris de Comitet.¹¹⁹

În conformitate cu articolul 31 alin. (4) din Regulament, când consideră că este necesar, președintele, după consultarea cu raportorul, decide că procedura scrisă este închisă. Părțile trebuie să fie notificate cu privire

¹⁰⁹ Regulament, op. cit., articolul 36 alin (2)

¹¹⁰ Regulament, op. cit., articolul 36 alin (3)

¹¹¹ Regulament, op. cit., articolul 36 alin (3)

¹¹² A se vedea, de ex.: *Cauza Conferința Bisericilor Europene (CEC) împotriva Olandei*, Plângerea nr. 90/2013, decizia privind măsurile imediate din 25 octombrie 2013; *cauza Association for the Protection of all Children (APPROACH) Ltd (Asociația pentru protecția tuturor copiilor) Ltd împotriva Belgiei*, Plângerea nr. 98/2013, decizia privind măsurile imediate din 2 decembrie 2013; *Unione Italiana del Lavoro U.I.L. Scuola - Sicilia împotriva Italiei*, Plângerea nr. 113/2014, decizia de admisibilitate și privind măsurile imediate din 9 septembrie 2015

¹¹³ *Cauza Amnesty International împotriva Italiei*, Plângerea nr.178/2019, decizia de admisibilitate și privind măsurile imediate din 4 iulie 2019, alin. (10)

¹¹⁴ Regulament, op. cit., articolul 31 alin (1)

¹¹⁵ Regulament, op. cit., articolul 29 alin (2)

¹¹⁶ Regulament, op. cit., articolul 29 alin (3)

¹¹⁷ Regulament, op. cit., articolul 29 alin (2)

¹¹⁸ *Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective*, ETS - nr. 158, articolul 7 alin. (1).

¹¹⁹ *Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective*, ETS - nr. 158, articolul 7 alin. (3)

la această decizie. După această decizie, alte documente pot fi prezentate doar în mod excepțional și pe baza unei cereri motivate.¹²⁰

Toate documentele prezentate de părțile la reclamație sunt publice, cu excepția cazului în care Comitetul decide altfel, de la caz la caz (de exemplu, o listă de martori). Plângerile, observațiile, răspunsurile scrise și comentariile scrise, precum și orice informație comunicată pe parcursul procedurii, sunt publicate pe site-ul Consiliului Europei (cu excepția anexelor).

În conformitate cu articolul 37 din Regulament, textul fiecărei reclamații înregistrate, precum și orice anexe, și, de asemenea, toate observațiile, răspunsurile sau comentariile transmise în temeiul articolelor 31, 32, 35 și 36 sunt publice în momentul transmiterii lor către Comitet, cu excepția cazului în care Comitetul decide altfel, de la caz la caz.¹²¹

Intervențiile terților

În timpul procedurii scrise, sunt prevăzute diferite tipuri de intervenții ale terților.

a) Alte state care au acceptat procedura de plângeri

În conformitate cu articolul 7 alin. (1) din Protocolul adițional din 1995 și cu articolul 32 alin. (1) din Regulament, alte state părți la Protocol, precum și statele care au ratificat Carta revizuită și care au făcut o declarație în temeiul articolului D alin. (2), pot prezenta observații cu privire la o reclamație în același termen ca organizația reclamantă și statul parte.¹²²

În practică, este rar ca statele părți să facă uz de această opțiune. Pot fi remarcate următoarele exemple:

- ▶ Cauza *Syndicat occitan de l'éducation* împotriva Belgiei, Plângerea nr. 23/2003 (Observații din partea Belgiei);
- ▶ Cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Franței, Plângerea nr. 39/2006 (Observații din partea Finlandei);
- ▶ *Confédération Française de l'Encadrement (CFE-CGC)* împotriva Franței, Plângerea nr. 56/2009 (Observații din partea Finlandei);
- ▶ Confederația Europeană a Sindicatelor (ETUC)/ Centrale Générale des Syndicats Libéraux de Belgique (CGSLB)/ *Confédération des Syndicats chrétiens de Belgique (CSC)*/ *Fédération Générale du Travail de Belgique (FGTB)* împotriva Belgiei, Plângerea nr. 59/2009 (Observații din partea Finlandei);
- ▶ *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL)* împotriva Italiei, Plângerea nr. 158/2017 (Observații din partea Franței).

b) Organizații sindicale și patronale internaționale

În conformitate cu articolul 32 alin. (2) din Regulament, organizațiile sindicale și patronale internaționale, (și anume Confederația Europeană a Sindicatelor (CES), Business Europe și Organizația Internațională a Angajatorilor (OIA)) sunt invitate să prezinte observații cu privire la plângerile formulate de organizațiile patronale și sindicale naționale sau de organizațiile neguvernamentale.¹²³ Observațiile prezentate în acest context sunt comunicate organizației care a formulat plângerea și statului pârât.¹²⁴

Confederația Europeană a Sindicatelor (CES) a prezentat observații cu privire la un număr semnificativ de plângeri.¹²⁵

OIA a prezentat observații cu privire la o serie de plângeri.

¹²⁰ Regulament, op. cit., articolul 31 alin. (4)

¹²¹ Regulament, op. cit., articolul 37

¹²² *Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective*, ETS - nr. 158, articolul 7 alin. (1); Regulament, op. cit., articolul 32 alin. (1)

¹²³ Regulament, op. cit., articolul 32 alin. (2)

¹²⁴ Regulament, op. cit., articolul 32 alin. (3)

¹²⁵ Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 111/2014; a se vedea, de asemenea, cauza Matica hrvatskih sindikata împotriva Croației, Plângerea nr. 116/2015; a se vedea, de asemenea, cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Bulgariei, Croației, Ciprului, Republicii Cehe, Finlandei, Franței, Greciei, Irlandei, Italiei, Olandei, Norvegiei, Portugaliei, Sloveniei și Suediei, Plângerile nr. 124-138/2016; a se vedea, de asemenea, cauza Confederația Generală Italiană del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei, Plângerea nr. 140/2016; a se vedea, de asemenea, cauza Forumul European al Tineretului (YFJ) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 150/2017.

Până în prezent, Business Europe a prezentat observații în cazul unei singure plângeri.¹²⁶

Observații din partea unor organizații, instituții sau persoane

În conformitate cu articolul 32A alin. (1) din Regulament, la propunerea raportorului, președintele Comitetului poate invita orice organizație, instituție sau persoană să prezinte observații.¹²⁷ Orice observație primită de Comitet este comunicată statului pârât și organizației care a formulat plângerea.¹²⁸

Până în prezent, o gamă largă de organizații au fost invitate să prezinte observații. Trebuie remarcat faptul că, în unele cazuri, aceste invitații au fost făcute în urma contactării Comitetului de către anumite organizații care au cerut să li se permită să prezinte observații. Printre organizațiile care au fost invitate să prezinte observații se numără:

- ▶ Raportorul special al ONU privind dreptul oricărei persoane de a se bucura de cel mai înalt nivel posibil de sănătate fizică și mintală cu privire la cauza *Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) și Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale (MDAC) împotriva Republicii Cehe*, Plângerea nr. 157/2017;
- ▶ Biroul Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) cu privire la cauza *Defence for Children International (DCI) împotriva Belgiei*, Plângerea nr. 69/2011;
- ▶ Platforma pentru cooperare internațională privind migranții fără documente (PICUM) cu privire la cauza *DCI împotriva Belgiei*, Plângerea nr. 69/2011;
- ▶ Centrul pentru egalitatea de șanse și lupta contra rasismului cu privire la Federația Internațională pentru Drepturile Omului (FIDH) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 75/2011 și cu privire la Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale (MDAC) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 109/2014;
- ▶ Centrul European pentru Lege și Justiție (ECLJ) cu privire la cauza *Rețeaua Europeană a Federației Internaționale pentru Planificare Familială (IPPF EN) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 87/2012;
- ▶ Cauza *Movimento italiano per la vita, Associazione Luca Coscioni per la Libertà di Ricerca Scientifica și Associazione Italiana per l'Educazione Demografica AIED cu privire la IPPF-EN* împotriva Italiei, Plângerea nr. 87/2012 și cauza *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 91/2013;
- ▶ Asociația „Giuristi Per La Vita” cu privire la cauza *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 91/2013;
- ▶ Alianța pentru Apărarea Libertății (ADF) cu privire la cauza *Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa (FAFCE) împotriva Suediei*, Plângerea nr. 99/2013 și cauza *Transgender-Europe și ILGA-Europe împotriva Republicii Cehe*, Plângerea nr. 117/2015;
- ▶ Asociația Suedeză pentru Educație Sexuală (RFSU), Centrul pentru Drepturile Reproductive și Institutul Ordo Iuris cu privire la cauza *FAFCE împotriva Suediei*, Plângerea nr. 99/2013;
- ▶ *Organismo Unitario Magistrati Onorari Uniti (OUMOU) și Unione Nazionale Italiana Magistrati Onorari (UNIMO)* cu privire la cauza *Associazione Nazionale Giudici di Pace* împotriva Italiei, Plângerea nr. 102/2013;
- ▶ *Défenseur des droits* cu privire la cauza *Comitetul european pentru acțiuni prioritare la domiciliu pentru copil și familie (EUROCEF) împotriva Franței*, Plângerea nr. 114/2015 și *Forumul European al Romilor și Nomazilor (ERTF) împotriva Republicii Cehe*, Plângerea nr. 119/2015;
- ▶ EQUINET cu privire la cauza *Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Bulgariei, Croației, Ciprului, Republicii Cehe, Finlandei, Franței, Greciei, Irlandei, Italiei, Olandei, Norvegiei, Portugaliei, Sloveniei și Suediei*, Plângerile nr. 124-138/2016;
- ▶ Comisia Europeană cu privire la *Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014 și cauza *Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Bulgariei, Croației, Ciprului, Republicii Cehe, Finlandei, Franței, Greciei, Irlandei, Italiei, Olandei, Norvegiei, Portugaliei, Sloveniei și Suediei*, Plângerile nr. 124-138/2016;

¹²⁶ Cauza *Confederația sindicală suedeză (LO) și Confederația suedeză a angajaților profesioniști (TCO) împotriva Suediei*, Plângerea nr. 85/2012

¹²⁷ [Regulament, op. cit.](#), articolul 32A alin. (1)

¹²⁸ [Regulament, op. cit.](#), articolul 32A alin. (1)

- ▶ *Associazione Finanziari Cittadini e Solidarieta* (FICIESSE) cu privire la cauza *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 140/2016;
- ▶ Centrul Interfederal pentru Egalitatea de Șanse (UNIA) și *Délégué général de la communauté française aux droits de l'enfant* cu privire la Federația Internațională pentru Drepturile Omului (FIDH) și Inclusion Europe împotriva Belgiei, Plângerea nr. 141/2017.

Întrebări adresate părților de către Comitet

Comitetul poate, de asemenea, să adreseze întrebări unei părți la reclamație (sau ambelor părți) înainte de a delibera pe fond.

Cu titlu de exemplu, pot fi menționate următoarele reclamații în care au fost adresate întrebări părților:

- ▶ Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 37/2006;
- ▶ Cauza *Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Franței*, Plângerea nr. 39/2006;
- ▶ Cauza *Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului (INTERIGHTS) împotriva Croației*, Plângerea nr. 45/2007;
- ▶ Cauza *Asociația Centrală a Îngrijitorilor din Finlanda împotriva Finlandei*, Plângerile nr. 70/2011 și nr. 71/2011;
- ▶ Cauza *Federația Internațională a Drepturilor Omului (FIDH) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 72/2011;
- ▶ Cauza *Confederația Europeană a Poliției (EUROGOP) împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 83/2012;
- ▶ Cauza *Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Olandei*, Plângerea nr. 86/2013;
- ▶ Cauza *Rețeaua Europeană a Federației Internaționale pentru Planificare Familială (IPPF EN) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 87/2012;
- ▶ Cauza *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 91/2013;
- ▶ Cauza *Associazione Nazionale Giudici di Pace* împotriva Italiei, Plângerea nr. 102/2013;
- ▶ Cauza *Confederazione Generale Sindacale (CGS) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 144/2017.

Audieri publice

În majoritatea cazurilor, procedura este doar scrisă. Cu toate acestea, în conformitate cu articolul 7 alin. (4) din Protocolul adițional, în cursul examinării reclamației, Comitetul poate organiza o audiere cu reprezentanții părților.¹²⁹ În conformitate cu articolul 33 alin. (1) din Regulament, o astfel de audiere poate avea loc la cererea uneia dintre părți sau la inițiativa Comitetului.¹³⁰ Comitetul decide dacă să curs sau nu unei cereri formulate de una dintre părți.¹³¹ O audiere poate fi solicitată, în orice moment, în timpul procedurii scrise, dar nu mai târziu de două săptămâni de la încheierea procedurii scrise, în conformitate cu articolul 31 alin. (4).¹³² Ambele părți trebuie să fie invitate și, cu excepția cazului în care președintele decide altfel, audierea trebuie să fie publică.¹³³

În conformitate cu articolul 33 alin. (4) din Regulament, pe lângă părțile la plângere, sunt invitate să participe la audiere statele și organizațiile care și-au exprimat dorința de a interveni în sprijinul unei plângeri sau pentru respingerea acesteia.¹³⁴

Cu toate acestea, audierile publice sunt excepționale, deoarece, până în prezent, Comitetul a organizat doar nouă audieri, după cum urmează:

- ▶ 9 octombrie 2000: Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice (EUROFEDOP) împotriva Franței, Plângerea nr. 2/1999; Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice (EUROFEDOP) împotriva Italiei, Plângerea nr. 4/1999 și Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice (EUROFEDOP) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 5/1999;

¹²⁹ *Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective*, ETS - nr. 158, articolul 7 alin. (4)

¹³⁰ *Regulament*, op. cit., articolul 33 alin. (1)

¹³¹ *Regulament*, op. cit., articolul 33 alin. (1)

¹³² *Regulament*, op. cit., articolul 31 alin. (4)

¹³³ *Regulament*, op. cit., articolul 33 alin. (2)-(3)

¹³⁴ *Regulament*, op. cit., articolul 33 alin. (2)-(3)

- ▶ 11 iunie 2001: Cauza *Confédération Française de l'Encadrement* «CFE-CGC» împotriva Franței, Plângerea nr. 9/2000;
- ▶ 31 martie 2003: Cauza Confederația Întreprinderilor Suedeze împotriva Suediei, Plângerea nr. 12/2002;
- ▶ 29 septembrie 2003: Cauza Autism Europe împotriva Franței, Plângerea nr. 13/2002;
- ▶ 11 octombrie 2004: Centrul European pentru Drepturile Romilor împotriva Greciei, Plângerea nr. 15/2003;
- ▶ 27 iunie 2007: ATD Lumea a Patra împotriva Franței, Plângerea nr. 33/2006 Cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Franței, Plângerea nr. 39/2006;
- ▶ 21 iunie 2010: Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009;
- ▶ 7 septembrie 2015: Cauza *Confederazione Generale Italiana del Lavoro* (CGIL) împotriva Italiei, Plângerea nr. 91/2013;
- ▶ 20 octombrie 2016: Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 111/2014.

Proceduri

Este de competența raportorului desemnat de președinte la înregistrarea unei reclamații să propună un proiect de decizie pe fond, care face apoi obiectul uneia sau mai multor deliberări în cadrul Comitetului.¹³⁵

Toate documentele Comitetului referitoare la deliberare sunt secrete și nu sunt destinate a fi făcute publice.¹³⁶

Deciziile sunt adoptate cu majoritatea membrilor prezenți.¹³⁷ În conformitate cu articolul 34 alin. (2) din Regulament, numai membrii Comitetului care au participat la părțile esențiale ale deliberărilor pot vota cu privire la o decizie pe fond.¹³⁸ În conformitate cu articolul 34 alin. (1) din Regulament, în cazul în care are loc o audiere, niciun membru care nu este prezent la audiere nu poate participa la deliberările pe fond.¹³⁹

În conformitate cu articolul 16 alin (2), în cazul unui număr egal de voturi, președintele are vot decisiv.

În conformitate cu articolul 35 alin. (1) din Regulament, odată adoptată și finalizată, decizia este semnată de raportor, de președinte și de secretarul executiv (sau adjunctul acestora), iar eventualele opinii separate sunt anexate la decizia Comitetului.¹⁴⁰

În conformitate cu articolul 35 alin. (2) din Regulament, decizia este apoi inclusă într-un raport care este transmis părților la procedură, care nu poate fi publicat înainte de expirarea termenului prevăzut la articolul 8 din Protocolul adițional.¹⁴¹

B. Evaluarea fondului

1) Reorganizarea acuzațiilor în funcție de importanța lor

Dacă este cazul, comitetul poate decide să reorganizeze acuzațiile în funcție de importanța lor pentru scopurile plângerii.¹⁴²

¹³⁵ Regulament, op. cit., articolul 33 alin. (4)

¹³⁶ Regulament, op. cit., articolul 38

¹³⁷ Regulament, op. cit., articolul 16 alin (1)

¹³⁸ Regulament, op. cit., articolul 34 alin (2)

¹³⁹ Regulament, op. cit., articolul 34 alin (1)

¹⁴⁰ Regulament, op. cit., articolul 35 alin (1)

¹⁴¹ Regulament, op. cit., articolul 35 alin (2)

¹⁴² A se vedea, de ex., [cauza Asociația Centrală a Îngrijitorilor din Finlanda împotriva Finlandei](#), Plângerea nr. 71/2011, decizia pe fond din 4 decembrie 2012, alin. (18)

2) Reclasificare

Comitetul poate considera că problemele ridicate de reclamanți sunt mai bine abordate în cadrul unor prevederi diferite de cele invocate de reclamanți în plângere.¹⁴³ Atunci când Comitetul consideră că problema ridicată de reclamanți intră în sfera de aplicare a unor prevederi ale Cartei care nu au fost acceptate de statul parte, acesta nu poate examina cererea.¹⁴⁴

3) Neexaminarea acuzațiilor cu privire la anumite dispoziții din cauza faptului că acestea sunt examinate în temeiul altor dispoziții ale Cartei

În cazul în care Comitetul consideră că o chestiune a fost deja abordată în temeiul unei alte dispoziții din Cartă, acesta nu va considera necesar să examineze respectiva chestiune separat, din punctul de vedere al unei alte dispoziții din Cartă.¹⁴⁵

4) Informații relevante în scopul luării deciziilor de către Comitet

Comitetul poate lua în considerare toate informațiile care i se prezintă de către părți, indiferent de perioada la care se referă acestea.¹⁴⁶

5) Probe

Revendicările trebuie să fie însoțite de probe.¹⁴⁷

C. Decizia pe fond

Forma unei decizii

Comitetul ajunge la o concluzie cu privire la faptul că a existat sau nu o încălcare a dispoziției în cauză din Cartă.

Articolul 35 alin. (1) din Regulament prevede că decizia Comitetului privind fondul plângerii cuprinse în raportul prevăzut la articolul 8 din Protocolul adițional din 1995 este însoțită de o motivare și este semnată de președinte, de raportor și secretarul executiv. Eventualele opinii separate se anexează la decizia Comitetului.¹⁴⁸

Încălcare agravată

În unele cazuri, Comitetul poate constata o „încălcare agravată”. Acest concept poate fi definit, după cum urmează:

- ▶ sunt luate măsuri care încalcă drepturile omului vizând și afectând, în mod specific, grupurile vulnerabile;¹⁴⁹
- ▶ autoritățile publice nu numai că sunt pasive și nu iau măsuri adecvate împotriva autorilor acestor încălcări, dar acestea contribuie, de asemenea, la astfel de violențe.¹⁵⁰

143 Cauza Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică (GENOP-DEI) și Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci (ADEDY) împotriva Greciei, Plângerea nr. 66/2011, decizia pe fond din 23 mai 2012, alin. (40); *Syndicat de défense des fonctionnaires* împotriva Franței, Plângerea nr. 73/2011, decizia pe fond din 12 septembrie 2012, alin. (46)

144 Cauza Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică (GENOP-DEI) și Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci (ADEDY) împotriva Greciei, Plângerea nr. 66/2011, decizia pe fond din 23 mai 2012, alin. (40)

145 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 173/2018, decizia de admisibilitate și privind măsurile imediate din 23 mai 2019, alin. (264).

146 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 1/1998, decizia pe fond din 9 septembrie 1999, alin. (34)

147 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 1/1998, decizia pe fond din 9 septembrie 1999, alin. (42): inspecția muncii

148 Regulament, op. cit., articolul 35 alin (1)

149 Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (76)

150 Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (76)

Aceste încălcări agravate nu privesc doar victimele lor sau relația lor cu statul pârât.¹⁵¹ Ele reprezintă, de asemenea, o provocare pentru interesele comunității mai largi și pentru standardele fundamentale comune ale tuturor statelor membre ale Consiliului European, și anume cele ale drepturilor omului, democrației și statului de drept.¹⁵² Prin urmare, situația necesită o atenție urgentă din partea tuturor statelor membre ale Consiliului European.¹⁵³

În cazul în care comitetul constată o încălcare agravată, acesta invită Comitetul de Miniștri să asigure publicarea imediată a deciziei.¹⁵⁴

Pentru guvernul pârât, constatarea încălcărilor agravate implică nu numai adoptarea unor măsuri adecvate de reparație, ci și obligația de a oferi asigurări și garanții adecvate că astfel de încălcări vor înceta și nu se vor repeta.¹⁵⁵

Notificarea și publicarea deciziei

În conformitate cu articolul 8 alin. (2) din Protocolul adițional din 1995, raportul este comunicat părților la plângere și Comitetului de Miniștri al Consiliului European, care nu au dreptul să-l publice.¹⁵⁶ Raportul nu poate fi publicat în termen de 4 luni de la decizie, cu excepția cazului în care Comitetul de Miniștri adoptă o rezoluție înainte de expirarea acestui termen.¹⁵⁷

Decizia este publicată pe site-ul Cartei sociale europene, precum și în baza de date HUDOC.

D. Decizia de radiere

În conformitate cu articolul 39 din Regulament, în cazul în care nu mai sunt îndeplinite condițiile de admitere a unei reclamații, Comitetul poate lua decizia de a o radia de pe lista plângerilor în curs de soluționare.¹⁵⁸ Până în prezent, Comitetul a radiat două plângeri:

- ▶ într-un caz de faliment al organizației neguvernamentale care a formulat plângerea. În acest caz, Comitetul a observat că nu a fost în măsură să urmărească caracterul contradictoriu al procedurii și că, în absența uneia dintre părți, plângerea a trebuit să fie radiată de pe lista plângerilor pendente.¹⁵⁹
- ▶ într-un caz în care un reclamant a solicitat retragerea plângerii, deoarece au avut loc niște modificări în dreptul intern, care, potrivit organizației reclamante, au adus situația în conformitate cu Carta.¹⁶⁰

Înainte de a radia o plângere, Comitetul verifică dacă nu există motive imperioase de interes general pentru a continua examinarea plângerii în absența uneia dintre părți.¹⁶¹

151 *Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 63/2010, decizia pe fond din 28 iunie 2011, alin. (54)

152 *Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 63/2010, decizia pe fond din 28 iunie 2011, alin. (54)

153 *Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 63/2010, decizia pe fond din 28 iunie 2011, alin. (54)

154 *Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 63/2010, decizia pe fond din 28 iunie 2011, alin. (54)

155 *Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 63/2010, decizia pe fond din 28 iunie 2011, alin. (54)

156 *Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective*, ETS - nr. 158, articolul 8 alin. (2)

157 *Protocolul adițional la Carta socială europeană care prevede un sistem de plângeri colective*, ETS - nr. 158, articolul 8 alin. (2)

158 Regulament, op. cit., articolul 39

159 *Cauza Federația Internațională Helsinki pentru Drepturile Omului (IHF) împotriva Bulgariei*, Plângerea nr. 44/2007, decizia de radiere din 5 martie 2008

160 *Cauza Association for the Protection of all Children (APPROACH) Ltd (Asociația pentru protecția tuturor copiilor) împotriva Ciprului*, Plângerea nr. 97/2013, decizia de radiere din 2 iulie 2013

161 *Cauza Association for the Protection of all Children (APPROACH) Ltd (Asociația pentru protecția tuturor copiilor) împotriva Ciprului*, Plângerea nr. 97/2013, decizia de radiere din 2 iulie 2013, alin. (2), (3)

PARTEA a III-a:

PRINCIPIILE FUNDAMENTALE DE INTERPRETARE A CARTEI

NATURA ȘI SCOPUL CARTEI

Carta socială europeană este un tratat privind drepturile omului. Scopul său este de a aplica Declarația Universală a Drepturilor Omului în Europa, ca o completare a Convenției Europene a Drepturilor Omului. Din această perspectivă, respectând totodată diversitatea tradițiilor naționale ale statelor membre ale Consiliului Europei și valorile sociale europene comune care trebuie să fie susținute de Cartă, este important:

- ▶ să se consolideze aderarea la valorile comune ale solidarității, nediscriminării și participării;
- ▶ să se asigure că drepturile consfințite de Cartă sunt aplicate, în mod efectiv, în toate statele membre ale Consiliului Europei.

Responsabilitatea principală pentru punerea în aplicare a Cartei sociale europene revine, în mod firesc, autorităților naționale. Având în vedere dispozițiile constituționale și sistemele lor de asigurări sociale și de relații industriale, aceste autorități pot, la rândul lor, să delege anumite competențe autorităților locale sau partenerilor sociali. Cu toate acestea, asemenea strategii de implementare trebuie să fie însoțite de garanții corepunzătoare, pentru a nu pune în pericol implementarea efectivă a angajamentelor prevăzute de Cartă.¹⁶²

DOMENIUL DE APLICARE PERSONAL

Domeniul de aplicare personal al Cartei Sociale Europene este definit în Anexa la Cartă, astfel cum a fost interpretat de către Comitet: a se vedea Partea din Compendiu privind Anexa la Cartă.

DREPTURI CONCRETE ȘI EFECTIVE

Cu ocazia examinării mai multor reclamații colective, Comitetul a explicat natura obligațiilor statelor părți în vederea punerii în aplicare a Cartei.

Comitetul reamintește că scopul și finalitatea Cartei, ca instrument de protecție a drepturilor omului, este de a proteja drepturile nu doar teoretic, ci și în fapt.^{163, 164}

În acest sens, Comitetul consideră că punerea în aplicare a Cartei nu poate fi realizată doar prin adoptarea legislației, dacă aplicarea acesteia nu este însoțită de un control eficient și riguros.

Punerea în aplicare a Cartei presupune ca statele părți să întreprindă nu numai acțiuni juridice, ci și acțiuni practice pentru a asigura în totalitate drepturile recunoscute în Cartă.¹⁶⁵

¹⁶² Concluziile 2006, Introducere generală

¹⁶³ Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 1/1998, decizia pe fond din 9 septembrie 1999, alin. (32)

¹⁶⁴ Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Sloveniei, Plângerea nr. 53/2008, decizia pe fond din 8 septembrie 2009, alin. (28)

¹⁶⁵ Asociația Internațională Autism-Europa împotriva Franței, Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (53)

Mai precis, în ceea ce privește asigurarea unui progres constant în vederea atingerii obiectivelor stabilite de Cartă, Comitetul subliniază că punerea în aplicare a Cartei impune statelor părți să nu se limiteze doar la acțiune în justiție, ci să pună, de asemenea, la dispoziție resursele și procedurile operaționale necesare pentru a da un efect deplin drepturilor specificate în aceasta.¹⁶⁶

CARTA CA INSTRUMENT VIU

Comitetul interpretează drepturile și libertățile prevăzute în Cartă prin prisma condițiilor actuale¹⁶⁷ și prin prisma instrumentelor internaționale relevante¹⁶⁸, precum și prin prisma noilor probleme și situații de urgență. Cu alte cuvinte, Carta este un instrument viu.¹⁶⁹

PUNEREA ÎN APLICARE PROGRESIVĂ A ANUMITOR DREPTURI DIN CARTĂ

Anumite drepturi garantate de Cartă necesită o punere în aplicare imediată de la intrarea în vigoare a Cartei în ceea ce privește statul în cauză.

Alte drepturi pot fi puse în aplicare, în mod progresiv, de către statele părți. Acesta este cazul drepturilor a căror punere în aplicare este deosebit de complexă și poate implica costuri bugetare semnificative.

Comitetul a indicat, în mod clar, ce metode de punere în aplicare progresivă pot fi în conformitate cu Carta.

Atunci când realizarea unuia dintre drepturile în cauză este excepțional de complexă și deosebit de costisitoare pentru rezolvare, un stat parte trebuie să ia măsuri care să-i permită să atingă obiectivele Cartei într-un termen rezonabil, cu progrese măsurabile și într-o măsură compatibilă cu utilizarea maximă a resurselor disponibile. Statele părți trebuie să fie deosebit de atente la impactul pe care alegerile lor îl vor avea asupra grupurilor cu vulnerabilități sporite, precum și asupra altor persoane afectate, inclusiv, în special, asupra familiilor acestora, asupra cărora cade cea mai grea povară în cazul unor deficiențe instituționale.¹⁷⁰

În absența oricărui angajament sau mijloc de măsurare a impactului practic al măsurilor luate, drepturile specificate în Cartă riscă să rămână ineficiente [...]. În ceea ce privește calendarul [...], este esențial să se stabilească termene rezonabile care să țină seama nu numai de constrângerile administrative, ci și de nevoile grupurilor care se încadrează în categoria urgențelor. În orice caz, realizarea obiectivelor pe care și le-au propus autoritățile nu poate fi amânată la nesfârșit.¹⁷¹

Comitetul evaluează caracterul rezonabil al întârzierii în punerea în aplicare ținând cont de marja de apreciere de care se bucură statele părți.¹⁷²

PERIOADA DE REFERINȚĂ

În cadrul procedurii de raportare, Comitetul se pronunță asupra situației din perioada de referință vizată de raport. În cadrul sistemului actual de raportare, perioada de referință este de 4 ani. Uneori, comitetul prelungește perioada de referință pentru a lua în considerare modificările care au avut loc în afara perioadei de referință.¹⁷³ Dar, de obicei, Comitetul își menține constatările de neconformitate pentru perioada de referință, dacă modificările care pun situația în conformitate au intrat în vigoare în afara perioadei de referință.¹⁷⁴

166 Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței, Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (61)

167 Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. (194)

168 Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA), Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (64)

169 Transgender-Europe și ILGA-Europe împotriva Republicii Cehe, Plângerea nr. 117/2015, decizia pe fond din 15 mai 2018, alin. (75)

170 Asociația Internațională Autism-Europa împotriva Franței, Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (53)

171 Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței, Plângerea nr.33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (65)-(66)

172 Action Européenne des Handicapés (AEH) împotriva Franței, Plângerea nr. 81/2012, decizia pe fond din 11 septembrie 2013, alin. (95)-(100)

173 Act Adițional la Concluziile VI (1982), Islanda

174 Concluziile XV-1 (2000), Danemarca

Cu toate acestea, în cadrul procedurii reclamațiilor colective, Comitetul se pronunță asupra situației existente în momentul luării deciziei sale pe fond (având în vedere informațiile de care dispunea Comitetul la momentul respectiv).¹⁷⁵

INTERPRETAREA CARTEI PRIN PRISMA CONVENȚIEI EUROPENE PRIVIND DREPTURILE OMULUI ȘI JURISPRUDENȚA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI

Comitetul s-a referit la jurisprudența Curții atunci când a definit următoarele principii și concepte:

1) Competența temporală

Data intrării în vigoare a tratatului în ceea ce privește un stat este cea care marchează începutul competenței temporale a Comitetului.¹⁷⁶ Cu toate acestea, referindu-se la hotărârea Curții în cauza *Papamichalopoulos și alții împotriva Greciei* din 1993, Comitetul consideră că există excepții de la această regulă atunci când evenimentele care au avut loc înainte de intrarea în vigoare a unui tratat continuă să se producă după această dată și constituie o încălcare continuă a drepturilor consacrate în Cartă.

Comitetul face referire la jurisprudența Marii Camere a Curții în cauzele *Blečić împotriva Croației* din 2006 și *Šilih împotriva Sloveniei* din 2009, în care a afirmat că jurisdicția sa temporală trebuie să fie determinată în funcție de faptele care constituie pretinsa ingerință.¹⁷⁷ Comitetul consideră că acest principiu trebuie să se aplice și la interpretarea Cartei. Acesta adaugă că natura specială a drepturilor în cauză poate fi relevantă pentru a evalua dacă o situație poate fi considerată ca fiind continuă, așa cum a acceptat Marea Cameră a Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Šilih*, citată mai sus.

2) Nediscriminarea: Articolul E din Cartă

Principiul potrivit căruia articolul E trebuie coroborat cu un alt articol din Cartă

Comitetul consideră că funcția articolului E este similară cu cea a articolului 14 din Convenție. Făcând trimitere la hotărârea Curții din 1968 privind lingvistica belgiană, Comitetul consideră că articolul E nu are o existență autonomă și trebuie să fie combinat cu una dintre dispozițiile de fond ale Cartei.¹⁷⁸

Comitetul reiterează acest punct, afirmând că nu poate exista loc pentru aplicarea articolului E din Cartă decât dacă faptele în cauză intră în sfera de aplicare a uneia sau mai multor alte clauze ale acestuia, dar bazându-se de data aceasta pe hotărârea Rasmussen din 1984.¹⁷⁹

Acesta adaugă că o măsură care respectă dispoziția de fond în cauză poate totuși să încalce articolul E coroborat cu dispoziția în cauză pe motiv că are un caracter discriminatoriu.

Definiția discriminării

Comitetul face referire la hotărârea Curții în cauza *Thlimmenos împotriva Greciei* din 2000, în care aceasta a considerat că a existat discriminare în sensul articolului 14 din Convenție, atunci când statul parte nu a aplicat un tratament diferit persoanelor aflate într-o situație diferită.^{180, 181}

Referindu-se la această jurisprudență, Comitetul consideră că articolul E interzice nu numai discriminarea directă, ci și toate formele de discriminare indirectă și că o astfel de discriminare indirectă poate apărea prin faptul că nu se iau în considerare, în mod corespunzător și pozitiv, toate diferențele relevante sau

175 Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Franței, Plângerea nr. 57/2009, decizia pe fond din 1 decembrie 2010, alin. (52)

176 Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (15)

177 Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Croației, Plângerea nr. 52/2008, decizia pe fond din 22 iunie 2010, alin. (22)-(26)

178 Cauza *Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur (SAGES)* împotriva Franței, Plângerea nr. 26/2004, decizia pe fond din 15 iunie 2005, alin. (34)

179 Cauza *Confédération française démocratique du travail (CFDT)* împotriva Franței, Plângerea nr. 50/2008, decizia pe fond din 9 septembrie

180 Asociația Internațională Autism-Europa împotriva Franței, Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (52)

181 Cauza Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale (MDAC) împotriva Bulgariei, Plângerea nr. 41/2007, decizia pe fond din 3 iunie 2008, alin. (50)-(51)

că nu se iau măsuri adecvate pentru a se asigura că drepturile și avantajele colective, care sunt deschise tuturor, sunt cu adevărat accesibile de către și pentru toți.

De asemenea, acesta mai subliniază faptul că neadoptarea unor măsuri adecvate pentru a lua în considerare diferențele existente poate constitui o discriminare.

Referindu-se la hotărârea Curții în cauza *Abdulaziz, Cabales și Balkandali* din 1984, Comitetul consideră că noțiunea de discriminare include cazurile în care o persoană sau un grup este tratat mai puțin favorabil decât altul fără o justificare adecvată.¹⁸²

Definiția unei „diferențe discriminatorii de tratament”

Referindu-se la hotărârile Curții în cauza privind lingvistica belgiană din 1968, cauza *Marckx* din 1978 și cauza *Rasmussen* din 1984, Comitetul consideră că o diferență de tratament este discriminatorie dacă aceasta „nu are o justificare obiectivă și rezonabilă”, adică dacă nu urmărește un „scop legitim” sau dacă nu există un „raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit”. Acesta adaugă că, deși statele părți se bucură de o anumită „marjă de apreciere” atunci când evaluează dacă și în ce măsură diferențele în situații similare justifică un tratament juridic diferit, în cele din urmă este de competența Comitetului să decidă dacă diferența se încadrează în această marjă.^{183, 184}

Interpretarea conceptului de „discriminare rasială”

Comitetul aplică Cartei interpretarea conceptului de discriminare rasială utilizată de Curte în hotărârea din cauza *Timishev* împotriva Rusiei din 2005, și anume că discriminarea pe motiv de etnie reală sau percepută este o formă de discriminare rasială și că nicio diferență de tratament care se bazează exclusiv sau într-o măsură decisivă pe originea etnică a unei persoane nu poate fi justificată, în mod obiectiv, într-o societate democratică contemporană.¹⁸⁵

Obligația pozitivă a statelor părți de a asigura exercitarea efectivă a dreptului la protecția sănătății prin intermediul unei educații nediscriminatorii în domeniul sănătății sexuale și reproductive

Referindu-se la hotărârea Curții de Justiție în cauza *Folgerø și alții împotriva Norvegiei* din 2007, Comitetul afirmă că statele părți au obligația pozitivă de a asigura exercitarea efectivă a dreptului la protecția sănătății prin intermediul unei educații nediscriminatorii în materie de sănătate sexuală și reproductivă care să nu perpetueze sau să nu consolideze excluderea socială și negarea demnității umane.¹⁸⁶

Această obligație are două fațete: copiii nu trebuie să fie supuși discriminării în ceea ce privește accesul la o astfel de educație, iar această educație nu trebuie să fie utilizată ca mijloc de întărire a stereotipurilor și de perpetuare a formelor de prejudecată care contribuie la excluderea socială a grupurilor marginalizate din punct de vedere istoric sau la alte forme de dezavantaj social care au ca efect subminarea demnității umane a acestora.

3) Drepturile populației de etnie romă și sinti

Luarea în considerare a vulnerabilității comunității rome în drept și în practică

Comitetul face referire la hotărârile Curții în trei cauze împotriva Regatului Unit, cauza *Buckley* (1996), cauza *Chapman* (2001) și cauza *Connors* (2004), în care a statuat că trebuie să se acorde o atenție specială nevoilor și stilului de viață diferit al comunității rome, atât în drept, cât și în practică.¹⁸⁷

182 Cauza *Confédération française démocratique du travail* (CFDT) împotriva Franței, Plângerea nr. 50/2008, decizia pe fond din 9 septembrie 2009, alin. (39) și (41)

183 Cauza *Confédération française démocratique du travail* (CFDT) împotriva Franței, Plângerea nr. 50/2008, decizia pe fond din 9 septembrie 2009, alin. (37)-(39) și (41)

184 Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Franței, Plângerea nr. 51/2008, decizia pe fond din 19 octombrie 2009, alin. (82)

185 Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (37)-(40), (106), (117), (120)-(121), (129), (131), (138) și (155)-(156).

186 Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului (INTERIGHTS) împotriva Croației, Plângerea nr. 45/2007, decizia pe fond din 30 martie 2009, alin. (50) și (61)

187 Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (19)-(21) și (25)

Comitetul se bazează pe această jurisprudență, pentru a susține că statele părți trebuie să ia atât măsuri juridice, cât și practice, după cum este necesar, pentru a asigura în totalitate drepturile recunoscute în Cartă în ceea ce privește persoanele de etnie romă.

Recunoașterea de facto a comunităților de romi

Bazându-se pe constatarea Curții în hotărârea din cauza *Oneriyildiz* împotriva Turciei din 2004, Comitetul consideră că, în cazul în care există așezări ilegale de romi de mulți ani și sunt furnizate servicii publice, cum ar fi electricitatea - deși în mod neregulamentar - și facturate locuitorilor, se poate considera că autoritățile statului au recunoscut și au tolerat de facto acțiunile persoanelor de etnie romă.¹⁸⁸

Protecția populațiilor de romi și sinti în vederea păstrării diversității culturale

Comitetul consideră, la fel ca și Curtea în hotărârile din cauza *Chapman* împotriva Regatului Unit (2001), cauza *Muñoz Díaz* împotriva Spaniei (2009) și cauza *Orsus* împotriva Croației (2010), că scopul obligației de a proteja identitățile și stilurile de viață ale minorităților este atât de a proteja interesele acestora, cât și de a păstra diversitatea culturală care este valoroasă pentru întreaga comunitate.¹⁸⁹

Obligația statelor părți de a lua toate măsurile juridice și practice pentru a combate rasismul și xenofobia față de persoanele de etnie romă și sinti în presă

Referindu-se la hotărârea Curții în cauza *Jersild împotriva Danemarcei* (1994), Comitetul admite că, deși este dificil de găsit un echilibru corect între libertatea presei și protecția celorlalți în cazurile de diseminare a comentariilor rasiste, guvernele trebuie să întreprindă toate măsurile necesare pentru a lupta cu propaganda înșelătoare prin măsuri juridice și practice, care să combată rasismul și xenofobia ce afectează persoanele de etnie romă și sinti, așa cum nu s-a făcut în cauza citată.¹⁹⁰

Puterea discreționară de care se bucură statele părți în cazurile privind identitatea unei persoane

În ceea ce privește operațiunile de recensământ al populațiilor de romi și sinti și, în mod special, prelevarea amprentelor digitale, precum și colectarea și stocarea datelor fotometrice și a altor informații cu caracter personal, Comitetul consideră, făcând trimitere la hotărârile din cauza *Connors împotriva Regatului Unit* (2004) și cauza *Evans împotriva Regatului Unit* (2007), că autoritățile naționale competente dispun de o marjă de discreție limitată în acest domeniu, atunci când este vorba despre exercitarea efectivă de către o persoană a unor drepturi intime sau esențiale sau despre o fațetă deosebit de importantă a existenței sau a identității persoanei.¹⁹¹

Comitetul adaugă că aceste principii de interpretare sunt valabile, de asemenea, și în contextul articolului 16 din Cartă.

Referindu-se la hotărârile Curții în cauzele *Malone împotriva Regatului Unit* (1984), *Rotaru împotriva României* și *Amann împotriva Elveției* (2000), Comitetul consideră, ca și Curtea, că condițiile în care s-au desfășurat operațiunile, în special din cauza legislației în vigoare de urgență, au constituit un obstacol în calea unei protecții reale împotriva arbitrariului.

4) Dreptul de a stabili relații cu lumea exterioară

Comitetul consideră, de asemenea, cu referire la articolul 8 din Convenție și la hotărârea Curții din cauza *P.G. și J.H. împotriva Regatului Unit* (2001), că articolul 16 din Cartă protejează dreptul la dezvoltare personală și dreptul de a stabili și a dezvolta relații cu alte ființe umane și cu lumea exterioară.¹⁹²

188 Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Bulgariei, Plângerea nr. 31/2005, decizia pe fond din 18 octombrie 2006, alin. (35), (37) și (54)

189 Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (37)-(40), (106), (117), (120)-(121), (129), (131), (138) și (155)-(156)

190 Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Bulgariei, Plângerea nr. 31/2005, decizia pe fond din 18 octombrie 2006, alin. (35), (37) și (54)

191 Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (37)-(40), (106), (117), (120)-(121), (129), (131), (138) și (155)-(156)

192 Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului (INTERIGHTS) împotriva Greciei, Plângerea nr. 49/2008, decizia pe fond din 11 decembrie 2009, alin. (37) și (58)

5) Conceptul de expulzare: Articolul 16 din Cartă

Definiția „expulzării colective”

Comitetul își ia definiția expulzării colective din articolul 4 din Protocolul nr. 4 la Convenție, care este „orice măsură care obligă străinii, ca grup, să părăsească o țară, cu excepția cazului în care o astfel de măsură este luată pe baza unei examinări rezonabile și obiective a cazului particular al fiecărei persoane străine din grup”.¹⁹³

Comitetul extinde, de asemenea, asupra Cartei interpretarea dată de Curte în hotărârea din cauza *Conka împotriva Belgiei* (2002), potrivit căreia, atunci când un număr mare de persoane de aceeași origine sunt expulzate, există motive întemeiate pentru a suspecta că expulzarea ar putea fi colectivă.

Respectarea garanțiilor procedurale în materie de expulzare

În ceea ce privește garanțiile procedurale în materie de expulzare, Comitetul face trimitere la hotărârea *Connors* (2004), în care Curtea a statuat că „garanțiile procedurale de care dispune persoana vor fi deosebit de importante pentru a stabili dacă statul pârât a respectat marja permisă de apreciere, atunci când a stabilit cadrul de reglementare. În mod special, Curtea trebuie să examineze dacă procesul decizional care a condus la măsurile de ingerință a fost echitabil și a fost de natură să respecte, în mod corespunzător, interesele garantate persoanei fizice prin articolul 8”.¹⁹⁴

6) Non-echivalența dintre dreptul comunitar și Carta socială europeană

Referindu-se la hotărârea Curții în cauza *Cantoni împotriva Franței* (1996), Comitetul afirmă faptul că o dispoziție este conformă cu o directivă comunitară, nu o scoate din sfera de aplicare a Cartei și de sub controlul Comitetului.^{195, 196, 197}

În plus, Comitetul subliniază că, deși Curtea a constatat că, în anumite circumstanțe, poate exista o prezumție de conformitate a dreptului Uniunii Europene cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului, o prezumție similară - chiar și *juris tantum* - nu poate fi aplicată în ceea ce privește Carta socială europeană.

7) Criterii care trebuie îndeplinite de statele părți pentru a atinge obiectivele stabilite de Cartă

Referindu-se la hotărârea Curții în cauza *Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei* (2004), Comitetul consideră că, chiar dacă garantarea unuia dintre drepturile consacrate în Cartă este deosebit de complexă și costisitoare, statele părți trebuie să încerce să atingă obiectivele Cartei într-un termen rezonabil, cu progrese măsurabile și utilizând la maxim resursele disponibile.¹⁹⁸

Referindu-se la hotărârea din cauza *Hatton și alții împotriva Regatului Unit* (2001), acesta consideră că măsurile luate de statele părți trebuie să îndeplinească următoarele criterii: un termen rezonabil, progrese măsurabile și un mecanism de finanțare care să utilizeze cât mai bine resursele disponibile.

8) Interpretarea articolului 31 din Cartă (dreptul la locuință)

Comitetul consideră că interpretarea sa în ceea ce privește articolul 31 trebuie să fie conformă cu interpretarea dată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului dispozițiilor relevante ale Convenției.^{199, 200, 201}

193 Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (155)-(156)

194 Cauza Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului (INTERIGHTS) împotriva Greciei, Plângerea nr. 49/2008, decizia pe fond din 11 decembrie 2009, alin. (37) și (38)

195 Cauza *Confédération Française de l'Encadrement* (CFE-CGC) împotriva Franței, Plângerea nr. 16/2003, decizia pe fond din 12 octombrie 2014, alin. (30)

196 Cauza *Confédération Française de l'Encadrement* (CFE-CGC) împotriva Franței, Plângerea nr. 56/2009, decizia pe fond din 23 iunie 2010, alin. (30), (32)-(33), (87)-(88)

197 Cauza *Confédération générale du travail* (CGT) împotriva Franței, Plângerea nr. 55/2009, decizia pe fond din 23 iunie 2010, alin. (32), (34)-(35)

198 Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Bulgariei, Plângerea nr. 31/2005, decizia pe fond din 18 octombrie 2006, alin. (35), (37) și (54)

199 Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței, Plângerea nr.33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (68)-(69)

200 Cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) v. Franța, Plângerea nr.39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (64)-(65)

201 Cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Sloveniei, Plângerea nr. 53/2008, decizia pe fond din 8 septembrie 2009, alin. (32)

9) Interpretarea noțiunilor de pedeapsă corporală aplicată la școală și pedeapsă corporală aplicată de părinți: Articolul 17 alin. (1) lit. b) din Cartă

Comitetul se referă la interpretarea de către Curte a noțiunilor de „admonestarea judiciară a copiilor” (cauza *Tyrer împotriva Regatului Unit*, 1978), pedepse corporale aplicate la școală (cauza *Campbell și Cosans împotriva Regatului Unit*, 1982) și pedepse corporale aplicate de părinți (cauza *A. împotriva Regatului Unit*, 1998) pentru a interpreta articolul 17 alin. (1) lit. b) din Cartă privind protejerea copiilor și a tinerilor împotriva neglijenței, violenței sau exploatării.^{202, 203, 204, 205, 206}

10) Dreptul părinților de a le oferi copiilor o educație sexuală în conformitate cu propriile convingeri

Comitetul consideră că părinții au dreptul de a le oferi copiilor lor o educație sexuală în conformitate cu propriile convingeri religioase sau filozofice. În acest scop, Comitetul se bazează pe constatările Curții în hotărârea sa din 1976 în cauza *Kjeldsen, Busk Madsen și Pedersen împotriva Danemarcei*.

11) Complementaritatea articolului 11 din Cartă (dreptul la protecția sănătății) și a articolului 2 din Convenție (dreptul la viață)

Comitetul consideră că există o complementaritate clară între articolul 11 din Cartă (dreptul la protecția sănătății) și articolul 2 din Convenție (dreptul la viață), astfel cum a fost interpretat de Curte.²⁰⁷

12) Interpretarea articolului 5 din Cartă (dreptul sindical)

Bazându-se pe hotărârea Curții în cauza *Gustafsson împotriva Suediei* (1998), Comitetul consideră că un sistem în care angajatorii sunt tratați în mod diferit în funcție de apartenența sau nu la o organizație este incompatibil cu articolul 5 din Cartă (dreptul sindical), dar numai dacă este afectată însăși substanța libertății de asociere.²⁰⁸

13) Dreptul la protecție al minorilor străini

La fel ca și Curtea în hotărârile sale în cauzele *Moustaquim împotriva Belgiei* (1991) și *Beldjoudi împotriva Franței* (1992), Comitetul recunoaște că statele părți au dreptul de a controla intrarea, șederea și expulzarea străinilor de pe teritoriile lor.²⁰⁹

Cu toate acestea, în conformitate cu constatările Curții în cauza *Mubilanzila Mayeka și Kaniki Mitunga împotriva Belgiei* (2006), Comitetul consideră că minorii străini, mai ales în cazul în care sunt neînsoțiți, nu trebuie să fie privați de protecția pe care statutul lor o justifică, pentru a reconcilia protecția drepturilor fundamentale și constrângerile impuse de politica de imigrare a unui stat.

202 Cauza Organizația Mondială împotriva Torturii (OMCT) împotriva Greciei, Plângerea nr. 17/2003, decizia pe fond din 7 decembrie 2004, alin. (31)

203 Cauza Organizația Mondială împotriva Torturii (OMCT) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 18/2003, decizia pe fond din 7 decembrie 2004, alin. (60) și (63)

204 Cauza Organizația Mondială împotriva Torturii (OMCT) împotriva Italiei, Plângerea nr. 19/2003, decizia pe fond din 7 decembrie 2004, alin. (41)

205 Cauza Organizația Mondială împotriva Torturii (OMCT) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 20/2003, decizia pe fond din 7 decembrie 2004, alin. (34)

206 Cauza Organizația Mondială împotriva Torturii (OMCT) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 17/2003, decizia pe fond din 7 decembrie 2004, alin. (38)

207 Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006 alin. (196) și (202)

208 Cauza Federația întreprinderilor finlandeze împotriva Finlandei, Plângerea nr.35/2006, decizia pe fond din 16 octombrie 2007, alin. (28)-(29)

209 Cauza Defense for Children International împotriva Olandei, Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (41)-(42)

INTERPRETAREA CARTEI PRIN PRISMA ALTOR INSTRUMENTE INTERNAȚIONALE

Comitetul interpretează Carta prin prisma altor tratate internaționale care sunt relevante în domeniul drepturilor garantate de Cartă, precum și prin prisma interpretării date acestor tratate de către organismele de monitorizare de resort.

Comitetul se referă, în mod special, la:

1) Pactul internațional al Organizației Națiunilor Unite pentru drepturile economice, sociale și culturale

Comitetul a făcut referire la articolul 11 din Pact, precum și la Observațiile generale nr. 4 și 7 ale Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale în ceea ce privește dreptul la locuință în general (articolul 31)²¹⁰ și în ceea ce privește evacuările forțate.²¹¹

În ceea ce privește dreptul la educație (articolul 17), Comitetul a făcut referire la Comentariul general nr. 13 al Comitetului ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale.²¹² Comitetul face referire, de asemenea, la articolul 8 din Pact în ceea ce privește dreptul sindical.

2) Pactul internațional al Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile civile și politice

Comitetul face referire la articolul 8 din Pact în ceea ce privește dreptul sindical.²¹³

De asemenea, Comitetul face referire la articolul 22 din Pact în ceea ce privește dreptul de a forma și de a se afilia la sindicate.²¹⁴

3) Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului

Comitetul se referă, în mod general, la Convenție, astfel cum a fost interpretată de Comitetul pentru Drepturile Copilului, atunci când se pronunță asupra acuzațiilor de încălcare a drepturilor copilului garantate de Cartă.

În mod special, atunci când se pronunță asupra situațiilor în care interpretarea Cartei se referă la drepturile unui copil, Comitetul se consideră obligat să respecte cerința recunoscută la nivel internațional de a aplica principiul interesului superior al copilului. Astfel, prevede inițiativa Comitetului pentru Drepturile Copilului: „Fiecare organism sau instituție legislativă, administrativă și judiciară trebuie să aplice principiul interesului superior prin luarea în considerare, în mod sistematic, a modului în care drepturile și interesele copiilor sunt sau vor fi afectate de deciziile și acțiunile lor - de exemplu, de o lege sau o politică propusă sau existentă, de o acțiune administrativă sau de o hotărâre judecătorească, inclusiv de cele care nu privesc, în mod direct, copiii, dar care afectează copiii, în mod indirect”.²¹⁵

Interzicerea pedepselor corporale: Comitetul a făcut referire la articolul 19 din Convenția ONU și la comentariile Comitetului pentru Drepturile Copilului.²¹⁶

În ceea ce privește dreptul la adăpost pentru minorii neînsoțiți (articolul 31 alin. (2) și articolul 17), Comitetul a făcut referire la Convenția ONU și la observațiile Comitetului pentru Drepturile Copilului.

210 Cauza *Mouvement international ATD Quart Monde* împotriva Franței, Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (68)-(71)

211 Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (20)-(21)

212 Cauza Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale (MDAC) împotriva Bulgariei, Plângerea nr. 41/2007, decizia pe fond din 3 iunie 2008, alin. (37)

213 Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Franței, Plângerea nr. 101/2013, decizia pe fond 27 ianuarie 2016

214 Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Franței, Plângerea nr. 101/2013, decizia pe fond din 27 ianuarie 2016, alin. (30)

215 Cauza *Defence for Children International (DCI)* împotriva Olandei, Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (29)

216 Cauza *Organizația Mondială împotriva Torturii (OMCT)* împotriva Irlandei, Plângerea nr. 18/2003, decizia pe fond din 7 decembrie 2004, alin. (61)

4) Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială

5) Hotărâri ale Curții Interamericane a Drepturilor Omului²¹⁷

6) Hotărârile Comisiei Africane pentru Drepturile Omului și ale Popoarelor²¹⁸

7) Principiile privind restituirea locuințelor și a proprietăților pentru refugiați și persoane strămutate, cunoscute sub numele de Principiile Pinheiro (Subcomisia pentru promovarea și protecția drepturilor omului a Organizației Națiunilor Unite)²¹⁹

Aceste principii oferă politici de ghidare specifice cu privire la modul în care se poate asigura, în practică, dreptul la restituirea locuințelor și a proprietăților. Acestea oferă un text consolidat cu privire la mecanismele juridice, politice, procedurale, instituționale și tehnice de punere în aplicare pentru restituirea locuințelor și a proprietăților.

8) Raportul Raportorului special al ONU privind dreptul oricărei persoane de a se bucura de cel mai înalt nivel posibil de sănătate fizică și mentală, raport 2009, 1 august 2009, A/64/272²²⁰

9) Interpretarea Cartei prin prisma dreptului Uniunii Europene

Comitetul ia în considerare dreptul Uniunii Europene atunci când interpretează Carta.

În plus, Carta conține, în comparație cu textul original din 1961, amendamente care țin seama de evoluțiile din dreptul comunitar de după 1961 și care influențează modul în care statele părți pun în aplicare Carta.

De exemplu:

- ▶ modificările aduse drepturilor femeilor pentru a asigura egalitatea deplină între femei și bărbați, cu singura excepție a protecției maternității, sunt inspirate direct din dreptul Uniunii Europene (articolul 8 din Cartă); de exemplu, definiția lucrătoarelor ca fiind protejate în Cartă - femeile gravide, femeile care au născut de curând și femeile care alăptează este inspirată din Directiva 92/85/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992 privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și sănătății la locul de muncă a lucrătoarelor gravide, care au născut de curând sau care alăptează (a zecea directivă specială în sensul articolului 16 alin. (1) din Directiva 89/391/CEE.

Vârsta minimă de admitere la muncă pentru anumite ocupații considerate periculoase sau nesănătoase, care nu era specificată în Carta din 1961, a fost stabilită ca fiind de la 18 ani în Cartă. Aceste dispoziții au fost inspirate de Directiva 94/33 a Consiliului din 22 iunie 1994 privind protecția tinerilor la locul de muncă (articolul 7 alin. (2) din Cartă).

- ▶ Articolul 29, care prevede că părțile trebuie să se asigure că angajatorii informează și consultă reprezentanții angajaților înainte de concedieri colective/reconcedieri. Autorii s-au inspirat, în special, din Directiva 92/56/CEE a Consiliului din 24 iunie 1992 de modificare a Directivei 75/129 privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la concedierile colective.

Comitetul a clarificat legăturile dintre dreptul Cartei și dreptul Uniunii Europene. Deși dreptul Uniunii Europene poate juca un rol pozitiv în punerea în aplicare a Cartei, nu există nicio prezumție de conformitate cu Carta în cazul în care un stat a transpus și a pus în aplicare, în mod corespunzător, o directivă, chiar dacă aceasta se referă la o chestiune reglementată de Cartă. Comitetul a declarat:

217 Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. (196) și (202)

218 Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. (196)

219 Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Croației, Plângerea nr. 52/2008, decizia pe fond din 22 iunie 2010, alin. (17)-(18)

220 Cauza Transgender Europe și ILGA Europe împotriva Republicii Cehe, Plângerea nr. 117/2014, decizia pe fond din 15 mai 2018, alin. (81)

„31. Guvernul consideră că situația națională este în conformitate cu legislația Uniunii Europene și, prin urmare, că este în conformitate cu Carta.

32. Ca răspuns la acest argument, Comitetul reiterează ideea că, faptul că dispozițiile în cauză se bazează pe o directivă a Uniunii Europene nu le scoate din sfera de aplicare a Cartei (cauza CFE-CGC împotriva Franței, plângerea nr. 16/2003, decizia pe fond din 12 octombrie 2004, alin. (30); a se vedea, de asemenea, *mutatis mutandis*, cauza Cantoni împotriva Franței, hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 15 noiembrie 1996, alin. (30)).

33. În această privință, Comitetul a declarat deja că nu este competent nici să evalueze conformitatea situațiilor naționale cu o directivă a Uniunii Europene, nici să evalueze conformitatea unei directive cu Carta socială europeană. Cu toate acestea, atunci când statele membre ale Uniunii Europene convin asupra unor măsuri obligatorii sub formă de directive care se referă la aspecte care intră în sfera de competență a Cartei sociale europene, acestea trebuie - atât la elaborarea textului în cauză, cât și la transpunerea acestuia în dreptul intern - să țină seama, pe deplin, de angajamentele pe care și le-au asumat la ratificarea Cartei sociale europene. În ultimă instanță, Comitetului îi revine sarcina de a evalua conformitatea unei situații naționale cu Carta, inclusiv atunci când transpunerea unei directive a Uniunii Europene în dreptul intern poate afecta punerea în aplicare corespunzătoare a Cartei.

34. Comitetul observă că Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat deja că, în anumite circumstanțe, poate exista o prezumție de conformitate a dreptului Uniunii Europene cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului („Convenția”), datorită unui anumit număr de indicatori care rezultă din locul acordat în cadrul dreptului Uniunii Europene drepturilor civile și politice garantate de Convenție.

35. Comitetul consideră că nici situația drepturilor sociale în ordinea juridică a Uniunii Europene, nici procesul de elaborare a legislației secundare nu justifică o prezumție similară - chiar și *juris tantum*- de conformitate a textelor juridice ale Uniunii Europene cu Carta socială europeană.

36. În plus, lipsa de voință politică a Uniunii Europene și a statelor sale membre de a lua în considerare, în această etapă, aderarea la Carta socială europeană în același timp cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului consolidează evaluarea Comitetului.

37. Comitetul va urmări cu atenție evoluțiile care rezultă din punerea în aplicare treptată a reformei funcționării Uniunii Europene ca urmare a intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, inclusiv a Cartei Drepturilor Fundamentale. Acesta își va revizui evaluarea privind o posibilă prezumție de conformitate de îndată ce va considera că s-au materializat factorii pe care Curtea i-a identificat atunci când s-a pronunțat asupra unei astfel de prezumții în ceea ce privește Convenția și care lipsesc, în prezent, în ceea ce privește Carta socială europeană.

38. Între timp, ori de câte ori va trebui să evalueze situații în care statele părți iau în considerare sau sunt obligate de textele juridice ale Uniunii Europene, Comitetul va examina, de la caz la caz, dacă respectarea drepturilor garantate de Cartă este asigurată în dreptul intern.”²²¹

Prin urmare, revine Comitetului sarcina de a stabili, pentru fiecare articol din Cartă, dacă dispozițiile directivei relevante a Uniunii Europene sunt de natură să însemne că situațiile naționale care pun în aplicare directiva ar fi în conformitate cu Carta.

În ceea ce privește sănătatea și securitatea la locul de muncă, măsurile în materie de prevenire și de protecție împotriva riscurilor trebuie să fie aliniată la normele internaționale de referință. Se poate considera că un stat îndeplinește această obligație generală dacă a transpus o mare parte din acquis-ul comunitar în domeniul sănătății și securității la locul de muncă.²²²

În ceea ce privește *azbestul*, de exemplu, standardele internaționale de referință sunt Directiva comunitară 83/477 privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la azbest la locul de muncă, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2003/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 martie 2003, precum și Convenția OIM nr. 162 din 1986 privind azbestul.²²³

În ceea ce privește *radiațiile ionizante*, normele naționale trebuie să țină seama de recomandările Comisiei Internaționale de Protecție Radiologică (recomandarea CIPR formulată în 1990, publicația nr. 60) în ceea

221 Cauza *Confédération Générale du Travail (CGT) împotriva Franței*, Plângerea nr. 55/2009, decizia pe fond din 23 iunie 2010, alin. (31)-(38)

222 Concluziile 2005, Cipru

223 Concluziile XIV-2 (1998), Declarație de interpretare a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961.

ce privește limitele de doză în ceea ce privește expunerea la locul de muncă, precum și limitele de doză pentru persoanele care, deși nu lucrează direct cu radiații, pot fi expuse ocazional. Transpunerea Directivei 96/29/Euratom a Consiliului din 13 mai 1996 privind protecția sănătății lucrătorilor și a populației împotriva pericolelor prezentate de radiațiile ionizante este suficientă, deoarece limitele de doză stabilite de ICRP 103 sunt reflectate în aceasta.²²⁴

În ceea ce privește *timpul de lucru*, Comitetul a examinat Directiva 2003/88/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 4 noiembrie 2003 privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru.²²⁵ Comitetul a considerat că, deși în preambulul acestei directive nu se face nicio referire la Cartă, deși Carta a fost ratificată de toate statele membre ale Uniunii Europene și Tratatul privind Uniunea Europeană face referire explicită la aceasta în mai multe rânduri, preocupările care stau la baza textului acestei Directive arată, fără îndoială, intenția autorilor de a respecta drepturile consacrate în Cartă. Comitetul consideră că modalitățile practice convenite între statele membre ale Uniunii Europene, dacă sunt aplicate, în mod corespunzător, nu împiedică o exercitare concretă și efectivă a drepturilor cuprinse, în mod special, în articolele 2 alin. (1) și 4 alin. (2) din Cartă.

Cu toate acestea, Comitetul observă că Directiva în cauză prevede numeroase excepții și derogări care pot afecta, în mod negativ, respectarea Cartei de către statele părți, în practică. Astfel, Comitetul consideră că, în funcție de modul în care statele membre ale Uniunii Europene utilizează aceste excepții și derogări sau le combină, situația poate fi compatibilă sau incompatibilă cu Carta.

În ceea ce privește *dreptul la sănătate*, în interpretarea sa privind dreptul la un mediu sănătos, Comitetul a luat în considerare mai multe hotărâri ale Curții Europene de Justiție.²²⁶

În ceea ce privește *dreptul la reîntregirea familiei*, Comitetul consideră că Directiva 2003/86/CE a Uniunii Europene (UE) privind dreptul la reîntregirea familiei conține prevederi care permit statelor membre în cauză să adopte și să aplice norme care încalcă articolul 19 alin. (6) din Cartă.²²⁷

Aceste prevederi se referă, în mod special, la:

a) Cerința privind durata de ședere pentru lucrătorii migranți care doresc să li se alăture membrii familiilor lor.

În acest sens, Comitetul a considerat întotdeauna,²²⁸ ținând cont de dispozițiile Convenției europene privind statutul juridic al lucrătorilor migranți (ETS nr. 93), că o durată mai mare de un an este excesivă și, în consecință, încalcă Carta.

b) Excluderea asistenței sociale din calculul veniturilor unui lucrător migrant care a depus o cerere de reîntregire a familiei (în legătură cu criteriile referitoare la mijloacele disponibile).

Comitetul constată că Curtea de Justiție a UE (CJUE) a limitat deja posibilitatea oferită de Directiva mai sus menționată de a restricționa reîntregirea familiei pe motiv de venituri disponibile (a se vedea hotărârea CJUE din 4 martie 2010, cauza Chakroun, C-578/08, alineatul (48)).

Comitetul reamintește, în această privință, că lucrătorilor migranți care au venituri suficiente pentru a se îngriji de membrii familiilor lor nu trebuie să li se refuze, în mod automat, dreptul la reîntregirea familiei din cauza provenienței acestor venituri, în măsura în care aceștia au dreptul legal la prestațiile pe care le pot primi.

Având în vedere cele de mai sus și ținând cont de jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) - a se vedea cauza Gül împotriva Elveției, nr. 23218/94, hotărârea din 19 februarie 1996, - Comitetul consideră că excluderea menționată mai sus este mai degrabă de natură să împiedice reîntregirea familiei, decât să o faciliteze. În consecință, aceasta constituie o restricție de natură să lipsească de conținut obligația prevăzută la articolul 19 alin. (6) și, prin urmare, nu este în conformitate cu Carta.

224 Concluziile 2005, Cipru

225 Cauza *Confédération Générale du Travail (CGT) împotriva Franței*, Plângerea nr. 55/2009, decizia pe fond din 23 iunie 2010, alin. (39)-(42)

226 Cauza *Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie

227 Concluziile 2011, Declarație de interpretare a articolului 19 alin. (6)

228 Concluziile I (1969), Germania

c) Cerința ca membrii familiei lucrătorului migrant să susțină teste de limbă și/sau de integrare pentru a fi autorizați să intre în țară sau să treacă aceste teste odată ce se află în țară pentru a li se acorda dreptul de ședere.

În acest sens, Comitetul consideră că, în măsura în care această cerință, din cauza caracterului său deosebit de strict, descurajează cererile de reîntregire a familiei, constituie o condiție de natură să împiedice reîntregirea familiei în loc să o faciliteze. În consecință, aceasta constituie o restricție de natură să lipsească de conținut obligația prevăzută la articolul 19 alin. (6) și, prin urmare, nu este în conformitate cu Carta.

PUNEREA ÎN APLICARE A CARTEI PE TIMP DE CRIZĂ ECONOMICĂ

În Concluziile din 2009, Comitetul a făcut o declarație privind aplicarea Cartei în contextul crizei economice mondiale:

În temeiul Cartei, părțile au acceptat să urmărească, prin toate mijloacele adecvate, realizarea condițiilor în care, printre altele, dreptul la sănătate, dreptul la securitate socială, dreptul la asistență socială și medicală și dreptul de a beneficia de servicii de asistență socială să poată fi realizate, în mod efectiv. Din acest punct de vedere, Comitetul consideră că criza economică nu ar trebui să aibă drept consecință reducerea protecției drepturilor recunoscute de Cartă. Prin urmare, guvernele sunt obligate să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că drepturile prevăzute de Cartă sunt garantate, în mod efectiv, într-o perioadă de timp în care beneficiarii au cea mai mare nevoie de protecție.²²⁹

În cauza Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică (GENOP-DEI)/ Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci (ADEDY) împotriva Greciei, Plângerea nr. 65/2011, decizia pe fond din 23 mai 2012, Comitetul a indicat că acest principiu se aplică, de asemenea, drepturilor lucrătorilor garantate în temeiul Cartei.²³⁰

În plus, în cauza Federația pensionarilor angajați din Grecia ((IKA-ETAM) împotriva Greciei, Plângerea nr. 76/2012, decizia pe fond din 7 decembrie 2012, Comitetul a indicat că acest principiu se aplică, de asemenea, drepturilor privind asigurarea socială garantate în temeiul Cartei.²³¹

²²⁹ Concluziile 2009, Introducere generală

²³⁰ Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică (GENOP-DEI) / Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci (ADEDY) împotriva Greciei, Plângerea nr. 65/2011, decizia pe fond din 23 mai 2012, alin. (16)-(18)

²³¹ Cauza Federația pensionarilor angajați din Grecia (IKA- ETAM) împotriva Greciei, Plângerea nr. 76/2012, decizia pe fond din 7 decembrie 2012, alin. (75)

PARTEA a IV-a:

INTERPRETAREA DIFERITELOR PREVEDERI ALE CARTEI

ARTICOLUL 1. DREPTUL LA MUNCĂ

Orice persoană trebuie să aibă posibilitatea de a-și câștiga existența printr-o muncă liber întreprinsă.

Articolul 1 alin. (1): În vederea exercitării efective a dreptului la muncă, părțile se angajează să recunoască drept unul dintre principalele obiective și responsabilități, realizarea și menținerea nivelului cel mai ridicat și stabil posibil al locului de muncă în vederea realizării unui loc de muncă cu normă întreagă.

Prin acceptarea articolului 1 alin. (1) din Cartă, statele părți se angajează să urmărească o politică de ocupare deplină a forței de muncă.²³² În acest scop, statele trebuie să adopte și să urmeze o politică economică care să conducă la crearea și menținerea locurilor de muncă și trebuie să ia măsuri eficiente pentru a ajuta șomerii să găsească și/sau să se califice pentru un loc de muncă.²³³ Eforturile depuse de state pentru a atinge obiectivul de ocupare deplină a forței de muncă trebuie să fie adecvate situației economice naționale și a nivelului șomajului.²³⁴

Articolul 1 alin. (1), astfel cum este interpretat de Comitet, nu se referă la dreptul de negociere colectivă, conciliere, informare și consultare în întreprindere, regimul timpului de lucru, nivelurile de remunerare și alte forme de protecție oferite de legislația muncii și/sau a asigurărilor sociale.²³⁵ Cu excepția cazului în care au un impact direct și demonstrabil asupra realizării ocupării depline a forței de muncă, aceste forme de protecție sunt examinate și evaluate mai amplu în cadrul altor dispoziții specifice ale Cartei.²³⁶

Dispoziția impune mai degrabă o obligație de a întreprinde măsuri decât o obligație de a genera rezultate.²³⁷ Pentru a decide dacă o țară îndeplinește cu adevărat această obligație, Comitetul adoptă un punct de vedere dinamic și evaluează situația existentă la un moment dat, având în vedere urmările acțiunilor continue întreprinse.²³⁸ Dacă un stat parte, în orice moment, ar abandona obiectivul de ocupare deplină a forței de muncă în favoarea unui sistem economic care ar genera permanent un număr de șomeri, acesta ar încălca Carta socială.²³⁹

Doar scăderea șomajului în sine nu este o indicație suficientă a eforturilor depuse în vederea atingerii obiectivului de ocupare deplină a forței de muncă, atunci când, de exemplu, șomajul încă mai afectează 5% din populația activă.²⁴⁰ Pe de altă parte, o creștere a ratei șomajului nu ar împiedica Comitetul să concluzioneze că este respectată Carta, atâta timp cât statul a depus un efort substanțial pentru a îmbunătăți situația de pe piața muncii.²⁴¹

232 Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (125)

233 Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (125)

234 Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (125)

235 Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (126)

236 Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (126)

237 Concluziile I (1969), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (1)

238 Concluziile I (1969), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (1)

239 Concluziile I (1969), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (1)

240 Concluziile III (1973), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (1)

241 Concluziile III (1973), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (1)

Șomajul de lungă durată este un fenomen care implică un risc mai mare de marginalizare și excludere socială, deoarece lucrătorii afectați sunt, de obicei, cei mai puțin calificați și cu mai puțină experiență.²⁴² Comitetul urmărește îndeaproape măsurile active puse în aplicare pentru a reduce acest tip de șomaj.²⁴³

Evaluarea conformității se bazează pe o serie de indicatori economici și sociali și ia în considerare rezultatele obținute de statele părți în ceea ce privește transformarea creșterii economice în locuri de muncă și acordarea de asistență activă șomerilor.²⁴⁴

Statele părți se bucură de o marjă largă de apreciere în ceea ce privește elaborarea și punerea în aplicare a politicilor naționale de ocupare a forței de muncă.²⁴⁵

În primul rând, se examinează o gamă largă de indicatori, care se referă la situația economică națională (de exemplu, creșterea PIB-ului, inflația, creșterea numărului de locuri de muncă), la modelele de ocupare a forței de muncă (de exemplu, rata de ocupare a forței de muncă, proporția de locuri de muncă cu fracțiune de normă și pe durată determinată), precum și la structura și nivelul șomajului, acordând o atenție deosebită situației grupurilor vulnerabile, cum ar fi tinerii, șomerii de lungă durată și persoanele aparținând minorităților.²⁴⁶

Prin prisma acestor informații, se examinează politica urmărită, bazându-se atât pe dovezi ale angajamentului legal sau declarativ pentru ocuparea deplină a forței de muncă, cât și pe date care reflectă efortul real al statului, cum ar fi domeniul de aplicare al măsurilor de ocupare a forței de muncă puse în aplicare (de ex., numărul de locuri de muncă efectiv create, numărul de participanți la măsuri raportat la numărul total al șomerilor, durata medie a perioadelor de șomaj înainte de a li se oferi participarea la o măsură), valoarea resurselor alocate diverselor măsuri (de ex., cheltuielile totale ca procent din PIB, echilibrul dintre măsurile active și pasive).²⁴⁷

Măsurile de pe piața muncii trebuie să fie direcționate, eficiente și monitorizate în mod regulat.²⁴⁸ Aceste măsuri trebuie, de asemenea, să fie concepute pentru a sprijini migrații, refugiații și persoanele strămutate în interiorul țării care intră pe piața muncii, precum și minoritățile cu niveluri distincte de șomaj sau de subocupare (în special romii).²⁴⁹

Situația nu este conformă cu articolul 1 alin. (1) din Cartă atunci când numărul persoanelor care au acces la măsuri active pe piața muncii este prea mic.²⁵⁰

Anumite situații naționale au fost considerate ca fiind în contradicție cu Carta, de exemplu:

- ▶ în cazul în care s-a constatat o absență atât a unui angajament declarativ pentru ocuparea deplină a forței de muncă, cât și a oricărei politici planificate de ocupare a forței de muncă;²⁵¹
- ▶ în cazul în care șomajul, în special în rândul tinerilor și de lungă durată, a fost extrem de ridicat, iar măsurile luate în acest sens au fost insuficiente (numărul redus de participanți la măsurile active și nivelul scăzut al cheltuielilor destinate acestui scop);²⁵²
- ▶ în cazul în care au existat evoluții negative în politica de ocupare a forței de muncă, atât în ceea ce privește gradul de asistență a șomerilor, cât și nivelul cheltuielilor globale, dacă șomajul a înregistrat o creștere bruscă, în ciuda creșterii economice înregistrate a statului;²⁵³
- ▶ în cazul în care prea puține persoane aflate în căutarea unui loc de muncă au avut acces la formare profesională.²⁵⁴

²⁴² Concluziile 2004, Bulgaria

²⁴³ Concluziile 2004, Bulgaria

²⁴⁴ Concluziile 2002, Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (1)

²⁴⁵ Cauza Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică (GENOP-DEI) / Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci (ADEDY) împotriva Greciei, Plângerea nr. 66/2011, decizia pe fond din 23 mai 2012, alin. (20)

²⁴⁶ Concluziile (2002), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (1)

²⁴⁷ Concluziile 2020, Turcia

²⁴⁸ Concluziile 2012, Albania

²⁴⁹ Concluziile 2020, Azerbaidjan; Concluziile 2020, Lituania

²⁵⁰ Concluziile 2012, Albania

²⁵¹ Concluziile XVI-1 (2002), Olanda (Antilele și Aruba)

²⁵² Concluziile 2004, Bulgaria

²⁵³ Concluziile XVI-1 (2002), Polonia

²⁵⁴ Concluziile 2012, Albania

- ▶ în cazul în care cheltuielile publice pentru politicile active pe piața muncii au reprezentat un procent foarte scăzut din PIB și s-a constatat că eforturile politicii de ocupare a forței de muncă nu au fost eficiente în combaterea șomajului și promovarea creării de noi locuri de muncă.²⁵⁵

Articolul 1 alin. (2): În vederea exercitării efective a dreptului la muncă, părțile se angajează să protejeze de o manieră eficientă dreptul lucrătorului de a-și câștiga existența printr-o muncă liber întreprinsă.

Anexă: Această dispoziție nu se interpretează ca interzicând sau autorizând vreo clauză sau practică de securitate sindicală.²⁵⁶

Articolul 1 alin. (2) se referă la trei aspecte diferite:

1. eradicarea tuturor formelor de discriminare la ocuparea forței de muncă. (Majoritatea cerințelor de conformitate cu articolul 1 alin. (2) în ceea ce privește interzicerea discriminării pe motive de sex se aplică oricărui motiv de discriminare);²⁵⁷
2. interzicerea muncii forțate;²⁵⁸
interzicerea oricărei practici care ar putea afecta dreptul lucrătorilor de a-și câștiga existența printr-o muncă liber întreprinsă.²⁵⁹ Acest drept nu reglementează faptul că munca lucrătorului, liber întreprinsă, trebuie să fie garantată, în orice împrejurare, în caz de orice modificări, inclusiv cele care rezultă dintr-o reorganizare a angajatorului.²⁶⁰

Articolul 1 alin. (2) este inerent conectat cu alte dispoziții ale Cartei, în mod special, articolul 20 (dreptul la egalitate de șanse și de tratament în materie de angajare și profesie, fără discriminare în funcție de sex),²⁶¹ articolul 8 alin. (2) (dreptul lucrătoarelor la protecția maternității), articolul 15 alin. (2) (dreptul persoanelor handicapate la un loc de muncă),²⁶² articolul 23 (dreptul persoanelor vârstnice la protecție socială) și articolul 27 (dreptul lucrătorilor având responsabilități familiale la egalitate de șanse și de tratament). În cazul în care un stat parte a acceptat aceste prevederi mai specifice, situația este examinată mai degrabă în temeiul acestora și nu al articolului 1 alin. (2).

Interzicerea tuturor formelor de discriminare la ocuparea forței de muncă

Articolul 1 alin. (2) din Carta revizuită impune statelor care au acceptat-o să protejeze de o manieră eficientă dreptul lucrătorului de a-și câștiga existența printr-o muncă liber întreprinsă.²⁶³ Această obligație presupune, printre altele, eliminarea tuturor formelor de discriminare (directă sau indirectă) în domeniul muncii, indiferent de natura juridică a raportului juridic de muncă.²⁶⁴

Discriminarea poate apărea fie prin tratarea diferită a persoanelor aflate în aceeași situație, fie prin tratarea identică a persoanelor aflate în situații diferite.²⁶⁵ O diferență de tratament între persoane aflate în situații comparabile constituie o discriminare care încalcă Carta revizuită, dacă nu urmărește un scop legitim și nu se bazează pe motive obiective și rezonabile.²⁶⁶

²⁵⁵ Concluziile 2012, Armenia

²⁵⁶ Anexă la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

²⁵⁷ Concluziile I (1969), Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2); Concluziile XVI-1 (2002), Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

²⁵⁸ Concluziile I (1969), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (2)

²⁵⁹ Cauza *Unione Generale Lavoratori - Federazione Nazionale Corpo forestale dello Stato (UGL-CFS) și Sindacato autonomo polizia ambientale forestale (SAPAF) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 143/2017, decizia pe fond din 3 iulie 2019, alin. (76)

²⁶⁰ Cauza *Unione Generale Lavoratori - Federazione Nazionale Corpo forestale dello Stato (UGL-CFS) și Sindacato autonomo polizia ambientale forestale (SAPAF) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 143/2017, decizia pe fond din 3 iulie 2019, alin. (77)

²⁶¹ Concluziile 2020, Albania

²⁶² Concluziile 2020, Albania

²⁶³ Cauza *Syndicat national des professions du tourisme împotriva Franței*, Plângerea nr. 6/1999, decizia pe fond din 10 octombrie 2000, alin. (24)

²⁶⁴ Cauza *Syndicat national des professions du tourisme împotriva Franței*, Plângerea nr. 6/1999, decizia pe fond din 10 octombrie 2000, alin. (24); Concluziile XVI-1 (2002), Islanda

²⁶⁵ Cauza *Federația Internațională pentru Drepturile Omului (FIDO) împotriva Belgiei*, Plângerea nr. 62/2010, decizia pe fond din 21 martie 2012, alin. (49)

²⁶⁶ Cauza *Syndicat national des professions du tourisme împotriva Franței*, Plângerea nr. 6/1999, decizia pe fond din 10 octombrie 2000, alin. (25)

Discriminarea indirectă poate apărea, de asemenea, prin faptul că nu se iau în considerare, în mod pozitiv, toate diferențele relevante sau prin faptul că nu se iau măsuri adecvate pentru a se asigura că drepturile și avantajele colective care sunt destinate tuturor sunt cu adevărat accesibile tuturor.²⁶⁷

i. Motive de discriminare interzise

Comitetul consideră că, în conformitate cu articolul 1 alin. (2), legislația trebuie să interzică discriminarea la ocuparea forței de muncă cel puțin pe motive de rasă, origine etnică, religie, dizabilitate, vârstă, orientare sexuală și opinie politică.²⁶⁸ O protecție suplimentară poate fi asigurată în ceea ce privește anumite motive, cum ar fi genul sau apartenența la o rasă sau la un grup etnic.²⁶⁹

În cazul în care un stat parte a ratificat articolul 15 alin. (2) din Cartă, Comitetul va examina legislația care interzice discriminarea pe motiv de dizabilitate în temeiul acestei dispoziții și nu în temeiul articolului 1 alin. (2).²⁷⁰

Restricțiile privind articolul 1 alin. (2) sunt permise numai dacă sunt prevăzute de lege, au un scop legitim și sunt necesare într-o societate democratică pentru protecția drepturilor și libertăților altora sau pentru protecția interesului public, a securității naționale, a sănătății publice sau a moralei.²⁷¹

Discriminarea de gen

O legislație națională corespunzătoare, în conformitate cu Carta, este o condiție necesară, deși insuficientă, pentru aplicarea efectivă a principiilor Cartei.²⁷² Nu este suficient să se interzică din punct de vedere juridic discriminarea între femei și bărbați, în ceea ce privește accesul la locul de muncă; aceasta trebuie, de asemenea, să fie eliminată în practică.²⁷³

Restricțiile privind admiterea femeilor la colegiul de poliție și excluderea, în consecință, a femeilor din 85% din subdiviziunile poliției constituie o discriminare directă pe criteriul de sex, care s-a dovedit că nu este necesară, într-o societate democratică, pentru a proteja interesul public sau securitatea națională sau pentru a fi justificată de natura activităților în cauză.²⁷⁴

Discriminarea pe criterii de vârstă

Reducerea salariului minim al lucrătorilor sub 25 de ani poate da naștere unei probleme de discriminare pe motive de vârstă.²⁷⁵

Deși tratamentul mai puțin favorabil al lucrătorilor mai tineri poate fi conceput pentru a da efect unui obiectiv legitim al politicii de ocupare a forței de muncă, și anume integrarea lucrătorilor mai tineri pe piața muncii, într-o perioadă de criză economică gravă, amplexarea reducerii salariului minim și modul în care aceasta se aplică tuturor lucrătorilor sub 25 de ani nu trebuie să fie disproporționate, chiar și atunci când se iau în considerare circumstanțele economice particulare.²⁷⁶

Discriminarea pe criterii de naționalitate

De asemenea, articolul 1 alin. (2) prevede că cetățenii statelor părți care nu aparțin Uniunii Europene sau care fac parte din Spațiul Economic European beneficiază de aceleași drepturi ca și cetățenii Uniunii Europene în ceea ce privește locurile de muncă care nu sunt afectate de exercitarea prerogativelor de stat.²⁷⁷

Statele părți la Cartă pot condiționa accesul străinilor la un loc de muncă pe teritoriul lor de deținerea unui permis de muncă, dar nu pot interzice cetățenilor altor state părți la Cartă, în general, să ocupe locuri

²⁶⁷ Cauza *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 91/2013, decizia pe fond din 12 octombrie 2015, alin. (237)

²⁶⁸ Concluziile 2006, Albania

²⁶⁹ Concluziile XVI-1 (2003), Islanda

²⁷⁰ Concluziile XVIII-1 (2006), Austria

²⁷¹ Concluziile 2006, Albania

²⁷² Concluziile XVI-1 (2003), Grecia

²⁷³ Concluziile XVI-1 (2003), Grecia

²⁷⁴ Concluziile XVI-1 (2003), Grecia

²⁷⁵ Cauza *Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (132)

²⁷⁶ Cauza *Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (135)

²⁷⁷ Concluziile XVI-1 (2002), Austria

de muncă din alte motive decât cele prevăzute la articolul G din Cartă.²⁷⁸ Prin urmare, singurele locuri de muncă ce le pot fi interzise străinilor sunt cele care sunt asociate, în mod inerent, cu protecția interesului public sau al securității naționale și care implică exercitarea unei funcții publice.²⁷⁹

O situație națională nu este în conformitate cu articolul 1 alin. (2) din Cartă, în cazul în care dreptul intern impune angajatorilor să concedieze în primul rând lucrătorii străini, atunci când face reduceri de personal, deoarece acest lucru constituie discriminare.²⁸⁰

Discriminarea în ceea ce privește tiparele de lucru

Trebuie să existe garanții juridice adecvate împotriva discriminării în ceea ce privește munca cu fracțiune de normă.²⁸¹ În special, trebuie să existe norme care să prevină munca nedeclarată prin ore suplimentare și o remunerare egală, sub toate aspectele sale, între angajații cu fracțiune de normă și cei cu normă întreagă.²⁸²

Recurgerea la contracte pe durată determinată poate fi necesară pentru a asigura flexibilitatea în adaptarea forței de muncă la necesități, în special în sectorul educației, care poate fi supus fluctuațiilor aferente numărului de înscrieri în diferitele niveluri de școli din întreaga țară.²⁸³

Cu toate acestea, trebuie găsit un echilibru adecvat între necesitatea de flexibilitate și drepturile lucrătorilor de a-și câștiga existența într-o profesie la care au aderat, în mod liber.²⁸⁴ În mod special, contractele de muncă pe durată determinată nu trebuie utilizate pentru a ocoli normele mai stricte care se aplică contractelor de muncă pe durată nedeterminată.²⁸⁵ În acest scop, trebuie să existe garanții juridice adecvate, care să prevină abuzurile ce decurg din utilizarea contractelor de muncă pe durată determinată succesive.²⁸⁶ În plus, în cazul în care se produc astfel de abuzuri, trebuie să existe căi de atac corespunzătoare, proporționale și descurajatoare, disponibile, în mod efectiv, în drept și în practică.²⁸⁷

Simpla vechime petrecută în cadrul contractelor de muncă pe durată determinată nu implică, în mod necesar, un drept necondiționat și automat de acces la contracte de muncă pe durată nedeterminată, în special în sectorul public.²⁸⁸ Cu toate acestea, în cazul în care munca prestată în cadrul contractelor pe durată determinată corespunde standardelor de calitate impuse și este echivalentă cu cea a personalului angajat în cadrul contractelor pe durată nedeterminată, experiența acumulată prin contracte succesive, chiar și cu întreruperi, trebuie să fie luată în considerare ca un criteriu relevant pentru recrutarea în cadrul concursurilor publice.²⁸⁹

Faptul că contractele de muncă pe durată determinată din sectorul public nu pot fi transformate, în mod automat, în contracte pe durată nedeterminată nu poate fi considerat, în sine, ca fiind contrar Cartei, cu condiția să existe măsuri eficiente pentru a preveni abuzurile care decurg din activitatea în baza contractelor pe durată determinată și oferirea căilor de atac eficiente în cazul unor astfel de abuzuri.²⁹⁰

278 [Concluziile 2006, Albania](#)

279 [Concluziile 2006, 2012, Albania](#)

280 [Concluziile XVI-1 \(2002\), Austria](#)

281 [Concluziile 2008, Albania](#)

282 [Concluziile 2008, Albania](#)

283 [Cauza *Confederazione Generale Sindacale \(CGS\) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 144/2017, decizia pe fond din 9 septembrie 2020, alin. \(112\)](#)

284 [Cauza *Confederazione Generale Sindacale \(CGS\) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 144/2017, decizia pe fond din 9 septembrie 2020, alin. \(113\)](#)

285 [Cauza *Confederazione Generale Sindacale \(CGS\) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 144/2017, decizia pe fond din 9 septembrie 2020, alin. \(113\)](#)

286 [Cauza *Confederazione Generale Sindacale \(CGS\) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 144/2017, decizia pe fond din 9 septembrie 2020, alin. \(113\)](#)

287 [Cauza *Confederazione Generale Sindacale \(CGS\) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 144/2017, decizia pe fond din 9 septembrie 2020, alin. \(113\)](#)

288 [Cauza *Confederazione Generale Sindacale \(CGS\) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 144/2017, decizia pe fond din 9 septembrie 2020, alin. \(113\)](#)

289 [Cauza *Confederazione Generale Sindacale \(CGS\) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 144/2017, decizia pe fond din 9 septembrie 2020, alin. \(113\)](#)

290 [Cauza *Confederazione Generale Sindacale \(CGS\) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 144/2017, decizia pe fond din 9 septembrie 2020, alin. \(113\)](#)

ii. Domeniul de aplicare material

Discriminarea este interzisă în legătură cu recrutarea sau cu condițiile de angajare, în general (în mod special, salarizare, formare profesională, promovare, transfer și concediere sau alte acțiuni dăunătoare).²⁹¹

iii. Măsuri necesare pentru a asigura eficacitatea interdicției de discriminare

Legislația trebuie să interzică atât discriminarea directă, cât și cea indirectă.²⁹²

Pentru a se conforma articolului 1 alin. (2), statele părți trebuie să ia măsuri legale pentru a garanta eficiența interdicției de discriminare.²⁹³ Aceste măsuri trebuie să prevadă cel puțin:

- ▶ că orice dispoziție contrară principiului egalității de tratament care apare în convențiile colective de muncă, în contractele de muncă sau în regulamentele interne ale unității poate fi declarată nulă sau poate fi revocată, abrogată sau modificată;²⁹⁴
- ▶ noțiunea de căi de atac efective cuprinde procedurile judiciare sau administrative disponibile în cazul unei acuzații de discriminare, capabile să asigure reintegrarea și despăgubirea, precum și sancțiuni adecvate aplicate, în mod eficient, de către inspecția muncii;²⁹⁵
- ▶ în cazul unei încălcări a interdicției de discriminare, să fie reglementate sancțiuni care să fie suficient de descurajatoare pentru angajatori, precum și o despăgubire adecvată și proporțională cu prejudiciul cauzat victimei;²⁹⁶ Căile de atac corespunzătoare și eficiente, în cazul unei acuzații de discriminare, trebuie să fie adecvate, proporționale și descurajatoare.²⁹⁷ Impunerea unor limite superioare predefinite pentru despăgubirile care pot fi acordate nu este în conformitate cu Carta, deoarece, în anumite cazuri, acestea pot împiedica acordarea de despăgubiri care să fie proporționale cu prejudiciul suportat și care nu vor fi suficient de descurajatoare pentru angajator;²⁹⁸
- ▶ protecție împotriva concedierii sau a altor acțiuni de represalii din partea angajatorului împotriva unui angajat care a formulat o plângere sau a inițiat o acțiune în justiție;²⁹⁹
- ▶ dreptul intern trebuie să prevadă o schimbare a sarcinii probei în favoarea angajatului în cazurile de discriminare.³⁰⁰

Comitetul consideră că următoarele măsuri favorizează eficiența deplină a eforturilor de combatere a discriminării în conformitate cu articolul 1 alin. (2) din Cartă:

- ▶ recunoașterea dreptului sindicatelor de a acționa în cazurile de discriminare la locul de muncă, inclusiv în numele unor persoane fizice;³⁰¹
- ▶ admiterea unei acțiuni colective a grupurilor care au un interes în a obține o hotărâre prin care să se constate că a fost încălcată interdicția de discriminare;³⁰²
- ▶ înființarea unui organism specializat care să promoveze, în mod independent, egalitatea de tratament, în special prin oferirea sprijinului necesar victimelor discriminării pentru a acționa în justiție.³⁰³

Excluderea unor persoane din funcții, fie sub forma refuzului de angajare sau a concedierii pe motiv de activități politice anterioare, este interzisă atunci când nu este necesară în sensul articolului G, în sensul că nu se aplică doar serviciilor care au responsabilități în domeniul ordinii publice și al securității naționale sau funcțiilor care implică astfel de responsabilități.³⁰⁴

291 Concluziile XVI-1 (2003), Islanda

292 Concluziile XVIII-I (2006), Austria

293 Concluziile XVI-1 (2003), Islanda

294 Concluziile XVI-1 (2003), Islanda

295 Concluziile 2020, Cipru

296 Concluziile XVI-1 (2003), Islanda

297 Concluziile XVIII-I (2006), Austria

298 Concluziile XVIII-I (2006), Austria

299 Concluziile XVI-1 (2003), Islanda

300 Cauza *Syndicat de Défense des Fonctionnaires împotriva Franței*, Plângerea nr. 73/2011, decizia pe fond din 13 septembrie 2012, alin. (59)

301 Concluziile XVI-1 (2003), Islanda

302 Concluziile XVI-1 (2003), Islanda

303 Concluziile XVI-1 (2003), Islanda

304 Concluziile 2006, Lituania

Interzicerea muncii forțate sau obligatorii

i. Munca forțată pentru producerea de bunuri sau servicii

Munca forțată sau obligatorie sub toate formele sale trebuie interzisă.³⁰⁵ Definiția muncii forțate sau obligatorii se bazează pe interpretarea dată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului articolului 4 alin. (2) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și pe Convenția OIM 29 privind munca forțată: „orice muncă sau serviciu pretins unui individ sub amenințarea unei pedepse oarecare și pentru care numitul individ nu s-a oferit de bună voie” (articolul 2 alin. (1))³⁰⁶. Comitetul face trimitere, de asemenea, la interpretarea dată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului conceptului de „servitute”, interzis, de asemenea, în temeiul articolului 4 alin. (2) din Convenție.³⁰⁷

Constrângerea oricărui lucrător de a efectua o muncă împotriva voinței sale și fără consimțământul său liber exprimat este contrară Cartei.³⁰⁸ Acest lucru se aplică, de asemenea, constrângerii oricărui lucrător de a efectua o muncă pe care anterior a fost de acord să o realizeze, în mod liber, dar pe care ulterior nu mai dorește să o efectueze.³⁰⁹

Interzicerea muncii forțate implică faptul că nesupunerea la ordine sau întreruperea sau abandonarea serviciului de către anumite categorii de personal (ca în marina comercială sau în aviație) nu poate face obiectul unor măsuri penale, cu excepția cazului în care fapta care a dat naștere acuzației a pus în pericol sau a fost de natură să pună în pericol siguranța navei sau a aeronavei sau viața sau sănătatea persoanelor aflate la bord.³¹⁰

Neaplicarea în practică a legislației care este contrară interdicției muncii forțate nu este suficientă pentru a aduce o situație în conformitate cu articolul 1 alin. (2) din Cartă.³¹¹ În consecință, o astfel de legislație trebuie să fie modificată.³¹²

Statele părți la Cartă trebuie să își îndeplinească obligațiile pozitive de a institui un cadru juridic și de reglementare, care să permită prevenirea muncii forțate și a altor forme de exploatare prin muncă, protecția victimelor și investigarea acuzațiilor întemeiate privind aceste practici, precum și calificarea drept infracțiune penală și urmărirea penală eficientă a oricărui act care vizează menținerea unei persoane într-o situație de exploatare gravă prin muncă.³¹³

Prin urmare, Comitetul va examina, în temeiul articolului 1 alin. (2) din Cartă, dacă statele părți și-au îndeplinit obligațiile pozitive de a:

- ▶ incrimina și a investiga, de a urmări penal și a pedepsi, în mod efectiv, cazurile de muncă forțată și alte forme de exploatare gravă prin muncă;³¹⁴
- ▶ preveni munca forțată și alte forme de exploatare prin muncă;³¹⁵
- ▶ proteja victimele muncii forțate și ale altor forme de exploatare prin muncă și de a le oferi căi de atac accesibile, inclusiv despăgubiri.³¹⁶

Incriminarea și urmărirea penală eficientă

Statele părți trebuie nu numai să adopte prevederi de drept penal pentru a combate munca forțată și alte forme grave de exploatare prin muncă, ci și să ia măsuri pentru a le pune în aplicare.³¹⁷ Comitetul consideră, la fel ca și Curtea Europeană a Drepturilor Omului (cauza *Chowdury și alții*, alin. (116)), că autoritățile trebuie să acționeze din oficiu odată ce problema a ajuns în atenția lor; obligația de a investiga nu va depinde de

305 Concluziile 2020, Albania

306 Concluziile 2020, Albania

307 Concluziile 2020, Albania

308 Concluziile III (1971), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (2)

309 Concluziile III (1971), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (2)

310 Concluziile V (1975), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (2)

311 Concluziile V (1975), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (2); Concluziile XIII-3 (1995), Irlanda

312 Concluziile V (1975), Declarație de interpretare a articolului 1 alin. (2)

313 Concluziile 2020, Albania

314 Concluziile 2020, Albania

315 Concluziile 2020, Albania

316 Concluziile 2020, Albania

317 Concluziile 2020, Albania

o plângere formală din partea victimei sau a unei rude apropiate.³¹⁸ Această dispoziție este obligatorie pentru autoritățile de aplicare a legii și instanțele judecătorești.³¹⁹

Prevenire

Statele părți trebuie să ia măsuri preventive, cum ar fi colectarea de date și cercetarea privind prezența muncii forțate și a exploatării prin muncă, organizarea campaniilor de conștientizare, instruirea profesioniștilor în domeniu, a reprezentanților autorităților de aplicare a legii, a angajatorilor și a grupurilor vulnerabile ale populației.³²⁰ Statele părți trebuie, de asemenea, să consolideze rolul și capacitățile inspecției muncii pentru a verifica aplicarea legislației relevante în domeniul muncii față de toți lucrătorii în toate sectoarele economiei, în vederea prevenirii muncii forțate și a exploatării prin muncă.³²¹ Statele părți trebuie, de asemenea, să încurajeze diligența necesară atât în sectorul public, cât și în cel privat, pentru a identifica și a preveni munca forțată și exploatarea prin muncă în lanțurile lor de aprovizionare.³²²

Legislația națională trebuie să includă măsuri menite să oblige întreprinderile să raporteze cu privire la acțiunile întreprinse pentru a investiga munca forțată și exploatarea lucrătorilor în cadrul lanțurilor lor de aprovizionare.³²³ De asemenea, trebuie să impună luarea tuturor măsurilor de precauție în cadrul proceselor de achiziții publice pentru a garanta că fondurile nu sunt utilizate, în mod neintenționat, pentru a sprijini diverse forme de sclavie modernă.³²⁴

Protecția victimelor și accesul la căi de atac, inclusiv la despăgubiri

Măsurile de protecție în contextul traficului de persoane trebuie să includă identificarea victimelor de către persoane calificate și acordarea de asistență victimelor în vederea recuperării și reabilitării fizice, psihologice și sociale a acestora (cum ar fi protecția împotriva represaliilor, cazare în condiții de siguranță, asistență medicală, asistență materială, asistență socială și economică, consiliere juridică, traducere și interpretare, repatriere voluntară, acordarea de permise de ședere pentru migranți).³²⁵ Cadrul juridic existent trebuie să ofere victimelor muncii forțate și exploatării prin muncă, inclusiv migranților aflați în situație ilegală, acces la căi de atac eficiente (în fața instanțelor penale, civile sau contravenționale sau a altor mecanisme) menite să ofere despăgubiri pentru toate prejudiciile cauzate, inclusiv pentru salariile pierdute și contribuțiile de asigurări sociale neplătite.³²⁶

Comitetul face referire la Protocolul din 2014 la Convenția OIM din 1930 privind munca forțată, care impune statelor părți să asigure victimelor accesul la căi de atac corespunzătoare și eficiente, cum ar fi despăgubirea, indiferent de prezența sau de statutul legal al acestora pe teritoriul național.³²⁷

Interzicerea muncii forțate sau obligatorii poate fi încălcată în anumite situații, inclusiv în cazul în care:

- ▶ Prevederi care autorizează sancțiuni penale, în caz de abateri disciplinare din partea marinarilor sau sancțiuni pentru marinarii care își abandonează postul, chiar și atunci când nu este în joc siguranța unei nave sau viața sau sănătatea persoanelor aflate la bord.³²⁸
- ▶ Ofițerii de carieră din armată, care au beneficiat de mai multe stagii de pregătire sunt obligați să efectueze un termen de serviciu obligatoriu care poate dura până la douăzeci și cinci de ani³²⁹ sau decizia de acordare a pensionării anticipate este lăsată la discreția Ministrului Apărării, ceea ce ar putea duce la o perioadă de serviciu prea lungă pentru a fi considerată compatibilă cu libertatea de a alege și de a renunța la o profesie.³³⁰

318 Concluziile 2020, Albania

319 Concluziile 2020, Albania

320 Concluziile 2020, Albania

321 Concluziile 2020, Albania

322 Concluziile 2020, Albania

323 Concluziile 2020, Albania

324 Concluziile 2020, Albania

325 Concluziile 2020, Albania; Armenia

326 Concluziile 2020, Armenia

327 Concluziile XXII-1 (2020), Germania

328 Cauza Federația Internațională pentru Drepturile Omului (FIDO) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 7/2000, decizia pe fond din 5 decembrie 2000, alin. (22); a se vedea, de asemenea, Concluziile 2012, Portugalia

329 Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului (FIDO) împotriva Greciei, Plângerea nr. 7/2000, decizia pe fond din 5 decembrie 2000, alin. (21)

330 Concluziile 2004, Irlanda; Concluziile 2012, Irlanda

- ▶ Competențe de rechiziție în circumstanțe excepționale care sunt definite prea larg.³³¹ Orice astfel de competențe trebuie să fie definite cu suficientă claritate.³³²

Lucrătorii din „economia gig” sau „economia de platformă”

Trebuie luate sau avute în vedere măsuri concrete pentru a-i proteja pe lucrătorii din „economia gig”³³³ sau din „economia de platformă” împotriva tuturor formelor de exploatare și de abuz.³³⁴

ii. Munca forțată în mediul casnic

Prin prisma hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Siliadin împotriva Franței (26 iulie 2005), Comitetul consideră că interzicerea muncii forțate prevăzută la articolul 1 alineatul (2) din Cartă include, de asemenea, sclavia casnică.³³⁵ Munca domestică și munca în întreprinderile familiale (întreprinderi individuale, gospodării țărănești) pot da naștere muncii forțate și exploatarei. O astfel de muncă implică, adesea, condiții de viață și de muncă abuzive, degradante și inumane pentru lucrătorii casnici în cauză.³³⁶

Statele părți trebuie să adopte prevederi legale pentru a combate munca forțată în mediul casnic și pentru a proteja lucrătorii casnici, precum și să ia măsuri pentru punerea în aplicare a acestora.³³⁷

iii. Munca în penitenciar

Condițiile de muncă ale deținuților trebuie să fie reglementate, în mod corespunzător, în special în cazul în care aceștia lucrează, direct sau indirect, pentru alți patroni decât serviciul penitenciar. În conformitate cu principiul nediscriminării, această reglementare, care poate fi realizată prin intermediul legilor, a regulamentelor interne sau a acordurilor (în special atunci când întreprinderile acționează în calitate de subcontractanți în atelierele penitenciare), trebuie să se refere la salarizare, timp de muncă, condiții de muncă și la protecția socială (în domeniul accidentelor de muncă, șomajului, asistenței medicale și pensiilor pentru limită de vârstă).³³⁸

iv. Obligația de a accepta o ofertă de muncă sau de formare profesională sau pierderea, în caz contrar, a dreptului la indemnizația de șomaj

Cerința ca persoanele care solicită indemnizație de șomaj să accepte oferta unui loc de muncă sau de formare profesională sau, în caz contrar, să nu mai aibă dreptul la indemnizație de șomaj este tratată la articolul 12 alin. (1).³³⁹ Cu toate acestea, pierderea indemnizației sau a asistenței atunci când un șomer refuză o ofertă de muncă poate constitui o restricție a libertății de a munci, în cazul în care persoana vizată este obligată, sub sancțiunea pierderii indemnizației, să accepte orice loc de muncă, în special un loc de muncă:

- ▶ care necesită doar calificări sau competențe cu mult inferioare celor ale persoanei în cauză;³⁴⁰
- ▶ care este plătit cu mult sub salariul anterior al persoanei în cauză;³⁴¹
- ▶ care necesită un anumit nivel de sănătate sau de abilități fizice sau mentale, pe care persoana în cauză nu le posedă la momentul respectiv;³⁴²
- ▶ care nu este compatibilă cu legislația privind sănătatea și securitatea în muncă sau, dacă acestea există, cu convențiile colective la nivel teritorial/ramural sau contractele colective de muncă care reglementează sectorul sau ocupația în cauză și, prin urmare, poate afecta integritatea fizică și psihică a lucrătorului în cauză;³⁴³

331 Concluziile XVI-1 (2002), Grecia

332 Concluziile XVI-1 (2002), Grecia

333 Concluziile 2020, Albania

334 Concluziile 2020, Albania

335 Concluziile 2012, Franța

336 Concluziile 2020, Albania

337 Concluziile 2008, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

338 Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

339 Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

340 Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

341 Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

342 Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

343 Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

- ▶ pentru care salariul oferit este mai mic decât salariul minim național sau regional sau decât norma sau grila de salarizare convenită pentru sectorul sau ocupația în cauză;³⁴⁴
- ▶ pentru care salarizarea este mai mică, într-o măsură nerezonabilă, decât toate indemnizațiile de șomaj plătite persoanei în cauză la momentul respectiv și, prin urmare, nu reușește să asigure un nivel de trai decent pentru lucrător și familia acestuia;³⁴⁵
- ▶ care este propus ca urmare a unui conflict de muncă în curs;³⁴⁶
- ▶ care se află la o distanță de domiciliul persoanei în cauză, ce poate fi considerată nerezonabilă având în vedere timpul de deplasare necesar, facilitățile de transport disponibile, timpul total petrecut departe de casă, aranjamentele obișnuite de lucru în ocupația aleasă de persoana în cauză sau obligațiile familiale ale persoanei;³⁴⁷
- ▶ care obligă persoanele cu responsabilități familiale să își schimbe locul de reședință, cu excepția cazului în care se poate dovedi că aceste responsabilități pot fi asumate, în mod corespunzător, în noul loc de reședință, că este disponibilă o locuință adecvată și că, dacă situația persoanei o impune, este disponibilă o contribuție la costurile de mutare, fie din partea serviciilor de ocupare a forței de muncă, fie din partea noului patron, respectând astfel dreptul lucrătorului la viață de familie și la locuință.³⁴⁸

Deciziile autorităților competente privind retragerea definitivă sau suspendarea temporară a indemnizației de șomaj pentru că beneficiarul a refuzat o ofertă de muncă trebuie să poată fi supuse controlului instanțelor naționale, în conformitate cu normele și procedurile stabilite în temeiul legislației statului care a luat decizia.³⁴⁹

Alte aspecte ale dreptului de câștigare a existenței printr-o muncă liber întreprinsă

Mai multe alte practici pot încălca articolul 1 alin. (2):

i. Durata serviciului de înlocuire a serviciului militar (obiecție pe motive de conștiință)

Durata serviciului militar alternativ (serviciul alternativ în timpul căruia persoanele sunt private de dreptul de a-și câștiga existența printr-o muncă liber întreprinsă) trebuie să fie rezonabilă.³⁵⁰ Durata acestei înlocuiri trebuie să fie proporțională cu durata serviciului militar și să nu fie excesivă, în general.³⁵¹

Un serviciu alternativ care nu depășește de 1,5 ori durata serviciului militar este, în principiu, în conformitate cu Carta.³⁵² În cazul în care durata serviciului militar este scurtă, Comitetul nu va insista, în mod necesar, ca serviciul alternativ să nu depășească de 1,5 ori durata serviciului militar.³⁵³ Cu toate acestea, cu cât perioada serviciului militar este mai lungă, cu atât Comitetul va fi mai strict în evaluarea caracterului rezonabil al oricărei durate suplimentare a serviciului alternativ.³⁵⁴

Cu toate acestea, dreptul la obiecție pe motive de conștiință nu este garantat, ca atare, de Cartă în temeiul articolului 1 alin. (2).³⁵⁵ Mai mult, Carta nu implică o obligație pentru dreptul intern de a prevedea, în mod explicit, eliberarea din serviciul militar din acest motiv, cu excepția cazului în care absența unei astfel de cerințe împiedică efectiv orice eliberare din serviciul militar.³⁵⁶

³⁴⁴ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁴⁵ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁴⁶ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁴⁷ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁴⁸ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁴⁹ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁵⁰ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁵¹ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁵² Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁵³ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁵⁴ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁵⁵ Cauza Organizația Europeană a Asociațiilor și Sindicatelor Militare (EUROMIL) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 164/2018, decizia pe fond din 21 octombrie 2020, alin. (53)

³⁵⁶ Cauza Organizația Europeană a Asociațiilor și Sindicatelor Militare (EUROMIL) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 164/2018, decizia pe fond din 21 octombrie 2020, alin. (53)

ii. Perioade minime de serviciu în forțele armate

În conformitate cu articolul 1 alin. (2), orice perioadă minimă trebuie să aibă o durată rezonabilă, iar în cazul unor perioade minime mai lungi datorate educației sau formării de care a beneficiat o persoană, durata trebuie să fie proporțională cu durata educației și a formării.³⁵⁷ De asemenea, orice taxe/costuri care trebuie rambursate la încetarea anticipată a serviciului trebuie să fie proporționale.³⁵⁸

iii. Perioade minime de serviciu în sectorul medical

Comitetul consideră că cerința ca ofițerii medicali să efectueze o perioadă minimă de serviciu după terminarea formării lor este o cerință legitimă, la fel ca și condiționarea în cazul plecării lor înainte de sfârșitul perioadei obligatorii la plata unei taxe, pentru a se asigura că statul recuperează costul pregătirii ofițerilor medicali și pentru a se asigura că armata dispune de un număr suficient de medici, în funcție de necesitățile sale.³⁵⁹

Statele părți dispun de o marjă de apreciere în calcularea duratei oricărei perioade obligatorii de serviciu după formare și a condițiilor de demisie anticipată.³⁶⁰ Comitetul a susținut în repetate rânduri că durata oricărei perioade minime de serviciu, datorată educației sau formării de care a beneficiat o persoană, trebuie să fie proporțională cu durata educației și formării.³⁶¹ De asemenea, orice taxe/costuri care trebuie rambursate la încetarea anticipată a serviciului trebuie să fie proporționale.³⁶²

O perioadă de 10 ani de serviciu obligatoriu după formare este compatibilă cu articolul 1 alin. (2) din Cartă.³⁶³

De asemenea, Comitetul a considerat că o perioadă de serviciu obligatoriu de două ori mai mare decât durata stagiului de formare inițială (între 12 și 17 ani în cazul în care se efectuează o perioadă de formare specializată, perioada de formare specializată fiind luată în considerare pentru perioada de serviciu obligatoriu) nu este disproporționată în raport cu durata perioadei de educație și formare.³⁶⁴

iv. Dreptul la viață privată al lucrătorilor

Apariția noilor tehnologii care au revoluționat comunicațiile au permis patronilor să organizeze o supraveghere continuă a angajaților și, în practică, au permis angajaților să lucreze pentru patronii lor, în orice moment și în orice loc, rezultatul fiind slăbirea frontierei dintre viața profesională și cea privată.³⁶⁵ Dreptul de a desfășura liber activitatea profesională include dreptul de a fi protejat împotriva ingerințelor a dreptului la viață privată.³⁶⁶

Deoarece termenul „viață privată” poate fi definit cu diferite grade de strictețe, este preferabil să se vorbească de „încălcări ale vieții private sau personale”.³⁶⁷ În temeiul articolului 1 alin. (2), persoanele fizice trebuie să fie protejate împotriva ingerințelor în viața privată sau personală asociată sau care decurg din situația lor profesională, în special prin intermediul tehnicilor moderne de comunicare electronică și de colectare a datelor.³⁶⁸

³⁵⁷ Concluziile 2012, Franța

³⁵⁸ Concluziile 2012, Franța

³⁵⁹ Cauza Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice (EUROFEDOP) împotriva Greciei, Plângerea nr. 115/2015, decizia pe fond din 13 septembrie 2017, alin. (38)

³⁶⁰ Cauza Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice (EUROFEDOP) împotriva Greciei, Plângerea nr. 115/2015, decizia pe fond din 13 septembrie 2017, alin. (39)

³⁶¹ Cauza Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice (EUROFEDOP) împotriva Greciei, Plângerea nr. 115/2015, decizia pe fond din 13 septembrie 2017, alin. (39)

³⁶² Cauza Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice (EUROFEDOP) împotriva Greciei, Plângerea nr. 115/2015, decizia pe fond din 13 septembrie 2017, alin. (9)

³⁶³ Cauza Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice (EUROFEDOP) împotriva Greciei, Plângerea nr. 115/2015, decizia pe fond din 13 septembrie 2017, alin. (40)

³⁶⁴ Cauza Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice (EUROFEDOP) împotriva Greciei, Plângerea nr. 115/2015, decizia pe fond din 13 septembrie 2017, alin. (46)

³⁶⁵ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁶⁶ Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁶⁷ Concluziile 2006, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

³⁶⁸ Concluziile 2006, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2); Concluziile 2012, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

Articolul 1 alin. (2) se referă, în mod explicit, doar la momentul în care lucrătorii încep să lucreze.³⁶⁹ În mod logic, totuși, principiul fundamental al libertății la care Carta se referă, în ceea ce privește această ocazie specială, trebuie să continue să se aplice și după aceea, în sfera non-profesională.³⁷⁰

Încălțările dreptului la viață privată și la demnitate pot lua forme foarte diverse.³⁷¹ Acestea pot rezulta din întrebările adresate angajaților sau persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă cu privire la situația lor familială sau la trecutul lor, la asociații lor, la opiniile lor, la orientarea sau comportamentul lor sexual și la sănătatea lor sau a membrilor familiei lor și la modul în care își petrec timpul în afara locului de muncă.³⁷² Acestea pot rezulta, de asemenea, din stocarea, temporară sau permanentă, și prelucrarea acestor date de către patron, din schimbul lor cu terți și din utilizarea lor în scopul luării de măsuri cu privire la angajați.³⁷³

În temeiul articolelor 1 alin. (2) și 26, principiile care protejează angajații împotriva ingerințelor inutile în viața lor personală sau privată sunt formulate în termenii cei mai generali.³⁷⁴ Cu toate acestea, nu trebuie neglijat faptul că, în diverse circumstanțe specifice, încălcările acestor principii pot constitui, de asemenea, încălcări ale altor articole din Carta socială revizuită.³⁷⁵ Acest lucru este valabil, în special, pentru articolul 3 (unul dintre scopurile cărui este de a contracara amenințările la adresa sănătății lucrătorilor, inclusiv a sănătății mintale a acestora), articolul 5 (cu privire la dreptul de a adera la organizații și de a nu dezvălui calitatea de membru), articolul 6 (cu privire la negocierile colective), articolul 11 (cu privire la sănătatea mintală), articolul 20 (cu privire la discriminarea pe criterii de sex), articolul 24 (în special, cu privire la lit. a, privind motivele de concediere) și articolul 26 (cu privire la protecția împotriva diferitelor forme de hărțuire).³⁷⁶

Art. 1 alin. (3): În vederea exercitării efective a dreptului la muncă, părțile se angajează să stabilească sau să mențină servicii gratuite de angajare pentru toți lucrătorii.

Articolul 1 alin. (3) prevede dreptul la servicii gratuite de angajare. Toți lucrătorii se bucură de acest drept și, prin urmare, serviciile trebuie să funcționeze, în mod efectiv, pe întreg teritoriul național și în ceea ce privește toate sectoarele economiei.³⁷⁷ Funcția principală a acestor servicii este de a plasa în câmpul muncii șomerii aflați în căutarea unui loc de muncă, precum și lucrătorii angajați care își caută un alt loc de muncă.³⁷⁸ Serviciile de plasare de bază, cum ar fi înregistrarea persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și notificarea posturilor vacante, trebuie să fie furnizate, în mod gratuit, atât pentru angajați, cât și pentru patroni.³⁷⁹

Taxele impuse de patroni pentru notificarea locurilor de muncă vacante sunt contrare articolului 1 alin. (3), chiar și în cazul în care taxele sunt mici și au ca scop doar acoperirea costurilor administrative.³⁸⁰ Existența taxelor percepute de agențiile private de ocupare a forței de muncă nu este contrară articolului 1 alin. (3), cu condiția ca în toate sectoarele ocupaționale și zonele geografice să existe servicii de angajare gratuite cu drepturi depline.³⁸¹

Pentru a evalua dacă serviciile de ocupare a forței de muncă funcționează în mod eficient, Comitetul utilizează următorii indicatori cantitativi:

- ▶ numărul total de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă și de șomeri înregistrați la serviciile de ocupare a forței de muncă;³⁸²
- ▶ numărul de locuri de muncă vacante notificate la serviciile de ocupare a forței de muncă;³⁸³

369 Concluziile 2006, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

370 Concluziile 2006, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

371 Concluziile 2006, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

372 Concluziile 2006, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

373 Concluziile 2006, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

374 Concluziile 2006, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

375 Concluziile 2006, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

376 Concluziile 2006, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (2)

377 Concluziile 2016, Republica Slovacia

378 Concluziile 2016, Republica Slovacia

379 Concluziile 2016, Bosnia și Herțegovina

380 Concluziile XIV-1 (1998), Turcia

381 Concluziile 2020, Azerbaidjan ; Concluziile 2016, Bosnia și Herțegovina

382 Concluziile 2020, Albania

383 Concluziile 2020, Albania

- ▶ numărul de persoane angajate prin intermediul serviciilor de ocupare a forței de muncă;³⁸⁴
- ▶ rata de plasare (adică plasamentul în câmpul muncii efectuat de serviciile de ocupare a forței de muncă ca procent din locurile de muncă vacante notificate);³⁸⁵
- ▶ durata medie de timp necesară serviciilor de ocupare a forței de muncă pentru a acoperi un loc de muncă vacant;³⁸⁶
- ▶ numărul de plasamente efectuate de serviciile de ocupare a forței de muncă ca procent din totalul recrutărilor de pe piața muncii;³⁸⁷
- ▶ cotele de piață respective ale serviciilor publice și private. Cota de piață este definită ca fiind numărul de plasamente efectuate ca procent din totalul recrutărilor de pe piața muncii.³⁸⁸
- ▶ măsurile luate pentru a asigura eficiența serviciilor publice de ocupare a forței de muncă în vederea furnizării de servicii personalizate, în special pentru șomerii de lungă durată, persoanele fără calificare, tineri și romi;³⁸⁹
- ▶ numărul de persoane care lucrează în cadrul serviciilor de ocupare a forței de muncă (la nivel central și local);³⁹⁰
- ▶ numărul de consilieri implicați în serviciile de plasare;³⁹¹
- ▶ raportul dintre personalul de plasare și persoanele înregistrate aflate în căutarea unui loc de muncă;³⁹²
- ▶ modul în care agențiile private de ocupare a forței de muncă sunt autorizate, funcționează și își coordonează activitatea cu serviciile de angajare;³⁹³
- ▶ participarea organizațiilor sindicale și patronale la organizarea și funcționarea serviciilor de angajare.³⁹⁴

Organizațiile sindicale și patronale trebuie să aibă posibilitatea de a participa la organizarea și funcționarea serviciilor de angajare.³⁹⁵

Art. 1 alin. (4): În vederea exercitării efective a dreptului la muncă, părțile se angajează să asigure sau să favorizeze orientarea, formarea și readaptarea profesională corespunzătoare.

Articolul 1 alin. (4) garantează dreptul la orientare profesională, la formare profesională continuă pentru persoanele angajate și șomeri, precum și la orientare și formare specializată pentru persoanele cu dizabilități.³⁹⁶

Statele părți trebuie să asigure aceste servicii, să acorde acces la ele tuturor celor interesați și să asigure egalitatea de tratament în special pentru cetățenii altor state părți la Cartă, care au drept de ședere legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul statului parte în cauză.³⁹⁷

Articolul 1 alin. (4) se referă la următoarele chestiuni:

dacă piața forței de muncă oferă servicii de orientare și formare profesională pentru persoanele angajate și șomeri, precum și servicii de orientare și formare profesională destinate, în mod specific, persoanelor cu dizabilități;

- ▶ accesul: câte persoane apelează la aceste servicii;
- ▶ existența unor reglementări care interzic, în mod explicit, discriminarea pe motiv de dizabilitate în domeniul formării profesionale;³⁹⁸

384 Concluziile 2020, Albania

385 Concluziile 2020, Albania

386 Concluziile 2020, Albania

387 Concluziile 2020, Albania

388 Concluziile 2020, Albania

389 Concluziile 2020, Republica Slovacia

390 Concluziile 2020, Republica Slovacia

391 Concluziile 2020, Republica Slovacia

392 Concluziile 2020, Republica Slovacia

393 Concluziile 2020, Republica Slovacia

394 Concluziile 2020, Republica Slovacia

395 Concluziile XV-1 (2000), Anexă, Polonia

396 Concluziile 2003, Bulgaria

397 Concluziile 2012, Georgia; Concluziile XII-1 (1991), Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (4)

398 Concluziile 2008, Albania

Indicatorii care permit o evaluare a eficienței serviciilor de orientare profesională sunt: finanțarea, efectivul de personal și numărul de beneficiari.³⁹⁹

Nu se poate impune nicio condiție privind durata de ședere a studenților sau stagiariilor care au drept de ședere legală, în orice calitate, sau au permis de ședere, datorită legăturilor lor cu persoane care au drept de ședere legală în țară, pe teritoriul statului parte în cauză, înainte de a putea începe formarea.⁴⁰⁰ În cazul în care există o astfel de condiție privind durata de ședere pentru străinii care doresc să beneficieze de orientare, formare sau readaptare profesională, această situație constituie o inegalitate de tratament contrară Cartei.⁴⁰¹

Articolul 1 alin. (4) este completat de articolul 9 (dreptul la orientare profesională), articolul 10 alin. (3) (dreptul la formare profesională continuă a lucrătorilor adulți) și articolul 15 alin. (1) (dreptul persoanelor handicapate la orientare, educație și formare profesională), care conțin drepturi mai specifice la orientare profesională și formare profesională, cu un domeniu de aplicare material mai larg.⁴⁰²

În cazul în care un stat parte a acceptat prevederile menționate mai sus (articolul 9, articolul 10 alin. (3) și articolul 15 alin. (1)), nu se realizează o examinare separată a situației în temeiul articolului 1 alin. (4) și, în schimb, se face trimitere la evaluarea efectuată în temeiul articolului 9, articolului 10 alin. (3) și articolului 15 alin. (1).⁴⁰³ Deoarece aceste prevederi stabilesc o gamă mai largă de drepturi decât articolul 1 alin. (4), o concluzie de neconformitate în temeiul unuia dintre acestea este luată în considerare în temeiul articolului 1 alin. (4) numai în cazul în care motivul de neconformitate este asociat, în mod specific, cu aspectele generale reglementate de articolul 1 alin. (4).⁴⁰⁴ În cazul în care un stat parte nu a acceptat unul sau mai multe dintre articolele 9, 10 alin. (3) sau 15 alin. (1), conformitatea situației este examinată pe fond în temeiul articolului 1 alin. (4), dar numai în ceea ce privește aspectele generale reglementate de această prevedere.⁴⁰⁵

În cazul în care un stat parte nu a ratificat articolul 15 alin. (1), o situație nu va fi conformă cu articolul 1 alin. (4) în cazul în care nu există o legislație care să protejeze, în mod explicit, persoanele cu dizabilități împotriva discriminării în materie de formare profesională.⁴⁰⁶ De asemenea, aceasta nu este în conformitate cu articolul 1 alin. (4) din Cartă nici în cazul în care nu s-a stabilit că legislația prevede un concediu individual pentru formarea profesională a persoanelor angajate.⁴⁰⁷ Dreptul persoanelor cu dizabilități la formare profesională generală trebuie să fie garantat, în mod incontestabil.⁴⁰⁸

ARTICOLUL 2. DREPTUL LA CONDIȚII ECHITABILE DE MUNCĂ

Toți lucrătorii au dreptul la condiții echitabile de muncă.

Art. 2 alin. (1): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la condiții de muncă echitabile, părțile se angajează să fixeze o durată rezonabilă a timpului de muncă zilnic și săptămânal, săptămâna de lucru trebuind să fie redusă treptat în măsura în care creșterea productivității și ceilalți factori relevanți o permit.

Articolul 2 alin. (1) garantează dreptul lucrătorilor la limite rezonabile ale timpului de muncă zilnic și săptămânal, inclusiv ale orelor suplimentare.⁴⁰⁹ Scopul este de a proteja securitatea și sănătatea lucrătorilor.⁴¹⁰ Comitetul examinează situația lucrătorilor „de gardă” sau a celor care lucrează ore discontinue în temeiul acestei dispoziții.⁴¹¹ De asemenea, în temeiul acestui articol, trebuie să se acorde o protecție adecvată lucrătorilor cu fracțiune de normă.⁴¹²

399 Concluziile XX-1 (2012), Islanda

400 Concluziile 2008, Bulgaria

401 Concluziile 2008, Bulgaria

402 Concluziile 2008, Bulgaria

403 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (4)

404 Concluziile 2008, Declarația de interpretare a articolului 1 alin. (4)

405 Concluziile 2003, Bulgaria

406 Concluziile 2020, Azerbaidjan

407 Concluziile 2020, Malta

408 Concluziile 2020, Muntenegru

409 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

410 Cauza *Confédération Générale du Travail (CGT) împotriva Franței*, Plângerea nr. 22/2003, decizia pe fond din 7 decembrie 2004, alin. (34)

411 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

412 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

O perioadă rezonabilă de muncă, inclusiv orele suplimentare, trebuie să fie garantată prin legislație, regulamente interne, contracte colective sau orice alte mijloace obligatorii.⁴¹³ Pentru a se asigura că durata stabilită a timpului de muncă este respectată în practică, o autoritate competentă trebuie să supravegheze respectarea acestor limite.⁴¹⁴ Aceste limite trebuie să se aplice tuturor categoriilor de lucrători și pot fi depășite numai în circumstanțe excepționale (de ex., dezastre naturale, situații de *forță majoră*).⁴¹⁵

Carta nu definește, în mod expres, ce înseamnă timp de lucru rezonabil.⁴¹⁶ Prin urmare, situațiile sunt evaluate de la caz la caz. Comitetul a constatat că timpul de lucru zilnic nu trebuie să depășească în niciun caz (cu excepția situațiilor extraordinare) 16 ore, chiar dacă, în compensație, aceasta implică o limitare a timpului de lucru săptămânal.⁴¹⁷

În evaluarea respectării de către statele părți a obligațiilor care le revin în temeiul articolului 2 alin. (1), Comitetul consideră că, pe lângă numărul de ore de muncă prevăzut de legislația statului respectiv, acestea trebuie să țină seama și de efectul convențiilor colective și de natura și amplexarea dreptului patronului de a solicita efectuarea de ore suplimentare.⁴¹⁸

Efectuarea de ore suplimentare nu trebuie lăsată, pur și simplu, la discreția patronului sau a angajatului.⁴¹⁹ Motivele muncii suplimentare și durata acesteia trebuie să facă obiectul unei reglementări.⁴²⁰ Statele părți trebuie să instituie o autoritate responsabilă pentru a supraveghea respectarea în practică a limitelor zilnice și săptămânale ale timpului de lucru.⁴²¹

Articolul 2 alin. (1) prevede reducerea treptată a orelor de lucru săptămânale, în măsura în care acest lucru este permis de creșterea productivității și ceilalți factori relevanți. Acești „ceilalți factori” pot fi natura muncii și riscurile pentru securitate și sănătate la care sunt expuși lucrătorii.⁴²² Introducerea pe scară largă a săptămânii de lucru de mai puțin de 40 de ore a redus foarte mult necesitatea de a reduce săptămâna de lucru.⁴²³

În scopul protejării vieții private și de familie a lucrătorilor, Comitetul acordă importanță faptului că aceștia trebuie să fie informați, în mod clar și corespunzător, cu privire la orice modificare a programului lor de lucru.⁴²⁴

Dispoziții legale care introduc sau autorizează flexibilitatea timpului de lucru au fost adoptate în numeroase state părți.⁴²⁵ Durata timpului de lucru este calculată ca o medie pe anumite perioade de referință.⁴²⁶ Rezultatul acestor sisteme este că orele lucrate în plus față de numărul mediu sunt compensate în practică prin perioade de odihnă în cursul altor săptămâni din perioada de referință.⁴²⁷ Comitetul consideră că aceste măsuri nu încalcă, ca atare, Carta.⁴²⁸ Măsurile de flexibilitate privind timpul de lucru nu încalcă, ca atare, Carta.⁴²⁹

Pentru a fi considerate în conformitate cu Carta, legile sau regulamentele interne trebuie să îndeplinească trei criterii:

- (i) acestea trebuie să prevină timpul de lucru zilnic și săptămânal nerezonabil;⁴³⁰
- (ii) acestea trebuie să funcționeze într-un cadru juridic care să ofere garanții adecvate;⁴³¹

413 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

414 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

415 Concluziile (2014), Olanda

416 Concluziile I (1969), Declarație de interpretare a articolului 2 alin. (1)

417 Concluziile XIV-2 (1998), Norvegia; Concluziile (2014), Armenia

418 Concluziile I (1969), Declarație de interpretare a articolului 2 alin. (1)

419 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

420 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

421 Concluziile 2018, Georgia

422 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

423 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

424 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

425 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

426 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1) și articolului 4 alin. (2)

427 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1) și articolului 4 alin. (2)

428 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

429 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1) și articolului 4 alin. (2)

430 Cauza *Confédération Française de l'Encadrement CFE-CGC împotriva Franței*, Plângerea nr. 9/2000, decizia pe fond din 16 noiembrie 2001, alin. (29)

431 Cauza *Confédération Française de l'Encadrement CFE-CGC împotriva Franței*, Plângerea nr. 9/2000, decizia pe fond din 16 noiembrie 2001, alin. (29)

(iii) acestea trebuie să prevadă perioade de referință rezonabile pentru calcularea timpului mediu de lucru.⁴³² Perioadele care nu depășesc patru până la șase luni sunt acceptabile în sensul articolului 2 alin. (1), iar perioadele de până la cel mult un an pot fi, de asemenea, acceptabile în circumstanțe excepționale.⁴³³ Prolungirea perioadei de referință trebuie să fie justificată de motivele obiective sau tehnice sau motivele privind organizarea muncii.⁴³⁴ O săptămână de lucru totală (orele obișnuite plus orele suplimentare) care, în cadrul „reglementărilor privind flexibilitatea”, poate ajunge până la șizeci de ore pe săptămână sau poate depăși șizeci de ore pe săptămână este nerezonabilă.⁴³⁵ Excluderea anumitor categorii de lucrători de la protecția legală împotriva orelor de lucru nerezonabile constituie un motiv de neconformitate.⁴³⁶ Dreptul personalului navigant la un număr rezonabil de ore săptămânale trebuie să fie garantat prin lege.⁴³⁷

Comitetul solicită mai multe garanții în cazul în care orele de lucru flexibile au fost convenite în cadrul unor contracte colective încheiate la nivelul întreprinderii.⁴³⁸

Lucrătorilor care beneficiază de aranjamente flexibile în ceea ce privește timpul de lucru, cu perioade de referință lungi (de ex., un an), nu trebuie să li se solicite să lucreze un număr nerezonabil de ore sau un număr excesiv de mare de săptămâni de lucru.⁴³⁹

Perioadele de gardă („*périodes d’astreinte*”) în timpul cărora salariatul nu a fost obligat să presteze muncă pentru patron, deși nu constituie timp de lucru efectiv, nu pot fi considerate ca perioadă de repaus în sensul articolului 2 din Cartă.⁴⁴⁰ Asimilarea „*périodes d’astreinte*” cu perioadele de repaus constituie o încălcare a dreptului la un timp de muncă rezonabil prevăzut la articolul 2 alin. (1).⁴⁴¹ Absența unei munci efective, determinată *a posteriori* pentru o perioadă de timp de care angajatul nu a dispus *a priori*, nu poate constitui un criteriu adecvat pentru a considera o astfel de perioadă ca fiind o perioadă de repaus atât pentru serviciul de stand-by la sediul patronului, cât și pentru timpul de gardă petrecut la domiciliu.⁴⁴²

Art. 2 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la condiții de muncă echitabile, părțile se angajează să prevadă zile de sărbătoare plătite.

Articolul 2 alin. (2) garantează dreptul la zile de sărbătoare plătite, în plus față de perioadele de repaus săptămânal și concediul anual.⁴⁴³ Zilele de sărbătoare pot fi specificate în lege sau în convențiile colective.⁴⁴⁴

Carta nu stipulează numărul de sărbători legale. Numărul sărbătorilor legale variază în funcție de statele părți. Nu s-a constatat nicio neconformitate cu această dispoziție din cauza faptului că statele părți au acordat prea puține zile de sărbătoare. Cu toate acestea, trebuie garantat dreptul tuturor lucrătorilor la zile de sărbătoare plătite.⁴⁴⁵

De regulă, munca trebuie să fie interzisă în zilele de sărbătoare legale.⁴⁴⁶ Cu toate acestea, munca poate fi efectuată în zilele de sărbătoare în circumstanțe specifice stabilite prin lege sau prin convenții colective.⁴⁴⁷

Munca prestată în zilele de sărbătoare implică o constrângere pentru lucrător, care trebuie să fie compensată.⁴⁴⁸ Având în vedere diferitele abordări adoptate în diferite țări în legătură cu formele și

432 Cauza *Confédération Française de l'Encadrement CFE-CGC* împotriva Franței, Plângerea nr. 9/2000, decizia pe fond din 16 noiembrie 2001, alin. (29)

433 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

434 Concluziile XIX-3 (2010), Spania

435 Concluziile XIV-2 (1998), Olanda; Concluziile 2018, Turcia

436 Concluziile 2018, Olanda

437 Concluziile 2018, Estonia

438 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1)

439 Concluziile XX-3 (2014), Germania

440 Cauza *Confédération Générale du Travail (CGT)* împotriva Franței, Plângerea nr. 55/2009, decizia pe fond din 23 iunie 2010, alin. (64)

441 Cauza *Confédération Française de l'Encadrement CFE-CGC* împotriva Franței, Plângerea nr. 16/2003, decizia pe fond din 12 octombrie 2004, alin. (53)

442 Cauza *Confédération Française de l'Encadrement CFE-CGC* împotriva Franței, Plângerea nr. 16/2003, decizia pe fond din 12 octombrie 2004, alin. (50)-(53)

443 Concluziile 2018, Letonia

444 Concluziile 2018, Letonia

445 Concluziile XXI-3 (2019), Regatul Unit

446 Concluziile 2018, Letonia

447 Concluziile 2014, Olanda

448 Concluziile 2014, Olanda

nivelurile unei astfel de compensații și lipsa de convergență între statele părți în această privință, statele părți beneficiază de o marjă de apreciere în această privință, sub rezerva cerinței ca toți lucrătorii să aibă dreptul la o compensație adecvată atunci când lucrează în zilele de sărbătoare.⁴⁴⁹

Pentru a evalua dacă compensația pentru munca prestată în zilele de sărbătoare este adecvată, se iau în considerare nivelurile de compensație prevăzute sub formă de salarii majorate și/sau zile libere compensatorii în temeiul legii sau al diferitelor contracte colective în vigoare, în plus față de salariul obișnuit plătit în zilele de sărbătoare, indiferent dacă acesta este calculat zilnic, săptămânal sau lunar.⁴⁵⁰

Munca prestată într-o zi de sărbătoare legală trebuie să fie compensată cu un salariu mai mare decât cel plătit pentru zilele obișnuite: pe lângă ziua de sărbătoare plătită, munca prestată în respectiva zi de sărbătoare trebuie să fie plătită cu cel puțin dublul salariului obișnuit.⁴⁵¹ Salarizarea poate fi oferită și sub formă de zile libere compensatorii, caz în care aceasta trebuie să fie egală cu cel puțin dublul zilelor lucrate.⁴⁵²

Art. 2 alin. (3): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la condiții de muncă echitabile, părțile se angajează să asigure acordarea unui concediu anual plătit de minimum patru săptămâni.

Articolul 2 alin. (3) garantează dreptul la minimum patru săptămâni (sau 20 de zile lucrătoare) de concediu anual plătit.

Acordarea concediului anual poate fi supusă condiției ca persoana să fi lucrat anterior acordării concediului anual, cel puțin 12 luni.⁴⁵³

Concediul anual nu poate fi înlocuit cu o compensație financiară, iar salariații nu trebuie să aibă posibilitatea de a renunța la concediul anual.⁴⁵⁴ Totuși, acest principiu nu interzice plata unei sume forfetare către un salariat la sfârșitul contractului individual de muncă, ca o compensație pentru concediul anual nefolosit, la care avea dreptul, dar de care nu a beneficiat.⁴⁵⁵

Salariatul trebuie să beneficieze de cel puțin 14 zile calendaristice de concediu anual neîntrerupt în cursul anului în care trebuia acordat concediul.⁴⁵⁶ Faptul că nu toți salariații au dreptul de a beneficia de cel puțin două săptămâni de concediu neîntrerupt în cursul anului constituie un motiv de neconformitate.⁴⁵⁷ Concediile anuale care depășesc două săptămâni pot fi amânate, în circumstanțe speciale definite de dreptul intern, a căror natură trebuie să justifice amânarea.⁴⁵⁸

Permiterea transferării integrale a concediului anual în anul următor nu este în conformitate cu articolul 2 alin. (3) din Cartă.⁴⁵⁹

Lucrătorii care se îmbolnăvesc sau se accidentează în timpul concediului anual au dreptul să ia zilele pierdute într-un alt moment, astfel încât să beneficieze de cele patru săptămâni de concediu anual prevăzute la acest alineat.⁴⁶⁰ Respectiv pe durata concediului medical, concediul de odihnă anual se suspendă. Această cerință se aplică în toate cazurile, indiferent dacă incapacitatea începe înainte sau în timpul perioadei de concediu, precum și în cazurile de angajare în care există o perioadă fixă de concediu pentru toți lucrătorii unei întreprinderi.⁴⁶¹ Impunerea unei condiții care obligă angajatul să își anunțe imediat patronul și să furnizeze un certificat medical este compatibilă cu articolul 2 alin. (3) din Cartă.⁴⁶²

449 Concluziile 2014, Andorra

450 Concluziile 2014, Franța

451 Concluziile 2010, Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (2)

452 Concluziile 2010, Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (2)

453 Concluziile I (1969) Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (3)

454 Concluziile I (1969), Irlanda

455 Concluziile I (1969) Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (3)

456 Concluziile 2007, Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (3)

457 Concluziile XXI-3 (2018), Spania

458 Concluziile 2007, Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (3)

459 Concluziile 2018, Federația Rusă

460 Concluziile XII-2 (1992), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (3)

461 Concluziile XII-2 (1992), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (3)

462 Concluziile 2014, Austria

Art. 2 alin. (4): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la condiții de muncă echitabile, părțile se angajează să elimine riscurile inerente ocupațiilor periculoase sau insalubre și, atunci când aceste riscuri nu au putut fi încă eliminate sau suficient reduse, să asigure lucrătorilor angajați în astfel de ocupații, fie o reducere a duratei muncii, fie concedii plătite suplimentare.

Statele părți la Cartă sunt obligate să elimine riscurile inerente ocupațiilor periculoase sau insalubre.⁴⁶³ Comitetul permite legiuitorului național o anumită marjă de libertate în ceea ce privește alegerea ocupațiilor care urmează să fie clasificate ca fiind periculoase sau insalubre.⁴⁶⁴ Lista acestor ocupații se conțin în reglementări interne cu caracter special. Cu toate acestea, anumite sectoare și ocupații trebuie să fie considerate periculoase sau insalubre, cum ar fi mineritul, industria extractivă, siderurgia și construcțiile navale, precum și ocupațiile care expun angajații la radiații ionizante, temperaturi extreme și zgomot.⁴⁶⁵

Deși eliminarea ocupațiilor periculoase și insalubre este un ideal spre care trebuie să tindem, articolul 2 alin. (4) impune luarea de măsuri specifice atât timp cât aceste ocupații încă există.⁴⁶⁶

Dacă, pe de o parte, o îmbunătățire constantă a condițiilor tehnice în care se desfășoară anumite ocupații periculoase sau nesănătoase reprezintă un factor important pentru reducerea riscului de accidente sau de boli, pe de altă parte, o reducere a timpului de lucru și acordarea de concedii suplimentare sunt la fel de necesare, deoarece permit o mai mică acumulare a oboselii fizice și psihice și o reducere a expunerii la riscuri, acordând în același timp lucrătorilor perioade mai lungi de odihnă.⁴⁶⁷

În evaluarea respectării de către statele părți a articolului 2 alin. (4), Comitetul examinează, în primul rând, ce măsuri au fost luate pentru a elimina, în mod progresiv, riscurile inerente ocupațiilor periculoase sau insalubre.⁴⁶⁸ În al doilea rând, Comitetul examinează ce măsuri compensatorii sunt aplicate lucrătorilor care sunt expuși unor riscuri care nu pot fi sau nu au fost încă eliminate sau suficient de reduse, fie din cauza aplicării neefective a măsurilor preventive, fie pentru că acestea nu au fost încă aplicate.⁴⁶⁹

Eliminarea sau reducerea riscurilor

Prima parte a articolului 2 alin. (4) impune statelor părți să elimine riscurile în ocupațiile inerent periculoase sau nesănătoase.⁴⁷⁰ Această parte este strâns legată de articolul 3 din Cartă (dreptul la condiții de muncă sigure și sănătoase, a se vedea mai jos), în temeiul căruia statele părți se angajează să aplice politici și să ia măsuri pentru a îmbunătăți igiena și securitatea muncii.⁴⁷¹ Dacă este cazul, Comitetul va lua în considerare informațiile furnizate și concluziile la care s-a ajuns în ceea ce privește articolul 3 din Cartă.⁴⁷²

De exemplu, o prevedere legislativă care reglementează că expunerea angajaților la agenți precum radiațiile cauzatoare de pericole sau riscuri pentru securitate sau sănătate trebuie redusă la un nivel care să nu cauzeze niciun pericol sau risc pentru securitatea, sănătatea sau sănătatea reproductivă a angajaților, a fost considerată conformă cu articolul 2 alin. (4).⁴⁷³

Lucrătorii independenți la fel trebuie să fie suficient protejați de reglementările privind igiena și securitatea muncii.⁴⁷⁴

Măsuri ca răspuns la riscurile reziduale

În cazul în care eliminarea riscurilor nu este posibilă sau în cazul în care riscurile nu au fost reduse sau eliminate, articolul 2 alin. (4) menționează două forme de compensare, și anume reducerea timpului de

⁴⁶³ Concluziile XX-3 (2014), Germania

⁴⁶⁴ Concluziile II (1971), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (4)

⁴⁶⁵ Concluziile XIV-2 (1998), Norvegia; cauza *STTK ry și Tehy ry împotriva Finlandei*, Plângerea nr. 10/2000, decizia pe fond din 17 octombrie 2001, alin. (27); Concluziile 2018, Bosnia și Herțegovina

⁴⁶⁶ Concluziile V (1977), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (4)

⁴⁶⁷ Concluziile V (1977), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (4)

⁴⁶⁸ Concluziile XX-3 (2014), Germania

⁴⁶⁹ Concluziile XX-3 (2014), Germania

⁴⁷⁰ Concluziile 2018, Letonia

⁴⁷¹ Concluziile 2018, Letonia

⁴⁷² Concluziile XVIII-2 (2007), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (4)

⁴⁷³ Concluziile 2014, Finlanda

⁴⁷⁴ Concluziile XX-3 (2014), Grecia

muncă zilnic și acordarea concediilor suplimentare plătite.⁴⁷⁵ Comitetul a subliniat importanța reducerii timpului de muncă și a acordării de concedii suplimentare, atât din cauza necesității ca lucrătorii aflați în situații periculoase să fie vigilenți (adică să nu fie extenuați), cât și pentru a limita perioada de expunere la riscuri pentru securitate și sănătate.⁴⁷⁶

Cu toate acestea, având în vedere accentul pus în această dispoziție pe obiectivele de igienă și securitate, alte abordări de reducere a expunerii la riscuri pot asigura, de asemenea, conformitatea cu Carta.⁴⁷⁷ Abordările alternative vor fi evaluate de la caz la caz.⁴⁷⁸

În niciun caz compensația financiară nu poate fi considerată o măsură relevantă și adecvată pentru atingerea obiectivelor articolului 2 alin. (4).⁴⁷⁹ Pensionarea anticipată, creșterile salariale sau suplimentele alimentare nu sunt măsuri relevante sau adecvate pentru atingerea obiectivelor articolului 2 alin. (4) din Carta revizuită.⁴⁸⁰

Măsurile compensatorii, cum ar fi o zi de concediu suplimentară și durata săptămânală a timpului de muncă de maxim 40 de ore, au fost considerate nepotrivite, deoarece nu oferă lucrătorilor expuși la riscuri, o perioadă regulată și suficientă pentru a se recupera.⁴⁸¹

Măsurile destinate compensării lucrătorilor pentru expunerea la riscuri reziduale trebuie să fie reglementate la nivel central și nu trebuie lăsate la latitudinea acordurilor dintre partenerii sociali.⁴⁸²

Art. 2 alin. (5): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la condiții de muncă echitabile, părțile se angajează să asigure un repaus săptămânal care să coincidă, în măsura în care este posibil, cu ziua săptămânii recunoscută ca zi de repaus prin tradiția sau uzanțele țării sau regiunii.

Articolul 2 alin. (5) garantează un repaus săptămânal, care coincide, în măsura în care este posibil, cu ziua săptămânii recunoscută ca zi de repaus, prin tradiția sau uzanțele țării sau regiunii.⁴⁸³ Cu toate acestea, articolul 2 alin. (5) permite ca repausul să fie luat într-o altă zi decât duminica, atunci când tipul de activitate o impune sau din motive de natură economică.⁴⁸⁴ În plus, trebuie prevăzută o altă zi de repaus în timpul săptămânii.⁴⁸⁵

Deși perioada de repaus trebuie să fie „săptămânală”, aceasta poate fi amânată pentru săptămâna următoare, atât timp cât niciun lucrător nu lucrează mai mult de douăsprezece zile consecutive înainte de a beneficia de o perioadă de repaus de două zile.⁴⁸⁶ Cu toate acestea, douăsprezece zile de lucru consecutive înainte de o perioadă de repaus reprezintă maximul.⁴⁸⁷

Derogările de la această regulă ar putea fi în conformitate cu articolul 2 alin. (5) atunci când amânarea este cu adevărat excepțională și înconjurată de garanții stricte (cum ar fi autorizarea inspecției muncii, cu acordul sindicatului sau, după caz, al reprezentanților angajaților sau posibilitatea ca reprezentantul pentru securitate să reacționeze în cazul în care patronul nu respectă normele relevante).⁴⁸⁸

Dreptul la perioade de repaus săptămânal nu poate fi înlocuit cu o compensație, iar lucrătorilor nu li se poate permite să renunțe la acesta.⁴⁸⁹

Perioadele de gardă în timpul unui repaus săptămânal și în timpul cărora unui angajat nu i s-a cerut să lucreze, nu pot fi considerate ca perioadă de repaus săptămânal.⁴⁹⁰

475 Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. (236)

476 Concluziile III (1973), Irlanda

477 Concluziile (XVIII-2) 2007, Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (4)

478 Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. (236)

479 Concluziile XIII-3 (1995) Grecia

480 Concluziile 2003, Bulgaria; Concluziile 2007, Romania

481 Concluziile XX-3 (2014), Grecia

482 Concluziile 2014, Olanda

483 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (5)

484 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (5)

485 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (5)

486 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (5)

487 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (5)

488 Concluziile 2010, Romania; Concluziile 2014, Suedia; Concluziile XX-3 (2014), Danemarca

489 Concluziile 2016, Armenia

490 Cauza *Confédération Générale du Travail (CGT) împotriva Franței*, Plângerea nr. 22/2003, decizia pe fond din 7 decembrie 2004, alin. (39)

Art. 2 alin. (6): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la condiții de muncă echitabile, părțile se angajează să asigure ca lucrătorii să fie informați în scris, cât mai curând posibil, și în niciun caz mai târziu de două luni după angajare, asupra aspectelor esențiale ale contractului sau relațiilor de muncă.

Anexă: Părțile pot prevedea ca această dispoziție să nu se aplice:

- a) lucrătorilor care au un contract sau un raport de muncă cu o durată totală care nu depășește o lună și/sau cu o săptămână de lucru care nu depășește opt ore;**
- b) în cazul în care contractul sau raportul de muncă are un caracter ocazional și/sau specific, cu condiția ca, în aceste cazuri, neaplicarea sa să fie justificată de considerente obiective.⁴⁹¹**

Articolul 2 alin. (6) garantează dreptul lucrătorilor de a fi informat în scris la momentul angajării despre condițiile de muncă. Aceste informații pot fi incluse în contractul individual de muncă sau în orice alte documente obligatorii oferite lucrătorilor la angajare (contracte colective sau regulamente interne; ordinele oficiale de numire, fișa de salariu, convenții colective de muncă, fișele postului etc.).⁴⁹²

Aceste informații trebuie să acopere cel puțin aspectele esențiale ale raportului de muncă sau ale contractului individual de muncă, și anume următoarele:

- ▶ identitatea părților;
- ▶ locul de muncă;
- ▶ data de începere a acțiunii contractului sau a relațiilor de muncă;
- ▶ în cazul unui contract individual de muncă sau al unor relații de muncă temporare, durata preconizată a acestuia;
- ▶ valoarea concediului plătit;
- ▶ durata perioadelor de preaviz în caz de încetare a contractului sau a relațiilor de muncă;
- ▶ salarizarea;
- ▶ durata zilei sau a săptămânii normale de lucru a angajatului;
- ▶ dacă este cazul, o trimitere la contractele colective care reglementează condițiile de muncă ale salariatului.⁴⁹³

Art. 2 alin. (7): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la condiții de muncă echitabile, părțile se angajează să asigure ca lucrătorii ce desfășoară o muncă de noapte să beneficieze de măsuri care țin cont de natura specială a acestei munci.

Articolul 2 alin. (7) garantează măsuri compensatorii pentru persoanele care desfășoară o muncă de noapte. Legislația sau practica internă trebuie să definească ce se consideră a fi „muncă de noapte” în contextul acestei dispoziții, și anume ce perioadă este considerată „de noapte” și cine este considerat „lucrător de noapte”.⁴⁹⁴

Măsurile care țin seama de natura specială a muncii trebuie să includă, cel puțin, următoarele:

- ▶ examinări medicale periodice, inclusiv un control înainte de angajarea la munca de noapte,⁴⁹⁵
- ▶ asigurarea posibilităților de transfer la munca de zi;⁴⁹⁶
- ▶ consultarea continuă cu reprezentanții lucrătorilor privind introducerea muncii de noapte, condițiile de muncă de noapte și măsurile luate pentru a reconcilia nevoile lucrătorilor cu natura specială a muncii de noapte.⁴⁹⁷

Lipsa unor dispoziții în legislație care să prevadă ca lucrătorii repartizați la munca de noapte să fie supuși unui control medical obligatoriu înainte de preluarea funcției sau unor controale periodice ulterioare

491 Anexă la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatate Europene - nr. 163

492 Concluziile 2014, Republica Moldova; Concluziile 2018, Ucraina

493 Concluziile 2003, Bulgaria

494 Concluziile 2014, Bulgaria; Concluziile 2018, Georgia

495 Concluziile 2003, România

496 Concluziile 2003, România

497 Concluziile 2003, România

constituie un motiv de neconformitate cu articolul 2 alin. (7).⁴⁹⁸ Un astfel de control medical trebuie să fie asigurat în mod gratuit.⁴⁹⁹

Lipsa consultării periodice a reprezentanților angajaților cu privire la condițiile aferente muncii de noapte și la măsurile luate pentru a reconcilia nevoile angajaților și natura specială a muncii de noapte constituie un motiv de neconformitate în temeiul articolului 2 alin. (7).⁵⁰⁰

ARTICOLUL 3. DREPTUL LA SECURITATE ȘI LA IGIENA MUNCII

Toți lucrătorii au dreptul la securitate și la igiena muncii.

Dreptul fiecărui lucrător la securitate și la sănătatea muncii este un principiu recunoscut pe scară largă, care derivă direct din dreptul la integritate personală, unul dintre principiile fundamentale ale drepturilor omului.⁵⁰¹ Scopul articolului 3 este direct asociat cu cel al articolului 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care recunoaște dreptul la viață.⁵⁰² Acesta se aplică întregii economii, vizând atât sectorul public, cât și cel privat, atât angajații, cât și liber profesioniștii.⁵⁰³

În ceea ce privește aplicarea dreptului la securitate și sănătatea muncii, prevăzut la articolul 3, au apărut o serie de noi tendințe, cum ar fi creșterea concurenței, libera circulație a persoanelor, noile tehnologii, constrângerile organizaționale, munca independentă, externalizarea și angajarea în cadrul întreprinderilor mici și mijlocii, creșterea intensității muncii.⁵⁰⁴ Acestea produc schimbări constante în mediul de lucru și noi forme de angajare, care generează o creștere și o schimbare în ceea ce privește factorii de risc pentru sănătatea și securitatea lucrătorilor.⁵⁰⁵ În mod special, noile tehnologii, constrângerile organizaționale și solicitările psihologice favorizează dezvoltarea factorilor de risc psihosociali, care duc la stres, agresiune, violență și hărțuire asociate muncii.⁵⁰⁶ Acestea pot, la rândul lor, să provoace probleme de sănătate mintală pentru persoanele în cauză, cu consecințe grave în ceea ce privește performanța profesională, rata de îmbolnăvire, absenteismul, accidentele și fluctuația personalului.⁵⁰⁷ Acești factori de risc au fost, de asemenea, identificați ca fiind unii dintre cei mai importanți factori de boală și invaliditate la nivel mondial, indiferent de vârstă, sex și straturile sociale, cu impact atât în țările cu venituri mici, cât și în cele cu venituri mari.⁵⁰⁸

Studiile au stabilit, de asemenea, că politicile de securitate și sănătate a muncii și de gestionare a riscurilor psihosociale sunt mai frecvente în întreprinderile mai mari și că, în practică, principalii factori care determină abordarea riscurilor psihosociale sunt respectarea obligațiilor legale și cererile lucrătorilor.⁵⁰⁹ Studiile arată, de asemenea, că factorii determinanți și obstacolele în calea gestionării riscurilor psihosociale sunt în sine multidimensionale, în măsura în care dorința patronilor de a acționa depinde de o varietate de factori, cum ar fi raționalitatea organizațională, oportunitatea economică sau, în orice caz, respectarea obligațiilor legale.⁵¹⁰ Astfel de factori complecși și multidimensionali impun cerințe semnificative în ceea ce privește competența, resursele și capacitatea instituțională a sistemelor de inspecție a muncii, pe care statele părți trebuie să le ia în considerare atunci când încearcă să își îndeplinească obligațiile care le revin în temeiul Cartei.⁵¹¹

În perioadele de pandemie, trebuie luate toate măsurile posibile pentru a se asigura că condițiile de muncă ale profesioniștilor din domeniul sănătății sunt igienice și sigure.⁵¹² Acest lucru implică introducerea unor măsuri imediate de sănătate și securitate a muncii, cum ar fi distanțarea fizică adecvată, utilizarea echipamentului individual de protecție, o igienă și o dezinfecție consolidate și, de asemenea, o supraveghere

498 Concluziile 2018, Andorra

499 Concluziile 2018, Bosnia și Herțegovina

500 Concluziile 2018, Macedonia de Nord

501 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare a articolului 3

502 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3

503 Concluziile II (1971), Declarația de interpretare a articolului 3; Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (3)

504 Concluziile II (1971), Declarația de interpretare a articolului 3; Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (3)

505 Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 3

506 Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 3

507 Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 3

508 Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 3

509 Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 3

510 Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 3

511 Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 3

512 Declarație de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie, 20 aprilie 2020

medicală mai atentă, dacă este cazul.⁵¹³ În acest sens, trebuie să se țină seama, în mod corespunzător, de faptul că anumite categorii de lucrători sunt expuse unor riscuri sporite, cum ar fi lucrătorii din domeniul sănătății, asistenții sociali, cadrele didactice, lucrătorii din domeniul transporturilor și al livrărilor, lucrătorii din domeniul colectării gunoiului, lucrătorii din domeniul prelucrării produselor agroalimentare, care se află în prima linie.⁵¹⁴

Statele părți trebuie să efectueze o revizuire amănunțită a prevenirii riscurilor profesionale la nivel de politică națională, precum și la nivel de întreprindere, în strânsă consiliere cu partenerii sociali, așa cum prevede articolul 3 alin. (1) din Cartă.⁵¹⁵ Cadrul juridic național poate necesita modificări, iar evaluările riscurilor la nivel de întreprindere trebuie adaptate la noile circumstanțe.⁵¹⁶

Art. 3 alin. (1): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la securitate și igienă a muncii, părțile se angajează, în consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor, să definească, să pună în practică și să reexamineze periodic o politică națională coerentă în materie de securitate, de sănătate a lucrătorilor și de mediu de muncă. Această politică va avea drept obiect primordial ameliorarea securității și a igienei profesionale și prevenirea accidentelor și lezării sănătății care rezultă din muncă, sunt legate de muncă sau survin în cursul muncii, în special prin reducerea la minimum a cauzelor riscurilor inerente mediului de muncă.

La articolul 3 alin. (1), statele părți se angajează să definească, să pună în aplicare și să reexamineze periodic o politică coerentă în materie de sănătate și securitate a lucrătorilor, în consultare cu partenerii sociali.⁵¹⁷

În conformitate cu articolul 3 alin. (1), o astfel de politică trebuie să includă strategii, pentru a face din prevenirea riscurilor profesionale un aspect integrant al activității autorităților publice la toate nivelurile.⁵¹⁸ Pentru a se conforma acestei dispoziții, statele trebuie să asigure următoarele:

- ▶ evaluarea riscurilor asociate muncii și introducerea unor serii de măsuri de prevenire care să țină seama de riscurile specifice în cauză. Eficacitatea acestor măsuri trebuie să fie monitorizată și trebuie să se asigure informarea și instruirea angajaților. În cadrul întreprinderilor individuale, prevenirea riscurilor profesionale înseamnă mai mult decât simpla aplicare a reglementărilor și remedierea situațiilor care au dus la accidente de muncă;⁵¹⁹
- ▶ dezvoltarea unui sistem de monitorizare publică adecvat - adesea o responsabilitate a inspectoratului muncii - pentru a menține standardele și a se asigura că acestea se aplică la locul de muncă;⁵²⁰
- ▶ instituirea și dezvoltarea în continuare a unor programe în domenii precum: formarea (personal calificat); informarea (sisteme statistice și diseminarea cunoștințelor); asigurarea calității (calificări profesionale, sisteme de certificare pentru instalații și echipamente); și, dacă este cazul, cercetarea (expertiză științifică și tehnică).⁵²¹

Obiectivul general al politicii naționale

Obiectivul principal al politicii trebuie să fie încurajarea și menținerea unei culturi de prevenire în ceea ce privește sănătatea și securitatea muncii, la nivel național.⁵²²

Prevenirea riscurilor profesionale trebuie să fie o prioritate. Aceasta trebuie să fie încorporată în activitățile autorităților publice la toate nivelurile și în toate domeniile, de exemplu în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, dizabilitatea, egalitatea de șanse și egalitatea de gen.⁵²³ Pentru a evalua punerea în aplicare corespunzătoare a articolului 3 alin. (1), Comitetul ia în considerare următorii indicatori:

- ▶ punerea în aplicare a Convenției OIM privind securitatea și igiena muncii și mediul de muncă nr. 155 (1981);⁵²⁴

513 Declarație privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

514 Declarație privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

515 Declarație privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

516 Declarație privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

517 Concluziile 2003, Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (1); a se vedea, în mod special, [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

518 Concluziile 2003, Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (1); a se vedea, în mod special, [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

519 Concluziile 2003, Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (1); a se vedea, în mod special, [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

520 Concluziile 2003, Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (1); a se vedea, în mod special, [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

521 Concluziile 2003, Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (1); a se vedea, în mod special, [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

522 Concluziile 2009, Armenia

523 [Concluziile 2005, Lituania](#); [Concluziile 2009, Armenia](#)

524 [Concluziile 2013, Albania](#)

- ▶ punerea în aplicare a Convenției OIM nr. 187 privind cadrul de promovare a securității și sănătății în muncă (2006);⁵²⁵
- ▶ transpunerea Directivei 89/391/CEE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 iunie 1989 privind punerea în aplicare a măsurilor de promovare a îmbunătățirii securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă, modificată prin Directiva 2007/30/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2007 ⁵²⁶
- ▶ și punerea în aplicare, după caz, a cadrului strategic al Uniunii Europene pentru sănătatea și securitatea la locul de muncă 2014-2020 (COM(2014)0332).

Politicile și strategiile adoptate trebuie să fie evaluate și revizuite periodic, în special în funcție de evoluția riscurilor.⁵²⁷

Organizarea prevenirii riscurilor profesionale

O cultură a prevenirii presupune ca toți partenerii - autoritățile, patronii și salariații - să fie implicați, în mod activ, în prevenirea riscurilor profesionale, lucrând într-un cadru bine definit de drepturi și obligații și de structuri prestabilite. Principalele aspecte sunt:

- ▶ în ceea ce privește întreprinderile: pe lângă respectarea normelor de protecție, evaluarea riscurilor asociate muncii și adoptarea de măsuri de prevenire adaptate la natura riscurilor, precum și informarea și formarea lucrătorilor.⁵²⁸ O atenție specială trebuie acordată anumitor sectoare de activitate (construcții; agricultură; pescuit; silvicultură; metalurgie, minerit etc.), anumitor întreprinderi (mici și mijlocii) și unor forme speciale de angajare (interimat; pe durată determinată; temporare; sezoniere), care sunt cu precădere expuse. În ceea ce privește formele speciale de ocupare a forței de muncă, patronii și/sau utilizatorii sunt obligați să asigure o informare, o instruire și o supraveghere medicală corespunzătoare, astfel încât să se țină seama de expunerea la riscurile profesionale în timpul lucrului pentru diferiți patroni;⁵²⁹
- ▶ principalul aspect al inspecției muncii reglementat de articolul 3 alin. (1) este obligația inspectorilor, în cadrul activităților de informare, instruire și prevenire, de a-și împărtăși cunoștințele cu privire la riscuri și prevenirea riscurilor dobândite în timpul inspecțiilor și investigațiilor.⁵³⁰

Ameliorarea securității și igienei muncii (cercetare și formare)

Pentru a spori gradul general de conștientizare, cunoaștere și înțelegere a conceptelor de pericol și risc, precum și a modalităților de prevenire și gestionare a acestora, autoritățile publice trebuie să participe la următoarele activități:⁵³¹

- ▶ formare/instruire (personal calificat);
- ▶ informare (sisteme statistice și diseminarea cunoștințelor);
- ▶ asigurarea calității (calificări profesionale, sisteme de certificare pentru instalații și echipamente);
- ▶ cercetare (expertiză științifică și tehnică).

Consultarea cu organizațiile patronilor și lucrătorilor

La elaborarea și punerea în aplicare a politicilor și strategiilor naționale alese de autoritățile relevante, trebuie să aibă loc consultarea organizațiilor patronilor și lucrătorilor, la nivel național, ramural și de întreprindere.⁵³²

⁵²⁵ Concluziile 2013, Austria

⁵²⁶ Concluziile 2013, Albania

⁵²⁷ Concluziile 2005, Lituania

⁵²⁸ Concluziile 2009, Armenia

⁵²⁹ Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3

⁵³⁰ Concluziile 2009, Malta

⁵³¹ Concluziile 2003, Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (1); a se vedea, în mod special, Concluziile 2003, Bulgaria

⁵³² Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3

Articolul 3 alin. (1) prevede consultarea nu doar pentru cooperarea tripartită între autorități, patroni și lucrători, în vederea căutării de modalități de îmbunătățire a condițiilor și mediului de lucru.⁵³³ De asemenea, este necesară consultarea pentru coordonarea activităților autorităților, patronilor și lucrătorilor, precum și pentru cooperarea în ceea ce privește aspectele esențiale de siguranță și prevenire.⁵³⁴

Mecanismele și procedurile de consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor trebuie să fie instituite la nivel național și ramural.⁵³⁵ Dreptul consultativ este respectat atunci când există organisme specializate formate din reprezentanți ai guvernului și ai organizațiilor patronilor și lucrătorilor, care sunt consultate de către autoritățile publice.⁵³⁶ Aceste consultări pot avea loc fie în mod permanent, fie *ad-hoc*, dar, în ambele cazuri, trebuie să fie eficiente în ceea ce privește promovarea dialogului social în materie de securitate și sănătate a muncii.⁵³⁷

Art. 3 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la securitate și igienă a muncii, părțile se angajează, în consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor, să emită regulamente de securitate și igienă.⁵³⁸

Riscuri care trebuie abordate de cadrul juridic

Obligația primară a statelor părți în temeiul articolului 3 este de a asigura dreptul la securitate și igienă a muncii la cel mai înalt nivel posibil.⁵³⁹ În temeiul articolului 3 alin. (2), această obligație implică emiterea de regulamente în materie de securitate și igienă a muncii, care să prevadă măsuri de prevenire și protecție împotriva riscurilor la locul de muncă recunoscute de comunitatea științifică și stabilite în reglementările și standardele internaționale.⁵⁴⁰

Carta nu definește riscurile care trebuie reglementate. Supravegherea ia o formă indirectă, făcând referire la standardele tehnice internaționale de sănătate și igienă a muncii, cum ar fi convențiile OIM și directivele Uniunii Europene privind sănătatea și securitatea la locul de muncă.⁵⁴¹

Legislația internă trebuie să includă o legislație-cadru care să stabilească responsabilitățile patronilor și drepturile și obligațiile lucrătorilor, precum și reglementări specifice. În cazul în care evoluțiile tehnice fac ca regulamentele acestora privind securitatea și sănătatea muncii să pară nepotrivite cu noua situație, statele părți trebuie să dovedească faptul că regulamentele existente sunt încă adecvate și, dacă este cazul, să le adapteze, în mod continuu, la aceste evoluții.⁵⁴²

Domeniile de risc abordate în prezent de comitet sunt:

- 1) riscurile psihosociale, stresul la locul de muncă, agresiunea, violența și hărțuirea la locul de muncă;⁵⁴³
- 2) locurile de muncă și echipamentele, în special protecția utilajelor, manipularea manuală a încărcăturilor, lucrul cu echipamente cu ecran de afișaj; igiena (magazine și birouri); greutatea maximă; poluarea aerului, zgomotul și vibrațiile; echipamentele de protecție individuală; semnele privind siguranța și/sau sănătatea la locul de muncă;⁵⁴⁴
- 3) agenții și substanțele periculoase, cum ar fi agenții chimici, fizici și biologici, în special agenții cancerigeni, inclusiv: plumbul alb (în vopsele); benzenul, azbestul; clorura de vinil monomer; plumbul metalic și compușii săi ionici și radiațiile ionizante, precum și controlul riscurilor de accidente majore care implică substanțe periculoase;⁵⁴⁵
- 4) riscurile sectoriale, inclusiv: indicarea greutății pe coletele care urmează să fie transportate cu barca; protecția docherilor împotriva accidentelor; manipularea docurilor; regulile de siguranță în

533 [Concluziile 2017, Ucraina](#)

534 [Concluziile 2017, Ucraina](#)

535 [Concluziile 2017, Albania](#)

536 [Concluziile 2017, Ucraina](#)

537 [Concluziile 2009, Lituania](#); [Concluziile 2017, Ucraina](#)

538 Articolul 3 alin. (2) din Carta revizuită din 1996 corespunde articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961

539 [Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. (224)

540 [Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. (224)

541 [Concluziile XIV-2 \(1998\)](#), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

542 [Concluziile II \(1971\)](#), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

543 [Concluziile \(2013\)](#), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

544 [Concluziile XIV-2 \(1998\)](#), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

545 [Concluziile XIV-2 \(1998\)](#), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

construcții, șantierelor temporare sau mobile; minele, industriile extractive care utilizează foraje și exploatarea minieră în aer liber sau subterane; navele și vasele de pescuit; prevenirea accidentelor industriale majore; agricultura și transporturile.⁵⁴⁶

Niveluri de prevenire și protecție

Regulamentele trebuie să prevadă măsuri de prevenire și de protecție împotriva majorității riscurilor prevăzute în normele tehnice internaționale de referință.⁵⁴⁷ În ceea ce privește expunerea la substanțe periculoase, Comitetul se referă la limitele de expunere stabilite în normele tehnice internaționale atunci când evaluează conformitatea statele părți cu articolul 3.⁵⁴⁸

Un stat parte a îndeplinit această cerință generală dacă a transpus, în legislația sa internă, cea mai mare parte a acquis-ului comunitar în materie de securitate și igienă a muncii.⁵⁴⁹

Protecția împotriva agenților și substanțelor periculoase

Statele părți sunt obligate să acorde o atenție deosebită în ceea ce privește azbestul și radiațiile ionizante, furnizând dovezi că lucrătorii sunt protejați cel puțin până la un nivel echivalent cu cel stabilit de standardele internaționale de referință.⁵⁵⁰

i. Protecția împotriva azbestului

Cadrul este stabilit prin Recomandarea 1369(1998) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind pericolele pe care le prezintă azbestul pentru lucrători și mediu.⁵⁵¹ Standardele internaționale de referință, care determină valorile limită minime de expunere care trebuie puse în aplicare la nivel național, sunt: Convenția nr.162 a OIM privind azbestul (1986), Convenția de la Rotterdam (2004) și Directiva 83/477/CEE a Consiliului din 19 septembrie 1983 privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la azbest la locul de muncă, cu modificările ulterioare.⁵⁵² Valorile limită de expunere trebuie revizuite și actualizate prin prisma progresului tehnologic și a evoluției cunoștințelor tehnice și științifice.⁵⁵³ Interzicerea totală a azbestului este o măsură care va asigura o mai bună garantare a dreptului prevăzut în temeiul articolului 3 alin. (1) din Cartă.⁵⁵⁴ Cu toate acestea, Comitetul consideră că lipsa unor dispoziții legale care să interzică azbestul nu ridică niciun fel de probleme în temeiul articolului 3 alin. (1) care, în conformitate cu standardele internaționale actuale, impune interzicerea utilizării azbestului în formele considerate cele mai periculoase (fibrele amfibole), dar nu interzicerea totală a azbestului.⁵⁵⁵ Statele trebuie să întocmească un inventar al tuturor clădirilor și materialelor contaminate, iar azbestul trebuie eliminat acolo unde cunoștințele tehnice permit acest lucru.⁵⁵⁶ Trebuie interzisă utilizarea la locul de muncă a azbestului în formele recunoscute ca fiind cele mai nocive (amfiboli).⁵⁵⁷ Deoarece Directiva 83/477/CE a Consiliului a fost abrogată, trebuie să se facă referire la o valoare limită unică pentru toate fibrele, redusă la 0,1 fibre/cm³, stabilită în Directiva 2009/148/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la azbest la locul de muncă.⁵⁵⁸

ii. Protecția împotriva radiațiilor ionizante

Standardele naționale în materie de radiații ionizante trebuie să țină seama de recomandările făcute în 2007 de către Comisia Internațională de Protecție Radiologică (CIPR, publicația nr. 103)⁵⁵⁹ Standardele naționale trebuie să țină seama, de asemenea, de recomandările Comisiei Internaționale de Protecție Radiologică referitoare, în special, la dozele maxime de expunere la locul de muncă, dar și la persoanele

546 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

547 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

548 Concluziile XIV-2 (1998), Italia

549 Concluziile 2005, Cipru

550 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3

551 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

552 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

553 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3

554 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

555 Concluziile XIV-2 (1998), Belgia

556 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

557 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

558 Concluziile 2013, Portugalia

559 Concluziile 2009, Andorra

care, deși nu sunt direct repartizate să lucreze într-un mediu radioactiv, pot fi expuse radiațiilor, în mod ocazional (CIPR, publicația nr. 60).⁵⁶⁰

Transpunerea în dreptul intern a Directivei 2013/59/Euratom a Consiliului din 5 decembrie 2013 de stabilire a normelor de securitate de bază împotriva pericolelor care rezultă din expunerea la radiații ionizante și de abrogare a Directivelor 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom și 2003/122/Euratom (statele membre ale UE au termen până la 6 februarie 2018 pentru a o transpune) este suficientă în scopul evaluării statelor părți în temeiul articolului 3 în ceea ce privește protecția împotriva radiațiilor, deoarece această directivă preia recomandările CIPR.⁵⁶¹

Domeniul de aplicare personal al legislației-cadru și al reglementărilor specifice

Toți lucrătorii, toate locurile de muncă și toate sectoarele de activitate trebuie să facă obiectul reglementărilor privind securitatea și igiena muncii.⁵⁶²

Termenul „lucrători” utilizat în articolul 3 vizează atât persoanele angajate, cât și cele care desfășoară activități independente, mai ales că acestea din urmă sunt adesea angajate în sectoare cu risc ridicat.⁵⁶³ Scopul este de a asigura că mediul de lucru este sigur și igienic pentru toți operatorii.⁵⁶⁴

Lucrătorii interimari, temporari, sezonieri și cei cu contracte pe durată determinată trebuie să beneficieze de o protecție adecvată (inclusiv împotriva riscurilor care rezultă dintr-o succesiune a perioadelor cumulate petrecute la muncă la diverși patroni și expuse la substanțe periculoase), pentru a evita orice discriminare în materie de securitate și igienă a muncii față de lucrătorii permanenți.⁵⁶⁵ Dacă este necesar, reglementările trebuie să interzică angajarea de lucrători temporari pentru anumite activități deosebit de periculoase.⁵⁶⁶ În această privință, Comitetul ia în considerare punerea în aplicare a standardelor internaționale de referință în domeniu: Convenția OIM nr. 96 (1949) privind agențiile de ocupare a forței de muncă cu plată și Convenția nr. 181 (1997) privind agențiile private de ocupare a forței de muncă;⁵⁶⁷ Convenția OIM nr. 155 privind securitatea și sănătatea lucrătorilor (1981)⁵⁶⁸ și Directiva 91/383/CEE a Consiliului din 25 iunie 1991 de completare a măsurilor destinate să promoveze îmbunătățirea securității și sănătății la locul de muncă în cazul lucrătorilor care au un raport de muncă pe durată determinată sau un raport de muncă temporară, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2007/30/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2007.⁵⁶⁹ De asemenea, Comitetul ia în considerare obligațiile în temeiul regulamentelor de care beneficiază lucrătorii temporari privind controalele medicale, informarea și instruirea în materie de securitate și sănătate în muncă la angajare, transferul sau introducerea de noi tehnologii,⁵⁷⁰ precum și reprezentarea acestor lucrători în materie de securitate și sănătate în muncă,⁵⁷¹ și chiar măsurile adoptate pentru a reduce incidența ridicată a accidentelor de muncă suferite de acești lucrători.

Toate sectoarele economice trebuie să fie acoperite de legislația-cadru și de regulamente.⁵⁷² Nu este necesar să se adopte un text specific pentru fiecare activitate sau sector, dar formularea textelor trebuie să fie suficient de precisă pentru a permite aplicarea efectivă a acestora în toate sectoarele, ținând seama, în mod special, de amploarea sau de gradul de pericol din fiecare sector. Sectoarele trebuie să fie acoperite în întregime și toate întreprinderile trebuie să fie acoperite indiferent de numărul de angajați.⁵⁷³

560 Concluziile 2007, România

561 Concluziile 2005, Cipru; Concluziile 2017, Portugalia

562 Concluziile II (1971), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (și anume articolul 3§1 din Carta din 1961)

563 Concluziile 2005, Estonia

564 Concluziile III (1973), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961); Concluziile IV (1975), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)); Concluziile XIII-4 (1996), Belgia

565 Întrebare generală în cadrul Introducerii generale 2012: Articolul 1 alin. (2): existența muncii forțate în mediul domestic; a se vedea, de asemenea, Concluziile 2009, Andorra

566 Concluziile 2013, Bulgaria

567 Concluziile 2017, Franța

568 Concluziile 2017, Ucraina

569 Concluziile 2009, România

570 Concluziile 2009, Lituania

571 Concluziile 2009, Belgia

572 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

573 Concluziile XIII-1 (1993), Grecia

Prin urmare, lucrătorii angajați în spații rezidențiale, adică lucrătorii casnici și lucrătorii la domiciliu, trebuie să fie protejați, dar normele pot fi adaptate la tipul de activitate și la caracterul relativ lipsit de riscuri al ocupațiilor acestor lucrători și pot fi formulate în termeni generali.⁵⁷⁴

Consultarea cu organizațiile patronilor și lucrătorilor

Reglementările trebuie să fie elaborate în urma consultării cu organizațiile patronilor și lucrătorilor.⁵⁷⁵

Ca și în cazul articolului 3 alin. (1), consultarea depășește simpla cooperare tripartită - autorități publice, organizații ale patronilor și lucrătorilor - în căutarea unor modalități de îmbunătățire a condițiilor de muncă și a mediului, în general, și include coordonarea acțiunilor acestora și cooperarea în elaborarea de legi și reglementări la toate nivelurile și în toate sectoarele.⁵⁷⁶

Art. 3 alin. (3): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la securitate și igienă a muncii, părțile se angajează, în consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor, să asigure măsuri de control al aplicării acestor regulamente.

Scopul articolului 3 alin. (3) este de a garanta aplicarea efectivă a dreptului la securitate și igienă a muncii. Acest lucru implică monitorizarea evoluției numărului de accidente de muncă și de boli profesionale, verificarea aplicării regulamentelor și consultarea organizațiilor patronilor și lucrătorilor pe această temă.⁵⁷⁷

Accidente de muncă și boli profesionale

Frecvența și tendințele în ceea ce privește accidentele de muncă sunt decisive în evaluarea punerii efective în aplicare a drepturilor prevăzute la articolul 3 alin. (3).⁵⁷⁸ În acest sens, se monitorizează numărul tuturor accidentelor de muncă (definite ca fiind accidente, cu excepția accidentelor rutiere, cu peste trei zile de absență) și numărul acestor accidente în raport cu forța de muncă, în comparație cu numărul de lucrători din fiecare sector economic (adică rata standard a incidentelor la 100 000 de lucrători definită de EUROSTAT, care ia în considerație importanța relativă a fiecărui sector în economia țării).⁵⁷⁹

Comitetul monitorizează numărul total de accidente de muncă în toate sectoarele de activitate și în ceea ce privește toate tipurile de lucrători, inclusiv lucrătorii temporari și lucrătorii imigranți.⁵⁸⁰ Se consideră incompatibilă cu Carta situația în care frecvența accidentelor de muncă și a deceselor este, în mod clar, prea mare pentru ca Comitetul să poată concluziona că exercitarea efectivă a dreptului la sănătate și securitate la locul de muncă este asigurată în mod efectiv.⁵⁸¹ Această evaluare poate fi realizată pe baza cifrelor absolute⁵⁸² sau în raport cu cifrele medii din statele membre ale Uniunii Europene.⁵⁸³

Aceeași abordare se aplică și în ceea ce privește numărul de accidente de muncă mortale și numărul acestora în raport cu forța de muncă.⁵⁸⁴ O rată a accidentelor mortale de peste două ori mai mare decât media Uniunii Europene indică faptul că măsurile luate pentru reducerea accidentelor mortale sunt insuficiente și, prin urmare, situația nu este conformă cu Carta.⁵⁸⁵

Statele părți trebuie să furnizeze: definiția legală a bolilor profesionale; mecanismul de recunoaștere, revizuire și verificare a bolilor profesionale (sau lista bolilor profesionale); rata de incidență și numărul de boli profesionale recunoscute și declarate (repartizate pe sectoare de activitate și ani), inclusiv cazurile de boli profesionale mortale, precum și măsurile luate și/sau avute în vedere pentru a contracara insuficiența declarării și recunoașterii cazurilor de boli profesionale; cele mai frecvente boli ocupaționale în perioada

574 Concluziile XIV-2 (1998), Belgia; Concluziile XIII-1 (1993), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (2) (adică a articolului 3 alin. (1) din Carta din 1961)

575 Concluziile 2017, Letonia

576 Concluziile 2017, Ucraina

577 Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. (231); Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (3) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961)

578 Concluziile 2017, Franța

579 Concluziile XIV-2 (1998) Italia

580 Concluziile 2009, Italia

581 Concluziile XIV-2 (1998), Portugalia

582 Concluziile 2003, Slovenia

583 Concluziile XIV-2 (1998), Portugalia

584 Concluziile 2013, Lituania

585 Concluziile 2013, Lituania

de referință, precum și măsurile de prevenire luate sau avute în vedere.⁵⁸⁶ Până în prezent, nu au fost elaborate criterii pentru evaluarea conformității cu Carta a diferitelor niveluri ale ratelor de incidență a acestor boli.⁵⁸⁷

Statele părți au obligația de a furniza informații precise cu privire la evoluția accidentelor de muncă și, pentru a evalua respectarea dreptului consacrat la articolul 3 alin. (3), numărul și frecvența accidentelor de muncă și tendințele în acest sens constituie un factor decisiv.⁵⁸⁸ Statele părți trebuie să ia măsuri pentru a combate posibila neraportare și/sau mușamalizare a accidentelor și a bolilor.⁵⁸⁹ Un sistem ineficient sau nefuncțional de raportare a accidentelor și a bolilor profesionale poate duce la constatarea neconformității.⁵⁹⁰

Punerea în aplicare a legilor și regulamentelor de către inspecția muncii

Punerea în aplicare a regulamentelor privind securitatea și sănătatea prin intermediul măsurilor de supraveghere se realizează prin prisma Părții a III-a a articolului A alin. (4) din Cartă, conform căruia statele părți trebuie să mențină un sistem de inspecție a muncii corespunzător condițiilor naționale.⁵⁹¹ În mod special, statele părți trebuie:

- ▶ să ia măsuri pentru a răspunde cerințelor tot mai complexe și multidimensionale privind competența, resursele și capacitatea instituțională a sistemelor de inspecție a muncii;⁵⁹²
- ▶ să pună în aplicare măsuri pentru a concentra inspecția muncii asupra întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri).⁵⁹³

Aplicarea corectă a Cartei „nu poate fi asigurată numai prin funcționarea legislației, dacă aceasta nu este aplicată, în mod efectiv, și nu este supravegheată, în mod riguros.”⁵⁹⁴ Monitorizarea respectării legilor și reglementărilor privind securitatea și igiena muncii este o condiție prealabilă pentru ca dreptul garantat de articolul 3 să fie eficient.⁵⁹⁵

i. Organizarea

Articolul 3 alin. (3) nu prescrie niciun model standard de organizare a inspecției muncii, deoarece articolul A alin. (4) din Partea a III-a se referă la un sistem „adecvat condițiilor naționale”.⁵⁹⁶ Serviciile de inspecție a muncii pot fi împărțite între mai multe organisme cu competențe specializate.⁵⁹⁷ Împărțirea excesivă a serviciilor între mai multe organisme de monitorizare, care lucrează în condițiile unei lipse de resurse și ale unei cooperări imperfecte, poate, totuși, să priveze inspecția muncii de eficiența sa.⁵⁹⁸

ii. Activități și mijloace

Statele părți trebuie să aloce inspectorilor de muncă suficiente resurse pentru a le permite să efectueze un număr minim de inspecții periodice, pentru a se asigura că un număr cât mai mare de lucrători beneficiază de dreptul consacrat la articolul 3 și că riscul de accidente este redus la minim.⁵⁹⁹

La examinarea resurselor alocate, Comitetul ia în considerare:

- ▶ numărul și frecvența vizitelor de inspecție privind securitatea și igiena muncii efectuate de serviciile de inspecție a muncii;⁶⁰⁰

586 Concluziile XXI-2 (2017), Spania

587 Concluziile 2013, Lituania

588 Concluziile 2013, Rusia

589 Concluziile 2013, Albania

590 Concluziile 2013, Albania

591 Concluziile (2013), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (3) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961)

592 Concluziile (2013), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (3) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961)

593 Concluziile (2013), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (3) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961); Concluziile 2017, Letonia

594 Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. (228), care citează cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 1/1998, decizia pe fond din 9 septembrie 1999, alin. (32)

595 Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. (228)

596 Concluziile (2013), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (3) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961)

597 Concluziile 2013, Austria

598 Concluziile 2013, Ucraina

599 Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. (229), care citează Concluziile XIV-2 (1998), Belgia

600 Concluziile XIII-1 (1993), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. (3) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961)

- ▶ numărul de întreprinderi care fac obiectul vizitelor de inspecție pe sectoare de activitate;⁶⁰¹
- ▶ numărul și procentul de lucrători care fac obiectul vizitelor de inspecție în fiecare sector de activitate, aceste informații fiind reflectate, pe cât posibil, în funcție de sex și de vârsta lucrătorilor;⁶⁰²
- ▶ numărul de angajați ai inspectoratelor de muncă pe probleme de securitate și igiena muncii, pentru fiecare sector de activitate. Articolul 3 alin. (3) este încălcat atunci când personalul serviciilor de inspecție și numărul de vizite efectuate este, în mod vădit, necorepunzător pentru numărul de salariați în cauză;⁶⁰³
- ▶ măsurile luate în vederea menținerii capacității profesionale a inspectorilor, ținând cont de evoluția tehnologică și juridică;⁶⁰⁴
- ▶ dacă este cazul, rapoartele generale ale autorităților centrale de inspecție, inclusiv cele pe care acestea le comunică OIM, în mod periodic.⁶⁰⁵

Inspectorii trebuie să aibă dreptul de a inspecta toate locurile de muncă, inclusiv spațiile rezidențiale, în toate sectoarele economice, private și publice.⁶⁰⁶ De asemenea, aceștia trebuie să dispună de mijloace de informare, precum și de competențe de investigare și de aplicare a legii, suficiente și corespunzătoare, în special competențe de a lua măsuri de urgență în cazul în care observă un pericol iminent pentru sănătatea sau securitatea lucrătorilor.⁶⁰⁷ În evaluarea sferei de aplicare a competențelor de control ale inspectorilor, Comitetul ia în considerare:

- ▶ dacă inspectorii pot obține accesul la orice loc de muncă fără notificare prealabilă și dacă sunt autorizați să efectueze toate verificările pe care le consideră necesare, inclusiv prelevarea și îndepărtarea de probe pentru analiză;⁶⁰⁸
- ▶ capacitatea administrativă a inspectoratului muncii;⁶⁰⁹
- ▶ formarea inițială și continuă de care beneficiază inspectorii;⁶¹⁰
- ▶ numărul de întreprinderi care fac obiectul inspecției muncii;⁶¹¹
- ▶ procedurile administrative și judiciare urmate atunci când inspectorii de muncă identifică încălcări ale reglementărilor de securitate și sănătate;⁶¹²
- ▶ dacă sunt impuse sancțiuni penale și în ce circumstanțe.⁶¹³

iii. Măsuri și sancțiuni

Sistemul de sancțiuni, în caz de încălcare a regulamentelor, trebuie să fie eficient și descurajator. Situația va fi examinată prin prisma:

- ▶ numărului de infracțiuni înregistrate în raport cu numărul de sancțiuni aplicate;⁶¹⁴
- ▶ frecvenței infracțiunilor în raport cu severitatea sancțiunilor;
- ▶ tipurilor de sancțiuni aplicate și natura administrativă sau penală a acestora;
- ▶ numărului și valorii totale a amenzilor administrative aplicate și dacă valoarea acestor amenzi este proporțională cu numărul de lucrători în cauză;⁶¹⁵
- ▶ numărului amenzilor aplicate, sumelor implicate și efectului descurajator al acestora;⁶¹⁶

601 [Concluziile XIII-1 \(1993\), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. \(3\)](#) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961)

602 [Concluziile XIII-1 \(1993\), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. \(3\)](#) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961)

603 [Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006, alin. \(229\)](#), care citează [Concluziile 2017 \(1998\), Belgia, Turcia](#)

604 [Concluziile XIII-1 \(1993\), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. \(3\)](#) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961)

605 [Concluziile XIII-1 \(1993\), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. \(3\)](#) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961)

606 [Concluziile XIV-2 \(1998\), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. \(3\)](#) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961), [Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 3 alin. \(3\)](#) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961); [Concluziile XX-2 \(2013\), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. \(2\)](#)

607 [Concluziile \(XIV-2\) \(1998\), Declarația de interpretare a articolului 3 alin. \(3\)](#) (adică a articolului 3 alin. (2) din Carta din 1961); [Concluziile 2009, Republica Moldova](#)

608 [Concluziile 2005, Lituania](#)

609 [Concluziile 2005, Lituania](#)

610 [Concluziile 2005, Lituania](#)

611 [Concluziile 2005, Lituania](#)

612 [Concluziile 2005, Lituania](#)

613 [Concluziile 2005, Lituania](#)

614 [Concluziile 2017, Estonia](#)

615 [Concluziile 2005, Lituania](#)

616 [Concluziile 2017, Estonia](#)

- fie că este rezultatul legislației în vigoare sau al aplicării acesteia în practică, un nivel de sancțiuni care este excesiv de scăzut privează inspecția muncii de eficiența sa.⁶¹⁷

Consultarea cu organizațiile patronilor și lucrătorilor

Aplicarea regulamentelor în drept și în practică trebuie să se facă în consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor în ceea ce privește activitățile inspecției muncii, altele decât participarea la inspecțiile în întreprinderi, care este inclusă în „dreptul lucrătorilor de a participa la stabilirea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă în întreprindere”, garantat de articolul 22 din Cartă.⁶¹⁸

Art. 3 alin. (4): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la securitate și igienă a muncii, părțile se angajează, în consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor, să promoveze instituirea progresivă a serviciilor de sănătate în muncă pentru toți lucrătorii, cu funcțiuni eminamente preventive și de îndrumare.

Anexă: Se subînțelege că, în sensul acestei dispoziții, funcțiunile, organizarea și condițiile de funcționare a acestor servicii vor fi stabilite prin legi sau reglementări naționale, convenții colective sau alte mijloace adecvate condițiilor naționale.⁶¹⁹

Articolul 3 alin. (4) impune statelor părți să promoveze, în consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor, instituirea progresivă a serviciilor de sănătate în muncă care să fie accesibile tuturor lucrătorilor, în toate ramurile de activitate economică și pentru toate întreprinderile.⁶²⁰ Dacă serviciile în cauză nu sunt înființate în toate întreprinderile, autoritățile publice trebuie să elaboreze o strategie, în consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor, în acest scop.⁶²¹

În conformitate cu articolul 3 alin. (4), statele părți trebuie să promoveze instituirea progresivă a serviciilor de sănătate în muncă.⁶²² Aceasta înseamnă că un stat parte trebuie să ia măsuri care să îi permită să atingă obiectivele Cartei într-un termen rezonabil, cu progrese măsurabile și într-o măsură compatibilă cu utilizarea maximă a resurselor disponibile.⁶²³ Prin urmare, dacă serviciile de sănătate în muncă nu sunt înființate pentru toate întreprinderile, autoritățile trebuie să elaboreze o strategie, în consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor, în acest scop.⁶²⁴ Orice strategie de promovare a instituirii progresive a serviciilor de sănătate în muncă trebuie să includă întregul teritoriu național, să cuprindă cetățenii altor state părți și nu doar anumite ramuri de activitate, întreprinderi importante sau riscuri deosebit de grave, ci toate tipurile de lucrători.⁶²⁵

Numărul specialiștilor în medicina muncii din totalul forței de muncă, numărul întreprinderilor care furnizează servicii de sănătate în muncă sau care împart aceste servicii, precum și orice creștere a numărului de lucrători supravegheați de aceste servicii comparativ cu perioada de referință anterioară, este relevant pentru evaluarea conformității statului parte cu această dispoziție, la fel ca și ratificarea Convenției OIM nr. 161 (1985) privind serviciile de sănătate ocupațională sau transpunerea Directivei 89/391/CEE a Consiliului din 12 iunie 1989 privind punerea în aplicare de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă.⁶²⁶

Serviciile de sănătate în muncă, care sunt specializate în medicina muncii, au funcții preventive și consultative, dincolo de simpla siguranță la locul de muncă.⁶²⁷ Acestea contribuie la realizarea evaluării și prevenirii riscurilor asociate locului de muncă, la supravegherea sănătății lucrătorilor, la formarea în materie de securitatea și igiena muncii, precum și la evaluarea impactului condițiilor de muncă asupra sănătății lucrătorilor.⁶²⁸ Serviciile de sănătate în muncă trebuie să fie pregătite, dotate și asigurate cu personal pentru a identifica, a măsura și a preveni stresul, agresivitatea și violența asociate muncii.⁶²⁹

617 [Concluziile 2013, România](#)

618 [Concluziile 2005, Norvegia](#)

619 Anexă la Carta socială europeană, Seria Tratatate Europene - nr. 163

620 [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

621 [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

622 [Concluziile 2009, Albania](#)

623 [Concluziile 2009, Albania](#), care citează cauza [Asociația Internațională Autism Europa împotriva Franței](#), Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (53).

624 [Concluziile 2009, Albania](#)

625 [Concluziile 2013, Ucraina](#)

626 [Concluziile 2009, Franța; Albania, Slovenia; Concluziile 2017, Bulgaria](#)

627 [Concluziile 2009, Andorra](#)

628 [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

629 [Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 3](#)

ARTICOLUL 4. DREPTUL LA SALARIZARE ECHITABILĂ

Toți lucrătorii au dreptul la o salarizare echitabilă, suficientă pentru a le asigura un nivel de trai decent pentru ei și familiile lor.

Articolul 4 poate fi pus în aplicare prin intermediul convențiilor colective, al reglementărilor legale sau prin alte mijloace corespunzătoare condițiilor naționale, atâta timp cât se aplică tuturor angajaților.

Art. 4 alin. (1): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la o salarizare echitabilă, părțile se angajează să recunoască dreptul lucrătorilor la o salarizare suficientă care să le asigure acestora, precum și familiilor acestora, un nivel de trai decent.

Articolul 4 alin. (1) garantează dreptul la o salarizare suficientă care să asigure un nivel de trai decent. Acesta se aplică tuturor lucrătorilor, inclusiv funcționarilor publici și personalului contractual din sectorul public central,⁶³⁰ regional și local, ramurilor sau locurilor de muncă neacoperite de convenția colectivă, locurilor de muncă atipice (angajare asistată)⁶³¹ și regimurilor sau statutelor speciale (de ex., lucrătorii migranți).⁶³²

Conceptul de „nivel de trai decent” depășește necesitățile de bază pur materiale, cum ar fi hrana, îmbrăcămintea și locuința, și include resursele necesare pentru a participa la activități culturale, educaționale și sociale.⁶³³

„Salarizarea” se referă la compensație - fie monetară, fie în natură, plătită de un patron unui lucrător pentru timpul lucrat sau pentru munca prestată. Aceasta include, dacă este cazul, prime și gratuități speciale. Pe de altă parte, transferurile sociale (de ex., alocațiile sau prestațiile de asigurări sociale) sunt luate în considerare numai atunci când au o legătură directă cu salariul.

Pentru a fi considerat suficient în sensul articolului 4 alin. (1), salariul minim plătit pe piața muncii nu trebuie să fie mai mic de 60% din salariul mediu național net.⁶³⁴ Evaluarea se bazează pe sume nete, adică după deducerea impozitelor și a contribuțiilor de asigurări sociale.⁶³⁵ În acest scop, impozitele sunt toate plățile obligatorii pe veniturile obținute. Prin urmare, impozitele indirecte nu sunt luate în considerare.⁶³⁶ În cazul în care cifrele nete sunt dificil de stabilit, statul parte în cauză trebuie să furnizeze estimări ale acestei sume.⁶³⁷

Atunci când există un salariu minim național legal, valoarea netă a acestuia pentru un lucrător cu normă întreagă este utilizată ca bază de comparație cu salariul mediu net cu normă întreagă (dacă este posibil, calculat în toate sectoarele pentru întreaga economie, dar în caz contrar pentru un sector reprezentativ, cum ar fi industria prelucrătoare sau pentru mai multe sectoare).⁶³⁸ În caz contrar, se ia în considerare cel mai mic salariu stabilit prin convenție colectivă sau cel mai mic salariu plătit, în mod efectiv.⁶³⁹ Acesta poate fi cel mai mic salariu dintr-un sector reprezentativ, de exemplu, industria prelucrătoare.⁶⁴⁰

În cazul în care salariul minim net se situează între 50% și 60% din salariul mediu net, este de competența statului parte să stabilească dacă acest salariu permite un nivel de trai decent.⁶⁴¹ În cazul în care salariul minim este scăzut, Comitetul poate, atunci când evaluează conformitatea cu articolul 4 alin. (1), să ia în considerare alte elemente, cum ar fi faptul că lucrătorii sunt scutiți de achitarea contribuției pentru asistența medicală sau au dreptul la alocații familiale sporite.⁶⁴²

Un salariu nu îndeplinește cerințele Cartei, indiferent de procentaj, dacă nu asigură pentru un lucrător un nivel de trai decent, în termeni reali, adică trebuie să fie, în mod clar, peste pragul de sărăcie pentru o anumită țară.⁶⁴³

630 Concluziile XX-3 (2014), Grecia

631 Concluziile 2014, Franța

632 Concluziile 2014, Andorra

633 Concluziile 2010, Declarație de interpretare a articolului 4 alin. (1)

634 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (1)

635 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (1)

636 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (1)

637 Concluziile XVI-2 (2003), Danemarca

638 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (1)

639 Concluziile XVI-2 (2003), Danemarca

640 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (1)

641 Concluziile XXI-3 (2019), Danemarca

642 Concluziile XVI-2 (2004), Portugalia

643 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (1)

În cazuri extreme, de exemplu, atunci când cel mai mic salariu este mai mic de jumătate din salariul mediu, situația va fi considerată ca fiind contrară Cartei, indiferent de aceste dovezi.⁶⁴⁴

Trebuie remarcat faptul că asigurarea unui salariu minim mai mic pentru lucrătorii mai tineri, care au sub 25 de ani, nu este contrară Cartei dacă și numai dacă acest lucru promovează un obiectiv legitim al politicii de ocupare a forței de muncă și este proporțional cu atingerea acestui obiectiv (de ex., atunci când lucrătorii tineri participă la un program de stagiu sau sunt implicați într-o formă de formare profesională).⁶⁴⁵ O astfel de reducere a salariului minim poate favoriza accesul lucrătorilor mai tineri pe piața muncii și poate fi justificată, de asemenea, prin faptul că reflectă o tendință statistică conform căreia aceștia suportă, în medie, cheltuieli mai mici decât alte categorii de lucrători în ceea ce privește locuința, susținerea familiei și alte costuri de trai.⁶⁴⁶ Cu toate acestea, o astfel de reducere a salariului minim nu trebuie să se situeze sub nivelul de sărăcie din țara în cauză.⁶⁴⁷ Comitetul a considerat că o reducere a salariului minim sub nivelul de sărăcie și aplicată tuturor lucrătorilor cu vârsta sub 25 de ani este disproporționată.⁶⁴⁸

În contextul pandemiei de Covid-19, statele părți trebuie să depună eforturile necesare pentru a atinge și a respecta această cerință minimă și pentru a ajusta, în mod periodic, ratele minime de salarizare.⁶⁴⁹ Dreptul la o salarizare echitabilă include dreptul la un salariu mai mare pentru lucrătorii cei mai expuși la riscurile aferente de Covid-19.⁶⁵⁰ În general, pierderile de venit în timpul carantinelor sau costurile suplimentare suportate de practicile de telemuncă și de lucru de la domiciliu din cauza Covid-19 trebuie să fie compensate, în mod corespunzător.⁶⁵¹

Art. 4 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la o salarizare echitabilă, părțile se angajează să recunoască dreptul lucrătorilor la un coeficient majorat de salarizare pentru orele suplimentare de muncă, cu excepția unor cazuri particulare.

Articolul 4 alin. (2) este indisolubil conectat cu articolul 2 alin. (1), care garantează dreptul la o durată rezonabilă a timpului de muncă zilnic și săptămânal.⁶⁵² Orele suplimentare reprezintă munca prestată în plus față de durata normală a timpului de muncă.⁶⁵³

Principiul acestei prevederi este că munca efectuată în afara duratei normale a timpului de muncă necesită un efort sporit din partea lucrătorului, care trebuie să fie plătit la un nivel mai ridicat decât salariul normal.⁶⁵⁴

Comitetul consideră că nu are competența de a se pronunța asupra nivelului plății forfetare a orelor suplimentare și al efectelor acesteia asupra puterii de cumpărare.⁶⁵⁵ Comitetul trebuie doar să stabilească, în conformitate cu articolul 4 alin. (2) din Carta revizuită, dacă persoanele în cauză beneficiază de o salarizare pentru orele suplimentare prestate și, mai ales, dacă aceasta este la un coeficient majorat față de salariul lor normal.⁶⁵⁶

În cazul în care salarizarea pentru orele suplimentare este acordată în întregime sub formă de timp liber, articolul 4 alin. (2) prevede ca durata acestui timp să fie mai lungă decât orele suplimentare lucrate.⁶⁵⁷

644 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (1)

645 Cauza Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică (GENOP-DEI) / Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci (ADEDY) împotriva Greciei, Plângerea nr. 66/2011, decizia pe fond din 23 mai 2012, alin. (60) și (68)

646 Cauza Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică (GENOP-DEI) / Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci (ADEDY) împotriva Greciei, Plângerea nr. 66/2011, decizia pe fond din 23 mai 2012, alin. (60)

647 Cauza Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică (GENOP-DEI) / Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci (ADEDY) împotriva Greciei, Plângerea nr. 66/2011, decizia pe fond din 23 mai 2012, alin. (60)

648 Cauza Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică (GENOP-DEI) / Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci (ADEDY) împotriva Greciei, Plângerea nr. 66/2011, decizia pe fond din 23 mai 2012, alin. (68) și (70)

649 Declarație privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

650 Declarație privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

651 Declarație privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

652 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 2 alin. (1) și articolului 4 alin. (2)

653 Concluziile I (1969), Declarație de interpretare a articolului 4 alin. (2)

654 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (2); Concluziile I (1969), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (2)

655 Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP), împotriva Franței, Plângerea nr. 57/2009, decizia pe fond din 1 decembrie 2010, alin. (35)

656 Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP), împotriva Franței, Plângerea nr. 57/2009, decizia pe fond din 1 decembrie 2010, alin. (35)

657 Concluziile XIV-2 (1998), Belgia

Prin urmare, nu este suficient să se ofere salariaților un concediu cu o durată egală cu numărul de ore suplimentare lucrate.⁶⁵⁸

Sistemele mixte de compensare a orelor suplimentare, de exemplu, în cazul în care un angajat este plătit cu salariul normal pentru orele suplimentare prestate, dar beneficiază și de timp liber în schimb, nu sunt contrare articolului 4 alin. (2).⁶⁵⁹

Într-o serie de țări, timpul de muncă este calculat pe baza mediei orelor săptămânale pe o perioadă de mai multe luni (evidența globală a timpului de muncă).⁶⁶⁰ Pe parcursul unor astfel de perioade, orele de lucru săptămânale pot varia între cifrele maxime și minime specificate, fără ca vreuna dintre aceste ore să fie considerată ca fiind ore suplimentare și, prin urmare, să poată beneficia de o rată mai ridicată de plată.⁶⁶¹ Astfel de aranjamente nu constituie o încălcare a articolului 4 alin. (2), ca atare, cu condiția să fie respectate condițiile prevăzute la articolul 2 alin. (1) (dreptul la condiții de muncă echitabile), care prevede un număr rezonabil de ore de lucru zilnice și săptămânale, inclusiv:

- (i) respectarea numărului maxim de ore de muncă săptămânale (mai mult de 60) și zilnice (până la 16),⁶⁶²
- (ii) funcționarea măsurilor de flexibilitate într-un cadru juridic ce oferă garanții adecvate, care circumscriu, în mod clar, puterea discreționară acordată patronilor și angajaților, de a modifica, prin intermediul unui acord colectiv, timpul de muncă,⁶⁶³
- (iii) prevederea de către măsurile de flexibilitate privind timpul de muncă al unei perioade de referință rezonabile pentru calcularea timpului mediu de lucru.⁶⁶⁴

Este posibil să existe excepții la dreptul lucrătorilor la un coeficient majorat de salarizare pentru orele suplimentare de muncă în anumite cazuri particulare. Aceste „cazuri speciale” au fost definite ca fiind „angajații statului și cadrele de conducere din sectorul privat”.⁶⁶⁵

Angajații de stat: Singura excepție acceptabilă este categoria „funcții publice de conducere de nivel superior”.⁶⁶⁶ Aceasta se referă, de exemplu, la comisarii de poliție⁶⁶⁷ sau la judecătorii instanțelor administrative.⁶⁶⁸ Excepțiile de la un coeficient majorat de salarizare pentru orele suplimentare de muncă pentru toți membrii poliției, indiferent de gradul și responsabilitățile acestora,⁶⁶⁹ sau pentru toți angajații statului sau funcționarii publici, indiferent de nivelul de responsabilitate al acestora, nu sunt în conformitate cu articolul 4 alin. (2).⁶⁷⁰

Restricțiile privind o salarizare sporită pentru orele suplimentare de muncă pot exista numai dacă acestea sunt prevăzute de lege, urmăresc un scop legitim și sunt proporționale cu scopul respectiv.⁶⁷¹ În acest sens, Comitetul a constatat că introducerea unei „zile a solidarității pentru a finanța măsuri care să permită persoanelor în vârstă sau cu dizabilități să trăiască independent, sub forma unei zile suplimentare de muncă neremunerate (șapte ore suplimentare de muncă, față de 1600 lucrate anual), a fost o restricție admisibilă cu privire la articolul 4 alin. (2).

658 [Concluziile XIV-2 \(1998\)](#), Belgia

659 [Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție \(CESP\) împotriva Portugaliei](#), Plângerea nr. 60/2010, decizia pe fond din 17 octombrie 2011, alin. (21); a se vedea, de asemenea, [Concluziile 2014, Slovenia](#)

660 [Concluziile XIV-2 \(1998\)](#), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (2)

661 [Concluziile 2014, Portugalia](#)

662 [Concluziile 2014, Portugalia](#)

663 [Concluziile 2014, Portugalia](#)

664 [Concluziile 2014, Portugalia](#)

665 [Concluziile 2014, Portugalia](#)

666 [Cauza Conseil des professions du tourisme împotriva Franței](#), Plângerea nr. 57/2009, decizia pe fond din 1 decembrie 2010, alin. (24)

667 [Cauza Conseil des Syndicat de \(CESP\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 57/2009, decizia pe fond din 1 decembrie 2010, alin. (42)-(44)

668 [Cauza Union syndicale des magistrats administratifs \(USMA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 84/2012, decizia pe fond din 2 decembrie 2013, alin. (67) și (69)

669 [Cauza Conseil Européen des Syndicats de Police \(CESP\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 38/2006, decizia pe fond din 3 decembrie 2007, alin. (22)

670 [Concluziile XV-2 \(2001\)](#), Polonia

671 [Cauza Confédération générale du travail \(CGT\) v. France](#) împotriva Franței, Plângerea nr. 55/2009, decizia pe fond din 23 iunie 2010, alin. (87)-(89)

Art. 4 alin. (3): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la o salarizare echitabilă, părțile se angajează să recunoască dreptul lucrătorilor și lucrătoarelor la salarizare egală pentru muncă de valoare egală.

Articolul 4 alin. (3) garantează dreptul la o salarizare egală fără discriminare pe criterii de sex.⁶⁷² Acesta este un aspect al dreptului la egalitate de șanse în materie de angajare, garantat de articolul 20. Prin urmare, jurisprudența în temeiul articolului 20 (a se vedea mai jos) se aplică *mutatis mutandis* articolului 4 alin. (3). În continuare, sunt abordate numai aspectele care se referă, în mod specific, la salarizare egală.

În pofida obligațiilor care decurg din Cartă și din alte instrumente internaționale și europene de a recunoaște și de a asigura dreptul la egalitatea de șanse și la salarizare egală pentru femei și bărbați pentru muncă egală sau de valoare egală, diferența de salarizare între femei și bărbați persistă și în prezent.⁶⁷³ Statisticile disponibile relevă atât tendințe de scădere, cât și de creștere a indicatorilor privind diferența de salarizare între femei și bărbați în statele europene, precum și rezultate insuficiente ale eforturilor statelor de a asigura o reprezentare echilibrată a femeilor aflate în posturi de decizie.⁶⁷⁴

Obligațiile statelor părți în ceea ce privește recunoașterea și aplicarea dreptului la salarizare egală în temeiul articolului 4 alin. (3) includ următoarele:

- ▶ recunoașterea în legislație a dreptului la o salarizare egală pentru muncă egală sau pentru muncă de valoare egală,⁶⁷⁵
- ▶ asigurarea accesului la căi de atac efective atunci când dreptul la o salarizare egală pentru muncă egală sau pentru o muncă de valoare egală nu a fost garantat;⁶⁷⁶
- ▶ asigurarea transparenței salarizării și permiterea comparării locurilor de muncă;⁶⁷⁷
- ▶ menținerea unor organisme de egalitate eficiente și a altor instituții relevante.⁶⁷⁸

Principiul salarizării egale

Statele trebuie să se asigure că nu există nicio discriminare directă sau indirectă între bărbați și femei în ceea ce privește salarizarea.⁶⁷⁹ Salarizarea egală a lucrătorilor și lucrătoarelor este necesară nu numai pentru o muncă egală, ci și pentru muncă de valoare egală.⁶⁸⁰

Pentru a stabili dacă munca prestată este egală sau de valoare egală, trebuie luați în considerare factori precum natura sarcinilor, competențele, cerințele de educație și formare.⁶⁸¹ Noțiunea de muncă egală sau de muncă de valoare egală are o dimensiune calitativă și poate să nu fie întotdeauna definită, în mod satisfăcător, ceea ce subminează certitudinea juridică.⁶⁸² Prin urmare, statele trebuie să încerce să clarifice această noțiune în dreptul intern, după caz, fie prin legislație, fie prin jurisprudență.⁶⁸³

672 Concluziile XII-5 (1997), Declarația de interpretare a articolului 1 din Protocolul Adițional

673 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (110)

674 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (110)

675 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (115)

676 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (115)

677 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (115)

678 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (115)

679 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Franța, Plângerea nr. 130/2016, decizia pe fond din 5 decembrie 2019, alin. (164)

680 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (3); a se vedea, de asemenea, Concluziile VIII (1982), Declarația de interpretare a articolului 4 alin. (3)

681 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (156)

682 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (156)

683 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (156)

Principiul egalității trebuie să acopere toate elementele de salarizare, adică remunerarea orelor de muncă sau salariul plus toate celelalte beneficii plătite, direct sau indirect, în numerar sau în natură, de către patron lucrătorului, în temeiul angajării acestuia din urmă.⁶⁸⁴

Principiul potrivit căruia nu trebuie să existe discriminare între sexe implică respectarea regulii de salarizare egală pentru lucrătorii cu normă întreagă și cei cu fracțiune de normă.⁶⁸⁵ Nerespectarea acestui principiu ar putea da naștere unei discriminări indirecte, deoarece majoritatea lucrătorilor cu fracțiune de normă sunt femei.⁶⁸⁶

Garanții de aplicare și garanții judiciare

Articolul 4 alin. (3) obligă statele părți care l-au acceptat să recunoască principiul salarizării egale pentru o muncă de valoare egală, nu numai în drept, ci și în fapt.⁶⁸⁷

Mijloace legislative

Conform Cartei, dreptul femeilor și al bărbaților la o salarizare egală pentru muncă de valoare egală trebuie să fie prevăzut, în mod expres, în legislația internă.⁶⁸⁸ Nu este suficientă simpla enunțare a principiului în constituție.⁶⁸⁹ Garanția egalității de salarizare trebuie să se aplice lucrătorilor din serviciul public și din sectorul privat.⁶⁹⁰

Principiul egalității de salarizare exclude salarizarea inegală, indiferent de mecanismul care produce o astfel de inegalitate.⁶⁹¹ Sursa salarizării discriminatorii poate fi legea, convențiile colective, contractele individuale de muncă, legile interne ale unui angajator.⁶⁹²

Orice legislație, reglementare sau altă măsură administrativă, care nu respectă principiul egalității de salarizare, trebuie abrogată sau revocată.⁶⁹³ Neaplicarea unei legislații discriminatorii nu este suficientă pentru ca o situație să fie considerată conformă cu Carta.⁶⁹⁴ Trebuie să fie posibilă anularea, retragerea, abrogarea sau modificarea oricărei prevederi din convențiile colective, contractele individuale de muncă sau regulamentele interne ale întreprinderilor, care este incompatibilă cu principiul egalității de salarizare.⁶⁹⁵

În ceea ce privește stabilirea nivelurilor salariale, statele părți sunt libere să aleagă propriile metode și pot trata această chestiune ca pe o chestiune care trebuie decisă prin negocieri colective. Legislația internă trebuie totuși să asigure că încălcările principiului egalității de salarizare vor fi sancționate și să stabilească normele generale care se aplică lucrătorilor și conducerii atunci când negociază salariile (de exemplu, trebuie excluse scalele de salarizare diferențiate și clauzele discriminatorii). În cazul în care nu se poate obține o egalitate salarială deplină prin negocieri colective, statul trebuie să intervină prin metode legale de stabilire a salariilor sau prin orice alte mijloace adecvate.

Garanții judiciare

Legislația națională trebuie să prevadă căi de atac adecvate și eficiente în cazul unei presupuse discriminări salariale.⁶⁹⁶ Lucrătorii care susțin că au fost discriminați trebuie să aibă posibilitatea de a acționa în

684 [Concluziile XVIII-2 \(2007\), Malta](#)

685 [Concluziile XVI-2 \(2003\), Portugalia](#)

686 [Concluziile XVI-2 \(2003\), Portugalia](#)

687 [Concluziile I \(1969\) Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. \(3\)](#)

688 [Concluziile XV-2 \(2001\), Republica Slovacă; Concluziile 2014, Georgia](#)

689 [Cauza Femeile Universitare din Europa \(UWE\) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. \(115\)](#)

690 [Concluziile 2018, Georgia](#)

691 [Cauza Femeile Universitare din Europa \(UWE\) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. \(141\)](#)

692 [Cauza Femeile Universitare din Europa \(UWE\) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. \(141\)](#)

693 [CAUZA FEMEILE UNIVERSITARE DIN EUROPA \(UWE\) ÎMPOTRIVA FRANȚEI, Plângerea nr. 130/2016, decizia pe fond din 5 decembrie 2019, alin. \(166\)](#)

694 [Cauza Femeile Universitare din Europa \(UWE\) împotriva Franței, Plângerea nr. 130/2016, decizia pe fond din 5 decembrie 2019, alin. \(166\)](#)

695 [Cauza Femeile Universitare din Europa \(UWE\) împotriva Franței, Plângerea nr. 130/2016, decizia pe fond din 5 decembrie 2019, alin. \(166\)](#)

696 [Concluziile VIII \(1982\), Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. \(3\)](#)

instanță.⁶⁹⁷ Accesul efectiv la instanțe trebuie să fie garantat pentru victimele discriminării salariale.⁶⁹⁸ Prin urmare, procedurile trebuie să fie accesibile și să se desfășoare în timp util.⁶⁹⁹

Legislația internă trebuie să prevadă o schimbare a sarcinii probei în favoarea reclamantului în cazurile de discriminare.⁷⁰⁰ Schimbarea sarcinii probei constă în asigurarea faptului că, în cazul în care o persoană consideră că a suferit o discriminare pe criterii de sex și stabilește fapte care fac să se presupună, în mod rezonabil, că a avut loc o discriminare, revine părâtului sarcina de a dovedi că nu a existat nicio încălcare a principiului nediscriminării.⁷⁰¹

Datele statistice generale privind nivelurile de salarizare nu pot fi suficiente pentru a dovedi discriminarea.⁷⁰² Prin urmare, în contextul procedurilor judiciare, trebuie să fie posibil să se solicite și să se obțină informații privind salariul unui coleg de muncă, cu respectarea, în mod corespunzător, a normelor aplicabile privind protecția datelor cu caracter personal și secretul comercial și industrial.⁷⁰³

Orice persoană care suferă o discriminare salarială pe motive de sex trebuie să aibă dreptul la o despăgubire corespunzătoare, adică o despăgubire care este suficientă pentru a compensa prejudiciul cauzat lucrătorului și pentru a acționa ca un factor de descurajare pentru patron.⁷⁰⁴ În cazurile privind inegalitatea de salarizare, orice despăgubire trebuie să acopere cel puțin diferența de salariu.⁷⁰⁵ Orice plafonare a despăgubirilor care ar putea să împiedice ca daunele cauzate să fie proporționale cu prejudiciul suferit și să fie suficient de descurajatoare este contrară Cartei.⁷⁰⁶ Acest principiu se aplică atât în cazul litigiilor privind egalitatea de salarizare, cât și în cazul concedierilor în urma represaliilor.⁷⁰⁷

În cazul în care există un astfel de plafon al despăgubirilor pentru prejudiciul material, victima trebuie să aibă posibilitatea de a solicita despăgubiri pentru prejudiciul moral, prin alte căi legale (de ex., legislația antidiscriminare).⁷⁰⁸

Articolul 4 alin. (3) din Cartă prevede, de asemenea, că toate clauzele din contractele de muncă sau din convențiile colective care încalcă principiul egalității de salarizare trebuie să fie declarate nule și neavenite.⁷⁰⁹ În plus, o instanță trebuie să aibă competența de a anula aplicarea clauzelor neconforme.⁷¹⁰

Transparența salarială

Comitetul consideră că transparența salarială este esențială pentru aplicarea efectivă a principiului egalității de salarizare pentru o muncă de valoare egală.⁷¹¹ Transparența contribuie la identificarea prejudecăților și a discriminării de gen și facilitează luarea de măsuri corective de către lucrători și patroni și organizațiile acestora, precum și de către autoritățile competente.⁷¹²

Statele trebuie să ia măsuri în conformitate cu condițiile și tradițiile naționale în vederea asigurării, în practică, a unei transparențe salariale adecvate, inclusiv măsuri precum cele evidențiate în *Recomandarea Comisiei Europene din 7 martie 2014 referitoare la consolidarea principiului egalității de remunerare între*

697 Concluziile I (1969) Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. (3)

698 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (145)

699 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (145)

700 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (147)

701 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgia, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (147), care citează Concluziile XIII-5, Declarația de interpretare a articolul 1 din Protocolul adițional din 1988

702 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (157)

703 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (157)

704 Concluziile XIII-5 (1997), Declarația de interpretare privind articolul 1 din Protocolul Adițional

705 Concluziile XVI-2 (2003), Malta

706 Concluziile XIX-3 (2010), Germania; Concluziile 2018, Armenia; a se vedea, de asemenea, Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (146)

707 Concluziile XX-3 (2014), Germania

708 Concluziile 2018, Turcia

709 Concluziile XV-2 (2001), Republica Slovacă

710 Concluziile XV-2 (2001), Republica Slovacă

711 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (154)

712 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (154)

bărbați și femei prin transparență, în special obligația patronilor de a prezenta rapoarte periodice privind salariile și de a furniza date reartizate în funcție de gen.⁷¹³ Comitetul consideră că astfel de măsuri reprezintă indicatori ai respectării Cartei în această privință.⁷¹⁴

Nerespectarea obligației de a recunoaște și de a respecta transparența salarială, în practică, poate duce la o încălcare a articolului 4 alin. (3) și a articolului 20.⁷¹⁵

Metode de comparație

Posibilitatea de a face comparații între locurile de muncă este esențială pentru a asigura egalitatea de salarizare.⁷¹⁶ Lipsa de informații privind locurile de muncă și nivelurile de salarizare comparabile ar putea face extrem de dificilă sesizarea unei instanțe de către o potențială victimă a discriminării salariale.⁷¹⁷ Lucrătorii trebuie să aibă dreptul de a solicita și de a primi informații privind nivelurile de salarizare divizate pe genuri, inclusiv privind componentele complementare și/sau variabile ale pachetului salarial.⁷¹⁸ Statele părți trebuie să colecteze statistici fiabile și standardizate privind salariile femeilor și ale bărbaților.⁷¹⁹

De obicei, comparațiile salariale se fac între persoane din cadrul aceleiași întreprinderi/companii.⁷²⁰ Cu toate acestea, pot exista situații în care, pentru a fi semnificativă, această comparație poate fi efectuată doar între societăți/întreprinderi.⁷²¹ Prin urmare, Comitetul solicită să fie posibilă efectuarea de comparații salariale între întreprinderi.⁷²² De asemenea, Comitetul consideră că legislația națională nu trebuie să restricționeze, în mod nejustificat, sfera de aplicare a comparațiilor locurilor de muncă, de exemplu, limitându-le, în mod strict, la aceeași întreprindere.⁷²³ Ca nivel minim, legislația trebuie să impună efectuarea de comparații salariale în una sau mai multe dintre următoarele situații:

- ▶ cazurile în care normele legale se aplică la condițiile de muncă și de salarizare în mai multe companii;⁷²⁴
- ▶ cazurile în care mai multe societăți sunt reglementate de un contract colectiv de muncă sau de regulamente care reglementează termenii și condițiile de încadrare în muncă;⁷²⁵
- ▶ cazurile în care termenii și condițiile de încadrare în muncă sunt stabilite la nivel central pentru mai multe societăți din cadrul unui [societăți] holding sau conglomerat.⁷²⁶

Compararea salariilor/locurilor de muncă la nivel de întreprinderi este importantă pentru a se asigura că sistemele de evaluare a locurilor de muncă sunt eficiente, în special în întreprinderile în care forța de muncă este, în mare parte, sau chiar exclusiv, feminină.⁷²⁷

Statele părți trebuie să promoveze măsuri pozitive pentru a reduce diferențele de salarizare, inclusiv:

- ▶ măsuri de îmbunătățire a clasificării și evaluării posturilor, ca mijloc de reducere a inegalităților salariale;⁷²⁸

713 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (155)

714 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (155)

715 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (182)

716 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (157)

717 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (157)

718 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (157)

719 Concluziile 2018, Andorra

720 Concluziile 2014, Georgia

721 Concluziile 2014, Georgia

722 Concluziile 2014, Georgia

723 Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (158)

724 Concluziile 2014, Georgia

725 Concluziile 2014, Georgia

726 Concluziile 2014, Georgia

727 Concluziile XVI-2 (2003), Portugalia

728 Concluziile XVII-2 (2005), Republica Cehă

- ▶ măsuri de îmbunătățire a calității și acoperirii statisticilor salariale;⁷²⁹
- ▶ măsuri pentru asigurarea acordării unei atenții sporite egalității de salarizare între femei și bărbați, în planurile naționale de acțiune pentru ocuparea forței de muncă;⁷³⁰
- ▶ măsuri de combatere a segregării profesionale pe sexe, în domeniul ocupării forței de muncă.⁷³¹

Represalii

Angajații care își revendică dreptul la egalitate de salarizare trebuie să fie protejați din punct de vedere juridic împotriva tuturor formelor de represalii.⁷³² În cazul în care un angajat este victima unei acțiuni de represalii, trebuie să existe o cale de atac adecvată, care să compenseze angajatul și să servească, în același timp, drept factor de descurajare pentru patron.⁷³³

În cazul în care concedierea este consecința cererii unui lucrător privind salarii egale, angajatul trebuie să poată depune o plângere pentru concediere abuzivă.⁷³⁴ În acest caz, patronul trebuie să îl reangajeze pe același post sau pe un post similar.⁷³⁵ În cazul în care această reangajare nu este posibilă, patronul trebuie să plătească o despăgubire, care trebuie să fie suficientă pentru a compensa lucrătorul (adică pentru a acoperi prejudiciile materiale și morale) și pentru a-l descuraja pe patron.⁷³⁶ Instanțele trebuie să aibă libertatea de a decide asupra sumei menite să compenseze prejudiciul cauzat de încetarea relației de muncă.⁷³⁷

Art. 4 alin. (4): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la o salarizare echitabilă, părțile se angajează să recunoască dreptul tuturor lucrătorilor la o perioadă de preaviz rezonabilă în cazul încetării angajării.

Anexă: Această dispoziție trebuie înțeleasă astfel încât să nu interzică concedierea imediată pentru nicio infracțiune gravă.⁷³⁸

Acest alineat face parte din articolul privind salarizarea, deoarece scopul principal al acordării unui preaviz rezonabil este de a acorda persoanei în cauză un anumit timp pentru a-și căuta un alt loc de muncă înainte de încetarea contractului de muncă actual, adică în timp ce încă mai beneficiază de salariu.

Comitetul va evalua situația națională în ceea ce privește articolul 4 alin. (4), pe baza următoarelor aspecte:

1. Normele care reglementează stabilirea perioadelor de preaviz (sau nivelul compensației în locul preavizului):
 - a. în funcție de sursa normei, și anume legea, convențiile colective, contractele individuale și hotărârile judecătorești;⁷³⁹
 - b. în timpul eventualelor perioade de probă, inclusiv cele în cadrul serviciului public; Comitetul dorește să se prevadă o perioadă minimă explicită de preaviz, chiar dacă durata perioadei de probă este scurtă sau a fost recent redusă prin lege;⁷⁴⁰
 - c. în ceea ce privește tratamentul salariaților cu locuri de muncă nesigure;⁷⁴¹
 - d. în cazul încetării contractului de muncă din motive independente de voința părților (inclusiv insolvența, decesul patronului, dacă acesta este o persoană fizică); în principiu, astfel de circumstanțe nu pot justifica nerespectarea preavizului;⁷⁴²
 - e. și orice circumstanțe în care angajații pot fi concediați fără preaviz sau compensație.⁷⁴³

⁷²⁹ Concluziile XVII-2 (2005), Republica Cehă

⁷³⁰ Concluziile XVII-2 (2005), Republica Cehă

⁷³¹ Concluziile 2018, Letonia

⁷³² Concluziile XV-2 (2001), Republica Slovacă

⁷³³ Concluziile XV-2 (2001), Republica Slovacă

⁷³⁴ Cauza Femeile Universitare din Europa (UWE) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (148)

⁷³⁵ Concluziile XIX-3 (2010), Islanda

⁷³⁶ Concluziile XIII-2 (1994), Malta

⁷³⁷ Concluziile XIX-3 (2010), Germania

⁷³⁸ Anexa la Carta socială europeană - Seria Tratatelor Europene - nr. 35

⁷³⁹ Concluziile 2018, Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. (4)

⁷⁴⁰ Concluziile 2018, Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. (4)

⁷⁴¹ Concluziile 2018, Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. (4)

⁷⁴² Concluziile 2018, Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. (4)

⁷⁴³ Concluziile 2018, Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. (4)

2. Recunoașterea, prin lege, priconvenție colectivă sau contract individual, a vechimii în muncă, fie la același patron, fie în circumstanțe privind forme precare succesive a relațiilor de muncă;⁷⁴⁴
3. Componentele salarizării salariatului pe perioada preavizului.⁷⁴⁵

Caracterul rezonabil al perioadei de preaviz

Comitetul s-a abținut de la definirea în termeni absoluți a cuvântului „rezonabil”.⁷⁴⁶ De fapt, acesta a urmat procedura inversă și a examinat, de la caz la caz, dacă durata anumitor perioade de preaviz era, în mod clar, „nerezonabilă”.⁷⁴⁷ O perioadă de preaviz rezonabilă este cea care ține cont de vechimea în muncă a salariaților, de necesitatea de a nu-i priva brusc de mijloacele lor de subzistență și de necesitatea de a-i informa, în timp util, cu privire la încetarea contractului de muncă pentru a le permite să își caute un nou loc de muncă și pe durata căreia salariații au dreptul la salarizarea lor obișnuită.⁷⁴⁸ Guvernelor le revine sarcina de a dovedi că aceste elemente au fost luate în considerare la conceperea și aplicarea normelor de bază privind termenele de preaviz.⁷⁴⁹ Comitetul a concluzionat, de exemplu, că următoarele termene de preaviz și/sau de compensație, în locul acestora, nu erau în conformitate cu Carta:

- ▶ un preaviz de cinci zile după mai puțin de trei luni de serviciu, chiar și în timpul perioadei de probă;⁷⁵⁰
- ▶ un preaviz de o săptămână după mai puțin de șase luni de serviciu;⁷⁵¹
- ▶ un preaviz de două săptămâni după mai mult de șase luni de serviciu;⁷⁵²
- ▶ un preaviz de mai puțin de o lună după un an de serviciu;⁷⁵³
- ▶ un preaviz de o lună pentru lucrătorii cu o vechime în muncă de cinci ani sau mai mult;⁷⁵⁴
- ▶ un preaviz de opt săptămâni după cel puțin zece ani de serviciu;⁷⁵⁵
- ▶ un preaviz de douăsprezece săptămâni pentru lucrătorii concediați pentru incapacitate de muncă pe termen lung care au cinci ani sau mai mult de vechime în muncă.⁷⁵⁶

Este admisă primirea salariului în locul preavizului, cu condiția ca suma plătită să fie echivalentă cu cea pe care lucrătorul ar fi câștigat-o în perioada de preaviz corespunzătoare.⁷⁵⁷ Pentru a asigura protecția acordată de articolul 4 alin. (4) din Cartă, preavizul și/sau compensația nu trebuie lăsate la discreția părților la contractul de muncă, ci trebuie să fie reglementată de instrumente juridice, cum ar fi legislația, jurisprudența, regulamentele sau contractele colective.⁷⁵⁸

Cazuri în care trebuie să se aplice termenul de preaviz

Articolul 4 alin. (4) nu se aplică numai concedierilor, ci în toate cazurile de încetare a contractului de muncă, cum ar fi încetarea contractului de muncă din cauza falimentului, invalidității sau decesului patronului care este o persoană fizică.⁷⁵⁹

Dreptul la un preaviz rezonabil de încetare a raporturilor de muncă se aplică tuturor categoriilor de lucrători, indiferent de statutul acestora, inclusiv celor care au un loc de muncă nestructurat, cum

⁷⁴⁴ Concluziile 2018, Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. (4)

⁷⁴⁵ Concluziile 2018, Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. (4)

⁷⁴⁶ Concluziile XIII-3 (1995), Portugalia

⁷⁴⁷ Concluziile XIII-3 (1995), Portugalia

⁷⁴⁸ Concluziile 2018, Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. (4)

⁷⁴⁹ Concluziile 2018, Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. (4)

⁷⁵⁰ Concluziile 2007, Albania

⁷⁵¹ Concluziile XIII-3 (1995), Portugalia

⁷⁵² Concluziile XVI-2 (2004), Polonia

⁷⁵³ Concluziile XIV-2 (1998), Spania

⁷⁵⁴ Concluziile 2007, Albania

⁷⁵⁵ Concluziile 2010, Turcia

⁷⁵⁶ Concluziile 2010, Estonia

⁷⁵⁷ Concluziile 2010, Turcia

⁷⁵⁸ Concluziile 2014, Federația Rusă

⁷⁵⁹ Concluziile XIV-2 (1998), Spania

ar fi cele pe durată determinată,⁷⁶⁰ temporare, cu fracțiuni de normă,⁷⁶¹ intermitente, sezoniere sau complementare⁷⁶².

Acesta se aplică funcționarilor publici și personalului contractual din administrația publică,⁷⁶³ muncitorilor manuali⁷⁶⁴ și în toate sectoarele de activitate.⁷⁶⁵ Acesta se aplică, de asemenea, în timpul perioadei de probă⁷⁶⁶ și la încetarea anticipată a contractelor pe durată determinată.⁷⁶⁷ Legislația internă trebuie să fie suficient de largă pentru a se asigura că niciun lucrător nu rămâne neprotejat.⁷⁶⁸

În cazul în care o decizie de încetare a contractului de muncă din alte motive decât cele disciplinare este condiționată de respectarea anumitor proceduri, perioada de preaviz începe numai după ce decizia a fost luată.⁷⁶⁹ Perioada de preaviz pentru lucrătorii cu fracțiuni de normă se calculează pe baza vechimii în muncă și nu pe baza timpului de lucru săptămânal efectiv.⁷⁷⁰ Cel al lucrătorilor cu contracte pe durată determinată consecutive se calculează pe baza vechimii în muncă acumulate în toate contractele consecutive.⁷⁷¹ Orice reducere a perioadei legale de preaviz prin convenție colectivă este permisă numai în măsura în care se menține o perioadă rezonabilă de preaviz.⁷⁷² Perioada de preaviz aplicată în perioada de probă poate fi mai scurtă atât timp cât rămâne rezonabilă în raport cu durata maximă autorizată a perioadei de probă.⁷⁷³

Cazuri de excludere a perioadei de preaviz

Singura excepție de la dreptul tuturor lucrătorilor la o perioadă rezonabilă de preaviz se referă la concedierea imediată pentru abateri grave prevăzute în Anexa la Cartă.⁷⁷⁴ Aceasta poate fi rezultatul cumulării mai multor încălcări mai puțin grave, dacă au existat avertismente scrise prealabile din partea patronului.⁷⁷⁵

Cu titlu de exemplu, Comitetul a considerat că următoarele fapte constituie o abatere gravă:

- ▶ divulgarea secretelor de stat, profesionale, comerciale sau tehnologice;⁷⁷⁶
- ▶ încălcarea politicii privind egalitatea de șanse sau hărțuirea sexuală;⁷⁷⁷
- ▶ refuzul de a furniza informațiile solicitate prin lege, regulament sau norme de muncă;⁷⁷⁸
- ▶ lucrul sub influența alcoolului, a substanțelor stupefiante sau toxice;⁷⁷⁹
- ▶ abandonarea postului;⁷⁸⁰
- ▶ refuzul de a se supune controalelor medicale obligatorii;⁷⁸¹
- ▶ absențe nejustificate mai mult de cinci zile consecutive sau mai mult de zece zile pe an;⁷⁸²

760 Concluziile XIV-2 (1998), Spania

761 Concluziile XVIII-2 (2007), Republica Slovacă; a se vedea, de asemenea, Concluziile 2007, Albania

762 Concluziile 2010, Bulgaria

763 Concluziile 2010, Georgia

764 Concluziile XVI-2 (2003), Grecia

765 Concluziile I (1969), Italia

766 Cauza Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică (GENOP-DEI) și Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci (ADEDY) împotriva Greciei, Plângerea nr. 65/2011, decizia pe fond din 23 mai 2012, alin. (26) și (28)

767 Concluziile XIV-2 (1998), Spania

768 Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (199)

769 Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (200)

770 Concluziile XVIII-2 (2007), Republica Slovacă

771 Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (200)

772 Concluziile XVIII-2(2007), Olanda

773 Concluziile 2014, Estonia

774 Anexa la Carta socială europeană - Seria Tratatate Europene - nr. 35

775 Concluziile 2010, Albania

776 Concluziile 2014, Lituania

777 Concluziile 2014, Lituania

778 Concluziile 2014, Lituania

779 Concluziile 2014, Lituania

780 Concluziile 2014, Lituania

781 Concluziile 2014, Lituania

782 Concluziile 2014, Portugalia

- ▶ scăderea anormală a productivității;⁷⁸³
- ▶ acte imorale care fac imposibilă menținerea lucrătorilor în posturi didactice.⁷⁸⁴

Alte motive permise de concediere fără o perioadă de preaviz sau despăgubiri, în special neîndeplinirea sarcinilor de către lucrător, pierderea încrederii în lucrător sau chemarea lucrătorului la serviciul militar, au fost considerate ca fiind neconforme cu Carta.⁷⁸⁵ Concedierea imediată pentru următoarele motive a fost, de asemenea, respinsă:

- ▶ decesul patronului care este o persoană fizică sau lichidarea societății;⁷⁸⁶
- ▶ retragerea licențelor administrative necesare pentru exercitarea funcției;⁷⁸⁷
- ▶ cererea organelor sau a funcționarilor autorizați de lege;⁷⁸⁸
- ▶ incapacitatea de muncă certificată în mod corespunzător;⁷⁸⁹
- ▶ circumstanțe economice, tehnologice sau organizatorice care necesită modificări ale forței de muncă;⁷⁹⁰
- ▶ calificare insuficientă pentru postul respectiv;⁷⁹¹
- ▶ transferul contractului de muncă către un patron succesor;⁷⁹²
- ▶ forță majoră;⁷⁹³
- ▶ arestarea și reținerea.⁷⁹⁴

Art. 4 alin. (5): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la o salarizare echitabilă, părțile se angajează să nu autorizeze reținerile din salarii decât în condițiile și în limitele prescise de legislația sau reglementarea națională ori fixate prin convenții colective sau sentințe de arbitraj.

Anexă: Se subînțelege că o parte își poate lua angajamentul impus prin acest alineat, dacă majoritatea lucrătorilor nu pot suferi deduceri din salariu, fie prin legislație, fie prin convenții colective sau sentințe de arbitraj, excepție făcând persoanele care nu sunt acoperite astfel.⁷⁹⁵

Deducerile prevăzute la articolul 4 alin. (5) pot fi autorizate numai în anumite circumstanțe, care sunt bine definite într-un instrument juridic (legislație, reglementare, convenție colectivă sau hotărâre a instanței judecătorești).⁷⁹⁶ Prin urmare, lucrătorilor nu trebuie să li se permită să renunțe la dreptul lor, la limitarea reținerilor din salariu, iar modul de stabilire a acestor rețineri nu trebuie lăsat la aprecierea exclusivă a părților la contractul individual de muncă.⁷⁹⁷ Articolul 4 alin. (5) se aplică, de asemenea, funcționarilor publici și personalului contractual din administrația publică.⁷⁹⁸

Astfel de rețineri trebuie să facă obiectul unor limite rezonabile și nu trebuie să aibă ca rezultat propriu-zis privarea lucrătorilor și a persoanelor aflate în întreținerea acestora de mijloacele lor de subsistență.⁷⁹⁹

Toate formele de reținere sunt acoperite de această dispoziție, inclusiv cotizațiile sindicale, amenziile disciplinare, plățile de întreținere, rambursarea sau avansurile salariale, datoriile fiscale, compensațiile pentru prestațiile în natură, cesiunile sau transferurile salariale etc.⁸⁰⁰

783 Concluziile 2014, Portugalia

784 Concluziile 2014, Federația Rusă

785 Concluziile 2010, Armenia

786 Concluziile 2014, Georgia

787 Concluziile 2014, Lituania

788 Concluziile 2014, Lituania

789 Concluziile 2014, Lituania

790 Concluziile 2014, Malta

791 Concluziile 2014, Federația Rusă

792 Concluziile 2014, Slovenia

793 Concluziile 2014, Turcia

794 Concluziile 2014, Turcia

795 Anexa la Carta socială europeană - Seria Tratatelor Europene - nr. 35

796 Concluziile V (1977), Declarația de interpretare privind articolul 4 alin. (5)

797 Concluziile 2005, Norvegia; Concluziile 2018, Olanda

798 Concluziile 2014, Portugalia

799 Concluziile 2014, Estonia

800 Concluziile 2014, Estonia

ARTICOLUL 5. DREPTUL SINDICAL

Lucrătorii și patronii au dreptul de a se organiza în asociații naționale sau internaționale pentru protejarea intereselor lor economice și sociale.

În vederea garantării sau promovării libertății lucrătorilor și patronilor de a constitui organizații locale, naționale sau internaționale pentru apărarea intereselor lor economice și sociale și de a adera la aceste organizații, părțile se angajează ca legislația națională să nu aducă atingere sau să fie aplicată de o manieră care să aducă atingere acestei libertăți. Măsura în care garanțiile prevăzute în prezentul articol se vor aplica poliției va fi determinată prin legislația sau reglementarea națională. Principiul aplicării acestor garanții membrilor forțelor armate și măsura în care ele se vor aplica acestei categorii de persoane sunt de asemenea determinate prin legislația sau reglementarea națională.

Acest articol enunță principiul conform căruia lucrătorii și patronii au dreptul de a constitui organizații naționale sau internaționale pentru apărarea intereselor lor economice și sociale.⁸⁰¹ Două obligații sunt încorporate în această dispoziție, una cu un aspect negativ și alta cu unul pozitiv.⁸⁰²

Punerea în aplicare a primei obligații presupune absența, în legislația fiecărui stat parte, a oricărei legi sau reglementări sau a oricărei practici administrative de natură să aducă atingere libertății lucrătorilor sau patronilor de a constitui organizații sau de a adera la organizațiile lor respective.⁸⁰³ În virtutea celei de-a doua obligații, statul parte este obligat să ia măsuri legislative sau de altă natură adecvate pentru a garanta exercitarea dreptului de organizare și, în special, pentru a proteja organizațiile lucrătorilor de orice ingerință din partea patronilor.⁸⁰⁴

Domeniul de aplicare personal

Toate categoriile de lucrători și patroni, inclusiv funcționarii publici, sub rezerva excepțiilor menționate mai jos, beneficiază pe deplin de dreptul sindical în conformitate cu Carta.⁸⁰⁵ Anumite restricții la acest drept sunt, totuși, permise în conformitate cu dispozițiile ultimelor două teze ale articolului 5 în ceea ce privește membrii poliției și ai forțelor armate.⁸⁰⁶

Lucrătorii șomeri și pensionarii pot adera și rămâne în sindicate.⁸⁰⁷ Cu toate acestea, statele părți nu sunt obligate să le permită să formeze sindicate, atâta timp cât aceștia au dreptul de a forma organizații care pot participa la procesele de consultare ce pot să le afecteze drepturile și interesele lor.⁸⁰⁸

În conformitate cu articolul 19 alin. (4) lit. b) din Cartă, statele părți trebuie să garanteze cetățenilor altor state părți un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat cetățenilor lor în ceea ce privește obținerea calității de membru fondator și de membru al sindicatelor și beneficierea de avantajele negocierii colective.⁸⁰⁹

Deși dreptul garantat în articolul 5 este dreptul persoanelor de a constitui și de a se afilia la sindicate, articolul 5 prevede că lucrătorii trebuie să fie liberi să constituie organizații locale, naționale sau internaționale.⁸¹⁰ Acest lucru implică pentru organizațiile în sine dreptul de a constitui și de a se afilia la federații.⁸¹¹ Un stat parte nu poate limita nivelul la care lucrătorii se pot organiza și trebuie să permită organizațiilor să se afilieze la federații și confederații.⁸¹²

801 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 5

802 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 5

803 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 5

804 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 5

805 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 5

806 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 5

807 Concluziile 2010, Declarația de interpretare privind articolul 5

808 Concluziile 2010, Declarația de interpretare privind articolul 5

809 Concluziile XIX-3 (2010) „Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei”, articolul 5.

810 Cauza Organizația Europeană a Asociațiilor și Sindicatelor Militare (EUROMIL) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 112/2014, decizia pe fond din 12 septembrie 2017, alin. (48)

811 Cauza Organizația Europeană a Asociațiilor și Sindicatelor Militare (EUROMIL) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 112/2014, decizia pe fond din 12 septembrie 2017, alin. (48)

812 Cauza Organizația Europeană a Asociațiilor și Sindicatelor Militare (EUROMIL) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 112/2014, decizia pe fond din 12 septembrie 2017, alin. (48)

a) Restricții în ceea ce privește poliția

În ceea ce privește poliția, reiese clar din a doua teză a articolului 5 și din „travaux préparatoires” că, deși un stat parte poate fi autorizat să limiteze libertatea de organizare a membrilor poliției, nu există nicio justificare de a-i priva de toate garanțiile prevăzute în acest articol.⁸¹³ Cu alte cuvinte, articolul 5 permite statelor părți să restricționeze, însă nu să refuze complet dreptul sindical al agenților de poliție.⁸¹⁴ O restricție a dreptului sindical al poliției este conformă cu Carta doar dacă îndeplinește condițiile prevăzute la articolul G, care prevede că orice restricție trebuie să fie prescrisă prin lege, să urmărească un scop legitim și să fie necesară într-o societate democratică pentru atingerea acestui scop.⁸¹⁵

Rezultă, în primul rând, că personalul din cadrul poliției trebuie să aibă posibilitatea de a forma sau de a adera la organizații veritabile pentru protejarea intereselor lor materiale și morale și, în al doilea rând, că aceste organizații trebuie să poată beneficia de majoritatea prerogativelor sindicale.⁸¹⁶ Prerogativele sindicale de bază înseamnă dreptul de a exprima revendicări cu privire la condițiile de muncă și la salarizare, dreptul de acces la locul de muncă, precum și dreptul de întrunire și de exprimare.⁸¹⁷ Această definiție se aplică organizațiilor profesionale ale polițiștilor, precum și altor organizații profesionale.⁸¹⁸

Dreptul membrilor organelor de poliție de a se afilia la organizațiile naționale ale lucrătorilor nu trebuie să fie restricționat în scopul de a nu le permite să negocieze cu privire la salarii, pensii și condiții de serviciu.⁸¹⁹

Mai mult, atunci când restricția are ca efect faptic privarea asociațiilor reprezentative de cele mai eficiente mijloace de negociere a condițiilor de muncă în numele membrilor lor, aceasta nu poate fi considerată o măsură proporțională pentru atingerea scopurilor de siguranță publică și de interes public.⁸²⁰

Atâta timp cât sunt prevăzute garanțiile sindicale de bază, statele părți pot face distincții în funcție de diferitele categorii de personal al organelor poliției și pot acorda un tratament mai mult sau mai puțin favorabil acestor categorii.⁸²¹ Acestea pot chiar să excludă, în circumstanțe specifice și cu condiția îndeplinirii cerințelor prevăzute la articolul G din Cartă, ofițerii de poliție de rang înalt din sfera de aplicare a dreptului sindical.⁸²²

Articolul 5 din Cartă permite legislației naționale să impună ca asociațiile profesionale ale poliției să fie compuse exclusiv din membri ai organelor de poliție.⁸²³

Situația este conformă cu articolul 5 în cazul în care membrii organelor de poliție nu au dreptul de a forma sindicate, dar li se acordă dreptul de a constitui asociații profesionale cu caracteristici și competențe similare cu cele ale sindicatelor.⁸²⁴

⁸¹³ Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 5

⁸¹⁴ Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 11/2001, decizia pe fond din 22 mai 2002, alin. (25)

⁸¹⁵ Cauza Consiliul European al Sindicatelor (CESP) împotriva Franței, Plângerea nr. 101/2013, decizia pe fond din 27 ianuarie 2016 alin. (61)-(63), a se vedea, de asemenea, Concluziile XX-3 (2014), Regatul Unit

⁸¹⁶ Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 11/2001, decizia pe fond din 22 mai 2002, alin. (26)

⁸¹⁷ Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 11/2001, decizia pe fond din 22 mai 2002, alin. (40)

⁸¹⁸ Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 11/2001, decizia pe fond din 22 mai 2002, alin. (40)

⁸¹⁹ Cauza Confederația Europeană a Poliției (EuroCOP) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 83/2012, decizia de admisibilitate din 2 decembrie 2013, alin. (119) și (121)

⁸²⁰ Cauza Confederația Europeană a Poliției (EuroCOP) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 83/2012, decizia de admisibilitate din 2 decembrie 2013, alin. (121)

⁸²¹ Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 11/2001, decizia pe fond din 27 ianuarie 2016, alin. (27), a se vedea, de asemenea, cauza Confederația Europeană a Poliției împotriva Irlandei, Plângerea nr. 83/2012, decizia de admisibilitate din 2 decembrie 2013, alin. (109)

⁸²² Cauza Confederația Europeană a Poliției (EuroCOP) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 83/2012, decizia de admisibilitate din 2 decembrie 2013, alin. (79)

⁸²³ Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 11/2001, decizia pe fond din 22 mai 2002, alin. (35)

⁸²⁴ Cauza Confederația Europeană a Poliției (EuroCOP) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 83/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 2 decembrie 2013, alin. (77)

b) Forțele armate

În ceea ce privește forțele armate, articolul 5 prevede următoarele: „Principiul aplicării acestor garanții membrilor forțelor armate și măsura în care ele se vor aplica acestei categorii de persoane sunt de asemenea determinate prin legislația sau reglementarea națională”.⁸²⁵ Comitetul verifică, totuși, faptul că organismele definite în dreptul intern ca aparținând forțelor armate îndeplinesc, într-adevăr, funcții militare.⁸²⁶

Articolul 5 din Cartă permite statelor părți să impună restricții membrilor forțelor armate și le acordă o largă marjă de apreciere în această privință, sub rezerva condițiilor prevăzute la articolul G din Cartă.⁸²⁷ Totuși, aceste restricții nu pot merge până la suprimarea totală a dreptului sindical, cum ar fi interzicerea generală a asociațiilor profesionale de natură sindicală și a afilierei acestor asociații la federații/confederații naționale.⁸²⁸

În analiza măsurii în care restricția este necesară într-o societate democratică, în sensul articolului G din Cartă, Comitetul consideră că membrii forțelor armate care pot fi excluși de la dreptul la libertatea de asociere trebuie să fie definiți într-o manieră restrictivă și că suprimarea completă a dreptului sindical (care implică libertatea de a înființa organizații/sindicate, precum și libertatea de a adera sau de a nu adera la sindicate) nu este o măsură care este necesară într-o societate democratică pentru protecția, printre altele, a securității naționale.⁸²⁹

În cazul asociațiilor reprezentative ale militarilor, o interdicție totală de afiliere la organizațiile naționale ale lucrătorilor nu este necesară sau proporțională și, prin urmare, nu îndeplinește cerințele articolelor 5 și G din Cartă, în special atunci când restricția are ca efect faptic privarea asociațiilor reprezentative de un mijloc eficient de negociere a condițiilor de muncă în numele membrilor lor, în măsura în care organizațiile naționale umbrelă ale lucrătorilor dețin o putere de negociere semnificativă în cadrul negocierilor naționale.⁸³⁰

Constituirea sindicatelor și organizațiilor patronale

Sindicatul și organizațiile patronale trebuie să fie libere să se organizeze fără autorizație prealabilă, iar formalitățile inițiale, cum ar fi declarația și înregistrarea, trebuie să fie simple și ușor de îndeplinit.⁸³¹

În cazul în care se percep taxe pentru înregistrarea sau constituirea unei organizații, acestea trebuie să fie rezonabile și să fie concepute doar pentru a acoperi costurile administrative strict necesare.⁸³²

Legislația care stabilește un număr minim de membri necesar pentru a forma un sindicat, fapt ce poate fi considerat a fi, în mod vădit, excesiv, ar putea constitui un obstacol în calea constituirii sindicatelor și, ca atare, ar încălca libertatea de asociere.⁸³³ Un număr minim obligatoriu de cel puțin un sfert din lucrătorii unei întreprinderi pentru a forma un sindicat și, în mod obligatoriu, 50 de membri fondatori pentru a forma un sindicat în afara unei întreprinderi, constituie o restricție excesivă a dreptului sindical.⁸³⁴

Dreptul de a forma și de a se afilia la sindicate trebuie să fie asigurat în practică în cadrul întreprinderilor multinaționale.⁸³⁵

Trebuie, de asemenea, să existe o prevedere în legislația internă privind dreptul de a se adresa în instanțe pentru a se asigura că toate aceste drepturi sunt respectate.⁸³⁶

825 Articolul 5 din Carta socială europeană

826 Cauza Consiliul European al Sindicatelor (CESP) împotriva Franței, Plângerea nr. 101/2013, decizia pe fond din 27 ianuarie 2016 alin. (59), a se vedea, de asemenea, Concluziile XVIII-1 (2006), Polonia

827 Cauza Consiliul European al Sindicatelor (CESP) împotriva Franței, Plângerea nr. 101/2013, decizia pe fond din 27 ianuarie 2016, alin. (80)

828 Cauza Consiliul European al Sindicatelor (CESP) împotriva Franței, Plângerea nr. 101/2013, decizie pe fond din 27 ianuarie 2016, alin. (84), a se vedea, de asemenea, cauza Organizația Europeană a Asociațiilor Militare (EUROMIL) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 112/2014, decizia pe fond din 12 septembrie 2017, alin. (47)

829 Cauza Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei, Plângerea nr. 140/2016, decizia pe fond din 22 ianuarie 2019, alin. (92)

830 Cauza Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei, Plângerea nr. 140/2016, decizia pe fond din 22 ianuarie 2019, alin. (90)

831 Concluziile 2010, Georgia

832 Concluziile XV-1 (2000), Regatul Unit; Concluziile XVI-1 (2002), Regatul Unit

833 Concluziile XIII-5 (1997), Portugalia

834 Concluziile 2018, Letonia

835 Concluziile 2018, Azerbaidjan

836 Concluziile 2016, Malta

Libertatea de a adera sau de a nu adera la un sindicat

Lucrătorii trebuie să fie liberi nu numai să adere, ci și să nu adere la un sindicat.⁸³⁷ Orice formă de sindicalism obligatoriu impusă prin lege trebuie considerată incompatibilă cu obligația care decurge din acest articol al Cartei.⁸³⁸

Legislația internă trebuie să garanteze dreptul lucrătorilor de a adera la un sindicat și să includă sancțiuni și căi de atac eficiente în cazul în care acest drept nu este respectat.⁸³⁹ Membrii de sindicat trebuie să fie protejați împotriva oricăror consecințe dăunătoare, pe care apartenența sau activitățile lor sindicale le pot avea asupra locului de muncă, în special împotriva oricărei forme de represalii sau discriminări în materie de recrutare, concediere sau promovare pentru că aparțin unui sindicat sau se angajează în activități sindicale.⁸⁴⁰ Formele de discriminare care sunt interzise în temeiul articolului 5 sunt toate cele care pot apărea în legătură cu recrutarea și condițiile de angajare, în general, (în primul rând salarizarea, formarea, promovarea, transferul, concedierea și alte acțiuni prejudiciante).⁸⁴¹ În cazul în care are loc o astfel de discriminare, dreptul intern trebuie să prevadă o despăgubire adecvată și proporțională cu prejudiciul cauzat victimei.⁸⁴² În cazurile particulare de concediere pe motiv de activități sindicale, Comitetul consideră - în conformitate cu hotărârea sa în temeiul articolului 24 din Carta revizuită, care interzice concedierea fără un motiv valabil - că despăgubirea trebuie să corespundă cel puțin salariului care ar fi fost plătit între data concedierii și data hotărârii judecătorești sau a reangajării.⁸⁴³

Libertatea garantată de articolul 5 implică faptul că exercitarea dreptului unui lucrător de a adera la un sindicat este rezultatul unei alegeri și că, în consecință, nu trebuie să fie decisă de lucrător sub influența unor constrângeri care exclud exercitarea acestei libertăți.⁸⁴⁴ Pentru a garanta această libertate, dreptul intern trebuie să interzică, în mod clar, toate clauzele anterioare și ulterioare afilierii la sindicat și toate clauzele de securitate sindicală (inclusiv reținerile automate din salariile tuturor lucrătorilor, indiferent dacă sunt sau nu membri de sindicat, pentru a finanța sindicatul care acționează în cadrul întreprinderii).⁸⁴⁵ Prin urmare, clauzele din contractele colective sau acordurile autorizate prin lege, prin care locurile de muncă sunt rezervate în practică membrilor unui anumit sindicat încalcă libertatea garantată de articolul 5.⁸⁴⁶ Existența clauzelor de prioritate în contractele colective care acordă prioritate membrilor anumitor sindicate în ceea ce privește angajarea și încetarea contractului de muncă încalcă, de asemenea, dreptul de a nu adera la sindicate.⁸⁴⁷

Activitățile sindicale

Sindicatele (și organizațiile patronale) trebuie să dispună de o largă autonomie în ceea ce privește structura sau funcționarea lor internă.⁸⁴⁸ Acestea trebuie să aibă dreptul de a-și desfășura activitățile, în mod eficient, și de a elabora un program de lucru.⁸⁴⁹ În consecință, orice intervenție excesivă a statului constituie o încălcare a articolului 5.⁸⁵⁰ O astfel de autonomie are diferite fațete:

- ▶ sindicatele au dreptul de a-și alege proprii membri și reprezentanți;⁸⁵¹
- ▶ restrângerea severă a motivelor pentru care un sindicat poate impune măsuri disciplinare, în mod legal, constituie o incursiune nejustificată în autonomia sindicatelor inerentă articolului 5;⁸⁵²

837 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 5

838 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 5

839 Concluziile 2016, Estonia

840 Concluziile 2010, Republica Moldova

841 Concluziile 2004, Bulgaria

842 Concluziile 2004, Bulgaria

843 Concluziile 2004, Bulgaria

844 Cauza Confederația Întreprinderilor Suedeze împotriva Suediei, Plângerea nr. 12/2002, decizia de fond din 15 mai 2003, alin. (29)

845 Concluziile VIII (1984), Declarația de interpretare privind articolul 5, cauza Confederația Întreprinderilor Suedeze împotriva Suediei, Plângerea nr. 12/2002, decizia pe fond din 22 mai 2003 alin. (42)

846 Concluziile XIX-3 (2010), Islanda

847 Concluziile XIX-3 (2010), Islanda

848 Concluziile 2014, Serbia

849 Concluziile XII-2 (1992), Germania

850 Concluziile 2014, Serbia, care citează Concluziile XII-2 (1992), Germania

851 Concluziile 2014, Serbia

852 Concluziile 2014, Serbia, care citează Concluziile XVII-1 (2005), Regatul Unit

- ▶ liderii sindicali trebuie să aibă dreptul de a avea acces la locul de muncă, iar membrii de sindicat trebuie să aibă posibilitatea de a organiza reuniuni în locația respectivă, în limitele aferente intereselor patronului și necesităților comerciale.⁸⁵³

Următoarele exemple constituie încălcări ale articolului 5: interzicerea alegerii sau numirii de reprezentanți sindicali străini; limitarea substanțială a utilizării pe care un sindicat o poate face din activele sale; și limitarea substanțială a motivelor pentru care un sindicat are dreptul de a lua măsuri disciplinare împotriva membrilor săi.⁸⁵⁴

Reprezentativitate

Legislația internă poate limita participarea la diverse proceduri de consultare și negociere colectivă doar la sindicatele reprezentative.⁸⁵⁵

Pentru ca situația să fie conformă cu articolul 5, trebuie să fie îndeplinite următoarele condiții:

- ▶ deciziile privind reprezentativitatea nu trebuie să constituie un obstacol direct sau indirect în calea constituirii de sindicate;⁸⁵⁶
- ▶ domeniile de activitate rezervate sindicatelor reprezentative nu trebuie să includă prerogative sindicale esențiale;⁸⁵⁷
- ▶ criteriile utilizate pentru a determina reprezentativitatea trebuie să fie rezonabile, clare, prestabilite, obiective, prevăzute de lege și supuse controlului judiciar.⁸⁵⁸

ARTICOLUL 6. DREPTUL LA NEGOCIERE COLECTIVĂ

Toți lucrătorii și patronii au dreptul la negociere colectivă.

Exercitarea dreptului la negociere colectivă și a dreptului la acțiune colectivă, garantate de articolul 6 alin. (2) și articolul 6 alin. (4) din Cartă, reprezintă o bază esențială pentru realizarea altor drepturi fundamentale garantate de Cartă, inclusiv, de exemplu, cele referitoare la:

- ▶ condiții de muncă echitabile (articolul 2),
- ▶ securitatea și la igiena muncii (articolul 3),
- ▶ salarizare echitabilă (articolul 4),
- ▶ informare și consultare (articolul 21),
- ▶ participarea la stabilirea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă (articolul 22),
- ▶ protecție în caz de concediere (articolul 24),
- ▶ protecția propriilor creanțe în caz de insolvență a patronului acestora (articolul 25),
- ▶ demnitate în muncă (articolul 26),
- ▶ protecția reprezentanților lucrătorilor în întreprindere și facilitățile acordate acestora (articolul 28),
- ▶ informare și consultare în procedurile de concediere colectivă (articolul 29).⁸⁵⁹

Nimic din formularea articolului 6 nu dă dreptul statelor părți de a adopta restricții în ceea ce privește poliția sau forțele armate, în mod special.⁸⁶⁰ Prin urmare, orice restricții trebuie să respecte cerințele prevăzute la articolul G din Cartă.⁸⁶¹

853 Concluziile 2014, Serbia, care citează Concluziile XV-1 (2000), Franța

854 Concluziile 2010, Georgia, Concluziile XX-3 (2014), Regatul Unit

855 Concluziile 2014, Serbia

856 Concluziile 2014, Andorra

857 Concluziile XV-1 (2000), Belgia

858 Concluziile XV-1 (2000), Franța

859 Cauza Confederația Sindicală Suedeză (LO) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști (TCO) împotriva Suediei, Plângerea nr. 85/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 3 iulie 2013, alin. (109)

860 Cauza Confederația Europeană a Poliției (EuroCOP) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 83/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 2 decembrie 2013, alin. (159)

861 Cauza Consiliul European al Sindicatelor (CESP), împotriva Franței, Plângerea nr. 101/2013, decizia pe fond din 27 ianuarie 2016, alin. (118)

Art. 6 alin. (1): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului de negociere colectivă, părțile se angajează să favorizeze consultarea paritară între lucrători și patroni.

În sensul articolului 6 alin. (1), consultarea paritară este consultarea între lucrători și patroni sau organizațiile care îi reprezintă în condiții de egalitate, în vederea soluționării tuturor problemelor de interes reciproc, la orice nivel.⁸⁶² Expresia „consultare paritară” trebuie interpretată ca fiind aplicabilă tuturor tipurilor de consultări între partenerii sociali - cu sau fără reprezentanți guvernamentali - cu condiția ca ambii parteneri sociali să aibă dreptul de a-și exprima opinia.⁸⁶³ În unele state părți, consultarea are loc în cadrul unor organisme mixte în care reprezentantul guvernului are adesea rolul de președinte.⁸⁶⁴ Această formă de consultare comună a fost considerată ca fiind conformă cu cerințele articolului 6 alin. (1).⁸⁶⁵

Comitetul interpretează articolul 6 alin. (1) în sensul că statele părți trebuie să ia măsuri pozitive pentru a încuraja consultarea între sindicate și organizațiile patronale.⁸⁶⁶ Dacă o astfel de consultare nu are loc, în mod spontan, statele părți trebuie să stabilească organisme și proceduri permanente în care sindicatele și organizațiile patronale să fie reprezentate în mod egal și în comun.⁸⁶⁷

Consultarea trebuie să aibă loc la mai multe niveluri: național, regional/ramural și la nivel de întreprindere.⁸⁶⁸ Aceasta trebuie să aibă loc în sectorul privat și în cel public (inclusiv în administrația publică).⁸⁶⁹

Consultarea la nivel de întreprindere este tratată în temeiul articolului 6 alin. (1) și al articolului 21.⁸⁷⁰ Pentru statele părți care au ratificat ambele dispoziții, consultarea la nivel de întreprindere este examinată numai în temeiul articolului 21.⁸⁷¹

Consultarea trebuie să acopere toate chestiunile de interes reciproc și, în special: productivitatea, eficiența, sănătatea, securitatea și bunăstarea în muncă și alte probleme profesionale (condiții de muncă, formare profesională etc.), problemele economice (organizarea și gestionarea întreprinderii, orele de lucru, ritmurile de producție, structurile și numărul de personal etc.) și problemele sociale (asigurări sociale, protecție socială etc.).⁸⁷²

Pentru a se asigura că participarea sindicatelor la diferitele proceduri de consultare este eficientă, statele părți pot cere sindicatelor să îndeplinească criteriile de reprezentativitate, sub rezerva anumitor condiții generale.⁸⁷³ O astfel de cerință nu trebuie să limiteze, în mod excesiv, posibilitatea sindicatelor de a participa efectiv la consultare.⁸⁷⁴ Pentru a fi în conformitate cu articolul 6 alin. (1), criteriile de reprezentativitate trebuie să fie prevăzute de lege, să fie obiective și rezonabile și să facă obiectul unui control judiciar care să ofere o protecție corespunzătoare împotriva refuzului arbitrar.⁸⁷⁵

Art. 6 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului de negociere colectivă, părțile se angajează să promoveze, atunci când aceasta este necesară și utilă, instituirea procedurilor de negociere voluntară între patroni sau organizațiile patronale, pe de o parte, și organizațiile lucrătorilor, pe de altă parte, în vederea reglementării condițiilor de angajare prin convenții colective.

În conformitate cu articolul 6 alin. (2), dreptul intern trebuie să recunoască faptul că organizațiile lucrătorilor și patronilor pot să își reglementeze relațiile prin convenții colective.⁸⁷⁶ Dacă inițierea spontană

862 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (1); a se vedea, de asemenea, Concluziile IV (1975), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (1)

863 Concluziile V (1977), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (1)

864 Concluziile V (1977), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (1)

865 Concluziile V (1977), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (1)

866 Cauza *Centrale générale des services publics (CGSP) împotriva Belgiei*, Plângerea nr. 25/2004, decizia pe fond din 9 mai 2005, alin. (41)

867 Cauza *Centrale générale des services publics (CGSP) împotriva Belgiei*, Plângerea nr. 25/2004, decizia pe fond din 9 mai 2005, alin. (41) care citează Concluziile XVI-2 (2004), Ungaria

868 Concluziile 2010, Ucraina

869 Concluziile III (1973), Danemarca, Germania, Norvegia, Suedia; cauza *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 140/2016, decizia pe fond din 22 ianuarie 2019, alin. (107)

870 Concluziile 2010, Ucraina

871 Concluziile 2010, Ucraina

872 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (1); Concluziile V (1977), Irlanda

873 Concluziile 2006, Albania

874 Concluziile 2006, Albania

875 Concluziile 2006, Albania

876 Concluziile I (1969), Declarație de interpretare a articolului 6 alin. (2)

a negocierilor colective nu este suficientă, trebuie luate măsuri pozitive pentru a facilita și a încuraja încheierea de convenții colective. În cazul în care doar 30% din numărul total de angajați sunt acoperiți de convenții colective, negocierile voluntare nu sunt promovate suficient în practică.⁸⁷⁷

Indiferent de procedurile instituite, negocierile colective trebuie să rămână libere și voluntare.⁸⁷⁸

Statele părți nu trebuie să intervină în libertatea sindicatelor de a decide ele însele ce aspecte doresc să reglementeze în contractele colective și ce metode legale trebuie utilizate în eforturile lor de a promova și a apăra interesele lucrătorilor în cauză.⁸⁷⁹ Sindicatele trebuie să fie autorizate să depună eforturi pentru îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă existente ale lucrătorilor și, în acest domeniu, drepturile sindicatelor nu trebuie să fie limitate prin legislație la atingerea unor condiții minime.⁸⁸⁰

Măsura în care negocierea colectivă se aplică funcționarilor publici, inclusiv angajaților din poliție și forțelor armate, poate fi stabilită prin lege.⁸⁸¹ Cu toate acestea, funcționarii își păstrează întotdeauna dreptul de a participa la orice procese care sunt direct relevante pentru determinarea procedurilor care li se aplică.⁸⁸²

O simplă audiere a unei părți cu privire la un rezultat prestabilit nu va satisface cerințele articolului 6 alin. (2) din Cartă.⁸⁸³ Dimpotrivă, este imperativ să se consulte, în mod periodic, toate părțile pe tot parcursul procesului de stabilire a termenilor și condițiilor de angajare și, astfel, să se ofere posibilitatea de a influența rezultatul.⁸⁸⁴ Mai ales în situația în care drepturile sindicale au fost restricționate, sindicatul trebuie să își mențină capacitatea de a pleda în numele membrilor săi, cel puțin prin intermediul unui mecanism eficient.⁸⁸⁵ Mai mult, pentru a satisface această cerință, mecanismul de negociere colectivă trebuie să fie de așa natură încât să ofere, în mod real, posibilitatea obținerii unui rezultat negociat în favoarea părții lucrătorilor.⁸⁸⁶

Schimbarea rapidă a pieței muncii și proliferarea aranjamentelor contractuale, adesea cu scopul expres de a evita contractele individuale de muncă în temeiul dreptului muncii, au dus la creșterea numărului de lucrători care nu se încadrează în definiția lucrătorului dependent, inclusiv a lucrătorilor slab plătiți sau a prestatorilor de servicii care sunt „dependenți” *de facto* de unul sau mai mulți lucrători.⁸⁸⁷ Aceste evoluții trebuie luate în considerare atunci când se determină domeniul de aplicare al articolului 6 alin. (2) în ceea ce privește lucrătorii independenți.⁸⁸⁸

Pentru a stabili tipul de negociere colectivă care este protejat de Cartă, nu este suficient să ne bazăm pe distincțiile dintre lucrător și lucrător independent, criteriul decisiv este, mai degrabă, dacă există un dezechilibru de putere între furnizorii și beneficiarii de forță de muncă.⁸⁸⁹ În cazul în care furnizorii de forță

877 Concluziile 2018, Republica Slovacă

878 Cauza *Congresul Sindicatelor Irlandeze împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 123/2016, decizia pe fond din 19 septembrie 2018, alin. (93)

879 Cauza *Confederația Sindicală Suedeză (LO) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști (TCO) împotriva Suediei*, Plângerea nr. 85/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 3 iulie 2013, alin. (111)

880 Cauza *Confederația Sindicală Suedeză (LO) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști (TCO) împotriva Suediei*, Plângerea nr. 85/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 3 iulie 2013, alin. (111) și (120)

881 Cauza *Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Portugaliei*, Plângerea nr. 11/2001, decizia pe fond din 22 mai 2002, alin. (58)

882 *Concluziile III (1973) Germania; cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP) împotriva Portugaliei*, Plângerea nr. 11/2001, decizia pe fond din 22 mai 2002, alin. (58)

883 Cauza *EuroCOP împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 83/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 2 decembrie 2013, alin. (176)

884 Cauza *EuroCOP împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 83/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 2 decembrie 2013, alin. (176)

885 Cauza *EuroCOP împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 83/2012, decizia de admisibilitate și pe fond, 2 decembrie 2013, alin. (177); cauza *Organizația Europeană a Asociațiilor Militare (EUROMIL) împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 112/2014, decizia pe fond din 12 septembrie 2017, alin. (87)-(88)

886 Cauza *EuroCOP împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 83/2012, decizie de admisibilitate și pe fond, 2 decembrie 2013, alin. (177); a se vedea, de asemenea, cauza *Unione Generale Lavoratori - Federazione Nazionale Corpo forestale dello Stato (UGL-CFS) și Sindacato autonomo polizia ambientale forestale (SAPAF) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 143/2017, decizia pe fond din 3 iulie 2019, alin. (118)

887 Cauza *Congresul Sindicatelor Irlandeze împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 123/2016, decizia pe fond din 12 septembrie 2018, alin. (37)

888 Cauza *Congresul Sindicatelor Irlandeze împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 123/2016, decizia pe fond din 12 septembrie 2018, alin. (37)

889 Cauza *Congresul Sindicatelor Irlandeze împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 123/2016, decizia pe fond din 12 septembrie 2018, alin. (38)

de muncă nu au o influență substanțială asupra conținutului condițiilor contractuale, acestora trebuie să li se ofere posibilitatea de a îmbunătăți dezechilibrul de putere prin negociere colectivă.⁸⁹⁰

Din cele de mai sus rezultă că o interdicție totală a negocierii colective a tuturor lucrătorilor independenți ar fi excesivă, deoarece ar fi contrară obiectului și scopului acestei dispoziții.⁸⁹¹

Statele părți pot impune sindicatelor să îndeplinească o obligație de reprezentativitate, sub rezerva anumitor condiții generale. În ceea ce privește articolul 6 alin. (2), o astfel de cerință nu trebuie să limiteze, în mod excesiv, posibilitatea sindicatelor de a participa efectiv la negocierile colective.⁸⁹² S-a considerat că limitarea negocierilor colective la sindicatele care reprezintă cel puțin 33% din angajații vizați de aceste negocieri încalcă articolul 6 alin. (2).⁸⁹³

Extinderea convențiilor colective trebuie să aibă loc sub rezerva unei analize tripartite a consecințelor pe care le-ar avea asupra sectorului la care se aplică.⁸⁹⁴

Situațiile, în care legislația permite patronilor să nu aplice, în mod unilateral, condițiile convenite în convențiile colective, sunt incompatibile cu articolul 6 alin. (2).⁸⁹⁵

Situațiile, în care lucrătorii și sindicatele nu au dreptul să intenteze o acțiune în justiție, în cazul în care patronii oferă stimulente financiare pentru a-i determina pe lucrători să nu participe la negocierea colectivă, nu sunt în conformitate cu articolul 6 alin. (2).⁸⁹⁶

Art. 6 alin. (3): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului de negociere colectivă, părțile se angajează să favorizeze instituirea și utilizarea procedurilor adecvate de conciliere și arbitraj voluntar pentru reglementarea conflictelor de muncă.

Conform articolului 6 alin. (3), trebuie introduse proceduri de conciliere, mediere și/sau arbitraj pentru a facilita soluționarea conflictelor colective de muncă.⁸⁹⁷ Acestea pot fi instituite prin lege, convenție colectivă sau practicile în domeniu.⁸⁹⁸ Astfel de proceduri trebuie să existe, de asemenea, pentru soluționarea litigiilor care pot apărea între administrația publică și funcționarii acesteia.⁸⁹⁹

Articolul 6 alin. (3) se aplică conflictelor de interese, adică, în general, conflictelor care se referă la încheierea unui contract colectiv de muncă sau la modificarea, prin intermediul negocierii colective, a condițiilor de muncă cuprinse într-un contract colectiv existent.⁹⁰⁰ Acesta nu se referă la conflictele de drepturi, adică la conflictele asociate aplicării și punerii în aplicare a unui contract colectiv de muncă sau la conflictele politice.⁹⁰¹

Concilierea este un proces care vizează soluționarea pașnică a unui conflict de muncă, în timp ce arbitrajul poate rezolva conflictul pe baza unei decizii luate de una sau mai multe persoane selectate de către părți.⁹⁰² Distanța este importantă deoarece rezultatul unei proceduri de conciliere nu este obligatoriu pentru părți, iar recurgerea la arbitraj trebuie să fie voluntară (sub rezerva acordului părților).⁹⁰³ Cu toate acestea, odată ce părțile au ales să rezolve conflictul prin arbitraj, rezultatul procedurii de arbitraj este obligatoriu pentru părți.⁹⁰⁴

Toate sistemele de arbitraj trebuie să fie independente, iar rezultatul arbitrajului nu poate fi predeterminat de criterii prestabilite.⁹⁰⁵

890 Cauza [Congresul Sindicatelor Irlandeze împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 123/2016, decizia pe fond din 12 septembrie 2018, alin. (38)

891 Cauza [Congresul Sindicatelor Irlandeze împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 123/2016, decizia pe fond din 12 septembrie 2018, alin. (40).

892 Concluziile 2006, Albania

893 Concluziile XIX-3 (2010), „Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei”

894 Concluziile 2010, Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (2), care citează Compendiul Comitetului pentru Libertate Sindicală al Consiliului de administrație al OIM, ediția a 5-a (ediție revizuită), 2006, alin. (1051)

895 Concluziile XXI-3 (2018), Spania

896 Concluziile XXI-3 (2018), Regatul Unit

897 Concluziile 2014, Republica Moldova

898 Concluziile I (1969) Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (3)

899 Concluziile 2014, Republica Moldova; Concluziile III (1973), Danemarca, Germania, Norvegia, Suedia

900 Concluziile 2010, Georgia

901 Concluziile 2010, Georgia

902 Concluziile 2014, Republica Moldova

903 Concluziile 2014, Republica Moldova

904 Concluziile 2014, Republica Moldova

905 Concluziile 2010, Georgia; a se vedea, de asemenea, Concluziile XIV-1 (1998), Islanda

Orice formă de recurgere obligatorie la arbitraj constituie o încălcare a acestei dispoziții, indiferent dacă dreptul intern permite uneia dintre părți să remită litigiul la arbitraj fără consimțământul celeilalte părți sau permite guvernului sau oricărei alte autorități să remită litigiul la arbitraj fără consimțământul uneia dintre părți sau al ambelor.⁹⁰⁶ O astfel de restricție este permisă numai în limitele prevăzute la articolul G.⁹⁰⁷

Art. 6 alin. (4): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului de negociere colectivă, părțile se angajează să recunoască dreptul lucrătorilor și patronilor la acțiuni colective în caz de conflict de interese, inclusiv dreptul la grevă, sub rezerva obligațiilor care ar putea rezulta din convențiile colective în vigoare.

Anexă: Se înțelege că fiecare parte poate, în măsura în care este interesată, să reglementeze exercitarea dreptului la grevă, prin lege, cu condiția ca orice restricție suplimentară pe care aceasta ar putea-o aduce dreptului să poată fi justificată în temeiul dispozițiilor articolului G.⁹⁰⁸

Protejarea dreptului la acțiune colectivă, în temeiul Cartei, urmărește obiectivul de soluționare a conflictelor colective.⁹⁰⁹ Atâta timp cât acest obiectiv este efectiv asigurat în practică, pot fi stabilite mijloace echivalente în acest scop.⁹¹⁰

Articolul 6 alin. (4) garantează dreptul la grevă și dreptul de a declanșa un blocaj.⁹¹¹

În temeiul articolului 6 alin. (4), Carta recunoaște dreptul lucrătorilor și patronilor la acțiuni colective, în cazul în care apar conflicte de interese.⁹¹² Totuși, aceasta nu ridică niciun obstacol în calea existenței unei legislații care să reglementeze exercitarea dreptului la grevă, precum și a dreptului de a declanșa un blocaj, cu condiția ca nici legislația, nici deciziile judiciare să nu afecteze însăși existența dreptului astfel recunoscut.⁹¹³

Dreptul la grevă este, în mod intrinsec, conectat cu dreptul la negociere colectivă, deoarece reprezintă cel mai eficient mijloc de a obține un rezultat favorabil în urma unui proces de negociere.⁹¹⁴ Prin urmare, acesta prezintă o relevanță specifică pentru sindicate.⁹¹⁵ Abolirea dreptului la grevă afectează unul dintre elementele esențiale ale dreptului la negociere colectivă, astfel cum este prevăzut la articolul 6 din Cartă, și fără de care conținutul acestui drept este golit de substanță și, prin urmare, este privat de eficacitate.⁹¹⁶ În consecință, restricțiile privind acest drept pot fi acceptabile numai în condiții specifice.⁹¹⁷

În cazul în care limitele în care poate fi exercitat dreptul la grevă au fost stabilite într-un stat parte de către instanțele judecătorești și nu de către legislație, este de competența Comitetului să examineze dacă jurisprudența astfel stabilită este în conformitate cu cerințele Cartei.⁹¹⁸ Comitetul examinează jurisprudența instanțelor naționale pentru a verifica dacă instanțele nu restricționează, în mod excesiv, dreptul la grevă și, în mod special, dacă orice intervenție a instanțelor naționale reduce esența dreptului la grevă, făcându-l astfel ineficient.⁹¹⁹ În această privință, faptul că un judecător național poate stabili dacă recurgerea la grevă este „prematură”, nu este în conformitate cu articolul 6 alin. (4), deoarece acest lucru permite judecătorului să exercite prerogativa cheie a sindicatelor de a decide dacă și când este necesară o grevă.⁹²⁰

Instanțele nu pot exclude acțiunile colective privind un viitor patron și viitoarele condiții de angajare, în contextul transferului unei părți a unei întreprinderi.⁹²¹ Acțiunile colective legale nu pot fi limitate la

906 [Concluziile 2010, Georgia](#)

907 [Concluziile 2010, Georgia](#); a se vedea, de asemenea, [Concluziile 2006, Republica Moldova, articolul 6 alin. \(3\)](#)

908 Anexă la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

909 [Concluziile XX-3 \(2014\), Germania](#)

910 [Concluziile XX-3 \(2014\), Germania](#)

911 [Concluziile I \(1969\), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. \(4\)](#)

912 [Concluziile VIII \(1984\), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. \(4\)](#)

913 [Concluziile VIII \(1984\), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. \(4\)](#)

914 Cauza [Confederazione Generale Italiana del Lavoro \(CGIL\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 140/2016, decizia pe fond din 22 ianuarie 2019, alin. (143)

915 Cauza [Confederazione Generale Italiana del Lavoro \(CGIL\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 140/2016, decizia pe fond din 22 ianuarie 2019, alin. (143)

916 Cauza [Confederazione Generale Italiana del Lavoro \(CGIL\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 140/2016, decizia pe fond din 22 ianuarie 2019, alin. (144)

917 Cauza [Confederazione Generale Italiana del Lavoro \(CGIL\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 140/2016, decizia pe fond din 22 ianuarie 2019, alin. (143)

918 [Concluziile I \(1969\), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. \(4\)](#)

919 [Concluziile XVII-1 \(2005\), Olanda](#)

920 [Concluziile 2018, Olanda](#)

921 [Concluziile XXI-3 \(2018\), Regatul Unit](#)

disputele dintre lucrători și patronul lor, împiedicând astfel luarea de către un sindicat a unor măsuri împotriva unui angajator *de facto*, care nu este patronul imediat.⁹²² Articolul 6 alin. (4) garantează, de asemenea, dreptul de a participa la acțiuni secundare.⁹²³

Carta nu prevede, în mod necesar, faptul că legislația și jurisprudența trebuie să stabilească o egalitate juridică deplină între dreptul la grevă - pe care Carta îl menționează, într-adevăr, în mod explicit, și care este recunoscut ca un drept fundamental de către Constituția mai multor state membre - și dreptul de a declanșa un blocaj.⁹²⁴ Prin urmare, un stat parte la Cartă nu poate fi considerat vinovat pentru că nu a adoptat o legislație care să reglementeze exercitarea blocajului.⁹²⁵ În plus, instanțele judecătorești competente sunt, de asemenea, îndreptățite să impună anumite restricții privind exercitarea blocajului în cazuri specifice, în special atunci când acesta ar constitui un abuz de drept sau ar fi lipsit de justificare pe motiv de „forță majoră” sau de dezorganizare a întreprinderii, cauzată de acțiunea colectivă a lucrătorilor⁹²⁶.

Grupuri care au dreptul de a declanșa o acțiune colectivă

Articolul 6 alin. (4) nu obligă statele părți să acorde oricărui grup de lucrători autoritatea de a declanșa o grevă, dar lasă statelor părți autoritatea de a decide ce grupuri vor avea acest drept și, astfel, de a restrânge dreptul exclusiv al sindicatelor de a convoca greva.⁹²⁷ Cu toate acestea, astfel de restricții sunt compatibile cu articolul 6 alin. (4) numai dacă există o libertate totală de a forma sindicate și dacă procesul nu este supus unor formalități excesive care ar împiedica deciziile rapide pe care le necesită uneori acțiunile de grevă.⁹²⁸

Dimpotrivă, limitarea dreptului de a declanșa o grevă la sindicatele cele mai reprezentative la nivel național, în categoria profesională sau în firma, organizația sau departamentul în cauză constituie o restricție care nu este în conformitate cu articolul 6 alin. (4).⁹²⁹ În plus, situația nu este în conformitate cu articolul 6 alin. (4) atunci când dreptul de a declanșa o grevă este rezervat sindicatelor, iar termenul de înregistrare a unui sindicat poate dura până la treizeci de zile.⁹³⁰

O normă de drept municipal, conform căreia lucrătorii au dreptul la grevă doar dacă sindicatul din care fac parte a obținut mai întâi o „autorizație de negociere” din partea autorităților publice, iar acordarea acestei autorizații este la discreția autorității și nu este supusă controlului judiciar, este incompatibilă cu prevederile articolului 6 alin. (4) din Cartă.⁹³¹

Refuzul de a recunoaște dreptul la grevă pentru lucrătorii salariați în + fără scop lucrativ este, de asemenea, incompatibil cu Carta.⁹³²

Odată ce a fost declanșată o grevă, orice lucrător interesat, indiferent dacă este sau nu membru al sindicatului care a declanșat greva, are dreptul de a participa la grevă.⁹³³ Situațiile în care sindicatele dețin monopolul asupra acțiunilor de grevă nu sunt conforme cu articolul 6 alineatul (4).⁹³⁴

Obiectivele admise ale acțiunii colective

Articolul 6 alin. (4) recunoaște dreptul la acțiune colectivă numai în cazul conflictelor de interese.⁹³⁵ Acesta nu se referă la conflictele de drepturi, adică privind existența, validitatea sau interpretarea unui contract colectiv și încălcarea unui contract colectiv de muncă.⁹³⁶ Grevele politice nu sunt acoperite de articolul 6, care este conceput pentru a proteja „dreptul de negociere colectivă”, astfel de greve fiind în afara domeniului de aplicare a negocierii colective.⁹³⁷

922 Concluziile XXI-3 (2018), Regatul Unit

923 Concluziile XX-3 (2014), Regatul Unit

924 Concluziile VIII (1984), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

925 Concluziile VIII (1984), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

926 Concluziile VIII (1984), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

927 Concluziile 2004, Suedia

928 Concluziile 2004, Suedia

929 Concluziile XV-1 (2000), Franța

930 Concluziile XXI-3 (2018), Croația

931 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

932 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

933 Concluziile XVI-1 (2003), Portugalia

934 Concluziile XVI-1 (2003), Portugalia

935 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

936 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

937 Concluziile II (1971), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

Astfel, abordarea specifică de a lăsa conflictele de drepturi să fie determinate de instanțele judecătorești sau de organismele de arbitraj, impunându-se, în același timp, ca acțiunea colectivă să fie îndreptată spre soluționarea conflictelor de interese, este, în principiu, în conformitate cu dispozițiile articolului 6 alin. (4) din Carta din 1961, atâta timp cât nu sunt impuse constrângeri excesive asupra dreptului lucrătorilor și patronilor de a se angaja în acțiuni colective în ceea ce privește conflictele de interese.⁹³⁸

Restricții specifice la dreptul la grevă

Dreptul la grevă poate fi restricționat, cu condiția ca orice restricție să îndeplinească condițiile prevăzute la articolul G, care prevede că restricțiile privind drepturile garantate de Cartă trebuie să fie prevăzute de lege, să servească unui scop legitim și să fie necesare într-o societate democratică pentru protecția drepturilor și libertăților altora sau pentru protecția interesului public, a securității naționale, a sănătății publice sau a moralei.⁹³⁹ Atunci când prevede că restricțiile privind exercitarea drepturilor prevăzute de Cartă trebuie să fie „prevăzute de lege”, articolul G nu cere ca aceste restricții să fie impuse, în mod necesar, numai prin intermediul unor dispoziții de drept statutar.⁹⁴⁰ Jurisprudența instanțelor interne poate, de asemenea, să respecte această cerință, cu condiția să fie suficient de stabilă și previzibilă pentru a oferi securitate juridică pentru părțile în cauză.⁹⁴¹ În plus, termenii articolului 6 includ respectarea unor proceduri echitabile.⁹⁴²

Interzicerea anumitor tipuri de acțiuni colective sau chiar introducerea unei limitări legislative generale a dreptului la acțiune colectivă pentru a preveni inițiativele care vizează atingerea unor obiective nelegitime sau abuzive (de ex., obiective care nu se referă la exercitarea drepturilor de muncă sau care se referă la obiective discriminatorii) nu este, în mod necesar, contrară articolului 6 alin. (4) din Cartă.⁹⁴³ Formele excesive sau abuzive de acțiune colectivă, cum ar fi blocajele extinse, care ar pune în pericol menținerea ordinii publice sau ar limita, în mod nejustificat, drepturile și libertățile altora (cum ar fi dreptul altor lucrători de a munci sau dreptul patronilor de a exercita o activitate remunerată) pot fi limitate sau interzise prin lege.⁹⁴⁴

Cu toate acestea, o legislație națională care împiedică *a priori* exercitarea dreptului la acțiune colectivă sau permite exercitarea acestui drept numai în măsura în care este necesar pentru a obține anumite standarde minime de muncă, nu este în conformitate cu articolul 6 alin. (4) din Cartă, deoarece încalcă dreptul fundamental al lucrătorilor și al sindicatelor de a se angaja în acțiuni colective pentru protejarea intereselor economice și sociale ale lucrătorilor.⁹⁴⁵ În acest context, în cadrul sistemului de valori, principii și drepturi fundamentale încorporate în Cartă, dreptul la negociere colectivă și la acțiune colectivă este esențial pentru asigurarea autonomiei sindicatelor și pentru protejarea condițiilor de muncă ale lucrătorilor: pentru ca acest drept să fie respectat în esență, sindicatele trebuie să poată depune eforturi pentru îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă existente ale lucrătorilor, iar domeniul său de aplicare nu trebuie limitat prin legislație la obținerea unor condiții minime.⁹⁴⁶

Patronii nu trebuie să aibă puterea de a stabili, în mod unilateral, serviciul minim necesar în timpul unei greve.⁹⁴⁷

938 [Concluziile XX-3 \(2014\), Germania](#)

939 [Concluziile 2014, Norvegia](#); a se vedea, de asemenea, [Concluziile X-1 \(1987\), Norvegia](#) (privind articolul 31 din Carta din 1961 căruia îi corespunde articolul G din Carta revizuită).

940 Cauza [Confederația Europeană a Sindicatelor \(CES\)/ Centrale Générale des Syndicats Libéraux de Belgique \(CGSLB\)/ Confédération des Syndicats Chrétiens de Belgique \(CSC\)/ Fédération Générale du Travail de Belgique \(FGTB\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 59/2009, decizia pe fond din 13 septembrie 2011, alin. (43)

941 Cauza [Confederația Europeană a Sindicatelor \(CES\)/ Centrale Générale des Syndicats Libéraux de Belgique \(CGSLB\)/ Confédération des Syndicats Chrétiens de Belgique \(CSC\)/ Fédération Générale du Travail de Belgique \(FGTB\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 59/2009, decizia pe fond din 13 septembrie 2011, alin. (43)

942 Cauza [Confederația Europeană a Sindicatelor \(CES\)/ Centrale Générale des Syndicats Libéraux de Belgique \(CGSLB\)/ Confédération des Syndicats Chrétiens de Belgique \(CSC\)/ Fédération Générale du Travail de Belgique \(FGTB\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 59/2009, decizia pe fond din 13 septembrie 2011, alin. (44)

943 Cauza [Confederația Sindicală Suedeză \(LO\) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști \(TCO\) împotriva Suediei](#), Plângerea nr. 85/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 3 iulie 2013, alin. (119)

944 Cauza [Confederația Sindicală Suedeză \(LO\) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști \(TCO\) împotriva Suediei](#), Plângerea nr. 85/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 3 iulie 2013, alin. (119)

945 Cauza [Confederația Sindicală Suedeză \(LO\) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști \(TCO\) împotriva Suediei](#), Plângerea nr. 85/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 3 iulie 2013, alin. (120)

946 Cauza [Confederația Sindicală Suedeză \(LO\) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști \(TCO\) împotriva Suediei](#), Plângerea nr. 85/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 3 iulie 2013, alin. (120)

947 [Concluziile 2018, Serbia](#)

i. Restricții aferente serviciilor/sectoarelor esențiale

Restricționarea grevelor în sectoarele esențiale pentru comunitate poate avea un scop legitim, deoarece grevele din aceste sectoare ar putea reprezenta o amenințare la adresa interesului public, a securității naționale și/sau a sănătății publice.⁹⁴⁸ Cu toate acestea, interzicerea, pur și simplu, a grevelor în sectoarele esențiale - în special atunci când acestea sunt general definite, de exemplu, „energie” sau „sănătate” - nu este considerată proporțională cu cerințele specifice ale fiecărui sector.⁹⁴⁹ Simpla interzicere a grevei acestor lucrători, fără a face distincție între funcțiile lor specifice, nu poate fi considerată proporțională cu circumstanțele specifice ale fiecăruia dintre sectoarele în cauză și, prin urmare, necesară într-o societate democratică.⁹⁵⁰ Cel mult, introducerea unei cerințe de serviciu minim în aceste sectoare ar putea fi considerată conformă cu articolul 6 alin. (4).⁹⁵¹ În cazul în care nu există nicio dispoziție privind introducerea unui serviciu minim în ceea ce privește serviciile de urgență și de salvare, instalațiile nucleare și sectorul transporturilor, iar grevele sunt pur și simplu interzise pentru anumite categorii de lucrători, situația nu este conformă cu Carta.⁹⁵²

ii. Restricții privind funcționarii publici

În ceea ce privește dreptul la grevă al funcționarilor publici, Comitetul recunoaște că, în conformitate cu articolul G din Carta revizuită, dreptul la grevă al anumitor categorii de funcționari publici poate fi restricționat, inclusiv al membrilor poliției și forțelor armate, al judecătorilor și al funcționarilor publici de rang înalt.⁹⁵³ Restricțiile la dreptul la grevă al anumitor categorii de funcționari publici, de exemplu cei ale căror îndatoriri și funcții, având în vedere natura lor sau nivelul de responsabilitate, afectează, în mod direct, drepturile altora, securitatea națională sau interesul public, pot avea un scop legitim în sensul articolului G.⁹⁵⁴

Pe de altă parte, Comitetul este de părere că o negare a dreptului la grevă pentru funcționarii publici în ansamblu nu poate fi considerată compatibilă cu Carta.⁹⁵⁵ A permite funcționarilor publici doar să declare greve simbolice nu este suficient.⁹⁵⁶

Dreptul la grevă al anumitor categorii de funcționari publici, cum ar fi membrii forțelor armate, poate fi restricționat.⁹⁵⁷

În ceea ce privește forțele armate, necesitatea de a putea menține comandamentul operațional în cele mai extreme situații de expunere militară nu poate justifica interzicerea absolută a dreptului la grevă, deoarece nu este proporțională cu scopul legitim urmărit și, prin urmare, nu este necesară într-o societate democratică.⁹⁵⁸ În caz de grevă, pot fi impuse servicii minime, în sectorul apărării.⁹⁵⁹ Pot fi prevăzute alte măsuri prin lege, cum ar fi o procedură eficientă și periodică de negociere, la cel mai înalt nivel, între membrii forțelor armate și autoritatea de comandă, cu privire nu numai la condițiile materiale și salariale, ci și

948 Cauza [Matica Hrvatskih Sindikata împotriva Croației](#), Plângerea nr. 116/2015, decizia pe fond din 21 martie 2018, alin. (114); Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

949 Cauza [Matica Hrvatskih Sindikata împotriva Croației](#), Plângerea nr. 116/2015, decizia pe fond din 21 martie 2018, alin. (114)

950 Concluziile XVII-1 (2006), Republica Cehă

951 Cauza [Matica Hrvatskih Sindikata împotriva Croației](#), Plângerea nr. 116/2015, decizia pe fond din 21 martie 2018, alin. (114); a se vedea, de asemenea, [Concluziile XVII-1 \(2006\), Republica Cehă](#)

952 Concluziile 2018, Ucraina

953 Cauza [Organizația Europeană a Asociațiilor Militare \(EUROMIL\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 112/2014, decizia pe fond din 12 septembrie 2017, alin. (113), care citează Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

954 Cauza [Confederația Sindicatelor Independente din Bulgaria \(CITUB\), Confederația Muncii „Podkrepa” și Confederația Europeană a Sindicatelor \(CES\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 32/2005, decizia pe fond din 16 octombrie 2006, alin. (45)

955 Cauza [Organizația Europeană a Asociațiilor Militare \(EUROMIL\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 112/2014, decizia pe fond din 12 septembrie 2017, alin. (113), care citează Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

956 Cauza [Confederația Sindicatelor Independente din Bulgaria \(CITUB\), Confederația Muncii „Podkrepa” și Confederația Europeană a Sindicatelor \(CES\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 32/2005, decizia pe fond din 16 octombrie 2006, alin. (44)-(46)

957 Cauza [Organizația Europeană a Asociațiilor și Sindicatelor Militare \(EUROMIL\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 112/2014, decizia pe fond din 12 septembrie 2017, alin. (113)

958 Cauza [Confederazione Generale Italiana del Lavoro \(CGIL\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 140/2016, decizia pe fond din 22 ianuarie 2019, alin. (152)

959 Cauza [Confederazione Generale Italiana del Lavoro \(CGIL\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 140/2016, decizia pe fond din 22 ianuarie 2019, alin. (152)

organizarea muncii sau o procedură de conciliere sau de arbitraj.⁹⁶⁰ Cu astfel de măsuri - servicii minime și/sau o procedură eficientă de negociere sau de conciliere, interzicerea exercitării dreptului la grevă ar fi proporțională.⁹⁶¹

Marja de apreciere acordată statelor părți în ceea ce privește dreptul la grevă al forțelor armate este mai mare decât cea acordată statelor părți în ceea ce privește poliția.⁹⁶²

În ceea ce privește colaboratorii de poliție, o interdicție absolută a dreptului la grevă poate fi considerată conformă cu articolul 6 alin. (4) numai dacă există motive imperioase care să o justifice.⁹⁶³ Pe de altă parte, impunerea de restricții în ceea ce privește modul și forma unei astfel de acțiuni de grevă poate fi în conformitate cu Carta.⁹⁶⁴

iii. Restricții sub forma unei intervenții din partea Parlamentului sau a Guvernului pentru a pune capăt unei greve

În ceea ce privește situațiile în care a fost impus un arbitraj de către Parlament pentru a pune capăt unei greve, astfel de restricții pot fi compatibile cu articolul 6 alin. (4) numai în limitele stabilite de articolul G, și anume, dacă sunt prevăzute de lege și sunt necesare într-o societate democratică pentru protecția drepturilor și libertăților altora sau pentru protejarea interesului public, a securității naționale, a sănătății publice sau a moralei.⁹⁶⁵ Cu alte cuvinte, recurgerea la arbitrajul obligatoriu pentru a pune capăt unei greve este contrară Cartei, cu excepția cazurilor stabilite la articolul G. Este responsabilitatea autorităților naționale legislative, executive și judiciare să se asigure că aceste condiții sunt respectate cu strictețe.⁹⁶⁶ Autoritățile trebuie să demonstreze că aceste condiții sunt îndeplinite pentru fiecare caz în parte, iar Comitetul își rezervă dreptul de a verifica dacă, în opinia sa, condițiile prevăzute la articolul G sunt îndeplinite.⁹⁶⁷

Punerea în balanță a libertăților economice, în temeiul legislației UE și celei naționale, și a dreptului la grevă

Normele juridice referitoare la exercitarea libertăților economice stabilite de statele părți, fie direct prin dreptul intern, fie indirect prin dreptul UE, trebuie interpretate astfel încât să nu impună restricții disproporționate în ceea ce privește exercitarea drepturilor la muncă, astfel cum sunt prevăzute de legislația internă, de dreptul UE și de alte standarde internaționale obligatorii.⁹⁶⁸ În mod special, normele naționale și ale UE care reglementează exercitarea acestor libertăți trebuie să fie interpretate și aplicate într-un mod care să recunoască importanța fundamentală a dreptului sindicatelor și al membrilor acestora de a lupta, atât pentru protecția și îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă ale lucrătorilor, cât și pentru a urmări tratamentul egal al lucrătorilor, indiferent de naționalitate sau de orice alt motiv.⁹⁶⁹

În consecință, facilitarea liberei circulații transfrontaliere a serviciilor și promovarea libertății unui patron sau a unei întreprinderi de a presta servicii pe teritoriul altor state - care constituie libertăți economice importante și valoroase în cadrul dreptului UE - nu pot fi tratate, din punctul de vedere al sistemului de valori, principii și drepturi fundamentale consacrate de Cartă, ca având o valoare *a priori* mai mare decât drepturile fundamentale ale muncii, inclusiv dreptul de a recurge la acțiuni colective pentru a solicita o protecție mai bună și mai extinsă a drepturilor și intereselor economice și sociale ale lucrătorilor.⁹⁷⁰ În

960 Cauza *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 140/2016, decizia pe fond din 22 ianuarie 2019, alin. (152)

961 Cauza *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 140/2016, decizia pe fond din 22 ianuarie 2019, alin. (152)

962 Cauza *Organizația Europeană a Asociațiilor și Sindicatelor Militare (EUROMIL) împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 112/2014, decizia pe fond din 12 septembrie 2017, alin. (116)

963 Cauza *Confederația Europeană a Poliției (EuroCOP) împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 83/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 2 decembrie 2013, alin. (211)

964 Cauza *Confederația Europeană a Poliției (EuroCOP) împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 83/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 2 decembrie 2013, alin. (211)

965 *Concluziile 2004, Norvegia*

966 *Concluziile 2004, Norvegia*

967 *Concluziile 2014, Norvegia*

968 Cauza *Confederația Sindicală Suedeză (LO) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști (TCO) împotriva Suediei*, Plângerea nr. 85/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 3 iulie 2013, alin. (121)

969 Cauza *Confederația Sindicală Suedeză (LO) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști (TCO) împotriva Suediei*, Plângerea nr. 85/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 3 iulie 2013, alin. (121)

970 Cauza *Confederația Sindicală Suedeză (LO) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști (TCO) împotriva Suediei*, Plângerea nr. 85/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 3 iulie 2013, alin. (122)

plus, orice restricții care sunt impuse în ceea ce privește exercitarea acestui drept nu trebuie să împiedice sindicatele să se angajeze în acțiuni colective pentru a îmbunătăți condițiile de angajare, inclusiv nivelurile salariale ale lucrătorilor, indiferent de naționalitatea acestora.⁹⁷¹

Cerințe procedurale

i. Obligația de pace

Sistemele de relații industriale, în care se consideră că acordurile colective implică obligația de pace, în timpul căreia grevele sunt interzise, sunt în conformitate cu articolul 6 alin. (4).⁹⁷² Cu toate acestea, o obligație de pace trebuie să reflecte cu certitudine voința partenerilor sociali, iar părțile la un litigiu trebuie să aibă posibilitatea de a recurge la un mecanism de soluționare a litigiilor care să îndeplinească cerințele articolului 6 alin. (3) (a se vedea mai sus).⁹⁷³

ii. Alte cerințe procedurale

Condiționarea exercitării dreptului la grevă de aprobarea prealabilă de către un anumit procent de lucrători este în conformitate cu articolul 6 alin. (4), cu condiția ca metoda de vot, cvorumul și majoritatea necesară să nu fie de așa natură încât exercitarea dreptului la grevă să fie limitată în mod excesiv.⁹⁷⁴ Situațiile, în care grevele pot fi declanșate numai dacă jumătate din lucrătorii care fac obiectul contractului colectiv de muncă își dau acordul, constituie o restricție excesivă a dreptului sindicatelor de a întreprinde acțiuni colective.⁹⁷⁵

Perioadele de preaviz sau perioadele de reflecție prevăzute în legătură cu procedurile de conciliere premergătoare grevei sunt conforme cu articolul 6 alin. (4), atât timp cât acestea au o durată rezonabilă.⁹⁷⁶ O cerință, conform căreia trebuie să treacă o perioadă de 30 de zile înainte ca încercările de mediere să fie considerate eșuate și să se poată lua măsuri de grevă, este excesivă.⁹⁷⁷

Cerința de a notifica patronului durata grevelor declanșate de către serviciile publice esențiale, înainte de a intra în grevă, este, de asemenea, excesivă.⁹⁷⁸

Consecințele unei greve

În principiu, Comitetul consideră că o regulă potrivit căreia o grevă pune capăt contractelor de muncă nu este compatibilă cu respectarea dreptului la grevă, astfel cum este prevăzut de Cartă.⁹⁷⁹ Dacă, într-un anumit caz, o astfel de regulă constituie o încălcare a Cartei este, totuși, o întrebare care nu trebuie să primească un răspuns abstract, ci prin prisma consecințelor pe care legislația și practica industrială dintr-o anumită țară le acordă încetării și reluării raportului de muncă.⁹⁸⁰ Dacă, în practică, cei care participă la o grevă sunt, după încetarea acesteia, reintegrați în totalitate și dacă drepturile dobândite anterior de aceștia (de ex., în ceea ce privește pensia, concediile și vechimea) nu sunt afectate, încetarea formală a contractelor de muncă prin grevă nu constituie o încălcare a Cartei.⁹⁸¹

Orice deducere din salariile greviștilor nu trebuie să depășească proporția din salariul lor care ar fi atribuibilă duratei participării acestora la grevă.⁹⁸²

Lucrătorii care participă la o grevă și care nu sunt membri ai sindicatului care a declanșat greva, au dreptul la aceeași protecție ca și membrii sindicatului și nu trebuie să se considere că și-au încălcat contractul de muncă, urmare a grevei.⁹⁸³

971 Cauza [Confederația Sindicală Suedeză \(LO\) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști \(TCO\) împotriva Suediei](#), Plângerea nr. 85/2012, decizia de admisibilitate și pe fond din 3 iulie 2013, alin. (22)

972 [Concluziile 2004, Norvegia](#)

973 [Concluziile 2004, Norvegia](#)

974 [Concluziile XVII-2 \(2005\)](#), Letonia; [Concluziile II \(1971\)](#), Cipru

975 [Concluziile XVII-1 \(2004\)](#), Republica Cehă

976 [Concluziile XIV-1 \(1998\)](#), Cipru

977 [Concluziile XVII-1 \(2004\)](#), Republica Cehă

978 [Concluziile 2006, Italia](#)

979 [Concluziile I \(1969\)](#), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

980 [Concluziile I \(1969\)](#), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

981 [Concluziile I \(1969\)](#), Declarația de interpretare privind articolul 6 alin. (4)

982 [Concluziile XIII-1 \(1993\)](#), Franța

983 [Concluziile XVIII-1 \(2006\)](#), Danemarca

ARTICOLUL 7. DREPTUL COPILOR ȘI TINERILOR LA PROTECȚIE

Copiii și tinerii au dreptul la o protecție specială împotriva pericolelor fizice și morale la care sunt expuși.

Art. 7 alin. (1): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor la protecție, părțile se angajează să fixeze la 15 ani vârsta minimă de angajare, derogări fiind totuși admise pentru copiii angajați în munci ușoare determinate care nu riscă să aducă atingere sănătății, moralității sau educației acestora.

În aplicarea articolului 7 alin. (1), dreptul intern trebuie să stabilească vârsta minimă de admitere la muncă la 15 ani.

Interdicția de angajare a copiilor cu vârsta sub 15 ani se aplică în toate sectoarele economice, inclusiv în agricultură și în toate locurile de muncă, inclusiv în cadrul întreprinderilor familiale și în gospodăriile private.⁹⁸⁴

De asemenea, aceasta se extinde la toate formele de activitate economică, indiferent de statutul lucrătorului (angajat, lucrător independent, asistent familial neremunerat sau altul).⁹⁸⁵

Protecția efectivă a drepturilor garantate de articolul 7 alin. (1) nu poate fi asigurată doar prin adoptarea legislației; legislația trebuie să fie aplicată, în mod eficace, în practică și supravegheată cu rigurozitate.⁹⁸⁶ Inspecția Muncii are un rol decisiv în acest sens.⁹⁸⁷

Articolul 7 alin. (1) permite o excepție în ceea ce privește munca ușoară, adică munca ce nu implică niciun risc pentru sănătatea, bunăstarea morală, dezvoltarea sau educația copiilor.⁹⁸⁸ Statele părți sunt obligate să definească tipurile de muncă ce pot fi considerate ușoare sau cel puțin să întocmească o listă a celor care nu sunt considerate ușoare.⁹⁸⁹ Definiția muncii ușoare autorizate prin legislație trebuie să fie suficient de precisă.⁹⁹⁰ Munca considerată ușoară încetează să mai fie astfel dacă este efectuată pe o durată exagerată.⁹⁹¹ Prin urmare, statele sunt obligate să stabilească condițiile de efectuare a „muncii ușoare” și durata maximă permisă a unei astfel de munci.⁹⁹²

Comitetul este de părere că copiii cu vârsta sub 15 ani și cei care sunt supuși obligației școlare nu trebuie să efectueze munci ușoare în timpul vacanțelor școlare mai mult de șase ore pe zi și 30 de ore pe săptămână, pentru a evita riscurile pe care executarea unei astfel de munci le-ar putea avea pentru sănătatea, bunăstarea morală, dezvoltarea sau educația acestora.⁹⁹³

Copiii care sunt încă supuși școlarizării obligatorii pot efectua munci ușoare timp de două ore într-o zi de școală și 12 ore pe săptămână în timpul semestrului, în afara orelor stabilite pentru frecventarea școlii.⁹⁹⁴ Cu toate acestea, o situație în care un copil cu vârsta sub 15 ani lucrează între 20 și 25 de ore pe săptămână în timpul semestrului școlar, sau trei ore pe zi în timpul școlii și șase până la opt ore în zilele lucrătoare, în care nu există școală, este contrară Cartei.⁹⁹⁵

Copiii trebuie să li se garanteze cel puțin două săptămâni consecutive de odihnă, în timpul vacanțelor de vară.⁹⁹⁶

984 Concluziile I (1969), Declarație de interpretare a articolului 7 alin. (1)

985 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 1/1998, decizia pe fond din 9 septembrie 1999, alin. (27)-(28)

986 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 1/1998, decizia pe fond din 9 septembrie 1999, alin. (32)

987 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 1/1998, decizia pe fond din 9 septembrie 1999, alin. (32)

988 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 1/1998, decizia pe fond din 9 septembrie 1999, alin. (29)

989 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 1/1998, decizia pe fond din 9 septembrie 1999, alin. (29)

990 Concluziile 2019, Albania

991 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 1/1998, decizia pe fond din 9 septembrie 1999, alin. (29)-(31)

992 Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (1) și articolul 7 alin. (3)

993 Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (1) și articolul 7 alin. (3)

994 Concluziile 2011, Portugalia; Concluziile 2019, Armenia

995 Concluziile 2019, Armenia

996 Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (1) și articolul 7 alin. (3)

În ceea ce privește munca prestată la domiciliu, statele părți trebuie să monitorizeze condițiile în care aceasta este prestată în practică.⁹⁹⁷

Art. 7 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor la protecție, părțile se angajează să fixeze la 18 ani vârsta minimă de angajare pentru anumite ocupații determinate, considerate periculoase sau insalubre.

Anexă: Această dispoziție nu împiedică statele părți să prevadă în legislația lor că tinerii care nu au împlinit vârsta minimă prevăzută, pot presta o muncă, în măsura în care aceasta este absolut necesară pentru formarea lor profesională, dacă această muncă este efectuată în conformitate cu condițiile prevăzute de autoritatea competentă și dacă sunt luate măsuri pentru a proteja sănătatea și securitatea acestor tineri.⁹⁹⁸

În aplicarea articolului 7 alin. (2), dreptul intern trebuie să fixeze la 18 ani vârsta minimă de admitere la ocupațiile prevăzute, considerate a fi periculoase sau insalubre. Trebuie să existe un cadru legal adecvat pentru a identifica munca potențial periculoasă, care fie enumeră astfel de forme de muncă, fie definește tipurile de risc (fizic, chimic, biologic), care pot apărea în cursul acestei munci.⁹⁹⁹

Cu toate acestea, în cazul în care o astfel de muncă se dovedește absolut necesară pentru formarea lor profesională, copiilor li se poate permite să o efectueze înainte de vârsta de 18 ani, dar numai în cazul în care o astfel de muncă este efectuată în conformitate cu condițiile prevăzute de autoritatea competentă.¹⁰⁰⁰ Copiii trebuie să fi beneficiat de instruire pentru efectuarea de sarcini periculoase.¹⁰⁰¹ Inspecția Muncii trebuie să monitorizeze aceste aranjamente.¹⁰⁰²

Art. 7 alin. (3): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor la protecție, părțile se angajează să interzică angajarea copiilor, care sunt încă supuși învățământului obligatoriu, într-o muncă care îi privează de beneficiul deplin al acestei instrucții.

Articolul 7 alin. (3) impune statelor părți să se asigure că copiii care sunt încă supuși învățământului obligatoriu și care sunt angajați la muncă, nu sunt privați de beneficiul deplin al acestei instrucții.¹⁰⁰³

În temeiul acestei dispoziții, numai munca ușoară este permisă pentru școlari.¹⁰⁰⁴ Noțiunea de „muncă ușoară” este identică cu cea în temeiul articolului 7 alin. (1).¹⁰⁰⁵

În cazul statelor părți care au stabilit aceeași limită de vârstă pentru admiterea în câmpul muncii și pentru încheierea învățământului obligatoriu, care este de peste 15 ani, chestiunile referitoare la munca ușoară sunt examinate în temeiul articolului 7 alin. (1).¹⁰⁰⁶ Cu toate acestea, deoarece articolul 7 alin. (3) se referă la exercitarea efectivă a dreptului la învățământ obligatoriu, chestiunile cu privire la acesta sunt evaluate în temeiul aceluși articol.¹⁰⁰⁷

Trebuie să existe garanții adecvate pentru a permite autorităților (inspecția muncii, serviciile sociale și de învățământ) să protejeze copiii de munca ce i-ar putea priva de beneficiul deplin al instrucției lor.¹⁰⁰⁸

În timpul perioadei școlare, timpul în care copiii pot lucra trebuie să fie limitat, astfel încât să nu le afecteze prezența, receptivitatea și temele pentru acasă.¹⁰⁰⁹

A permite copiilor să lucreze înainte de începerea școlii dimineața este, în principiu, contrară articolului 7 alin. (3).¹⁰¹⁰ A permite copiilor în vârstă de 15 ani care sunt încă supuși învățământului obligatoriu să livreze ziare începând cu ora 6.00 dimineața, timp de până la două ore pe zi, cinci zile pe săptămână înainte de școală nu este în conformitate cu Carta.¹⁰¹¹

997 Concluziile 2006, Introducerea generală la articolul 7 alin. (1)

998 Anexă la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

999 Concluziile 2006, Franța

1000 Concluziile 2006, Norvegia

1001 Concluziile 2006, Franța

1002 Concluziile 2006, Norvegia

1003 Concluziile I (1969) Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (3)

1004 Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (1) și articolul 7 alin. (3)

1005 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (1); Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (1) și articolul 7 alin. (3)

1006 Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (3)

1007 Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (3)

1008 Concluziile V (1977), Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (3); Concluziile 2006, Portugalia

1009 Concluziile 2006, Albania; Concluziile 2019, Serbia

1010 Concluziile 2011, 2019, Italia

1011 Concluziile XVII-2 (2005), Olanda

Pentru a nu-i priva pe copii de beneficiul deplin al educației lor, statele părți trebuie să asigure o perioadă de odihnă obligatorie și neîntreruptă în timpul vacanțelor școlare.¹⁰¹² Evaluarea conformității pe parcursul anului școlar ia în considerare durata și distribuția vacanțelor, calendarul perioadelor neîntrerupte de odihnă, natura și durata muncii ușoare și eficiența controlului efectuat de inspecția muncii.¹⁰¹³

Statele părți trebuie să prevadă o perioadă obligatorie și neîntreruptă de odihnă în timpul vacanțelor școlare.¹⁰¹⁴ Durata acesteia nu trebuie să fie mai mică de două săptămâni consecutive în timpul vacanțelor de vară.¹⁰¹⁵

Art. 7 alin. (4): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor la protecție, părțile se angajează să limiteze durata timpului de muncă a lucrătorilor sub 18 ani pentru ca aceasta să corespundă exigențelor dezvoltării lor și, mai ales, nevoilor lor de formare profesională.

În conformitate cu articolul 7 alin. (4), dreptul intern trebuie să limiteze durata timpului de muncă a lucrătorilor sub 18 ani care nu mai sunt supuși învățământului obligatoriu.¹⁰¹⁶ Limitarea poate fi rezultatul unei legislații, regulamente, contracte sau practici.¹⁰¹⁷

Pentru persoanele cu vârsta sub 16 ani, o limită de opt ore pe zi sau de patruzeci de ore pe săptămână este contrară articolului 7 alin. (4).¹⁰¹⁸ Cu toate acestea, pentru persoanele cu vârsta de peste 16 ani, aceleași limite sunt în conformitate cu articolul 7 alin. (4).¹⁰¹⁹

Art. 7 alin. (5): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor la protecție, părțile se angajează să recunoască dreptul tinerilor lucrători și ucenici la o salarizare echitabilă sau la o alocație corespunzătoare.

În aplicarea articolului 7 alin. (5), dreptul intern trebuie să recunoască dreptul tinerilor lucrători la o salarizare echitabilă și al ucenicilor la o alocație corespunzătoare.¹⁰²⁰ Acest drept poate rezulta din dreptul statutar, din contractele colective sau din alte izvoare.¹⁰²¹

Natura „echitabilă” sau „corespunzătoare” a salarizării este evaluată prin compararea remunerației tinerilor lucrători cu salarizarea de pornire sau cu salariul minim plătit adulților (cu vârsta de optsprezece ani sau mai mult).¹⁰²²

În conformitate cu metodologia adoptată în temeiul articolului 4 alin. (1), salariile luate în considerare sunt cele după deducerea impozitelor și a contribuțiilor de asigurări sociale.¹⁰²³

Lucrătorii tineri

Salariul tânărului lucrător poate fi mai mic decât salariul de pornire al adulților, dar orice diferență trebuie să fie rezonabilă.¹⁰²⁴ Aceasta nu trebuie să fie prea substanțială și trebuie să fie pe o perioadă limitată.¹⁰²⁵ Pentru tinerii de cincisprezece/șaisprezece ani, este acceptabil un salariu cu 30% mai mic decât salariul de pornire al adulților, iar pentru cei de șaisprezece/optsprezece ani, diferența nu poate să depășească 20%.¹⁰²⁶

Salariul de referință pentru adulți trebuie să fie, în toate cazurile, suficient pentru a respecta articolul 4 alin. (1) din Cartă.¹⁰²⁷ Dacă salariul de referință este prea mic, nici măcar salariul unui lucrător tânăr care respectă aceste diferențe procentuale nu este considerat echitabil.¹⁰²⁸

¹⁰¹² Concluziile XVII-2 (2005), Olanda

¹⁰¹³ Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (3)

¹⁰¹⁴ Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (3)

¹⁰¹⁵ Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (3)

¹⁰¹⁶ Concluziile 2006, Albania

¹⁰¹⁷ Concluziile 2006, Albania

¹⁰¹⁸ Concluziile XI-1 (1991), Olanda

¹⁰¹⁹ Concluziile 2002, Italia

¹⁰²⁰ Concluziile 2019, Azerbaidjan

¹⁰²¹ Concluziile 2019, Azerbaidjan

¹⁰²² Concluziile XI-1 (1991), Regatul Unit

¹⁰²³ Concluziile XI-1 (1991), Regatul Unit, Concluziile 2019, Albania

¹⁰²⁴ Concluziile 2019, Azerbaidjan

¹⁰²⁵ Concluziile II (1971), Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (5);

¹⁰²⁶ Concluziile 2006, Albania

¹⁰²⁷ Concluziile IX-1 (1987), Regatul Unit

¹⁰²⁸ Concluziile IX-1 (1987), Regatul Unit

Ucenicii

Ucenicii pot fi plătiți cu salarii mai mici, deoarece trebuie să se ia în considerare valoarea formării la locul de muncă de care aceștia beneficiază.¹⁰²⁹ Totuși, sistemul de ucenicie nu trebuie să fie deviat de la scopul său și să fie utilizat pentru a plăti mai puțin tinerii lucrători.¹⁰³⁰ În consecință, perioadele de ucenicie nu trebuie să dureze prea mult timp și, pe măsură ce se dobândesc competențe, alocația ucenicului trebuie să fie crescută treptat pe toată perioada contractului, pornind de la cel puțin o treime din salariul de plecare al unui adult sau din salariul minim, la începutul uceniciei și ajungând la cel puțin două treimi la sfârșitul acesteia.¹⁰³¹ După doi sau trei ani de formare profesională, un ucenic este suficient de bine pregătit și trebuie să fie considerat, în scopuri salariale, ca un lucrător adult.¹⁰³²

Art. 7 alin. (6): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor la protecție, părțile se angajează să prevadă ca orele pe care tinerii le consacră formării profesionale pe durata timpului normal de muncă cu consimțământul patronului să fie considerate ca fiind incluse în ziua de muncă.

Orele pe care tinerii le consacră formării profesionale pe durata timpului normal de muncă trebuie considerate ca fiind incluse în ziua de muncă.¹⁰³³ O astfel de formare trebuie, în principiu, să se facă cu acordul patronului - dar nu finanțată, în mod necesar, de acesta și să fie asociată cu munca tânărului.

Astfel, timpul de formare trebuie să fie remunerat ca timp de lucru normal (fie de către patron, fie din fonduri publice, după caz) și nu trebuie să existe nicio obligație de a compensa timpul petrecut în formare, ceea ce ar crește, în mod efectiv, numărul total de ore lucrate.¹⁰³⁴

Art. 7 alin. (7): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la protecție a copiilor și tinerilor, părțile se angajează să fixeze la cel puțin patru săptămâni durata concediilor anuale plătite lucrătorilor sub 18 ani.

În aplicarea articolului 7 alin. (7), tinerii sub optsprezece ani trebuie să beneficieze de cel puțin patru săptămâni de concediu anual plătit.

Dispozițiile care se aplică sunt aceleași cu cele aplicabile concediului anual plătit pentru adulți (articolul 2 alin. (3)).¹⁰³⁵ Persoanele angajate sub 18 ani nu trebuie să aibă posibilitatea de a renunța la concediul anual plătit.¹⁰³⁶ Acestea nu trebuie să aibă nici posibilitatea de a renunța la concediul anual plătit în schimbul unei compensații financiare.¹⁰³⁷

Conform articolului 7 alin. (7), salariații aflați în incapacitate de muncă din cauza unei boli sau a unui accident, în timpul întregului lor concediu anual sau a unei părți din acesta, trebuie să aibă dreptul de a beneficia de concediul pierdut în altă perioadă - cel puțin în măsura necesară pentru a le asigura cele patru săptămâni de concediu anual plătit prevăzute în Cartă.¹⁰³⁸ Acest principiu se aplică în toate circumstanțele, indiferent dacă incapacitatea începe înaintea sau în timpul concediului - și, de asemenea, în cazurile în care o întreprindere impune lucrătorilor să își ia concediul la un moment specificat.¹⁰³⁹

Art. 7 alin. (8): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor la protecție, părțile se angajează să interzică angajarea lucrătorilor sub 18 ani în munci de noapte, cu excepția anumitor locuri de muncă determinate prin legislația sau reglementarea națională.

Anexă: Se subînțelege că o parte își poate asuma angajamentul prevăzut în prezentul alineat, dacă îndeplinește spiritul angajamentului, prevăzând prin lege că majoritatea persoanelor cu vârsta sub optsprezece ani nu vor fi angajate în muncă de noapte.¹⁰⁴⁰

În aplicarea articolului 7 alin. (8), dreptul intern trebuie să prevadă că persoanele cu vârsta sub optsprezece ani nu pot fi angajate în muncă de noapte.

1029 Concluziile II (1971), Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (5);

1030 Concluziile 2019, Albania

1031 Concluziile 2006, Portugalia; Concluziile XVII-2 (2005), Germania; Concluziile 2019, Austria

1032 Concluziile II (1971), Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (5)

1033 Concluziile XV-2 (2001), Olanda

1034 Concluziile V (1977) Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (6)

1035 Concluziile 2019, Albania

1036 Concluziile 2019, Albania

1037 Concluziile 2019, Azerbaidjan

1038 Concluziile 2006, Franța

1039 Concluziile 2006, Franța, care citează Concluziile XII-2, articolul 2 alin. (3)

1040 Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

Legile sau regulamentele trebuie să se refere nu numai la munca industrială.¹⁰⁴¹ Se pot face excepții în ceea ce privește anumite ocupații în cazuri foarte limitate, dacă acestea sunt: prevăzute, în mod explicit, în dreptul intern; necesare pentru buna funcționare a sectorului economic și dacă numărul de lucrători tineri în cauză este redus.¹⁰⁴²

Este la latitudinea legilor sau reglementărilor interne să definească perioada de timp considerată ca fiind „de noapte”.¹⁰⁴³

Art. 7 alin. (9): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor la protecție, părțile se angajează să prevadă ca lucrătorii sub 18 ani angajați în locuri de muncă determinate prin legislația sau reglementarea națională să fie supuși unui control medical periodic.

În aplicarea articolului 7 alin. (9), dreptul intern trebuie să prevadă controale medicale periodice obligatorii pentru lucrătorii sub optsprezece ani, angajați în acele locuri de muncă determinate prin legislația sau reglementarea națională.¹⁰⁴⁴

Aceste controale trebuie să fie adaptate la situația specifică a lucrătorilor tineri și la riscurile particulare la care aceștia sunt expuși.¹⁰⁴⁵ Totuși, ele pot fi efectuate de către serviciile de sănătate în muncă, dacă aceste servicii au pregătirea specifică pentru a realiza acest lucru.¹⁰⁴⁶

Obligația presupune un examen medical complet la angajare și controale periodice ulterior.¹⁰⁴⁷ Intervalele dintre controale nu trebuie să fie prea lungi: în această privință, un interval de doi ani a fost considerat excesiv.¹⁰⁴⁸

Controalele medicale prevăzute la articolul 7 alin. (9) trebuie să ia în considerare competențele necesare pentru munca avută în vedere.¹⁰⁴⁹

Art. 7 alin. (10): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor la protecție, părțile se angajează să asigure o protecție specială împotriva riscurilor fizice și morale la care copiii și tinerii sunt expuși și în special împotriva celor care rezultă de o manieră directă sau indirectă din munca lor.

Articolul 7 alin. (10) garantează dreptul copiilor la protecție împotriva riscurilor fizice și morale la care sunt expuși în cadrul și în afara mediului de lucru.¹⁰⁵⁰ Acesta acoperă, în mod special, protecția copiilor împotriva tuturor formelor de exploatare și împotriva utilizării abuzive a tehnologiilor informației.¹⁰⁵¹

Statele părți trebuie să interzică utilizarea copiilor în forme de exploatare, cum ar fi exploatarea sexuală, exploatarea domestică/prin muncă, inclusiv traficul de ființe umane în scopul exploatării prin muncă, cerșetoria sau prelevarea de organe.¹⁰⁵² De asemenea, statele părți trebuie să ia măsuri pentru a preveni și a ajuta copiii străzii.¹⁰⁵³ În toate aceste cazuri, statele părți trebuie să se asigure nu numai că dispun de legislația necesară pentru a preveni exploatarea și a proteja copiii și tinerii, ci și că această legislație este eficientă în practică.¹⁰⁵⁴

Faptul că dreptul copiilor și al tinerilor la protecție socială, juridică și economică este garantat în temeiul articolului 17 din Cartă nu exclude examinarea anumitor aspecte relevante referitoare la protecția copiilor în temeiul articolului 7 alin. (10).¹⁰⁵⁵ Aspectele abordate în temeiul articolului 17 includ protecția copiilor

1041 [Concluziile XVII-2 \(2005\) Portugalia, Turcia](#)

1042 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Malta](#)

1043 [Concluziile I \(1969\) Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. \(8\)](#)

1044 [Concluziile IV \(1975\), Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. \(9\); Concluziile 2006, Albania](#)

1045 [Concluziile 2006, Albania](#)

1046 [Concluziile VIII \(1984\), Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. \(9\)](#)

1047 [Concluziile XIII-1 \(1993\), Suedia](#)

1048 [Concluziile 2011, Estonia](#)

1049 [Concluziile XIII-2 \(1994\), Italia; Concluziile 2011, Estonia](#)

1050 [Concluziile 2004, Bulgaria](#)

1051 [Concluziile 2004, Bulgaria](#)

1052 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (185).

1053 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (185).

1054 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (176).

1055 Cauza [Association for the Protection of all Children \(APPROACH\) Ltd \(Asociația pentru protecția tuturor copiilor\) împotriva Ciprului](#), Plângerea nr. 97/2013, decizia de admisibilitate din iulie 2013, alin. (10)

împotriva relexor tratamente, inclusiv a pedepsexor corporale.¹⁰⁵⁶ Cu toate acestea, problema pedepsexor corporale este examinată în temeiul articolului 7 alin. (10), în cazul în care un stat parte nu a acceptat articolul 17.¹⁰⁵⁷

Domeniul de aplicare personal

Articolul 7 alin. (10) este aplicabil copiilor străini aflați în situație de ședere ilegală pe teritoriul unui stat parte la Cartă, deoarece, în caz contrar, nu le-ar fi garantate drepturile fundamentale și ar putea fi expuși unor atingeri grave ale drepturilor lor la viață, sănătate și integritate psihologică și fizică.¹⁰⁵⁸

De asemenea, trebuie luate măsuri pentru a asigura protecția minorilor neînsoțiți sau separați.¹⁰⁵⁹ Lipsa de îngrijire față de minorii străini neînsoțiți prezenți în țară și neadoptarea măsurilor necesare pentru a garanta acestor minori protecția specială împotriva riscurilor fizice și morale care amenință exercitarea de către aceștia a celor mai fundamentale drepturi, cum ar fi dreptul la viață, la integritate psihologică și fizică și la respectarea demnității umane.¹⁰⁶⁰

Protecția împotriva exploatării sexuale

O politică eficientă împotriva exploatării sexuale comerciale a copiilor trebuie să acopere următoarele trei forme primare și interdependente: prostituția infantilă, pornografia infantilă și traficul de copii.¹⁰⁶¹

- ▶ Prostituția infantilă include oferirea, procurarea, utilizarea sau furnizarea unui copil pentru activități sexuale în schimbul unei remunerații sau a oricărui alt tip de contraprestație.¹⁰⁶²
- ▶ Pornografia infantilă beneficiază de o definiție extinsă și ține seama de faptul că noile tehnologii au schimbat natura pornografiei infantile. Aceasta include procurarea, producerea, distribuirea, punerea la dispoziție și deținerea de materiale care prezintă, în mod vizual, un copil implicat într-un comportament sexual explicit sau imagini realiste reprezentând un copil implicat într-un comportament sexual explicit.¹⁰⁶³

Traficul de copii reprezintă recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea, livrarea, vânzarea sau primirea de copii în scopul exploatării sexuale.¹⁰⁶⁴

Pentru a garanta dreptul prevăzut la articolul 7 alin. (10), părțile trebuie să ia măsuri specifice pentru a interzice și a combate toate formele de exploatare sexuală a copiilor, în special implicarea copiilor în industria sexului.¹⁰⁶⁵ Această interdicție trebuie să fie însoțită de un mecanism de supraveghere și de sancțiuni adecvate.¹⁰⁶⁶

Următoarele sunt obligații minime:¹⁰⁶⁷

- ▶ Articolul 7 alin. (10) impune ca toate actele de exploatare sexuală să fie incriminate;¹⁰⁶⁸ În acest sens, nu este necesar ca o parte să adopte un mod specific de incriminare a activităților implicate, ci mai degrabă trebuie să se asigure că pot fi inițiate proceduri penale cu privire la aceste acte.¹⁰⁶⁹ În plus, statele părți trebuie să incrimineze activitățile definite cu toți copiii sub 18 ani, indiferent de vârstele

1056 [Concluziile XV-2 \(2001\) Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. \(10\)](#)

1057 Cauza [Association for the Protection of all Children \(APPROACH\) Ltd \(Asociația pentru protecția tuturor copiilor\) împotriva Ciprului](#), Plângerea nr. 97/2013, decizia de admisibilitate din iulie 2013, alin. (10)

1058 Cauza [Defence for Children International \(DCI\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (85).

1059 [Concluziile 2019, Grecia](#)

1060 [Comitetul european privind acțiuni prioritare la nivel național pentru copil și familie \(EUROCEF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 114/2015, decizia pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (138)

1061 [Concluziile 2004, Bulgaria](#)

1062 Cauza [Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa \(FAFCE\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 89/2013, decizia pe fond din 12 septembrie 2014, alin. (57)

1063 Cauza [Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa \(FAFCE\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 89/2013, decizia pe fond din 12 septembrie 2014, alin. (57)

1064 [Concluziile 2004, Bulgaria](#); cauza [Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa \(FAFCE\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 89/2013, decizia pe fond din 12 septembrie 2014, alin. (57)

1065 [Concluziile 2004, Bulgaria](#)

1066 [Concluziile 2004, Bulgaria](#)

1067 [Concluziile 2019, Azerbaidjan](#)

1068 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Polonia](#)

1069 Cauza [Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa \(FAFCE\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 89/2013, decizia pe fond din 12 septembrie 2014, alin. (58)

naționale mai mici de consimțământ sexual.¹⁰⁷⁰ Copiii victime ale exploatării sexuale nu trebuie să fie urmăriți penal pentru niciun act care are legătură cu această exploatare.¹⁰⁷¹

- ▶ Trebuie adoptat un plan național de acțiune pentru combaterea exploatării sexuale a copiilor, precum și un mecanism de monitorizare a exploatării sexuale a copiilor și mecanisme de colectare a datelor statistice privind exploatarea sexuală a copiilor.¹⁰⁷²

Printre alte măsuri de interzicere și combatere a tuturor formelor de exploatare sexuală a copiilor se numără creșterea gradului de conștientizare.¹⁰⁷³

În ceea ce privește, în mod specific, fetele migrante însoțite sau neînsoțite, acești copii sunt expuși unui risc sporit de a deveni victime ale violenței sexuale și de gen.¹⁰⁷⁴ Prin urmare, statele părți trebuie să instituie măsuri preventive specifice pentru a răspunde nevoilor acestora în ceea ce privește spațiul de locuit, viața intimă și securitatea în cadrul centrelor de primire și al altor facilități de cazare, ținând seama de vulnerabilitatea extremă a acestora.¹⁰⁷⁵ De asemenea, ele trebuie să prevadă proceduri de raportare sensibile la dimensiunea de gen și servicii de sprijin care să permită copiilor respectivi să raporteze posibilele cazuri de violență și abuz și să solicite asistență în condiții de siguranță.¹⁰⁷⁶

Protecția împotriva utilizării abuzive a tehnologiilor informaționale

Internetul devine unul dintre cele mai frecvent utilizate instrumente pentru răspândirea pornografiei infantile.¹⁰⁷⁷

În vederea combaterii exploatării sexuale a copiilor prin utilizarea tehnologiilor de internet, statele părți trebuie să adopte măsuri în drept și în practică, cum ar fi prevederea că furnizorii de servicii de internet sunt responsabili de controlul materialelor pe care le dețin, încurajarea dezvoltării și utilizării celui mai bun sistem de monitorizare a activităților în rețea (mesaje de siguranță, butoane de alertă etc.) și a procedurilor de autentificare (sisteme de filtrare și de clasificare etc.).¹⁰⁷⁸ Unele state părți au adoptat o dispoziție privind „ademenirea copiilor” - adică organizarea unei întâlniri cu un copil sub vârsta consimțământului sexual cu intenția de a comite o infracțiune sexuală.¹⁰⁷⁹

Furnizorii de servicii de internet trebuie să aibă obligația de a elimina sau de a împiedica accesul la materiale despre care cunosc că sunt ilegale.¹⁰⁸⁰ Trebuie înființate linii telefonice de urgență pentru siguranța pe internet prin intermediul cărora să poată fi raportate materialele ilegale.¹⁰⁸¹

Având în vedere răspândirea exploatării sexuale a copiilor prin intermediul noilor tehnologii informaționale, statele părți trebuie să adopte măsuri în drept și în practică pentru a proteja copiii de utilizarea abuzivă a acestora, cum ar fi accesul neprotejat la site-uri web, materiale audiovizuale și tipărite dăunătoare.¹⁰⁸²

Pedeapsa corporală

Comitetul consideră că, faptul că dreptul copiilor și al tinerilor la protecție socială, juridică și economică este garantat de articolul 17 din Cartă, nu exclude examinarea anumitor aspecte relevante privind protecția copiilor în temeiul articolului 7 alin. (10).¹⁰⁸³ În acest sens, Comitetul reamintește că a considerat că domeniul de aplicare al celor două dispoziții menționate se suprapun în mare măsură.¹⁰⁸⁴ Prin urmare,

1070 Concluziile XIX-4 (2011), Croația

1071 Concluziile XVII-2 (2005), Regatul Unit

1072 Concluziile 2004, Bulgaria; Concluziile 2019, Azerbaidjan

1073 Concluziile 2019, Albania

1074 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (189)

1075 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (189)

1076 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (189)

1077 Concluziile 2004, Bulgaria

1078 Concluziile 2004, România, Bulgaria

1079 Concluziile XIX-4 (2011), Polonia

1080 Concluziile XIX-4 (2011), Croația

1081 Concluziile XIX-4 (2011), Croația

1082 Concluziile 2004, România

1083 Concluziile 2019, Azerbaidjan

1084 Concluziile 2019, Azerbaidjan, care citează Concluziile XV-2 (2001), Declarația de interpretare privind articolul 7 alin. (10)

atunci când statele părți nu au acceptat articolul 17 alin. (1) din Cartă, Comitetul va examina chestiunea privind pedepsele corporale, în temeiul articolului 7 alin. (10).¹⁰⁸⁵

În conformitate cu Carta, interzicerea tuturor formelor de pedeapsă corporală a copiilor este o măsură care evită discuțiile și preocupările cu privire la limita dintre ceea ce ar putea fi o formă acceptabilă de pedeapsă corporală și ceea ce nu este.¹⁰⁸⁶ Comitetul a declarat, în mod clar, că toate formele de pedeapsă corporală trebuie interzise în toate mediile și această interdicție trebuie să aibă o bază legislativă explicită.¹⁰⁸⁷ Sancțiunile disponibile trebuie să fie corespunzătoare, disuasive și proporționale.¹⁰⁸⁸

Protecția împotriva altor forme de exploatare

Statele părți trebuie să interzică utilizarea copiilor în alte forme de exploatare, cum ar fi exploatarea domestică/prin muncă, inclusiv traficul în scopul exploatării prin muncă, cerșetoria sau prelevarea de organe.¹⁰⁸⁹ De asemenea, statele părți trebuie să ia măsuri pentru a proteja și a asista copiii aflați în situații vulnerabile, acordând o atenție deosebită copiilor care trăiesc pe stradă și copiilor expuși riscului de a fi supuși exploatării prin muncă a copiilor, inclusiv a celor din zonele rurale.¹⁰⁹⁰

Copiii străzii sunt, în mod special, expuși traficului și celor mai grave forme de exploatare prin muncă a copiilor.¹⁰⁹¹ În acest sens, Comitetul a făcut referire la Comentariul general nr. 21 al Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului, care oferă îndrumări autorizate statelor cu privire la elaborarea unor strategii naționale cuprinzătoare, pe termen lung, privind copiii aflați în situații de stradă, utilizând o abordare holistică, bazată pe drepturile copilului și abordând atât prevenirea, cât și răspunsul, în conformitate cu Convenția cu privire la Drepturile Copilului.¹⁰⁹²

Statele părți trebuie să se asigure nu numai că dispun de legislația necesară pentru a preveni exploatarea și a proteja copiii și tinerii, dar și că măsurile adoptate sunt pe deplin eficiente în practică.¹⁰⁹³

Statele părți trebuie să ia măsuri pentru a îmbunătăți cunoștințele specialiștilor relevanți (inclusiv ale agenților de poliție, asistenților sociali, specialiștilor care lucrează cu copiii, inspectorilor de muncă, personalului medical, procurorilor, judecătorilor, mass-mediei și altor grupuri interesate) cu privire la traficul de ființe umane și la drepturile victimelor.¹⁰⁹⁴

ARTICOLUL 8. DREPTUL LUCRĂTOARELOR LA PROTECȚIA MATERNITĂȚII

În caz de maternitate, lucrătoarele au dreptul la o protecție specială.

Art. 8 alin. (1): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătoarelor la protecția maternității, părțile se angajează să asigure lucrătoarelor, înainte și după naștere, un repaus cu o durată totală de cel puțin 14 săptămâni fie prin concediu plătit, fie prin prestații adecvate de securitate socială sau prin fonduri publice.

Articolul 8 alin. (1) recunoaște drepturile lucrătoarelor la concediu de maternitate și la prestații de angajare.

Dreptul la concediu de maternitate

Dreptul la un concediu de maternitate de cel puțin 14 săptămâni în temeiul Cartei trebuie să fie garantat prin lege.¹⁰⁹⁵ Acest drept este conceput atât pentru a acorda femeilor angajate protecție în caz de maternitate, cât și pentru a reflecta un interes mai general în ceea ce privește sănătatea publică, și anume

¹⁰⁸⁵ Concluziile 2019, Azerbaidjan

¹⁰⁸⁶ Concluziile 2019, Azerbaidjan, care citează Introducerea Generală la Concluziile XV-2 (2001)

¹⁰⁸⁷ Concluziile 2019, Azerbaidjan; cauza *Association for the Protection of all Children (APPROACH) Ltd (Asociația pentru protecția tuturor copiilor) împotriva Ciprului*, Plângerea nr. 93/2013, decizia pe fond din 2 decembrie 2014, alin. (53)-(54)

¹⁰⁸⁸ Concluziile 2019, Azerbaidjan, care citează cauza *Organizația Mondială împotriva Torturii (OMCT) împotriva Irlandei*, Plângerea nr. 18/2003, decizia pe fond din 7 decembrie 2004, alin. (56)

¹⁰⁸⁹ Concluziile 2004, Bulgaria

¹⁰⁹⁰ Concluziile 2019, Federația Rusă

¹⁰⁹¹ Concluziile 2004, România; Concluziile 2019, Albania

¹⁰⁹² Concluziile 2019, Albania

¹⁰⁹³ Concluziile 2006, Bulgaria

¹⁰⁹⁴ Concluziile 2019, Serbia

¹⁰⁹⁵ Concluziile III (1973), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1), Concluziile XIX-4 (2011), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1), Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1)

sănătatea mamei și a copilului.¹⁰⁹⁶ Acesta trebuie să fie garantat pentru toate categoriile de angajați¹⁰⁹⁷, iar concediul trebuie să fie concediu de maternitate și nu concediu medical.

Pe de o parte, legislația națională trebuie să permită femeilor dreptul de a utiliza integral sau parțial dreptul recunoscut de a înceta activitatea profesională pentru o perioadă de cel puțin 14 săptămâni, permițându-le libertatea de alegere, prin intermediul unui sistem de prestații stabilit la un nivel adecvat, iar, pe de altă parte, obligă patronul să respecte libera alegere a femeilor.

Legislația națională poate permite femeilor să opteze pentru o perioadă mai scurtă de concediu de maternitate.¹⁰⁹⁸ Obligația unui concediu postnatal de șase săptămâni este un mijloc de a obține protecția prevăzută la articolul 8.¹⁰⁹⁹ În cazul în care concediul obligatoriu este mai puțin de șase săptămâni, drepturile garantate în temeiul articolului 8 pot fi realizate prin existența unor garanții juridice adecvate, care să protejeze pe deplin dreptul lucrătoarelor de a alege, în mod liber, momentul în care să se întoarcă la muncă după naștere - în mod special, un nivel corespunzător de protecție pentru femeile care au născut recent și care doresc să beneficieze de întreaga perioadă de concediu de maternitate (de ex., legislația împotriva discriminării la locul de muncă pe criterii de gen și de responsabilități familiale); un acord între partenerii sociali care să protejeze libertatea de alegere a femeilor în cauză; și cadrul juridic general privind maternitatea (de exemplu, dacă există un sistem de concediu parental prin care oricare dintre părinți poate lua concediu plătit la sfârșitul concediului de maternitate).¹¹⁰⁰

Pentru a fi în conformitate cu articolul 8 alin. (1), statele părți trebuie să se asigure că:

- ▶ există garanții juridice pentru a evita orice presiune din partea patronilor asupra femeilor pentru a scurta durata concediului de maternitate;¹¹⁰¹
- ▶ există un acord cu partenerii sociali privind chestiunea concediului postnatal ce protejează libera alegere a femeilor, care trebuie să fie protejate prin lege și în practică împotriva presiunilor nejustificate care le îndeamnă să ia mai puțin de șase săptămâni de concediu postnatal,¹¹⁰² convențiile colective oferă o protecție suplimentară.¹¹⁰³

Dreptul la prestații de maternitate

În temeiul articolului 8 alin. (1) din Cartă, statele părți trebuie să se asigure că femeile angajate sunt compensate, în mod corespunzător, pentru pierderea veniturilor, pe perioada concediului de maternitate.¹¹⁰⁴

Modalitatea de compensare se încadrează în marja de apreciere a statelor părți și poate fi fie un concediu plătit (continuarea plății remunerării orelor lucrate de către patron), fie o indemnizație de maternitate din partea asigurărilor sociale, orice altă prestație alternativă din fonduri publice sau o combinație a acestor compensații.¹¹⁰⁵

Indiferent de modalitatea de plată, nivelul trebuie să fie adecvat.¹¹⁰⁶ Acesta nu trebuie să fie redus substanțial în comparație cu remunerația anterioară și nu trebuie să fie mai mic de 70% din respectiva remunerație.¹¹⁰⁷

În plus, rata minimă a compensației nu trebuie să se situeze sub pragul de sărăcie, definit ca fiind 50% din venitul mediu echivalent, calculat pe baza valorii pragului de risc de sărăcie Eurostat.¹¹⁰⁸ Dacă prestația în cauză se situează între 40 și 50% din venitul mediu echivalent, se vor lua în considerare alte prestații, inclusiv cele privind asistența socială sau locuința.¹¹⁰⁹ Cu toate acestea, o rată stabilită la mai puțin de 40%

¹⁰⁹⁶ Concluziile XIX-4 (2011), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1)

¹⁰⁹⁷ Concluziile XV-2 (2001), Observații privind articolul 8 alin. (1)

¹⁰⁹⁸ Concluziile XIX (2011), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1),

¹⁰⁹⁹ Concluziile XIX-4 (2011), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1),

¹¹⁰⁰ Concluziile XIX-4 (2011), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1)

¹¹⁰¹ Concluziile XIX-4 (2019), Regatul Unit

¹¹⁰² Concluziile XXI-4 (2019), Regatul Unit; Ucraina

¹¹⁰³ Concluziile XXI-4 (2019), Regatul Unit

¹¹⁰⁴ Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1)

¹¹⁰⁵ Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1)

¹¹⁰⁶ Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1)

¹¹⁰⁷ Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1)

¹¹⁰⁸ Concluziile XVII-2 (2005), Letonia

¹¹⁰⁹ Concluziile XXI-4 (2019), Regatul Unit

din venitul mediu echivalent este, în mod evident, necorepsunzătoare, astfel încât combinarea acestora cu alte prestații nu poate aduce situația în conformitate cu articolul 8 alin. (1).¹¹¹⁰

Pentru salariații cu salarii mari, un plafon al cuantumului indemnizației în timpul concediului de maternitate nu este, în sine, contrar articolului 8 alin. (1).¹¹¹¹ Diverse elemente sunt luate în considerare pentru a evalua caracterul echitabil al reducerii, cum ar fi limita superioară pentru calcularea prestației, modul în care aceasta se compară cu tiparele de remunerare globale și numărul de femei care primesc un salariu peste această limită.¹¹¹²

Dreptul la indemnizație poate face obiectul unor condiții de acordare, cum ar fi o perioadă minimă de angajare sau de cotizare.¹¹¹³ Cu toate acestea, astfel de condiții nu trebuie să fie excesive; în mod special, perioadele de calificare trebuie să permită anumite întreruperi în dosarul de angajare.¹¹¹⁴ O perioadă obligatorie de douăsprezece luni de cotizare la sistemul de securitate socială înainte de sarcină, pentru a avea dreptul la prestații de maternitate, nu va fi în conformitate cu Carta.¹¹¹⁵

Art. 8 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătoarelor la protecția maternității, părțile se angajează să considere ilegal ca un patron să anunțe concedierea unei femei în perioada cuprinsă între momentul în care a notificat starea de graviditate și încheierea concediului său de maternitate, sau la o dată la care termenul de preaviz expiră în cursul acestei perioade.

Anexă: Această dispoziție nu trebuie interpretată ca fiind o interdicție absolută. Ar putea fi făcute excepții, de exemplu, în următoarele cazuri:

- a. în cazul în care o lucrătoare s-a făcut vinovată de abateri care justifică întreruperea raporturilor de muncă;**
- b. în cazul în care întreprinderea în cauză își încetează activitatea;**
- c. în cazul în care perioada prevăzută în contractul de muncă a expirat.**¹¹¹⁶

Interzicerea concedierii

Articolul 8 alin. (2) prevede că este ilegală concedierea lucrătoarelor în perioada cuprinsă între momentul în care aceasta a notificat starea de graviditate și încheierea concediului său de maternitate.¹¹¹⁷

Articolul 8 alin. (2) se aplică atât femeilor cu contracte pe durată determinată, cât și celor cu contracte pe durată nedeterminată.¹¹¹⁸

Notificarea concedierii, de către patron, în timpul perioadei de protecție nu constituie, ca atare, o încălcare a articolului 8 alin. (2), cu condiția ca perioada de preaviz și orice proceduri să fie suspendate până la sfârșitul concediului.¹¹¹⁹ Aceleași norme care reglementează suspendarea perioadei de preaviz și a procedurilor trebuie să se aplice în cazul notificării concedierii înainte de perioada de protecție.¹¹²⁰

Totuși, concedierea unei femei însărcinate nu contravine acestei dispoziții, în cazul unei abateri grave, al încetării activității întreprinderii sau al expirării unui contract pe durată determinată.¹¹²¹ Aceste excepții sunt interpretate, în mod strict.¹¹²² Concedierea unei lucrătoare în timpul concediului de maternitate din alte motive, cum ar fi o concediere colectivă, nu este compatibilă cu articolul 8 alin. (2).¹¹²³

1110 Concluziile XXI-4 (2019), Regatul Unit

1111 Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1)

1112 Concluziile XV-2 (2001), Belgia

1113 Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1)

1114 Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (1)

1115 Concluziile 2019, Albania

1116 Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

1117 Concluziile XIII-4 (1996) Portugalia, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (2)

1118 Concluziile XIII-4 (1996), Austria

1119 Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (2)

1120 Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (2)

1121 Concluziile X-2 (1990), Spania

1122 Concluziile XXI-4 (2019), Spania

1123 Concluziile XXI-4 (2019), Spania

Reparații în caz de concediere nelegală

În cazurile de concediere ilegală, dreptul intern trebuie să prevadă căi de atac corespunzătoare și eficiente, lucrătorii care consideră că drepturile lor în această privință au fost încălcate, trebuie să aibă dreptul de a se adresa instanțelor de judecată.¹¹²⁴

În cazul unei concedieri care contravine acestei dispoziții, reintegrarea femeilor trebuie să reprezinte regula.¹¹²⁵ În mod excepțional, dacă acest lucru este imposibil (de ex., în cazul în care întreprinderea se închide) sau dacă femeia în cauză nu dorește acest lucru, trebuie să se asigure o despăgubire adecvată.¹¹²⁶ Despăgubirea trebuie să fie suficientă pentru a descuraja patronul și pentru a compensa angajata.¹¹²⁷ Este interzis orice plafon de despăgubire care ar putea împiedica despăgubirea să fie proporțională cu pierderea suferită și suficient de descurajatoare.¹¹²⁸ În plus, dacă există un plafon de despăgubire pentru daunele materiale, victima trebuie să poată solicita despăgubiri nelimitate pentru daunele morale prin alte căi legale, iar instanțele competente să acorde despăgubiri pentru daunele materiale și morale trebuie să decidă într-un termen rezonabil.¹¹²⁹

Art. 8 alin. (3): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătoarelor la protecția maternității, părțile se angajează să asigure mamele care își alăptează copiii pauze suficiente în acest scop.

În conformitate cu articolul 8 alin. (3), toate mamele angajate (inclusiv angajatele casnice și femeile care lucrează la domiciliu), care își alăptează copiii trebuie să beneficieze de timp liber în acest scop.¹¹³⁰

În principiu, timpul liber pentru alăptare trebuie să fie acordat în timpul orelor de lucru, trebuie să fie tratat ca timp de lucru normal și remunerat ca atare.¹¹³¹ Cu toate acestea, se poate considera că este suficient să se prevadă o normă de lucru cu fracțiune de normă în cazul în care pierderea de venit este compensată de o indemnizație parentală sau de o altă indemnizație.¹¹³²

Timpul liber pentru alăptare trebuie să fie acordat cel puțin până când copilul împlinește vârsta de nouă luni.¹¹³³

Comitetul evaluează respectarea de către statele părți a articolului 8 alin. (3) de la caz la caz. Următoarele măsuri au fost considerate toate ca fiind în conformitate cu Carta: două pauze de jumătate de oră, patronul punând la dispoziție o cameră pentru copii sau o cameră pentru alăptare;¹¹³⁴ pauze zilnice de o oră¹¹³⁵ și legislație care să prevadă două pauze zilnice pe o perioadă de un an pentru alăptare sau dreptul de a începe sau de a părăsi locul de muncă mai devreme.¹¹³⁶

Art. 8 alin. (4): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătoarelor la protecția maternității, părțile se angajează să reglementeze munca de noapte a femeilor însărcinate, a femeilor care au născut recent sau a celor care își alăptează copiii.

Articolul 8 alin. (4) impune statelor părți să reglementeze munca de noapte a femeilor însărcinate, a femeilor care au născut recent și a femeilor care își alăptează copiii, pentru a limita efectele negative asupra sănătății femeii.

Pentru a se conforma acestei dispoziții, statele părți nu sunt obligate să adopte reglementări specifice pentru femei, dacă pot demonstra existența unor reglementări care se aplică fără distincție lucrătorilor de ambele sexe.¹¹³⁷

1124 Concluziile XXI-4 (2019), Spania

1125 Concluziile 2005, Cipru; Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 8

1126 Concluziile XXI-4 (2019), Spania

1127 Concluziile 2005, Cipru

1128 Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (2) și a articolului 27 alin. (3)

1129 Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (2) și a articolului 27 alin. (3)

1130 Concluziile XVII-2 (2005), Spania

1131 Concluziile XIII-4 (1996), Olanda

1132 Concluziile 2005, Suedia

1133 Concluziile 2005, Cipru

1134 Concluziile (1969), Italia

1135 Concluziile I (1969), Germania

1136 Concluziile 2011, Franța

1137 Concluziile X-2 (1988), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (4)

Reglementările trebuie:

- ▶ să permită lucrătoarelor de noapte cu responsabilități familiale să se transfere la un loc de muncă de zi și să împiedice patronii să oblige aceste lucrătoare să se mute la munca de noapte;¹¹³⁸
- ▶ să stabilească condițiile pentru munca de noapte a femeilor însărcinate, de ex., autorizarea prealabilă de către Inspekția Muncii (dacă este cazul), orele de lucru prescrise, pauzele, zilele de odihnă care urmează perioadelor de muncă de noapte, dreptul de a fi transferat la munca de zi în cazul unor probleme de sănătate aferente muncii de noapte etc.¹¹³⁹

Pentru a asigura nediscriminarea pe criterii de gen, pe durata perioadei protejate, lucrătoarele nu pot fi plasate într-o situație mai puțin avantajoasă, atunci când este necesară o adaptare a condițiilor lor de muncă pentru a asigura nivelul necesar de protecție a sănătății.¹¹⁴⁰ În mod special, în cazurile în care femeile nu pot fi angajate la locul lor de muncă din motive de sănătate și siguranță și, ca urmare, sunt transferate pe un alt post sau, în cazul în care un astfel de transfer nu este posibil, li se acordă în schimb un concediu, statele părți trebuie să se asigure că, în timpul perioadei protejate, acestea au dreptul la salariul mediu anterior sau beneficiază de o prestație de asigurare socială corespunzătoare cu 100% din salariul mediu anterior.¹¹⁴¹ În plus, femeile trebuie să aibă dreptul de a reveni la locul de muncă anterior.¹¹⁴² Acest drept trebuie să fie garantat prin lege.¹¹⁴³

Art. 8 alin. (5): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătoarelor la protecția maternității, părțile se angajează să interzică angajarea femeilor însărcinate, a femeilor care au născut recent sau a celor care își alăptează copiii în munci subterane în mine și în orice alte munci cu caracter periculos, insalubru sau greu și să ia măsuri corespunzătoare pentru protejarea drepturilor acestor femei în materie de angajare.

Articolul 8 alin. (5) se aplică tuturor femeilor însărcinate, femeilor care au născut recent sau celor care își alăptează copilul, care sunt angajate cu plată.

Această dispoziție interzice angajarea femeilor însărcinate, a femeilor care au născut recent și a femeilor care își alăptează copiii, în munci subterane în mine.¹¹⁴⁴ Aceasta se aplică muncii de extracție propriu-zise, dar nu și femeilor care:

- ▶ ocupă posturi de conducere și nu efectuează lucrări manuale;
- ▶ lucrează în serviciile de sănătate și asistență socială;
- ▶ petrec perioade scurte de formare în secțiile subterane ale minelor.¹¹⁴⁵

Anumite alte activități periculoase, cum ar fi cele care implică expunerea la plumb, benzen, radiații ionizante, temperaturi ridicate, vibrații sau agenți virali, trebuie să fie interzise sau strict reglementate pentru grupul de femei în cauză, în funcție de riscurile pe care le prezintă munca respectivă.¹¹⁴⁶ Dreptul intern trebuie să asigure un nivel ridicat de protecție împotriva tuturor pericolelor cunoscute pentru sănătatea și securitatea femeilor care intră în domeniul de aplicare a acestei dispoziții.¹¹⁴⁷

Legislația națională trebuie să prevadă posibilitatea relocării femeilor însărcinate sau care alăptează, în cazul în care locul de muncă al acestora este inadecvat pentru starea lor, fără pierderea salariului.¹¹⁴⁸ Dacă acest lucru nu este posibil, femeile trebuie să aibă dreptul la un concediu plătit sau la o prestație de asigurări sociale, care să corespundă cu 100% din salariul mediu anterior.¹¹⁴⁹ Dreptul salariatelor de a se întoarce la locul de muncă anterior, la sfârșitul perioadei de maternitate/alăptare, trebuie să fie prevăzut de lege.¹¹⁵⁰

1138 [Concluziile 2003, Franța](#)

1139 [Concluziile X-2 \(1988\), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. \(4\)](#)

1140 [Concluziile 2019, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. \(4\) și articolul 8 alin. \(5\)](#)

1141 [Concluziile 2019, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. \(4\) și articolul 8 alin. \(5\)](#)

1142 [Concluziile 2019, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. \(4\) și articolul 8 alin. \(5\)](#)

1143 [Concluziile 2019, Albania](#)

1144 [Concluziile X-2 \(1988\), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. \(5\) \(adică, articolul 8 alin. \(4\) lit. b\) din Carta din 1961](#)

1145 [Concluziile X-2 \(1990\), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. \(5\) \(adică, articolul 8 alin. \(4\) lit. b\) din Carta din 1961](#)

1146 [Concluziile 2019, Ucraina](#)

1147 [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

1148 [Concluziile 2019, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. \(4\) și articolul 8 alin. \(5\)](#)

1149 [Concluziile 2019, Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. \(4\) și articolul 8 alin. \(5\)](#)

1150 [Concluziile 2019, Ucraina](#)

ARTICOLUL 9. DREPTUL LA ORIENTARE PROFESIONALĂ

Orice persoană are dreptul la facilități adecvate de orientare profesională în vederea alegerii unei ocupații care să corespundă aptitudinilor și intereselor sale personale.

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la orientare profesională, părțile se angajează să asigure sau să promoveze, în funcție de necesități, un serviciu care va sprijini toate persoanele, inclusiv pe cele handicapate, să rezolve problemele referitoare la alegerea unei profesii sau avansarea profesională, ținând cont de caracteristicile individului și de legătura dintre acestea și posibilitățile pieței muncii; acest sprijin trebuie să fie asigurat gratuit atât tinerilor, inclusiv copiilor de vârstă școlară, cât și adulților.

Articolul 9 impune statelor părți să instituie și să gestioneze un serviciu care să ajute toate persoanele, în mod gratuit, să își rezolve problemele cu privire la orientarea profesională.¹¹⁵¹

Articolul 9 prevede o dublă obligație pentru statele părți: pe de o parte, promovarea și asigurarea de servicii de orientare privind posibilitățile educaționale și, pe de altă parte, servicii de orientare privind oportunitățile profesionale.¹¹⁵² Orientarea profesională este serviciul care ajută toate persoanele să rezolve problemele referitoare la alegerea ocupațională și luând în considerare caracteristicile persoanei și relația acesteia cu oportunitățile profesionale.¹¹⁵³ Facilitățile de orientare profesională trebuie puse la dispoziția nu numai a șomerilor, ci și a tuturor categoriilor de studenți și, în mod special, a tinerilor care absolvc școala.¹¹⁵⁴ Străinii și apatrizii trebuie să beneficieze, de asemenea, de acces la orientare profesională, în condiții de egalitate, atât în cadrul sistemului de învățământ, cât și pe piața muncii.¹¹⁵⁵

Egalitatea de tratament în ceea ce privește orientarea profesională trebuie să fie garantată tuturor, inclusiv cetățenilor altor state părți, care au drept de ședere legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul statului parte în cauză.¹¹⁵⁶ Acest lucru implică faptul că nu se impune nicio durată de ședere studenților și cursanților care au drept de ședere, în orice calitate, sau care au autorizație de ședere, datorită legăturilor lor cu persoane care au drept de ședere legală, pe teritoriul statului parte în cauză, înainte de a începe formarea.¹¹⁵⁷ În acest scop, cerințele privind durata șederii sau cerințele privind ocuparea unui loc de muncă și/sau aplicarea clauzei de reciprocitate sunt contrare dispozițiilor Cartei.¹¹⁵⁸ Acest lucru nu se aplică studenților și stagiariilor care, fără a avea legăturile menționate mai sus, au intrat pe teritoriu cu unicul scop de a participa la formare.¹¹⁵⁹

Dreptul la orientare profesională trebuie să fie garantat:

- ▶ în cadrul sistemului școlar (informații privind formarea și accesul la formare);¹¹⁶⁰
- ▶ în cadrul pieței muncii (informații privind formarea și reconversia profesională, planificarea carierei etc.). În acest cadru, dreptul la orientare profesională trebuie să fie garantat, se adresează, în mod special, celor care absolvc școala, persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și șomerilor.¹¹⁶¹

Indicatorii luați în considerare la evaluarea orientării profesionale sunt: obiectivele, organizarea, funcționarea, cheltuielile totale, numărul de personal și numărul de beneficiari.¹¹⁶²

Orientarea profesională trebuie să fie asigurată, în mod gratuit, de către un număr suficient de personal calificat, pentru un număr semnificativ de persoane și cu un buget corespunzător, atât în cadrul sistemului școlar, cât și în cadrul pieței muncii.¹¹⁶³ În perioadele de recesiune economică, orientarea profesională este de mare importanță.¹¹⁶⁴

1151 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 9

1152 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 9

1153 Concluziile IV (1975), Declarația de interpretare privind articolul 9

1154 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 9

1155 Concluziile 2020, Bosnia și Herțegovina

1156 Concluziile 2020, 2012, Muntenegru

1157 Concluziile 2020, 2012, Muntenegru

1158 Concluziile XVI-2 (2003), Polonia

1159 Concluziile 2012, Muntenegru

1160 Concluziile 2012, Muntenegru

1161 Concluziile 2012, Muntenegru

1162 Concluziile 2012, Muntenegru

1163 Concluziile 2020, Lituania

1164 Concluziile IV (1975) Declarația de interpretare privind articolul 9

Situațiile în care doar 50% din școli oferă servicii profesionale, în mod consecvent, nu sunt în conformitate cu articolul 9 din Cartă.¹¹⁶⁵

În cazul în care statele părți au acceptat articolul 9 și articolul 15, orientarea profesională a persoanelor cu dizabilități este tratată în cadrul articolului 15.¹¹⁶⁶ O lipsă de informații privind cheltuielile și necesarul de personal privind serviciile de orientare profesională oferite persoanelor cu dizabilități conduce la constatarea neconformității în temeiul articolului 9.¹¹⁶⁷

ARTICOLUL 10. DREPTUL LA FORMARE PROFESIONALĂ

Orice persoană are dreptul la mijloacele adecvate pentru formare profesională.

Art. 10 alin. (1): În vederea exercitării efective a dreptului la formare profesională, părțile se angajează să asigure sau să favorizeze, în funcție de necesități, formarea tehnică și profesională a tuturor persoanelor, inclusiv a celor handicapate, în consultare cu organizațiile profesionale ale lucrătorilor și patronilor, și să acorde mijloacele care să permită accesul la învățământul tehnic superior și la învățământul universitar numai în conformitate cu criteriul aptitudinii individuale.

Dreptul la formare profesională trebuie să fie garantat tuturor.¹¹⁶⁸

Articolul 10 alin. (1) se referă la toate tipurile de învățământ superior.¹¹⁶⁹ Având în vedere evoluția sistemelor naționale, care tind să estompeze granițele dintre educație și formare, la toate nivelurile, și să le contopească într-o abordare care promovează învățarea pe tot parcursul vieții, noțiunea de formare profesională de la articolul 10 alin. (1) acoperă: formarea inițială (de ex., învățământul secundar general și vocațional), învățământul superior universitar și non-universitar și formarea profesională organizată de alți actori publici sau privați (inclusiv formarea continuă, care este tratată la articolul 10 alin. (3) din Cartă).¹¹⁷⁰ Învățământul superior universitar și non-universitar este considerat formare profesională în măsura în care oferă studenților cunoștințele și competențele necesare pentru exercitarea unei profesii.¹¹⁷¹

Într-o perioadă de recesiune economică, trebuie subliniată importanța formării profesionale și trebuie acordată prioritate tinerilor, care se confruntă cu niveluri ridicate de șomaj.¹¹⁷²

Pentru a asigura formarea profesională, statele părți trebuie:

- ▶ să asigure învățământul secundar general și profesional, învățământul superior universitar și non-universitar; programe de ucenicie și formare continuă;¹¹⁷³
- ▶ să construiască punți între învățământul secundar profesional și învățământul superior universitar și non-universitar;¹¹⁷⁴
- ▶ să introducă mecanisme de recunoaștere/validare a cunoștințelor și a experienței dobândite în contextul formării/activității profesionale, în vederea obținerii unei calificări sau a accesului la învățământul superior general, tehnic și universitar;¹¹⁷⁵
- ▶ să ia măsuri pentru ca acele calificări din învățământul secundar general și din învățământul superior general să devină relevante din perspectiva integrării profesionale pe piața muncii.¹¹⁷⁶

Accesul la învățământul superior tehnic sau universitar bazat exclusiv pe aptitudini individuale nu poate fi realizat doar prin crearea unor structuri educaționale care să faciliteze recunoașterea cunoștințelor și a experienței, precum și transferul de la un tip sau nivel de învățământ la altul: aceasta presupune, de asemenea, ca taxele de înscriere sau alte costuri educaționale să nu creeze obstacole financiare pentru unii candidați.¹¹⁷⁷ Trebuie luate și alte măsuri pentru a facilita accesul la învățământul superior tehnic sau

¹¹⁶⁵ Concluziile 2020, Lituania

¹¹⁶⁶ Concluziile 2003, Franța

¹¹⁶⁷ Concluziile 2020, Azerbaidjan

¹¹⁶⁸ Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 10 alin. (1)

¹¹⁶⁹ Concluziile (2003), Franța

¹¹⁷⁰ Concluziile 2003, Franța

¹¹⁷¹ Concluziile 2003, Franța

¹¹⁷² Concluziile IV (1975) Declarația de interpretare privind articolul 10

¹¹⁷³ Concluziile 2007, Irlanda

¹¹⁷⁴ Concluziile 2016, Federația Rusă

¹¹⁷⁵ Concluziile 2016, Federația Rusă

¹¹⁷⁶ Concluziile 2016, Federația Rusă

¹¹⁷⁷ Concluziile 2003, Franța

universitar bazat exclusiv pe aptitudini individuale (de exemplu, prin existența unui număr suficient de unități, un nivel rezonabil al taxelor de școlarizare și prin oferirea de burse și alte subvenții sau beneficii).¹¹⁷⁸

Principalii indicatori de conformitate cu articolul 10 alin. (1) includ: existența sistemului de educație și formare; capacitatea totală a sistemului respectiv (în special, raportul dintre locurile de formare și candidați); cheltuielile totale pentru educație și formare profesională ca procent din PIB; rata de finalizare a cursurilor de formare profesională a tinerilor înscriși la cursuri de formare profesională și a studenților înscriși în învățământul superior; rata de angajare a persoanelor care dețin o calificare de învățământ superior și timpul de așteptare pentru ca aceste persoane să obțină un prim loc de muncă calificat.¹¹⁷⁹

Trebuie adoptate strategii și măsuri pentru a corela competențele dobândite prin intermediul educației și formării profesionale cu cerințele pieței muncii și, în special, având în vedere evoluțiile tehnologice și globalizarea.¹¹⁸⁰

Conform Anexei la Cartă, egalitatea de tratament trebuie să fie asigurată cetățenilor altor state părți, care au drept de ședere legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul statului parte în cauză.¹¹⁸¹ Acest lucru presupune că nu se impune nicio durată de ședere studenților și stagiarilor care au drept de ședere în orice calitate sau care au dreptul de ședere datorită legăturilor lor cu persoane care au drept de ședere legală, pe teritoriul statului parte în cauză, înainte de a începe formarea.¹¹⁸²

Acest lucru nu se aplică studenților și stagiarilor care, fără a avea legăturile menționate mai sus, au intrat pe teritoriu cu unicul scop de a participa la formare.¹¹⁸³ Cerințele privind durata de ședere sau cerințele de angajare și/sau aplicarea clauzei de reciprocitate sunt contrare dispozițiilor Cartei.¹¹⁸⁴

Trebuie luate măsuri pentru a integra migrații și refugiații în educația și formarea profesională.¹¹⁸⁵ În cazul în care legea privind promovarea ocupării forței de muncă și instituțiile de pe piața muncii nu prevăd niciun instrument specific privind formarea profesională sau dezvoltarea competențelor pentru refugiați, situația nu este în conformitate cu articolul 10 alin. (1).¹¹⁸⁶

Situația nu este în conformitate cu articolul 10 alin. (1) din Cartă în cazul în care cetățenii altor state părți suferă o discriminare indirectă din cauza cerinței privind durata de ședere de un an pentru accesul la învățământul superior.¹¹⁸⁷

Formarea profesională a persoanelor cu dizabilități este tratată în cadrul articolului 15 din Cartă pentru statele părți care au acceptat articolul 15.¹¹⁸⁸

Art. 10 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la formare profesională, părțile se angajează să asigure sau să favorizeze un sistem de ucenicie și alte sisteme de formare a tinerilor băieți și fete, în diverse locuri de muncă.

Facilitățile de ucenicie menționate în Cartă nu trebuie să fie pur empirice sau să vizeze numai formarea manuală, ci trebuie să fie concepute în termeni largi și să cuprindă o formare completă, coordonată și sistematică¹¹⁸⁹. Prin „ucenicie” se înțelege o formare bazată pe un contract între tânăr și patron, în timp ce și alte modalități de formare pot fi bazate pe un astfel de contract, dar pot fi, de asemenea, și o formare profesională școlară.¹¹⁹⁰ Ucenicia trebuie să combine formarea teoretică și practică și trebuie să mențină legături strânse între unitățile de formare și piața muncii.¹¹⁹¹

Ucenicia este evaluată pe baza următoarelor elemente: durata uceniciei și împărțirea timpului între învățarea practică și cea teoretică; selecția ucenicilor; selecția și formarea formatorilor; încetarea contractului de ucenicie.¹¹⁹² În plus, principalii indicatori de evaluare a respectării acestei prevederi sunt

1178 Concluziile I (1969) Declarația de interpretare privind articolul 10 alin. (1)

1179 Concluziile 2012, Cipru

1180 Concluziile 2020, Ucraina

1181 Concluziile 2003, Slovenia

1182 Concluziile 2003, Slovenia

1183 Concluziile 2003, Slovenia

1184 Concluziile 2003, Slovenia

1185 Concluziile 2020, Estonia

1186 Concluziile XXII-1 (2020), Polonia

1187 Concluziile 2007, Irlanda

1188 Concluziile 2003, Slovenia

1189 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 10 alin. (2)

1190 Concluziile XIX-1 (2008), Republica Slovacă

1191 Concluziile XIV-2 (1998), Republica Slovacă

1192 Concluziile XVI-2 (2004), Malta

existența sistemului de ucenicie și a altor modalități de formare pentru tineri, calitatea acestei formări, adică numărul de ucenici, valoarea totală a cheltuielilor - atât publice, cât și private - dedicate acestor tipuri de formare, precum și o ofertă suficientă de locuri pentru a satisface toate cererile.¹¹⁹³

Perioadele obligatorii de experiență parțială care fac parte din formarea studenților în domenii precum medicina, stomatologia, dreptul și educația, fie în timpul studiilor universitare, fie ulterior, intră în sfera de aplicare a articolului 10 alin. (2).¹¹⁹⁴

Egalitatea de tratament în ceea ce privește accesul la ucenicie și la alte aranjamente de formare trebuie să fie garantată cetățenilor, pe baza condițiilor menționate în temeiul articolului 10 alin. (1).¹¹⁹⁵ Acest lucru presupune că nu se impune nicio durată de ședere studenților și stagiatorilor care au drept de ședere în orice calitate sau care au dreptul de ședere datorită legăturilor lor cu persoane care au drept de ședere legală, pe teritoriul statului parte în cauză, înainte de a începe formarea.¹¹⁹⁶ Acest lucru nu se aplică studenților și stagiatorilor care, fără a avea legăturile menționate mai sus, au intrat pe teritoriu cu unicul scop de a participa la formare.¹¹⁹⁷

În ceea ce privește accesul la formare, cerințele privind durata de ședere sau de angajare și/sau aplicarea clauzei de reciprocitate nu sunt în conformitate cu Carta.¹¹⁹⁸

Art. 10 alin. (3): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la formare profesională, părțile se angajează să asigure sau să favorizeze, în funcție de necesități:

- ▶ **mijloace de formare corepunzătoare și ușor accesibile pentru lucrătorii adulți;**
- ▶ **mijloace speciale pentru recalificarea profesională a lucrătorilor adulți, necesare ca urmare a dezvoltării tehnologice sau a noilor tendințe în domeniul ocupării forței de muncă.**

Dreptul la formare profesională continuă trebuie să fie garantat persoanelor angajate și șomerilor, inclusiv tinerilor șomeri.¹¹⁹⁹ Această dispoziție se aplică și persoanelor care desfășoară activități independente.¹²⁰⁰ Articolul 10 alin. (3) ia în considerare doar acele măsuri active pentru șomeri care se referă strict la formare, în timp ce articolul 1 alin. (1) se referă la măsurile active generale pentru șomeri.¹²⁰¹ Măsurile specifice pentru șomerii de lungă durată sunt tratate la articolul 10 alin. (4).¹²⁰² Noțiunea de formare profesională continuă include educația adulților. Atât pentru persoanele angajate, cât și pentru șomeri, principalii indicatori de conformitate cu această dispoziție sunt tipurile de formare profesională continuă și de educație disponibile pe piața muncii, măsurile de formare pentru anumite grupuri (cum ar fi femeile), rata globală de participare a persoanelor la formare și echilibrul între sexe, procentul de angajați care participă la formarea profesională continuă și cheltuielile totale.¹²⁰³

În ceea ce privește persoanele angajate, scopul articolului 10 alin. (3) din Cartă este, printre altele, de a obliga statele părți să asigure facilități pentru formarea și recalificarea profesională a lucrătorilor adulți, în special modalitățile de recalificarea profesională a lucrătorilor concediați și a lucrătorilor afectați de schimbările economice și tehnologice.¹²⁰⁴ Scopul este de a preveni pierderea calificării lucrătorilor încă activi care riscă să devină șomeri ca urmare a dezvoltării tehnologice și/sau economice.¹²⁰⁵ Strategiile și măsurile (juridice, de reglementare și administrative, finanțarea și măsurile practice) trebuie să fie puse în aplicare pentru formarea și recalificarea profesională pentru întreaga gamă de competențe (în special, cultura digitală, noile tehnologii, interacțiunea om-dispozitiv și noile medii de lucru, utilizarea și operarea noilor instrumente și dispozitive) de care lucrătorii au nevoie pentru a fi competitivi pe piețele de muncă emergente.¹²⁰⁶

1193 [Concluziile 2020, Georgia](#)

1194 [Concluziile III \(1973\), Declarația de interpretare privind articolul 10 alin. \(2\)](#)

1195 [Concluziile 2003, Slovenia](#)

1196 [Concluziile 2003, Slovenia](#)

1197 [Concluziile 2003, Slovenia](#)

1198 [Concluziile 2003, Slovenia](#)

1199 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1200 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1201 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1202 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1203 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1204 [Concluziile XIX-1 \(2008\), Spania](#)

1205 [Concluziile XIX-1 \(2008\), Spania](#)

1206 [Concluziile XXII-1 \(2021\), Luxemburg](#)

În ceea ce privește șomerii, aceștia trebuie să aibă acces la formare profesională.¹²⁰⁷ Rata de activare - adică, raportul dintre numărul mediu anual al șomerilor participanți anterior la măsuri active împărțit la numărul de șomeri înregistrați și participanți la măsuri active prezente- este utilizat pentru a evalua impactul politicilor statelor părți.¹²⁰⁸

În plus, sunt luate în considerare următoarele aspecte:

- ▶ existența unei legislații privind concediul individual de formare profesională și caracteristicile acestuia, în special durata, remunerația și inițiativa de a-l folosi;¹²⁰⁹
- ▶ repartizarea sarcinii costurilor de formare profesională între organismele publice (de stat sau alte organisme colective), sistemele de asigurări de șomaj, întreprinderi și gospodării casnice, în ceea ce privește formarea continuă.¹²¹⁰

Orice obligație privind durata de ședere sau de angajare este contrară Cartei.¹²¹¹

Art. 10 alin. (4): În vederea exercitării efective a dreptului la formare profesională, părțile se angajează să asigure sau să favorizeze, în funcție de necesități, măsuri speciale de recalificare și de reintegrare a șomerilor de lungă durată.

În conformitate cu articolul 10 alin. (4), statele părți trebuie să lupte împotriva șomajului de lungă durată prin măsuri de recalificare și de reintegrare.¹²¹² O persoană care nu a lucrat timp de 12 luni sau mai mult este șomer de lungă durată.¹²¹³

Principalii indicatori ai respectării acestei dispoziții sunt tipurile de măsuri de formare și de recalificare disponibile pe piața muncii, numărul de persoane care urmează acest tip de formare, atenția specială acordată tinerilor șomeri de lungă durată și impactul măsurilor asupra reducerii șomajului de lungă durată.¹²¹⁴

Egalitatea de tratament în ceea ce privește accesul la formare și recalificare pentru șomerii de lungă durată trebuie să fie garantată cetățenilor străini.¹²¹⁵ Accesul la asistență financiară pentru studii trebuie să fie acordat cetățenilor altor state părți care au drept de ședere legală, în orice calitate, sau care au autorizație de ședere datorită legăturilor lor cu persoane care au drept de ședere legală pe teritoriul statului parte în cauză.¹²¹⁶ Studenții și stagiarii care, fără a avea legăturile menționate mai sus, au intrat pe teritoriu cu unicul scop de a urma o formare, nu sunt acoperiți de această prevedere a Cartei.¹²¹⁷ Prin urmare, articolul 10 alin. (4) nu obligă statele părți să acorde ajutor financiar niciunui străin care nu are deja drept de ședere pe teritoriul statului parte în cauză, în condiții de egalitate cu cetățenii săi.¹²¹⁸ Totuși, acesta impune ca cetățenii altor state părți, care au deja un statut de rezident în statul parte în cauză, să beneficieze de un tratament egal cu cel al cetățenilor, atât în ceea ce privește accesul la învățământul profesional (articolul 10 alin. (1)), cât și în ceea ce privește ajutorul financiar pentru educație (articolul 10 alin. (4)).¹²¹⁹ Acele state părți care impun cetățenilor altor state părți o obligație de ședere pe termen lung sau orice altă obligație privind durata de ședere, pentru ca respectivele persoane să poată solicita ajutor financiar pentru educație și formare profesională, încalcă dispozițiile Cartei.¹²²⁰

Art. 10 alin. (5): În vederea exercitării efective a dreptului la formare profesională, părțile se angajează să încurajeze deplina utilizare a mijloacelor prevăzute prin măsuri corespunzătoare, cum ar fi:

Alineatul 5 prevede măsuri complementare care sunt fundamentale pentru a face accesul eficace în practică.

1207 [Concluziile XIX-1 \(2008\), Ungaria](#)

1208 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1209 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1210 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1211 [Concluziile XVI-2 \(2004\), Irlanda](#)

1212 [Concluziile 2003, Italia](#)

1213 [Concluziile 2003, Italia](#)

1214 [Concluziile 2020, Cipru](#)

1215 [Concluziile 2020, Ucraina](#)

1216 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Luxemburg](#)

1217 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Luxemburg](#)

1218 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Luxemburg](#)

1219 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Luxemburg](#)

1220 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Luxemburg](#)

i. reducerea sau desființarea tuturor taxelor și a cheltuielilor;

Statele părți trebuie să se asigure că formarea profesională, astfel cum este definită la alineatul 1, este asigurată, în mod gratuit, sau că taxele sunt reduse progresiv.¹²²¹ Conform Anexei la Cartă, egalitatea de tratament este asigurată cetățenilor altor state părți, care au drept de ședere legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul statului parte în cauză.¹²²² Acest lucru implică faptul că nu se impune nicio obligație privind durata de ședere studenților și stagiarilor care au drept de ședere, în orice calitate, decât cea de student sau stagiar, sau care au autorizație de ședere, datorită legăturilor lor cu persoane care locuiesc, în mod legal, pe teritoriul statului parte în cauză, înainte de a începe formarea.¹²²³ Acest lucru nu se aplică studenților și stagiarilor care, fără a avea legăturile menționate mai sus, au intrat pe teritoriu cu unicul scop de a participa la formare.¹²²⁴

Situația nu este în conformitate cu articolul 10 alin. (5) din Cartă, unde există o obligație a duratei de ședere de trei ani, în scopul eligibilității pentru ajutorul financiar privind formarea profesională.¹²²⁵

ii. acordarea unei asistențe financiare în cazurile adecvate;

Acordarea de asistență financiară în cazuri adecvate înseamnă acordarea de asistență financiară persoanelor care, în caz contrar, nu ar fi în măsură să urmeze un program de ucenicie sau de formare profesională.¹²²⁶ Aceasta presupune, pe lângă formarea gratuită sau cu costuri reduse, acordarea de asistență sub formă de subvenții, alocații sau alte aranjamente, dacă este necesar.¹²²⁷ Toate aspectele cu privire la asistența financiară sunt reglementate de articolul 10 alin. (5), inclusiv alocațiile pentru programele de formare profesională în contextul politicii privind piața muncii.¹²²⁸ Statele părți trebuie să ofere asistență financiară fie universal, fie sub rezerva unei verificări a mijloacelor de trai, fie acordată în funcție de merit.¹²²⁹ În orice caz, asistența trebuie să fie disponibilă cel puțin pentru cei care au nevoie și trebuie să fie adecvată.¹²³⁰ Aceasta poate consta în burse sau împrumuturi la rate preferențiale ale dobânzii.¹²³¹ Numărul de beneficiari și valoarea asistenței financiare sunt, de asemenea, luate în considerare pentru evaluarea respectării acestei dispoziții.¹²³²

Tratamentul egal în ceea ce privește asistența financiară trebuie să fie garantat celor care nu sunt cetățeni, pe baza condițiilor menționate la alineatul 1.¹²³³

iii. includerea în programul normal de lucru a timpului consacrat cursurilor suplimentare de formare urmate de lucrător pe durata angajării la cererea patronului său;

Timpul consacrat cursurilor suplimentare de formare la cererea patronului trebuie să fie inclus în programul normal de lucru.¹²³⁴ Formarea suplimentară înseamnă orice fel de formare care poate fi utilă în ceea ce privește ocupația curentă a lucrătorilor și care are ca scop creșterea competențelor acestora.¹²³⁵ Aceasta nu implică nicio formare anterioară.¹²³⁶ Termenul „pe durata angajării” înseamnă că lucrătorul trebuie să se afle, în prezent, într-o relație de muncă cu patronul care impune formarea.¹²³⁷

1221 Concluziile 2020, Malta

1222 Concluziile XVI-2 (2004), Regatul Unit

1223 Concluziile XVI-2 (2004), Regatul Unit

1224 Concluziile XVI-2 (2004), Regatul Unit

1225 Concluziile 2020, Andorra

1226 Concluziile XIII-1 (1993), Turcia

1227 Concluziile XIII-1 (1993), Turcia

1228 Concluziile 2016, Italia

1229 Concluziile XIX-1 (2008), Turcia

1230 Concluziile XIX-1 (2008), Turcia

1231 Concluziile 2016, Italia

1232 Concluziile 2016, Italia; Concluziile XIV-2 (1998), Irlanda

1233 Concluziile 2003, Slovenia

1234 Concluziile 2020, Turcia

1235 Concluziile 2020, Turcia

1236 Concluziile 2020, Turcia

1237 Concluziile 2020, Turcia

iv. garantarea, printr-un control corespunzător, în consultare cu organizațiile profesionale ale lucrătorilor și patronilor, eficienței sistemului de ucenicie și a oricărui alt sistem de formare pentru tinerii lucrători și, la modul general, a unei protecții adecvate a tinerilor lucrători.

Statele părți trebuie să își evalueze programele de formare profesională pentru tinerii angajați, inclusiv pe cele de ucenicie.¹²³⁸ În mod special, este necesară participarea organizațiilor profesionale ale lucrătorilor și patronilor la controlul eficacității schemelor de formare.¹²³⁹

ARTICOLUL 11. DREPTUL LA PROTECȚIA SĂNĂTĂȚII

Orice persoană are dreptul de a beneficia de orice măsuri care să-i permită să beneficieze de cel mai înalt nivel posibil de sănătate care poate fi atins.

Dreptul la protecția sănătății garantat la articolul 11 din Cartă completează articolele 2 și 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului - astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului - prin impunerea unei serii de obligații pozitive menite să asigure exercitarea efectivă a acestuia.¹²⁴⁰ Drepturile referitoare la sănătate consacrate în cele două tratate sunt indisolubil conectate, deoarece „demnitatea umană este valoarea fundamentală și chiar nucleul dreptului european pozitiv în materie de drepturi ale omului - fie în temeiul Cartei Sociale Europene, fie în temeiul Convenției Europene a Drepturilor Omului, iar asistența medicală este o condiție prealabilă pentru păstrarea demnității umane”.¹²⁴¹

Dreptul la protecția sănătății trebuie protejat nu doar teoretic, ci și în practică. Punerea în aplicare a Cartei necesită ca statele părți să ia nu numai măsuri juridice, ci și acțiuni practice, care să pună la dispoziție resursele și procedurile operaționale necesare pentru a conferi un efect deplin drepturilor specificate în Cartă.¹²⁴²

Respectarea integrității fizice și psihologice face parte integrantă din drepturile la protecția sănătății garantate de articolul 11.¹²⁴³

Art. 11 alin. (1): În vederea exercitării efective a dreptului la protecția sănătății, părțile se angajează să ia, fie direct, fie în cooperare cu organizații publice și private, măsuri corespunzătoare, care vizează în special să elimine, în măsura în care este posibil, cauzele unei sănătăți deficiente.

Dreptul la cel mai înalt nivel de sănătate posibil

Articolul 11 consacră dreptul la cel mai înalt nivel de sănătate posibil și dreptul de acces la asistență medicală. În conformitate cu articolul 11, sănătatea este o stare de deplină bunăstare fizică, mentală și socială și nu doar absența bolii sau a infirmității, în conformitate cu definiția sănătății din Constituția Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), care a fost acceptată de toate statele părți la Cartă.¹²⁴⁴

Articolul 11 impune o serie de obligații pozitive și negative.¹²⁴⁵ Titlul articolului - „Dreptul la protecția sănătății” - arată, în mod clar, că obligațiile statelor în temeiul acestei dispoziții nu se limitează doar la asigurarea exercitării dreptului de a beneficia de orice măsuri pozitive și proactive ale statului care să permită exercitarea celui mai înalt standard posibil de sănătate care poate fi atins (cum ar fi asigurarea accesului egal la asistență medicală de calitate). De asemenea, obligațiile statelor nu se limitează nici la luarea acelor măsuri evidențiate la articolul 11 din Cartă. Mai degrabă, noțiunea de protecție a sănătății încorporează obligația ca statul să se abțină de la a interveni direct sau indirect în exercitarea dreptului la sănătate. În acest context, noțiunea se referă la definiția sănătății citată mai sus.¹²⁴⁶

¹²³⁸ Concluziile 2020, Lituania

¹²³⁹ Concluziile XIV-2 (1998), Regatul Unit

¹²⁴⁰ Concluziile 2005 Declarația de interpretare privind articolul 11

¹²⁴¹ Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului (FIDO) împotriva Franței, Plângerea nr. 14/2003, decizia pe fond din 3 noiembrie 2004, alin. (31)

¹²⁴² Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie, 21 aprilie 2020

¹²⁴³ Cauza *Transgender Europe și ILGA Europe împotriva Republicii Cehe*, Plângerea nr. 117/2015, decizia pe fond din 15 mai 2018, alin. (74)

¹²⁴⁴ cauza *Transgender Europe și ILGA Europe împotriva Republicii Cehe*, Plângerea nr. 117/2015, decizia pe fond din 15 mai 2018, alin. (71)

¹²⁴⁵ cauza *Transgender Europe și ILGA Europe împotriva Republicii Cehe*, Plângerea nr. 117/2015, decizia pe fond din 15 mai 2018, alin. (79)

¹²⁴⁶ cauza *Transgender Europe și ILGA Europe împotriva Republicii Cehe*, Plângerea nr. 117/2015, decizia pe fond din 15 mai 2018, alin. (79)

Această interpretare a articolului 11 este în concordanță cu protecția juridică oferită de alte dispoziții internaționale importante privind drepturile omului cu privire la sănătate.¹²⁴⁷

Statele părți trebuie să asigure cea mai bună stare de sănătate posibilă pentru populație în conformitate cu cunoștințele existente. Politicile de sănătate publică trebuie să asigure măsuri speciale pentru a proteja sănătatea mamelor, a copiilor și a persoanelor în vârstă.¹²⁴⁸

Sistemele de sănătate trebuie să răspundă, în mod corespunzător, la riscurile de sănătate care pot fi evitate, adică cele care pot fi controlate prin acțiunea umană.¹²⁴⁹ Principalii indicatori sunt speranța de viață și principalele cauze de deces. Acești indicatori trebuie să arate o îmbunătățire și să nu fie prea mult în urma mediei europene.¹²⁵⁰

Mortalitatea infantilă și maternă sunt buni indicatori ai modului în care funcționează sistemul general de sănătate al unei anumite țări.¹²⁵¹ Acestea sunt riscuri care pot fi evitate și trebuie luate toate măsurile, în special în sistemele de sănătate foarte dezvoltate, pentru a reduce aceste rate la un nivel cât mai apropiat de zero.¹²⁵² O problemă recurentă de neconformitate în cadrul acestei dispoziții sunt ratele ridicate ale mortalității infantile și materne din mai multe țări, care, atunci când sunt examinate împreună cu alți indicatori de sănătate de bază, indică deficiențe ale sistemului de sănătate.¹²⁵³

Printre riscurile ce trebuie evitate se numără și cele care rezultă din amenințările mediului înconjurător. Articolul 11 alin. (1) garantează dreptul la un mediu sănătos.¹²⁵⁴

Orice tip de tratament medical care nu este necesar poate fi considerat ca fiind contrar articolului 11, dacă obținerea accesului la un alt drept este condiționată de efectuarea acestuia.¹²⁵⁵

Dreptul de acces la asistență medicală

Dreptul la protecția sănătății include dreptul de acces la asistență medicală, iar accesul la asistență medicală trebuie să fie asigurat tuturor, fără discriminare.¹²⁵⁶ Acest lucru implică faptul că asistența medicală trebuie să fie eficientă și accesibilă tuturor, iar grupurile vulnerabile care prezintă un risc deosebit de ridicat, cum ar fi persoanele fără adăpost, persoanele care trăiesc în sărăcie, persoanele în vârstă, persoanele cu dizabilități, persoanele care trăiesc în instituții, persoanele deținute în penitenciare și persoanele aflate în situație de migrare ilegală trebuie să fie protejate, în mod adecvat.¹²⁵⁷

Restricțiile privind aplicarea articolului 11 nu pot avea ca rezultat împiedicarea exercitării dreptului la sănătate al grupurilor defavorizate. Această abordare necesită o interpretare strictă a modului în care se aplică domeniul de aplicare personal al Cartei în coroborare cu articolul 11 privind dreptul la protecția sănătății, în special cu primul paragraf al acestuia privind accesul la asistență medicală.¹²⁵⁸

În conformitate cu alineatul (1) din Anexă, persoanele vizate de articolele 1-17 și 20-31 din Cartă nu includ străinii decât în măsura în care aceștia sunt cetățeni ai altor părți, care își au reședința legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul părții respective.

Restrângerea sferei de aplicare personale nu trebuie interpretată în așa fel încât să priveze migranții aflați în situație ilegală de protecția celor mai elementare drepturi care le revin, consacrate în Cartă și nici să aducă atingere drepturilor lor fundamentale, cum ar fi dreptul la viață, la integritate fizică sau la demnitate umană.¹²⁵⁹

1247 cauza [Transgender Europe și ILGA Europe împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 117/2015, decizia pe fond din 15 mai 2018, alin. (79)

1248 [Concluziile I \(1969\)](#), Declarația de interpretare privind articolul 11

1249 [Concluziile XV-2 \(2001\)](#), Danemarca

1250 [Concluziile 2005](#), Lituania

1251 [Concluziile 2003](#), România

1252 [Concluziile 2003](#), Franța

1253 [Concluziile 2013](#), Ucraina

1254 [Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006 alin. (194)- (195), alin. (202)

1255 [Cauza Transgender Europe și ILGA Europe împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 117/2015, decizia pe fond din 15 mai 2018, alin. (80)

1256 [Cauza Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (218)

1257 [Cauza Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (218)

1258 [Concluziile 2005 Declarația de interpretare privind articolul 11](#)

1259 [Cauza Defence for Children International \(DCI\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 69/2011, decizie pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (28)

O legislație sau o practică care refuză dreptul la asistență medicală cetățenilor străini, pe teritoriul unui stat parte, chiar dacă aceștia se află acolo în mod ilegal, este contrară Cartei.¹²⁶⁰

Asigurarea unui adăpost și a unei locuințe adecvate pentru copiii migranți este o condiție prealabilă minimă pentru a încerca înlăturarea cauzelor problemelor de sănătate ale acestor minori (inclusiv boli epidemice, endemice sau de altă natură).¹²⁶¹

Neasigurarea unei locuințe adecvate și a unor îngrijiri medicale suficiente copiilor migranți însoțiți și neînsoțiți, cu consecința că unii dintre acești copii sunt forțați să trăiască pe străzi sau sunt ținuți în detenție în regim de „custodie de protecție”, încalcă articolul 11 alin. (1) și (3) din Cartă.¹²⁶²

Comitetul a subliniat importanța unui control medical și a unui sprijin psihosocial eficient al copiilor migranți și solicitanți de azil, la sosire.¹²⁶³ Acest control este indispensabil pentru identificarea copiilor cu probleme de sănătate, inclusiv probleme de sănătate mintală și boli transmisibile.¹²⁶⁴ Un deficit de medici și de personal medical în cadrul centrelor de primire duce la întâzieri în evaluarea medicală și psihosocială a copiilor, cu riscul ca problemele de sănătate care rezultă din condițiile de viață precare ce predomină în centrele respective sau din transmiterea de boli să rămână nedetectate și să apară mai târziu.¹²⁶⁵

Limba nu poate fi o barieră în calea accesului la servicii medicale adecvate.¹²⁶⁶ Dreptul de acces la îngrijiri impune:

- ▶ costul asistenței medicale să fie suportat, cel puțin parțial, de către întreaga comunitate;¹²⁶⁷
- ▶ costul asistenței medicale nu trebuie să reprezinte o povară excesiv de grea pentru persoana în cauză. Plățile suportate direct de persoană nu trebuie să reprezinte principala sursă de finanțare a sistemului de sănătate.¹²⁶⁸ Trebuie luate măsuri pentru a reduce povara financiară asupra pacienților care provin din cele mai defavorizate segmente ale comunității;¹²⁶⁹
- ▶ condițiile care guvernează accesul la îngrijiri trebuie să ia în considerare Recomandarea 1626 (2003) a Adunării Parlamentare privind „reforma sistemelor de sănătate din Europa: reconcilierea echității, calității și eficienței”, care invită statele membre să ia în considerare, ca principal criteriu pentru a judeca succesul reformelor sistemelor de sănătate, accesul efectiv la îngrijiri de sănătate pentru toți, fără discriminare, ca un drept fundamental al omului.¹²⁷⁰
- ▶ dispozițiile privind accesul la asistență medicală nu trebuie să conducă la întâzieri inutile în asigurarea acesteia. Gestionarea listelor de așteptare și a timpului de așteptare în asistența medicală este analizată prin prisma Recomandării (99)21 a Comitetului de Miniștri privind criteriile pentru o astfel de gestionare. Accesul la tratament trebuie să se bazeze pe criterii transparente, convenite la nivel național, ținând seama de riscul de deteriorare, fie a stării clinice, fie a calității vieții;¹²⁷¹
- ▶ numărul de profesioniști din domeniul sănătății și echipamentele trebuie să fie corespunzător. În cazul spitalelor, trebuie să se urmărească atingerea obiectivului stabilit de OMS pentru țările în curs de dezvoltare, de 3 paturi la mia de locuitori.¹²⁷² O densitate foarte scăzută a paturilor de spital, combinată cu listele de așteptare, ar putea constitui un obstacol în calea accesului la îngrijirea

1260 Cauza [Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului \(FIDO\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 14/2003, decizie pe fond din 3 noiembrie 2004, alin. (32)

1261 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (221)

1262 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (230)

1263 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (227)

1264 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (227)

1265 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (227)

1266 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 151/2017, decizia pe fond din 5 decembrie 2018, alin. (80)

1267 [Concluziile I \(1969\), Declarația de interpretare privind articolul 11; Concluziile XV-2 \(2001\), Anexă, Cipru](#)

1268 [Concluziile 2013, Georgia](#)

1269 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Portugalia](#)

1270 [Concluziile 2005 Declarația de interpretare privind articolul 11](#)

1271 [Concluziile XV-2 \(2001\), Regatul Unit; Concluziile XX-2 \(2013\), Polonia](#)

1272 [Concluziile XV-2 \(2001\), Anexă, Turcia](#)

sănătății pentru cel mai mare număr posibil de persoane.¹²⁷³ Condițiile de ședere în spital, inclusiv în spitalele de psihiatrie, trebuie să fie satisfăcătoare și compatibile cu demnitatea umană.¹²⁷⁴

- ▶ Autoritățile statelor au responsabilitatea de a sprijini persoanele al căror grad de excludere, experiență anterioară și statut social le plasează într-o situație în care s-ar putea să nu aibă mijloacele necesare în vederea identificării remediilor, pentru a depăși barierele astfel încât să își poată afirma, în mod efectiv, drepturile.¹²⁷⁵

În timpul unei pandemii:

- ▶ Îngrijirea sănătății trebuie să fie eficientă și la îndemâna tuturor, iar statele trebuie să se asigure că grupurile cu risc deosebit de ridicat, cum ar fi persoanele fără adăpost, persoanele care trăiesc în sărăcie, persoanele în vârstă, persoanele cu dizabilități, persoanele care trăiesc în instituții, persoanele deținute în închisori și persoanele cu un statut de migrație ilegal sunt protejate, în mod adecvat, de măsurile de îngrijire a sănătății puse în aplicare.¹²⁷⁶
- ▶ Echitatea în materie de sănătate, astfel cum este definită de Organizația Mondială a Sănătății (OMS), trebuie să fie obiectivul: mai exact, absența diferențelor evitabile, nedrepte sau remediabile între grupuri de persoane, indiferent dacă aceste grupuri sunt definite din punct de vedere social, economic, demografic sau geografic sau prin alte mijloace de clasificare.¹²⁷⁷
- ▶ Statele părți trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a-i trata pe cei care se îmbolnăvesc, inclusiv să asigure disponibilitatea unui număr suficient de paturi de spital, unități de terapie intensivă și echipamente. Trebuie să se ia toate măsurile posibile pentru a se asigura că este mobilizat un număr adecvat de profesioniști din domeniul sănătății și că condițiile de muncă ale acestora sunt igienice și sigure (a se vedea, de asemenea, articolul 3 din Cartă). Aceasta include furnizarea echipamentului individual de protecție necesar.¹²⁷⁸

Ca parte a obligațiilor pozitive care decurg din dreptul la protecția sănătății, statele părți trebuie să furnizeze îngrijiri adecvate și la timp, fără discriminare, inclusiv servicii privind sănătatea sexuală și reproductivă. În consecință, un sistem de asistență medicală care nu prevede nevoile specifice de sănătate ale femeilor nu va fi în conformitate cu articolul 11 sau cu articolul E din Cartă coroborat cu articolul 11.¹²⁷⁹

În plus, Comitetul consideră că orice tratament medical fără consimțământ în cunoștință de cauză, constituie o problemă în temeiul articolului 11 din Carta din 1961. Consimțământul în cunoștință de cauză a fost definit de către Raportorul special al ONU privind dreptul oricărei persoane de a se bucura de cel mai înalt standard posibil de sănătate fizică și mentală (Raportorul special al ONU privind dreptul oricărei persoane de a se bucura de cel mai înalt nivel posibil de sănătate fizică și mentală, raport 2009, 1 august 2009, A/64/272), după cum urmează: „consimțământul în cunoștință de cauză nu este o simplă acceptare a unei intervenții medicale, ci o decizie voluntară și suficient de informată, care protejează dreptul pacientului de a fi implicat în procesul de luare a deciziilor medicale și care atribuie îndatoriri și obligații asociate furnizorilor de servicii medicale. Justificările sale normative etice și juridice decurg din promovarea autonomiei pacientului, a autodeterminării, a integrității corporale și a bunăstării.”¹²⁸⁰

Comitetul consideră (luând în considerare, în special, Convenția Consiliului Europei privind drepturile omului și biomedicina (Convenția de la Oviedo) din 1997 și poziția bine stabilită a altor organisme de protecție a drepturilor omului) că orice tratament medical, fără consimțământul liber și informat (sub rezerva unor excepții stricte), nu poate fi compatibil cu integritatea fizică și, în mod necesar, cu dreptul la protecția sănătății. Tratamentul medical fără consimțământul liber în cunoștință de cauză încalcă integritatea fizică și psihologică și, în anumite cazuri, poate fi dăunător, atât pentru sănătatea fizică, cât și cea psihologică. Garantarea consimțământului liber este fundamentală pentru exercitarea dreptului la

1273 [Concluziile XV-2 \(2001\), Danemarca](#)

1274 [Concluziile 2005 Declarația de interpretare privind articolul 11; Concluziile 2005, România](#)

1275 [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 151/2017, decizia pe fond din 5 decembrie 2018, alin. (84)

1276 [Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie](#), 21 aprilie 2020

1277 [Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie](#), 21 aprilie 2020

1278 [Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie](#), 21 aprilie 2020

1279 [Federația Internațională de Planificare a Familiei - Rețeaua Europeană \(IPPF EN\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 87/2012, decizia pe fond din 10 septembrie 2013, alin. (66); a se vedea, de asemenea, [Confederazione Generale Italiana del Lavoro \(CGIL\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 91/2013, decizia pe fond din 12 octombrie 2015, alin. (162) și (190)

1280 [Cauza Transgender Europe și ILGA Europe împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 117/2015, decizia pe fond din 15 mai 2018, alin. (81)

sănătate și face parte integrantă din autonomia și demnitatea umană și din obligația de a proteja dreptul la sănătate.¹²⁸¹

În ceea ce privește avortul, odată ce statele părți introduc dispoziții legale care permit avortul în anumite situații, acestea sunt obligate să își organizeze sistemul de servicii de sănătate, astfel încât să se asigure că exercitarea efectivă a libertății de conștiință de către profesioniștii din domeniul sănătății într-un context profesional nu împiedică pacientele să obțină accesul la serviciile la care au dreptul legal în conformitate cu legislația aplicabilă.¹²⁸²

Statele părți se bucură de o marjă largă de apreciere pentru a decide când începe viața. Prin urmare, revine fiecărui stat parte să stabilească, în cadrul acestei marje de apreciere, măsura în care fătul are dreptul la sănătate.¹²⁸³

În plus, articolul 11 nu impune statelor părți o obligație pozitivă de a prevedea dreptul la obiecție de conștiință pentru personalul medical.¹²⁸⁴

Art. 11 alin. (2): În vederea exercitării efective a dreptului la ocrotirea sănătății, părțile se angajează să ia, fie direct, fie în cooperare cu organizațiile publice și private, măsuri corespunzătoare, care vizează în special să prevadă servicii de consultare și de educare în ceea ce privește ameliorarea sănătății și dezvoltarea simțului responsabilității individuale în materie de sănătate.

Există două obligații în temeiul acestei dispoziții:

Educația și creșterea gradului de conștientizare

Politica de sănătate publică trebuie să urmărească ameliorarea sănătății publice în conformitate cu obiectivele stabilite de OMS. Normele naționale trebuie să prevadă informarea, educarea și participarea publicului. Statele părți trebuie să demonstreze că pun în aplicare o politică eficientă de educație în domeniul sănătății publice, atât pentru populația generală, cât și pentru grupurile de populație afectate de probleme specifice de sănătate. Aceasta include educația privind mediul de viață sănătos, după caz.¹²⁸⁵

Informarea publicului, în special prin campanii de creștere a gradului de conștientizare, trebuie să constituie o prioritate în domeniul sănătății publice. Amploarea precisă a acestor activități poate varia în funcție de natura problemelor de sănătate publică din țările în cauză.¹²⁸⁶ Trebuie introduse măsuri de prevenire a activităților dăunătoare pentru sănătate, cum ar fi fumatul, alcoolul și drogurile, și de dezvoltare a unui simț al responsabilității individuale, inclusiv aspecte precum o alimentație sănătoasă, sexualitate și mediu înconjurător.¹²⁸⁷

În cazul unei pandemii, statele părți trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a educa populația cu privire la riscurile pe care le prezintă boala în cauză. Acest lucru presupune desfășurarea unor programe de creștere a gradului de conștientizare a publicului, astfel încât populația să fie informată cu privire la modul de atenuare a riscurilor de contagiare și la modul de accesare a serviciilor de îngrijire a sănătății, dacă este necesar.¹²⁸⁸

Educația pentru sănătate trebuie să se desfășoare pe tot parcursul școlarizării și să facă parte din programele școlare.¹²⁸⁹ După familie, școala este cel mai potrivit cadru pentru educația pentru sănătate, deoarece scopul general al educației este de a transmite cunoștințele și competențele necesare pentru

1281 Cauza [Transgender Europe și ILGA Europe împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 117/2015, decizia pe fond din 15 mai 2018, alin. (82)

1282 Cauza [Federația Internațională de Planificare a Familiei - Rețeaua Europeană \(IPPF EN\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 87/2012, decizia pe fond din 10 septembrie 2013, alin. (69); a se vedea, de asemenea, cauza [Confederazione Generale Italiana del Lavoro \(CGIL\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 91/2013, decizia pe fond din 12 octombrie 2015, alin. (166)-(167)

1283 Cauza [Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa \(FAFCE\) împotriva Suediei](#), Plângerea nr. 99/2013, decizia pe fond din 17 martie 2015, alin. (73)

1284 Cauza [Federația Asociațiilor Familiei Catolice din Europa \(FAFCE\) împotriva Suediei](#), Plângerea nr. 99/2013, decizia pe fond din 17 martie 2015, alin. (71)

1285 Cauza [Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006 alin. (216) și (219)

1286 [Concluziile 2007, Albania](#)

1287 Cauza [Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului \(INTERIGHTS\) împotriva Croației](#), Plângerea nr. 45/2007, decizia pe fond din 30 martie 2009, alin. (43)

1288 [Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie](#), 21 aprilie 2020 1289 [Concluziile 2007, Albania](#)

1289 [Concluziile 2007, Albania](#)

viață. În acest sens, se ia în considerare Recomandarea nr. R(88)7 a Comitetului de Miniștri privind educația pentru sănătate în școli și rolul și formarea cadrelor didactice.¹²⁹⁰

Educația pentru sănătate în școală trebuie să fie asigurată pe întreaga perioadă de școlarizare și să cuprindă următoarele subiecte: prevenirea fumatului și a abuzului de alcool, educația pentru sănătate sexuală și reproductivă, în special în ceea ce privește prevenirea bolilor cu transmitere sexuală și a SIDA, siguranța rutieră și promovarea unor obiceiuri alimentare sănătoase.¹²⁹¹

Educația pentru sănătate sexuală și reproductivă este considerată un proces care vizează dezvoltarea capacității copiilor și tinerilor de a-și înțelege sexualitatea în dimensiunile sale biologice, psihologice, socio-culturale și reproductive, ceea ce le va permite să ia decizii responsabile în ceea ce privește comportamentul pentru sănătatea sexuală și reproductivă.¹²⁹²

Este recunoscut faptul că normele culturale și religia, structurile sociale, mediile școlare și factorii economici variază în Europa și afectează conținutul și furnizarea educației în materie de sănătate sexuală și reproductivă. Cu toate acestea, pornind de la ipoteza de bază și larg acceptată că educația în școli poate fi eficientă în reducerea comportamentelor sexuale riscante, statele părți trebuie să se asigure că:

- ▶ educația în materie de sănătate sexuală și reproductivă face parte din programa școlară obișnuită;
- ▶ educația furnizată este adecvată din punct de vedere cantitativ, adică în ceea ce privește timpul și alte resurse care îi sunt consacrate (cadre didactice, pregătirea cadrelor didactice, materiale didactice etc.);
- ▶ forma și fondul educației, inclusiv programele de învățământ și metodele de predare, sunt relevante, adecvate din punct de vedere cultural și de o calitate suficientă, în special, că sunt obiective, se bazează pe dovezi științifice actuale și nu implică cenzura, reținerea sau denaturarea intenționată a informațiilor, de exemplu în ceea ce privește contracepția și diferitele mijloace de menținere a sănătății sexuale și reproductive;
- ▶ există o procedură de monitorizare și evaluare a educației în vederea îndeplinirii efective a cerințelor de mai sus.¹²⁹³

Obligațiile prevăzute la articolul 11 alin. (2), astfel cum au fost definite mai sus, nu afectează drepturile părinților de a-și informa și a-și consilia copiii, de a-și exercita față de copiii lor funcțiile parentale naturale ca educatori sau de a-și îndruma copiii pe o cale conformă cu propriile convingeri religioase sau filozofice ale părinților (a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cauza Kjeldsen, Busk Madsen și Pedersen împotriva Danemarcei, Hotărârea din 7 decembrie 1976).¹²⁹⁴

Consultații și screening efectuate de medic

Trebuie să existe consultații și screening efectuate de medic, în mod gratuit și periodic, pentru femeile însărcinate și copii, în întreaga țară.¹²⁹⁵

Trebuie să se efectueze controale medicale gratuite pe toată perioada școlarizării. Evaluarea conformității ia în considerare frecvența examinărilor medicale școlare, obiectivele acestora, proporția de elevi în cauză și nivelul de personal.¹²⁹⁶

Trebuie să existe un screening, de preferință sistematic, pentru toate bolile care constituie principalele cauze de deces.¹²⁹⁷ În cazurile în care acesta s-a dovedit a fi un mijloc eficient de prevenție, screening-ul trebuie utilizat la nivel maxim.¹²⁹⁸

1290 [Concluziile 2007, Albania](#)

1291 [Concluziile 2007, Albania](#)

1292 Cauza [Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului \(INTERIGHTS\) împotriva Croației](#), Plângerea nr. 45/2007, decizia pe fond din 30 martie 2009, alin. (46)

1293 Cauza [Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului \(INTERIGHTS\) împotriva Croației](#), Plângerea nr. 45/2007, decizia pe fond din 30 martie 2009, alin. (47)

1294 Cauza [Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului \(INTERIGHTS\) împotriva Croației](#), Plângerea nr. 45/2007, decizia pe fond din 30 martie 2009, alin. (50)

1295 [Concluziile 2005, Republica Moldova](#)

1296 [Concluziile XV-2 \(2001\), Franța](#)

1297 [Concluziile 2005, Republica Moldova](#)

1298 [Concluziile XV-2 \(2001\), Belgia](#)

Art. 11 alin. (3): În vederea exercitării efective a dreptului la protecția sănătății, părțile se angajează să ia, fie direct, fie în cooperare cu organizații publice și private, măsuri corespunzătoare, care vizează în special să prevină, în măsura în care este posibil, bolile epidemice, endemice și alte boli, precum și accidente.

Principiul precauției

În ceea ce privește măsurile de prevenire, statele părți trebuie să aplice principiul precauției: atunci când o evaluare științifică preliminară indică faptul că există motive rezonabile de îngrijorare cu privire la efectele potențial periculoase pentru sănătatea umană, statul trebuie să ia măsuri de precauție compatibile cu nivelul ridicat de protecție prevăzut la articolul 11, pentru a preveni acele efecte potențial periculoase.¹²⁹⁹

Astfel de măsuri pot include testarea și depistarea, distanțarea fizică și autoizolarea, furnizarea de măști și dezinfectanți adecvați, precum și impunerea unor măsuri de carantină și restricții de deplasare a persoanelor. Toate aceste măsuri trebuie să fie concepute și puse în aplicare ținând cont de stadiul actual al cunoștințelor științifice și în conformitate cu standardele relevante privind drepturile omului.¹³⁰⁰ Măsurile necesare trebuie să respecte nu numai obligația de a proteja dreptul la ocrotirea sănătății în conformitate cu articolul 11, ci și alte obligații din Cartă referitoare la sănătate, inclusiv obligații privind dreptul lucrătorilor la securitate și la igiena muncii (articolul 3), dreptul persoanelor care au nevoie de asistență socială și medicală (articolul 13), dreptul persoanelor în vârstă la protecție și îngrijirea sănătății (articolul 23), dreptul copiilor și al tinerilor la protecție și îngrijirea sănătății (articolul 7 alin. (9)-(10) și articolul 17 alin. (1)).¹³⁰¹

În plus, aceste măsuri trebuie luate în cel mai scurt timp posibil, cu utilizarea maximă a resurselor financiare, tehnice și umane disponibile și prin toate mijloacele adecvate. În perioadele de pandemie, aceste mijloace trebuie să aibă un caracter atât național, cât și internațional, inclusiv asistență și cooperare internaționale.¹³⁰² În plus, statele părți trebuie să fie deosebit de atente la impactul pe care alegerile lor îl vor avea asupra grupurilor cu vulnerabilități sporite, precum și asupra altor persoane afectate, inclusiv, în mod special, asupra familiilor acestora, asupra cărora cade cea mai grea povară în cazul unor deficiențe instituționale.¹³⁰³

În cele din urmă, statele părți trebuie să ia măsuri specifice și orientate pentru a asigura exercitarea dreptului la protecția sănătății celor a căror muncă (formală sau informală) îi expune unui risc special de infectare.¹³⁰⁴

Mediu sănătos

În temeiul Cartei, depășirea poluării este un obiectiv care trebuie atins, în mod treptat. Cu toate acestea, statele părți trebuie să se străduiască să atingă acest obiectiv într-un interval de timp rezonabil, demonstrând progrese măsurabile și utilizând, în mod optim, resursele de care dispun.¹³⁰⁵ Măsurile luate de statele părți sunt evaluate în raport cu legislația națională a statelor părți, cu reglementările și cu angajamentele asumate de acestea în raport cu Uniunea Europeană și cu Organizația Națiunilor Unite,¹³⁰⁶ precum și în ceea ce privește modul în care dreptul relevant este aplicat în practică.

¹²⁹⁹ Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie, 21 aprilie 2020; a se vedea, de asemenea, cauza Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului (FIDH) împotriva Greciei, Plângerea nr. 72/2011, decizia pe fond din 23 ianuarie 2013, alin. (150)-(154).

¹³⁰⁰ Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie, 21 aprilie 2020

¹³⁰¹ Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie, 21 aprilie 2020

¹³⁰² Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie, 21 aprilie 2020

¹³⁰³ Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie, 21 aprilie 2020 care citează cauza Asociația Internațională Autism Europa împotriva Franței, Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (53)

¹³⁰⁴ Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie, 21 aprilie 2020

¹³⁰⁵ Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului (MFHR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006 alin. (203) și (205)

¹³⁰⁶ Concluziile XV-2 (2001), Italia

Poluarea aerului

În această privință, garanția unui mediu sănătos impune ca statele părți:

- ▶ să elaboreze și să actualizeze, în mod periodic, legislația și reglementările de mediu suficient de cuprinzătoare;¹³⁰⁷
- ▶ să ia măsuri specifice, cum ar fi modificarea echipamentelor, introducerea unor valori-limită pentru emisii și măsurarea calității aerului, pentru a preveni poluarea aerului la nivel local¹³⁰⁸ și pentru a contribui la reducerea acesteia la nivel global. În cazul poluării globale, controlul emisiilor este evaluat în raport cu obiectivele stabilite pentru punerea în aplicare a Convenției-cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice (CCONUSC) din 9 mai 1992 și a Protocolului de la Kyoto la CCONUSC din 11 decembrie 1997;¹³⁰⁹ să se asigure că standardele și normele de mediu sunt aplicate, în mod corespunzător, prin intermediul unor mecanisme de supraveghere adecvate, eficiente și eficiente, adică să cuprindă măsuri care au fost stabilite ca fiind suficient de descurajatoare și care au un efect direct asupra nivelurilor emisiilor poluante;¹³¹⁰
- ▶ să evalueze riscurile pentru sănătate prin monitorizarea epidemiologică a grupurilor în cauză.¹³¹¹

Gestionarea apei

Pentru a se conforma articolului 11 alin. (3), statele părți trebuie să ia măsuri de prevenire și de protecție în ceea ce privește apa. O situație în care disponibilitatea apei potabile este încă o problemă pentru o proporție semnificativă a populației încalcă Carta.¹³¹²

Pericolele nucleare pentru comunitățile care locuiesc în vecinătatea centralelor nucleare

Limitele de doză trebuie să fie în conformitate cu recomandările din 1990 ale Comisiei Internaționale privind Protecția împotriva Radiațiilor. Evaluarea va varia în funcție de măsura în care producția de energie se bazează pe energia nucleară.¹³¹³

Riscuri privind azbestul

Articolul 11 impune statelor părți să adopte o politică care să interzică utilizarea, producția și vânzarea azbestului și a produselor care îl conțin.¹³¹⁴ De asemenea, trebuie să existe o legislație care să impună proprietarilor de locuințe și clădiri publice să verifice și, dacă este cazul, să îndepărteze orice fel de azbest, precum și să impună întreprinderilor obligații privind eliminarea deșeurilor.¹³¹⁵

Siguranța alimentară

Statele părți trebuie să stabilească standarde naționale de igienă alimentară cu forță juridică, ce țin seama de datele științifice relevante, să instituie și să întrețină mecanisme pentru monitorizarea respectării acestor standarde de-a lungul întregului lanț alimentară, să elaboreze, să pună în aplicare și să actualizeze, în mod periodic, măsuri sistematice de prevenire, în special prin etichetare, și să monitorizeze apariția bolilor provocate de produse alimentare.¹³¹⁶

1307 Concluziile XV-2 (2001), Anexa, Republica Slovacă

1308 [Cauza Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006 alin. (203)

1309 Concluziile XV-2 (2001), Italia

1310 Cauza [Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006 alin. (203), (209), (210) și (215)

1311 Cauza [Fundația Marangopoulos pentru Drepturile Omului \(MFHR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 30/2005, decizia pe fond din 6 decembrie 2006 alin. (203) și (220)

1312 Concluziile 2013, Georgia

1313 Concluziile XV-2 (2001), Franța ; Concluziile XV-2 (2001), Danemarca

1314 Concluziile XVII-2 (2005), Portugalia

1315 Concluziile XVII-2 (2005), Letonia

1316 Concluziile XV-2 (2001), Anexa, Cipru

Poluarea fonică

Măsurile preventive și de protecție referitoare la poluarea fonică sunt, de asemenea, obligatorii în temeiul articolului 11.

Locuințe

În cazul statelor părți care nu au acceptat articolul 31 (dreptul la locuință) - aplicarea standardelor de sănătate publică în materie de locuințe este obligatorie în temeiul articolului 11.¹³¹⁷

Tutun, alcool și droguri

Măsurile împotriva fumatului sunt deosebit de relevante pentru conformitatea cu articolul 11, deoarece fumatul este o cauză majoră de deces evitabil în țările dezvoltate. OMS a stabilit ca obiectiv pentru țările europene creșterea proporției de nefumători în rândul populației la cel puțin 80% și protejarea nefumătorilor împotriva expunerii involuntare la fumul de tutun.¹³¹⁸ Pentru evaluare sunt luați în considerare indicatorii OMS și Convenția-cadru pentru controlul tutunului.¹³¹⁹

Pentru a fi eficientă, orice politică de prevenire trebuie să limiteze oferta de tutun prin controale asupra producției, distribuției, publicității și prețurilor.¹³²⁰ În mod special, trebuie interzisă vânzarea tutunului către tineri,¹³²¹ la fel ca fumatul în locurile publice,¹³²² inclusiv în mijloacele de transport și publicitatea pe afișe și în presă.¹³²³ Comitetul va evalua eficiența acestor politici pe baza statisticilor privind consumul de tutun.¹³²⁴

Această abordare în ceea ce privește măsurile de prevenire care trebuie adoptate se aplică *mutatis mutandis* și în cazul măsurilor de combatere a alcoolismului și a toxicomaniei.¹³²⁵

Imunizarea și monitorizarea epidemiologică

Statele părți trebuie să pună în aplicare programe de imunizare larg accesibile. Acestea trebuie să mențină rate ridicate de acoperire nu numai pentru a reduce incidența acestor boli, ci și pentru a neutraliza sursa de virus și a atinge astfel obiectivele stabilite de OMS de eradicare a mai multor boli infecțioase.¹³²⁶

Țările trebuie să își demonstreze capacitatea de a face față bolilor infecțioase, cum ar fi măsurile de raportare și notificare a bolilor, tratamentul special pentru bolnavii de SIDA și măsurile de urgență în caz de epidemii.¹³²⁷

Cercetarea în domeniul vaccinurilor trebuie promovată, finanțată, în mod adecvat și coordonată, în mod eficient, la nivelul actorilor publici și privați.¹³²⁸

Accidente

Statele părți trebuie să ia măsuri pentru a preveni accidentele. Principalele tipuri de accidente vizate sunt accidentele rutiere, accidentele domestice, accidentele școlare, accidentele din timpul liber, inclusiv cele provocate de animale,¹³²⁹ și accidentele la locul de muncă. Tendințele privind accidentele la locul de muncă sunt analizate din punctul de vedere al sănătății și securității muncii (articolul 3).

¹³¹⁷ Concluziile XVII-2 (2005), Portugalia

¹³¹⁸ Concluziile XV-2 (2001), Grecia

¹³¹⁹ Concluziile 2013, Malta

¹³²⁰ Concluziile XVII-2 (2005), Malta

¹³²¹ Concluziile XV-2 (2001), Portugalia

¹³²² Concluziile 2013, Andorra

¹³²³ Concluziile XV-2 (2001), Grecia

¹³²⁴ Concluziile XVII-2 (2005), Malta

¹³²⁵ Concluziile XVII-2 (2005), Malta

¹³²⁶ Concluziile XV-2 (2001), Belgia

¹³²⁷ Concluziile XVII-2 (2005), Letonia

¹³²⁸ Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie, 21 aprilie 2020

¹³²⁹ Concluziile 2005, Republica Moldova

ARTICOLUL 12. DREPTUL LA SECURITATE SOCIALĂ

Toți lucrătorii și persoanele aflate în întreținerea acestora au dreptul la securitate socială.

Art. 12 alin. (1): În vederea exercitării efective a dreptului la securitate socială, părțile se angajează să stabilească sau să mențină un regim de securitate socială.

Definiții

Articolul 12 alin. (1) garantează dreptul la securitate socială al lucrătorilor și al persoanelor aflate în întreținerea acestora, inclusiv al celor care desfășoară activități independente.¹³³⁰ Statele părți trebuie să asigure acest drept prin existența unui regim de securitate socială stabilit prin lege și care funcționează în practică.¹³³¹

Este complex să se facă distincția între prestațiile de securitate socială și alte prestații, în special prestațiile de asistență socială. Pentru a face distincția între prestațiile de securitate socială și prestațiile de asistență socială în temeiul articolului 12 și, respectiv, al articolului 13, Comitetul acordă atenție scopului și condițiilor aferente prestației în cauză. În ceea ce privește prestațiile de securitate socială, acestea sunt prestații acordate în cazul apariției unor riscuri sociale, dar acestea nu sunt destinate să compenseze o eventuală stare de necesitate care ar putea rezulta din riscul în sine.¹³³²

Securitatea socială, care include atât regimurile universale, cât și cele profesionale, cuprinde alocații contributive, necontributive și combinate aferente anumitor riscuri.¹³³³

Domeniul de aplicare material și personal

Un sistem de securitate socială există în sensul articolului 12 alin. (1), atunci când îndeplinește următoarele criterii:¹³³⁴

- ▶ **numărul de riscuri acoperite:** sistemul de securitate socială trebuie să acopere riscurile tradiționale și, prin urmare, să asigure următoarele prestații: asistență medicală, indemnizație de boală, indemnizație de șomaj, indemnizație de limită de vârstă, indemnizație pentru accidente de muncă, indemnizație de familie și indemnizație de maternitate.¹³³⁵
- ▶ **domeniul de aplicare personal:** sistemul de securitate socială trebuie să acopere un procent semnificativ din populație în ceea ce privește asigurarea de sănătate și prestațiile familiale.¹³³⁶ Asigurarea medicală trebuie să se extindă dincolo de relațiile de muncă.¹³³⁷ Sistemul trebuie să acopere un procent semnificativ din populația activă în ceea ce privește prestațiile de înlocuire a veniturilor, cum ar fi prestațiile de boală, de maternitate și de șomaj, pensiile și prestațiile pentru accidente de muncă sau boli profesionale.¹³³⁸
- ▶ **finanțare:** sistemul de securitate socială trebuie să fie finanțat, în mod colectiv, ceea ce înseamnă că este finanțat prin contribuții ale patronilor și lucrătorilor și/sau de la bugetul de stat. Atunci când sistemul este finanțat prin impozitare, acoperirea asigurată de acesta în ceea ce privește persoanele protejate trebuie să se bazeze pe principiul nediscriminării, fără a aduce atingere condițiilor de acordare a drepturilor (verificarea mijloacelor de trai etc.).¹³³⁹

Principiul finanțării colective [adică, finanțat prin contribuțiile patronilor și lucrătorilor și/sau de la bugetul de stat]¹³⁴⁰ este o caracteristică fundamentală a unui sistem de securitate socială, astfel cum este prevăzut la articolul 12, deoarece asigură repartizarea sarcinii riscurilor între membrii comunității, inclusiv între

1330 Concluziile XIV-1 (1998), Irlanda

1331 Concluziile 2017, Bosnia și Herțegovina

1332 Declarația de interpretare privind articolele 12 și 13, Concluziile XIII-4

1333 Concluziile 2017, Georgia

1334 Concluziile XVI-1 (2002) Declarația de interpretare privind articolul 12

1335 Concluziile 2006, Bulgaria

1336 Concluziile 2017, Georgia

1337 Concluziile 2017, Georgia

1338 Concluziile 2017, Turcia

1339 Cauza *Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei*, Plângerea nr. 88/2012, decizia pe fond, 9 septembrie 2014, alin. (58), care citează Concluziile XVIII-1 (2006), Olanda, articolul 12 alin. (1)

1340 Cauza *Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei*, Plângerea nr. 88/2012, decizia pe fond, 9 septembrie 2014, alin. (58), care citează Concluziile XVIII-1 (2006), Olanda, articolul 12 alin. (1)

patroni, într-un mod echitabil și adecvat din punct de vedere economic și contribuie la evitarea discriminării categoriilor vulnerabile de lucrători.¹³⁴¹

Caracterul adecvat al prestațiilor de securitate socială

Un regim de securitate socială trebuie să garanteze un drept efectiv la securitate socială în ceea ce privește prestațiile furnizate în cadrul fiecărei ramuri a regimului respectiv.¹³⁴²

În conformitate cu articolul 12 alin. (1), atunci când prestațiile se acordă pentru înlocuirea venitului, nivelul prestațiilor trebuie să fie astfel încât să fie în proporție rezonabilă cu venitul anterior și nu trebuie să se situeze sub pragul de sărăcie definit ca fiind 50% din venitul mediu echivalat.¹³⁴³ Comitetul calculează acest lucru pe baza valorii pragului Eurostat de risc de sărăcie.¹³⁴⁴ Cu toate acestea, în cazul în care o prestație de înlocuire a venitului se situează între 40 % și 50 % din venitul mediu echivalat, vor fi luate în considerare și alte prestații, dacă este cazul.¹³⁴⁵ În cazul în care nivelul minim al unei prestații de înlocuire a venitului scade sub 40 % din venitul mediu echivalat (sau indicatorul pragului de sărăcie), agregarea acestuia cu alte prestații nu poate aduce situația în conformitate.¹³⁴⁶

Prestațiile de șomaj trebuie să îndeplinească, de asemenea, condiții specifice pentru a fi în conformitate cu articolul 12 alin. (1):

- ▶ Plata acestora trebuie să se întindă pe o perioadă rezonabilă.¹³⁴⁷
- ▶ Trebuie să existe o perioadă inițială rezonabilă în timpul căreia un șomer poate refuza un loc de muncă sau o ofertă de formare, care nu corespunde competențelor sale anterioare, fără a-și pierde prestațiile de șomaj. Aceasta echivalează cu o discriminare în sensul articolului E (starea de sănătate).¹³⁴⁸

În ceea ce privește prestațiile de maternitate și de familie, deși existența ramurilor de maternitate și de familie ale sistemului de securitate socială este luată în considerare în sensul articolului 12 alin. (1), domeniul de aplicare și nivelul acestor prestații sunt evaluate în conformitate cu articolul 8¹³⁴⁹ și, respectiv, articolul 16.^{1350, 1351} În mod similar, în evaluarea conformității statului parte cu articolul 12 alin. (1), Comitetul se referă la evaluarea efectuată în temeiul articolului 23, în ceea ce privește prestațiile pentru limită de vârstă și la evaluarea efectuată în temeiul articolului 13 alin. (1), în ceea ce privește prestațiile de asistență socială. În acest sens, Comitetul a considerat că o concluzie de neconformitate în temeiul articolului 23, din cauza nivelului inadecvat al pensiilor pentru limită de vârstă, ar fi menționată în temeiul articolului 12 alin. (1), dar nu ar atrage după sine o constatare de neconformitate din același motiv.¹³⁵²

Art. 12 alin. (2): În vederea exercitării efective a dreptului la securitate socială, părțile se angajează să mențină regimul de securitate socială la un nivel satisfăcător, cel puțin egal cu cel necesar pentru ratificarea Codului european de securitate socială.

Articolul 12 alin. (2) obligă statele părți să mențină un regim de securitate socială cel puțin egal cu cel necesar în scopul ratificării Codului european de securitate socială. Codul european de securitate socială impune acceptarea unui număr mai mare de părți decât Convenția nr. 102 a OIM; șase dintre Părțile II-X trebuie acceptate, anumite ramuri contează ca mai multe: Partea a II-a (îngrijiri medicale) contează ca două părți, iar Partea a V-a (prestații de bătrânețe) contează ca trei.¹³⁵³ Fiecare ramură stabilește niveluri minime de acoperire personală și niveluri minime de prestații.¹³⁵⁴

În cazul în care un stat parte a ratificat Codul european de securitate socială, concluzia în temeiul acestui alineat se bazează pe rezoluțiile Comitetului de Miniștri în temeiul codului (care, la rândul lor, se bazează

1341 [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Olanda](#)

1342 [Concluziile XIII-4 \(1996\), Declarația de interpretare privind articolul 12](#)

1343 Cauza [Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei](#), Plângerea nr. 88/2012, decizia pe fond, 9 septembrie 2014, alin. (63)

1344 [Concluziile XXI-2 \(2017\), Regatul Unit](#)

1345 [Concluziile 2013, Ungaria](#)

1346 Cauza [Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei](#), Plângerea nr. 88/2012, decizia pe fond, 9 septembrie 2014, alin. (59)-(63)

1347 [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Malta](#)

1348 [Concluziile 2013, Republica Slovacă](#)

1349 [Concluziile XX-4 \(2015\), Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. \(1\)](#)

1350 [Concluziile I \(1969\), Declarația de interpretare privind articolul 16](#)

1351 [Concluziile 2017, Introducere generală](#)

1352 [Concluziile 2017, Introducere generală](#)

1353 [Concluziile 2013, Serbia](#)

1354 [Concluziile 2013, Serbia](#)

pe evaluarea Comitetului de experți al OIM și a Comitetului guvernamental al Cartei sociale europene și al Codului european de securitate socială).¹³⁵⁵ Nerespectarea Codului european de securitate socială va conduce la o concluzie de neconformitate cu articolul 12 alin. (2), în cazul în care statul nu respectă cel puțin părțile minime pentru ratificare.¹³⁵⁶

În cazul în care statul în cauză nu a ratificat Codul european de securitate socială, Comitetul va evalua sistemul său de securitate socială pentru a decide cu privire la conformitatea acestui sistem cu articolul 12 alin. (2).¹³⁵⁷ Pentru a examina dacă sistemul de securitate socială se află la un nivel cel puțin egal cu cel necesar pentru ratificarea codului, Comitetul trebuie să primească informații complete cu privire la ramurile acoperite, domeniul de aplicare personal și nivelul prestațiilor oferite.¹³⁵⁸ Se iau în considerare, de asemenea, constatările în temeiul articolului 12 alin. (1).¹³⁵⁹

Art. 12 alin. (3): În vederea exercitării efective a dreptului la securitate socială, părțile se angajează să depună eforturi pentru a aduce treptat regimul de securitate socială la un nivel mai ridicat.

Articolul 12 alin. (3) impune statelor părți să își îmbunătățească regimul de securitate socială. O situație de progres poate fi, în consecință, în conformitate cu articolul 12 alin. (3), chiar dacă cerințele articolului 12 alin. (1) și articolului 12 alin. (2) nu au fost îndeplinite sau dacă aceste prevederi nu au fost acceptate de statul în cauză.¹³⁶⁰

Extinderea schemelor, protecția împotriva unor noi riscuri sau creșterea(ile) nivelului prestațiilor sunt exemple de îmbunătățire.¹³⁶¹

O evoluție parțial restrictivă a regimului de securitate socială (care poate fi descrisă, de asemenea, ca o „restricție” sau o „limitare” a „drepturilor în domeniul securității sociale”) nu încalcă, în mod automat, articolul 12 alin. (3).¹³⁶² Aceasta trebuie evaluată în conformitate cu articolul G din Carta revizuită.¹³⁶³ Evaluarea situației se bazează pe următoarele criterii:

- ▶ natura modificărilor (domeniul de aplicare, condițiile de acordare a alocațiilor, cuantumul alocațiilor etc.);¹³⁶⁴
- ▶ motivele invocate pentru modificări (obiectivele urmărite) și cadrul de politică socială și economică în care acestea apar;¹³⁶⁵
- ▶ amploarea modificărilor introduse (categoriile și numărul de persoane vizate, nivelul alocațiilor înainte și după modificare);¹³⁶⁶
- ▶ necesitatea reformei;¹³⁶⁷
- ▶ existența unor măsuri de asistență socială pentru cei care se află în situație de necesitate ca urmare a modificărilor aduse (aceste informații pot fi prezentate în temeiul articolului 13);¹³⁶⁸
- ▶ rezultatele obținute în urma acestor schimbări.¹³⁶⁹

Chiar dacă măsurile restrictive specifice sunt, ca atare, în conformitate cu Carta, efectul cumulativ al acestora ar putea constitui o încălcare a articolului 12 alin. (3) din Cartă.¹³⁷⁰

1355 [Concluziile 2006, Italia](#)

1356 [Concluziile 2006, Italia](#)

1357 [Concluziile XIV-1 \(1998\), Finlanda](#)

1358 [Concluziile 2013, Serbia](#)

1359 A se vedea, [Concluziile 2017, Andorra](#)

1360 [Concluziile 2009 Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. \(3\)](#)

1361 [Concluziile 2013, Georgia](#)

1362 A se vedea de ex., cauza [Federația pensionarilor angajați din Grecia \(IKA– ETAM\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 76/2012 decizia pe fond din 7 decembrie 2012, alin. (70)

1363 A se vedea de ex., cauza [Federația pensionarilor angajați din Grecia \(IKA– ETAM\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 76/2012, decizia pe fond din 7 decembrie 2012, alin. (72)

1364 [Concluziile XVI-1 \(2002\), Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. \(1\), art. 12 alin. \(2\), art. 12 alin. \(3\)](#)

1365 [Concluziile XVI-1 \(2002\), Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. \(1\), art. 12 alin. \(2\), art. 12 alin. \(3\)](#)

1366 [Concluziile XVI-1 \(2002\), Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. \(1\), art. 12 alin. \(2\), art. 12 alin. \(3\)](#)

1367 Cauza [Federația panelenă a pensionarilor din cadrul corporației publice de electricitate \(POS-DEI\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 79/2012, decizia pe fond, 7 decembrie 2012, alin. (67), care citează Introducerea generală la [Concluziile XIV-1](#), p. 11

1368 [Concluziile XVI-1 \(2002\), Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. \(1\), art. 12 alin. \(2\), art. 12 alin. \(3\)](#)

1369 [Concluziile XVI-1 \(2002\), Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. \(1\), art. 12 alin. \(2\), art. 12 alin. \(3\)](#)

1370 Cauza [Federația pensionarilor angajați din Grecia \(IKA– ETAM\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 76/2012, decizia pe fond din 7 decembrie 2012, alin. (78)-(83)

Măsurile luate în vederea consolidării finanțelor publice pot fi considerate ca fiind un mijloc necesar pentru a asigura menținerea și durabilitatea sistemului de securitate socială. Având în vedere relația strânsă dintre economie și drepturile sociale, urmărirea obiectivelor economice nu este incompatibilă cu articolul 12.¹³⁷¹

Cu toate acestea, în ceea ce privește astfel de măsuri de consolidare, orice astfel de măsuri nu trebuie să submineze cadrul de bază al unui regim național de securitate socială sau să priveze persoanele de posibilitatea de a se bucura de protecția pe care acesta o oferă împotriva riscurilor sociale și economice grave.¹³⁷² Prin urmare, orice modificări aduse unui regim de securitate socială trebuie să mențină în vigoare un sistem suficient de extins de securitate socială obligatorie și să se abțină de la excluderea unor categorii întregi de lucrători de la protecția socială oferită de acest regim.¹³⁷³ Acestea nu trebuie să transforme regimul de securitate socială într-un regim de asistență socială de bază.¹³⁷⁴ Măsurile de consolidare financiară care nu respectă aceste limite constituie pași retrograzi, care nu pot fi considerați în conformitate cu articolul 12 alin. (3).¹³⁷⁵

Art. 12 alin. (4): În vederea exercitării efective a dreptului la securitate socială, părțile se angajează să ia măsuri, prin încheierea de acorduri bilaterale sau multilaterale corespunzătoare sau prin alte mijloace și sub rezerva condițiilor stipulate în aceste acorduri, pentru a asigura:

a) egalitatea de tratament între cetățenii fiecărei părți și cetățenii celorlalte părți în ceea ce privește drepturile la securitate socială, inclusiv păstrarea avantajelor acordate de legislațiile de securitate socială, indiferent de deplasările pe care persoanele protejate le-ar putea efectua între teritoriile părților;

Anexă: Cuvintele „și sub rezerva condițiilor stipulate în aceste acorduri” din introducerea la acest alineat sunt considerate ca implicând, printre altele, că, în ceea ce privește prestațiile care sunt disponibile independent de orice contribuție de asigurare, o parte poate impune îndeplinirea unei perioade de ședere prescrise înainte de a acorda astfel de prestații cetățenilor altor părți.¹³⁷⁶

Domeniul de aplicare personal al articolului 12 alin. (4)

Pentru a defini domeniul de aplicare personal al articolului 12 alin. (4), trebuie să se facă trimitere la alineatul 1 din Anexa la Cartă, care prevede că: „Sub rezerva prevederilor art. 12, alineatul (4), persoanele vizate de articolele 1-17 nu includ străinii decât în măsura în care sunt cetățeni ai altor părți care își au reședința legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul părții respective”. Din Anexa la Cartă rezultă că articolul 12 alineatul (4) se aplică cetățenilor altor state părți care nu își mai au reședința pe teritoriul în cauză, dar care au avut în trecut reședința sau au lucrat legal pe teritoriul respectiv și au dobândit drepturi de securitate socială.

Domeniul de aplicare al articolului 12 alin. (4) se extinde la refugiați și apatrizi.¹³⁷⁷ Sunt, de asemenea, acoperiți lucrătorii independenți.¹³⁷⁸ În cele din urmă, principiul reciprocității nu se aplică articolului 12 alin. (4).¹³⁷⁹

1371 Cauza [Federația pensionarilor angajați din Grecia \(IKA- ETAM\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 76/2012, decizia pe fond din 7 decembrie 2012, alin. (71)

1372 Cauza [Federația pensionarilor angajați din Grecia \(IKA- ETAM\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 76/2012, decizia pe fond din 7 decembrie 2012, alin. (47)

1373 Cauza [Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică \(GENOP-DEI\) / Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci \(ADEDY\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 66/2011, decizia din 23 mai 2012, alin. (47)

1374 Cauza [Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei](#), Plângerea nr. 88/2012, decizia pe fond din 9 septembrie 2014, alin. (85)

1375 Cauza [Federația Generală a angajaților din cadrul corporației naționale de energie electrică \(GENOP-DEI\) / Confederația sindicatelor funcționarilor publici greci \(ADEDY\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 66/2011, decizia din 23 mai 2012, alin. (47). Rețineți că, în ciuda limbajului folosit, Comitetul nu utilizează analiza retrogradării în modul în care o fac, de exemplu, o serie de organisme ale ONU. Mai degrabă, Comitetul evaluează conformitatea unor astfel de restricții cu Carta prin utilizarea a ceea ce ar fi considerat în dreptul internațional al drepturilor omului drept o analiză a „limitărilor”, în conformitate cu articolul 31 din Carta inițială și cu articolul G din Carta revizuită privind „Restricțiile”.

1376 ETS 35 - Carta socială (Anexă), 18.X.1961

1377 [Concluziile XIV-1 \(1998\), Turcia](#)

1378 [Concluziile XIV-1 \(1998\), Turcia](#)

1379 [Concluzii XIII-4 \(1996\), Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. \(4\)](#)

Domeniul de aplicare material al articolului 12 alin. (4) lit. a)

Pentru a asigura dreptul la securitate socială al persoanelor care se deplasează între statele părți, trebuie să se garanteze următoarele principii în ceea ce privește toate ramurile existente ale regimului de securitate socială:

Dreptul la tratament egal

Garanția egalității de tratament în sensul articolului 12 alin. (4) impune statelor părți să elimine din legislația lor de securitate socială orice formă de discriminare față de străini, în măsura în care aceștia sunt cetățeni ai altor state.¹³⁸⁰

Sunt vizate atât discriminarea directă, cât și cea indirectă. Legislația națională nu poate să rezerve o prestație de securitate socială doar pentru cetățeni sau să impună condiții suplimentare sau mai restrictive pentru străini.¹³⁸¹ De asemenea, legislația națională nu poate stipula criterii de eligibilitate pentru prestațiile de securitate socială care, deși se aplică fără referire la naționalitate, sunt mai greu de respectat de către străini decât de către cetățeni și, prin urmare, îi afectează într-o măsură mai mare.¹³⁸² Cu toate acestea, legislația poate impune îndeplinirea unei perioade de ședere pentru prestațiile necontributive.¹³⁸³ În acest sens, articolul 12 alin. (4) prevede că orice astfel de perioadă de ședere prescrisă trebuie să fie rezonabilă.¹³⁸⁴ O perioadă de cinci ani este considerată a fi prea lungă.¹³⁸⁵

În ceea ce privește alocațiile pentru copii, condiția ca copilul în cauză să aibă reședința pe teritoriul statului plătitor poate fi compatibilă cu articolul 12 alin. (4).¹³⁸⁶ Întrebarea dacă este obligatorie șederea unui copil pe teritoriu înainte ca alocațiile pentru copii să fie plătite este examinată exclusiv în temeiul articolului 12 alin. (4) și nu în temeiul articolului 16.¹³⁸⁷ Cu toate acestea, deoarece nu toate țările aplică un astfel de sistem, statele care aplică „obligația privind reședința copilului” au obligația, în vederea asigurării egalității de tratament în sensul articolului 12 alin. (4), de a încheia, într-o perioadă rezonabilă de timp, acorduri bilaterale sau multilaterale cu acele state care aplică un principiu diferit privind drepturile.¹³⁸⁸

Egalitatea de tratament nu înseamnă, în mod necesar, că alocațiile familiale trebuie plătite în același quantum, atunci când copiii pentru care se acordă nu sunt rezidenți în aceeași țară cu beneficiarul. În această situație, nivelul alocației poate fi redus, în cazul în care costul vieții în țara de reședință a copilului este semnificativ mai mic, dar reducerea trebuie să fie proporțională cu diferențele de cost al vieții în țările în cauză.¹³⁸⁹

Dreptul la păstrarea drepturilor acumulate

Prestația de invaliditate, prestația de limită de vârstă, prestația de urmaș și prestația pentru accidente de muncă sau boli profesionale dobândite în temeiul legislației unui stat, în conformitate cu criteriile de eligibilitate prevăzute de legislația națională, sunt menținute indiferent dacă beneficiarul se deplasează între teritorii.¹³⁹⁰ Având în vedere natura specială a prestației de șomaj, care este o prestație pe termen scurt strâns legată de tendințele de pe piața muncii, articolul 12 alin. (4) nu impune ca aceasta să fie exportată.¹³⁹¹

Pentru a asigura exportabilitatea prestațiilor, statele pot alege între acorduri bilaterale sau orice alte mijloace, cum ar fi măsuri unilaterale, legislative sau administrative¹³⁹².

¹³⁸⁰ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. (4)

¹³⁸¹ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. (4)

¹³⁸² Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. (4)

¹³⁸³ Concluziile 2004, Lituania

¹³⁸⁴ Concluziile 2004, Lituania

¹³⁸⁵ Concluziile 2004, Lituania

¹³⁸⁶ Concluziile 2006, Italia

¹³⁸⁷ Concluziile XVI-1 (2002), Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. (4) și articolul 16

¹³⁸⁸ Concluziile 2006, Italia

¹³⁸⁹ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 12

¹³⁹⁰ Concluziile XVI-1 (2002), Belgia; a se vedea, de asemenea Concluziile XIV-1 (1998), Finlanda

¹³⁹¹ Concluziile XIV-1 (1998), Norvegia

¹³⁹² Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 12

- b) acordarea, menținerea și restabilirea drepturilor la securitate socială prin astfel de mijloace încât totalizarea perioadelor de asigurare sau de angajare să fie îndeplinite conform legislației fiecăreia dintre părți.**

Domeniul de aplicare material al articolului 12 alin. (4) lit. b)

Dreptul la menținerea drepturilor acumulate

Nu trebuie să existe niciun dezavantaj în ceea ce privește acumularea drepturilor pentru o persoană care își schimbă țara de angajare în cazurile în care nu a realizat perioada de angajare sau de asigurare necesară în temeiul legislației naționale pentru conferirea dreptului și determinarea cuantumului anumitor prestații. Punerea în aplicare a dreptului la menținerea drepturilor acumulate necesită, dacă este necesar, acumularea perioadelor de angajare sau de asigurare realizate pe un alt teritoriu. În cazul prestațiilor pe termen lung, trebuie să se utilizeze, de asemenea, abordarea proporționalității.¹³⁹³

Statele pot alege între următoarele mijloace pentru a asigura menținerea drepturilor acumulate: convenție multilaterală, acord bilateral sau măsuri unilaterale, legislative sau administrative.¹³⁹⁴ Se presupune că statele care au ratificat Convenția europeană privind securitatea socială au depus eforturi suficiente pentru a garanta păstrarea drepturilor acumulate.¹³⁹⁵

ARTICOLUL 13. DREPTUL LA ASISTENȚĂ SOCIALĂ ȘI MEDICALĂ

Orice persoană fără resurse adecvate are dreptul la asistență socială și medicală.

Art. 13 alin. (1): În vederea exercitării efective a dreptului la asistență socială și medicală, părțile se angajează să vegheze ca orice persoană care nu dispune de resurse suficiente și care nu este în măsură să și le procure prin propriile mijloace sau să le primească dintr-o altă sursă, în special prin prestații rezultate dintr-un regim de securitate socială, să poată beneficia de o asistență corespunzătoare și, în caz de boală, de îngrijirile impuse de starea sa.

Carta socială se desparte de conceptul tradițional de asistență, care era legat de datoria morală de caritate: „statele părți nu sunt doar împuternicite să acorde asistența pe care o consideră potrivită; acestea au o obligație pe care pot fi chemate în instanță să o onoreze”.¹³⁹⁶

Carta prevede securitatea socială și asistența socială în două articole distincte (articolele 12 și 13), care acoperă inițiative diferite.¹³⁹⁷ Prin urmare, Comitetul trebuie să ia în considerare această divizare. Formularea Cartei, în sine, nu conține indicații specifice cu privire la domeniul de aplicare al uneia dintre aceste două noțiuni.¹³⁹⁸ Criteriul principal pentru a decide dacă o anumită prestație aparține securității sociale sau asistenței sociale este scopul prestației respective și condițiile atașate acesteia în cauză.¹³⁹⁹

Astfel, Comitetul consideră drept „asistență socială” acele prestații pentru care nevoia individuală este principalul criteriu de eligibilitate, fără nicio cerință de afiliere la un regim de securitate socială, care vizează acoperirea unui anumit risc, sau nicio cerință de activitate profesională sau de plată a contribuțiilor.¹⁴⁰⁰ Mai mult, după cum indică articolul 13 alin. (1), asistența se acordă atunci când nicio prestație de securitate socială nu asigură că persoana în cauză dispune de resurse sau de mijloace suficiente pentru a face față costurilor tratamentului necesar în starea de sănătate în care se află.¹⁴⁰¹

Prin urmare, articolul 13 alin. (1) prevede dreptul la prestații, pentru care nevoia individuală este principalul criteriu de eligibilitate și care se plătesc oricărei persoane pentru simplul motiv că aceasta se află în nevoie.¹⁴⁰²

¹³⁹³ Concluziile 2009, Finlanda

¹³⁹⁴ Concluziile 2009, Finlanda

¹³⁹⁵ Concluziile 2006, Italia

¹³⁹⁶ Concluziile I (1969) Declarația de interpretare privind articolul 13

¹³⁹⁷ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 12 și articolul 13

¹³⁹⁸ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 12 și articolul 13

¹³⁹⁹ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 12 și articolul 13

¹⁴⁰⁰ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 12 și articolul 13

¹⁴⁰¹ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 12 și articolul 13

¹⁴⁰² Concluziile 2013, Bosnia și Herțegovina

Condiții de acordare a asistenței

Sistemul de asistență trebuie să fie universal, în sensul că prestațiile trebuie să fie plătite „oricărei persoane”, doar pentru simplul motiv că se află în nevoie.¹⁴⁰³ Se poate stabili o limită minimă de vârstă pentru acordarea prestațiilor, cu condiția ca norma să asigure că tinerii sub această limită de vârstă beneficiază de un ajutor de subzistență adecvat,¹⁴⁰⁴ fără limitare la asistență suplimentară sau condiționată.¹⁴⁰⁵ O condiție privind durata de ședere în țară sau pe o parte a teritoriului acesteia (spre deosebire de o condiție privind șederea sau prezența, a se vedea mai jos) sau excluderea de la asistența socială a persoanelor concediate pentru abateri grave,¹⁴⁰⁶ nu este conformă cu articolul 13 alin. (1).¹⁴⁰⁷

Obligația de a acorda asistență apare de îndată ce o persoană se află în nevoie, adică în imposibilitatea de a obține „resurse adecvate”.¹⁴⁰⁸ Aceasta înseamnă resursele necesare pentru a duce o viață decentă și pentru a-și satisface nevoile de bază, în mod adecvat.¹⁴⁰⁹ În schimb, asistența adecvată este cea care permite oricărei persoane să își satisfacă nevoile de bază (a se vedea *mai jos*). Nivelul resurselor sub care o persoană are dreptul la asistență este evaluat prin raportare la pragul de sărăcie în sensul definit *mai jos*.

Dreptul la dreptul la asistență socială apare atunci când persoana nu este în măsură să obțină resurse „nici prin eforturi proprii, nici din alte surse, în special prin prestații în cadrul unui regim de securitate socială”.¹⁴¹⁰ Atunci când apare ca „o valoare morală care nu este definită din punct de vedere juridic”, solidaritatea familială nu este considerată ca o „altă sursă” de venit pentru persoanele fără resurse, deoarece nu oferă persoanelor aflate în nevoie o bază clară și precisă de sprijin social.¹⁴¹¹

Stabilirea unei legături între asistența socială și dorința de a căuta un loc de muncă sau de a urma o formare profesională este în conformitate cu Carta, în măsura în care astfel de condiții sunt rezonabile și conforme cu scopul urmărit, și anume găsirea unei soluții durabile la dificultățile persoanei. Reducerea sau suspendarea prestațiilor de asistență socială poate fi în conformitate cu Carta numai dacă nu privează persoana în cauză de mijloacele sale de subzistență (cel puțin ajutorul de urgență trebuie să rămână disponibil).¹⁴¹² În plus, trebuie să fie posibilă contestarea unei decizii de suspendare sau de reducere a asistenței (a se vedea mai jos).¹⁴¹³

Formă de asistență

Asistența socială

Articolul 13 alin. (1) nu indică forma pe care trebuie să o ia asistența socială. Prin urmare, aceasta poate lua forma unor prestații în bani sau în natură. Comitetul a observat că „în majoritatea statelor părți, a fost stabilită o garanție de venit”¹⁴¹⁴, dar nu a făcut, în teorie, din introducerea unui sistem de garanție de venit o condiție de conformitate cu articolul 13 alin. (1). Cu toate acestea, în cazul în care statele părți nu au introdus un sistem general de garantare a venitului, s-a constatat că acestea nu sunt în conformitate cu articolul 13 alin. (1) pe motiv că sistemul de asistență al acestora nu acoperă întreaga populație.¹⁴¹⁵

În plus, chiar dacă, în conformitate cu legislația internă, autoritățile locale sau regionale sunt responsabile pentru furnizarea/asigurarea de asistență socială, statele părți la Cartă rămân, în ultimă instanță, titularii obligațiilor lor internaționale, pentru a se asigura că aceste responsabilități sunt exercitate, în mod corespunzător.¹⁴¹⁶ Responsabilitatea finală pentru punerea în aplicare a politicii oficiale revine statului.¹⁴¹⁷

1403 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 48/2008, decizia pe fond din 18 februarie 2009, alin. (38)

1404 [Concluziile XV-1 \(2000\)](#), Franța

1405 [Concluziile 2009](#), Franța

1406 [Concluziile XIX-2 \(2009\)](#), Luxemburg

1407 [Concluziile XVI-1 \(2003\)](#), Spania; a se vedea, de asemenea, [Concluziile 2013](#), Bosnia și Herțegovina

1408 [Concluziile 2013](#), Bulgaria

1409 [Concluziile XIV-1 \(1998\)](#), Portugalia

1410 Cauza [Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei](#), Plângerea nr. 88/2012, decizia pe fond, 9 septembrie 2014, alin. (111)

1411 [Concluziile 2009](#), Franța

1412 [Concluziile XIV-1 \(1998\)](#), Declarația de interpretare privind articolul 13 alin. (1); [Concluziile 2006](#); [2009 Estonia](#)

1413 [Concluziile 2006](#), Estonia

1414 [Concluziile XIII-4 \(1996\)](#), Declarația de interpretare privind articolul 13 alin. (1)

1415 [Concluziile 2006](#), Republica Moldova

1416 [Concluziile 2013](#), Italia

1417 [Concluziile 2013](#), Italia

În consecință, în cazul în care serviciile de asistență socială sunt descentralizate, o evaluare a conformității cu Carta va include luarea în considerare a aplicării efective de către organismele subnaționale.¹⁴¹⁸ În acest sens, deși Carta nu impune același nivel de protecție pe întreg teritoriul țării, aceasta impune o uniformitate rezonabilă de tratament.¹⁴¹⁹ În ciuda acestui fapt, indiferent de alegerile și prioritățile lor strategice, entitățile locale (regiuni, raioane, provincii și/sau municipalități) trebuie să respecte articolul 13 din Cartă.¹⁴²⁰

În măsura în care garantarea venitului pentru persoanele vârstnice este relevantă atât pentru articolul 13 alin. (1), cât și pentru articolul 23, nivelul pensiei necontributive plătite unei singure persoane vârstnice fără resurse este examinat din punctul de vedere al articolului 23 din Cartă (dreptul persoanelor vârstnice la protecție socială), pentru acele state contractante care au acceptat această dispoziție. În cazul în care statele părți nu au acceptat articolul 23, acesta va fi examinat în temeiul articolului 13 alin. (1).¹⁴²¹

Asistența medicală

Orice persoană care nu dispune de resurse adecvate trebuie să poată obține, în mod gratuit, în caz de boală, îngrijirile necesare pentru afecțiunea sa.¹⁴²² În acest context, asistența medicală include îngrijirile medicale gratuite sau subvenționate sau plățile, care permit persoanelor să plătească pentru îngrijirile necesare pentru afecțiunea lor.¹⁴²³

Comitetul nu a stabilit ce trebuie să acopere îngrijirea și nici dacă aceasta se limitează la tratarea bolii. Acesta a declarat că „nu este de competența sa să definească natura îngrijirii necesare sau locul în care aceasta este acordată”.¹⁴²⁴ Cu toate acestea, a considerat că dreptul la asistență medicală nu trebuie să se limiteze la situațiile de urgență.¹⁴²⁵ Ca atare, un sistem care acoperă cheltuielile pentru o perioadă limitată de timp sau care nu include asistența medicală primară sau ambulatorie specializată de care ar putea avea nevoie o persoană fără resurse, nu a asigurat, în mod suficient, îngrijirea medicală pentru persoanele sărace sau vulnerabile social, care se îmbolnăvesc.¹⁴²⁶ În plus, gravitatea bolii în cauză nu poate fi un factor de refuz al acordării asistenței medicale.¹⁴²⁷

Nivelul și durata asistenței

Asistența trebuie să fie „adecvată”, adică să facă posibilă o viață decentă și suficientă pentru a acoperi nevoile de bază ale persoanei.¹⁴²⁸ Pentru a evalua nivelul de asistență, se iau în considerare prestațiile de bază, prestațiile suplimentare și pragul de sărăcie din țară.¹⁴²⁹ (Pragul de sărăcie este stabilit la 50% din venitul median disponibil echivalent și calculat pe baza pragului de risc de sărăcie al Eurostat).¹⁴³⁰ Venitul disponibil echivalent este calculat de Eurostat pe baza venitului unei gospodării, stabilit prin însumarea tuturor veniturilor monetare primite din orice sursă de către fiecare membru al gospodăriei și prin deducerea impozitelor și a contribuțiilor sociale plătite. Pentru a reflecta diferențele în ceea ce privește dimensiunea și compoziția gospodăriilor, acest total este împărțit la numărul de „aduți echivalenți”, utilizând o scară standard, așa-numita „scară modificată OCDE”. Cifra rezultată este atribuită fiecărui membru al gospodăriei (Sursa: Eurostat).¹⁴³¹

În absența acestui indicator, se ia în considerare pragul național de sărăcie.¹⁴³²

1418 [Concluziile 2013, Italia](#)

1419 [Concluziile 2013, Italia](#)

1420 [Concluziile 2013, Italia](#)

1421 [Concluziile 2009, Armenia](#)

1422 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 46/2007, decizia pe fond din 3 decembrie 2008, alin. (44)

1423 cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 46/2007, decizia pe fond din 3 decembrie 2008, alin. (44)

1424 Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 13

1425 [Concluziile 2009, Armenia](#)

1426 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 46/2007, decizia pe fond din 3 decembrie 2008, alin. (44)

1427 [Concluziile XIII-4 \(1996\), Grecia](#)

1428 [Concluziile XIX-2 \(2009\), Letonia](#)

1429 [Concluziile XIX-2 \(2009\), Letonia](#)

1430 [Concluziile XIX-2 \(2009\), Letonia](#)

1431 Cauza [Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei](#), Plângerea nr. 88/2012, decizia pe fond din 9 septembrie 2014, alin. (62)

1432 [Concluziile 2009, Armenia](#)

Asistența este adecvată atunci când valoarea lunară a prestațiilor de asistență - de bază și/sau suplimentare - plătite unei persoane care trăiește singură nu este, în mod evident, sub pragul de sărăcie în sensul de mai sus.¹⁴³³

La efectuarea acestei evaluări, se ia în considerare, de asemenea, nivelul asistenței medicale.¹⁴³⁴

Asistența socială trebuie să fie acordată atât timp cât persistă situația de necesitate și, prin urmare, nu poate fi supusă unor termene limită.¹⁴³⁵ Sub rezerva participării la cursuri de formare sau a acceptării unui loc de muncă (a se vedea mai sus), dreptul la asistență socială trebuie să fie condiționat doar de criteriul necesității, iar disponibilitatea resurselor adecvate trebuie să fie singurul criteriu în funcție de care asistența poate fi refuzată, suspendată sau redusă.¹⁴³⁶

Dreptul individual susținut de dreptul la o cale de atac

Dreptul la asistență nu poate depinde numai de puterea discreționară a autorităților administrative: acesta trebuie să constituie un drept individual prevăzut de lege și să fie susținut de un drept efectiv la o cale de atac.¹⁴³⁷ În mod special, condiționarea anumitor forme de asistență socială de resurse bugetare nu este compatibilă cu Carta.¹⁴³⁸

Drept statutar

Legea trebuie să stabilească criteriile obiective și să le formuleze în termeni suficient de preciși pentru a nu lăsa evaluarea stării de necesitate și a necesității de asistență în întregime în mâinile autorității competente,¹⁴³⁹ legea trebuie să definească elementele luate în considerare pentru a evalua starea de necesitate și să clarifice criteriile de evaluare a acestei necesități, precum și procedura pentru a stabili dacă o persoană nu dispune de resurse adecvate, inclusiv metodele utilizate pentru a investiga resursele și nevoile.¹⁴⁴⁰ În absența unui prag legal precis sub care o persoană este considerată în nevoie sau a unui nucleu comun de criterii care să stea la baza acordării prestațiilor, o alocație unică nu poate fi considerată o garanție suficientă de venit pentru persoanele fără resurse.¹⁴⁴¹

Căi de atac eficiente

Dreptul garantat de articolul 13 alin. (1) impune statelor o obligație „pe care acestea pot fi chemate în instanță să o onoreze”.¹⁴⁴² Aceasta nu trebuie să fie, în mod necesar, o instanță din cadrul sistemului judiciar al țării sau un organism judiciar în sens instituțional. Comitetul se concentrează asupra rolului judiciar al organismului de control, care trebuie să se pronunțe asupra cazurilor care intră în competența sa și să emită decizii obligatorii bazate pe lege.¹⁴⁴³ Prin urmare, organismul poate fi o instanță obișnuită sau un organism administrativ, cu condiția să ofere garanțiile menționate mai jos:

- ▶ Acesta trebuie să fie un organism independent al executivului și al statelor părți. Pentru a decide dacă un organism poate fi considerat independent, se examinează modalitatea de numire a membrilor săi, durata mandatului lor și garanțiile existente împotriva presiunilor externe (norme care reglementează revocarea din funcție, demiterea, instrucțiunile, calificările necesare etc.).¹⁴⁴⁴
- ▶ Toate deciziile nefavorabile privind acordarea și menținerea asistenței trebuie să poată face obiectul unei căi de atac, inclusiv deciziile de suspendare sau de reducere a prestațiilor de asistență, de exemplu în cazul refuzului de către persoana în cauză de a accepta o ofertă de angajare sau de formare profesională.¹⁴⁴⁵

1433 Cauza [Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei](#), Plângerea nr. 88/2012, decizia pe fond din 9 septembrie 2014, alin. (113) care citează [Concluziile 2004, Lituania](#)

1434 [Concluziile 2009, Lituania](#)

1435 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 48/2008, decizia pe fond din 18 februarie 2009, alin. (39)

1436 [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Spania](#)

1437 [Concluziile I \(1969\), Declarația de interpretare privind articolul 13 alin. \(1\); Concluziile XIII-4 \(1996\), Declarația de interpretare privind articolul 13](#)

1438 [Concluziile XV-1 \(2000\), Spania](#)

1439 [Concluziile XIII-4 \(1996\), Declarația de interpretare privind articolul 13](#)

1440 A se vedea, de asemenea, [Concluziile XIII-4 \(1996\), Declarația de interpretare privind articolul 13](#)

1441 [Concluziile XIX-2 \(2009\), Grecia](#)

1442 [Concluziile 2009, Andorra](#)

1443 [Concluziile 2009, Andorra](#)

1444 [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Islanda](#)

1445 [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Ungaria; Concluziile 2009, Andorra](#)

- ▶ Organismul de control trebuie să aibă competența de a judeca cauza pe fond, nu doar pe baza unor chestiuni de drept.¹⁴⁴⁶ Pentru a garanta solicitanților exercitarea efectivă a dreptului lor la o cale de atac, trebuie să se asigure asistență juridică.¹⁴⁴⁷

Domeniul de aplicare personal

Cetățenii statelor părți care au drept de ședere legală sau care lucrează în mod regulat

În conformitate cu Anexa la Cartă, străinii care sunt cetățeni ai statelor părți și care au reședința legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul unei alte părți și care nu dispun de resurse adecvate trebuie să beneficieze de un drept individual la asistență adecvată în condiții de egalitate cu cetățenii țării respective,¹⁴⁴⁸ fără a fi nevoie de reciprocitate.¹⁴⁴⁹ Anexa la Carta din 1961 impune statelor părți să acorde „refugiaților, astfel cum sunt definiți în Convenția privind statutul refugiaților, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 și care se află, în mod legal, pe teritoriul său, un tratament cât mai favorabil posibil și, în orice caz, nu mai puțin favorabil decât cel care rezultă din obligațiile acceptate de statul parte în temeiul Convenției menționate și al oricăror alte instrumente internaționale existente aplicabile acestor refugiați”.¹⁴⁵⁰ Carta extinde această cerință la apatrizi, în sensul Convenției de la New York din 1954 privind statutul apatrizilor, precum și la persoanele apatride de facto din cauza lipsei de documente.¹⁴⁵¹

Egalitatea de tratament trebuie să fie garantată odată ce străinul a primit permisiunea de ședere legală sau de a lucra legal pe teritoriul unui stat parte. Carta nu reglementează procedurile de admitere a străinilor pe teritoriul statelor părți, iar normele care reglementează statutul de „rezident” sunt lăsate la latitudinea legislației naționale. Acest lucru rezultă în special din Anexa la Cartă în ceea ce privește articolul 18 alin. (1): „Se subînțelege că aceste dispoziții [articolul 18 alin. (1) și alineatul (18) din partea I] nu se referă la chestiunea intrării pe teritoriile [statelor care au ratificat Carta] și nu aduc atingere dispozițiilor Convenției europene privind stabilirea, semnată la Paris la 13 decembrie 1955.”¹⁴⁵²

În consecință, statutul de rezident poate fi supus unei condiții de durată de ședere sau de prezență pe teritoriu pentru a beneficia de egalitate de tratament, cu condiția ca aceasta să nu fie, în mod evident, excesivă.¹⁴⁵³

Garanția egalității de tratament în materie de asistență trebuie să fie consacrată în legislație. Comitetul a acceptat, totuși, că această condiție este îndeplinită atunci când egalitatea de tratament este prevăzută printr-o circulară administrativă.¹⁴⁵⁴

Egalitatea de tratament înseamnă că dreptul la prestații de asistență, inclusiv garanțiile de venit, nu este limitat prin lege la cetățeni sau la anumite categorii de străini și că criteriile aplicate în practică pentru acordarea prestațiilor nu diferă în funcție de naționalitate.¹⁴⁵⁵ Egalitatea de tratament presupune, de asemenea, că nu pot fi impuse condiții suplimentare, cum ar fi durata șederii, sau condiții mai greu de îndeplinit de către străini.¹⁴⁵⁶

Repatrierea

Străinii care își au drept de ședere legală pe teritoriul unui stat parte nu pot fi repatriați doar pe motiv că necesită asistență.¹⁴⁵⁷ Atât timp cât dreptul de ședere legal sau munca în condiții legale continuă, aceștia se bucură de egalitate de tratament.¹⁴⁵⁸ În cazul în care aceste persoane sunt lucrători migranți, acestea beneficiază, de asemenea, de protecția oferită de articolul 19 alin. (8), care nu permite expulzarea pe motiv că necesită asistență.¹⁴⁵⁹

1446 Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 13

1447 [Concluziile XVI-1 \(2003\), Irlanda](#)

1448 Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 13²

1449 [Concluziile VII \(1981\), Declarația de interpretare privind articolul 13 alin. \(4\)](#)

1450 Anexa la Carta din 1961, Seria Tratatate Europene - nr. 35, alin. (2)

1451 [Concluziile 2013, Serbia](#)

1452 Anexa la Carta din 1961, Seria Tratatate Europene - nr. 35, alin. (2); Anexa la Carta din 1961, Seria Tratatate Europene - nr. 163

1453 [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Republica Cehă](#)

1454 [Concluziile XIV-1 \(1998\), Grecia](#)

1455 [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Belgia](#); [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Germania](#)

1456 Cauza *Médecins du Monde - International împotriva Franței*, Plângerea nr. 67/2011, decizia pe fond din 11 septembrie 2012, alin. (176); [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Danemarca](#)

1457 [Concluziile 2017, Bosnia și Herțegovina](#)

1458 [Concluziile XIV-1 \(1998\), Declarația de interpretare privind articolul 13](#)

1459 [Concluziile XIV-1 \(1998\), Declarația de interpretare privind articolul 13](#)

Odată ce valabilitatea permisului de ședere și/sau de muncă a expirat, statele părți nu mai au nicio obligație față de străinii care intră sub incidența Cartei, chiar dacă aceștia se află în stare de necesitate.¹⁴⁶⁰ Totuși, aceasta nu înseamnă că autoritățile unei țări sunt autorizate să retragă un permis de ședere doar pe motiv că persoana în cauză este lipsită de resurse și incapabilă să asigure nevoile familiei sale.¹⁴⁶¹

Străinii aflați în situație de ședere ilegală

Articolul 13 alin. (1) prevede, de asemenea, dreptul la asistență socială și medicală de urgență pentru străinii aflați în situație ilegală, în mod limitat și excepțional.¹⁴⁶² Este vorba de același tip de asistență socială și medicală de urgență aplicabilă în temeiul articolului 13 alin. (4), pentru străinii care nu sunt rezidenți.¹⁴⁶³

Art. 13 alin. (2): În vederea exercitării efective a dreptului la asistență socială și medicală, părțile se angajează să vegheze ca persoanele care beneficiază de o astfel de asistență să nu sufere, din acest motiv, o diminuare a drepturilor lor politice sau sociale.

În temeiul articolului 13 alin. (2), persoanele care beneficiază de asistență nu trebuie să sufere din această cauză o diminuare a drepturilor lor politice sau sociale.

Orice discriminare împotriva persoanelor care beneficiază de asistență și care ar putea rezulta - direct sau indirect¹⁴⁶⁴ - dintr-o dispoziție expresă trebuie să fie eradicată.¹⁴⁶⁵

În plus, dispozițiile care consacără principiul egalității și interzic discriminarea trebuie interpretate în practică astfel încât să se împiedice utilizarea condițiilor materiale de trai, a statutului social sau a oricăror alte circumstanțe personale (de exemplu, starea de sănătate) ca justificare pentru restricții în ceea ce privește drepturile civile sau sociale.¹⁴⁶⁶

Limitarea eligibilității pentru serviciile sociale, în general, și pentru asistență, în mod special, la deținătorii de documente de identitate sau de certificate de reședință într-o anumită municipalitate, ar putea fi incompatibilă cu articolul 13 alin. (2), deoarece persoanele care nu dispun de resursele necesare pentru a-și stabili un loc de reședință fix, ar putea fi private de asistență.¹⁴⁶⁷

Drepturile politice în cauză le depășesc pe cele consacrate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, deoarece domeniul de aplicare al articolului 13 alin. (2) este mai larg, deoarece interzice discriminarea (atât directă, cât și indirectă) în legătură cu toate drepturile civile, politice, sociale și economice, inclusiv în ceea ce privește drepturile care nu sunt garantate de CEDO.¹⁴⁶⁸

Persoanele care beneficiază de asistență socială sau medicală trebuie să se bucure de o protecție efectivă împotriva măsurilor discriminatorii, în special în ceea ce privește accesul lor la locurile de muncă și la serviciile publice.¹⁴⁶⁹

Întrucât drepturile politice, cum ar fi dreptul de vot, sunt exercitate de către cetățeni, pe motiv că dețin un rol în alegerea autorităților publice, „[orice] evaluare a unei posibile discriminări pe această bază trebuie, desigur, să fie făcută prin prisma drepturilor politice pe care acești străini le pot revendica în temeiul dreptului intern, înțelegându-se că străinii cu o anumită durată de ședere pot beneficia de drepturi mai extinse”.¹⁴⁷⁰

Art. 13 alin. (3): În vederea exercitării efective a dreptului la asistență socială și medicală, părțile se angajează să prevadă ca fiecare să poată obține, prin servicii competente cu caracter public sau privat, orice sfat și orice ajutor personal necesar pentru a preveni, îndepărta sau atenua starea de nevoie de ordin personal și de ordin familial.

Articolul 13 alin. (3) se referă la serviciile gratuite de consiliere și asistență personală care se adresează, în mod special, persoanelor care nu dispun de resurse adecvate sau care riscă să devină astfel.¹⁴⁷¹

1460 [Concluziile XXI-2 \(2017\), Danemarca](#)

1461 [Concluziile XIV-1 \(1998\), Norvegia; Concluziile XXI-2 \(2017\), Danemarca](#)

1462 [Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 13 alin. \(1\) și articolul 13 alin. \(4\)](#)

1463 [Concluziile XXI-2 \(2017\), Spania](#)

1464 [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Croația](#)

1465 [Concluziile XIII-4 \(1996\), Declarația de interpretare privind articolul 13 alin. \(2\)](#)

1466 [Concluziile 2002, Slovenia](#)

1467 [Concluziile 2006, Bulgaria](#)

1468 [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Malta](#)

1469 [Concluziile XVI-2 \(2004\), Ungaria](#)

1470 [Concluziile XIII-4 \(1996\), Declarația de interpretare privind articolul 13 alin. \(2\)](#)

1471 [Concluziile 2013, Bosnia și Herțegovina](#)

Articolul 14 alin. (1) se referă la serviciile de asistență socială, în general, în timp ce articolul 13 alin. (3) conține dispoziții mai specifice.¹⁴⁷² Măsurile de coordonare a serviciilor care se ocupă de sărăcie și excluziune socială sunt analizate în temeiul articolului 30 din Cartă, iar cele care se referă la locuințele sociale și la măsurile de combatere a lipsei de adăpost sunt reglementate de articolul 31.¹⁴⁷³

Domeniul de aplicare personal

Cetățenii statelor părți care lucrează în mod regulat sau care au drept de ședere legală pe teritoriul unui alt stat parte trebuie să aibă acces la consiliere și la ajutor personal oferite de serviciile sociale în aceleași condiții ca cetățenii.¹⁴⁷⁴

Prestații și servicii

Serviciile sociale reglementate de articolul 13 alin. (3) trebuie să joace un rol de prevenire, de sprijin și de tratament. Aceasta înseamnă că trebuie să ofere consiliere și asistență pentru ca persoanele în cauză să fie pe deplin conștiente de dreptul lor la asistență socială și medicală și de modul în care își pot exercita aceste drepturi.¹⁴⁷⁵

În mod special, sistemul de asistență socială trebuie să cuprindă o strategie integrată de reducere a sărăciei și de împuternicire a persoanelor pentru a-și recăpăta locul ca membri cu drepturi depline ai societății, prin mijloacele cele mai adecvate circumstanțelor, dorințelor și abilităților lor personale și obișnuite în societatea în care trăiesc.¹⁴⁷⁶ În cele mai multe cazuri, oportunitățile de angajare, împreună cu formarea sau recalificarea profesională, constituie elementul central al unei astfel de strategii.¹⁴⁷⁷

Articolul 13 alin. (3) nu impune servicii specifice separate de serviciile de asistență socială prevăzute la articolul 14, atât timp cât persoanele fără resurse necesare primesc prestații și servicii adaptate nevoilor lor.¹⁴⁷⁸

Criterii pentru un acces egal și efectiv

Pentru a se conforma Cartei, principalele servicii de asistență socială relevante trebuie să asigure utilizatorilor lor un acces egal și efectiv prin: modul în care funcționează și sunt organizate, inclusiv distribuția lor geografică; numărul, calificările și atribuțiile personalului angajat, inclusiv ale personalului voluntar; finanțarea asigurată pentru aceste servicii și necesarul resurselor materiale și de personal, pe de o parte, și a numărului de utilizatori, pe de altă parte.¹⁴⁷⁹

Criteriile selectate pentru a stabili dacă persoanele în cauză au acces egal și efectiv la servicii și pentru a evalua calitatea respectivelor servicii și alte aspecte privind drepturile și participarea utilizatorilor sunt aceleași cu cele utilizate pentru evaluarea serviciilor sociale generale (a se vedea articolul 14). În mod special:

- ▶ Criteriul de eligibilitate care reglementează accesul la serviciile sociale este lipsa capacităților personale și a mijloacelor de a face față;
- ▶ Un drept individual de acces la consiliere și consultanță din partea serviciilor sociale este garantat tuturor celor care pot avea nevoie de acestea;
- ▶ Drepturile clientului sunt protejate: orice decizie trebuie luată în urma consultării clientului și nu împotriva voinței acestuia; trebuie să existe căi de atac pentru cei care doresc să formuleze o plângere cu privire la serviciile de asistență socială și trebuie să existe dreptul de a face apel la un organism independent în cazul în care se fac acuzații de discriminare și de încălcare a demnității umane.¹⁴⁸⁰

¹⁴⁷² Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 13

¹⁴⁷³ Concluziile 2005, Declarația de interpretare privind articolul 14 alin. (1)

¹⁴⁷⁴ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 13

¹⁴⁷⁵ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 13

¹⁴⁷⁶ Concluziile XIV-1 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 13

¹⁴⁷⁷ Concluziile XIV-1 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 13

¹⁴⁷⁸ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 13

¹⁴⁷⁹ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 13

¹⁴⁸⁰ Concluziile 2005, Declarația de interpretare privind articolul 14 alin. (1)

În țările în care serviciile sociale generale sunt responsabile de aplicarea articolului 13 alin. (3), se face referire la evaluarea situației în temeiul articolului 14 alin. (1).¹⁴⁸¹ Pentru persoanele care nu dispun de resurse financiare suficiente în termenii articolului 13 alin. (1), astfel de servicii trebuie să fie furnizate gratis.¹⁴⁸²

Art. 13 alin. (4): În vederea exercitării efective a dreptului la asistență socială și medicală, părțile se angajează să aplice dispozițiile paragrafelor 1, 2 și 3 ale prezentului articol, pe picior de egalitate cu cetățenii lor, cetățenilor celorlalte părți, care se află în mod legal pe teritoriul lor, în conformitate cu obligațiile pe care părțile și le asumă în virtutea Convenției europene de asistență socială și medicală, semnată la Paris la 11 decembrie 1953.

Anexă: Guvernele care nu sunt părți la Convenția europeană de asistență socială și medicală pot ratifica Carta în ceea ce privește acest paragraf, cu condiția ca ele să acorde cetățenilor celorlalte părți un tratament care să fie în conformitate cu dispozițiile convenției menționate.¹⁴⁸³

Articolul 13 alin. (4) acordă cetățenilor străini nerezidenți dreptul la asistență socială și medicală de urgență.

Domeniul de aplicare personal al articolului 13 alin. (4)

Domeniul de aplicare personal al articolului 13 alin. (4) diferă de cel al altor dispoziții din Cartă. De fapt, paragraful 1 alin. (1) din Anexă, referitor la domeniul său de aplicare personal, prevede că articolele 1-17 și 20-31 nu includ străinii „decât în măsura în care sunt cetățeni ai altor părți care își au reședința legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul părții respective”, dar adaugă că această regulă se aplică „sub rezerva prevederilor art. 12, alineatul 4 și art. 13, alineatul 4”. Prin urmare, articolul 13 alin. (4) se referă la „cetățeni ai altor părți care își au reședința legală pe teritoriul părții respective”. În consecință, beneficiari ai acestui articol sunt cetățenii străini care se află în mod legal într-o anumită țară, dar nu au statut de rezident.¹⁴⁸⁴

Prin definiție, dreptul la asistență de urgență nu poate fi supus niciunei condiții privind durata prezenței.¹⁴⁸⁵

Conținutul asistenței de urgență

Statele părți sunt obligate să acorde străinilor nerezidenți fără resurse - fie că sunt prezenți în mod legal, fie că se află într-o situație de ședere ilegală - asistență socială și medicală de urgență (cazare, hrană, îngrijire de urgență și îmbrăcăminte) pentru a face față unei stări de necesitate urgentă și gravă (fără a interpreta, în mod prea restrictiv, criteriile de „urgență” și „gravitate”).¹⁴⁸⁶ Statele părți nu sunt obligate să aplice dispozițiile privind venitul garantat din cadrul sistemelor lor de protecție socială.¹⁴⁸⁷

Acordarea de asistență medicală de urgență gratuită trebuie să fie guvernată de starea de sănătate particulară a persoanei.¹⁴⁸⁸ Minorii migranți, aflați în situație de ședere ilegală într-o țară, au dreptul de a beneficia de asistență medicală care să se extindă dincolo de asistența medicală de urgență și să includă asistență medicală primară și secundară, precum și asistență psihologică.¹⁴⁸⁹

Dreptul la o cale de atac

Asistența socială de urgență trebuie să fie susținută de un drept la o cale de atac la un organism independent. Trebuie să existe un mecanism de apel funcțional în fața unui organism judiciar independent pentru a determina administrarea corectă a distribuiri adăposturilor. Acest drept trebuie să fie, de asemenea, eficace în practică.¹⁴⁹⁰

¹⁴⁸¹ Concluziile XVIII-1 (2006), Islanda

¹⁴⁸² Concluziile 2005 Declarația de interpretare privind articolul 14 alin. (1)

¹⁴⁸³ Anexa la Carta din 1961, Seria Tratatate Europene - nr. 35; Anexa la Carta din 1996, Seria Tratatate Europene - nr. 163

¹⁴⁸⁴ Concluziile XIV-1 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 13 alin. (4)

¹⁴⁸⁵ Cauza *Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Olandei*, Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. (171)

¹⁴⁸⁶ Concluziile XIV-1 (1998), Olanda; cauza *Médecins du Monde - International împotriva Franței*, Plângerea nr. 67/2011, decizia pe fond din 11 septembrie 2012: alin. (178); Concluziile XX-2 (2013), Republica Cehă

¹⁴⁸⁷ Concluziile XIII-4 (1996), Declarația de interpretare privind articolul 13

¹⁴⁸⁸ Concluziile XX-2 (2013), Republica Cehă; Concluzii 2013, Suedia; Concluzii XIV-1 (1998), Islanda

¹⁴⁸⁹ Cauza *Defence for Children International (DCI) împotriva Belgiei*, Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (128)

¹⁴⁹⁰ Cauza *Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Olandei*, Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. (187), Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. (187)

- ▶ Drepturile beneficiarului sunt protejate: orice decizie trebuie luată în urma consultării clientului și nu împotriva voinței acestuia; există căi de atac în ceea ce privește plângerile și dreptul la o cale de atac la un organism independent în caz de discriminare și de încălcare a demnității umane.¹⁵¹⁴
- ▶ Serviciile sociale pot fi furnizate în baza unor taxe, fixe sau variabile, dar acestea nu trebuie să fie atât de mari încât să împiedice accesul efectiv la aceste servicii. Pentru persoanele care nu dispun de resurse financiare suficiente în sensul articolului 13 alin. (1), astfel de servicii trebuie să fie furnizate, în mod gratuit.¹⁵¹⁵
- ▶ Distribuția geografică a acestor servicii este suficient de largă.¹⁵¹⁶
- ▶ Recurgerea la aceste servicii nu trebuie să constituie o ingerință în dreptul persoanelor la viață privată, inclusiv protecția datelor cu caracter personal.¹⁵¹⁷

Dreptul la servicii sociale trebuie să fie garantat prin lege și în practică.¹⁵¹⁸ Serviciile sociale trebuie să dispună de resurse care să corespundă responsabilităților lor și nevoilor în schimbare ale utilizatorilor.¹⁵¹⁹ Acest lucru presupune că:

- ▶ personalul este calificat și în număr suficient;
- ▶ procesul de luare a deciziilor este cât mai aproape posibil de utilizatori;
- ▶ trebuie să existe mecanisme de supraveghere a adecvării serviciilor atât publice, cât și private.¹⁵²⁰

Art. 14 alin. (2): În vederea exercitării efective a dreptului de a beneficia de servicii sociale, părțile se angajează să încurajeze participarea indivizilor și organizațiilor benevole sau altor organizații la crearea sau la menținerea acestor servicii.

Articolul 14 alin. (2) prevede ca statele părți să acorde sprijin asociațiilor benevole care doresc să înființeze servicii sociale.¹⁵²¹ Acest lucru nu implică un model uniform, iar statele părți pot atinge acest obiectiv în moduri diferite: ele pot promova înființarea de servicii sociale gestionate în comun de organisme publice, întreprinderi private și asociații voluntare sau pot lăsa furnizarea anumitor servicii în întregime în seama sectorului voluntar. „Indivizii și organizațiile benevole sau alte organizații” menționate la alineatul (2) includ: sectorul voluntar (organizații neguvernamentale și alte asociații); persoane fizice și firme private.¹⁵²²

Comitetul examinează toate formele de sprijin și îngrijire menționate la articolul 14 alin. (1), precum și asistența financiară sau stimulentele fiscale în același scop. Statele părți trebuie să se asigure că serviciile private sunt accesibile în condiții de egalitate pentru toți și sunt eficiente, în conformitate cu criteriile menționate la articolul 14 alin. (1). În mod special, statele părți trebuie să se asigure că serviciile publice și private sunt coordonate, în mod corespunzător, și că eficiența nu este afectată din cauza numărului de furnizori implicați. Pentru a controla calitatea serviciilor și pentru a asigura drepturile utilizatorilor, precum și respectarea demnității umane și a libertăților fundamentale, este necesar un sistem de supraveghere preventivă și reparatorie eficace.¹⁵²³

De asemenea, articolul 14 alin. (2) impune statelor părți să încurajeze persoanele și organizațiile să joace un rol în menținerea serviciilor, de exemplu, prin luarea de măsuri pentru a consolida dialogul cu societatea civilă în domenii ale politicii de protecție socială care afectează serviciile de asistență socială. Aceasta include acțiuni de promovare a reprezentării unor grupuri specifice de utilizatori în cadrul organismelor în care sunt reprezentate, de asemenea, și autoritățile publice, precum și acțiuni de promovare a consultării utilizatorilor cu privire la chestiuni referitoare la organizarea diferitelor servicii sociale și a ajutorului pe care acestea îl oferă.¹⁵²⁴ Trebuie instituit un sistem de autorizare sau de acreditare și trebuie monitorizat standardul serviciilor furnizate de organizațiile de voluntariat.¹⁵²⁵

¹⁵¹⁴ Concluziile 2005, Bulgaria

¹⁵¹⁵ Concluziile 2005, Bulgaria

¹⁵¹⁶ Concluziile 2005, Bulgaria

¹⁵¹⁷ Concluziile 2005, Bulgaria

¹⁵¹⁸ Concluziile 2005, Bulgaria

¹⁵¹⁹ Concluziile 2005, Bulgaria

¹⁵²⁰ Concluziile 2005, Bulgaria

¹⁵²¹ Concluziile 2005 Declarația de interpretare privind articolul 14 alin. (2)

¹⁵²² Concluziile 2015, Turcia

¹⁵²³ Concluziile 2005, Bulgaria

¹⁵²⁴ Concluziile 2005, Bulgaria

¹⁵²⁵ Concluziile 2017, Armenia

ARTICOLUL 15. DREPTUL PERSOANELOR HANDICAPATE LA AUTONOMIE, LA INTEGRARE SOCIALĂ ȘI LA PARTICIPARE ÎN VIAȚA COMUNITĂȚII

În vederea garantării exercitării efective de către persoanele handicapate, indiferent de vârstă, de natură și de originea handicapului lor, a dreptului la autonomie, la integrare socială și la participare în viața comunității, părțile se angajează, în special:

- 1) să ia măsurile necesare pentru a furniza persoanelor handicapate o orientare, o educație și o formare profesională în cadrul schemelor generale ori de câte ori este posibil sau, dacă nu este posibil, prin intermediul instituției specializate publice sau private;
- 2) să favorizeze accesul la angajare al acestor persoane, prin orice măsură susceptibilă de a încuraja patronii să angajeze și să mențină în activitate persoane handicapate în mediul obișnuit de muncă și să adapteze condițiile de muncă la nevoile acestor persoane sau, atunci când datorită handicapului acest lucru nu este posibil, prin organizarea sau crearea de locuri de muncă protejate în funcție de gradul de invaliditate. Aceste măsuri pot justifica, dacă este cazul, recurgerea la servicii specializate de plasare și de însoțire;
- 3) să favorizeze deplina lor integrare și participare la viața socială, în special prin măsuri, inclusiv ajutoare tehnice, care vizează depășirea dificultăților lor de comunicare și mobilitate și care să le permită accesul la mijloacele de transport, la locuință, la activități culturale și la petrecerea timpului liber.

Definiția dizabilității

Comitetul a subliniat anterior importanța îndepertării de la definiția medicală a dizabilității în favoarea unei definiții sociale.¹⁵²⁶ Un prim exemplu este cel susținut de Organizația Mondială a Sănătății în Clasificarea internațională a funcționării, dizabilității și sănătății (CIF 2001), care se concentrează pe interacțiunea dintre condițiile de sănătate, factorii de mediu și factorii personali.¹⁵²⁷ Articolul 1 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) (2006) cristalizează această tendință prin sublinierea faptului că persoanele cu dizabilități includ persoanele cu dizabilități pe termen lung, inclusiv dizabilități fizice, mentale sau intelectuale care, în interacțiune cu diverse bariere, pot împiedica participarea lor deplină și efectivă în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți.¹⁵²⁸ Într-adevăr, articolul 2 din CDPD a ONU, care interzice discriminarea «pe motiv de dizabilitate», poate fi interpretat în sensul de a merge mai departe, incluzându-i pe cei care au avut o dizabilitate în trecut, dar care continuă să fie tratați în mod negativ și pe cei care nu au avut niciodată o dizabilitate, dar care pot fi totuși tratați de alții ca și cum ar avea o dizabilitate («așa-numitele persoane cu dizabilitate atitudinală»).1529

Articolul 15 se aplică tuturor persoanelor cu handicap, indiferent de natura și originea handicapului acestora și indiferent de vârsta lor.¹⁵³⁰ O egalitate de tratament trebuie să existe, nu numai prin lege, ci și în practică, între persoanele cu handicap care sunt cetățeni ai altor state părți la Cartă, care au drept de ședere legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul statului parte în cauză.¹⁵³¹

Art. 15 alin. (1): Statele părți se angajează, în special, să ia măsurile necesare pentru a furniza persoanelor handicapate o orientare, o educație și o formare profesională în cadrul schemelor generale ori de câte ori este posibil sau, dacă nu este posibil, prin intermediul instituției specializate publice sau private.

În conformitate cu articolul 15 alin. (1), toate persoanele handicapate, indiferent de vârstă și de natura și originea handicapului, au dreptul la orientare, educație și formare profesională în cadrul schemelor generale, ori de câte ori este posibil sau, dacă nu este posibil, prin intermediul instituției specializate publice sau private.¹⁵³² Ca și în temeiul articolului 10 din Cartă, formarea profesională, în conformitate cu

1526 Concluziile 2020, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. (1)

1527 Concluziile 2020, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. (1)

1528 Concluziile 2020, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. (1)

1529 Concluziile 2020, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. (1)

1530 Cauza [Asociația Internațională Autism Europa împotriva Franței](#), Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (48)

1531 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 15

1532 Concluziile 2020, Andorra

articolul 15, cuprinde toate tipurile de învățământ superior, inclusiv învățământul universitar.¹⁵³³ Comitetul examinează chestiunile prevăzute la articolul 15 alin. (1), deoarece acestea se aplică tuturor persoanelor cu handicap (nu numai cum se aplică copiilor).¹⁵³⁴

Cadrul juridic

Asigurarea dreptului la educație pentru copiii și alte persoane handicapate joacă un rol important în promovarea drepturilor cetățenești ale acestora și în garantarea drepturilor lor fundamentale.¹⁵³⁵ În conformitate cu articolul 15 alin. (1), existența unei legislații privind nediscriminarea este, prin urmare, necesară ca un instrument important pentru promovarea incluziunii copiilor cu handicap în sistemele de învățământ general sau de masă.¹⁵³⁶ O astfel de legislație trebuie să impună, cel puțin, o justificare convingătoare pentru sistemele educaționale speciale sau segregate și să confere o cale de atac eficientă celor care se constată că au fost excluși sau segregati, în mod ilegal, sau că li s-a refuzat în alt mod un drept efectiv la educație.¹⁵³⁷ Legislația poate consta în legislație generală antidiscriminare, legislație specifică privind educația sau o combinație a celor două.¹⁵³⁸

Articolul 15 alin. (1) din Cartă impune statelor părți obligația de a asigura educația persoanelor handicapate, împreună cu orientarea și formarea profesională, în cadrul unuia sau altuia dintre pilonii sistemului educațional, cu alte cuvinte, în școlile obișnuite sau speciale.¹⁵³⁹ Prioritatea care trebuie acordată educației în unitățile de învățământ general, la care se face referire, în mod explicit, în articol, este supusă unei clauze de condiționalitate, care, dacă este interpretată normal și ținând seama de contextul și de scopul dispoziției, indică autorităților publice că, pentru a asigura independența, integrarea socială și participarea la viața comunității a persoanelor cu handicap prin intermediul educației acestora, acestea trebuie să țină seama de tipul de handicap în cauză, de gravitatea acestuia și de o serie de circumstanțe individuale care trebuie examinate de la caz la caz.¹⁵⁴⁰ În consecință, articolul 15 alin. (1) din Cartă nu lasă statelor părți o marjă largă de apreciere atunci când vine vorba de alegerea tipului de școală în care vor promova independența, integrarea și participarea persoanelor cu handicap, deoarece aceasta trebuie să fie în mod clar o școală generală.¹⁵⁴¹

Statele părți sunt obligate să asigure asistența umană necesară pentru cariera școlară a persoanelor în cauză.¹⁵⁴² Marja de apreciere se aplică doar mijloacelor pe care statele părți le consideră cele mai potrivite pentru a asigura această asistență, ținând cont de circumstanțele culturale, politice sau financiare în care funcționează sistemul lor de învățământ.¹⁵⁴³ Totuși, acest lucru este condiționat de prevederea ca, în orice caz, alegerile făcute și mijloacele adoptate să nu fie de natură sau să nu fie aplicate într-un mod care să priveze dreptul stabilit de eficacitatea sa și să îl transforme într-un drept pur teoretic.¹⁵⁴⁴ Situația nu este conformă cu articolul 15 alin. (1) din Cartă în cazul în care nu s-a stabilit că dreptul copiilor handicapati la educație și formare în cadrul învățământului general este garantat, în mod efectiv.¹⁵⁴⁵

Măsuri menite să promoveze incluziunea și calitatea în educație

„Integrarea” și „incluziunea” sunt două noțiuni diferite: integrarea nu duce, în mod necesar, la incluziune.¹⁵⁴⁶ Există integrare atunci când elevilor li se cere să se integreze în sistemul de învățământ general, în timp ce

1533 [Concluziile 2012, Irlanda](#)

1534 [Concluziile 2020, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. \(1\)](#)

1535 Cauza [Asociația Internațională Autism Europa împotriva Franței](#), Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (48)

1536 [Concluziile 2007, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. \(1\)](#)

1537 [Concluziile 2007, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. \(1\)](#)

1538 [Concluziile 2007, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. \(1\)](#)

1539 Cauza [Acțiunea europeană a persoanelor cu handicap \(AEH\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 81/2012, decizia pe fond din 11 septembrie 2013, alin. (78)

1540 cauza [Acțiunea europeană a persoanelor cu handicap \(AEH\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 81/2012, decizia pe fond din 11 septembrie 2013, alin. (78)

1541 cauza [Acțiunea europeană a persoanelor cu handicap \(AEH\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 81/2012, decizia pe fond din 11 septembrie 2013, alin. (78)

1542 cauza [Acțiunea europeană a persoanelor cu handicap \(AEH\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 81/2012, decizia pe fond din 11 septembrie 2013, alin. (81)

1543 cauza [Acțiunea europeană a persoanelor cu handicap \(AEH\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 81/2012, decizia pe fond din 11 septembrie 2013, alin. (81)

1544 cauza [Acțiunea europeană a persoanelor cu handicap \(AEH\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 81/2012, decizia pe fond din 11 septembrie 2013, alin. (81)

1545 [Concluziile 2020, Serbia](#)

1546 [Concluziile 2020, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. \(1\)](#)

incluziunea se referă la dreptul copilului de a participa la școala generală și la obligația școlii de a accepta copilul, ținând cont de interesul superior al copilului, precum și de abilitățile și nevoile educaționale ale acestuia ca un considerent principal.¹⁵⁴⁷

Comitetul a remarcat că, în Comentariul său general nr. 4 (2016), privind dreptul la educație incluzivă, Comitetul ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități a afirmat că „incluziunea implică un proces de reformă sistemică care încorporează schimbări și modificări ale conținutului, metodelor de predare, abordărilor, structurilor și strategiilor în educație pentru a depăși barierele cu o viziune care servește pentru a oferi tuturor elevilor din intervalul de vârstă relevant o experiență de învățare echitabilă și participativă și un mediu care să corespundă cel mai bine cerințelor și preferințelor lor. Plasarea elevilor cu dizabilități în clasele obișnuite, fără a fi însoțite de schimbări structurale, de exemplu, în ceea ce privește organizarea, programa școlară și strategiile de predare și învățare, nu constituie incluziune. În plus, integrarea nu garantează, în mod automat, tranziția de la segregare la incluziune.”¹⁵⁴⁸

Dreptul la educație incluzivă este un drept protejat de Cartă, în sensul căruia copilului trebuie să i se garanteze accesul la o educație de calitate.¹⁵⁴⁹ Acesta servește, de asemenea, ca bază pentru stabilirea unei societăți incluzive care să protejeze copilul cu dizabilități intelectuale de excluziune și izolare.¹⁵⁵⁰ Statele părți trebuie să demonstreze că se fac progrese tangibile în crearea unor sisteme de educație incluzive și adaptate.¹⁵⁵¹

Educația incluzivă implică furnizarea de sprijin și acomodări rezonabile de care persoanele cu dizabilități sunt îndreptățite să beneficieze pentru a avea acces efectiv în școli.¹⁵⁵² Aceste amenajări rezonabile se referă la o persoană și ajută la corectarea inegalităților de fapt.¹⁵⁵³ Amenajările rezonabile adecvate pot include: adaptări ale clasei și ale locației acesteia, furnizarea de diferite forme de comunicare și de materiale educaționale, furnizarea de tehnologie umană sau de asistență în situații de învățare sau de evaluare, precum și amenajări nemateriale, cum ar fi acordarea unui timp mai îndelungat unui anumit elev, reducerea nivelului de zgomot de fond, sensibilitatea la supraîncărcarea senzorială, metode alternative de evaluare sau înlocuirea unui element al programei de învățământ cu un element alternativ.¹⁵⁵⁴ Asistența la școală este un mijloc deosebit de important pentru a putea menține copiii și adolescenții cu autism în școlile obișnuite.¹⁵⁵⁵

Educația și formarea profesională reprezintă fundamentul esențial pentru a obține o poziție pe piața deschisă a muncii și pentru a putea duce o viață independentă.¹⁵⁵⁶ Tinerii cu dizabilități, cu un nivel de educație sub nivelul secundar superior, sunt, ca atare, supuși la diverse dezavantaje pe piața muncii.¹⁵⁵⁷ Statele părți trebuie să ia măsuri pentru a permite integrarea și a garanta că atât școlile obișnuite, cât și cele speciale asigură un învățământ adecvat.¹⁵⁵⁸ Mai mult, statele părți trebuie să demonstreze că se fac progrese concrete în crearea unor sisteme educaționale incluzive și adaptate.¹⁵⁵⁹

Instituțiile specializate asigură, prin organizarea lor internă și/sau prin metodele lor de lucru, preponderența orientării, educației și formării profesionale față de celelalte funcții și îndatoriri pe care ar putea fi obligate să le îndeplinească în conformitate cu legislația internă, chiar și atunci când legea nu prevede furnizarea de educație în cadrul acestor instituții decât ca un element subsidiar printre o serie de alte activități (pedagogice, psihologice, sociale, medicale și paramedicale).¹⁵⁶⁰

1547 Cauza [Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 109/2014, decizia pe fond din 16 octombrie 2014, alin. (66)

1548 [Concluziile 2020, Andorra](#)

1549 Cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) și Inclusion Europe împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 141/2017, decizia pe fond din 9 septembrie 2020, alin. (181)

1550 Cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) și Inclusion Europe împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 141/2017, decizia pe fond din 9 septembrie 2020, alin. (181)

1551 [Concluziile 2020 Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. \(1\)](#)

1552 [Concluziile 2020, Andorra](#)

1553 [Concluziile 2020, Andorra](#)

1554 [Concluziile 2020, Andorra](#)

1555 Cauza [Acțiunea europeană a persoanelor cu handicap \(AEH\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 81/2012, decizia pe fond din 11 septembrie 2013, alin. (85)

1556 [Concluziile XX-1 \(2012\), Austria](#)

1557 [Concluziile XX-1 \(2012\), Austria](#)

1558 [Concluziile XX-1 \(2012\), Austria](#)

1559 [Concluziile XX-1 \(2012\), Austria](#)

1560 Cauza [Acțiunea europeană a persoanelor cu handicap \(AEH\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 81/2012, decizia pe fond din 11 septembrie 2013, alin. (111) și (116)

Accesul la educație

Pentru a evalua accesul efectiv și egal al copiilor și adulților cu handicap la educație și formare profesională, sunt luate în considerare următoarele cifre cheie:

- ▶ numărul total de persoane cu dizabilitate, inclusiv numărul de copii;¹⁵⁶¹
- ▶ numărul de elevi cu dizabilități în clasele obișnuite, în unități speciale din cadrul școlilor obișnuite (sau cu activități complementare în cadrul școlilor obișnuite), în școli speciale și în școlile din învățământul profesional tehnic;¹⁵⁶²
- ▶ numărul și proporția copiilor cu dizabilități care nu beneficiază de educație;¹⁵⁶³
- ▶ procentul de elevi cu handicap care intră pe piața muncii în urma educației și/sau formării profesionale din învățământul general sau special;¹⁵⁶⁴
- ▶ numărul de persoane cu handicap (copii și adulți) care trăiesc în instituții;¹⁵⁶⁵
- ▶ orice jurisprudență relevantă și plângeri depuse la organismele competente cu privire la discriminarea pe motiv de handicap în ceea ce privește educația și formarea profesională;¹⁵⁶⁶
- ▶ numărul de copii cu handicap care nu termină școala obligatorie, în comparație cu numărul total de copii care nu termină școala obligatorie;¹⁵⁶⁷
- ▶ numărul și proporția de copii cu handicap în cadrul altor tipuri de forme educaționale, inclusiv copii școlarizați la domiciliu; copii care frecventează școala cu jumătate de normă sau în instituții de îngrijire rezidențială, temporar sau pe termen lung;¹⁵⁶⁸
- ▶ ratele de abandon școlar ale copiilor cu dizabilități în comparație cu întreaga populație școlară.¹⁵⁶⁹

Articolul 15 alin. (1) este unul dintre drepturile protejate de Cartă a cărui rezolvare este excepțional de complexă și deosebit de costisitoare.¹⁵⁷⁰ Prin urmare, măsurile luate de un stat pentru a atinge obiectivele Cartei trebuie să îndeplinească următoarele trei criterii: (i) un termen rezonabil, (ii) un progres măsurabil și (iii) o finanțare compatibilă cu utilizarea maximă a resurselor disponibile.¹⁵⁷¹

Statele părți trebuie să fie deosebit de atente la impactul pe care alegerile lor îl vor avea asupra grupurilor cu vulnerabilități crescute, precum și asupra altor persoane afectate, inclusiv, în special, asupra familiilor acestora, asupra cărora cade cea mai grea povară în cazul unor deficiențe instituționale.¹⁵⁷²

Art. 15 alin. (2): Statele părți se angajează, în special, să favorizeze accesul la angajare al acestor persoane, prin orice măsură susceptibilă de a încuraja patronii să angajeze și să mențină în activitate persoanele handicapate în mediul obișnuit de muncă și să adapteze condițiile de muncă la nevoile acestor persoane sau, atunci când datorită handicapului acest lucru nu este posibil, prin organizarea sau crearea de locuri de muncă protejate în funcție de gradul de invaliditate. În anumite cazuri, aceste măsuri pot necesita recurgerea la servicii specializate de plasare și de sprijinire.

Articolul 15, prin instituirea unui drept distinct la formare profesională, reabilitare și reinstalare pentru persoanele cu handicap fizic și mental, urmărește să le ofere o protecție sporită într-un domeniu, și anume cel al ocupării forței de muncă, în care acestea sunt mai vulnerabile decât restul forței de muncă.¹⁵⁷³ Conform abordării adoptate în articolul 15, statul parte este responsabil de adoptarea de măsuri pentru a ajuta persoanele handicapate să participe pe deplin și activ în comunitate.¹⁵⁷⁴

¹⁵⁶¹ Concluziile 2012, Federația Rusă

¹⁵⁶² Concluziile 2020, Andorra; Concluziile 2012, Federația Rusă

¹⁵⁶³ Concluziile 2020, Andorra

¹⁵⁶⁴ Concluziile 2012, Federația Rusă

¹⁵⁶⁵ Concluziile 2008, Lituania

¹⁵⁶⁶ Concluziile 2008, Lituania

¹⁵⁶⁷ Concluziile 2020, Andorra

¹⁵⁶⁸ Concluziile 2020, Andorra

¹⁵⁶⁹ Concluziile 2020, Andorra

¹⁵⁷⁰ Cauza Asociația Internațională Autism Europa împotriva Franței, Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (53)

¹⁵⁷¹ Cauza Asociația Internațională Autism Europa împotriva Franței, Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (53)

¹⁵⁷² Cauza Asociația Internațională Autism Europa împotriva Franței, Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (53)

¹⁵⁷³ Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 15

¹⁵⁷⁴ Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 15

Articolul 15 alin. (2) impune statelor părți să favorizeze accesul la angajare pe piața deschisă a muncii pentru persoanele handicapate.¹⁵⁷⁵ Se aplică persoanelor cu handicap fizic și/sau intelectual.¹⁵⁷⁶ Această obligație nu este redusă în perioadele de criză de sănătate.¹⁵⁷⁷ Aceasta impune statelor să ia măsurile rezonabile de acomodare necesare pentru a se asigura că persoanele handicapate sunt protejate de riscurile cauzate de virusul asociat contextului de la locul de muncă (inclusiv deplasarea la și de la locul de muncă).¹⁵⁷⁸

Statele părți trebuie să furnizeze, în mod sistematic, cifre actualizate cu privire la numărul total de persoane handicapate, inclusiv cele aflate la vârstă de muncă; cele angajate (pe piața liberă și în locuri de muncă protejate); cele care beneficiază de măsuri de favorizare a angajării; cele care caută un loc de muncă; cele care sunt șomere, precum și rata generală de transfer al persoanelor handicapate de la locurile de muncă protejate la cele de pe piața liberă.¹⁵⁷⁹

Cadrul juridic

În acest scop, legislația trebuie să interzică discriminarea pe baza handicapului pentru a crea o egalitate reală de șanse pe piața deschisă a muncii.¹⁵⁸⁰ În temeiul articolului 15 alin. (2), legislația antidiscriminare trebuie să includă adaptarea condițiilor de muncă (adaptare rezonabilă) și să confere un remediu efectiv celor care se constată că au fost discriminați, în mod ilegal.¹⁵⁸¹ În plus, trebuie să existe obligații pentru patron de a lua măsuri în conformitate cu cerința de adaptare rezonabilă pentru a asigura accesul efectiv la locul de muncă și pentru a menține în activitate persoanele cu handicap, în special persoanele care au devenit handicapate în timp ce se aflau la locul de muncă, în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale.¹⁵⁸²

Având în vedere că persoanele cu handicap au mai puține șanse decât alte persoane de a fi angajate pe piața obișnuită a muncii, crizele (precum Covid-19) riscă să le marginalizeze și mai mult.¹⁵⁸³ În această situație, statele părți trebuie, pe de o parte, să se asigure că pierderile de locuri de muncă și de venituri ale persoanelor cu handicap sunt compensate prin prestații adecvate de securitate socială și, pe de altă parte, să consolideze eforturile de integrare a persoanelor handicapate pe piața muncii.¹⁵⁸⁴ În acest din urmă sens, condițiile pandemiei fac deosebit de important ca dreptul intern să prevadă obligații pentru patron de a lua măsuri în conformitate cu cerința de amenajare rezonabilă, pentru a asigura accesul efectiv la locul de muncă și pentru a menține în câmpul muncii persoanele handicapate.¹⁵⁸⁵

Accesul persoanelor handicapate la un loc de muncă

Exercitarea efectivă a dreptului persoanelor handicapate la formare și reabilitare profesională necesită luarea unor măsuri specifice, care pot lua, dacă este cazul, forma unor acțiuni pozitive menite să îmbunătățească „angajabilitatea” persoanelor handicapate, precum și accesul și capacitatea acestora de a se menține în câmpul muncii.¹⁵⁸⁶ Politica de ocupare a forței de muncă pentru persoanele handicapate trebuie să le permită acestora să își folosească competențele, oferindu-le locuri de muncă care să corespundă potențialului lor de angajare în cadrul mediului de lucru obișnuit.¹⁵⁸⁷ În plus, trebuie să se pună un accent deosebit pe protecția persoanelor handicapate ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale.¹⁵⁸⁸

Luarea în considerare în mod specific a handicapului în viața profesională implică responsabilitatea tuturor participanților la aceasta: adică a statului, a patronilor și a sindicatelor.¹⁵⁸⁹ Prin urmare, scopul acestei prevederi a Cartei este de a realiza egalitatea de șanse la angajare pentru persoanele cu handicap, prin

1575 Concluziile XX-1 (2012), Republica Cehă

1576 Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. (2)

1577 Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

1578 Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

1579 Concluziile XX-1 (2012), Republica Cehă; Concluziile 2012, Cipru

1580 Concluziile 2012, Federația Rusă; Concluziile 2003, Slovenia

1581 Concluziile XIX-1 (2008), Republica Cehă

1582 Concluziile 2007 Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. (2)

1583 Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

1584 Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

1585 Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

1586 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 15

1587 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 15

1588 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 15

1589 Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 15

regândirea nu numai a handicapului în sine, ci și a mijloacelor de a obține participarea persoanelor cu handicap la viața comunității, pe picior de egalitate.¹⁵⁹⁰

Statele părți se bucură de o marjă de apreciere în ceea ce privește celelalte măsuri pe care le iau pentru a promova accesul persoanelor handicapate la încadrarea în muncă. Articolul 15 alin. (2) nu impune introducerea de cote, dar, atunci când se aplică un astfel de sistem, eficacitatea acestuia este luată în considerare la evaluarea conformității cu articolul 15 alin. (2).¹⁵⁹¹

Articolul 15 alin. (2) din Carta revizuită impune ca persoanele handicapate să fie angajate într-un mediu de lucru obișnuit, cu excepția cazurilor în care acest lucru nu este posibil din cauza naturii handicapului.¹⁵⁹² În astfel de cazuri excepționale, se pot prevedea locuri de muncă protejate.¹⁵⁹³ Acestea trebuie să urmărească asistarea beneficiarilor lor în vederea intrării pe piața deschisă a muncii.¹⁵⁹⁴

Persoanele care lucrează în unități de muncă protejate, în care activitatea principală este producția, au dreptul la prevederile de bază ale dreptului muncii și, în mod special, dreptul la o remunerație echitabilă și la drepturi sindicale.¹⁵⁹⁵

Art. 15 alin. (3): Părțile se angajează, în special, să favorizeze deplina lor integrare și participare la viața socială, în special prin măsuri, inclusiv ajutoare tehnice, care vizează depășirea dificultăților lor de comunicare și mobilitate și care să le permită accesul la mijloacele de transport, la locuință, la activități culturale și la petrecerea timpului liber.

Dreptul persoanelor handicapate la integrare socială, prevăzut la articolul 15 alin. (3), implică înlăturarea barierelor din calea comunicării și a mobilității pentru a permite accesul la mijloacele de transport (terestru, feroviar, maritim și aerian), la locuințe (publice, sociale și private), la activități culturale și la petrecerea timpului liber (activități sociale și sportive).¹⁵⁹⁶ Astfel de măsuri, inclusiv ajutoarele tehnice, nu trebuie urmărite, în mod izolat, și trebuie programate pentru a se completa reciproc, pe o bază legislativă clară.¹⁵⁹⁷

Cadrul juridic relevant și căile de atac

În acest scop, articolul 15 alin. (3) prevede:

- ▶ existența unei legislații cuprinzătoare privind nediscriminarea care să acopere atât sfera publică, cât și cea privată, în domenii precum locuințele, transporturile, telecomunicațiile și activitățile culturale și de petrecere a timpului liber și căi de atac eficiente pentru cei care au fost tratați în mod ilegal.¹⁵⁹⁸ O astfel de legislație poate consta în legislație generală împotriva discriminării, legislație specifică sau o combinație între cele două;¹⁵⁹⁹
- ▶ adoptarea unei politici coerente în contextul dizabilității: măsuri de acțiune pozitivă pentru atingerea obiectivelor de integrare socială și de participare deplină a persoanelor cu handicap.¹⁶⁰⁰ Aceste măsuri trebuie să aibă un temei juridic clar și să fie coordonate.¹⁶⁰¹

Pentru a da un efect semnificativ promovării integrării sociale depline și participării depline la viața comunității a persoanelor cu handicap:

- ▶ trebuie stabilite mecanisme de evaluare a dificultăților în calea comunicării și a mobilității cu care se confruntă persoanele cu handicap și de identificare a măsurilor de sprijin care sunt necesare pentru a le ajuta să depășească aceste dificultăți;¹⁶⁰²
- ▶ ajutoarele tehnice trebuie să fie disponibile fie gratis, fie sub rezerva unei contribuții adecvate la costul acestora și ținând cont de mijloacele beneficiarului. Aceste ajutoare pot lua, de exemplu,

¹⁵⁹⁰ Concluziile XIV-2 (1998), Declarația de interpretare privind articolul 15

¹⁵⁹¹ Concluziile XIV-2 (1998), Belgia

¹⁵⁹² Concluziile 2005, Estonia

¹⁵⁹³ Concluziile 2005, Estonia

¹⁵⁹⁴ Concluziile 2005, Estonia

¹⁵⁹⁵ Concluziile XVII-2 (2005), Republica Cehă

¹⁵⁹⁶ Concluziile 2005, Norvegia

¹⁵⁹⁷ Concluziile 2008 Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. (3); Concluziile 2005, Norvegia

¹⁵⁹⁸ Concluziile 2005, Norvegia

¹⁵⁹⁹ Concluziile 2012, Estonia

¹⁶⁰⁰ Concluziile 2007, Slovenia

¹⁶⁰¹ Concluziile 2007, Slovenia

¹⁶⁰² Concluziile 2008, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. (3)

forma unor proteze, a unor dispozitive de mers pe jos, a unor scaune cu rotile, a unor câini-ghid și a unor măsuri adecvate de sprijin pentru locuință,¹⁶⁰³

- ▶ serviciile de sprijin, cum ar fi asistența personală și ajutoarele auxiliare, trebuie să fie disponibile fie gratis, fie sub rezerva unei contribuții adecvate la costul acestora și ținând cont de mijloacele beneficiarului.¹⁶⁰⁴

Consultarea

Articolul 15 alineatul (3) prevede că persoanele handicapate și organizațiile reprezentative ale acestora trebuie să fie consultate la elaborarea și revizuirea continuă a măsurilor de acțiune pozitivă și că trebuie să existe un forum adecvat pentru a permite acest lucru.¹⁶⁰⁵

Persoanele handicapate și organizațiile acestora trebuie să fie consultate și să participe la elaborarea, punerea în aplicare și revizuirea politicilor privind handicapul în contextul crizelor, pandemiilor (Covid-19).¹⁶⁰⁶ Acestea nu trebuie să aibă ca rezultat o instituționalizare sporită a persoanelor handicapate.¹⁶⁰⁷

Măsuri pentru asigurarea dreptului persoanelor handicapate de a trăi independent în comunitate

Telecomunicațiile și noile tehnologii informaționale trebuie să fie accesibile, iar limbajul semnelor trebuie să aibă un statut oficial.¹⁶⁰⁸

În contextul pandemiilor (de exemplu Covid-19), serviciile pentru populație create special pentru a face față pandemiei, inclusiv serviciile la distanță și online, unitățile de carantină, echipamentele de protecție personală, precum și informațiile și ghidurile publice, trebuie să fie accesibile persoanelor handicapate în aceeași măsură ca celorlalți membri ai comunității.¹⁶⁰⁹ Printre altele, informațiile privind sănătatea publică trebuie să fie disponibile în limbajul semnelor și în mijloace, moduri și formate accesibile.¹⁶¹⁰

Mobilitatea și mijloacele de transport

Mijloacele de transport publice (terestre, feroviare, maritime și aeriene), toate clădirile publice nou construite sau renovate, unitățile și clădirile deschise publicului, precum și activitățile culturale și de petrecere a timpului liber trebuie să fie accesibile din punct de vedere fizic.¹⁶¹¹

Locuințe

Nevoile persoanelor handicapate trebuie avute în vedere în cadrul politicilor de locuințe, inclusiv în ceea ce privește construcția corespunzătoare de locuințe publice, sociale sau private.¹⁶¹² În plus, trebuie să se ofere asistență financiară pentru adaptarea locuințelor existente.¹⁶¹³

Asistența financiară și personală

Prevalența sărăciei în rândul persoanelor handicapate dintr-un stat parte, fie că este definită sau măsurată în termeni monetari sau multidimensionali, este un indicator important al eficienței eforturilor statului de a asigura dreptul persoanelor cu dizabilități de a se bucura de independență, integrare socială și participare la viața comunității.¹⁶¹⁴ Obligația statelor de a lua măsuri de favorizare a integrării sociale depline și a participării la viața comunității a persoanelor handicapate este strâns legată de măsurile îndreptate spre ameliorarea și eradicarea sărăciei în rândul persoanelor cu dizabilități.¹⁶¹⁵ Prin urmare, Comitetul ia

¹⁶⁰³ Concluziile 2008, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. (3)

¹⁶⁰⁴ Concluziile 2008, Declarația de interpretare privind articolul 15 alin. (3)

¹⁶⁰⁵ Concluziile 2020, Serbia; Concluziile 2005, Norvegia

¹⁶⁰⁶ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

¹⁶⁰⁷ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

¹⁶⁰⁸ Concluziile 2016, Austria, care citează Concluziile 2005, Estonia și Concluziile 2003, Slovenia

¹⁶⁰⁹ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

¹⁶¹⁰ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

¹⁶¹¹ Concluziile 2016, Letonia, care citează Concluziile 2003, Italia

¹⁶¹² Concluziile 2003, Italia

¹⁶¹³ Concluziile 2003, Italia

¹⁶¹⁴ Concluziile 2020, Andorra

¹⁶¹⁵ Concluziile 2020, Andorra

în considerare nivelurile de sărăcie cu care se confruntă persoanele handicapate atunci când analizează obligațiile statului în temeiul articolului 15 alin. (3) din Cartă.¹⁶¹⁶

Măsurile trebuie să se concentreze, de asemenea, pe combaterea discriminării și pe promovarea egalității de șanse pentru persoanele handicapate care fac parte din grupuri deosebit de vulnerabile, cum ar fi minoritățile etnice, romii, solicitanții de azil și migranții.¹⁶¹⁷

ARTICOLUL 16. DREPTUL FAMILIEI LA PROTECȚIE SOCIALĂ, JURIDICĂ ȘI ECONOMICĂ

Familia, ca unitate fundamentală a societății, are dreptul la o protecție socială, juridică și economică adecvată în vederea asigurării dezvoltării sale depline.

În vederea realizării condițiilor de viață indispensabile dezvoltării depline a familiei, celula fundamentală a societății, părțile se angajează să promoveze protecția economică, juridică și socială a vieții de familie, în special prin intermediul prestațiilor sociale și familiale, al dispozițiilor fiscale, al încurajării construcției de locuințe adaptate nevoilor familiale, al ajutoarelor pentru tinerele familii sau orice alte măsuri corespunzătoare.

Anexă: Se înțelege că protecția oferită în această dispoziție acoperă familiile monoparentale.¹⁶¹⁸

Deoarece „familie” poate avea înțelesuri diferite în locuri și momente diferite, Comitetul face trimitere la definițiile utilizate în dreptul intern al fiecărui stat parte.¹⁶¹⁹ Cu toate acestea, dreptul intern nu trebuie să prevadă o definiție nejustificat de restrictivă.¹⁶²⁰

Domeniul de aplicare al articolului 16 nu se limitează la familia bazată pe căsătorie.¹⁶²¹ Familia înseamnă gospodăria de părinți cu copii, inclusiv părinți singuri și cupluri tinere care vor avea eventual copii.¹⁶²² Principiul egalității și nediscriminării face parte integrantă din articolul 16.¹⁶²³ Membrii de familie care se află pe teritoriul unui stat parte în conformitate cu dreptul la reîntregirea familiei garantat de articolul 19 alin. (6) trebuie să beneficieze de un tratament egal cu cel al cetățenilor în toate aspectele referitoare la protecția familiei.¹⁶²⁴

Comitetul examinează mijloacele utilizate de statele părți pentru a asigura protecția socială, juridică și economică a diferitelor tipuri de familii din cadrul populației, inclusiv a familiilor monoparentale și a familiilor vulnerabile, cum ar fi cele de etnie romă.¹⁶²⁵ Statele părți pot alege, în mod liber, astfel de mijloace, cu condiția ca acestea să nu pună în pericol protecția efectivă a familiilor de romi.¹⁶²⁶

Protecție socială

Locuințe pentru familii

Locuințe adecvate/decente

Articolul 16 garantează dreptul familiilor la o locuință decentă.¹⁶²⁷ Într-adevăr, faptul că dreptul la locuință este stipulat la articolul 31 din Cartă nu exclude luarea în considerare a problemelor relevante privind locuința ce decurg în temeiul articolului 16, care abordează problema locuinței în contextul asigurării dreptului familiilor la protecție socială, juridică și economică.¹⁶²⁸ Noțiunile de locuință la un nivel adecvat și evacuare forțată sunt identice la articolele 16 și 31.¹⁶²⁹

¹⁶¹⁶ Concluziile 2020, Andorra

¹⁶¹⁷ Concluziile 2020, Andorra

¹⁶¹⁸ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

¹⁶¹⁹ Concluziile 2011, Azerbaidjan

¹⁶²⁰ Concluziile 2011, Azerbaidjan

¹⁶²¹ Concluziile 2011, Azerbaidjan

¹⁶²² Concluziile XVII-1 (2005), Turcia

¹⁶²³ Cauza *Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (26)

¹⁶²⁴ Concluziile XVI-1 (2002), *Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. (4) și articolul 16*

¹⁶²⁵ Concluziile XVI-1 (2002), *Declarația de interpretare privind articolul 16*

¹⁶²⁶ Concluziile 2006, *Declarația de interpretare privind articolul 16*

¹⁶²⁷ Cauza *Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Bulgariei*, Plângerea nr. 31/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (9)

¹⁶²⁸ Cauza *Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Bulgariei*, Plângerea nr. 31/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (9)

¹⁶²⁹ Cauza *Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (115); Concluziile 2011, Azerbaidjan

Dreptul la locuință permite exercitarea multor altor drepturi - atât civile și politice, cât și economice, sociale și culturale.¹⁶³⁰ De asemenea, acesta are o importanță centrală pentru familie.¹⁶³¹ Pentru a satisface articolul 16, statele părți trebuie să promoveze furnizarea unei oferte corespunzătoare de locuințe pentru familii, să țină seama de nevoile familiilor în politicile de locuințe și să se asigure că locuințele existente sunt de un nivel corespunzător.¹⁶³² Aceasta trebuie să includă, de asemenea, servicii esențiale (cum ar fi încălzirea și electricitatea).¹⁶³³ O locuință corespunzătoare se referă nu numai la o locuință care nu trebuie să fie sub nivelul standardelor și trebuie să dispună de facilități esențiale, ci și la o locuință de dimensiuni adecvate, având în vedere componența familiei care locuiește în ea.¹⁶³⁴

Statele părți trebuie să ia măsurile juridice și practice care sunt necesare și adecvate obiectivului de protecție efectivă a dreptului la o locuință corespunzătoare în sensul articolului 16.¹⁶³⁵ Acest obiectiv trebuie să fie atins într-un termen rezonabil, cu progrese măsurabile și într-o măsură compatibilă cu utilizarea maximă a resurselor disponibile.¹⁶³⁶

Prestații pentru locuințe

De asemenea, trebuie să fie disponibile prestații pentru locuințe destinate, în mod specific, familiilor (de exemplu, granturi sau subvenții pentru achiziționarea sau construcția unei locuințe familiale, scutiri fiscale pentru rambursarea ipotecii, împrumuturi subvenționate pentru achiziționarea primei locuințe, chirii subvenționate pentru familii, alocații pentru locuințe etc.).¹⁶³⁷ Trebuie asigurată egalitatea de tratament pentru cetățenii altor state părți și pentru familiile de refugiați în ceea ce privește plata subvențiilor pentru locuințe.¹⁶³⁸ Partea din articolul 16 referitoare la dreptul familiilor la o locuință decentă și, în special, la dreptul de a nu fi private de locuință se aplică, de asemenea, și familiilor străine aflate, în mod ilegal, în țară.¹⁶³⁹

Pentru a asigura aplicarea satisfăcătoare a dreptului la o locuință familială în temeiul articolului 16 din Cartă, trebuie îndeplinite aceleași cerințe ca în cazul dreptului la o locuință corespunzătoare în temeiul articolului 31.¹⁶⁴⁰ Statele părți trebuie:

- ▶ să adopte mijloacele juridice, financiare și operaționale necesare pentru a asigura un progres constant în vederea atingerii obiectivelor stabilite de Cartă;¹⁶⁴¹
- ▶ să mențină statistici semnificative privind nevoile, resursele și rezultatele;¹⁶⁴²
- ▶ să efectueze revizuirii periodice ale impactului strategiilor adoptate;¹⁶⁴³

1630 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (24)

1631 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (24)

1632 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (24)

1633 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (24)

1634 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (24)

1635 Cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 62/2010, decizia din 21 martie 2013, alin. (113)

1636 Cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 62/2010, decizia din 21 martie 2013, alin. (113)

1637 Concluziile XVII-1 (2005), Turcia

1638 Concluziile 2019, Austria

1639 Cauza [Defence for Children International \(DCI\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 20 octombrie 2012, alin. (136)

1640 Cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 110/2014, decizie pe fond din 12 mai 2017, alin. (109), citând cauza [Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (54)

1641 Cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 110/2014, decizia pe fond din 12 mai 2017, alin. (109), care citează cauza [Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (54)

1642 Cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 110/2014, decizia pe fond din 12 mai 2017, alin. (109), care citează cauza [Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (54)

1643 Cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 110/2014, decizia pe fond din 12 mai 2017, alin. (109), care citează cauza [Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (54)

- ▶ să stabilească un calendar și să nu amâne la nesfârșit termenul de realizare a obiectivelor fiecărei etape;¹⁶⁴⁴
- ▶ să acorde o atenție deosebită impactului politicilor adoptate asupra fiecăreia dintre categoriile de persoane vizate, în special asupra celor mai vulnerabile.¹⁶⁴⁵

Cu toate acestea, în temeiul articolului 16 din Cartă, nerespectarea fiecăreia și a tuturor cerințelor de mai sus nu echivalează în sine, în mod necesar, cu o încălcare a dreptului la o locuință familială.¹⁶⁴⁶

Protecția împotriva expulzării

Eficacitatea dreptului la o locuință corespunzătoare în sensul articolului 16 necesită protecția juridică a acestuia prin garanții procedurale adecvate.¹⁶⁴⁷ Rezidenții și chiriașii trebuie să aibă acces la căi de atac judiciare sau de altă natură, accesibile și imparțiale.¹⁶⁴⁸ Orice procedură de recurs trebuie să fie eficientă.¹⁶⁴⁹ În plus, obligația de a promova și de a oferi locuințe se extinde la securitatea împotriva evacuării ilegale.¹⁶⁵⁰

Pentru a respecta Carta, protecția juridică a persoanelor amenințate cu evacuarea trebuie să fie prevăzută de lege și să includă:

- ▶ obligația de consultare a părților afectate pentru a găsi soluții alternative la evacuare;¹⁶⁵¹
- ▶ obligația de a stabili o perioadă de preaviz rezonabilă înainte de evacuare;¹⁶⁵²
- ▶ interdicția de a efectua evacuări pe timp de noapte sau în timpul iernii;¹⁶⁵³
- ▶ accesul la căile de atac;¹⁶⁵⁴
- ▶ accesul la asistență juridică;¹⁶⁵⁵
- ▶ despăgubiri în cazul evacuărilor ilegale.¹⁶⁵⁶

În plus, atunci când au loc evacuări, acestea trebuie să fie:

- ▶ efectuate în condiții care să respecte demnitatea persoanelor în cauză;¹⁶⁵⁷
- ▶ reglementate de norme care să protejeze suficient de mult drepturile persoanelor în cauză;¹⁶⁵⁸
- ▶ însoțite de propuneri de cazare alternativă.¹⁶⁵⁹

Ocuparea ilegală a unui loc sau a unei locuințe poate justifica evacuarea ocupanților ilegali.¹⁶⁶⁰ Cu toate acestea, criteriile de ocupare ilegală nu trebuie să fie excesiv de largi, evacuarea trebuie să aibă loc în

1644 Cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 110/2014, decizia pe fond din 12 mai 2017, alin. (109), care citează cauza [Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (54)

1645 Cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 110/2014, decizia pe fond din 12 mai 2017, alin. (109), care citează cauza [Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (54)

1646 Cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 110/2014, decizia pe fond din 12 mai 2017, alin. (110)

1647 [Concluziile 2015, Austria](#)

1648 [Concluziile 2015, Austria](#)

1649 [Concluziile 2015, Austria](#)

1650 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (24)

1651 [Concluziile 2011, Azerbaidjan](#)

1652 [Concluziile 2011, Azerbaidjan](#)

1653 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 27/2004, decizia pe fond din 7 decembrie 2005, alin. (41)

1654 [Concluziile 2011, Azerbaidjan](#)

1655 [Concluziile 2011, Azerbaidjan](#)

1656 [Concluziile 2011, Azerbaidjan](#)

1657 [Concluziile 2011, Turcia](#), articolul 31 alin. (2); cauza [Forumul European al Romilor și Nomazilor \(ERTF\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr.104/2014, decizia pe fond din 17 mai 2016, alin. (82)

1658 [Concluziile 2011, Turcia](#), articolul 31 alin. (2); cauza [Forumul European al Romilor și Nomazilor \(ERTF\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr.104/2014, decizia pe fond din 17 mai 2016, alin. (82)

1659 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 27/2004, decizia pe fond din 7 decembrie 2005, alin. (41)

1660 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (51)

conformitate cu normele de procedură aplicabile, iar acestea trebuie să protejeze suficient de mult drepturile persoanelor în cauză.¹⁶⁶¹

În cazul în care a avut loc evacuarea forțată a satelor sau distrugerea locuințelor, statele părți trebuie să ofere căi de atac efective victimelor și trebuie să ia măsuri în vederea relocării familiilor în locuințe decente sau să ofere asistență financiară.¹⁶⁶²

În cazul în care familiile au fost strămutate din cauza războiului, statele părți au obligația pozitivă, în virtutea articolului 16, de a lua măsuri adecvate pentru a oferi locuințe și garanția dreptului de ocupare familiilor strămutate care au pierdut dreptul la locuință și care și-au exprimat dorința clară de a se întoarce în țara lor sau care au fost descurajate să se întoarcă din cauza lipsei de locuințe și a altor forme de protecție.¹⁶⁶³

Grupuri vulnerabile

În cazul în care lipsa soluțiilor de îngrijire și a serviciilor sociale adaptate la nevoile persoanelor cu dizabilități grave determină numeroase familii să trăiască în condiții precare, subminându-le coeziunea, aceasta reprezintă o lipsă de protecție a familiei ca unitate socială, ceea ce contravine articolului 16 din Cartă.¹⁶⁶⁴

Ca urmare a istoriei lor, romii au devenit un tip specific de grup defavorizat și de minoritate vulnerabilă.¹⁶⁶⁵ Imperativul de a evita excluderea socială, de a respecta diferența și de a nu discrimina se aplică tuturor grupurilor de romi, fie că sunt itineranți sau stabiliți.¹⁶⁶⁶ Prin urmare, aceștia necesită o protecție specială.¹⁶⁶⁷ O atenție specială trebuie acordată nevoilor lor de locuințe și stilului lor de viață diferit, atât în cadrul de reglementare relevant, cât și în luarea deciziilor în cazuri particulare, nu numai în scopul de a proteja interesele minorităților în sine, ci și pentru a păstra diversitatea culturală de valoare pentru întreaga comunitate.¹⁶⁶⁸ În acest sens, trebuie să fie disponibile locuințe temporare și permanente corespunzătoare.¹⁶⁶⁹

Orice loc în care o familie locuiește, în mod legal sau ilegal, fie că este vorba de o clădire sau de un bun mobil, cum ar fi o rulotă, trebuie considerat ca fiind o locuință în sensul Cartei.¹⁶⁷⁰ Drepturile și obligațiile care decurg din recunoașterea juridică a unei locuințe trebuie să se aplice tuturor formelor de locuință, inclusiv formelor alternative, cum ar fi rulotele.¹⁶⁷¹ Prin urmare, reglementările privind condițiile de viață (în special cele privind sănătatea și siguranța) trebuie să fie adaptate, în mod rezonabil, la aceste forme alternative de locuință, astfel încât să nu impună restricții nejustificate asupra posibilității de a locui în astfel de locuințe.¹⁶⁷²

Atunci când se aplică la stilul de viață al Nomazilor, această cerință dă naștere unei obligații pozitive de a asigura faptul că sunt puse la dispoziție un număr suficient de terenuri rezidențiale pentru ca aceștia să își parcheze rulotele.¹⁶⁷³

1661 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (51)

1662 [Concluziile XIII-3 \(1995\)](#), Turcia

1663 Cauza [Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări \(COHRE\) împotriva Croației](#), Plângerea nr. 52/2008, decizia pe fond din 22 iunie 2010, alin. (63)

1664 Cauza [Federația Internațională a Drepturilor Omului \(FIDO\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 75/2011, decizia pe fond din 18 martie 2013, alin. (187)

1665 Cauza [Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări \(COHRE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (39)-(40)

1666 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (25)

1667 Cauza [Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări \(COHRE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (39)-(40)

1668 Cauza [Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări \(COHRE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (39)-(40)

1669 [Concluziile XIII-4 \(2006\)](#), Declarația de interpretare privind articolul 16

1670 Cauza [Federația Internațională a Drepturilor Omului \(FIDO\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 62/2010, decizia din 21 martie 2013, alin. (73)

1671 Cauza [Federația Internațională a Drepturilor Omului \(FIDO\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 62/2010, decizia din 21 martie 2013, alin. (74)

1672 Cauza [Federația Internațională a Drepturilor Omului \(FIDO\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 62/2010, decizia din 21 martie 2013, alin. (74)

1673 Cauza [Federația Internațională a Drepturilor Omului împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 62/2010, decizia pe fond din 21 martie 2013, alin. (112) care citează cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (25)

Servicii de îngrijire a copiilor

În cazul în care un stat parte a acceptat articolul 27 din Cartă, serviciile și aranjamentele pentru îngrijirea copiilor sunt examinate în temeiul acestei dispoziții.¹⁶⁷⁴

Statele părți trebuie să se asigure că structurile de îngrijire a copiilor sunt disponibile, accesibile și de bună calitate (grad de acoperire în ceea ce privește numărul de copii cu vârsta cuprinsă între 0 și 6 ani, raportul dintre personal și copii, formarea personalului, spații adecvate și costul îngrijirii copiilor pentru părinți etc.).¹⁶⁷⁵

În zonele rurale, trebuie să fie disponibile creșe și grădinițe sau unități similare, precum și informații privind planificarea familială.¹⁶⁷⁶

Servicii de consiliere familială

Famiile trebuie să aibă acces la servicii sociale corespunzătoare, în special în perioadele de dificultate.¹⁶⁷⁷ Statele părți trebuie să ofere, printre altele, consiliere familială și consiliere psihologică privind creșterea și educarea copiilor.¹⁶⁷⁸

Participarea asociațiilor care reprezintă familiile

Pentru a asigura luarea în considerare a opiniilor familiilor în formularea politicii familiale, toate organizațiile civile care reprezintă familiile trebuie să fie consultate de către autoritățile competente.¹⁶⁷⁹

Protecția juridică

Drepturile și obligațiile soților/soțiilor

Soții/soțiile trebuie să fie egali în ceea ce privește drepturile și obligațiile în cadrul cuplului, în special în ceea ce privește aspectele referitoare la proprietatea, administrarea și utilizarea bunurilor, autoritatea părintească și gestionarea bunurilor copiilor.¹⁶⁸⁰

În cazurile de destrămarea a familiei, articolul 16 impune prevederea unor aranjamente juridice pentru soluționarea conflictelor conjugale și, în special, a conflictelor referitoare la copii, inclusiv îngrijirea și întreținerea, privarea și limitarea drepturilor părintești, custodia și accesul la copii.¹⁶⁸¹

Drepturile părintești

Orice restricții sau limitări ale drepturilor de custodie ale părinților trebuie să se bazeze pe criterii adecvate și rezonabile stabilite în legislație și nu trebuie să depășească ceea ce este necesar pentru protecția și interesul superior al copilului și pentru reabilitarea familiei.¹⁶⁸²

Plasamentul copiilor în afara domiciliului trebuie să fie o măsură excepțională și se justifică doar atunci când se bazează pe nevoile copilului, și anume, dacă rămânerea în mediul familial reprezintă un pericol pentru copil.¹⁶⁸³ Pe de altă parte, condițiile financiare sau circumstanțele materiale ale familiei nu trebuie să fie singurul motiv pentru plasament.¹⁶⁸⁴ În toate circumstanțele, trebuie mai întâi explorate alternativele adecvate la plasament, ținând cont de opiniile și dorințele exprimate de copil, de părinții acestuia și de alți membri ai familiei.¹⁶⁸⁵

Atunci când plasamentul este necesar, acesta trebuie să fie considerat o soluție temporară, pe durata căreia trebuie menținută continuitatea relației cu familia.¹⁶⁸⁶ Trebuie urmărită reintegrarea copilului în familie și trebuie asigurate contacte cu familia pe durata plasamentului, cu excepția cazului în care

¹⁶⁷⁴ Concluziile 2011, Azerbaidjan

¹⁶⁷⁵ Concluziile 2019, Azerbaidjan

¹⁶⁷⁶ Concluziile XIII-3 (1995), Turcia

¹⁶⁷⁷ Concluziile 2011, Turcia

¹⁶⁷⁸ Concluziile 2011, Turcia

¹⁶⁷⁹ Concluziile 2006 Declarația de interpretare privind articolul 16

¹⁶⁸⁰ Concluziile XIII-3 (1995), Turcia; Concluziile XVI-1 (2002), Regatul Unit; Concluziile 2019, Austria

¹⁶⁸¹ Concluziile 2011, Azerbaidjan

¹⁶⁸² Concluziile XV-2 (2001), Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. (1)

¹⁶⁸³ Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 16 și articolul 17 alin. (1)

¹⁶⁸⁴ Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 16 și articolul 17 alin. (1)

¹⁶⁸⁵ Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 16 și articolul 17 alin. (1)

¹⁶⁸⁶ Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 16 și articolul 17 alin. (1)

acest lucru contravine interesului superior al copilului.¹⁶⁸⁷ Ori de câte ori este posibil, plasamentul într-o familie adoptivă sau într-un mediu de tip familial trebuie să aibă prioritate față de plasamentul într-o instituție.¹⁶⁸⁸

Aspectele referitoare la restricțiile privind dreptul parental și plasamentul copiilor sunt examinate în temeiul articolului 17 alin. (1).¹⁶⁸⁹

Serviciile de mediere

În conformitate cu articolul 16 din Cartă, protecția juridică a familiei include disponibilitatea serviciilor de mediere al căror obiect trebuie să fie evitarea deteriorării conflictelor familiale, asistarea la soluționarea litigiilor și asigurarea faptului că viitoarele relații dintre părinți și dintre aceștia și copiii lor nu sunt afectate, în mod nejustificat.¹⁶⁹⁰ Pentru a fi în conformitate cu articolul 16, aceste servicii trebuie să fie ușor accesibile tuturor familiilor.¹⁶⁹¹ În mod special, familiile nu trebuie să fie descurajate să apeleze la astfel de servicii din motive financiare.¹⁶⁹² Dacă aceste servicii sunt gratuite, acest lucru constituie o măsură adecvată în acest scop.¹⁶⁹³ În caz contrar, trebuie să se asigure posibilitatea de acces pentru familii atunci când este necesar.¹⁶⁹⁴

Comitetul examinează condițiile care reglementează accesul la serviciile de mediere familială, dacă aceste servicii sunt gratuite și acoperă întreaga țară și cât de eficiente sunt acestea.¹⁶⁹⁵

Violența domestică împotriva femeilor

Articolul 16 din Cartă se aplică tuturor formelor de violență împotriva femeilor și de violență domestică, iar statele părți trebuie să asigure o protecție adecvată împotriva unei astfel de violențe, atât în legislație, cât și în practică.¹⁶⁹⁶ Deoarece violența împotriva copiilor este abordată în mod mai specific la articolul 17 [sau la articolul 7 alin. (10)], în cazul în care statele părți nu au acceptat articolul 17], problema este examinată în temeiul articolului 17.¹⁶⁹⁷

În vederea interpretării obligațiilor statelor părți în acest domeniu, Comitetul face trimitere la articolul 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul la respectarea vieții private și de familie. Articolul 8 nu obligă, pur și simplu, statul parte să se abțină de la ingerințe arbitrare, ci implică, de asemenea, obligații pozitive de a asigura respectarea efectivă a drepturilor pe care le garantează.¹⁶⁹⁸ Comitetul consideră că același lucru este valabil și în ceea ce privește articolul 16.¹⁶⁹⁹

Statele părți sunt obligate să asigure o protecție adecvată pentru femei, atât în drept, cât și în practică. În ceea ce privește dreptul, statele părți trebuie să se asigure că:

- ▶ sunt disponibile și aplicate măsuri corespunzătoare - inclusiv ordinele de restricție;
- ▶ autorii sunt pedepsiți;
- ▶ victimelor li se acordă despăgubiri echitabile pentru prejudiciile materiale și morale suferite;
- ▶ victimele - și asociațiile care acționează în numele lor - pot să își prezinte cauza în instanță și se iau măsuri speciale pentru examinarea victimelor în instanță).¹⁷⁰⁰

În termeni practici, statele părți trebuie să asigure:

- ▶ înregistrarea și analiza unor date fiabile,

¹⁶⁸⁷ Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 16 și articolul 17 alin. (1)

¹⁶⁸⁸ Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 16 și articolul 17 alin. (1)

¹⁶⁸⁹ Concluziile 2019, Austria

¹⁶⁹⁰ Concluziile 2015, Austria; Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 16

¹⁶⁹¹ Concluziile 2015, Austria

¹⁶⁹² Concluziile 2015, Austria

¹⁶⁹³ Concluziile 2015, Austria

¹⁶⁹⁴ Concluziile 2015, Austria

¹⁶⁹⁵ Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 16

¹⁶⁹⁶ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

¹⁶⁹⁷ Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 16; Association for the protection of All Children (APPROACH) Ltd. (Asociația pentru protecția tuturor copiilor) împotriva Ciprului, Plângerea nr.97/2013, decizia de admisibilitate din iulie 2013 alin. (10)

¹⁶⁹⁸ Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 16

¹⁶⁹⁹ Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 16

¹⁷⁰⁰ Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 16

- ▶ formarea, în special pentru agenții de poliție,
- ▶ și servicii de reducere a riscului de violență și de sprijinire și reabilitare a victimelor).¹⁷⁰¹

Statele părți trebuie să demonstreze obligația de diligență în punerea în aplicare a unor măsuri precum ordinele de restricție, sancțiuni penale pentru făptuitori, proceduri judiciare adaptate și compensații adecvate pentru victime, precum și formare, în special pentru agenții de poliție și alte persoane care lucrează direct cu victimele, precum și colectarea și analiza unor date fiabile¹⁷⁰². Statele trebuie să asigure furnizarea de adăposturi sau locuințe protejate pentru victime sau pentru femeile expuse riscului de violență, precum și servicii de reducere a riscului de violență și de sprijinire și reabilitare a victimelor.¹⁷⁰³

De asemenea, trebuie consolidată abilitarea victimelor prin consiliere timpurie și măsuri de protecție, precum și prin acordarea unui venit minim sau suplimentat pentru victime sau viitoare victime.¹⁷⁰⁴

Eforturile statelor părți de a proteja femeile împotriva violenței domestice în legislație și în practică sunt evaluate în lumina principiilor stabilite în Recomandarea Rec(2002)5 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind protecția femeilor împotriva violenței și în Recomandarea 1681 (2004) a Adunării Parlamentare privind o campanie de combatere a violenței domestice împotriva femeilor în Europa.¹⁷⁰⁵ În cazul în care statele părți au semnat și ratificat Convenția de la Istanbul privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, Comitetul face trimitere la procedura de evaluare care are loc în cadrul acestui mecanism.¹⁷⁰⁶

Protecția economică

Prezentare generală a prestațiilor familiale

Statele părți sunt obligate să asigure protecția economică a familiei prin mijloace adecvate. Principalul mijloc trebuie să fie prestațiile familiale sau pentru copii oferite ca parte a securității sociale, disponibile fie în mod universal, fie sub rezerva unei verificări a resurselor.¹⁷⁰⁷

Prestații familiale de o valoare suficientă

Prestațiile familiale trebuie să constituie un supliment de venit adecvat pentru un număr semnificativ de familii. Caracterul adecvat este evaluat în raport cu venitul mediu echivalent (venitul mediu echivalent (Eurostat): venitul unei gospodării este stabilit prin însumarea tuturor veniturilor monetare primite din orice sursă de către fiecare membru al gospodăriei.¹⁷⁰⁸ Pentru a reflecta diferențele în ceea ce privește mărimea și componența gospodăriei, acest total este împărțit la numărul de „aduți echivalenți” prin utilizarea unei scale standard (așa-numita scală de echivalență OCDE modificată). Cifra rezultată este atribuită fiecărui membru al gospodăriei).¹⁷⁰⁹

Nivelul prestației trebuie să fie ajustat, după caz, pentru a ține pasul cu inflația.¹⁷¹⁰ Alte forme de protecție economică, cum ar fi ajutoarele la naștere, plățile suplimentare pentru familiile numeroase sau scutirile fiscale pentru copii, sunt, de asemenea, relevante pentru punerea în aplicare a acestei dispoziții.¹⁷¹¹

Suspendarea sau încetarea unei alocații familiale, atunci când un copil nu mai frecventează școala, poate urmări scopul legitim de a reduce absenteismul și întoarcerea elevilor la școală, scopul fiind garantarea drepturilor și libertăților altora și chiar, în acest caz, a dreptului copiilor la educație.¹⁷¹² Statele părți au o marjă de apreciere atunci când concep și pun în aplicare astfel de măsuri.¹⁷¹³ Cu toate acestea, astfel de măsuri nu trebuie să aibă un caracter punitiv, deoarece acestea pot face familia în cauză mai vulnerabilă, din punct de vedere a situației economice și sociale a acesteia, făcând astfel mai dificilă crearea condițiilor

¹⁷⁰¹ Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 16

¹⁷⁰² Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

¹⁷⁰³ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

¹⁷⁰⁴ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

¹⁷⁰⁵ Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 16

¹⁷⁰⁶ Concluziile XXI-4 (2019), Danemarca

¹⁷⁰⁷ Concluziile 2019, Bosnia și Herțegovina

¹⁷⁰⁸ Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 16

¹⁷⁰⁹ Concluziile 2006, Declarația de interpretare privind articolul 16

¹⁷¹⁰ Concluziile XVII-1 (2005), Olanda (Aruba)

¹⁷¹¹ Concluziile XVII-1 (2005), Olanda (Aruba)

¹⁷¹² Cauza *Trustul pentru Drepturi Egale (ERT) împotriva Bulgariei*, Plângerea nr. 121/2016, decizia pe fond din 16 octombrie 2018, alin. (58)

¹⁷¹³ Cauza *Trustul pentru Drepturi Egale (ERT) împotriva Bulgariei*, Plângerea nr. 121/2016, decizia pe fond din 16 octombrie 2018, alin. (58)

necesare pentru dezvoltarea deplină a familiei și sporind vulnerabilitatea economică și socială a copiilor în cauză.¹⁷¹⁴ Suspendarea pentru o perioadă de un an sau încetarea alocațiilor familiale din cauza nefrecventării școlii de către copil, timp de 3 luni succesive sau timp de 6 luni, într-un an școlar, nu este în conformitate cu articolul 16.¹⁷¹⁵

Încetarea alocațiilor familiale atunci când copilul însuși devine părinte reprezintă o încălcare a articolului 16 din Cartă.¹⁷¹⁶

Famiile vulnerabile

Statele părți sunt obligate să asigure protecția familiilor vulnerabile, a familiilor monoparentale, a familiilor de romi, în conformitate cu principiul egalității de tratament.¹⁷¹⁷

Egalitatea de tratament

Statele părți trebuie să asigure egalitatea de tratament a cetățenilor străini ai altor state părți care își au reședința legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul lor, în ceea ce privește prestațiile familiale.¹⁷¹⁸

Ca și în cazul articolului 12 alin. (4) și pe baza Anexei, articolul 16 exclude cerințele privind durata reședinței în ceea ce privește prestațiile contributive, dar statele părți pot aplica o cerință privind durata reședinței în ceea ce privește prestațiile necontributive, cu condiția ca aceasta să nu fie excesivă.¹⁷¹⁹

Proportionalitatea unor astfel de cerințe privind durata de reședință este examinată de la caz la caz, având în vedere natura și scopul prestației: o perioadă de 6 luni este rezonabilă și, prin urmare, în conformitate cu articolul 16.¹⁷²⁰ Pe de altă parte, perioadele de 1 an și, cu atât mai mult, de 3-5 ani sunt, în mod evident, excesive și, prin urmare, contravin articolului 16.¹⁷²¹

Chestiunea dacă este necesară reședința unui copil pe teritoriu înainte de plata prestațiilor pentru copii este examinată, în mod exclusiv în temeiul articolului 12 alin. (4).¹⁷²²

ARTICOLUL 17. DREPTUL COPILOR ȘI TINERILOR LA PROTECȚIE SOCIALĂ, JURIDICĂ ȘI ECONOMICĂ

Copiii și tinerii au dreptul la o protecție socială, juridică și economică adecvată.

Art. 17 alin. (1): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și tinerilor de a crește într-un mediu favorabil dezvoltării personalității lor și a aptitudinilor lor fizice și mentale, părțile se angajează să ia, fie direct, fie în cooperare cu organizații publice sau private, toate măsurile necesare și corespunzătoare care:

- a) să asigure copiilor și tinerilor, ținând cont de drepturile și obligațiile părinților, îngrijirile, asistența, educația și pregătirea de care au nevoie, în special prin crearea sau menținerea unor instituții sau servicii adecvate și suficiente în acest scop;
- b) să protejeze copiii și tinerii împotriva neglijenței, violenței sau exploatării;
- c) să asigure o protecție și un ajutor special din partea statului pentru copilul sau tânărul privat temporar sau definitiv de sprijinul familiei;

Anexă: Se înțelege că această dispoziție se referă la toate persoanele sub vârsta de 18 ani, cu excepția cazului în care, în conformitate cu legea aplicabilă copilului, majoratul este atins mai devreme, fără a aduce atingere celorlalte dispoziții specifice prevăzute de Cartă, în special articolului 7.

1714 Cauza [Trustul pentru Drepturi Egale \(ERT\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 121/2016, decizia pe fond din 16 octombrie 2018, alin. (59)-(61)

1715 Cauza [Trustul pentru Drepturi Egale \(ERT\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 121/2016, decizia pe fond din 16 octombrie 2018, alin. (61)

1716 Cauza [Trustul pentru Drepturi Egale \(ERT\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 121/2016, decizia pe fond din 16 octombrie 2018, alin. (69)

1717 [Concluziile 2019, Bosnia și Herțegovina](#)

1718 [Concluziile XV-1 \(2000\), Regatul Unit; Concluziile 2011, Azerbaidjan](#)

1719 [Concluziile XIV-1 \(1998\), Suedia](#)

1720 [Concluziile XIV-1 \(1998\), Suedia](#)

1721 [Concluziile XVIII-1 \(2006\), Danemarca; Concluziile 2019, Bosnia și Herțegovina](#)

1722 [Concluziile XVI-1 \(2002\), Declarația de interpretare privind articolul 12 alin. \(4\) și articolul 16](#)

Aceasta nu implică obligația de a asigura învățământul obligatoriu până la vârsta menționată mai sus.¹⁷²³

Articolul 17 este interpretat prin prisma Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului.¹⁷²⁴ Acesta impune o obligație pozitivă statelor de a adopta măsurile necesare pentru a se asigura că copiii își pot exercita efectiv dreptul de a crește într-un mediu favorabil dezvoltării personalității lor și a capacităților lor fizice și mentale.¹⁷²⁵ Statele care au acceptat o astfel de dispoziție trebuie să ia toate măsurile corespunzătoare și necesare pentru a se asigura că copiii și tinerii, ținând seama de drepturile și îndatoririle părinților lor, beneficiază de îngrijirea, asistența, educația și formarea de care au nevoie.¹⁷²⁶

Obligația statelor părți de a lua toate măsurile corespunzătoare și necesare pentru a se asigura că copiii și tinerii beneficiază de asistența de care au nevoie este strâns legată de măsurile îndreptate spre ameliorarea și eradicarea sărăciei și a excluderii sociale a copiilor.¹⁷²⁷ Acest lucru se aplică, de asemenea, în cazul în care sărăcia și excluderea socială a copiilor sunt cauzate sau accentuate de o criză de sănătate publică, cum ar fi pandemia Covid-19.¹⁷²⁸

Articolul 17 se referă la următoarele aspecte:

- ▶ statutul juridic al copilului;¹⁷²⁹
- ▶ drepturile copiilor aflați în îngrijire publică;¹⁷³⁰
- ▶ protecția copiilor împotriva violenței, a relelor tratamente și a abuzurilor;¹⁷³¹
- ▶ copiii aflați în conflict cu legea;¹⁷³²
- ▶ dreptul la asistență.¹⁷³³

Statutul juridic al copilului

Articolul 17 din Cartă nu permite nicio discriminare între copiii născuți în afara căsătoriei și copiii născuți în cadrul căsătoriei, de exemplu, în ceea ce privește obligațiile de întreținere și drepturile de moștenire.¹⁷³⁴

Articolul 17 garantează dreptul copilului de a-și cunoaște, în principiu, originile.¹⁷³⁵ Comitetul examinează procedurile disponibile pentru stabilirea maternității și paternității și, în special, situațiile în care nu este posibilă stabilirea maternității sau paternității și în care dreptul copilului de a-și cunoaște originile este limitat.¹⁷³⁶

În ceea ce privește vârsta minimă pentru căsătorie, au fost ridicate întrebări cu privire la motivele pentru care există o diferență între vârsta minimă pentru căsătorie pentru bărbați și femei în statele părți.¹⁷³⁷ Statele părți trebuie să egalizeze vârsta minimă pentru căsătorie pentru femei și bărbați.¹⁷³⁸

Din cauza numărului tot mai mare de copii din Europa înregistrați ca apatrizi, statele părți trebuie să ia măsuri pentru a reduce apatridia (cum ar fi asigurarea identificării fiecărui copil apatrid migrant, simplificarea procedurilor de obținere a cetățeniei și luarea de măsuri pentru identificarea copiilor neînregistrați la naștere).¹⁷³⁹

1723 Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

1724 [Concluziile XV -2 \(2001\) Declarația de interpretare privind articolul 17; cauza Organizația Mondială împotriva Torturii \(OMCT\) împotriva Irlandei](#), Plângerea nr. 18/2003, decizia pe fond din 7 decembrie 2004, alin. (55)

1725 cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) și Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 157/2017, decizia pe fond din 17 iunie 2020, alin. (134)

1726 cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) și Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 157/2017, decizia pe fond din 17 iunie 2020, alin. (134)

1727 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

1728 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

1729 [Concluziile 2019, Armenia](#)

1730 [Concluziile XV-2 \(2001\), Declarația de interpretare privind articolul 17](#)

1731 [Concluziile XV-2 \(2001\), Declarația de interpretare privind articolul 17](#)

1732 [Concluziile 2019, Armenia](#)

1733 [Concluziile 2019, Armenia](#)

1734 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Malta](#)

1735 [Concluziile XV-2 \(2001\), Franța](#)

1736 [Concluziile XV-2 \(2001\), Franța](#)

1737 [Concluziile XV-2 \(2001\), Franța; Concluziile 2011, Ucraina](#)

1738 [Concluziile XV-2 \(2001\), Franța; Concluziile 2011, Ucraina](#)

1739 [Concluziile 2019, Armenia](#)

De asemenea, statele părți trebuie să ia măsuri pentru a facilita înregistrarea nașterii, în special pentru grupurile vulnerabile, cum ar fi romii, solicitanții de azil și copiii aflați în situație de ședere ilegală.¹⁷⁴⁰

Dreptul la educație

Articolul 17, la ambele sale alineate, garantează dreptul tuturor copiilor la educație.¹⁷⁴¹ Cu toate acestea, în cazul în care statele au acceptat ambele alineate ale articolului 17, problema este examinată în temeiul articolului 17 alin. (2).¹⁷⁴² În cazul în care un stat a ratificat, de asemenea, și articolul 15, atunci educația pentru copiii cu handicap va fi examinată în temeiul acestei dispoziții și nu în temeiul articolului 17 alin. (2) din Carta revizuită.¹⁷⁴³

Copiii aflați în îngrijire publică

Familia este mediul natural de creșterea și bunăstarea copilului, iar părinții au responsabilitatea principală pentru creșterea și dezvoltarea copilului.¹⁷⁴⁴ Statele părți trebuie să ia toate măsurile legale, financiare și operaționale necesare pentru a oferi, în mod progresiv, tuturor copiilor mici, cele mai adecvate servicii de îngrijire în medii familiale și comunitare de tip familial, în special copiilor sub vârsta de trei ani.¹⁷⁴⁵

Orice restricție sau limitare a drepturilor de custodie ale părinților trebuie să se bazeze pe criteriile stabilite în legislație și nu trebuie să depășească ceea ce este necesar pentru protecția și interesul superior al copilului și pentru reabilitarea familiei.¹⁷⁴⁶

Îngrijirea pe termen lung a copiilor în afara domiciliului lor trebuie să aibă loc, în primul rând, în familii de plasament adecvate pentru creșterea lor sau, numai dacă este necesar, în instituții.¹⁷⁴⁷ Trebuie să se urmărească reintegrarea copilului în familie și trebuie să se prevadă contacte cu familia pe durata plasamentului, cu excepția cazului în care acest lucru contravine interesului superior al copilului.¹⁷⁴⁸ Copiii plasați în instituții au dreptul la cel mai înalt grad de satisfacere a nevoilor lor emoționale și de bunăstare fizică, precum și la protecție și asistență specială.¹⁷⁴⁹ Astfel de instituții trebuie să asigure condiții care să promoveze toate aspectele creșterii copilului.¹⁷⁵⁰ O unitate dintr-o instituție de protecție a copilului trebuie să aibă o dimensiune care să semene cu mediul familial și, prin urmare, nu trebuie să găzduiască mai mult de 10 copii.¹⁷⁵¹ Plasamentul copilului trebuie să facă obiectul unei revizuii periodice în ceea ce privește interesul superior al copilului.¹⁷⁵²

Drepturile și libertățile fundamentale, cum ar fi dreptul la integritate, la viață privată, la proprietate și la întâlniri cu persoanele apropiate copilului trebuie să fie garantate, în mod adecvat, pentru copiii care trăiesc în instituții.¹⁷⁵³

Numai restricțiile privind dreptul la integritate, la viață privată și la proprietate necesare pentru securitatea, sănătatea și dezvoltarea fizică și psihică a copilului sau pentru sănătatea și securitatea celorlalți sunt admisibile.¹⁷⁵⁴ Condițiile pentru orice restricție a libertății de mișcare și pentru izolare ca măsură disciplinară sau pedeapsă trebuie, de asemenea, să fie stabilite în legislație și să fie limitate la ceea ce este necesar în scopul creșterii și educării tânărului.¹⁷⁵⁵

¹⁷⁴⁰ Concluziile 2019, Armenia

¹⁷⁴¹ [Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 41/2007, decizia pe fond din 3 iunie 2008, alin. (34)

¹⁷⁴² [Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 41/2007, decizia pe fond din 3 iunie 2008, alin. (34)

¹⁷⁴³ Concluziile 2019, Austria

¹⁷⁴⁴ [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) și Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 157/2017, decizia pe fond din 17 iunie 2020, alin. (135)

¹⁷⁴⁵ [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) și Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 157/2017, decizia pe fond din 17 iunie 2020, alin. (144)

¹⁷⁴⁶ [Concluziile XIX-4 \(2011\), Declarația de interpretare privind articolul 16 și articolul 17 alin. \(1\)](#), care citează [Concluziile XV-2, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(1\)](#)

¹⁷⁴⁷ [Concluziile XV-2 Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(1\)](#)

¹⁷⁴⁸ [Concluziile XIX-4 \(2011\), Declarația de interpretare privind articolul 16 și articolul 17 alin. \(1\)](#)

¹⁷⁴⁹ [Concluziile XV-2, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(1\)](#)

¹⁷⁵⁰ [Concluziile XV-2 Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(1\)](#)

¹⁷⁵¹ [Concluziile 2005, Republica Moldova](#); [Concluziile XVII-2 \(2005\), Malta](#)

¹⁷⁵² [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) și Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 157/2017, decizia pe fond din 17 iunie 2020, alin. (143)

¹⁷⁵³ [Concluziile XV-2, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(1\)](#)

¹⁷⁵⁴ [Concluziile XV-2, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(1\)](#)

¹⁷⁵⁵ [Concluziile XV-2, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(1\)](#)

Legislația internă trebuie să prevadă posibilitatea de a introduce o cale de atac împotriva unei decizii de restrângere a drepturilor părintești, de luare a unui copil în îngrijire publică sau de restrângere a dreptului de acces al membrilor de familie care sunt cei mai apropiați de copil.¹⁷⁵⁶

În plus, trebuie să existe o procedură pentru a depune plângeri cu privire la îngrijirea și tratamentul din cadrul instituțiilor.¹⁷⁵⁷ Trebuie să existe o supraveghere adecvată a sistemului de protecție a copilului și, în special, a instituțiilor implicate.¹⁷⁵⁸ În cazul în care casele de copii sunt administrate de furnizori privați, iar familiile de plasament sunt recrutate de agenții private, statele părți trebuie să se asigure că există mecanisme care să asigure o îngrijire adecvată de o calitate corespunzătoare.¹⁷⁵⁹

Plasamentul trebuie să fie o măsură excepțională și se justifică doar atunci când se bazează pe nevoile copilului, și anume dacă rămânerea în mediul familial reprezintă un pericol pentru copil.¹⁷⁶⁰ Condițiile financiare sau circumstanțele materiale ale familiei nu trebuie să fie singurul motiv pentru plasament.¹⁷⁶¹ În toate circumstanțele, trebuie explorate mai întâi alternativele adecvate la plasament, ținând cont de opiniile și dorințele exprimate de copil, de părinții acestuia și de alți membri ai familiei.¹⁷⁶²

Atunci când este general recunoscut faptul că un anumit grup de copii se confruntă sau ar putea să se confrunte cu un risc disproporționat de a fi plasați în îngrijire în comparație cu majoritatea populației, așa cum este cazul atât pentru copiii romi, cât și pentru copiii cu handicap, statele părți au obligația de a colecta date privind amploarea problemei.¹⁷⁶³ Colectarea și analiza unor astfel de date (cu garanțiile necesare pentru protecția vieții private și împotriva altor abuzuri) sunt indispensabile pentru formularea unei politici adecvate și adoptarea de măsuri corespunzătoare pentru a asigura protecția socială și, respectiv, economică de care au nevoie copiii în cauză.¹⁷⁶⁴

Articolul 17 implică obligația de a iniția și de a duce mai departe un proces de dezinstituționalizare, prin punerea efectivă la dispoziția tuturor copiilor mici, care nu pot crește într-un mediu familial sau care sunt privați temporar sau definitiv de sprijinul familiei lor, a serviciilor de tip familial la nivel comunitar.¹⁷⁶⁵ În acest sens, statele părți trebuie să ia măsuri pentru a atinge obiectivele Cartei într-un termen rezonabil, cu progrese măsurabile și utilizând la maxim resursele disponibile.¹⁷⁶⁶ Prin neîndeplinirea acestei obligații, se încalcă articolul 17.¹⁷⁶⁷

Protecția copiilor împotriva violenței, relelor tratamente și abuzurilor

Dreptul intern al statelor părți trebuie să interzică și să sancționeze toate formele de violență împotriva copiilor, inclusiv toate formele de pedepse corporale, în toate mediile.¹⁷⁶⁸ Acestea sunt acte sau comportamente care pot afecta integritatea fizică, demnitatea, dezvoltarea sau bunăstarea psihologică a copiilor.¹⁷⁶⁹ Dispozițiile relevante trebuie să fie suficient de clare, obligatorii și precise, astfel încât să

1756 Concluziile XV-2, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. (1)

1757 Concluziile XV-2, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. (1)

1758 Concluziile XV-2, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. (1)

1759 Concluziile XXI-4 (2019), Regatul Unit

1760 Concluziile XIX-4 (2011), Declarația de interpretare privind articolul 16 și articolul 17 alin. (1)

1761 Concluziile XIX-4 (2011), Declarația de interpretare privind articolul 16 și articolul 17 alin. (1)

1762 Concluziile XIX-4 (2011), Declarația de interpretare privind articolul 16 și articolul 17 alin. (1)

1763 Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) și Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale (MDAC) împotriva Republicii Cehe, Plângerea nr. 157/2017, decizia pe fond din 17 iunie 2020, alin. (172), care citează cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Italiei, Plângerea nr. 27/2004, decizia pe fond din 7 decembrie 2005, alin. (23)

1764 Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) și Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale (MDAC) împotriva Republicii Cehe, Plângerea nr. 157/2017, decizia pe fond din 17 iunie 2020, alin. (172), care citează cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Italiei, Plângerea nr. 27/2004, decizia pe fond din 7 decembrie 2005, alin. (23)

1765 Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) și Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale (MDAC) împotriva Republicii Cehe, Plângerea nr. 157/2017, decizia pe fond din 17 iunie 2020, alin. (145)

1766 Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) și Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale (MDAC) împotriva Republicii Cehe, Plângerea nr. 157/2017, decizia pe fond din 17 iunie 2020, alin. (146)

1767 Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) și Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale (MDAC) împotriva Republicii Cehe, Plângerea nr. 157/2017, decizia pe fond din 17 iunie 2020, alin. (165)

1768 Concluziile 2005, Republica Moldova; cauza Association for the Protection of all Children (APPROACH) Ltd (Asociația pentru protecția tuturor copiilor) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 93/2013, decizia pe fond din 2 decembrie 2014, alin. (53)-(54) Concluziile 2019, Belgia

1769 Organizația Mondială împotriva Torturii (OMCT) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 34/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2006, alin. (19)-(21)

împiedice instanțele să refuze aplicarea lor în cazul violenței împotriva copiilor.¹⁷⁷⁰ Mai mult, statele părți trebuie să acționeze cu diligența necesară pentru a se asigura că astfel de violențe sunt eliminate în practică.¹⁷⁷¹

Copiii aflați în conflict cu legea

Comitetul este de părere că dreptul la protecție socială și economică prevăzut la articolul 17 a fost considerat de mult timp că se aplică copiilor aflați în conflict cu legea.¹⁷⁷² Obligația statelor părți, în conformitate cu articolul 17, „să ia toate măsurile necesare și corespunzătoare” pentru a asigura exercitarea efectivă a acestui drept, inclusiv „crearea sau menținerea unor instituții sau servicii adecvate și suficiente” se extinde, în mod necesar, la acele măsuri, instituții și servicii, care sunt specifice situației copiilor aflați în conflict cu legea.¹⁷⁷³

Diversiunea

Articolul 17 include obligația de a elabora și de a lua măsuri pentru a reduce efectele deosebit de dăunătoare ale contactului cu sistemul judiciar și de a se asigura că pericolul reprezentat de un astfel de contact pentru bunăstarea și dezvoltarea copilului este limitat.¹⁷⁷⁴ Unul dintre principalele moduri în care acest lucru poate fi realizat este prin îndepărtarea copiilor de la procesele formale și includerea lor în programe eficiente de direcționare, în conformitate cu standardele internaționale privind drepturile copilului.¹⁷⁷⁵

Poate fi lăsat la latitudinea statelor părți să decidă asupra naturii și conținutului exact al măsurilor de diversiune și să ia măsurile legislative și de altă natură necesare pentru punerea în aplicare a acestora.¹⁷⁷⁶ În ceea ce privește forma pe care o pot lua astfel de măsuri de diversiune, pot fi elaborate o varietate de programe comunitare, cum ar fi munca în folosul comunității, supravegherea și îndrumarea de către funcționari desemnați, conferințe familiale și alte opțiuni de justiție reparatorie, inclusiv repararea prejudiciului cauzat victimelor.¹⁷⁷⁷

Toate măsurile de diversiune trebuie să fie în concordanță cu drepturile omului ale copilului și în interesul superior al acestuia.¹⁷⁷⁸ Aceasta include asigurarea respectării garanțiilor juridice în acest context, cum ar fi asigurarea asistenței juridice referitoare la diversiunea oferită copilului și posibilitatea de revizuire a măsurii.¹⁷⁷⁹

Neîndeplinirea obligației de a oferi alternative (diversiune) la procedurile judiciare oficiale pentru copiii care nu au împlinit vârsta răspunderii penale reprezintă o încălcare a articolului 17 din Cartă.¹⁷⁸⁰

Garanții procedurale

În conformitate cu articolul 17 din Cartă, copiii trebuie să beneficieze de un nivel adecvat de protecție, indiferent de denumirea formală și de natura procedurii (penală sau civilă) în dreptul național.¹⁷⁸¹

1770 Cauza [Organizația Mondială împotriva Torturii \(OMCT\) împotriva Portugaliei](#), Plângerea nr. 34/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2006, alin. (19)-(21)

1771 Cauza [Association for the protection of all children \(APPROACH\) Ltd. \(Asociația pentru protecția tuturor copiilor\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 98/2013, decizia pe fond din 20 ianuarie, alin. (47)

1772 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (45)

1773 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (45)

1774 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (120)

1775 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (120)

1776 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (121)

1777 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (121)

1778 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (123)

1779 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (123)

1780 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (124)

1781 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (85)

O protecție adecvată trebuie asigurată copiilor care nu au împlinit vârsta răspunderii penale, atât în faza premergătoare procesului, cât și în faza de judecată a procedurilor.¹⁷⁸²

Vârsta răspunderii penale nu trebuie să fie prea mică.¹⁷⁸³ Aceasta nu trebuie să fie mai mică de 14 ani, iar statele trebuie să încerce să ridice, în mod progresiv, vârsta minimă a răspunderii penale.¹⁷⁸⁴ Chiar dacă copiii care nu au vârsta răspunderii penale nu pot fi trași la răspundere penală, aceștia trebuie să beneficieze de o protecție juridică procedurală adecvată, deoarece aceste proceduri pot avea consecințe importante pentru ei în ceea ce privește protecția lor socială și economică.¹⁷⁸⁵

Procedura penală referitoare la copii și tineri trebuie să fie adaptată vârstei acestora, iar procedurile în care sunt implicați minori trebuie să se desfășoare rapid.¹⁷⁸⁶ Adoptarea de măsuri prin prisma intenției statului de a crea un sistem mai protector pentru copiii care nu au împlinit vârsta răspunderii penale nu trebuie să aibă ca rezultat faptul că copiii li se oferă o mai mică și/sau mai slabă protecție juridică procedurală decât cea oferită adulților.¹⁷⁸⁷

Dreptul la asistență juridică

Copiii care nu au împlinit vârsta răspunderii penale trebuie să fie asistați de un avocat pentru a-și înțelege drepturile și procedura care li se aplică, astfel încât să își pregătească apărarea.¹⁷⁸⁸ În plus, aceștia trebuie, în toate cazurile, să aibă posibilitatea de a obține asistență juridică încă de la începutul procedurii și, în mod special, în timpul interogatoriului poliției. Statele trebuie să ia măsuri pentru ca copilul să fie asistat de un avocat în cazul în care copilul sau tutorele legal nu a aranjat o astfel de asistență.¹⁷⁸⁹

Asistența unui avocat este, de asemenea, necesară în situațiile în care părinții/tutorii legali au interese care intră în conflict cu cele ale copilului și în care este în interesul superior al copilului ca părinții/tutorii legali să fie excluși de la implicarea în proceduri.¹⁷⁹⁰ Ca atare, reprezentarea juridică separată obligatorie pentru copii este crucială în etapa premergătoare procesului.¹⁷⁹¹

Acordarea de asistență juridică copiilor aflați în conflict cu legea nu trebuie să fie lăsată la discreția autorităților, chiar și în contextul etapei premergătoare procesului.¹⁷⁹²

Copiii trebuie să fie susținuți de un părinte, un tutore legal sau o altă persoană de încredere, în timpul interogatoriului.¹⁷⁹³ Aceștia din urmă au rolul de a oferi asistență psihologică și emoțională generală copilului și, astfel, de a contribui la rezultate eficiente, dar nu se poate aștepta ca aceștia să dețină cunoștințe suficiente cu privire la aspectele juridice referitoare la drepturile copilului și la sistemul de justiție pentru copii.¹⁷⁹⁴

Copiilor trebuie să li se acorde dreptul de a fi informați cu privire la conținutul rezoluției finale a unei autorități polițienești.¹⁷⁹⁵ Statele părți pot alege mijloacele și măsurile utilizate pentru a realiza acest lucru în practică.¹⁷⁹⁶

1782 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (86)

1783 [Concluziile 2011, Irlanda](#); [Concluziile XIX-4 \(2011\)](#), Regatul Unit

1784 [Concluziile 2019, Franța](#)

1785 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (86)

1786 [Concluziile XV-2 \(2001\)](#), Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. (1)

1787 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (85)

1788 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (93)

1789 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (93)

1790 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (99)

1791 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (99)

1792 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (94)

1793 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (98)

1794 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (98)

1795 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (104)

1796 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) împotriva Republicii Cehe](#), Plângerea nr. 148/2017, decizia pe fond din 20 octombrie 2020, alin. (106)

Copiii aflați în detenție

Minorii nu trebuie să fie reținuți decât în mod excepțional în așteptarea procesului pentru infracțiuni grave, pentru perioade scurte de timp și, în astfel de cazuri, trebuie să fie separați de adulți.¹⁷⁹⁷

Pedepsele cu închisoarea trebuie să fie impuse doar în mod excepțional în cazul infractorilor tineri. Acestea trebuie să fie de scurtă durată, iar durata pedepsei trebuie să fie stabilită de către o instanță.¹⁷⁹⁸ Sentințele trebuie revizuite periodic.¹⁷⁹⁹ În plus, infractorii tineri nu trebuie să își ispășească pedeapsa împreună cu deținuții adulți.¹⁸⁰⁰

Izolarea carcerală a unui copil pentru o perioadă de până la patru săptămâni nu este în conformitate cu articolul 17.¹⁸⁰¹

Copiii găsiți vinovați de infracțiuni trebuie să aibă posibilitatea de a menține contactul cu familia lor, printre altele, prin plasarea acestora cât mai aproape de familie și permițându-le să primească corespondență și vizite.¹⁸⁰²

Dreptul la asistență

Articolul 17 din Cartă stipulează că minorii trebuie să poată beneficia de o protecție adecvată vârstei lor și pericolelor la care sunt expuși din cauza acestui fapt.¹⁸⁰³ Articolul 17 garantează dreptul copiilor, inclusiv al copiilor aflați în situație de ședere ilegală și al minorilor neînsoțiți, la îngrijire și asistență, inclusiv asistență medicală și cazare adecvată.¹⁸⁰⁴

Articolul 17 include asistența pe care trebuie să o ofere un stat parte în cazul în care minorul nu este însoțit sau dacă părinții nu sunt în măsură să ofere o astfel de asistență.¹⁸⁰⁵ Aplicarea paragrafului 1 lit. b) al articolului 17 este de o importanță deosebită, deoarece neîndeplinirea obligației de a-l aplica va expune, în mod evident, un număr de copii și tineri la riscuri grave pentru viața sau integritatea lor fizică.¹⁸⁰⁶ Întrucât domeniul de aplicare al articolului 31 alin. (2) și al articolului 17 se suprapun, în mare măsură, Comitetul evaluează problema dreptului la un adăpost al minorilor neînsoțiți, în cadrul domeniului de aplicare al articolului 31 alin. (2), atunci când statele părți au acceptat ambele dispoziții.¹⁸⁰⁷

Statele părți trebuie să ia măsurile necesare și corespunzătoare pentru a le garanta minorilor neînsoțiți îngrijirea și asistența de care aceștia au nevoie și pentru a-i proteja împotriva neglijenței, violenței sau exploatării, ceea ce reprezintă o amenințare gravă la adresa exercitării celor mai fundamentale drepturi ale acestora, cum ar fi dreptul la viață, la integritate psihologică și fizică și la respectarea demnității umane.¹⁸⁰⁸

Sistemul de primire a minorilor străini neînsoțiți trebuie să respecte demnitatea copiilor.¹⁸⁰⁹

1797 [Concluziile 2005, Franța; Concluziile XIX-4 \(2011\), Danemarca; Concluziile XV-2 \(2001\), Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(1\)](#)

1798 [Concluziile 2011, Norvegia, Concluziile XV-2 \(2001\), Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(1\)](#)

1799 [Concluziile 2019, Bosnia și Herțegovina](#)

1800 [Concluziile 2011, Belgia, Concluziile XV-2 \(2001\), Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(1\)](#)

1801 [Concluziile XXI-4 \(2019\), Danemarca](#)

1802 [Concluziile XV-2 \(2001\), Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(1\)](#)

1803 Cauza [Comitetul european privind acțiuni prioritare la nivel național pentru copil și familie \(EUROCEF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 114/2015, decizia pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (97)

1804 Cauza [Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului \(FIDO\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 14/2003, decizia pe fond din 3 noiembrie 2004, alin. (36); Cauza [Defence for Children International \(DCI\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (70)-(71); Cauza [Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. (50)

1805 Cauza [Defence for Children International \(DCI\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (73)

1806 Cauza [Defence for Children International \(DCI\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (73)

1807 Cauza [Comitetul european privind acțiunile prioritare la nivel național pentru copil și familie \(EUROCEF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 114/2015, decizia pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (173)

1808 Cauza [Defence for Children International \(DCI\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (82)

1809 Cauza [Comitetul european privind acțiunile prioritare la nivel național pentru copil și familie \(EUROCEF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 114/2015, decizia pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (138)

Copiii migranți neînsoțiți trebuie plasați, cât mai repede posibil, într-o structură de primire adecvată, iar nevoile acestora trebuie să fie evaluate cu meticulozitate.¹⁸¹⁰ Într-adevăr, asistența imediată este esențială și permite evaluarea nevoilor materiale ale tinerilor, inclusiv a nevoii de îngrijire medicală și psihologică, în vederea stabilirii unui plan de sprijin pentru copii.¹⁸¹¹ Această evaluare este adesea crucială pentru eficacitatea dreptului la azil.¹⁸¹²

Detenția minorilor neînsoțiți în zone de așteptare, împreună cu adulții, și/sau cazarea minorilor neînsoțiți în hoteluri, fără asistența unui tutore, în special dacă acest lucru este pentru perioade lungi de timp (de ex., săptămâni sau chiar luni) și fără servicii corespunzătoare vârstei, nu poate fi în interesul superior al copilului și încalcă articolul 17.¹⁸¹³

Copiii neînsoțiți nu trebuie să fie privați de libertate, iar detenția nu poate fi justificată doar pe baza faptului că copilul este neînsoțit sau separat, sau pe baza statutului migrator sau de ședere, sau a lipsei acestuia.¹⁸¹⁴ Comitetul consideră, de asemenea, că detenția copiilor pe baza statutului de imigrant al acestora sau al părinților lor este contrară interesului superior al copilului.¹⁸¹⁵

Trebuie luate măsuri pentru a găsi alternative la detenție pentru familiile solicitanților de azil și pentru a se asigura că facilitățile de cazare pentru copiii migranți aflați în situație de ședere ilegală, fie că sunt însoțiți sau neînsoțiți, sunt adecvate și sunt monitorizate în mod corespunzător.¹⁸¹⁶ Detenția în secții de poliție sau în unități închise, chiar și pentru perioade scurte de timp, nu poate fi o alternativă la un adăpost și o cazare potrivită, adaptate vârstei și nevoilor copiilor neînsoțiți.¹⁸¹⁷

Evaluarea medicală a vârstei poate avea consecințe grave pentru minori, iar utilizarea testelor osoase pentru a determina vârsta minorilor străini neînsoțiți este inadecvată și nesigură.¹⁸¹⁸ Prin urmare, utilizarea unor astfel de teste încalcă articolul 17 alin. (1) din Cartă.¹⁸¹⁹

Un tutore ad-hoc trebuie numit fără întârziere pentru minorii străini neînsoțiți.¹⁸²⁰ Un sistem eficient de tutelă pentru copiii migranți neînsoțiți și separați este o condiție prealabilă pentru asigurarea interesului superior și a îngrijirii și asistenței acestor copii, astfel cum prevede articolul 17 alin. (1) din Cartă.¹⁸²¹ Statele părți trebuie, prin urmare, să numească un tutore fără întârzieri nejustificate, de îndată ce este identificat un copil migrant neînsoțit sau separat, inclusiv un copil refugiat și solicitant de azil.¹⁸²² În lipsa unui tutore, acești copii pot fi expuși unor riscuri grave de protecție și pot fi privați de exercitarea unui număr de drepturi, inclusiv de accesul efectiv la asistență juridică și la procedura de azil.¹⁸²³

Tutorele trebuie să aibă expertiza necesară în domeniul îngrijirii copiilor, astfel încât să se asigure că interesele copilului sunt protejate și că nevoile copilului sunt acoperite, în mod corespunzător, printre altele, prin faptul că tutorele acționează ca o legătură între copil și autoritățile, instituțiile și persoanele care asigură îngrijirea.¹⁸²⁴ În ceea ce privește numirea, responsabilitățile și sarcinile tutorilor, statele

1810 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (157)

1811 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (157)

1812 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (157)

1813 Cauza [Comitetul european privind acțiuni prioritare la nivel național pentru copil și familie \(EUROCEF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 114/2015, decizia pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (100)-(101)

1814 [Concluziile 2019, Andorra](#)

1815 [Concluziile XXI-4 \(2019\), Regatul Unit](#)

1816 [Concluziile 2019, Ungaria](#)

1817 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (176)

1818 Cauza [Comitetul european privind acțiuni prioritare la nivel național pentru copil și familie \(EUROCEF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 114/2015, decizia pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (106), (108)

1819 Cauza [Comitetul european privind acțiuni prioritare la nivel național pentru copil și familie \(EUROCEF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 114/2015, decizia pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (113)

1820 Cauza [Comitetul european privind acțiuni prioritare la nivel național pentru copil și familie \(EUROCEF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 114/2015, decizia pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (158)

1821 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (165)

1822 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (165).

1823 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (165).

1824 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (165).

părți la Cartă trebuie să se ghideze după principiile cuprinse în Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind tutela efectivă pentru copiii neînsoțiți și separați în contextul migrației, adoptată la 11 decembrie 2019 (CM/Rec(2019)11, Anexă, în special Principiile 2 și 3).¹⁸²⁵

Sărăcia în rândul copiilor

Prevalența sărăciei în rândul copiilor într-un stat parte, fie că este definită sau măsurată în termeni monetari sau multidimensionali, este un indicator important al eficienței eforturilor statului de a asigura dreptul copiilor și tinerilor la protecție socială, juridică și economică.¹⁸²⁶ Obligația statelor părți de a lua toate măsurile corespunzătoare și necesare pentru a se asigura că copiii și tinerii beneficiază de asistența de care au nevoie este strâns legată de măsurile îndreptate spre îmbunătățirea și eradicarea sărăciei în rândul copiilor și a excluderii sociale.¹⁸²⁷

Prin urmare, Comitetul va lua în considerare nivelurile de sărăcie în rândul copiilor atunci când va analiza obligațiile statului în temeiul prevederilor articolului 17 din Cartă.¹⁸²⁸

Trebuie adoptate măsuri pentru a reduce sărăcia copiilor, inclusiv măsuri nemonetare, cum ar fi asigurarea accesului la servicii de calitate și la prețuri accesibile în domeniile sănătății, educației, locuințelor etc.¹⁸²⁹

Trebuie asigurată participarea copiilor în cadrul activităților de combatere a sărăciei în rândul copiilor.¹⁸³⁰

Art. 17 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului copiilor și al tinerilor de a crește într-un mediu care favorabil dezvoltării personalității lor și a aptitudinilor lor fizice și mentale, părțile se angajează să ia fie direct, fie în cooperare cu organizațiile publice sau private toate măsurile necesare și corespunzătoare care să asigure copiilor și tinerilor învățământ primar și secundar gratuit, precum și să favorizeze ritmicitatea frecvenței școlare.

Anexă: Se înțelege că această dispoziție se referă la toate persoanele sub vârsta de 18 ani, cu excepția cazului în care, în conformitate cu legea aplicabilă copilului, majoratul este atins mai devreme, fără a aduce atingere celorlalte dispoziții specifice prevăzute de Cartă, în special articolului 7.¹⁸³¹

Aceasta nu implică obligația de a asigura învățământul obligatoriu până la vârsta menționată mai sus.¹⁸³²

Articolul 17 impune statelor părți să stabilească și să mențină un sistem de învățământ care să fie atât accesibil, cât și eficient.¹⁸³³

Calitatea predării

Statele părți trebuie să instituie și să mențină un sistem de învățământ accesibil și eficient.¹⁸³⁴ Un sistem funcțional de învățământ primar și secundar include un număr necesar de școli distribuite, în mod echitabil, pe teritoriul geografic (în special între zonele rurale și cele urbane).¹⁸³⁵ Dimensiunea claselor și raportul profesor-elev trebuie să fie rezonabile.¹⁸³⁶ Trebuie să existe un mecanism de control al calității predării și al metodelor utilizate atât în instituțiile de învățământ publice, cât și în cele private.¹⁸³⁷

Educația trebuie să fie obligatorie până la vârsta minimă de admitere la muncă.¹⁸³⁸

Carta prevede că obligațiile care decurg din această dispoziție pot fi îndeplinite direct sau prin implicarea actorilor privați.¹⁸³⁹ În această privință, Comitetul are în vedere *Principiile de la Abidjan privind obligațiile*

¹⁸²⁵ Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (165).

¹⁸²⁶ [Concluziile 2019, Andorra](#)

¹⁸²⁷ [Concluziile 2019, Andorra](#)

¹⁸²⁸ [Concluziile 2019, Andorra](#)

¹⁸²⁹ [Concluziile 2019, Andorra](#)

¹⁸³⁰ [Concluziile 2019, Andorra](#)

¹⁸³¹ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

¹⁸³² Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

¹⁸³³ [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

¹⁸³⁴ [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

¹⁸³⁵ [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

¹⁸³⁶ [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

¹⁸³⁷ [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

¹⁸³⁸ [Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 17](#)

¹⁸³⁹ [Concluziile 2019, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(2\) - Implicarea sectorului privat în învățământ](#)

statelor în domeniul drepturilor omului de a oferi un învățământ public și de a reglementa implicarea actorilor privați în domeniul educației.¹⁸⁴⁰ Acesta reamintește că cerința ca statele să respecte libertatea părinților de a alege o instituție de învățământ, alta decât o instituție publică, lasă neschimbată obligația prevăzută în temeiul Cartei de a oferi un învățământ public gratuit și de calitate.¹⁸⁴¹ În mod similar, oferirea de alternative educaționale de către actorii privați nu trebuie să fie prea dăunătoare pentru alocarea de resurse pentru învățământul public sau să submineze, în alt mod, accesibilitatea și calitatea acestuia.¹⁸⁴² Mai mult, statele trebuie să reglementeze și să supravegheze, în mod strict, implicarea sectorului privat în învățământ, asigurându-se că nu este subminat dreptul la educație.¹⁸⁴³

Domeniul de aplicare personal

Accesul egal la educație trebuie să fie asigurat pentru toți copiii. În acest sens, trebuie acordată o atenție deosebită grupurilor vulnerabile, cum ar fi copiii aparținând minorităților, copiii solicitanți de azil, copiii refugiați, copiii aflați în spital, copiii aflați în îngrijire, adolescențele însărcinate, mamele adolescente, copiii privați de libertate etc.¹⁸⁴⁴ Dacă este necesar, trebuie luate măsuri speciale pentru a asigura accesul egal la educație pentru acești copii.¹⁸⁴⁵ Cu toate acestea, măsurile speciale pentru copiii romi nu trebuie să implice înființarea de școli separate sau clase rezervate acestui grup.¹⁸⁴⁶

În ceea ce privește copiii cu dizabilități, dreptul acestora la educație este garantat atât de alineatele (1) și (2) ale articolului 17, cât și de articolul 15 alin. (1) și de articolul 10.¹⁸⁴⁷ Cu toate acestea, având în vedere particularitățile acestor dispoziții diferite, se va aplica cu prioritate articolul 15. După adoptarea de către statele părți a articolului 15, Comitetul va examina problema accesului la educație pentru copiii cu dizabilități în temeiul acestei dispoziții.¹⁸⁴⁸ Copiii cu dizabilități trebuie să aibă acces la educație incluzivă în conformitate cu articolul 17¹⁸⁴⁹ (precum și accesul necesar în conformitate cu articolul 15).

Accesul la educație este crucial pentru viața și dezvoltarea fiecărui copil.¹⁸⁵⁰ Refuzul accesului la educație va accentua vulnerabilitatea unui copil aflat în situație de ședere ilegală.¹⁸⁵¹ Prin urmare, copiii, indiferent de statutul lor de ședere, intră în domeniul de aplicare personal al articolului 17 alin. (2).¹⁸⁵² Mai mult, statele părți sunt obligate, în temeiul articolului 17 alin. (2) din Cartă, să se asigure că copiii aflați în situație de ședere ilegală pe teritoriul lor au acces efectiv la educație, la fel ca orice alt copil, chiar și pentru cei care au depășit vârsta învățământului obligatoriu.¹⁸⁵³

În temeiul articolului 17 alin. (2) din Cartă, statele părți sunt obligate să se asigure că copiii aflați în situație de ședere ilegală pe teritoriul lor au acces efectiv la educație, la fel ca oricare alt copil.¹⁸⁵⁴ Accesul la educație este crucial pentru viața și dezvoltarea fiecărui copil.¹⁸⁵⁵ Refuzul accesului la educație va accentua vulnerabilitatea unui copil aflat în situație de ședere ilegală.¹⁸⁵⁶ Modalitățile de educație non-formală

1840 Concluziile 2019, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. (2) - Implicarea sectorului privat în învățământ

1841 Concluziile 2019, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. (2) - Implicarea sectorului privat în învățământ

1842 Concluziile 2019, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. (2) - Implicarea sectorului privat în învățământ

1843 Concluziile 2019, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. (2) - Implicarea sectorului privat în învățământ

1844 Cauza [Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 41/2007, decizia pe fond din 3 iunie 2008, alin. (34), care citează [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

1845 Cauza [Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 41/2007, decizia pe fond din 3 iunie 2008, alin. (34)

1846 [Concluziile 2011, Slovacia](#)

1847 [Concluziile 2003, Bulgaria](#); Cauza [Acțiunea europeană a persoanelor cu handicap \(AEH\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 81/2012, decizia pe fond din 11 septembrie 2013, alin. (25)

1848 [Concluziile 2019, Andorra](#)

1849 [Concluziile 2019, Bosnia și Herțegovina](#)

1850 Cauza [Médecins du Monde - Internațional împotriva Franței](#), Plângerea nr. 67/2011, decizia pe fond din 11 septembrie 2012, alin. (128)

1851 [Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(2\)](#)

1852 [Concluziile 2011 Declarația de interpretare privind articolul 17 alin. \(2\)](#)

1853 Cauza [Médecins du Monde - Internațional împotriva Franței](#), Plângerea nr. 67/2011, decizia pe fond din 11 septembrie 2012, alin. (128); cauza [Comitetul european privind acțiunile prioritare la nivel național pentru copil și familie \(EUROCEF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 114/2015, decizia pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (125)

1854 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (201)

1855 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (201)

1856 Cauza [Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (201)

oferite de actori non-statali (de ex., ONG-uri) nu pot substitui integrarea copiilor migranți în sistemul public de educație.¹⁸⁵⁷

Costul educației

În conformitate cu articolul 17 alin. (2), învățământul primar și secundar trebuie să fie gratuit.¹⁸⁵⁸ Acest lucru acoperă sistemul de învățământ de bază.¹⁸⁵⁹ În plus, costurile ascunse, cum ar fi cărțile sau uniforme, trebuie să fie rezonabile și trebuie să fie disponibilă asistență pentru a limita impactul acestora asupra grupurilor celor mai vulnerabile.¹⁸⁶⁰

Frecvența școlii

Trebuie luate măsuri pentru a încuraja prezența la școală și pentru a reduce, în mod activ, numărul de copii care abandonează sau nu termină învățământul obligatoriu, precum și rata de absenteism.¹⁸⁶¹

Statele părți au o marjă de apreciere atunci când concep și pun în aplicare măsuri de combatere a absenteismului școlar.¹⁸⁶²

Măsuri împotriva intimidării

Trebuie luate măsuri pentru a introduce în școli politici împotriva intimidării (*bullying*) și anume măsuri privind creșterea gradului de conștientizare, prevenirea și intervenția.¹⁸⁶³

Vocea copilului în învățământ

Asigurarea dreptului copilului de a se face auzit în învățământ este crucială pentru realizarea dreptului la educație în sensul articolului 17 alin. (2).¹⁸⁶⁴ Acest lucru impune ca statele părți să asigure participarea copilului la o gamă largă de decizii și activități privind educația, inclusiv în contextul mediilor de învățare specifice copiilor.¹⁸⁶⁵

ARTICOLUL 18. DREPTUL LA EXERCITAREA UNEI ACTIVITĂȚI LUCRATIVE PE TERITORIUL CELORLALTE PĂRȚI

Cetățenii oricăreia dintre părți au dreptul de a exercita orice activitate lucrativă pe teritoriul oricăreia dintre celelalte părți, în condiții de egalitate cu cetățenii acesteia din urmă, sub rezerva unor restricții bazate pe motive economice sau sociale convingătoare.

Domeniul de aplicare personal

Deși dispozițiile articolului 18 nu se referă la reglementările care reglementează intrarea străinilor pe teritoriul statului parte, Comitetul nu poate accepta o interpretare care ar submina scopul său, care este „asigurarea efectivă a dreptului la exercitarea unei activități lucrativă pe teritoriul unei alte părți,” prin limitarea beneficiilor liberalizării doar la acei cetățeni ai altor state părți care se află deja în țară.¹⁸⁶⁶

Art. 18 alin. (1): În vederea asigurării efective a dreptului la exercitarea unei activități lucrativă pe teritoriul oricăreia alte părți, părțile se angajează să aplice regulamentele existente într-un spirit liberal.

¹⁸⁵⁷ Cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (207)

¹⁸⁵⁸ Concluziile 2003, Bulgaria

¹⁸⁵⁹ Concluziile 2003, Bulgaria

¹⁸⁶⁰ Concluziile 2003, Bulgaria

¹⁸⁶¹ Concluziile 2003, Bulgaria

¹⁸⁶² Cauza Comitetul european privind acțiuni prioritare la nivel național pentru copil și familie (EUROCEF) împotriva Franței, Plângerea nr. 82/2012, decizia pe fond din 19 martie 2013, alin. (31)

¹⁸⁶³ Concluziile 2019, Andorra

¹⁸⁶⁴ Concluziile 2019, Andorra

¹⁸⁶⁵ Concluziile 2019, Andorra

¹⁸⁶⁶ Concluziile XIII-1 (1993), Suedia; a se vedea, de asemenea, Concluziile II (1971), Declarația de interpretare privind articolul 18

Articolul 18 alin. (1) se aplică salariaților și lucrătorilor independenți care sunt cetățeni ai statelor care sunt părți la Cartă.¹⁸⁶⁷ Acesta se referă, de asemenea, și la membrii de familie ai acestora cărora le este permis accesul în țară în scopul reîntregirii familiei.¹⁸⁶⁸

Articolul 18 alin. (1) se referă mai degrabă la practica administrativă decât la aspectele juridice.¹⁸⁶⁹ Un stat parte poate respecta această dispoziție chiar și atunci când legislația sa privind angajarea străinilor conține norme stricte, cu condiția ca aceste norme să permită o anumită marjă de apreciere administrativă și să fie aplicate într-un spirit liberal.¹⁸⁷⁰

Reglementările care îi împiedică pe cetățenii unui alt stat parte să solicite un permis de muncă, datorită efectelor combinate ale diferitelor reguli privind intrarea, durata șederii, reședința și exercitarea unei activități lucrative, nu ar fi în conformitate cu această dispoziție a Cartei.¹⁸⁷¹

Nici limitarea unui lucrător remunerat sau salariat, care este cetățean al unui stat parte, la o anumită activitate la un anumit patron, nici refuzul sistematic al unui permis de muncă unui străin care a intrat pe teritoriul unui alt stat parte fără a obține în prealabil un permis de muncă nu pot fi considerate ca manifestând un „spirit de liberalitate” sau ca provenind dintr-un sistem flexibil de reglementări.¹⁸⁷²

Nicio reglementare care limitează, de drept sau de fapt, o autorizație de exercitare a unei activități lucrative la un anumit post, pentru un anumit patron, nu poate fi considerată satisfăcătoare.¹⁸⁷³

Constrângerea unui lucrător salariat de a rămâne în cadrul unei întreprinderi sub amenințarea obligației de a părăsi țara gazdă, în cazul pierderii respectivului loc de muncă, constituie, de fapt, o încălcare a libertății sale, astfel că aceasta nu poate fi considerată o dovadă de „spirit liberal” sau de regulamente liberale.¹⁸⁷⁴ Motivele economice sau sociale ar putea justifica limitarea angajării străinilor la anumite tipuri de locuri de muncă în anumite sectoare profesionale și geografice, dar nu și obligația de a rămâne în slujba unei anumite întreprinderi.¹⁸⁷⁵

Limitarea accesului lucrătorilor străini pe piața națională a muncii poate avea loc, de exemplu, în vederea soluționării problemei șomajului național prin favorizarea angajării lucrătorilor naționali.¹⁸⁷⁶ Cu toate acestea, punerea în aplicare a unor astfel de politici de limitare a accesului cetățenilor țărilor terțe pe piața națională a muncii nu trebuie să conducă la o excludere completă a cetățenilor statelor părți la Cartă care nu sunt membre ale UE (sau ale SEE) de pe piața națională a muncii și nici să limiteze, în mod substanțial, posibilitatea ca aceștia să acceadă pe piața națională a muncii.¹⁸⁷⁷

Pentru a evalua gradul de liberalitate în aplicarea reglementărilor existente, Comitetul solicită cifre care să arate ratele de respingere a permiselor de muncă, atât pentru prima cerere, cât și pentru reînnoirea acestora.¹⁸⁷⁸ Un procent ridicat de cereri de permise de muncă și de reînnoire a permiselor de muncă depuse cu succes de către cetățenii statelor părți la Cartă și un procent scăzut de refuzuri a fost considerat de Comitet ca un semn clar că reglementările existente sunt aplicate într-un spirit de liberalitate.¹⁸⁷⁹

Art. 18 alin. (2): În vederea asigurării efective a dreptului la exercitarea unei activități lucrative pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să simplifice formalitățile în vigoare și să reducă sau să desființeze taxele consulare și alte taxe plătibile de către lucrătorii străini sau de către patronii lor.

Formalitățile și taxele și alte tarife reprezintă unul dintre aspectele regulamentelor care reglementează angajarea lucrătorilor, care sunt, de asemenea, acoperite de articolul 18 alin. (3), dar care sunt tratate, în mod specific, în temeiul acestei dispoziții.¹⁸⁸⁰

În ceea ce privește formalitățile care trebuie îndeplinite, conformitatea cu articolul 18 alin. (2) presupune posibilitatea de a îndeplini aceste formalități atât în țara de destinație, cât și în țara de origine și de a

1867 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1868 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1869 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1870 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1871 [Concluziile 2012, Serbia](#), care citează [Concluziile XIII-1 \(1993\), Suedia](#)

1872 [Concluziile III \(1973\), Declarația de interpretare privind articolul 18](#)

1873 [Concluziile II \(1971\), Declarația de interpretare privind articolul 18](#)

1874 [Concluziile II \(1971\), Declarația de interpretare privind articolul 18](#)

1875 [Concluziile II \(1971\), Declarația de interpretare privind articolul 18](#)

1876 [Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. \(1\) și articolul 18 alin. \(3\)](#)

1877 [Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. \(1\) și articolul 18 alin. \(3\)](#)

1878 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Germania](#)

1879 [Concluziile 2012, Serbia](#)

1880 [Concluziile IX-1 \(1990\), Regatul Unit](#)

obține permisele de ședere și de muncă în același timp și printr-o singură cerere.¹⁸⁸¹ Aceasta implică, de asemenea, faptul că documentele necesare (permise de ședere/de muncă) vor fi eliberate într-un termen rezonabil.¹⁸⁸² Un termen mediu de două luni pentru acordarea vizei de muncă/rezidență atât pentru salariați, cât și pentru lucrătorii independenți este în conformitate cu articolul 18 alin. (2).¹⁸⁸³

Situațiile în care permisele de muncă și permisele de ședere sunt eliberate în cadrul a două proceduri separate, iar cetățenilor străini nu li se permite să depună cererile de pe teritoriul țării, prelungind astfel timpul necesar pentru obținerea permiselor de ședere, nu sunt în conformitate cu articolul 18 alin. (2) din Cartă.¹⁸⁸⁴

Statele părți au obligația să reducă sau să desființeze taxele consulare și alte taxe plătibile fie de către lucrătorii străini, fie de către patronii lor.¹⁸⁸⁵ Pentru a se conforma unei astfel de obligații, statele trebuie, în primul rând, să nu stabilească un nivel excesiv de ridicat pentru taxele și tarifele în cauză, care să fie de natură să împiedice sau să descurajeze lucrătorii străini să încerce să se angajeze într-o activitate lucrativă, iar patronii să încerce să angajeze lucrători străini.¹⁸⁸⁶ Taxele de 48 de euro, pe care trebuie să le plătească patronii pentru obținerea unui permis de muncă pentru un lucrător străin și de 108 euro pentru rezidență temporară sau 264 de euro pentru rezidență permanentă, sunt considerate excesive și, prin urmare, nu sunt în conformitate cu articolul 18 alin. (2).¹⁸⁸⁷ Taxele care variază între 266 de euro și 1536 de euro pentru permisele de muncă nu sunt, de asemenea, în conformitate cu articolul 18 alin. (2).¹⁸⁸⁸ În plus, statele părți trebuie să depună eforturi concrete pentru a reduce progresiv nivelul taxelor și al altor tarife care trebuie plătite de către lucrătorii străini sau de către patronii acestora.¹⁸⁸⁹ Statele trebuie să demonstreze că au luat măsuri în vederea realizării unei astfel de reduceri.¹⁸⁹⁰ În caz contrar, acestea nu vor reuși să demonstreze că servesc obiectivului de a facilita exercitarea efectivă a dreptului lucrătorilor străini de a se angaja într-o ocupație remunerată pe teritoriul lor.¹⁸⁹¹ Comitetul consideră, totuși, că majorările taxelor consulare sau ale altor tarife pot fi în conformitate cu articolul 18 alin. (2) din Cartă, atât timp cât acestea sunt efectuate pentru un motiv întemeiat (de exemplu, pentru a acoperi creșterea costurilor de prelucrare sau inflația) și nu sunt excesive.¹⁸⁹²

Art. 18 alin. (3): În vederea asigurării efective a dreptului la exercitarea unei activități lucrative pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să flexibilizeze, în mod individual sau colectiv, reglementările care guvernează angajarea lucrătorilor străini.

În conformitate cu articolul 18 alin. (3), statele părți sunt obligate să liberalizeze periodic reglementările care guvernează angajarea lucrătorilor străini în următoarele domenii:

Accesul pe piața națională a muncii

Condițiile stabilite pentru accesul lucrătorilor străini la piața națională a muncii nu trebuie să fie excesiv de restrictive, în special în ceea ce privește zona geografică în care se poate exercita profesia și cerințele care trebuie îndeplinite.¹⁸⁹³

Statele părți pot condiționa accesul străinilor la un loc de muncă pe teritoriul lor de posesia unui permis de muncă, dar nu pot interzice cetățenilor statelor părți, în general, să ocupe locuri de muncă din alte motive decât cele prevăzute la articolul G din Cartă.¹⁸⁹⁴ O persoană care a avut reședința legală pentru o anumită perioadă de timp pe teritoriul unei alte părți trebuie să beneficieze de aceleași drepturi ca și cetățenii acelei țări.¹⁸⁹⁵ Prin urmare, restricțiile impuse inițial în ceea ce privește accesul la un loc de muncă trebuie să fie eliminate treptat.¹⁸⁹⁶

1881 [Concluziile 2016, Armenia; Concluziile XVII-2 \(2005\), Finlanda](#)

1882 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Portugalia](#)

1883 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Portugalia](#)

1884 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Islanda; a se vedea, de asemenea, Concluziile 2020, Ucraina](#)

1885 [Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. \(2\)](#)

1886 [Concluziile 2012 Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. \(2\)](#)

1887 [Concluziile 2020, Armenia](#)

1888 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Regatul Unit](#)

1889 [Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. \(2\)](#)

1890 [Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. \(2\)](#)

1891 [Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. \(2\)](#)

1892 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Islanda](#)

1893 [Concluziile V \(1977\), Germania](#)

1894 [Concluziile 2012, Irlanda](#)

1895 [Concluziile 2012, Irlanda](#)

1896 [Concluziile 2012, Irlanda](#)

Pentru a nu fi în contradicție cu articolul 18 din Cartă, punerea în aplicare a politicilor de limitare a accesului cetățenilor țărilor terțe pe piața națională a muncii, nu trebuie să conducă la o excludere completă a cetățenilor statelor părți la Cartă care nu sunt membre ale UE (sau ale SEE) de pe piața națională a muncii și nici să limiteze, în mod substanțial, posibilitatea acestora de a accede la piața națională a muncii.¹⁸⁹⁷ O astfel de situație, care ar rezulta din punerea în aplicare a unor „norme prioritare” de tipul celor menționate mai sus, nu ar fi în conformitate cu articolul 18 alin. (3), deoarece statul în cauză nu și-ar respecta obligația de a liberaliza progresiv reglementările care guvernează accesul la piața națională a muncii în ceea ce privește lucrătorii străini din mai multe state părți la Cartă.¹⁸⁹⁸

Situația nu este în conformitate cu articolul 18 alin. (3), în cazul în care majoritatea refuzurilor de eliberare a cererilor de permis de muncă pentru cetățenii statelor părți la Cartă care nu sunt membre ale UE/SEE sunt rezultatul aplicării așa-numitelor norme privind „lucrătorii prioritari”, deoarece acest lucru nu arată că reglementările au fost aplicate într-un spirit liberal.¹⁸⁹⁹

Situația nu este în conformitate cu articolul 18 alin. (3) atunci când reglementările care guvernează accesul lucrătorilor străini la activități independente nu au fost liberalizate, iar lucrătorii străini care doresc să se angajeze într-o activitate independentă sunt supuși unei cerințe de ședere de 5 ani și trebuie să demonstreze crearea a zece noi locuri de muncă pe piață.¹⁹⁰⁰

Recunoașterea certificatelor, calificărilor și diplomelor

Articolul 18 alin. (3) prevede că fiecare stat parte trebuie să liberalizeze reglementările care guvernează angajarea lucrătorilor străini, pentru a asigura lucrătorilor din alte state părți exercitarea efectivă a dreptului de a desfășura o activitate lucrativă.¹⁹⁰¹ În vederea asigurării efective a acestui drept, angajamentul de liberalizare al statelor părți trebuie să includă reglementări care să guverneze recunoașterea certificatelor, calificărilor profesionale și diplomelor străine, în măsura în care aceste calificări și certificări sunt necesare pentru a desfășura o activitate lucrativă în calitate de salariat sau lucrător independent.¹⁹⁰²

O cerință conform căreia lucrătorii străini trebuie să fie în posesia unor certificate, calificări profesionale sau diplome eliberate numai de către autorități, școli, universități sau alte instituții de formare naționale - fără a deschide posibilitatea de a recunoaște ca fiind valabile și corespunzătoare certificatele, calificările sau diplomele substanțial echivalente eliberate de autorități, școli, universități sau alte instituții de formare din alte state părți, care au fost obținute în urma unor cursuri de formare sau cariere profesionale desfășurate în alte state părți - ar reprezenta un obstacol serios în calea accesului lucrătorilor străini pe piața națională a muncii și o adevărată discriminare față de cei care nu sunt cetățeni.¹⁹⁰³ Din acest motiv, statele părți trebuie să depună eforturi pentru a liberaliza reglementările care guvernează recunoașterea certificatelor, calificărilor profesionale și diplomelor străine, reducând progresiv dezavantajele pentru lucrătorii străini de a se angaja într-o ocupație remunerată din cauza lipsei de recunoaștere a diplomelor sau calificărilor profesionale străine, efectiv echivalente cu cele eliberate de autoritățile, școlile, universitățile sau alte instituții de formare profesională naționale.¹⁹⁰⁴

Drepturi în caz de pierdere a locului de muncă

Atât acordarea, cât și anularea permiselor de muncă și a permiselor de ședere temporară ar putea fi interconectate, în măsura în care urmăresc același scop, și anume, de a permite unui străin să se angajeze într-o activitate remunerată.¹⁹⁰⁵

În cazul în care un permis de muncă este revocat înainte de data expirării, fie pentru că contractul de muncă este reziliat înainte de termen, fie pentru că lucrătorul nu mai îndeplinește condițiile în care a fost acordat permisul de muncă, ar fi contrară Cartei privirea acestui lucrător de posibilitatea de a continua să locuiască în statul parte în cauză și de a căuta un alt loc de muncă și un nou permis de muncă, cu excepția

1897 Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. (1) și articolul 18 alin. (3)

1898 Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. (1) și articolul 18 alin. (3)

1899 Concluziile XXII-1 (2020), Islanda

1900 Concluziile 2020, Turcia, care citează Concluziile 2016, Turcia

1901 Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. (3)

1902 Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. (3)

1903 Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. (3)

1904 Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. (3)

1905 Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. (3)

cazului în care există circumstanțe excepționale care ar autoriza expulzarea lucrătorului străin în cauză, în sensul articolului 19 alin. (8).¹⁹⁰⁶

Pierderea locului de muncă nu trebuie să ducă la anularea permisului de ședere, deoarece acest lucru ar necesita ca lucrătorul să părăsească țara cât mai curând posibil.¹⁹⁰⁷ Valabilitatea permisului de ședere trebuie, de fapt, să fie prelungită pentru a-i oferi suficient timp pentru a-și găsi un nou loc de muncă.¹⁹⁰⁸

Încetarea anticipată a raportului de muncă al unui cetățean străin pentru abateri profesionale, care are drept consecință retragerea automată a permisului de ședere al persoanei respective, fără posibilitatea de a căuta un nou loc de muncă, este, de asemenea, contrară articolului 18 alin. (3) din Cartă.¹⁹⁰⁹

Art. 18 alin. (4): În vederea asigurării efective a dreptului la exercitarea unei activități lucrative pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează și recunosc dreptul de ieșire al cetățenilor lor care doresc să exercite o activitate lucrativă pe teritoriul celorlalte părți.

Conform articolului 18 alin. (4), statele părți se angajează să nu limiteze dreptul cetățenilor lor de a părăsi țara pentru a exercita o activitate lucrativă în alte state părți la Cartă.¹⁹¹⁰

Trebuie să existe un cadru juridic care să garanteze dreptul cetățenilor de a-și părăsi țara fără restricții.¹⁹¹¹ Persoanele al căror drept de a părăsi țara este restricționat trebuie să dispună de căi de atac pentru a contesta astfel de decizii.¹⁹¹²

Singurele restricții permise sunt cele prevăzute la articolul G din Cartă, și anume cele care sunt „prevăzute de lege și sunt necesare într-o societate democratică pentru protecția drepturilor și libertăților altora sau pentru protecția interesului public, a securității naționale, a sănătății publice sau a moralei”¹⁹¹³

Restricțiile se pot aplica în timpul perioadei de serviciu (voluntar sau obligatoriu) al ofițerilor medicali angajați în forțele armate, cu condiția ca, odată ce aceștia sunt liberi de obligații, să nu existe nicio restricție în ceea ce privește exercitarea dreptului lor în temeiul articolului 18 alin. (4).¹⁹¹⁴

Restricțiile generale privind dreptul cetățenilor de a părăsi teritoriul național depășesc restricțiile permise în temeiul articolului G din Cartă și nu sunt în conformitate cu articolul 18 alin. (4) din Cartă.¹⁹¹⁵

ARTICOLUL 19. DREPTUL LUCRĂTORILOR MIGRANȚI ȘI AL FAMILIILOR LOR LA PROTECȚIE ȘI ASISTENȚĂ

Lucrătorii migranți care sunt cetățeni ai unei părți și familiile acestora au dreptul la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți.

Art. 19 alin. (1): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să mențină sau să se asigure că există servicii gratuite corespunzătoare care să îi sprijine pe acești lucrători, în special, să le furnizeze informații exacte și să ia toate măsurile utile, pe care le permit legislația și reglementările naționale, împotriva oricărei propagande înșelătoare privind emigrarea și imigrarea.

Această dispoziție garantează dreptul la informare și asistență gratuite pentru cetățenii care doresc să emigreze și pentru cetățenii altor state părți care doresc să emigreze.¹⁹¹⁶ Informațiile trebuie să fie de încredere și precise și să acopere aspecte precum formalitățile care trebuie îndeplinite și condițiile de viață și de muncă la care se pot aștepta în țara de destinație (cum ar fi orientarea și formarea profesională, securitatea socială, apartenența la sindicate, locuința, serviciile sociale, educația și sănătatea).¹⁹¹⁷

¹⁹⁰⁶ Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 18 alin. (3)

¹⁹⁰⁷ Concluziile XXII-1 (2020), Germania

¹⁹⁰⁸ Concluziile XXII-1 (2020), Germania, care citează Concluziile XVII-2, (2005), Finlanda

¹⁹⁰⁹ Concluziile 2020, Olanda

¹⁹¹⁰ Concluziile 2020, Serbia

¹⁹¹¹ Concluziile 2020, Letonia

¹⁹¹² Concluziile 2020, Letonia

¹⁹¹³ Concluziile 2005, Cipru; Concluziile XI-1 (1989), Olanda

¹⁹¹⁴ Cauza Federația Europeană a Angajaților din Serviciile Publice (EUROFEDOP) împotriva Greciei, Plângerea nr. 115/2015, decizia pe fond din 13 septembrie 2017, alin. (52)

¹⁹¹⁵ Concluziile 2020, Ucraina

¹⁹¹⁶ Concluziile I (1969), Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (1)

¹⁹¹⁷ Concluziile (1973), Cipru; Concluziile XV-1 (2000), Austria

Pentru a fi eficiente, serviciile gratuite de informare și asistență pentru migranți trebuie să fie accesibile.¹⁹¹⁸ Deși furnizarea de resurse online este un serviciu valoros, din cauza accesului potențial limitat al migranților la internet, sunt necesare alte mijloace de informare, cum ar fi liniile telefonice de asistență și centrele de primire.¹⁹¹⁹

O altă obligație prevăzută de această dispoziție este aceea că statele părți trebuie să ia măsuri pentru a preveni propaganda înșelătoare referitoare la imigrație și emigrație.¹⁹²⁰ Astfel de măsuri trebuie să împiedice comunicarea de informații înșelătoare către cetățenii care părăsesc țara și să acționeze împotriva informațiilor false care vizează migranții care doresc să intre în țară.¹⁹²¹

Pentru a fi eficiente, acțiunile împotriva propagandei înșelătoare trebuie să includă măsuri juridice și practice de combatere a rasismului și a xenofobiei, precum și a traficului de femei.¹⁹²² Astfel de măsuri, care trebuie să vizeze întreaga populație, sunt necesare, printre altele, pentru a contracara răspândirea unor presupuneri stereotipate conform cărora migranții sunt înclinați spre criminalitate, violență, abuz de droguri sau boli.¹⁹²³ Pentru a combate propaganda înșelătoare, trebuie să existe un sistem eficient de monitorizare a discursurilor discriminatorii, rasiste sau care incită la ură, în special în sfera publică.¹⁹²⁴

Statele părți trebuie să ia, de asemenea, măsuri de creștere a gradului de conștientizare cu privire la propaganda înșelătoare în rândul funcționarilor din domeniul aplicării legii, cum ar fi formarea în materie de creștere a gradului de conștientizare a funcționarilor care intră în contact direct cu migranții.¹⁹²⁵

Art. 19 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să adopte în limitele jurisdicției lor, măsuri corespunzătoare pentru a facilita plecarea, transportul și primirea acestor lucrători și a familiilor lor și pentru a le asigura în limitele jurisdicției lor, în timpul călătoriei, servicii sanitare și medicale necesare, precum și condiții bune de igienă.

Această dispoziție obligă statele părți să adopte măsuri speciale în beneficiul lucrătorilor migranți pentru a facilita plecarea, transportul și primirea acestora.¹⁹²⁶

„Primirea” înseamnă perioada de săptămâni care urmează imediat după sosirea lor, în timpul căreia lucrătorii migranți și familiile acestora se află cel mai adesea în situații deosebit de dificile.¹⁹²⁷ Măsurile speciale trebuie să includă nu numai asistență în ceea ce privește plasarea și integrarea la locul de muncă, ci și asistență pentru depășirea problemelor, cum ar fi cazarea pe termen scurt, boala, lipsa banilor și măsuri sanitare corespunzătoare.¹⁹²⁸

Obligația de „a asigura în limitele jurisdicției lor, în timpul călătoriei, servicii sanitare și medicale necesare, precum și condiții bune de igienă” se referă la lucrătorii migranți și la familiile acestora, care călătoresc fie în mod colectiv, fie în cadrul unor aranjamente publice sau private de recrutare colectivă.¹⁹²⁹ Comitetul consideră că acest aspect al articolului 19 alin. (2) nu se aplică formelor de migrație individuală, pentru care statul nu este responsabil.¹⁹³⁰ Totuși, în acest caz, necesitatea unor unități de primire este cu atât mai mare.¹⁹³¹

În evaluarea respectării de către statele părți a articolului 19 alin. (2), Comitetul ia în considerare următoarele informații:

- ▶ se iau măsuri specifice în perioada care urmează sosirii oricărui nou migrant pentru a-l asista;
- ▶ asistența, financiară sau de altă natură, pusă la dispoziția tuturor migranților, în situații de urgență, în special ca răspuns la nevoile lor de hrană, îmbrăcăminte și adăpost;

1918 Concluziile 2015, Armenia; Concluziile 2019, Albania

1919 Concluziile 2015, Armenia; Concluziile 2019, Albania

1920 Concluziile XIV-1 (1998), Grecia

1921 Concluziile 2019, Estonia; Concluziile XIV-1 (1998), Grecia

1922 Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (138)-(140); Concluziile (2019), Albania

1923 Concluziile XV-1 (2000), Austria

1924 Concluziile 2019, Albania

1925 Concluziile 2019, Albania

1926 Concluziile III (1973), Cipru

1927 Concluziile IV (1975), Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (2)

1928 Concluziile IV (1975), Germania

1929 Concluziile IV (1975), Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (2)

1930 Concluziile IV (1975), Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (2)

1931 Concluziile IV (1975), Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (2)

- ▶ limitele sau restricțiile privind accesul migranților care muncesc, la serviciile sociale de stat;
- ▶ normele care reglementează accesul la asistență medicală pentru toți migranții, indiferent de statutul acestora, în special în situații de urgență.¹⁹³²

Art. 19 alin. (3): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să promoveze colaborarea, după caz, între serviciile sociale, publice sau private, din țările de emigrare și de imigrare.

Domeniul de aplicare al acestei dispoziții se extinde la lucrătorii migranți care imigrează, precum și la lucrătorii migranți care emigrează pe teritoriul oricărui alt stat.

Trebuie să se stabilească contacte și schimburi de informații între serviciile sociale publice și/sau private din țările de emigrare și de imigrare, în vederea facilitării vieții emigranților și a familiilor acestora, a adaptării lor la noul mediu și a relațiilor cu membrii familiilor lor care rămân în țara de origine.¹⁹³³ Nu sunt întotdeauna necesare acorduri formale, în special dacă există puține mișcări migratorii într-o anumită țară.¹⁹³⁴ În astfel de cazuri, asigurarea unei cooperări practice, în funcție de necesități, poate fi suficientă.¹⁹³⁵

Printre situațiile comune în care o astfel de cooperare ar fi utilă se numără cazurile în care lucrătorul migrant, care și-a lăsat familia în țara de origine, nu trimite bani înapoi sau trebuie să fie contactat din motive familiale, sau în care lucrătorul s-a întors în țara sa, dar trebuie să solicite salarii sau beneficii neplătite sau trebuie să rezolve diverse probleme în țara în care a fost angajat.¹⁹³⁶

Pentru a evalua respectarea de către statele părți a articolului 19 alin. (3), Comitetul ia în considerare următoarele informații:

- ▶ forma și natura contactelor și a schimburilor de informații stabilite de serviciile sociale din țările de emigrare și de imigrare;
- ▶ măsurile luate pentru a stabili astfel de contacte și pentru a promova cooperarea între serviciile sociale din alte țări;
- ▶ acordurile sau rețelele internaționale și exemplele specifice de cooperare (formală sau informală) care există între serviciile sociale din țară și alte țări de origine și de destinație;
- ▶ dacă cooperarea se extinde dincolo de securitatea socială în sine (de exemplu, în chestiuni familiale);
- ▶ exemple de cooperare la nivel local.¹⁹³⁷

Art. 19 alin. (4): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să garanteze lucrătorilor care se găsesc în mod legal pe teritoriul lor, în măsura în care aceste chestiuni sunt reglementate prin legislație sau alte prevederi ori sunt supuse controlului autorităților administrative, un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat cetățenilor lor în ceea ce privește următoarele elemente: a) salarizarea și alte condiții de angajare și de muncă, b) afilierea la organizațiile sindicale și beneficiul avantajelor oferite de convențiile colective și c) locuința.

Domeniul de aplicare

Statele părți trebuie să dovedească absența discriminării, fie directe, fie indirecte, din punct de vedere juridic și practic, și trebuie să informeze cu privire la orice măsuri practice luate pentru a remedia cazurile de discriminare.¹⁹³⁸ Egalitatea în drept nu asigură întotdeauna și în mod necesar egalitatea în practică.¹⁹³⁹ Prin urmare, devin necesare acțiuni suplimentare din cauza situației diferite a lucrătorilor

¹⁹³² Concluziile 2019, Armenia

¹⁹³³ Concluziile XIV-1 (1998), Belgia

¹⁹³⁴ Concluziile 2019, Albania

¹⁹³⁵ Concluziile 2019, Albania

¹⁹³⁶ Concluziile XV-1 (2000), Finlanda

¹⁹³⁷ Concluziile 2019, Albania

¹⁹³⁸ Concluziile III (1973) Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (4); cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Olandei, Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. (202)-(203).

¹⁹³⁹ Concluziile V (1977), Declarația de interpretare privind articolul 19

migranți în comparație cu cea a cetățenilor.¹⁹⁴⁰ Statele părți trebuie să urmeze o linie de acțiune pozitivă și continuă, care să prevadă un tratament mai favorabil pentru lucrătorii migranți.¹⁹⁴¹

Articolul 19 alin. (4) se aplică, de asemenea, lucrătorilor detașați, adică lucrătorilor care, pentru o perioadă limitată, își desfășoară activitatea pe teritoriul unui stat parte, altul decât statul în care lucrează, în mod obișnuit.¹⁹⁴² Statele trebuie să respecte principiile nediscriminării prevăzute de Cartă în ceea ce privește toate persoanele aflate sub jurisdicția lor.¹⁹⁴³ În consecință, orice restricție a dreptului la tratament egal al lucrătorilor detașați, impusă din cauza naturii șederii lor, trebuie justificată, în mod obiectiv, prin raportare la situațiile și statutul specific al lucrătorilor detașați, având în vedere principiile articolului G din Carta revizuită (articolul 31 din Carta din 1961).¹⁹⁴⁴

Statele părți sunt, de asemenea, responsabile de reglementarea în dreptul intern a condițiilor și drepturilor lucrătorilor detașați peste graniță.¹⁹⁴⁵

Remunerarea și alte condiții de angajare și de muncă

În conformitate cu articolul 19 alin. (4) lit. a), statele părți sunt obligate să elimine orice discriminare legală și de facto în ceea ce privește salarizarea și alte condiții de angajare și de muncă, inclusiv formarea și promovarea la locul de muncă, precum și formarea profesională.¹⁹⁴⁶

Apartenența la sindicate și beneficierea de avantajele negocierii colective

Articolul 19 alin. (4) lit. b) obligă statele părți să elimine orice discriminare legală și de facto în ceea ce privește apartenența la sindicate și în ceea ce privește beneficiile negocierii colective, inclusiv dreptul de a fi membru fondator și accesul la posturi administrative și de conducere în cadrul sindicatelor.¹⁹⁴⁷

Aplicarea principiului nediscriminării, astfel cum este prevăzut la articolul 19 alin. (4) lit. b) din Cartă, în contextul negocierilor colective, impune statelor părți să ia măsuri pentru a se asigura că lucrătorii migranți beneficiază de un tratament egal atunci când este vorba de a beneficia de contracte colective care vizează punerea în aplicare a principiului „salariu egal pentru muncă egală” pentru toți lucrătorii de la locul de muncă sau de acțiuni colective legitime în sprijinul unui astfel de acord, în conformitate cu legislația sau practica internă.¹⁹⁴⁸

Excluderea sau limitarea dreptului de negociere sau de acțiune colectivă în ceea ce privește întreprinderile străine, în scopul sporirii liberei circulații transfrontaliere a serviciilor și a avantajelor în materie de concurență în cadrul unei zone de piață comună, constituie un tratament discriminatoriu pe motiv de naționalitate a lucrătorilor.¹⁹⁴⁹ Aceasta deoarece determină, în statul gazdă, o protecție mai redusă și drepturi economice și sociale mai limitate pentru lucrătorii străini detașați, în comparație cu protecția și drepturile garantate tuturor celorlalți lucrători.¹⁹⁵⁰

1940 Concluziile V (1977), Declarația de interpretare privind articolul 19

1941 Cauza Confederația Sindicală Suedeză (LO) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști (TCO) împotriva Suediei, Plângerea nr. 85/2012, decizia pe fond din 3 iulie 2013, alin. (133)

1942 Concluziile 2015, Declarație de interpretare privind articolul 19 alin. (4)

1943 Concluziile 2015, Declarație de interpretare privind articolul 19 alin. (4)

1944 Concluziile 2015, Declarație de interpretare privind articolul 19 alin. (4)

1945 Concluziile 2015, Declarație de interpretare privind articolul 19 alin. (4)

1946 Concluziile VII (1981), Regatul Unit; Concluziile 2019, Albania

1947 Concluziile XIII-3 (1995), Turcia; Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (4) lit. b); Concluziile XIX-4 (2011), Luxemburg

1948 Cauza Confederația Sindicală Suedeză (LO) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști (TCO) împotriva Suediei, Plângerea nr. 85/2012, decizia pe fond din 3 iulie 2013, alin. (140)

1949 Cauza Confederația Sindicală Suedeză (LO) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști (TCO) împotriva Suediei, Plângerea nr. 85/2012, decizia pe fond din 3 iulie 2013, alin. (141)

1950 Cauza Confederația Sindicală Suedeză (LO) și Confederația Suedeză a Angajaților Profesioniști (TCO) împotriva Suediei, Plângerea nr. 85/2012, decizia pe fond din 3 iulie 2013, alin. (141)

Cazare

Angajamentul statelor părți în cadrul acestui subcapitol este de a elimina orice discriminare legală și de facto în ceea ce privește accesul la locuințe publice și private.¹⁹⁵¹ Imigranții aflați în situație de ședere ilegală nu intră însă în domeniul de aplicare al articolului 19 alin. (4) lit. c).¹⁹⁵²

Nu trebuie să existe nicio restricție legală sau de fapt în ceea ce privește cumpărarea unei locuințe,¹⁹⁵³ accesul la locuințe subvenționate sau la ajutoare pentru locuințe, cum ar fi împrumuturi sau alte alocații.¹⁹⁵⁴

Dreptul la egalitate de tratament prevăzut la articolul 19 alin. (4) lit. c) poate fi efectiv numai dacă există un drept de recurs în fața unui organism independent împotriva deciziilor administrative relevante.¹⁹⁵⁵

Obstacolele economice în calea asigurării depline a locuințelor sociale pentru persoanele eligibile nu constituie un motiv valabil pentru discriminarea cetățenilor statelor din afara UE.¹⁹⁵⁶

Monitorizarea și controlul judiciar

Nu este suficient ca un guvern să demonstreze că nu există discriminare doar din punct de vedere juridic; acesta este obligat să demonstreze că a luat măsuri practice adecvate pentru a elimina orice discriminare legală și de fapt în ceea ce privește drepturile garantate de articolul 19 alin. (4) din Cartă.¹⁹⁵⁷

Pentru a monitoriza și a se asigura că nu există discriminare în practică, statele părți trebuie să dispună de suficiente proceduri sau organisme de monitorizare eficiente pentru a colecta informații, de exemplu, date dezagregate privind remunerarea sau informații privind cazurile din tribunalele de muncă.¹⁹⁵⁸

În conformitate cu articolul 19 alin. (4) lit. c), egalitatea de tratament poate fi efectivă numai dacă există un drept de recurs în fața unui organism independent împotriva deciziei administrative relevante.¹⁹⁵⁹

Comitetul consideră că existența unui astfel de control este importantă pentru toate aspectele vizate de articolul 19 alin. (4).¹⁹⁶⁰

Art. 19 alin. (5): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să asigure lucrătorilor care se găsesc în mod legal pe teritoriul lor un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat cetățenilor lor în ceea ce privește impozitele, taxele și contribuțiile aferente muncii, încasate în privința lucrătorului.

Această dispoziție recunoaște dreptul lucrătorilor migranți la un tratament egal, atât în drept, cât și în practică, în ceea ce privește plata impozitelor, taxelor sau contribuțiilor de angajare.¹⁹⁶¹

Art. 19 alin. (6): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să faciliteze, pe cât posibil, reîntregirea familiei lucrătorului migrant autorizat să se stabilească pe teritoriul său.

Anexă: În scopul aplicării acestei dispoziții, prin „familia lucrătorului migrant” se înțelege cel puțin soțul/soția și copiii necăsătoriți ai lucrătorului, atâta timp cât aceștia din urmă sunt considerați minori de către statul de primire și sunt în întreținerea lucrătorului migrant.¹⁹⁶²

1951 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 51/2008, decizia pe fond din 19 octombrie 2009, alin. (111)-(113); cauza [Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări \(COHRE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (145)-(147) (constatarea încălcării articolului E coroborat cu articolul 19 alin. (4) lit. c)).

1952 Cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 51/2008, decizia pe fond din 19 octombrie 2009, alin. (111)-(113); cauza [Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări \(COHRE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (145)-(147) (constatarea încălcării articolului E coroborat cu articolul 19 alin. (4) lit. c)).

1953 [Concluziile IV \(1975\)](#), Norvegia; [Concluziile 2019](#), Albania

1954 [Concluziile III \(1973\)](#), Italia; [Concluziile 2019](#), Albania

1955 Cauza [Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. (204) [Concluziile XV-1 \(2000\)](#), Finlanda

1956 [Concluziile 2015](#), Slovenia

1957 [Concluziile III \(1973\)](#), Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (4); [Concluziile 2019](#), Albania

1958 [Concluziile XX-4 \(2015\)](#), Germania; [Concluziile 2019](#), Albania

1959 [Concluziile XV-1 \(2000\)](#), Finlanda

1960 [Concluziile 2019](#), Albania

1961 [Concluziile 2019](#), Albania, [Concluziile XIX-4 \(2011\)](#), Grecia

1962 Anexa la Carta socială europeană revizuită, Seria Tratatelor Europene - nr. 163

Domeniul de aplicare

Această dispoziție obligă statele părți să permită familiilor migranților stabiliți, în mod legal, pe teritoriul statului parte să li se alăture.¹⁹⁶³ Copiii lucrătorului, care au dreptul la reîntregirea familiei, sunt cei care sunt în întreținere, necăsătoriți și care nu au împlinit vârsta legală a majoratului, în statul de primire.¹⁹⁶⁴

Prin copii „dependenți” se înțeleg aceia care nu au o existență independentă în afara grupului familial, în special din motive economice sau de sănătate, sau pentru că urmează studii neplătite.¹⁹⁶⁵

În cazul în care legislația națională prevede o vârstă mai mică, în practică, este suficient ca cererile de reîntregire a familiei pentru copiii cu vârsta de până la 21 de ani să fie, în general, acceptate.¹⁹⁶⁶

În cazul în care copiii cu vârste cuprinse între 18 și 21 de ani nu numai că sunt excluși, din punct de vedere juridic, de la reîntregirea familiei, dar aceasta le este refuzată și în practică, Comitetul evaluează procentul de copii cu vârste cuprinse între 18 și 21 de ani cărora li se refuză reîntregirea familiei.¹⁹⁶⁷ Un procent ridicat de copii cu vârste cuprinse între 18 și 21 de ani, cărora li se refuză reîntregirea familiei, conduce la constatarea neconformității cu articolul 19 alin. (6), în această privință.¹⁹⁶⁸

Condițiile care reglementează reîntregirea familiei

Statele părți nu trebuie să adopte o abordare generalizată în ceea ce privește aplicarea cerințelor relevante, astfel încât să excludă posibilitatea de a face excepții în ceea ce privește anumite categorii de cazuri sau de a lua în considerare circumstanțe individuale.¹⁹⁶⁹

Pandemia Covid-19 a dus, în unele cazuri, la separarea lucrătorilor migranți și a familiilor acestora, pe perioade îndelungate, de exemplu, din cauza închiderii frontierelor, a restricțiilor de călătorie și a cerințelor de carantină sau din cauza fricii privind pierderea locului de muncă, în caz de călătorie.¹⁹⁷⁰ Articolul 19 alin. (6) impune statelor părți să faciliteze, pe cât posibil, reîntregirea familiei și se referă la posibilitatea ca statele părți să ia măsuri extraordinare pentru a evita separarea familiilor în timpul pandemiei.¹⁹⁷¹

i. Refuzul din motive de sănătate

Statele părți nu pot refuza intrarea pe teritoriul lor, în scopul reîntregirii familiei, unui membru al familiei unui lucrător migrant, din motive de sănătate. Refuzul din acest motiv poate fi admis numai în cazul unor boli specifice care sunt atât de grave încât pun în pericol sănătatea publică.¹⁹⁷² Acestea sunt bolile care necesită carantină, prevăzute în Regulamentul sanitar internațional al Organizației Mondiale a Sănătății din 1969, sau alte boli contagioase sau infecțioase grave, cum ar fi tuberculoza sau sifilisul.¹⁹⁷³ Toxicomania sau bolile psihice foarte grave pot justifica refuzul reîntregirii familiei, dar numai în cazul în care autoritățile stabilesc, de la caz la caz, că boala sau afecțiunea constituie o amenințare la adresa ordinii sau securității publice.¹⁹⁷⁴

ii. Durata șederii

Statele părți pot impune lucrătorilor migranți o anumită perioadă de ședere înainte ca familia acestora să li se poată alătura. O perioadă de un an este acceptabilă în temeiul Cartei, dar o perioadă mai lungă este considerată excesivă.¹⁹⁷⁵ Astfel, de exemplu, o perioadă de optsprezece luni sau mai mult nu este în conformitate cu această dispoziție a Cartei.¹⁹⁷⁶

¹⁹⁶³ Concluziile 2019, Albania

¹⁹⁶⁴ Anexa la Carta socială europeană revizuită, Seria Tratatate Europene - nr. 163

¹⁹⁶⁵ Concluziile VIII (1984) Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (6)

¹⁹⁶⁶ Concluziile XVI-1 (2002), Olanda

¹⁹⁶⁷ Concluziile XVI-1 (2002), Olanda

¹⁹⁶⁸ Concluziile XVI-1 (2002), Olanda

¹⁹⁶⁹ Concluziile 2019, Albania, care citează Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (6) - obligații în materie de locuințe

¹⁹⁷⁰ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

¹⁹⁷¹ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

¹⁹⁷² Concluziile XVI-1 (2002), Grecia

¹⁹⁷³ Concluziile XV-1 (2000), Finlanda

¹⁹⁷⁴ Concluziile XV-1 (2000), Finlanda

¹⁹⁷⁵ Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (6)

¹⁹⁷⁶ Concluziile I (1969), Germania; Concluziile 2011, Franța; Concluziile 2011, Cipru

iii. Condiția privind locuința

Cerința de a dispune de o locuință suficientă sau adecvată pentru a găzdui familia sau anumiți membri ai familiei, ca o condiție prealabilă pentru admiterea acesteia într-un stat parte, nu trebuie să fie atât de restrictivă încât să împiedice reîntregirea familiei.¹⁹⁷⁷

Statele sunt îndreptățite să impună astfel de cerințe privind locuința, într-o manieră proporțională, astfel încât să protejeze interesele familiei.¹⁹⁷⁸ Cu toate acestea, având în vedere obligația de a facilita, pe cât posibil, reîntregirea familiei în temeiul articolului 19 alin. (6), statele părți nu trebuie să aplice astfel de cerințe, într-un mod general, care să excludă posibilitatea derogării pentru anumite categorii de cazuri sau a analizării circumstanțelor individuale.¹⁹⁷⁹

iv. Cerința privind mijloacele

Nivelul de resurse impus de statele părți pentru a aduce în țară familia unui lucrător migrant sau anumiți membri de familie nu trebuie să fie atât de restrictiv încât să împiedice orice reîntregire a familiei.¹⁹⁸⁰ Prestațiile sociale nu trebuie să fie excluse din calculul venitului unui lucrător migrant care a solicitat reîntregirea familiei.¹⁹⁸¹

v. Teste lingvistice și/sau de integrare

Statele pot lua măsuri pentru a încuraja integrarea lucrătorilor migranți și a membrilor de familie ai acestora, astfel de măsuri fiind importante pentru promovarea coeziunii economice și sociale.¹⁹⁸²

Cu toate acestea, cerințele ca membrii de familie să treacă teste de limbă și/sau de integrare sau să urmeze cursuri obligatorii, indiferent dacă sunt impuse înainte sau după intrarea în stat, pot mai degrabă împiedica decât facilita reîntregirea familiei.¹⁹⁸³ Prin urmare, acestea sunt contrare articolului 19 alin. (6) din Cartă atunci când:

- ▶ au ca efect potențial refuzul intrării sau a dreptului de ședere a membrilor de familie ai unui lucrător migrant; sau
- ▶ privează, în alt mod, dreptul garantat în temeiul articolului 19 alin. (6) de esența sa, de exemplu prin impunerea unor taxe prohibitive sau prin faptul că nu iau în considerare circumstanțele individuale specifice, cum ar fi vârsta, nivelul de educație sau angajamentele familiale sau profesionale.¹⁹⁸⁴

Dreptul independent de ședere

Chiar și în cazul în care sunt îndeplinite condițiile de expulzare a unui lucrător migrant în temeiul articolului 19 alin. (8), membrii familiei lucrătorului care se află pe teritoriul statului de primire nu trebuie să fie deportați ca urmare a expulzării lucrătorului migrant.¹⁹⁸⁵ Dreptul la reîntregirea familiei prevăzut la articolul 19 alin. (6) trebuie să fie considerat drept conferind fiecăruia dintre beneficiarii săi un drept personal de ședere diferit de dreptul inițial deținut de lucrătorul migrant.¹⁹⁸⁶

Conformitatea expulzării membrilor de familie ai unui lucrător migrant cu Carta este evaluată în temeiul articolului 19 alin. (6).¹⁹⁸⁷

Căi de atac

Restricțiile privind exercitarea dreptului la reîntregirea familiei trebuie să facă obiectul unui mecanism eficient de recurs sau de revizuire, care să ofere posibilitatea de a examina fondul individual al cauzei, în conformitate cu principiile proporționalității și rezonabilității.¹⁹⁸⁸

¹⁹⁷⁷ Concluziile IV (1975), Norvegia

¹⁹⁷⁸ Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (6) - obligații în materie de locuințe

¹⁹⁷⁹ Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (6) - obligații în materie de locuințe

¹⁹⁸⁰ Concluziile XVII-1 (2004), Olanda

¹⁹⁸¹ Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (6)

¹⁹⁸² Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (6) - teste de limbă și integrare

¹⁹⁸³ Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (6) - teste de limbă și integrare

¹⁹⁸⁴ Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (6) - teste de limbă și integrare

¹⁹⁸⁵ Concluziile XVI-1 (2002), Olanda, articolul 19 alin. (8)

¹⁹⁸⁶ Concluziile XVI-1 (2002), Olanda, articolul 19 alin. (8)

¹⁹⁸⁷ Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (6) și articolul 19 alin. (8)

¹⁹⁸⁸ Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (6) obligații în materie de locuințe

Art. 19 alin. (7): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să asigure lucrătorilor care se găsesc în mod legal pe teritoriul lor un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat cetățenilor lor pentru acțiunile în justiție referitoare la chestiuni menționate în prezentul articol.

În temeiul acestei dispoziții, statele părți trebuie să se asigure că migranții au acces la instanțe, la avocați și la asistență juridică în aceleași condiții ca și propriii lor cetățeni.¹⁹⁸⁹ Această obligație se aplică tuturor procedurilor judiciare privind drepturile garantate de articolul 19 (adică, salariu, condiții de muncă, locuință, drepturi sindicale, impozite).¹⁹⁹⁰

Mai precis, orice lucrător migrant care locuiește sau lucrează, în mod legal, pe teritoriul unui stat parte, care este implicat într-o procedură judiciară sau administrativă și care nu dispune de un avocat ales de el însuși, trebuie să fie informat că își poate desemna un avocat și, ori de câte ori interesele justiției o cer, să beneficieze de un avocat, în mod gratuit, în cazul în care nu dispune de mijloace suficiente pentru a-l plăti pe acesta, astfel cum este cazul cetățenilor sau cum ar trebui să fie, în virtutea Cartei Sociale Europene.¹⁹⁹¹ În aceleași condiții (implicarea unui lucrător migrant în proceduri judiciare sau administrative), ori de câte ori interesele justiției o cer, un lucrător migrant trebuie să beneficieze de asistență gratuită a unui interpret în cazul în care acesta nu înțelege sau nu vorbește, în mod corespunzător, limba națională utilizată în cadrul procedurilor și să beneficieze de traducerea tuturor documentelor necesare.¹⁹⁹² Această asistență juridică trebuie să fie extinsă la procedurile preliminare obligatorii.¹⁹⁹³

Art. 19 alin. (8): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să garanteze acestor lucrători care locuiesc în mod legal pe teritoriul lor că nu vor putea fi expulzați decât dacă amenință securitatea statului sau contravin ordinii publice sau bunelor moravuri.

Această dispoziție obligă statele părți să interzică prin lege expulzarea migranților care locuiesc în mod legal pe teritoriul lor, cu excepția cazului în care aceștia reprezintă o amenințare la adresa securității statului sau contravin ordinii publice sau bunelor moravuri.¹⁹⁹⁴

În cazurile în care este în joc un drept fundamental, cum ar fi dreptul de ședere, sarcina probei revine guvernului: să demonstreze că o persoană nu are drept de ședere legală pe teritoriul său.¹⁹⁹⁵ Astfel de expulzări pot fi în conformitate cu Carta numai dacă sunt dispuse de către o instanță sau o autoritate judiciară sau un organism administrativ ale cărui decizii sunt supuse controlului judiciar.¹⁹⁹⁶ Orice expulzare de acest tip trebuie să fie dispusă numai în situațiile în care persoana în cauză a fost condamnată pentru o infracțiune gravă sau a fost implicată în activități care constituie o amenințare substanțială la adresa securității statului, a ordinii publice sau bunelor moravuri.¹⁹⁹⁷ Ordinele de expulzare trebuie să fie proporționale, luând în considerare toate aspectele comportamentului persoanei, precum și circumstanțele și durata prezenței sale pe teritoriul statului.¹⁹⁹⁸ Pentru a determina dacă expulzarea este proporțională, trebuie să se ia în considerare, de asemenea, legătura sau legăturile persoanei atât cu statul gazdă, cât și cu statul de origine, precum și soliditatea oricăror relații de familie pe care acesta le-ar fi putut forma în această perioadă.¹⁹⁹⁹

Riscurile pentru sănătatea publică nu sunt în sine riscuri pentru ordinea publică și nu pot constitui un motiv de expulzare, cu excepția cazului în care persoana refuză să se supună unui tratament adecvat.²⁰⁰⁰

Faptul că un lucrător migrant este dependent de asistență socială nu poate fi considerat o amenințare la adresa ordinii publice și nu poate constitui un motiv de expulzare.²⁰⁰¹

1989 Concluziile I (1969), Italia, Norvegia, Regatul Unit; Concluziile I (1969), Germania; Concluziile 2019, Albania

1990 Concluziile I (1969), Germania

1991 Concluziile 2009, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (7)

1992 Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (7)

1993 Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (7)

1994 Concluziile VI-1 (1979), Cipru; Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (8); Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (8)

1995 Cauza *Médecins du Monde - Internațional împotriva Franței*, Plângerea nr. 67/2011, decizia pe fond din 11 septembrie 2012, alin. (114)

1996 Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (8)

1997 Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (8)

1998 Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (8)

1999 Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (8)

2000 Concluziile V (1977), Germania

2001 Concluziile V (1977), Italia

Statele părți trebuie să se asigure că străinii cărora li se notifică un ordin de expulzare au dreptul de a face apel la o instanță sau la un alt organism independent.²⁰⁰²

Expulzările colective nu sunt în conformitate cu Carta; deciziile de expulzare pot fi luate numai pe baza unei examinări rezonabile și obiective a situației particulare a fiecărei persoane.²⁰⁰³

Legislația națională trebuie să reflecte implicațiile juridice ale articolelor 18 alin. (1) și 19 alin. (8), precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului: cetățenii străini care au fost rezidenți pentru o perioadă suficientă de timp într-un stat, fie în mod legal, fie cu acceptarea tacită a statutului lor ilegal de către autorități, având în vedere necesitățile țării gazdă, trebuie să fie acoperite de normele de protecție împotriva expulzării.²⁰⁰⁴

Art. 19 alin. (9): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să permită, în cadrul limitelor fixate de legislație, transferul oricărei părți din câștigurile și din economiile lucrătorilor migranți, pe care aceștia doresc să le transfere.

Această dispoziție obligă statele părți să nu impună restricții excesive asupra dreptului migranților de a transfera câștigurile și economiile, fie în timpul șederii lor, fie atunci când părăsesc țara gazdă.²⁰⁰⁵

Dreptul de a transfera câștigurile și economiile include dreptul de a transfera bunuri mobile (inclusiv bani).²⁰⁰⁶

Art. 19 alin. (10): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să extindă protecția și asistența prevăzute de prezentul articol asupra lucrătorilor migranți care lucrează pe cont propriu, dacă măsurile respective sunt aplicabile acestei categorii.

În temeiul acestei dispoziții, statele părți trebuie să extindă drepturile prevăzute la alineatele (1)-(9), (11) și (12) asupra lucrătorilor migranți care lucrează pe cont propriu și a familiilor acestora.²⁰⁰⁷

Statele părți trebuie să se asigure că nu există niciun tratament nejustificat care să echivaleze cu o discriminare, în drept sau în practică, între salariați și migranții care lucrează pe cont propriu.²⁰⁰⁸ În plus, trebuie garantat un tratament egal între migranții care lucrează pe cont propriu și cetățenii care lucrează pe cont propriu, în domeniile vizate de prezenta dispoziție.²⁰⁰⁹

O constatare de neconformitate cu privire la oricare dintre celelalte alineate ale articolului 19 conduce, în mod normal, la o constatare a neconformității în temeiul articolului 19 alin. (10), deoarece aceleași motive de neconformitate se aplică, de asemenea, și lucrătorilor independenți.²⁰¹⁰ O astfel de constatare a neconformității împiedică discriminarea sau diferența de tratament.²⁰¹¹

Art. 19 alin. (11): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să favorizeze și să faciliteze învățarea limbii naționale a statului de primire sau, dacă sunt mai multe limbi, a uneia dintre ele, de către lucrătorii migranți și membrii familiilor lor.

În conformitate cu această dispoziție, statele părți trebuie să favorizeze și să faciliteze învățarea limbii naționale copiilor de vârstă școlară, precum și migranților înșiși și membrilor familiilor acestora, care nu mai sunt de vârstă școlară.²⁰¹² Învățarea limbii naționale a statului de primire este principalul mijloc prin care migranții și familiile lor se pot integra la un loc de muncă normal și în societate, în general.²⁰¹³

2002 Concluziile V (1977) Regatul Unit; Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (8)

2003 Cauza *Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (155)-(158) cauza *Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 63/2010, decizia pe fond din 28 iunie 2011, alin. (68)-(79); cauza *Forumul European al Romilor și Nomazilor (ERTF) împotriva Franței*, Plângerea nr. 64/2011, decizia pe fond din 24 ianuarie 2012, alin. (51)-(67); cauza *Médecins du Monde - International împotriva Franței*, Plângerea nr. 67/2011, decizia pe fond din 11 septembrie 2012, alin. (112)-(117)

2004 Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (8)

2005 Concluziile XIII-1 (1993), Grecia

2006 Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (9)

2007 Concluziile I (1969), Norvegia

2008 Concluziile 2002, Franța

2009 Concluziile XVIII-1 (2006) Luxemburg

2010 Concluziile 2019, Albania

2011 Concluziile 2019, Albania

2012 Concluziile 2002, Franța

2013 Concluziile 2002, Franța

Obligația de a plăti taxe substanțiale nu este în conformitate cu Carta: Statele părți sunt obligate să ofere cursuri de limbă națională, în mod gratuit, altfel, pentru mulți migranți, aceste cursuri nu ar fi accesibile.²⁰¹⁴

Predarea limbii țării gazdă elevilor din ciclurile primare și secundare, pe parcursul întregului program școlar, nu este suficientă pentru a îndeplini obligațiile prevăzute la articolul 19 alin. (11).²⁰¹⁵ Statele părți trebuie să depună eforturi speciale pentru a institui o asistență suplimentară pentru copiii imigranților care nu au frecventat școala primară chiar de la început și care, prin urmare, rămân în urma colegilor lor care sunt cetățeni ai țării.²⁰¹⁶

Statele părți încurajează predarea limbii naționale la locul de muncă, în sectorul voluntar sau în instituțiile publice, cum ar fi universitățile.²⁰¹⁷ Aceste servicii sunt gratuite pentru a nu agrava poziția dezavantajată a lucrătorilor migranți pe piața muncii.²⁰¹⁸

Art. 19 alin. (12): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor migranți și al familiilor lor la protecție și asistență pe teritoriul oricărei alte părți, părțile se angajează să favorizeze și să faciliteze, în măsura în care este posibil, învățarea limbii materne a lucrătorului migrant de către copiii acestuia.

Statele părți trebuie să favorizeze și să faciliteze învățarea limbilor cele mai reprezentate în rândul migranților prezenți pe teritoriul lor în cadrul sistemelor lor școlare sau în alte contexte, cum ar fi asociațiile de voluntariat sau organizațiile neguvernamentale.²⁰¹⁹

Pentru o evaluare completă a situației în temeiul acestei dispoziții, Comitetul ia în considerare, în special, următoarele informații detaliate:

- ▶ statistici privind principalele grupuri de migranți,²⁰²⁰
- ▶ dacă au fost puse în aplicare măsuri sau proiecte în cadrul sistemului școlar sau al altor structuri pentru a oferi educație în limba maternă a migranților,²⁰²¹
- ▶ dacă copiii migranților au acces la educație multilingvă și pe ce bază; ce măsuri a luat guvernul pentru a facilita accesul copiilor migranților la aceste școli,²⁰²²
- ▶ dacă există organizații neguvernamentale sau alte organisme, cum ar fi asociații locale, centre culturale sau inițiative private care îi învață pe copiii lucrătorilor migranți limba țării lor de origine și dacă acestea beneficiază de sprijin.²⁰²³

ARTICOLUL 20. DREPTUL LA EGALITATE DE ȘANSE ȘI DE TRATAMENT ÎN MATERIE DE ANGAJARE ȘI PROFESIE, FĂRĂ DISCRIMINARE ÎN FUNCȚIE DE SEX

Toți lucrătorii au dreptul la egalitate de șanse și de tratament în materie de angajare și profesie, fără discriminare în funcție de sex.

În vederea exercitării efective a dreptului la egalitatea de șanse și de tratament în materie de angajare și de profesie, fără discriminare în funcție de sex, părțile se angajează să recunoască acest drept și să ia măsurile corespunzătoare pentru a asigura și a promova aplicarea sa în următoarele domenii:

- a) accesul la angajare, protecția împotriva concedierii și reintegrarea profesională;**
- b) orientarea și formarea profesională, recalificarea și readaptarea profesională;**
- c) condițiile de angajare și de muncă, inclusiv salarizarea;**
- d) evoluția carierei, inclusiv promovarea.**

²⁰¹⁴ Concluziile 201, Norvegia

²⁰¹⁵ Concluziile 2002, Franța

²⁰¹⁶ Concluziile 2002, Franța

²⁰¹⁷ Concluziile 2002, Franța

²⁰¹⁸ Concluziile 2002, Franța

²⁰¹⁹ Concluziile 2002, Italia; Concluziile 2011, Armenia; Concluziile 2011, Declarația de interpretare privind articolul 19 alin. (12)

²⁰²⁰ Concluziile 2019, Albania

²⁰²¹ Concluziile 2019, Albania

²⁰²² Concluziile 2019, Albania

²⁰²³ Concluziile 2019, Albania

Anexă:

- 1. Se subînțelege că aspectele referitoare la securitatea socială, precum și alte prevederi referitoare la ajutorul de șomaj, prestația pentru limită de vârstă și ajutorul de supraviețuire, pot fi excluse din domeniul de aplicare a prezentului articol.**²⁰²⁴
- 2. Dispozițiile privind protecția femeilor, în special în ceea ce privește sarcina, lăuzia și perioada postnatală, nu sunt considerate drept discriminare în sensul prezentului articol.**²⁰²⁵
- 3. Prezentul articol nu împiedică adoptarea de măsuri specifice care vizează eliminarea inegalităților de fapt.**²⁰²⁶
- 4. Activitățile profesionale care, din cauza naturii lor sau a contextului în care sunt desfășurate, pot fi încredințate numai persoanelor de un anumit sex, pot fi excluse din domeniul de aplicare a prezentului articol sau a unora dintre dispozițiile acestuia. Prezenta dispoziție nu trebuie interpretată ca impunând părților să includă în legi sau în regulamente o listă de ocupații care, din cauza naturii lor sau a contextului în care sunt exercitate, pot fi rezervate persoanelor de un anumit sex.**²⁰²⁷

Egalitatea la locul de muncă și în materie de securitate socială

Definiții și domeniu de aplicare

Articolul 20 garantează dreptul la egalitate de șanse și de tratament în domeniul angajării și profesiei, fără discriminare pe criterii de sex.²⁰²⁸

Acceptarea articolului 20 implică următoarele obligații pentru statele părți:

- ▶ obligația de a promulga acest drept în legislație;²⁰²⁹
- ▶ obligația de a lua măsuri legale menite să asigure eficacitatea acestui drept.²⁰³⁰ În acest sens, aceste măsuri trebuie să prevadă nulitatea clauzelor din convențiile colective și contractele individuale care sunt contrare acestui principiu; precum și proceduri de recurs adecvate în cazul în care dreptul a fost încălcat și protecția efectivă a lucrătorilor împotriva oricăror măsuri de represalii (concediere sau alte măsuri) luate ca urmare a cererii lor de a beneficia de acest drept.²⁰³¹
- ▶ obligația de a defini o politică activă și de a lua măsuri practice pentru a o pune în aplicare.²⁰³²

În cazul statelor părți care au acceptat atât articolul 1 alin. (2), cât și articolul 20, Comitetul examinează în temeiul acestuia din urmă cadrul general de garantare a egalității între femei și bărbați (drepturi egale, măsuri de protecție specifice, situația femeilor în sistemele de ocupare a forței de muncă și de formare profesională, măsuri de promovare a egalității de șanse).²⁰³³ Prin urmare, Comitetul nu se ocupă, în mod specific, de discriminarea bazată pe sex în temeiul articolului 1 alin. (2) în ceea ce privește aceste state părți.²⁰³⁴

Obligațiile de garantare a dreptului la salarizare egală pentru muncă egală sau pentru muncă de valoare egală

Cadrul juridic

Dreptul femeilor și al bărbaților la egalitate trebuie să fie garantat prin lege. Carta impune statelor părți nu numai să asigure egalitatea de tratament, ci și să protejeze femeile și bărbații împotriva discriminării în domeniul ocupării forței de muncă și al formării profesionale.²⁰³⁵ Aceasta înseamnă că statele sunt obligate

²⁰²⁴ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatate Europene - nr. 163

²⁰²⁵ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatate Europene - nr. 163

²⁰²⁶ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatate Europene - nr. 163

²⁰²⁷ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatate Europene - nr. 163

²⁰²⁸ Concluziile XIII-3 (1995), Declarația de interpretare privind articolul 1 din Protocolul adițional

²⁰²⁹ Concluziile XIII-3 (1995), Declarația de interpretare privind articolul 1 din Protocolul adițional

²⁰³⁰ Concluziile XIII-3 (1995), Declarația de interpretare privind articolul 1 din Protocolul adițional

²⁰³¹ Concluziile XIII-3 (1995), Declarația de interpretare privind articolul 1 din Protocolul adițional

²⁰³² Concluziile XIII-3 (1995), Declarația de interpretare privind articolul 1 din Protocolul adițional

²⁰³³ Concluziile 2002, Declarația de interpretare privind articolul 1 alin. (2) și articolul 20

²⁰³⁴ Concluziile 2002, Declarația de interpretare privind articolul 20

²⁰³⁵ Concluziile XVII-2 (2005), Olanda (Aruba), articolul 1 din Protocolul adițional

să adopte o legislație suficient de detaliată care să impună, în mod explicit, egalitatea de tratament în toate aspectele.²⁰³⁶ O interdicție generală a tuturor formelor de discriminare în constituție nu este suficientă.²⁰³⁷

Orice legislație, reglementare sau altă măsură administrativă care nu respectă principiul egalității trebuie abrogată sau revocată.²⁰³⁸ Neaplicarea unei legislații discriminatorii nu este suficientă pentru ca o situație să fie considerată în conformitate cu Carta.²⁰³⁹ Trebuie să fie posibilă anularea, retragerea, abrogarea sau modificarea oricărei dispoziții din convențiile colective, contractele de muncă sau regulamentele interne ale întreprinderilor, care este incompatibilă cu principiul egalității de tratament.²⁰⁴⁰

Comitetul consideră că este recomandabil ca statele părți să introducă măsuri de natură să descurajeze patronii să aplice, chiar și din neatenție, clauze care sunt nule și neavenite.²⁰⁴¹ Aceste măsuri ar putea lua forma introducerii unei prevederi statutare legale, care să declare nulă și neavenită orice astfel de clauză, a posibilității ca o instanță să declare această nulitate printr-o decizie aplicabilă *erga omnes*, a introducerii unui drept specific al sindicatelor de a acționa în justiție în aceste chestiuni, inclusiv a dreptului de a interveni în calitate de intervenient în litigii individuale, sau a posibilității unei acțiuni colective din partea persoanelor care ar avea interesul ca această nulitate să fie declarată.²⁰⁴²

Dreptul la un salariu egal, fără discriminare pe criterii de sex, este garantat, de asemenea, de articolul 4 alin. (3) și, prin urmare, problema este examinată și în temeiul acestei dispoziții pentru statele părți care au acceptat doar articolul 4 alin. (3).²⁰⁴³

Egalitatea de șanse și măsurile pozitive

Statele părți trebuie să ia măsuri practice pentru a promova egalitatea de șanse prin eliminarea inegalităților de fapt care afectează șansele femeilor și bărbaților.²⁰⁴⁴ Eliminarea dispozițiilor potențial discriminatorii care protejează femeile trebuie, prin urmare, să fie însoțită de acțiuni de promovare a unui loc de muncă de calitate pentru femei.²⁰⁴⁵

Abordarea integratoare a egalității între femei și bărbați trebuie să facă parte dintr-o strategie care să acopere toate aspectele pieței muncii, inclusiv salarizarea, dezvoltarea carierei și recunoașterea profesională și să se extindă la sistemul educațional.²⁰⁴⁶

Măsurile adecvate includ:

- ▶ adoptarea și punerea în aplicare a planurilor naționale de acțiune privind egalitatea de șanse;²⁰⁴⁷
- ▶ solicitarea ca întreprinderile individuale să elaboreze planuri de întreprindere sau de societate pentru a asigura o mai mare egalitate între femei și bărbați;²⁰⁴⁸
- ▶ încurajarea patronilor și a lucrătorilor să abordeze aspectele privind egalitatea în cadrul contractelor colective de muncă;²⁰⁴⁹
- ▶ stabilirea unui grad mai mare de egalitate între femei și bărbați în planurile naționale de acțiune pentru ocuparea forței de muncă.²⁰⁵⁰

Măsurile specifice de protecție referitoare la sarcină, naștere și perioada postnatală sunt examinate, în general, în temeiul articolului 8 alin. (4) din Cartă.²⁰⁵¹

2036 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Olanda \(Aruba\), articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2037 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Olanda \(Aruba\), articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2038 [Cauza Femeile Universitare din Europa \(UWE\) împotriva Bulgariei, Plângerea nr. 125/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. \(131\)](#)

2039 [Cauza Femeile Universitare din Europa \(UWE\) împotriva Bulgariei, Plângerea nr. 125/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. \(131\)](#)

2040 [Cauza Femeile Universitare din Europa \(UWE\) împotriva Bulgariei, Plângerea nr. 125/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. \(131\)](#)

2041 [Concluziile XV-2 \(2001\) Anexa, Republica Slovacă, articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2042 [Concluziile XV-2 \(2001\) Anexa, Republica Slovacă, articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2043 [Concluziile 2002 Declarația de interpretare privind articolul 1 alin. \(2\) și articolul 20](#)

2044 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Olanda \(Aruba\), articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2045 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Olanda \(Aruba\), articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2046 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Grecia, articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2047 [Concluziile 2016, Bosnia și Herțegovina](#)

2048 [Concluziile 2016, Bosnia și Herțegovina](#)

2049 [Concluziile 2016, Bosnia și Herțegovina](#)

2050 [Concluziile 2016, Bosnia și Herțegovina](#)

2051 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Grecia, articolul 1 din Protocolul adițional](#)

Obligațiile de promovare a dreptului la salarizare egală

În conformitate cu articolul 4 alin. (3) și articolul 20 din Cartă, noțiunea de salarizare trebuie să acopere toate elementele salarizării, adică salariul de bază și toate celelalte beneficii plătite direct sau indirect, în bani sau în natură, de către patron lucrătorului în temeiul angajării acestuia din urmă.²⁰⁵²

Pentru a asigura și a promova salarizarea egală, este esențială colectarea de statistici de înaltă calitate privind salarizarea, defalcate în funcție de gen, precum și de statistici privind numărul și tipul de cazuri de discriminare salarială.²⁰⁵³ Colectarea unor astfel de date sporește transparența salarizării la nivel agregat și, în cele din urmă, descoperă cazurile de salarizare inegală și, prin urmare, diferența de salarizare între femei și bărbați.²⁰⁵⁴ Diferența de salarizare între femei și bărbați este unul dintre cei mai larg acceptați indicatori ai diferențelor de salarizare care persistă între bărbații și femeile care ocupă locuri de muncă egale sau de valoare egală.²⁰⁵⁵ În plus față de diferența de salarizare generală (neajustată și ajustată), Comitetul va lua în considerare, dacă este cazul, date mai specifice privind diferența de remunerare între femei și bărbați pe sectoare, pe profesii, pe vârste, pe niveluri de educație etc.²⁰⁵⁶ Comitetul consideră, de asemenea, că statele părți au obligația de a analiza cauzele diferenței de salarizare între femei și bărbați în vederea elaborării unor politici eficiente de reducere a acesteia.²⁰⁵⁷ Nerealizarea de progrese măsurabile în reducerea diferenței de salarizare între femei și bărbați este contrară articolului 20.²⁰⁵⁸

Transparența salarială și compararea locurilor de muncă

Transparența salarială este esențială pentru aplicarea efectivă a principiului salarizării egale pentru muncă de valoare egală.²⁰⁵⁹ Transparența contribuie la identificarea prejudecăților și a discriminării de gen și facilitează luarea unor acțiuni corective de către lucrători și patroni și organizațiile acestora, precum și de către autoritățile relevante.²⁰⁶⁰ Statele trebuie să ia măsuri în conformitate cu condițiile și tradițiile naționale în vederea asigurării, în practică, a unei transparențe salariale, inclusiv măsuri precum cele evidențiate în Recomandarea Comisiei Europene din 7 martie 2014 privind consolidarea principiului egalității de remunerare între bărbați și femei prin transparență, în special obligația patronilor de a prezenta rapoarte periodice privind salariile și de a furniza date defalcate în funcție de gen.²⁰⁶¹ Comitetul consideră că astfel de măsuri reprezintă indicatori ai respectării Cartei în această privință.²⁰⁶²

În temeiul articolului 20, egalitatea de tratament între femei și bărbați include chestiunea salarizării egale pentru o muncă de valoare egală.²⁰⁶³ De obicei, comparațiile salariale se fac între persoane din cadrul aceleiași întreprinderi/societăți.²⁰⁶⁴ Cu toate acestea, pot exista situații în care, pentru a fi semnificativă, această comparație nu poate fi făcută decât între întreprinderi/societăți.²⁰⁶⁵ Prin urmare, articolul 20 prevede posibilitatea efectuării de comparații salariale între întreprinderi.²⁰⁶⁶ Ca nivel minim, legislația trebuie să impună efectuarea de comparații salariale între întreprinderi, în una sau mai multe dintre următoarele situații:

- ▶ cazurile în care normele legale se aplică la condițiile de muncă și de salarizare în mai multe companii;²⁰⁶⁷

2052 [Concluziile 2020, Macedonia de Nord](#); care citează cauza [Femeile Universitare din Europa \(UWE\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 130/2016, decizia pe fond din 5 decembrie 2019, alin. (163)

2053 [Concluziile 2020, Albania](#)

2054 [Concluziile 2020, Albania](#)

2055 [Concluziile 2020, Albania](#)

2056 [Concluziile 2020, Albania](#)

2057 [Concluziile 2020, Albania](#)

2058 [Concluziile 2020, Andorra](#)

2059 [Concluziile 2020, Albania](#)

2060 [Concluziile 2020, Albania](#)

2061 [Concluziile 2020, Albania](#)

2062 [Concluziile 2020, Albania](#)

2063 [Concluziile 2012 Declarația de interpretare privind articolul 20](#)

2064 [Concluziile 2012 Declarația de interpretare privind articolul 20](#)

2065 [Concluziile 2012 Declarația de interpretare privind articolul 20](#)

2066 [Concluziile 2012 Declarația de interpretare privind articolul 20](#)

2067 [Concluziile 2012 Declarația de interpretare privind articolul 20](#)

- ▶ cazurile în care mai multe societăți sunt reglementate de un contract colectiv de muncă sau de regulamente care reglementează termenii și condițiile de încadrare în muncă;²⁰⁶⁸
- ▶ cazurile în care termenele și condițiile de încadrare în muncă sunt stabilite la nivel central pentru mai multe societăți din cadrul unui [companii] holding sau conglomerat.²⁰⁶⁹

Pentru a stabili dacă munca prestată este egală sau de valoare egală, trebuie luați în considerare factori precum natura sarcinilor, competențele și cerințele de educație și formare.²⁰⁷⁰ Prin urmare, statele trebuie să încerce să clarifice această noțiune în dreptul intern, după caz, fie prin legislație, fie prin jurisprudență.²⁰⁷¹ În acest sens, trebuie promovate sistemele de clasificare și evaluare a locurilor de muncă, iar în cazul în care sunt utilizate, acestea trebuie să se bazeze pe criterii care sunt neutre din punctul de vedere al genului și nu conduc la discriminare indirectă.²⁰⁷²

În cazurile de litigii privind egalitatea de salarizare, legislația trebuie să permită comparații salariale între societăți numai în cazul în care diferențele de salarizare pot fi atribuite unei singure surse.²⁰⁷³ De exemplu, Comitetul a considerat că situația respectă acest principiu atunci când, în cazurile de egalitate de salarizare, comparația poate fi făcută cu un lucrător tipic (o persoană care ocupă un loc de muncă comparabil) într-o altă societate, cu condiția ca diferențele de salarizare să poată fi atribuite unei singure surse sau atunci când comparația salarială este posibilă pentru angajații care lucrează într-o unitate compusă din persoane care se află în situații diferite din punct de vedere juridic, dacă salarizarea este stabilită printr-o convenție colectivă aplicabilă tuturor entităților unității.²⁰⁷⁴

Căi de atac eficiente

Legislația internă trebuie să prevadă căi de atac adecvate și eficiente în cazul unei presupuse discriminări salariale.²⁰⁷⁵ Lucrătorii care susțin că au suferit discriminare trebuie să aibă posibilitatea de a acționa în instanță.²⁰⁷⁶ Accesul efectiv la instanțe trebuie să fie garantat pentru victimele discriminării salariale.²⁰⁷⁷ Prin urmare, procedurile trebuie să fie accesibile și rapide.²⁰⁷⁸

Absența sau numărul redus de cazuri de discriminare salarială aduse în fața instanțelor de judecată este probabil să indice: lipsa unui cadru juridic adecvat, lipsa de conștientizare a drepturilor, lipsa de încredere în căile de atac disponibile sau lipsa unor astfel de căi de atac, lipsa accesului practic la proceduri sau teama de represalii.²⁰⁷⁹

Comitetul evaluează conformitatea cu articolul 20 în ceea ce privește accesul la căi de atac efective pe baza următorilor indicatori:

- ▶ numărul de cazuri de discriminare salarială între femei și bărbați aduse în fața instanțelor de judecată, cu informații specifice privind rezultatul acestora și sancțiunile impuse patronilor;²⁰⁸⁰
- ▶ dacă există o limită superioară a sumei compensațiilor care pot fi acordate în cazul discriminării salariale de gen;²⁰⁸¹
- ▶ dacă se impun sancțiuni patronilor în cazul discriminării salariale;²⁰⁸²
- ▶ ce reguli se aplică în cazurile de concediere ca urmare a represaliilor, care implică litigii privind egalitatea de salarizare;²⁰⁸³

2068 [Concluziile 2012 Declarația de interpretare privind articolul 20](#)

2069 [Concluziile 2012 Declarația de interpretare privind articolul 20](#)

2070 [Concluziile 2020, Albania](#)

2071 [Concluziile 2020, Albania](#)

2072 [Concluziile 2020, Albania](#)

2073 [Concluziile 2016, Bosnia și Herțegovina](#)

2074 [Concluziile 2016, Bosnia și Herțegovina](#), care citează [Concluziile 2012, Olanda](#) și [Concluziile 2014, Franța](#), articolul 4 alin. (3)

2075 [Concluziile 2020, Albania](#)

2076 [Concluziile 2020, Albania](#)

2077 [Concluziile 2020, Albania](#)

2078 [Concluziile 2020, Albania](#)

2079 [Concluziile 2020, Georgia](#)

2080 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Croația](#)

2081 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Croația](#)

2082 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Croația](#)

2083 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Croația](#)

- ▶ exemple de despăgubiri acordate de instanțele de judecată în cazuri de discriminare salarială de gen.²⁰⁸⁴

Sarcina probei

Articolul 20 din Cartă implică o modificare a sarcinii probei în favoarea lucrătorilor care consideră că au fost victimele unei măsuri discriminatorii.²⁰⁸⁵ Schimbarea sarcinii probei constă în asigurarea faptului că, atunci când o persoană consideră că a fost discriminată pe motive de sex și stabilește fapte care fac să se presupună, în mod rezonabil, că a avut loc o discriminare, revine părâtului sarcina de a dovedi că discriminarea aparentă se datorează unor factori obiectivi care nu au legătură cu o discriminare bazată pe sex și, prin urmare, nu constituie o încălcare a principiului egalității de tratament.²⁰⁸⁶

Prin analogie cu jurisprudența referitoare la articolul 1 alin. (2), trebuie luate o serie de alte măsuri juridice pentru a face ca dreptul la o cale de atac să fie pe deplin eficient, cum ar fi autorizarea sindicatelor și a altor organisme de acțiune în cazurile de discriminare la locul de muncă, inclusiv în numele persoanelor fizice²⁰⁸⁷ sau înființarea unui organism independent care să promoveze egalitatea de tratament și să ofere asistență juridică victimelor.

Despăgubiri adecvate

Statele părți trebuie să se asigure, prin legislație, că există garanții adecvate împotriva discriminării și a acțiunilor de represalii.²⁰⁸⁸ Legislația trebuie să prevadă rectificarea situației în cauză - în cazul concedierii, reintegrarea - și despăgubiri pentru orice pierderi financiare suferite în perioada intermediară.²⁰⁸⁹

Orice persoană care suferă o discriminare salarială pe motive de gen trebuie să aibă dreptul la despăgubiri adecvate.²⁰⁹⁰ În acest sens, Comitetul face o distincție între despăgubirile care se acordă în cazul unor cereri reușite privind salarizarea inegală și despăgubirile/plățile compensatorii care se acordă în cazurile de concediere în urma represaliilor, chiar dacă acestea din urmă sunt rezultatul unor cereri privind salarizarea egală.²⁰⁹¹ În primul caz, niciun plafon nu poate fi stabilit prin lege.²⁰⁹² În cel de-al doilea caz, este admisibil un plafon stabilit prin lege în temeiul Cartei, numai dacă nivelul său este suficient pentru a repara prejudiciul suferit de victimă și pentru a acționa ca un factor de descurajare pentru infractor.²⁰⁹³

O despăgubire adecvată înseamnă:

- ▶ reintegrarea sau păstrarea locului de muncă și despăgubirea pentru orice prejudiciu pecuniar suferit în caz de concediere ilegală sau abuzivă;²⁰⁹⁴
- ▶ despăgubiri proporționale cu prejudiciul suferit, adică pentru a acoperi prejudiciile pecuniare și nepecuniare, în cazul în care salariatul concediat nu dorește să fie reintegrat sau continuarea raportului de muncă este imposibilă²⁰⁹⁵
- ▶ în toate celelalte cazuri, încetarea discriminării și acordarea unei despăgubiri proporționale cu prejudiciul material și moral suferit.²⁰⁹⁶

Protecția împotriva represaliilor

Concedierea în urma represaliilor, în cazurile de discriminare salarială, trebuie interzisă.²⁰⁹⁷ Angajații care încearcă să își exercite dreptul la egalitate trebuie să fie protejați din punct de vedere juridic împotriva

2084 [Concluziile XXII-1 \(2020\), Croația](#)

2085 [Concluziile 2004, România](#)

2086 [Concluziile XIII-5 \(1997\), Declarația de interpretare a articolului 1 din Protocolul adițional](#)

2087 [Concluziile XIII-5 \(1997\), Declarația de interpretare a articolului 1 din Protocolul adițional](#)

2088 [Concluziile XIII-5 \(1997\), Declarația de interpretare a articolului 1 din Protocolul adițional](#)

2089 [Concluziile XIII-5 \(1997\), Declarația de interpretare a articolului 1 din Protocolul adițional](#)

2090 [Concluziile 2020, Andorra](#)

2091 [Concluziile 2020, Andorra](#)

2092 [Concluziile 2020, Andorra](#)

2093 [Concluziile 2020, Andorra](#)

2094 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Finlanda, articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2095 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Finlanda, articolul 1 din Protocolul adițional](#); a se vedea, de asemenea, [Concluziile XIII-5 \(1997\), Declarația de interpretare a articolului 1 din Protocolul adițional](#)

2096 [Concluziile XVII-2 \(2005\), Finlanda, articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2097 [Concluziile 2020, Albania](#)

oricărei forme de represalii din partea patronilor lor, inclusiv, nu numai concedierea, ci și retrogradarea, modificarea condițiilor de muncă și așa mai departe.²⁰⁹⁸

În cazul în care un lucrător este concediat pe motiv că a formulat o cerere privind salarizarea egală, lucrătorul trebuie să poată formula o plângere pentru concediere fără un motiv valabil.²⁰⁹⁹ În acest caz, patronul trebuie să îl reintegreze pe același post sau pe un post similar.²¹⁰⁰ Dacă reintegrarea nu este posibilă, patronul trebuie să plătească o despăgubire, care trebuie să fie suficientă pentru a compensa lucrătorul (adică să acopere prejudiciile materiale și morale) și pentru a descuraja patronul.²¹⁰¹

Accesul la anumite ocupații

În mod excepțional, și sub rezerva unei interpretări stricte, anumite locuri de muncă și activități profesionale pot fi limitate la persoanele de un singur sex, dacă acest lucru se datorează naturii unor astfel de locuri de muncă și activități sau contextului și condițiilor în care acestea sunt desfășurate. O astfel de limitare poate fi în conformitate în ceea ce privește locurile de muncă/activitățile numai în cazul în care genul constituie o cerință profesională reală – (Anexa la articolul 20 alin. (4)).²¹⁰²

Atunci când stabilesc dacă, din cauza condițiilor în care se desfășoară activitățile polițienești, sexul constituie un factor decisiv în cadrul poliției, al armatei etc., statele părți pot avea în vedere obligațiile privind ordinea publică sau securitatea națională, cu condiția ca acestea să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie necesare într-o societate democratică (articolul G).²¹⁰³ Ca orice măsură care face derogări de la drepturile garantate de Cartă, excepția trebuie interpretată în mod restrictiv și trebuie să nu depășească scopul urmărit, în mod legitim.²¹⁰⁴

Măsuri de protecție specifice

În conformitate cu Anexa la articolul 20 alin. (1), dispozițiile privind protecția femeilor nu sunt considerate drept discriminare. Astfel de dispoziții trebuie să fie justificate, în mod obiectiv, de nevoile care se aplică exclusiv femeilor, cum ar fi cele privind maternitatea (sarcină, naștere și perioadă postnatală). Aceste drepturi speciale sunt garantate, de asemenea, și de articolul 8 din Cartă (dreptul femeilor angajate la protecția maternității).

Interzicerea efectuării de către femei a muncilor de noapte sau a muncilor subterane în mine, autorizând, în același timp, efectuarea de către bărbați a acestora, este contrară principiului egalității de tratament.²¹⁰⁵

Măsurile de protecție specifice sunt examinate în temeiul articolelor 8 și 27 din Cartă.²¹⁰⁶

Securitatea socială

Articolul 20 garantează egalitatea de tratament în ceea ce privește securitatea socială.²¹⁰⁷ Cu toate acestea, Anexa autorizează statele, atunci când ratifică Carta sau acceptă articolul 20, să facă o declarație care să excludă chestiunile de securitate socială din domeniul de aplicare a articolului 20.²¹⁰⁸ Tratamentul egal în materie de securitate socială presupune absența oricărei dezincriminări pe criterii de sex, în special în ceea ce privește domeniul de aplicare a regimurilor, condițiile de acces la regimuri, calcularea prestațiilor și durata dreptului la prestații.²¹⁰⁹

Discriminarea, care constituie o încălcare a Cartei, constă într-o diferență de tratament între persoane aflate în situații comparabile, care nu urmărește un scop legitim și nu se bazează pe motive obiective și rezonabile.²¹¹⁰

2098 [Concluziile 2020, Cipru](#); a se vedea, de asemenea, [Concluziile XIII-5 \(1997\)](#), Declarația de interpretare a articolului 1 din Protocolul adițional

2099 [Concluziile 2020, Albania](#)

2100 [Concluziile 2020, Albania](#)

2101 [Concluziile 2020, Albania](#)

2102 Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

2103 [Concluziile XVI-2 \(2004\) Grecia, Articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2104 [Concluziile XVI-2 \(2004\), Grecia, articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2105 [Concluziile 2012 Bosnia și Herțegovina](#); [Concluziile XVII-2 \(2005\), Olanda \(Aruba\), articolul 1 din Protocolul adițional](#)

2106 [Concluziile 2012, Georgia](#)

2107 [Concluziile 2002, Italia](#)

2108 [Concluziile 2002, Italia](#)

2109 [Concluziile 2012, Federația Rusă](#)

2110 Cauza *Syndicat national des professions du tourisme împotriva Franței*, Plângerea nr. 6/1999, decizia pe fond din 10 octombrie 2000, alin. (25)

ARTICOLUL 21. DREPTUL LA INFORMARE ȘI CONSULTARE

Lucrătorii au dreptul de a fi informați și de a fi consultați în cadrul întreprinderii.

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor de a la informare și consultare în cadrul întreprinderilor, părțile se angajează să ia sau să promoveze măsuri care să permită lucrătorilor sau reprezentanților acestora, în conformitate cu legislația și practica națională:

- a) să fie informați periodic sau la momentul oportun și de o manieră clară asupra situației economice și financiare a întreprinderii în care sunt încadrați, fiind înțeles că divulgarea anumitor informații care pot prejudicia întreprinderea va putea fi refuzată sau că se va putea solicita ca acestea să fie confidențiale; și
- b) să fie consultați în timp util asupra deciziilor propuse care sunt susceptibile de a afecta substanțial interesele lucrătorilor și în special asupra celor care ar putea avea consecințe importante în privința angajării în întreprindere.

Anexa (articolele 21 și 22)²¹¹¹

1. În scopul aplicării acestor articole, termenul „reprezentanții lucrătorilor” înseamnă persoane care sunt recunoscute ca atare în temeiul legislației sau al practicilor naționale.
2. Termenii „legislația și practica națională” cuprind, după caz, pe lângă legi și regulamente, convențiile colective, alte acorduri între patroni și reprezentanții lucrătorilor, obiceiurile, precum și jurisprudența relevantă.
3. În scopul aplicării acestor articole, termenul „întreprindere” este înțeles ca referindu-se la un ansamblu de componente corporale și necorporale, cu sau fără personalitate juridică, constituit pentru a produce bunuri sau servicii în scopul obținerii unui profit financiar și care are puterea de a-și stabili propria politică de piață.
4. Se înțelege că comunitățile religioase și instituțiile acestora pot fi excluse de la aplicarea acestor articole, chiar dacă aceste instituții sunt „întreprinderi” în sensul alineatului (3). Unitățile care desfășoară activități inspirate de anumite idealuri sau ghidate de anumite concepte morale, idealuri și concepte care sunt protejate de legislația națională, pot fi excluse de la aplicarea acestor articole în măsura în care acest lucru este necesar pentru a proteja orientarea întreprinderii.
5. Se înțelege că, atunci când într-un stat drepturile prevăzute în aceste articole sunt exercitate în diferitele unități ale întreprinderii, se consideră că partea în cauză îndeplinește obligațiile care decurg din aceste dispoziții.
6. Părțile pot exclude din domeniul de aplicare a acestor articole întreprinderile care angajează mai puțin de un anumit număr de lucrători, care urmează să fie stabilit de legislația sau practica națională.

Consultarea la nivel de întreprindere este reglementată de articolul 6 alin. (1) și de articolul 21 din Cartă.²¹¹² Pentru statele părți care au ratificat ambele dispoziții, consultarea la nivel de întreprindere este examinată în temeiul articolului 21.²¹¹³

Domeniul de aplicare personal

Articolul 21 din Cartă dă dreptul angajaților și/sau reprezentanților acestora, fie că este vorba de sindicate, comitete de personal, comitete de întreprindere sau comitete de sănătate și securitate, să fie informați cu privire la orice chestiune care ar putea afecta mediul lor de lucru, cu excepția cazului în care divulgarea acestor informații ar putea aduce prejudicii întreprinderii.²¹¹⁴

Aceștia trebuie, de asemenea, să fie consultați, în timp util, cu privire la deciziile propuse, care le-ar putea afecta, în mod substanțial, interesele, în special cele care ar putea avea un impact semnificativ asupra situației locurilor de muncă din propria întreprindere.²¹¹⁵

²¹¹¹ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

²¹¹² Concluziile 2018, Letonia, care citează Concluziile 2004, Irlanda

²¹¹³ Concluziile 2018, Letonia, care citează Concluziile 2004, Irlanda

²¹¹⁴ Concluziile XIX-3 (2010), Croația

²¹¹⁵ Concluziile XIX-3 (2010), Croația

Situația națională este în conformitate cu cerințele articolului 21 din Cartă, dacă dispozițiile legale care reglementează informarea și consultarea lucrătorilor acoperă toate categoriile de lucrători și toate întreprinderile.²¹¹⁶

Statele părți pot exclude din domeniul de aplicare a acestei dispoziții acele întreprinderi care angajează mai puțin de un anumit număr de lucrători, care urmează să fie stabilit de legislația sau practica națională. De exemplu, întreprinderile cu cel puțin 50 de lucrători sau unitățile cu cel puțin 20 de angajați, în oricare stat membru al UE, pot fi excluse din domeniul de aplicare a acestei dispoziții, în conformitate cu pragurile stabilite prin Directiva 2002/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2002.²¹¹⁷ Toate categoriile de lucrători (cu alte cuvinte, toți lucrătorii care au un contract de muncă cu o întreprindere, indiferent de statutul, vechimea în muncă sau locul de muncă) trebuie luate în considerare la calcularea numărului de lucrători care beneficiază de dreptul la informare și consultare.²¹¹⁸

Chiar dacă articolul 21 se poate aplica lucrătorilor din întreprinderile de stat, angajații din sectorul public, în ansamblu, nu sunt acoperiți de aceste dispoziții.²¹¹⁹

Domeniul de aplicare material

Determinarea domeniului de aplicare material al dreptului lucrătorilor la informare și consultare în cadrul întreprinderii este lăsată, în principal, la latitudinea negocierilor colective.²¹²⁰

Punerea în aplicare a normelor și procedurilor

Pentru a garanta, în mod eficient, drepturile lucrătorilor în temeiul articolului 21, trebuie să existe un mecanism de supraveghere, cum ar fi un Inspectorat al Muncii, care să poată impune sancțiuni pentru încălcarea dispozițiilor privind accesul la informare și consultare.²¹²¹ Procedurile administrative și/sau judiciare trebuie să fie disponibile lucrătorilor sau reprezentanților acestora, care consideră că dreptul lor la informare și consultare în cadrul întreprinderii nu a fost respectat.²¹²² În mod special, toți angajații sau reprezentanții acestora trebuie să aibă capacitatea juridică de a iniția o acțiune administrativă împotriva patronului lor și să aibă dreptul ulterior de recurs în fața unei instanțe.²¹²³ Trebuie să existe, de asemenea, sancțiuni pentru patronii care nu își îndeplinesc obligațiile ce le revin în temeiul prezentului articol.²¹²⁴

ARTICOLUL 22. DREPTUL DE A LUA PARTE LA STABILIREA ȘI AMELIORAREA CONDIȚIILOR DE MUNCĂ ȘI A MEDIULUI DE MUNCĂ

Lucrătorii au dreptul de a lua parte la stabilirea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă din întreprindere.

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor de a lua parte la stabilirea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă în întreprindere, părțile se angajează să ia sau să promoveze măsurile care să permită lucrătorilor sau reprezentanților acestora, în conformitate cu legislația și practica națională, să contribuie:

- a) la stabilirea și ameliorarea condițiilor de muncă, de organizare a muncii și a mediului de muncă;**
- b) la protecția sănătății și a securității în cadrul întreprinderii;**
- c) la organizarea serviciilor și facilităților sociale și socio-culturale ale întreprinderilor;**
- d) la controlul respectării reglementărilor în acest domeniu;**

²¹¹⁶ Concluziile 2010, Belgia, care citează Concluziile XVI-2 (2004), Grecia

²¹¹⁷ Concluziile XIX-3 (2010), Croația

²¹¹⁸ Concluziile XIX-3 (2010), Croația

²¹¹⁹ Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP), împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 40/2007, decizia pe fond din 23 septembrie 2008, alin. (42)

²¹²⁰ Concluziile 2003, România

²¹²¹ Concluziile 2018, Republica Moldova

²¹²² Concluziile 2018, Ucraina

²¹²³ Concluziile 2003, România

²¹²⁴ Concluziile 2005, Lituania

Anexă (articolele 21 și 22):

- 1. În scopul aplicării acestor articole, termenul „reprezentanții lucrătorilor” înseamnă persoane care sunt recunoscute ca atare în temeiul legislației sau al practicilor naționale.**
- 2. Termenii „legislația și practica națională” cuprind, după caz, pe lângă legi și regulamente, convențiile colective, alte acorduri între patroni și reprezentanții lucrătorilor, obiceiurile, precum și jurisprudența relevantă.**
- 3. În scopul aplicării acestor articole, termenul „întreprindere” este înțeles ca referindu-se la un ansamblu de componente corporale și necorporale, cu sau fără personalitate juridică, constituit pentru a produce bunuri sau servicii în scopul obținerii unui profit financiar și care are puterea de a-și stabili propria politică de piață.**
- 4. Se înțelege că comunitățile religioase și instituțiile acestora pot fi excluse de la aplicarea acestor articole, chiar dacă aceste instituții sunt „întreprinderi” în sensul alineatului (3). Unitățile care desfășoară activități inspirate de anumite idealuri sau ghidate de anumite concepte morale, idealuri și concepte care sunt protejate de legislația națională, pot fi excluse de la aplicarea acestor articole în măsura în care acest lucru este necesar pentru a proteja orientarea întreprinderii.**
- 5. Se înțelege că, atunci când într-un stat drepturile prevăzute în aceste articole sunt exercitate în diferitele unități ale întreprinderii, se consideră că partea în cauză îndeplinește obligațiile care decurg din aceste dispoziții.**
- 6. Părțile pot exclude din domeniul de aplicare a acestor articole acele întreprinderi care angajează mai puțin de un anumit număr de lucrători, care urmează să fie stabilit de legislația sau practica națională.²¹²⁵**

Anexă (articolul 22):

- 1. Această dispoziție nu afectează nici competențele și obligațiile statelor în ceea ce privește adoptarea reglementărilor privind sănătatea și securitatea la locul de muncă, nici competențele și responsabilitățile organismelor însărcinate cu controlul aplicării acestora.**
- 2. Termenii „servicii și facilități sociale și socio-culturale” sunt înțeleși ca referindu-se la facilitățile sociale și/sau culturale pentru lucrători oferite de unele întreprinderi, cum ar fi asistența socială, terenuri de sport, camere pentru mamele care alăptează, biblioteci, tabere de vacanță pentru copii etc.²¹²⁶**

Dreptul lucrătorilor de a participa la stabilirea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă implică faptul că lucrătorii pot contribui, într-o anumită măsură, la procesul decizional al patronului.²¹²⁷ Majorității lucrătorilor (cel puțin 80%) trebuie să i se acorde dreptul de a participa la stabilirea și îmbunătățirea condițiilor de muncă și a mediului de muncă din întreprindere.²¹²⁸ Această dispoziție se aplică tuturor întreprinderilor, fie ele private sau publice.²¹²⁹

Chiar dacă articolul 22 se poate aplica lucrătorilor din întreprinderile de stat, angajații din sectorul public, în ansamblu, nu sunt acoperiți de această dispoziție.²¹³⁰ Rezultă că dreptul personalului de poliție de a participa la stabilirea și îmbunătățirea condițiilor de muncă și a mediului de muncă nu intră în domeniul de aplicare al articolului 22 din Carta revizuită.²¹³¹

Statele părți pot exclude din domeniul de aplicare a acestei dispoziții acele întreprinderi care angajează mai puțin de un anumit număr de lucrători, care urmează să fie determinat de legislația sau practica națională și întreprinderile cu tendințe.²¹³²

²¹²⁵ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

²¹²⁶ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

²¹²⁷ Concluziile 2005, Estonia

²¹²⁸ Concluziile 2007, Italia

²¹²⁹ Concluziile 2018, Letonia

²¹³⁰ Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP), împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 60/2010, decizia pe fond din 17 octombrie 2011, alin. (36)

²¹³¹ Cauza Consiliul European al Sindicatelor din Poliție (CESP), împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 60/2010, decizia pe fond din 17 octombrie 2011, alin. (36)

²¹³² Concluziile 2018, Letonia a se vedea, de asemenea Concluziile 2005, Estonia

Protecția sănătății și securității

Lucrătorilor și/sau reprezentanților acestora (sindicate, delegați ai lucrătorilor, reprezentanți pentru sănătate și securitate, comitete de întreprindere) trebuie să li se acorde dreptul efectiv de a participa la procesul de luare a deciziilor și la supravegherea respectării reglementărilor privind protecția sănătății și securității în cadrul întreprinderii.²¹³³

Mijloacele practice de informare și consultare a organizațiilor patronilor și lucrătorilor cu privire la activitățile inspecției muncii sunt examinate la articolul 22 din Carta revizuită.

Organizarea serviciilor și facilităților sociale și socio-culturale

Dreptul de a participa la organizarea de servicii și facilități sociale și socio-culturale se aplică numai în întreprinderile în care astfel de servicii și facilități sunt planificate sau au fost deja înființate.²¹³⁴ Articolul 22 din Cartă nu impune patronilor să ofere servicii și facilități sociale și socio-culturale angajaților, ci impune ca lucrătorii să poată participa la organizarea acestora, în cazul în care astfel de servicii și facilități au fost înființate.²¹³⁵

Punerea în aplicare

Lucrătorii trebuie să dispună de căi de atac legale atunci când aceste drepturi nu sunt respectate.²¹³⁶ De asemenea, trebuie să existe sancțiuni pentru patronii care nu își îndeplinesc obligațiile care le revin în temeiul acestui articol.²¹³⁷

ARTICOLUL 23. DREPTUL PERSOANELOR VÂRSTNICE LA PROTECȚIE SOCIALĂ

Orice persoană vârstnică are dreptul la protecție socială.

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului persoanelor vârstnice la protecție socială, părțile se angajează să ia sau să promoveze, fie direct, fie în cooperare cu organizațiile publice sau private, măsuri adecvate destinate în special:

- ▶ **permitterii persoanelor vârstnice să rămână membri cu drepturi depline ai societății cât mai mult timp posibil, prin intermediul:**
 - a) **resurselor adecvate care să le permită să ducă o viață decentă și să participe activ la viața publică, socială și culturală;**
 - b) **furnizării de informații cu privire la serviciile și facilitățile disponibile pentru persoanele vârstnice și la posibilitățile acestora de a le utiliza;**
- ▶ **permitterii persoanelor vârstnice să își aleagă liber stilul de viață și să ducă o viață independentă în mediul lor familiar atât timp cât doresc și sunt capabile, prin intermediul:**
 - a) **punerii la dispoziție a unor locuințe adaptate nevoilor și stării lor de sănătate sau a unui sprijin adecvat pentru adaptarea locuinței lor;**
 - b) **asistenței medicale și serviciilor necesare pentru starea lor;**
- ▶ **garantării persoanelor vârstnice care trăiesc în instituții a unui sprijin adecvat, cu respectarea intimității acestora și a participării la deciziile privind condițiile de viață în instituție.**

Anexă: În scopul aplicării prezentului alineat, termenul „cât mai mult timp posibil” se referă la capacitățile fizice, psihologice și intelectuale ale persoanei vârstnice.²¹³⁸

Articolul 23 din Cartă este prima dispoziție din tratatele privind drepturile omului care protejează, în mod specific, drepturile persoanelor vârstnice.²¹³⁹ Măsurile prevăzute de această dispoziție, atât prin obiectivele

²¹³³ Concluziile 2018, Letonia

²¹³⁴ Concluziile 2018, Letonia

²¹³⁵ Concluziile 2018, Letonia; Concluziile 2007, Italia; Concluziile 2007, Armenia

²¹³⁶ Concluziile 2003, Bulgaria

²¹³⁷ Concluziile 2003, Bulgaria, Slovenia

²¹³⁸ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - *Seria Tratatelor Europene - nr. 163*

²¹³⁹ Concluziile XIII-3 (1995), Declarația de interpretare a articolului 4 din Protocolul adițional (articolul 23)

lor, cât și prin mijloacele de punere în aplicare a acestora, indică o noțiune nouă și progresivă privind modul în care trebuie să arate viața persoanelor vârstnice, obligând statele părți să conceapă și să desfășoare acțiuni coerente în diferitele domenii vizate.²¹⁴⁰

Unul dintre obiectivele principale ale articolului 23 este de a permite persoanelor vârstnice să rămână membri cu drepturi depline ai societății. Expresia „membri cu drepturi depline” înseamnă că persoanele vârstnice nu trebuie să sufere niciun fel de excludere din cauza vârstei lor.²¹⁴¹ Dreptul de a participa la diferitele domenii de activitate ale societății trebuie să fie acordat tuturor persoanelor active sau pensionate, care trăiesc sau nu într-o instituție.²¹⁴² Criza Covid-19 a scos la iveală exemple ale unei lipse de tratament egal al persoanelor vârstnice, cum ar fi în materie de îngrijire medicală, unde raționalizarea resurselor limitate (de ex., ventilatoarele) s-a bazat uneori pe percepții stereotipate ale vulnerabilității și declinului la bătrânețe.²¹⁴³ La stabilirea limitelor pentru astfel de politici de triaj, a fost lăsat prea mult spațiu pentru judecăți implicite cu privire la „calitatea vieții” sau „valoarea” vieții persoanelor în vârstă.²¹⁴⁴ Tratatamentul egal necesită o abordare bazată pe recunoașterea egală a valorii vieții persoanelor vârstnice.²¹⁴⁵

Articolul 23 se suprapune cu alte dispoziții ale Cartei care protejează persoanele vârstnice ca membri ai populației generale, cum ar fi articolul 11 (Dreptul la protecția sănătății),²¹⁴⁶ articolul 12 (Dreptul la securitate socială),²¹⁴⁷ articolul 13 (Dreptul la asistență socială și medicală) și articolul 30 (Dreptul la protecția împotriva sărăciei și a excluderii sociale).²¹⁴⁸ Articolul 23 impune statelor părți să elaboreze dispoziții concentrate și planificate în conformitate cu nevoile specifice ale persoanelor vârstnice.

Articolul 23 se axează pe protecția socială a persoanelor vârstnice în afara domeniului ocupării forței de muncă.²¹⁴⁹ Problemele privind discriminarea pe motive de vârstă la locul de muncă sunt examinate, în principal, în temeiul articolului 1 alin. (2) (nediscriminarea la angajare) și articolului 24 (dreptul la protecție în caz de concediere) din Cartă.²¹⁵⁰

Legislația privind nediscriminarea trebuie să existe cel puțin în anumite domenii care să protejeze persoanele împotriva discriminării pe motive de vârstă.²¹⁵¹

Cadrul legislativ

Articolul 23 impune statelor părți să combată discriminarea în funcție de vârstă într-o serie de domenii ce nu țin de ocuparea forței de muncă, și anume în ceea ce privește accesul la bunuri, facilități și servicii.²¹⁵²

Discriminarea generalizată în funcție de vârstă persistă în multe domenii ale societății din întreaga Europă, inclusiv îngrijirea sănătății, educația, serviciile precum asigurări și produse bancare, participarea la elaborarea politicilor/dialogul civil, alocarea de resurse și facilități.²¹⁵³ Prin urmare, un cadru juridic adecvat este o măsură fundamentală pentru combaterea discriminării în funcție de vârstă, în aceste domenii.²¹⁵⁴ Articolul 23 trebuie respectat pe deplin în timpul crizelor, cum a fost criza Covid-19.²¹⁵⁵

Articolul 23 impune statelor părți să se asigure că au o legislație adecvată, în primul rând, pentru a combate discriminarea în funcție de vârstă în afara angajării în muncă și, în al doilea rând, pentru a prevedea o procedură de luare asistată a deciziilor.²¹⁵⁶

2140 [Concluziile XIII-3 \(1995\), Declarația de interpretare a articolului 4 din Protocolul adițional \(articolul 23\)](#)

2141 Cauza [Fellesforbundet for Sjøfolk \(FFFS\) împotriva Norvegiei](#), Plângerea nr. 74/2011, decizia pe fond din 2 iulie 2013, alin. (116)

2142 Cauza [Fellesforbundet for Sjøfolk \(FFFS\) împotriva Norvegiei](#), Plângerea nr. 74/2011, decizia pe fond din 2 iulie 2013, alin. (116), care citează [Concluziile XIII-5, Finlanda](#)

2143 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

2144 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

2145 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

2146 Declarația de interpretare privind dreptul la protecția sănătății în caz de pandemie, 20 aprilie 2020

2147 Introducere generală la [Concluziile 2017](#)

2148 [Concluziile 2017, Ucraina](#)

2149 [Concluziile 2009, Andorra](#)

2150 [Concluziile 2009, Andorra](#)

2151 Cauza [Fellesforbundet for Sjøfolk \(FFFS\) împotriva Norvegiei](#), Plângerea nr. 74/2011, decizia pe fond din 2 iulie 2013, alin. (115)

2152 [Concluziile 2009, Andorra](#)

2153 [Concluziile 2009, Andorra](#)

2154 [Concluziile 2009, Andorra](#)

2155 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

2156 [Concluziile 2017, Andorra](#)

Legislația care permite practici ce conduc la refuzarea accesului unei părți a populației vârstnice la alocații informale de îngrijire sau la alte forme alternative de sprijin constituie o încălcare a articolului 23.²¹⁵⁷ Persoanele vârstnice pot avea, uneori, puteri reduse de a crea capacitatea sau pot să nu aibă deloc astfel de puteri sau capacitate.²¹⁵⁸ Prin urmare, trebuie să existe un cadru juridic național referitor la procesul decizional asistat pentru persoanele vârstnice, care să garanteze dreptul acestora de a lua decizii pentru ei înșiși.²¹⁵⁹ Aceasta înseamnă că persoanele vârstnice nu pot fi considerate incapabile de a lua propriile decizii doar pentru că au o anumită afecțiune medicală sau un anumit handicap, sau pentru că nu au capacitate juridică.²¹⁶⁰

Capacitatea unei persoane vârstnice de a lua o anumită decizie trebuie stabilită în raport cu natura deciziei, cu scopul acesteia și starea de sănătate a persoanei vârstnice la momentul adoptării acesteia.²¹⁶¹

Persoanele vârstnice pot avea nevoie de asistență pentru a-și exprima voința și preferințele, prin urmare, trebuie utilizate toate modalitățile posibile de comunicare, inclusiv cuvinte, imagini și semne, înainte de a concluziona că acestea nu pot lua singure decizia respectivă.²¹⁶²

În acest sens, cadrul juridic național trebuie să ofere garanții adecvate pentru a preveni privarea arbitrară de luarea autonomă a deciziilor de către persoanele vârstnice, inclusiv în cazurile de capacitate de decizie redusă.²¹⁶³ Trebuie să se asigure că orice persoană care acționează în numele persoanelor vârstnice intervine în cel mai mic grad posibil cu dorințele și drepturile acestora.²¹⁶⁴

Articolul 23 impune, de asemenea, statelor părți să ia măsuri adecvate împotriva abuzului asupra persoanelor vârstnice.²¹⁶⁵ Abuzul poate lua diferite forme: fizice, psihologice sau emoționale, sexuale, financiare sau, pur și simplu, reflectă neglijență intenționată sau neintenționată.²¹⁶⁶ Statele părți trebuie, prin urmare, să ia măsuri pentru a evalua amploarea problemei, pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la necesitatea de a eradică abuzul și neglijarea persoanelor în vârstă și pentru a adopta măsuri legislative sau de altă natură.²¹⁶⁷

► **permitterii persoanelor vârstnice să rămână membri cu drepturi depline ai societății cât mai mult timp posibil, prin intermediul:**

a) resurselor adecvate care să le permită să ducă o viață decentă și să participe activ la viața publică, socială și culturală;

Accentul principal al dreptului la resurse adecvate este pe pensii. Pensiile și alte prestații de stat trebuie să fie suficiente pentru a permite persoanelor vârstnice să ducă o „viață decentă” și să joace un rol activ în viața publică, socială și culturală.²¹⁶⁸

Cu toate acestea, atunci când se evaluează caracterul adecvat al resurselor persoanelor vârstnice în temeiul articolului 23, se iau în considerare toate măsurile de protecție socială garantate persoanelor vârstnice și care vizează menținerea unui nivel de venit care să le permită să ducă o viață decentă și să participe, în mod activ, la viața publică, socială și culturală.²¹⁶⁹ În mod special, sunt examinate pensiile, contributive sau necontributive, și alte prestații complementare în numerar disponibile persoanelor în vârstă.²¹⁷⁰ Aceste resurse sunt apoi comparate cu venitul echivalent median.²¹⁷¹ Comitetul ia în considerare, de asemenea, indicatori relevanți referitori la ratele riscului de sărăcie pentru persoanele cu vârsta de 65 de ani și peste.²¹⁷²

2157 Concluziile 2003, Franța

2158 Concluziile 2003, Franța

2159 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 23 – luare a deciziilor asistată

2160 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 23 – luare a deciziilor asistată

2161 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 23 – luare a deciziilor asistată

2162 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 23 – luare a deciziilor asistată

2163 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 23 – luare a deciziilor asistată

2164 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 23 – luare a deciziilor asistată

2165 Concluziile 2009, Andorra

2166 Concluziile 2009, Andorra

2167 Concluziile 2009, Andorra

2168 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 23 – resurse adecvate pentru vârstnici

2169 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 23 – resurse adecvate pentru vârstnici

2170 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 23 – resurse adecvate pentru vârstnici

2171 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 23 – resurse adecvate pentru vârstnici

2172 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 23 – resurse adecvate pentru vârstnici

b) furnizării de informații cu privire la serviciile și facilitățile disponibile pentru persoanele vârstnice și la posibilitățile acestora de a le utiliza;

Deși articolul 23 se referă doar la furnizarea de informații cu privire la servicii și facilități, alineatul (1) lit. b) presupune existența unor servicii și facilități.²¹⁷³ Prin urmare, nu sunt examinate doar informațiile referitoare la furnizarea de informații cu privire la aceste servicii și facilități, ci și serviciile și facilitățile în sine.²¹⁷⁴ Procedând astfel, Comitetul examinează existența, amploarea și costul serviciilor de ajutor la domiciliu, serviciilor comunitare, asigurării specializate de îngrijire de zi pentru persoanele cu demență și boli asociate și serviciilor precum informarea, formarea și îngrijirea temporară pentru familiile care îngrijesc persoane vârstnice, în special persoane cu dependență ridicată, precum și facilități culturale de agrement și educație disponibile persoanelor vârstnice.²¹⁷⁵

În plus, statele părți trebuie să dispună de un sistem de monitorizare a calității serviciilor și de o procedură de plângeri cu privire la standardul serviciilor.²¹⁷⁶

Reglementarea insuficientă a taxelor pentru locuințe de serviciu și locuințe de serviciu cu asistență 24 de ore din 24 poate echivala cu o încălcare a articolului 23.²¹⁷⁷

▶ **permitterii persoanelor vârstnice să își aleagă liber stilul de viață și să ducă o viață independentă în mediul lor familiar atât timp cât doresc și sunt capabile, prin intermediul:**

a) punerii la dispoziție a unor locuințe adaptate nevoilor și stării lor de sănătate sau a unui sprijin adecvat pentru adaptarea locuinței lor;

Nevoile persoanelor vârstnice trebuie luate în considerare în politicile naționale sau locale privind locuințele.²¹⁷⁸ Oferta de locuințe corespunzătoare pentru persoanele vârstnice trebuie să fie suficientă.²¹⁷⁹ Politicile trebuie să ajute persoanele vârstnice să rămână în propriile case cât mai mult posibil prin furnizarea de locuințe protejate/susținute și asistență pentru adaptarea locuințelor.²¹⁸⁰ Îmbunătățirea condițiilor de trai a persoanelor vârstnice necesită o finanțare publică considerabilă, deoarece o persoană vârstnică obișnuită nu își poate permite, în general, costurile de modernizare a propriului apartament sau de achiziționare a unui nou apartament de un standard mai ridicat.²¹⁸¹ Îmbunătățirea condițiilor de locuire prin mutarea în altă parte nu este adesea o opțiune viabilă prin faptul că dezrădăcinează persoana vârstnică din mediul său „natural”.²¹⁸²

b) asistenței medicale și serviciilor necesare pentru starea lor;

În contextul dreptului la îngrijire medicală adecvată pentru persoanele vârstnice, articolul 23 prevede că trebuie să existe programe și servicii de îngrijire a sănătății (în special servicii de asistență medicală primară, inclusiv servicii de îngrijire medicală la domiciliu/servicii de îngrijire a sănătății) destinate, în mod specific, persoanelor vârstnice, împreună cu ghiduri privind îngrijirea sănătății pentru persoanele în vârstă.²¹⁸³ În plus, trebuie să existe programe de sănătate mintală pentru orice probleme psihologice privind persoanele vârstnice și servicii de îngrijire paliativă corespunzătoare.²¹⁸⁴

▶ **garantării persoanelor vârstnice care trăiesc în instituții a unui sprijin adecvat, cu respectarea intimității acestora și a participării la deciziile privind condițiile de viață în instituția lor.**

Ultima parte a articolului 23 se referă la drepturile persoanelor vârstnice care trăiesc în instituții. În acest context, articolul prevede că trebuie garantate următoarele drepturi: dreptul la îngrijire corespunzătoare și servicii adecvate, dreptul la viață privată, dreptul la demnitate personală, dreptul de a participa la deciziile privind condițiile de viață în cadrul instituției, protecția proprietății, dreptul de a menține contactul

2173 [Concluziile 2003, Franța](#)

2174 [Concluziile 2003, Franța](#)

2175 [Concluziile 2003, Franța](#)

2176 [Concluziile 2009, Andorra](#)

2177 [Cauza Asociația Centrală a Îngrijitorilor din Finlanda împotriva Finlandei](#), Plângerea nr. 71/2011, decizia pe fond din 4 decembrie 2012, alin. (53)

2178 [Concluziile 2003, Franța](#)

2179 [Concluziile 2003, Franța](#)

2180 [Concluziile 2013, Andorra](#); cauza [Federația Internațională a Asociațiilor Persoanelor Vârstnice \(FIAPA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 145/2017, decizia pe fond din 25 mai 2019, alin. (45)

2181 [Concluziile 2009, Andorra](#)

2182 [Concluziile 2017, Bosnia și Herțegovina](#)

2183 [Concluziile 2003, Franța](#); [Concluziile 2017, Ucraina](#)

2184 [Concluziile 2003, Franța](#)

personal cu persoanele apropiate persoanei vârstnice și dreptul de a face plângeri cu privire la tratamentul și îngrijirea în instituții.²¹⁸⁵

Trebuie să existe o ofertă suficientă de facilități instituționale pentru persoanele vârstnice (publice sau private); îngrijirea în astfel de instituții trebuie să fie accesibilă și trebuie să fie disponibilă asistența pentru acoperirea costurilor. Toate instituțiile trebuie să fie autorizate și supuse unui organism de inspecție independent.²¹⁸⁶

Persoanele vârstnice de origine străină, aflate în îngrijire instituțională care nu pot comunica în limba națională, trebuie să beneficieze de măsuri care să le asigure că se pot exprima, comunica și pot fi consultate într-o manieră necesară.²¹⁸⁷

Datorită riscurilor și nevoilor specifice privind Covid-19 în căminele de bătrâni, statele părți trebuiau să aloce de urgență suficiente mijloace financiare suplimentare pentru acestea, să organizeze și să doteze echipamentele individuale de protecție necesare și să se asigure că căminele de bătrâni aveau la dispoziție suficient personal suplimentar calificat în ceea ce privește asistenți sanitari și sociali calificați și alt personal pentru a putea răspunde, în mod adecvat, la Covid-19 și pentru a se asigura că drepturile persoanelor vârstnice din căminele de bătrâni, menționate mai sus, erau pe deplin respectate.²¹⁸⁸

Persoanele vârstnice și organizațiile acestora trebuie consultate cu privire la politicile și măsurile care îi privesc, în mod direct, inclusiv cu privire la măsurile ad-hoc luate cu privire la criza actuală.²¹⁸⁹ Planificarea redresării după pandemie trebuie să țină cont de opiniile și nevoile specifice ale persoanelor în vârstă și să se bazeze, în mod ferm, pe dovezile și experiența acumulate în pandemie până în prezent.²¹⁹⁰

Aspecte precum cerințele de calificare a personalului, pregătirea personalului și nivelurile salariale ale personalului, plasarea obligatorie, facilitățile sociale și culturale și utilizarea restricționării fizice și a sedativelor sunt, de asemenea, examinate în temeiul acestei dispoziții.²¹⁹¹

ARTICOLUL 24. DREPTUL LA PROTECȚIE ÎN CAZ DE CONCEDIERE

Toți lucrătorii au dreptul la protecție în cazul încetării raporturilor de muncă.

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la protecție în caz de concediere, părțile se angajează să recunoască:

- a) dreptul lucrătorilor de a nu fi concediați fără un motiv valabil legat de aptitudinea sau conduita acestora, sau de cerințele de funcționare a întreprinderii, a instituției sau a serviciului;
- b) dreptul lucrătorilor concediați fără motiv valabil la o indemnizație adecvată sau la o altă reparație corespunzătoare.

În acest scop, părțile se angajează să asigure ca un lucrător care consideră că a făcut obiectul unei măsuri de concediere fără un motiv valabil să aibă drept de apel împotriva acestei măsuri în fața unui organ imparțial.

Anexă:

1. Se înțelege că, în sensul prezentului articol, termenii „concediere” și „concediați” înseamnă concedierea la inițiativa patronului.
2. Se înțelege că acest articol vizează toți lucrătorii, dar că un stat parte poate exclude din protecția sa parțială sau integrală următoarele categorii de lucrători:
 - a) lucrători angajați în baza unui contract de muncă pentru o perioadă determinată de timp sau o sarcină specificată;

²¹⁸⁵ Concluziile 2017, Malta; Portugalia

²¹⁸⁶ Concluziile 2005, Slovenia; Concluziile XX-2 (2013), Republica Cehă

²¹⁸⁷ Concluziile 2005, Slovenia

²¹⁸⁸ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

²¹⁸⁹ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

²¹⁹⁰ Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021

²¹⁹¹ Concluziile 2005, Slovenia; Concluziile 2003, Franța

- b) lucrători care trec printr-o perioadă de probă sau o perioadă de calificare în muncă, cu condiția ca aceasta să fie stabilită în prealabil și să aibă o durată rezonabilă;**
- c) lucrători angajați, în mod ocazional, pe o perioadă scurtă de timp.**
- 3. În sensul prezentului articol, în mod special, următoarele nu constituie motive valabile pentru concediere:**
- d) apartenența la sindicat sau participarea la activități sindicale în afara programului de lucru sau, cu acordul patronului, în timpul programului de lucru;**
- e) solicitarea unei funcții în calitate de reprezentant al lucrătorilor, acționarea sau acțiuni întreprinse în calitate de reprezentant al lucrătorilor;**
- f) formularea unei plângeri sau participarea la proceduri împotriva unui patron, care implică presupusa încălcare a legilor sau reglementărilor sau recurgerea la autoritățile administrative competente;**
- g) rasa, culoarea, sexul, starea civilă, responsabilitățile familiale, sarcina, religia, opinia politică, originea națională sau originea socială;**
- h) concediul de maternitate sau parental;**
- i) absența temporară de la locul de muncă din cauza bolii sau vătămării.**
- 4. Se înțelege că despăgubirea sau alte compensații adecvate în cazul concedierii fără motive întemeiate sunt stabilite prin legile sau reglementările naționale, convențiile colective sau alte mijloace care corespund condițiilor naționale.**

Domeniul de aplicare a protecției

Articolul 24 se referă la concedierea la inițiativa patronului.²¹⁹² O situație în care o vârstă obligatorie de pensionare este stabilită prin lege, drept consecință a căreia raportul de muncă încetează, în mod automat, de drept, nu se încadrează în domeniul de aplicare al acestei dispoziții. Totuși, încetarea raporturilor de muncă pe motivul unic că persoana a împlinit vârsta de pensionare, care este permisă (dar nu mandatată) de lege, nu este justificată.²¹⁹³

Definiția unui „lucrător”

Toți lucrătorii care au semnat un contract de muncă au dreptul la protecție în caz de încetare a raportului de muncă.²¹⁹⁴ Cu toate acestea, conform Anexei, statul parte poate exclude una sau mai multe dintre următoarele categorii:

- ▶ lucrători angajați în baza unui contract de muncă pe o perioadă determinată de timp sau pentru o sarcină specificată;²¹⁹⁵ În sectorul public, neprelungirea contractelor pe durată determinată sau faptul că astfel de contracte nu sunt convertite în contracte pe durată nedeterminată, chiar dacă există posturi vacante în cadrul forței de muncă, nu pot fi considerate concedieri contrare articolului 24 din Cartă.²¹⁹⁶
- ▶ lucrătorii care trec printr-o perioadă de probă sau o perioadă de calificare în muncă, cu condiția ca acest lucru să fie stabilit în prealabil și să aibă o durată rezonabilă;²¹⁹⁷ În temeiul articolului 24, excluderea lucrătorilor de la protecția împotriva concedierii timp de șase luni în timpul perioadei de probă nu este rezonabilă, dacă se aplică fără discernământ, indiferent de calificarea lucrătorului.²¹⁹⁸ O perioadă de excludere de un an este vădit nerezonabilă și, prin urmare, nu este în conformitate cu Carta.²¹⁹⁹
- ▶ muncitori angajați, în mod ocazional, pe o perioadă scurtă de timp.²²⁰⁰

²¹⁹² Concluziile 2012 Declarația de interpretare privind articolul 24

²¹⁹³ Concluziile 2020, Malta; Concluziile 2012, Declarația de interpretare privind articolul 24

²¹⁹⁴ Concluziile 2003, Italia

²¹⁹⁵ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

²¹⁹⁶ Cauza *Associazione Professionale e Sindacale (ANIEF) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 146/2017, decizia pe fond din 7 iulie 2020, alin. (104)-(106)

²¹⁹⁷ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) – Seria Tratatelor Europene – nr. 163

²¹⁹⁸ Concluziile 2012, Irlanda; Concluziile 2012, Cipru; Concluziile 2003, Italia

²¹⁹⁹ Concluziile 2012, Irlanda

²²⁰⁰ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

Această listă este exhaustivă. Excluderea oricărei alte categorii de angajați, cum ar fi angajații care au împlinit vârsta normală de pensionare, de la protecția împotriva concedierii abuzive nu este în conformitate cu Carta.²²⁰¹

Trebuie să existe garanții pentru a se asigura că patronii care angajează lucrători în economia de platformă sau gig nu eludează legislația muncii în ceea ce privește protecția împotriva concedierii, pe motiv că o persoană care lucrează pentru ei este independentă, când, în realitate, după examinarea condițiilor în care se prestează o astfel de muncă, este posibil să se identifice anumiți indicatori privind existența unui raport de muncă.²²⁰²

Definiția motivelor valabile

Articolul 24 stabilește, în mod exhaustiv, motivele valabile pentru care un patron poate înceta un raport de muncă.²²⁰³ Sunt considerate valabile două tipuri de motive, și anume, pe de o parte, cele privind capacitatea sau conduita lucrătorului și, pe de altă parte, cele bazate pe cerințele operaționale ale întreprinderii (motive economice).²²⁰⁴

i. Motive privind capacitatea sau conduita lucrătorului

O pedeapsă cu închisoarea pronunțată în instanță poate fi un motiv valabil pentru concediere dacă o astfel de pedeapsă este pronunțată pentru infracțiuni legate de muncă.²²⁰⁵ Nu este cazul pedepselor cu închisoarea pentru infracțiuni care nu au legătură cu angajarea persoanei, care nu pot fi considerate motive valabile decât dacă durata pedepsei privative de libertate împiedică persoana să își desfășoare munca.²²⁰⁶

ii. Anumite motive economice

Motivele economice pentru concediere trebuie să fie motivele bazate pe cerințele operaționale ale întreprinderii, instituției sau serviciului.²²⁰⁷ Evaluarea se bazează pe interpretarea legii de către instanțele naționale.²²⁰⁸ Instanțele trebuie să aibă competența de a revizui un caz cu privire la fapte economice care stau la baza motivelor concedierii și nu doar cu privire la probleme de drept.²²⁰⁹ Articolul 24 din Cartă impune să se găsească un echilibru între dreptul patronului de a-și ghida/conduce întreprinderea după cum consideră de cuviință și necesitatea de a proteja drepturile lucrătorilor.²²¹⁰

În cazurile de concedieri colective, ca urmare a unei reduceri sau modificări a activităților companiei cauzate de anumite crize, cum a fost și criza Covid-19, trebuie să se respecte cerința din Cartă conform căreia reprezentanții lucrătorilor să fie informați și consultați, în timp util, înainte de concedieri, iar scopul unor astfel de consultări este ca să fie respectate procedurile de concediere, și anume, ca lucrătorii să fie informați cu privire la motivele și amploarea concedierilor planificate și ca poziția lucrătorilor să fie luată în considerare atunci când patronul lor planifică concedieri colective.²²¹¹

Concedieri interzise

O serie de dispoziții din Cartă prevăd o protecție sporită împotriva concedierii din anumite motive:

- ▶ discriminare (articolul 1 alin. (2), articolul 4 alin. (3) și articolul 20);²²¹²
- ▶ activități sindicale (articolul 5);²²¹³
- ▶ participarea la greve (articolul 6 alin. (4));²²¹⁴

2201 [Concluziile 2012, Irlanda](#)

2202 [Concluziile 2020, Albania](#)

2203 [Concluziile 2012 Declarația de interpretare privind articolul 24](#)

2204 [Concluziile 2012 Declarația de interpretare privind articolul 24](#)

2205 [Concluziile 2008, Lituania](#)

2206 [Concluziile 2008, Lituania](#)

2207 [Concluziile 2016, Letonia](#)

2208 [Concluziile 2016, Letonia](#), care citează [Concluziile 2012, Turcia](#)

2209 [Concluziile 2012, Turcia](#)

2210 [Concluziile 2016, Letonia](#)

2211 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

2212 [Concluziile 2016, Letonia](#)

2213 [Concluziile 2016, Letonia](#)

2214 [Concluziile 2016, Letonia](#)

- ▶ maternitatea (articolul 8 alin. (2));²²¹⁵
- ▶ handicap (articolul 15);²²¹⁶
- ▶ responsabilități familiale (articolul 27);²²¹⁷
- ▶ reprezentarea lucrătorilor (articolul 28).²²¹⁸

Doar trei motive sunt examinate în temeiul articolului 24, și anume:

i. Formularea unei plângeri sau participarea la proceduri împotriva unui patron, care implică presupusa încălcare a legilor sau reglementărilor sau recurgerea la autoritățile administrative competente;

Legislația sau jurisprudența națională trebuie să conțină garanții exprese împotriva concedierii prin represalii.²²¹⁹ Protejarea persoanelor care apelează la instanțe sau la alte autorități competente pentru a-și face respectate drepturile împotriva represaliilor este esențială în orice situație în care un lucrător invocă o încălcare a legii.²²²⁰ În absența unei interdicții legale explicite, statele părți trebuie să poată demonstra modul în care legislația națională este conformă cu cerința din Cartă.²²²¹

ii. Absența temporară de la locul de muncă din cauza bolii sau vătămării;

În astfel de cazuri, se poate stabili o limită de timp pentru protecția împotriva concedierii.²²²² Absența de la locul de muncă poate constitui un motiv valabil de concediere dacă aceasta perturbă, în mod grav, buna funcționare a întreprinderii și trebuie să se asigure un înlocuitor real și permanent pentru angajatul absent.²²²³

În ceea ce privește concedierea fără preaviz în caz de invaliditate permanentă, următorii factori sunt luați în considerare pentru evaluare:

- ▶ este permisă concedierea fără preaviz din motive de invaliditate permanentă, indiferent de originea invalidității? În mod special, se poate întâmpla acest lucru în cazul accidentelor de muncă sau al bolilor profesionale?²²²⁴
- ▶ sunt patronii obligați să plătească despăgubiri pentru concediere în astfel de cazuri?²²²⁵
- ▶ în cazul în care, în ciuda invalidității permanente, lucrătorul poate efectua în continuare munci ușoare, este obligat patronul să ofere un alt loc de muncă? În cazul în care patronul nu poate îndeplini această cerință, ce alternative sunt disponibile?²²²⁶

iii. Concedierea lucrătorului la inițiativa patronului pe motiv că acesta a împlinit vârsta normală de pensionare

Statele părți trebuie să ia măsuri adecvate pentru a asigura protecția tuturor lucrătorilor împotriva concedierii pe motiv de vârstă.²²²⁷

Concedierea pe motive de vârstă nu va constitui un motiv valabil de concediere decât dacă, în contextul legislației naționale, concedierea este justificată, în mod obiectiv, și rezonabil de un scop legitim, cum ar fi o politică legitimă de angajare, obiectivele pieței muncii sau cerințele de funcționare a întreprinderii, a instituției sau a serviciului și cu condiția ca mijloacele de realizare a acestui scop să fie corespunzătoare și necesare.²²²⁸

²²¹⁵ Concluziile 2016, Letonia

²²¹⁶ Concluziile 2016, Letonia

²²¹⁷ Concluziile 2016, Letonia

²²¹⁸ Concluziile 2016, Letonia

²²¹⁹ Concluziile 2016, Letonia

²²²⁰ Concluziile 2016, Macedonia de Nord

²²²¹ Concluziile 2016, Federația Rusă

²²²² Concluziile 2012, Ucraina

²²²³ Concluziile 2016, Letonia

²²²⁴ Concluziile 2008, Azerbaidjan

²²²⁵ Concluziile 2008, Azerbaidjan

²²²⁶ Concluziile 2008, Azerbaidjan

²²²⁷ Concluziile 2007 Declarația de interpretare privind articolul 24

²²²⁸ Concluziile 2008, Lituania; Concluziile 2007, Declarația de interpretare privind articolul 24

O legislație care permite concedierea direct pe motive de vârstă și care, prin urmare, nu garantează, în mod efectiv, dreptul la protecție în cazurile de concediere, este contrară Cartei.²²²⁹

Lista motivelor interzise, prevăzută în Anexa la articolul 24, nu este exhaustivă.²²³⁰

Despăgubire adecvată

Dreptul la o cale de atac

Orice lucrător care consideră că a fost concediat fără un motiv valabil trebuie să aibă dreptul la o cale de atac în fața unui organism imparțial.²²³¹ Sarcina probei nu trebuie să revină în întregime reclamantului, ci trebuie să facă obiectul unei ajustări adecvate între lucrător și patron.²²³²

Prejudicii

Articolul 24 din Cartă prevede că instanțele judecătorești sau alte organisme competente au posibilitatea de a ordona despăgubiri pe măsură, reintegrarea sau alte măsuri corespunzătoare.²²³³ Pentru a fi considerată corespunzătoare, despăgubirea trebuie să includă rambursarea pierderilor financiare suferite între data concedierii și decizia organismului de recurs, care se pronunță asupra legalității concedierii, posibilității de reintegrare și/sau unei despăgubiri suficiente, atât pentru a descuraja patronul, cât și proporțională cu prejudiciul suferit de victimă.²²³⁴

Orice plafonare a despăgubirilor, care ar putea împiedica despăgubirile să fie proporționale cu prejudiciul suferit și suficient de descurajatoare, este, în principiu, contrară Cartei.²²³⁵ În cazul în care există o astfel de plafonare a despăgubirilor pentru prejudiciul material, victima trebuie să aibă posibilitatea de a solicita despăgubiri pentru prejudiciul moral pe alte căi legale (de ex., legislația antidiscriminare), iar instanțele competente să acorde despăgubiri pentru prejudiciul material și moral trebuie să decidă într-un termen rezonabil.²²³⁶

ARTICOLUL 25. DREPTUL LUCRĂTORILOR LA PROTECȚIA PROPRIILOR CREAȚE ÎN CAZ DE INSOLVABILITATE A PATRONULUI ACESTORA

Toți lucrătorii au dreptul la protecția propriilor creațe în caz de insolvabilitate a patronului lor.

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului lucrătorilor la protecția propriilor creațe în caz de insolvabilitate a patronului lor, părțile se angajează să prevadă garantarea creațelor lucrătorilor care rezultă din contractele de muncă sau din raporturi de muncă, de către o instituție de garanție sau prin orice altă formă efectivă de protecție.

Anexa.²²³⁷

- 1. Se subînțelege că autoritatea națională competentă poate, prin derogare și după consultarea organizațiilor de patroni și de lucrători, să excludă anumite categorii de lucrători de la protecția prevăzută din cauza naturii speciale a raportului lor de muncă.**
- 2. Se înțelege că definiția termenului „insolvabilitate” trebuie să fie determinată de legislația și practicile naționale.**
- 3. Creațele lucrătorilor care fac obiectul prezentei dispoziții includ cel puțin:**

2229 Cauza *Fellesforbundet for Sjøfolk (FFFS) împotriva Norvegiei*, Plângerea nr. 74/2011, decizia pe fond din 2 iulie 2013, alin. (86), (89), (97), (99)

2230 Anexa la Carta socială europeană (revizuită) – Seria Tratatelor Europene – nr. 163

2231 [Concluziile 2005, Cipru, Franța, Estonia](#)

2232 [Concluziile 2008, Declarația de interpretare privind articolul 24 și Declarația de interpretare privind sarcina probei în cazurile de discriminare](#)

2233 [Concluziile 2016, Macedonia de Nord](#)

2234 [Concluziile 2016, Macedonia de Nord, Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei](#), decizia pe fond din 8 septembrie 2016

2235 [Concluziile 2012, Slovenia; Concluziile 2012, Finlanda, Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei](#), decizia pe fond din 08.09.2016

2236 [Concluziile 2012, Slovenia; Concluziile 2012, Finlanda, cauza Societatea Finlandeză pentru Drepturi Sociale împotriva Finlandei](#), decizia pe fond din 8 septembrie 2016

2237 Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

- a) **creanțele salariale ale lucrătorilor pentru o perioadă prestabilită, care nu este mai mică de trei luni în cazul unui sistem de privilegii și de opt săptămâni în cazul unui sistem de garanții, înainte de insolvabilitate sau de concediere;**
- b) **creanțele lucrătorilor privind plata concediilor de odihnă datorate ca urmare a muncii prestate în anul în care a avut loc insolvabilitatea sau concedierea;**
- c) **creanțele lucrătorilor pentru sumele datorate pentru alte tipuri de absențe plătite, aferente unei perioade determinate, care nu este mai mică de trei luni în cadrul unui sistem de privilegii și de opt săptămâni în cadrul unui sistem de garanții, înainte de insolvabilitate sau de concediere.**

4. Legislația sau reglementările naționale pot limita protecția creanțelor lucrătorilor la o sumă prestabilită, care trebuie să fie la un nivel acceptabil din punct de vedere social.

Articolul 25 din Cartă garantează dreptul persoanelor fizice la protecția creanțelor lor în cazul insolvabilității patronilor lor.²²³⁸

Termenul „insolvabilitate” include atât situațiile în care a fost deschisă o procedură formală de insolvabilitate cu privire la activele unui patron în vederea rambursării colective a creditorilor acestuia, cât și situațiile în care activele patronului sunt insuficiente pentru a justifica deschiderea unei proceduri formale.²²³⁹

În cazul insolvabilității patronului lor, creanțele lucrătorilor trebuie să fie garantate de o instituție de garanție sau de orice altă formă efectivă de protecție.²²⁴⁰ Statele părți care au acceptat această dispoziție beneficiază de o marjă de apreciere în ceea ce privește forma de protecție a creanțelor lucrătorilor; articolul 25 nu impune existența unei instituții de garanție specifice.²²⁴¹

Anexa la Cartă stipulează, printre altele, cuantumurile minime ale remunerărilor și absențelor plătite care trebuie acoperite, în funcție de faptul dacă se recurge la un „sistem de privilegii” (trei luni înainte de insolvabilitate) sau la un „sistem de garantare” (opt săptămâni).²²⁴²

Protecția oferită, indiferent de forma sa, trebuie să fie adecvată și eficientă, inclusiv în situațiile în care activele unei întreprinderi sunt insuficiente pentru a acoperi salariile datorate lucrătorilor.²²⁴³ Trebuie să existe garanții pentru lucrători că creanțele lor vor fi satisfăcute în astfel de cazuri.²²⁴⁴

Creanțele angajaților trebuie să aibă prioritate față de alți creditori, atât în cadrul procedurilor oficiale de faliment, cât și în cazurile în care o întreprindere se încheie fără a fi declarată, în mod oficial, insolvabilă.²²⁴⁵

Un sistem de privilegii, în sine, nu poate fi considerat o formă efectivă de protecție în sensul articolului 25.²²⁴⁶ Deși un sistem de privilegii poate constitui o protecție efectivă în cazurile în care se deschide o procedură oficială de insolvabilitate, nu este același lucru în situațiile în care patronul nu mai dispune de active.²²⁴⁷ Este inutilă existența unui sistem de privilegii atunci când nu există active de împărțit între creditori și, prin urmare, statele părți trebuie să prevadă un mecanism alternativ pentru a garanta, în mod efectiv, creanțele lucrătorilor în aceste situații.²²⁴⁸

Prin urmare, situațiile în care nu există o alternativă la sistemul de privilegii nu sunt în conformitate cu Carta, deoarece un astfel de sistem nu oferă în sine garanții efective de protecție a creanțelor lucrătorilor, în situațiile în care patronul nu mai dispune de niciun fel de active.²²⁴⁹

Un sistem de privilegii în care creanțele lucrătorilor au fost clasate sub obligațiile ipotecare, executarea silită a proprietății și costurile de faliment nu reprezintă o protecție efectivă în temeiul Cartei.²²⁵⁰

²²³⁸ Concluziile 2003, Franța

²²³⁹ Concluziile 2012, Declarația de interpretare articolul 25

²²⁴⁰ Concluziile 2012, Declarația de interpretare articolul 25

²²⁴¹ Concluziile 2003, Franța

²²⁴² Concluziile 2012, Declarația de interpretare articolul 25

²²⁴³ Concluziile 2003, Franța

²²⁴⁴ Concluziile 2012, Irlanda

²²⁴⁵ Concluziile 2012, Albania

²²⁴⁶ Concluziile 2012, Declarația de interpretare articolul 25

²²⁴⁷ Concluziile 2012, Declarația de interpretare articolul 25

²²⁴⁸ Concluziile 2012, Declarația de interpretare articolul 25

²²⁴⁹ Concluziile 2012 și 2020, Albania

²²⁵⁰ Concluziile 2003, Bulgaria

Pentru a demonstra caracterul adecvat în practică al protecției, statele părți trebuie să furnizeze informații, printre altele, cu privire la durata medie a perioadei de la depunerea unei cereri până la plata lucrătorului și la proporția globală a creanțelor lucrătorilor care sunt satisfăcute de către instituția de garanție.²²⁵¹

Statele părți pot limita protecția creanțelor lucrătorilor la o sumă prescrisă, care să fie de un nivel acceptabil din punct de vedere social.²²⁵² De trei ori remunerația medie lunară a lucrătorului reprezintă un nivel acceptabil.²²⁵³ În plus, patronul este, de asemenea, obligat să plătească pentru creanțele privind alte tipuri de absențe plătite (concedii, concedii medicale), la nu mai puțin de trei luni, în cadrul unui sistem de privilegii și opt săptămâni în cadrul unui sistem de garantare.²²⁵⁴

În mod excepțional, anumite categorii de salariați pot fi excluse de la protecția articolului 25 din cauza naturii speciale a raportului lor de muncă.²²⁵⁵ Cu toate acestea, este de competența Comitetului să stabilească, de fiecare dată, dacă natura raportului de muncă justifică o astfel de excludere.²²⁵⁶ În niciun caz, acesta nu poate fi un motiv de excludere a salariaților cu fracțiune de normă și a salariaților cu contract pe durată determinată sau cu alt tip de contract temporar.²²⁵⁷

Excluderea salariaților care au lucrat mai puțin de un an pentru același patron de la protecția împotriva insolvenței patronului lor este contrară Cartei.²²⁵⁸

ARTICOLUL 26. DREPTUL LA DEMNITATE ÎN MUNCĂ

Toți lucrătorii au dreptul la demnitate în muncă.

Art. 26 alin. (1): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului tuturor lucrătorilor la protecția demnității lor în muncă, părțile se angajează, în consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor, să promoveze sensibilizarea, informarea și prevenirea în materie de hărțuire sexuală la locul de muncă sau în legătură cu munca și să ia orice măsură adecvată pentru protejarea lucrătorilor împotriva unor astfel de comportamente.

Anexă: Se subînțelege că acest articol nu impune adoptarea de legislație de către părți.²²⁵⁹

Hărțuirea sexuală nu este, în mod necesar, o formă de discriminare bazată pe gen, dar se califică întotdeauna ca o încălcare a egalității de tratament manifestată, în principal, printr-o atitudine insistentă preferențială sau de represalii, îndreptată împotriva uneia sau mai multor persoane, sau printr-o atitudine insistentă de altă natură, care poate aduce atingere demnității acestor persoane sau poate dăuna carierei lor.²²⁶⁰

Indiferent de motivele admise sau percepute, hărțuirea care creează un mediu de lucru ostil este interzisă și reprimată în același mod ca și actele de discriminare, independent de faptul că nu toate comportamentele de hărțuire sunt acte de discriminare, cu excepția cazului în care acest lucru este prezumat, în mod explicit, de lege.²²⁶¹

Anexa la articolul 26 alin. (1) precizează că statele părți nu au obligația de a adopta o legislație referitoare, în mod special, la hărțuire, cu condiția ca contextul juridic, așa cum este interpretat de autoritățile naționale relevante, să asigure o protecție efectivă, în drept și în practică, împotriva hărțuirii la locul de muncă sau în legătură cu munca.²²⁶²

Eficacitatea protecției juridice împotriva hărțuirii sexuale depinde de modul în care instanțele naționale interpretează legea în forma actuală.²²⁶³

²²⁵¹ Concluziile 2012, Irlanda

²²⁵² Concluziile 2012, Irlanda

²²⁵³ Concluziile 2012, Slovacia, care citează Concluziile 2005, Estonia

²²⁵⁴ Concluziile 2012, Slovacia

²²⁵⁵ Concluziile 2008 Declarația de interpretare privind articolul 25

²²⁵⁶ Concluziile 2008 Declarația de interpretare privind articolul 25

²²⁵⁷ Concluziile 2008 Declarația de interpretare privind articolul 25

²²⁵⁸ Concluziile 2012, Turcia

²²⁵⁹ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163 2

²²⁶⁰ Concluziile 2003, Bulgaria; Concluziile 2005, Republica Moldova

²²⁶¹ Concluziile 2014, Georgia

²²⁶² Concluziile 2014, Georgia

²²⁶³ Concluziile 2007, Slovenia

Prevenire

Articolul 26 alin. (1) impune statelor părți să ia măsuri preventive adecvate (campanii de informare, de creștere a gradului de conștientizare și de prevenire la locul de muncă sau în legătură cu munca) împotriva hărțuirii sexuale.²²⁶⁴ În mod special, acestea trebuie să informeze lucrătorii cu privire la natura comportamentului în cauză și la căile de atac disponibile.²²⁶⁵

Partenerii sociali trebuie să fie consultați cu privire la măsurile de promovare a conștientizării, a cunoștințelor și a măsurilor de prevenire față de hărțuirea sexuală la locul de muncă.²²⁶⁶

Răspunderea angajatorilor și căile de atac

Nu este necesar ca legislația unui stat să facă o referire expresă la hărțuire atunci când legislația statului respectiv cuprinde măsuri care permit să ofere angajaților o protecție efectivă împotriva diferitelor forme de discriminare.²²⁶⁷

Această protecție trebuie să includă dreptul de a se adresa unui organism independent în caz de hărțuire, dreptul de a obține o compensație corpunzătoare și dreptul de a nu face obiectul unor represalii pentru apărarea acestor drepturi.²²⁶⁸

Patronii pot fi trași la răspundere față de persoanele care lucrează pentru ei și care nu sunt angajații lor, cum ar fi subcontractanții, persoanele care desfășoară activități independente, clienții și vizitatorii, și care au suferit hărțuire sexuală săvârșită în incinta întreprinderii lor sau de către angajații care răspund în fața lor.²²⁶⁹

Situația nu este în conformitate cu articolul 26 alin. (1) din Cartă atunci când nu s-a stabilit că, în ceea ce privește responsabilitatea patronului, există căi de atac suficiente și eficiente împotriva hărțuirii sexuale în muncă.²²⁷⁰

Sarcina probei

În temeiul dreptului civil, protecția efectivă a angajaților necesită o schimbare a sarcinii probei, ceea ce face posibil ca o instanță să se pronunțe în favoarea victimei pe baza unor probe *prima facie* suficiente și a convingerii personale a judecătorului sau a judecătorilor.²²⁷¹ Situația nu va fi în conformitate cu articolul 26 alin. (1) din Cartă atunci când nu există o schimbare a sarcinii probei în cazurile de hărțuire sexuală.²²⁷²

Prejudicii

Victimele hărțuirii sexuale trebuie să dispună de căi de atac judiciare efective pentru a obține repararea prejudiciului material și moral.²²⁷³ Aceste căi de atac trebuie, în special, să permită o despăgubire adecvată, de o valoare suficientă pentru a repara prejudiciul material și moral al victimei și să acționeze ca un factor de descurajare pentru patron.²²⁷⁴

În plus, dreptul la reintegrare trebuie să fie garantat lucrătorilor care au fost nedreptățiți sau au fost presați să demisioneze din cauza mediului neprietenos cauzat de hărțuirea sexuală.²²⁷⁵

Lipsa unei reparații adecvate și efective (despăgubiri și reintegrare) în cazurile de hărțuire sexuală nu este în conformitate cu articolul 26 alin. (1).²²⁷⁶

²²⁶⁴ Concluziile 2018, Lituania; Concluziile 2005, Republica Moldova

²²⁶⁵ Concluziile 2005, Lituania; Concluziile 2003, Italia

²²⁶⁶ Concluziile 2018, Ucraina

²²⁶⁷ Concluziile 2003, Bulgaria; Concluziile 2005, Republica Moldova

²²⁶⁸ Concluziile 2007, Declarația de interpretare privind articolul 26 alin. (2)

²²⁶⁹ Concluziile 2014, Finlanda

²²⁷⁰ Concluziile 2018, Lituania; Concluziile 2018, Georgia

²²⁷¹ Concluziile 2018, Azerbaidjan; Concluziile 2014, Azerbaidjan

²²⁷² Concluziile 2018, Azerbaidjan

²²⁷³ Concluziile 2018, Turcia; Concluziile 2005, Republica Moldova

²²⁷⁴ Concluziile 2018, Turcia; Concluziile 2007, Slovenia

²²⁷⁵ Concluziile 2018, Turcia; Concluziile 2003, Bulgaria

²²⁷⁶ Concluziile 2018, Ucraina

Art. 26 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului tuturor lucrătorilor la protecția demnității lor în muncă, părțile se angajează, în consultare cu organizațiile patronilor și lucrătorilor, să promoveze sensibilizarea, informarea și prevenirea în materie de acte condamnabile sau explicit ostile și ofensive dirijate în mod repetat împotriva fiecărui salariat la locul de muncă sau în legătură cu munca și să ia orice măsură adecvată pentru protejarea lucrătorilor împotriva unor astfel de comportamente.

Anexă: Se subînțelege că acest articol nu impune adoptarea de legislație de către părți.²²⁷⁷ Se subînțelege că alineatul 2 nu se referă la hărțuirea sexuală.²²⁷⁸

Articolul 26 alin. (2) din Cartă stabilește un drept la protecția demnității umane împotriva hărțurii care creează un mediu de lucru ostil pornind de la o caracteristică specifică a unei persoane.²²⁷⁹ Statele părți sunt obligate să ia toate măsurile preventive și compensatorii necesare pentru a proteja lucrătorii individuali împotriva acțiunilor recurente reprobabile sau a acțiunilor negative și ofensatoare distincte îndreptate împotriva lor la locul de muncă sau în ceea ce privește munca lor, deoarece aceste acte constituie un comportament umilitor.²²⁸⁰

Indiferent de motivele admise sau percepute, hărțuirea care creează un mediu de lucru ostil, caracterizat prin adoptarea față de una sau mai multe persoane a unor comportamente persistente care le pot submina demnitatea sau le pot afecta cariera, trebuie interzisă și reprimată în același mod ca și actele de discriminare.²²⁸¹ Hărțuirea trebuie interzisă și reprimată chiar și atunci când comportamentul de hărțuire nu constituie discriminare.²²⁸²

Anexa la articolul 26 alin. (2) specifică faptul că statele părți nu au obligația de a adopta o legislație referitoare, în mod special, la hărțuire.²²⁸³ Cu toate acestea, statele părți la Carta revizuită, care au acceptat articolul 26 alin. (2), asigură o protecție juridică adecvată a angajaților împotriva acțiunilor sau comportamentelor deosebit de negative și ofensatoare la locul de muncă.²²⁸⁴ Această protecție include dreptul de a contesta comportamentul ofensator în fața unui organism independent, dreptul de a obține o despăgubire corespunzătoare și dreptul de a nu fi discriminat din cauză solicitării respectării acestor drepturi.²²⁸⁵

Prevenire

În ceea ce privește creșterea gradului de conștientizare, cerințele sunt aceleași ca și cele prevăzute la articolul 26 alin. (1).²²⁸⁶ Articolul 26 alin. (2) impune statelor părți obligații pozitive de a lua măsuri preventive adecvate (campanii de informare, creștere a gradului de conștientizare și prevenire la locul de muncă sau în legătură cu munca) pentru a combate hărțuirea morală, în special în situațiile în care hărțuirea este susceptibilă a se produce.²²⁸⁷ În mod special, acestea trebuie să informeze lucrătorii cu privire la natura comportamentului în cauză și la căile de atac disponibile.²²⁸⁸ Măsurile specifice de creștere a gradului de conștientizare cu privire la hărțuirea la locul de muncă pot include programe de educație publică, campanii, cooperarea cu ONG-uri și organizații patronale, punerea la dispoziție a unor surse online de informare privind hărțuirea etc.²²⁸⁹ Neadoptarea de măsuri preventive, de formare sau de creștere a gradului de conștientizare, în astfel de situații, poate constitui o încălcare a articolului 26 alin. (2).²²⁹⁰

Răspunderea angajatorilor și căile de atac

Patronii trebuie să poată fi trași la răspundere în cazul hărțurii în care sunt implicați lucrători aflați în responsabilitatea lor sau în spații aflate în responsabilitatea lor, atunci când victima sau autorul este o

²²⁷⁷ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

²²⁷⁸ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

²²⁷⁹ Concluziile 2003, Bulgaria

²²⁸⁰ Concluziile 2003, Bulgaria

²²⁸¹ Concluziile 2007, Declarația de interpretare privind articolul 26 alin. (2)

²²⁸² Concluziile 2007, Declarația de interpretare privind articolul 26 alin. (2)

²²⁸³ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

²²⁸⁴ Concluziile 2005, Republica Moldova

²²⁸⁵ Concluziile 2005, Republica Moldova

²²⁸⁶ Concluziile 2018, Andorra; Concluziile 2003, Slovenia

²²⁸⁷ Concluziile 2014, Azerbaidjan; Concluziile 2005, Republica Moldova

²²⁸⁸ Concluziile 2005, Republica Moldova

²²⁸⁹ Concluziile 2018, Serbia

²²⁹⁰ Cauza *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 91/2013, decizia pe fond din 12 octombrie 2015, alin. (295)

persoană care nu este angajată de aceștia (contractant independent, lucrător independent, vizitator, client etc.).²²⁹¹

Situația nu este în conformitate cu articolul 26 alin. (2) din Cartă, conform căruia patronii nu pot fi trași la răspundere în cazul hărțuirii în care sunt implicați angajați aflați în responsabilitatea lor sau în spații aflate în responsabilitatea lor, atunci când victima sau autorul este o persoană care nu este angajată de aceștia.²²⁹²

Sarcina probei

În dreptul civil, protecția efectivă a lucrătorilor necesită o schimbare a sarcinii probei, ceea ce face posibil ca o instanță să se pronunțe în favoarea victimei pe baza unor probe *prima facie* suficiente și a convingerii personale a judecătorului sau a judecătoarelor.²²⁹³

Prejudicii

În conformitate cu articolul 26 alin. (2), victimele hărțuirii trebuie să dispună de căi de atac judiciare eficiente pentru a obține repararea prejudiciului material și moral.²²⁹⁴ Aceste căi de atac trebuie, în special, să permită o despăgubire corespunzătoare, de o valoare suficientă pentru a repara prejudiciul material și moral al victimei și pentru a avea un efect de descurajare asupra angajatorului.²²⁹⁵

În plus, persoanele în cauză trebuie să aibă dreptul de a fi reintegrate pe postul lor în cazul în care au fost concediate, în mod abuziv, sau presate să demisioneze din motive privind hărțuirea morală.²²⁹⁶

ARTICOLUL 27. DREPTUL LUCRĂTORILOR AVÂND RESPONSABILITĂȚI FAMILIALE LA EGALITATE DE ȘANSE ȘI DE TRATAMENT

Toate persoanele care au responsabilități familiale și care sunt angajate sau doresc să se angajeze au dreptul de a face acest lucru fără a fi supuse discriminării și, în măsura posibilului, fără un conflict între locul de muncă și responsabilitățile familiale.

Anexă: Se înțelege că acest articol se aplică lucrătorilor și lucrătoarelor cu responsabilități familiale în ceea ce privește copiii aflați în întreținerea lor, precum și în legătură cu alți membri ai familiei lor apropiate care necesită, în mod clar, îngrijirea sau sprijinul lor, atunci când aceste responsabilități le limitează posibilitățile de a se pregăti, de a intra, de a participa sau de a progresa în activitatea economică. Termenii „copiii aflați în întreținere” și „alți membri ai familiei lor apropiate care necesită, în mod clar, îngrijirea și sprijinul lor” desemnează persoanele definite ca atare de legislația națională a părții în cauză.²²⁹⁷

Art. 27 alin. (1): În vederea asigurării exercitării dreptului la egalitate de șanse și de tratament între lucrătorii de ambele sexe având responsabilități familiale și între acești lucrători și ceilalți lucrători, părțile se angajează să ia măsuri adecvate:

- a) pentru a permite lucrătorilor care au responsabilități familiale să intre și să rămână în viața activă sau să revină la aceasta după o absență datorată acestor responsabilități, inclusiv în domeniul orientării și formării profesionale;

În conformitate cu articolul 27 alin. (1) lit. a) din Cartă, statele părți trebuie să ofere persoanelor cu responsabilități familiale șanse egale în ceea ce privește intrarea, rămânerea și revenirea în viața activă, deoarece aceste persoane se pot confrunta cu dificultăți pe piața muncii din cauza responsabilităților lor familiale.²²⁹⁸

Prin urmare, statele părți trebuie să ia măsuri pentru a se asigura că lucrătorii cu responsabilități familiale nu sunt discriminați din cauza acestor responsabilități și pentru a-i ajuta să rămână, să intre

²²⁹¹ Concluziile 2014, Finlanda

²²⁹² Concluziile 2014, Finlanda

²²⁹³ Concluziile 2007 Declarația de interpretare privind articolul 26 alin. (2)

²²⁹⁴ Concluziile 2014, Azerbaidjan

²²⁹⁵ Concluziile 2014, Azerbaidjan

²²⁹⁶ Concluziile 2014, Azerbaidjan

²²⁹⁷ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

²²⁹⁸ Concluziile 2005, Suedia

și să revină în viața activă, în special prin intermediul orientării profesionale, al formării profesionale și al recalificării.²²⁹⁹

Cu toate acestea, atunci când calitatea serviciilor standard de ocupare a forței de muncă disponibile pentru toată lumea este adecvată, nu este necesar să se ofere servicii suplimentare pentru persoanele cu responsabilități familiale.²³⁰⁰

b) pentru a ține cont de nevoile acestora în ceea ce privește condițiile de angajare și securitate socială;

Scopul articolului 27 alin. (1) lit. b) este de a lua în considerare nevoile lucrătorilor cu responsabilități familiale în ceea ce privește condițiile de angajare și securitatea socială.²³⁰¹

Trebuie luate măsuri privind durata și organizarea timpului de lucru.²³⁰² În plus, lucrătorilor cu responsabilități familiale trebuie să li se permită să lucreze cu fracțiune de normă sau să revină la un loc de muncă cu normă întreagă.²³⁰³ Aceste măsuri trebuie să se aplice, în mod egal, bărbaților și femeilor.²³⁰⁴

Tipul de măsuri care trebuie luate nu poate fi definit unilateral de către patron, ci trebuie să fie prevăzut de un text cu caracter obligatoriu (legislație sau convenție colectivă).²³⁰⁵

Perioadele de șomaj din cauza responsabilităților familiale trebuie să fie luate în considerare în calculul schemelor de pensii sau în stabilirea drepturilor de pensie.²³⁰⁶

c) pentru dezvoltarea sau promovarea serviciilor publice sau private, în special a serviciilor preșcolare de zi și a altor modalități de îngrijire.

Scopul articolului 27 alin. (1) lit. c) este de a dezvolta sau a promova servicii, în special servicii de îngrijire de zi a copiilor și alte modalități de îngrijire a copiilor, care să fie disponibile și accesibile lucrătorilor cu responsabilități familiale.²³⁰⁷ Educația preșcolară trebuie să fie gratuită și, dacă nu este, trebuie luate măsuri pentru a o face accesibilă din punct de vedere financiar pentru familiile vulnerabile.²³⁰⁸

În cazul în care un stat a acceptat articolul 16, modalitățile de îngrijire a copiilor sunt tratate în temeiul acestei dispoziții.²³⁰⁹

În orice caz, în temeiul articolului 27 alin. (1), părinților trebuie să li se permită reducerea sau încetarea muncii din cauza bolii grave a unui copil.²³¹⁰

Art. 27 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la egalitate de șanse și de tratament între lucrătorii de ambele sexe având responsabilități familiale și între acești lucrători și ceilalți lucrători, părțile se angajează să prevadă posibilitatea pentru fiecare părinte, în cursul unei perioade după concediul de maternitate, de a obține un concediu parental pentru îngrijirea copilului, ale cărui durată și condiții vor fi fixate prin legislația națională, convențiile colective sau practică.

Articolul 27 alin. (2) prevede dreptul la concediu parental, care este distinct de concediul de maternitate.²³¹¹ (Concediul de maternitate este abordat la articolul 8 din Cartă.)

Articolul 27 alin. (2) impune statelor părți să ofere posibilitatea ca oricare dintre părinți să obțină concediu parental, ca element important pentru reconcilierea vieții profesionale, private și de familie. Durata și condițiile de acordare a concediului parental trebuie să fie stabilite de statele părți.²³¹²

Legislația internă trebuie să confere bărbaților și femeilor un drept individual la concediu parental pe motiv de naștere sau adopție a unui copil.²³¹³ În vederea promovării egalității de șanse și a tratamentului

2299 [Concluziile 2005, Estonia](#)

2300 [Concluziile 2003, Suedia](#)

2301 [Concluziile 2005, Declarația de interpretare a articolului 27 alin. \(1\) lit. b\)](#); a se vedea, de ex., [Concluziile 2005, Estonia](#)

2302 [Concluziile 2005, Declarația de interpretare a articolului 27 alin. \(1\) lit. b\)](#); a se vedea, de ex., [Concluziile 2005, Estonia](#)

2303 [Concluziile 2005, Declarația de interpretare a articolului 27 alin. \(1\) lit. b\)](#); a se vedea, de ex., [Concluziile 2005, Estonia](#)

2304 [Concluziile 2005, Lituania](#)

2305 [Concluziile 2019, Belgia](#)

2306 [Concluziile 2003, Suedia](#)

2307 [Concluziile 2005, Declarația de interpretare privind articolul 27 alin. \(1\) lit. c\)](#); a se vedea, de ex.: [Concluziile 2005, Estonia](#)

2308 [Concluziile 2019, Armenia](#)

2309 [Concluziile 2003, Italia](#)

2310 [Concluziile 2003, Italia](#)

2311 [Concluziile 2011, Armenia](#)

2312 [Concluziile 2011, Armenia](#)

2313 [Concluziile 2011, Armenia](#)

egal între bărbați și femei, concediul trebuie, în principiu, să fie acordat, în mod netransferabil, fiecărui părinte.²³¹⁴

Statele părți au obligația pozitivă de a încuraja utilizarea concediului parental de către oricare dintre părinți.²³¹⁵

Remunerarea concediului parental joacă un rol esențial în luarea concediului pentru îngrijirea copilului, în special în cazul taților sau al părinților singuri.²³¹⁶ Statele părți se asigură că un părinte angajat este compensat, în mod corespunzător, pentru pierderea veniturilor pe perioada concediului parental.²³¹⁷ Modalitățile de compensare se încadrează în marja de apreciere a statelor părți și poate fi fie un concediu plătit (continuarea plății remunerației de către patron), fie o prestație de securitate socială, orice prestație alternativă din fonduri publice sau o combinație a acestor compensații.²³¹⁸ Indiferent de modalitățile de plată, nivelul trebuie să fie adecvat.²³¹⁹

Concediul parental neplătit nu este în conformitate cu articolul 27 alin. (2).²³²⁰

Diferite crize, cum a fost criza Covid-19, nu trebuie să permită eradicarea sau reducerea progreselor înregistrate în ceea ce privește egalitatea de gen pe piața muncii, mai ales având în vedere faptul că o astfel de egalitate de gen era departe de a fi realizată înainte de debutul crizei.²³²¹ Există indicii că, din cauza pandemiei Covid-19, locurile de muncă ale femeilor au fost mai expuse riscurilor decât cele ale bărbaților.²³²² Este probabil ca lucrătoarele să fie mai expuse riscului de infectare, deoarece acestea reprezintă marea majoritate a lucrătorilor casnici, din sănătate și din asistență socială.²³²³ Necesitatea de a reconcilia viața de familie cu munca la distanță de la domiciliu, cu educația copiilor la domiciliu și cu îngrijirea copiilor, combinată cu stresul unor potențiale probleme de sănătate Covid-19, a condus la presiuni și provocări serioase pentru multe familii, adesea cu un impact disproporționat asupra femeilor.²³²⁴ Confruntate cu această situație, statele părți trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a aplica și a consolida, după caz, drepturile prevăzute în Cartă, cum ar fi articolul 27.²³²⁵

Art. 27 alin. (3): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la egalitate de șanse și de tratament între lucrătorii de ambele sexe având responsabilități familiale și între acești lucrători și ceilalți lucrători, părțile se angajează să asigure ca responsabilitățile familiale să nu poată, ca atare, să constituie un motiv valabil de concediere.

Responsabilitățile familiale nu trebuie să constituie, ca atare, un motiv valabil de concediere. În acest context, noțiunea de „responsabilități familiale” trebuie înțeleasă ca obligații în ceea ce privește copiii aflați în întreținere, precum și alți membri ai familiei apropiate care necesită îngrijire și sprijin (de exemplu, părinții în vârstă).²³²⁶ Scopul articolului 27 alin. (3) este de a preveni ca aceste obligații să limiteze pregătirea și accesul la viața profesională, exercitarea unei profesii și avansarea în carieră pentru lucrătorii cu responsabilități familiale.²³²⁷

Lucrătorii concediați din astfel de motive ilegale trebuie să beneficieze de același nivel de protecție ca și cel acordat în alte cazuri de concediere discriminatorie în temeiul articolului 1 alin. (2) din Cartă.²³²⁸ În special, instanțele sau alte organisme competente trebuie să poată dispune reintegrarea unui angajat concediat, în mod ilegal, și/sau să acorde un nivel de despăgubire care să fie suficient atât pentru a descuraja angajatorul, cât și proporțional cu prejudiciul suferit de victimă.²³²⁹

2314 [Concluziile 2011, Armenia](#)

2315 [Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 27 alin. \(2\)](#)

2316 [Concluziile 2011, Armenia](#)

2317 [Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 27 alin. \(2\)](#)

2318 [Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 27 alin. \(2\)](#)

2319 [Concluziile 2015, Declarația de interpretare privind articolul 27 alin. \(2\)](#)

2320 [Concluziile 2019, Irlanda, Malta](#)

2321 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

2322 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

2323 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

2324 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

2325 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

2326 [Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 27 alin. \(3\)](#); a se vedea de ex. [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

2327 [Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 27 alin. \(3\)](#); a se vedea de ex. [Concluziile 2003, Bulgaria](#)

2328 [Concluziile 2007, Finlanda](#)

2329 [Concluziile 2007, Finlanda](#)

Este interzisă orice plafonare a despăgubirilor care ar putea împiedica despăgubirile să fie proporționale cu prejudiciul suferit și suficient de descurajatoare.²³³⁰ Dacă există o plafonare a despăgubirilor pentru prejudiciul material, victima trebuie să poată solicita despăgubiri nelimitate pentru prejudiciile morale, prin alte căi legale (de ex., legislația antidiscriminare), iar instanțele competente să acorde despăgubiri pentru prejudiciile materiale și morale trebuie să decidă într-un termen rezonabil.²³³¹

ARTICOLUL 28. DREPTUL REPREZENTAȚILOR LUCRĂTORILOR LA PROTECȚIE ÎN ÎNTREPRINDERE ȘI FACILITĂȚILE ACORDATE ACESTORA

Reprezentanții lucrătorilor în întreprinderi au dreptul la protecție împotriva actelor care le aduc prejudicii și trebuie să li se acorde facilități corespunzătoare pentru a-și exercita funcțiile.

În scopul asigurării exercitării efective a dreptului reprezentanților lucrătorilor de a-și îndeplini atribuțiile de reprezentanți, părțile se angajează să asigure ca în întreprindere:

- a) aceștia să beneficieze de o protecție efectivă împotriva actelor care ar putea să le aducă un prejudiciu, inclusiv a concedierii, și care ar fi motivate de calitatea sau de activitățile acestora ca reprezentanți ai lucrătorilor din întreprindere;
- b) aceștia să beneficieze de facilități adecvate care să le permită să își îndeplinească rapid și eficient propriile atribuții, ținând cont de sistemul de relații profesionale care prevalează în țară, precum și de necesitățile, de importanța și de posibilitățile întreprinderii respective.

Anexă: În scopul aplicării acestor articole, termenul „reprezentanții lucrătorilor” înseamnă persoane care sunt recunoscute ca atare în temeiul legislației sau al practicilor naționale.²³³²

Această dispoziție garantează dreptul reprezentanților lucrătorilor la protecție în întreprindere și la anumite facilități.²³³³ Aceasta completează articolul 5, care recunoaște un drept similar în ceea ce privește reprezentanții sindicatelor.²³³⁴

Tipuri de reprezentanți ai lucrătorilor

În conformitate cu Anexa la articolul 28, termenul „reprezentanții lucrătorilor” înseamnă persoanele care sunt recunoscute ca atare în conformitate cu legislația sau practica națională.²³³⁵ Prin urmare, statele părți pot recunoaște diferite tipuri de reprezentanți ai lucrătorilor, altele decât reprezentanții sindicali.²³³⁶ Cu toate acestea, articolul 28 nu este menit să impună o obligație de a introduce tipuri specifice de reprezentanți ai lucrătorilor, ci să asigure că toate formele adecvate de reprezentare sunt disponibile tuturor angajaților, atât în cadrul, cât și în afara domeniului de aplicare a negocierilor colective cu patronul.²³³⁷ Reprezentarea poate fi exercitată, de exemplu, prin intermediul comisarilor lucrătorilor, al consiliului lucrătorilor sau al reprezentanților lucrătorilor în consiliul de supraveghere al întreprinderii.²³³⁸

Protecția acordată reprezentanților lucrătorilor

Protecția trebuie să cuprindă interzicerea concedierii pe motiv că sunt reprezentanți ai lucrătorilor și protecția împotriva oricărui alt tratament prejudiciabil.²³³⁹ Actele prejudiciabile pot implica, de exemplu, refuzul anumitor beneficii, oportunități de formare, promovări sau transferuri, discriminare în cazul concedierilor sau al atribuirii opțiunilor de pensionare, supunerea la schimburi, reduceri de personal sau orice alte batjocuri sau abuzuri.²³⁴⁰

2330 Concluziile 2011 Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (2) și articolul 27 alin. (3)

2331 Concluziile 2011 Declarația de interpretare privind articolul 8 alin. (2) și articolul 27 alin. (3), a se vedea, de asemenea, *Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) împotriva Italiei*, Plângerea nr.158/2017, decizia pe fond din 11 septembrie 2019, alin. (96)

2332 Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

2333 Concluziile 2003, Bulgaria

2334 Concluziile 2003, Bulgaria

2335 Concluziile 2003, Bulgaria

2336 Concluziile 2003, Bulgaria

2337 Concluziile 2018, Letonia

2338 Concluziile 2014, Austria

2339 Concluziile 2018, Federația Rusă

2340 Concluziile 2018, Azerbaidjan

Drepturile recunoscute în Carta Socială trebuie să ia mai degrabă o formă practică și efectivă, decât una pur teoretică.²³⁴¹ În acest scop, protecția acordată lucrătorilor este prelungită pentru o perioadă rezonabilă după încheierea efectivă a perioadei de exercitare a funcției lor.²³⁴²

Situațiile în care protecția reprezentanților lucrătorilor împotriva concedierii este limitată la perioada de exercitare a funcțiilor lor, până la expirarea mandatului lor, nu sunt conforme cu articolul 28 din Cartă.²³⁴³ Nici situațiile în care protecția acordată reprezentanților lucrătorilor durează trei luni după încheierea mandatului lor nu sunt conforme cu articolul 28 din Cartă.²³⁴⁴

Comitetul a constatat că situația este conformă cu cerințele articolului 28 în țările în care protecția este prelungită cu un an după încheierea mandatului reprezentanților lucrătorilor²³⁴⁵ sau în care protecția acordată reprezentanților lucrătorilor este prelungită cu șase luni după încheierea mandatului acestora.²³⁴⁶

Reprezentanții lucrătorilor care sunt concediați, în mod ilegal, trebuie să dispună de căi de atac.²³⁴⁷

În cazul în care are loc o discriminare, dreptul intern trebuie să prevadă o despăgubire care este adecvată și proporțională cu prejudiciul suferit de victimă.²³⁴⁸ Despăgubirea trebuie să corespundă cel puțin salariului care ar fi fost plătit între data concedierii și data hotărârii judecătorești sau a reintegrării.²³⁴⁹

Facilități acordate reprezentanților lucrătorilor

Lucrătorilor protejați trebuie să li se acorde următoarele facilități: timp liber plătit pentru a reprezenta salariații, contribuții financiare pentru comitetele de întreprindere, utilizarea spațiilor și a materialelor pentru comitetele de întreprindere, precum și alte facilități menționate în Recomandarea R143 privind protecția și facilitățile care trebuie acordate reprezentanților lucrătorilor în cadrul întreprinderii, adoptată de Conferința generală a OIM din 23 iunie 1971 (sprijin în ceea ce privește prestațiile și alte beneficii sociale din cauza timpului liber acordat pentru a-și îndeplini funcțiile; accesul reprezentanților lucrătorilor sau al altor reprezentanți aleși la toate spațiile, dacă este necesar; accesul fără întârziere la consiliul de administrație al întreprinderii, dacă este necesar; autorizația de a colecta periodic cotizații în întreprindere; autorizația de a posta afișe sau anunțuri într-unul sau mai multe locuri care urmează să fie stabilite de comun acord cu consiliul de administrație, autorizația de a distribui fișe de informare, fișe informative și alte documente privind activitățile sindicale generale).²³⁵⁰

În plus, participarea la cursuri de formare pe teme economice, sociale și sindicale nu trebuie să ducă la o pierdere de salariu.²³⁵¹ Costurile de formare nu trebuie să fie suportate de reprezentanții lucrătorilor.²³⁵²

ARTICOLUL 29. DREPTUL LA INFORMARE ȘI CONSULTARE ÎN PROCEDURILE DE CONCEDIERE COLECTIVĂ

Toți lucrătorii au dreptul de a fi informați și consultați în cadrul procedurilor de concediere colectivă.

În scopul asigurării exercitării efective a dreptului reprezentanților lucrătorilor de a fi informați și consultați în caz de concedieri colective, părțile se angajează să asigure ca patronii informeze și să consulte reprezentanții lucrătorilor, în timp util, înaintea acestor concedieri colective, asupra posibilităților de a evita concedierile colective sau de a limita numărul și de a atenua consecințele acestora, recurgând de exemplu la măsuri sociale însoțitoare care vizează în special ajutorul pentru redistribuirea sau recalificarea lucrătorilor respectivi.

2341 Concluziile 2010, Declarație de interpretare privind articolul 28, care citează cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței, Plângerea nr. 33/2006, declarație pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (59)

2342 Concluziile 2010 Declarația de interpretare privind articolul 28

2343 Concluziile 2018, Armenia

2344 Concluziile 2018, Austria

2345 Concluziile 2018, Austria, care citează Concluziile 2010, Estonia, și Concluziile 2010, Slovenia

2346 Concluziile 2018, Austria, care citează Concluziile 2010, Bulgaria

2347 Concluziile 2010, Norvegia

2348 Concluziile 2010, Bulgaria

2349 Concluziile 2007, Bulgaria

2350 Concluziile 2010 Declarația de interpretare privind articolul 28

2351 Concluziile 2010 Declarația de interpretare privind articolul 28

2352 Concluziile 2010 Declarația de interpretare privind articolul 28

Anexă: În scopul aplicării acestor articole, termenul „reprezentanții lucrătorilor” înseamnă persoane care sunt recunoscute ca atare în temeiul legislației sau al practicilor naționale.²³⁵³

În temeiul articolului 29, reprezentanții lucrătorilor au dreptul de a fi informați și consultați, în timp util, de către patronii care intenționează să efectueze concedieri colective.²³⁵⁴

Concedierile vizate

În temeiul articolului 29, concedierile colective la care se face referire sunt concedieri care afectează mai mulți lucrători, într-o perioadă de timp stabilită prin lege și decisă din motive care nu au nimic de-a face cu lucrătorii individuali, dar care corespund unei reduceri sau schimbări în activitatea firmei.²³⁵⁵

Definiția concedierilor colective în dreptul intern nu trebuie să fie prea restrictivă.²³⁵⁶

O situație în care concedierile colective sunt de așa natură, încât numărul de salariați care urmează să fie concediați în termen de 30 de zile este de cel puțin cinci în întreprinderile care angajează între 20 și 50 de persoane; de cel puțin 10 în întreprinderile care angajează între 50 și 100 de persoane; de cel puțin 10% din salariați în întreprinderile care angajează între 100 și 300 de persoane; sau de cel puțin 30 de salariați în întreprinderile care angajează 300 de persoane sau mai mult, este compatibilă cu Carta.²³⁵⁷

Noțiunea de reprezentanți ai lucrătorilor

Anexa la Cartă definește reprezentanții lucrătorilor ca fiind persoanele recunoscute ca atare în temeiul legislației sau practicii naționale, în conformitate cu Convenția nr. 135 a OIM privind reprezentanții lucrătorilor.²³⁵⁸

Atunci când angajatorii pun în aplicare procedurile de informare și consultare care preced concedierile colective, angajații trebuie să fie reprezentați de persoane care acționează în numele tuturor lucrătorilor angajați la locul de muncă.²³⁵⁹ Acești reprezentanți pot fi organisme care funcționează în întreprinderea patronului (de exemplu, sindicate sau consilii ale lucrătorilor), fie reprezentanți ad-hoc desemnați să participe la acest proces.²³⁶⁰

Legislația națională trebuie să garanteze că angajații pot desemna reprezentanți chiar și atunci când nu sunt reprezentați în alt mod, în contextul unui anumit loc de muncă, de un sindicat sau de un alt organism reprezentativ.²³⁶¹ Acești reprezentanți trebuie să reprezinte toți angajații care ar putea face obiectul unor concedieri colective și nu trebuie să sufere niciun fel de consecințe negative ca urmare a activităților lor în această privință.²³⁶²

Procedura de consultare

Informare și consultare prealabilă

În temeiul articolului 29, procedurile de consultare trebuie să aibă loc în timp util înainte de concedierile colective.²³⁶³ Astfel, legislația națională trebuie să garanteze că patronii sunt obligați să furnizeze angajaților informații cu privire la concedierile colective planificate cu suficient timp înainte de începerea procesului, astfel încât să permită angajaților și reprezentanților acestora să se familiarizeze cu aspectele esențiale ale concedierilor planificate.²³⁶⁴ Legislația națională trebuie, de asemenea, să garanteze dreptul reprezentanților angajaților de a primi toate informațiile relevante pe întreaga durată a procesului de consultare.²³⁶⁵

²³⁵³ Anexa la Carta socială europeană (revizuită) – Seria Tratatelor Europene – nr. 163

²³⁵⁴ Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 29

²³⁵⁵ Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 29; [Concluziile 2018, Letonia](#)

²³⁵⁶ [Concluziile 2014, Azerbaidjan](#)

²³⁵⁷ [Concluziile 2014, Azerbaidjan](#)

²³⁵⁸ Raportul explicativ la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163 a se vedea, de asemenea, Anexa la Carta socială europeană (revizuită) - Seria Tratatelor Europene - nr. 163

²³⁵⁹ [Concluziile 2014 Declarația de interpretare privind articolul 29](#)

²³⁶⁰ [Concluziile 2014 Declarația de interpretare privind articolul 29](#)

²³⁶¹ [Concluziile 2014 Declarația de interpretare privind articolul 29](#)

²³⁶² [Concluziile 2014 Declarația de interpretare privind articolul 29](#)

²³⁶³ [Concluziile 2014 Declarația de interpretare privind articolul 29](#)

²³⁶⁴ [Concluziile 2014 Declarația de interpretare privind articolul 29](#)

²³⁶⁵ [Concluziile 2014 Declarația de interpretare privind articolul 29](#)

Consultarea trebuie să se desfășoare într-o perioadă de timp suficientă pentru a se asigura că reprezentanții angajaților au posibilitatea de a prezenta propuneri adecvate în vederea evitării, limitării sau atenuării efectelor concedierilor propuse.²³⁶⁶

Angajatorii trebuie să fie obligați să furnizeze reprezentanților lucrătorilor toate informațiile relevante necesare pentru a asigura integritatea și eficacitatea procesului de informare și consultare.²³⁶⁷ Aceste informații trebuie să includă, în special, motivele concedierilor propuse, criteriile pentru a determina ce angajați urmează să fie concediați, ordinea și calendarul propus pentru aceste concedieri, valoarea oricăror beneficii în numerar sau alte forme de compensație, precum și domeniul de aplicare și conținutul oricăror măsuri sociale planificate care sunt menite să atenueze consecințele acestui proces.²³⁶⁸

Scopul consultării

Articolul 29 prevede ca statele părți să stabilească o procedură de informare și consultare care trebuie să precedă procesul de concedieri colective. Dispozițiile articolului 29 sunt orientate - pe de o parte - către asigurarea faptului că lucrătorii sunt informați cu privire la motivele și amploarea concedierilor planificate și - pe de altă parte - spre asigurarea faptului că poziția lucrătorilor este luată în considerare atunci când patronul lor planifică concedieri colective, în special în ceea ce privește domeniul de aplicare, modul și modalitatea acestor concedieri și măsura în care consecințele acestora pot fi evitate, limitate și/sau atenuate.²³⁶⁹

Articolul 29 prevede obligația angajatorului de a se consulta cu reprezentanții lucrătorilor și scopul unei astfel de consultări. Această obligație nu este doar o obligație de informare unilaterală, ci implică faptul că se va pune în mișcare un proces, și anume că va exista un dialog suficient între patron și reprezentanții lucrătorilor cu privire la modalitățile de evitare a concedierilor sau de limitare a numărului acestora și de atenuare a efectelor lor, deși nu este necesar să se ajungă la un acord.²³⁷⁰ Nerespectarea de către patron a obligațiilor de informare și consultare reprezintă o încălcare a articolului 29.²³⁷¹

Simpla notificare a concedierilor către lucrători sau reprezentanții acestora nu este suficientă.²³⁷²

Procedura de consultare trebuie să acopere concedierile în sine, inclusiv modalitățile și mijloacele de evitare sau de limitare a acestora, precum și măsurile de sprijin, cum ar fi măsurile sociale pentru a facilita redistribuirea sau reconversia profesională a lucrătorilor în cauză și pachetul de disponibilizare.²³⁷³

În cadrul acestui proces, angajatorii trebuie să fie obligați să coopereze cu autoritățile administrative sau cu agențiile publice responsabile de politica de combatere a șomajului, de exemplu, prin notificarea acestora cu privire la concedierile colective planificate și/sau prin cooperarea cu acestea în ceea ce privește recalificarea profesională a angajaților care sunt concediați, sau prin oferirea altor forme de asistență pentru aceștia, în vederea obținerii unui nou loc de muncă.²³⁷⁴

Măsuri preventive și sancțiuni

Drepturile de consultare trebuie să fie însoțite de garanții că acestea pot fi exercitate în practică.²³⁷⁵ În cazul în care patronii nu își îndeplinesc obligațiile, trebuie să existe cel puțin o anumită posibilitate de a recurge la proceduri administrative sau judiciare înainte ca disponibilizările să fie efectuate pentru a se asigura că acestea nu sunt puse în aplicare înainte ca cerința de consultare să fie îndeplinită.²³⁷⁶

Trebuie să se prevadă sancțiuni după eveniment, iar acestea trebuie să fie eficiente, adică suficient de descurajatoare pentru patroni.²³⁷⁷ Dreptul angajaților individuali de a contesta legalitatea concedierii lor este examinat în temeiul articolului 24 din Cartă.²³⁷⁸

²³⁶⁶ Concluziile 2014, Declarația de interpretare privind articolul 29

²³⁶⁷ Concluziile 2014, Declarația de interpretare privind articolul 29

²³⁶⁸ Concluziile 2014, Declarația de interpretare privind articolul 29

²³⁶⁹ Concluziile 2014, Declarația de interpretare privind articolul 29

²³⁷⁰ Concluziile 2003, Suedia; Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 29

²³⁷¹ Concluziile 2014, Georgia

²³⁷² Concluziile 2014, Georgia

²³⁷³ Concluziile 2014, Georgia

²³⁷⁴ Concluziile 2014, Declarația de interpretare privind articolul 29

²³⁷⁵ Concluziile 2014, Georgia

²³⁷⁶ Concluziile 2003 și 2007, Suedia

²³⁷⁷ Concluziile 2003, Suedia

²³⁷⁸ Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 29

ARTICOLUL 30. DREPTUL LA PROTECȚIA ÎMPOTRIVA SĂRĂCIEI ȘI A EXCLUDERII SOCIALE

Orice persoană are dreptul la protecția împotriva sărăciei și a excluderii sociale.

În scopul asigurării exercitării efective a dreptului la protecție împotriva sărăciei și a excluderii sociale, părțile se angajează:

- a) să ia măsuri, în cadrul unei abordări globale și coordonate pentru promovarea accesului efectiv în special la angajare, locuință, formare, învățământ, cultură, asistență socială și medicală al persoanelor care se găsesc sau riscă să se găsească într-o situație de excludere socială sau de sărăcie și al familiei acestora;**
- b) dacă este necesar, să reexamineze aceste măsuri în vederea adaptării lor.**

Faptul de a trăi într-o situație de sărăcie și excludere socială încalcă demnitatea ființei umane²³⁷⁹

Domeniul de aplicare personal

Statele părți nu sunt obligate să aplice migranților aflați în situație ilegală gama de măsuri economice, sociale și culturale care trebuie luate pentru a asigura dreptul la protecție împotriva sărăciei și a excluderii sociale.²³⁸⁰ Abordarea coordonată impusă de articolul 30 implică adoptarea de măsuri pozitive, dintre care majoritatea nu pot fi considerate ca fiind aplicabile grupurilor care nu sunt acoperite de domeniul de aplicare personal al Cartei. Prin urmare, articolul 30 nu se aplică în ceea ce privește migranții aflați în situație ilegală.²³⁸¹ Și nici în cazul minorilor străini aflați în situație ilegală.²³⁸²

O abordare globală și coordonată

În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la protecție împotriva sărăciei și a excluderii sociale, articolul 30 impune statelor părți să adopte o abordare globală și coordonată, care constă într-un cadru analitic,²³⁸³ un set de priorități și măsuri corespunzătoare pentru a preveni și a înlătura obstacolele din calea accesului la drepturile sociale, în special la angajare, locuință, formare, educație, cultură și asistență socială și medicală.²³⁸⁴

Aceasta trebuie să conecteze și să integreze politicile publice într-un mod coerent, încorporând lupta împotriva sărăciei și a excluderii sociale în toate domeniile de politică și depășind o abordare pur sectorială sau de grup țintă.²³⁸⁵ Trebuie să existe mecanisme de coordonare eficiente la toate nivelurile, inclusiv la nivelul furnizării de asistență și servicii către utilizatorii finali.²³⁸⁶ Trebuie puse la dispoziție resurse adecvate pentru punerea în aplicare a măsurilor luate în contextul abordării globale și coordonate în temeiul articolului 30.²³⁸⁷ În multe cazuri, va fi necesar un efort semnificativ și durabil de politică fiscală expansionistă din partea statelor părți pentru a preveni o creștere a sărăciei și a excluderii sociale.²³⁸⁸

Resursele adecvate reprezintă unul dintre elementele principale ale strategiei globale de combatere a excluderii sociale și a sărăciei și, în consecință, trebuie alocate pentru a atinge obiectivele strategiei.²³⁸⁹ Măsurile trebuie să fie adecvate din punct de vedere calitativ și cantitativ la natura și amploarea sărăciei și

²³⁷⁹ Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 30, a se vedea de ex. [Concluziile 2003, Franța](#)

²³⁸⁰ Cauza [Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. 211, care citează cauza (DCI) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (145)-(147)

²³⁸¹ Cauza [Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. 211, care citează cauza (DCI) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (145)-(147)

²³⁸² Cauza [Defence for Children International \(DCI\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (145)

²³⁸³ Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 30, a se vedea, de asemenea, [Concluziile 2003, Franța](#)

²³⁸⁴ [Concluziile 2013 Declarația de interpretare privind articolul 30](#)

²³⁸⁵ [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

²³⁸⁶ [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

²³⁸⁷ [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

²³⁸⁸ [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

²³⁸⁹ [Concluziile 2005, Slovenia](#)

a excluderii sociale în țara în cauză.²³⁹⁰ Atâta timp cât sărăcia și excluderea socială persistă, acestea trebuie să reprezinte, de asemenea, o creștere a resurselor utilizate pentru realizarea drepturilor sociale.²³⁹¹

i. Măsurile de prevenire și de eliminare a obstacolelor în calea accesului la drepturile sociale fundamentale

Măsurile trebuie să consolideze accesul la drepturile sociale, la monitorizarea și aplicarea acestora, să îmbunătățească procedurile și gestionarea prestațiilor și serviciilor, să îmbunătățească informarea cu privire la drepturile sociale și prestațiile și serviciile aferente, să combată obstacolele psihologice și socio-culturale în calea accesului la drepturi și, acolo unde este necesar, să vizeze, în mod specific, grupurile și regiunile cele mai vulnerabile.²³⁹²

ii. mecanisme de monitorizare care să implice toți actorii relevanți

Statele părți trebuie să adopte, de asemenea, mecanisme de monitorizare care să implice toți actorii relevanți, inclusiv societatea civilă și persoanele afectate de sărăcie și excludere.²³⁹³

Mai mult, eșecul statelor de a colecta date și statistici fiabile în ceea ce privește grupurile recunoscute, în general, ca fiind excluse sau dezavantajate din punct de vedere social, inclusiv adulții foarte dependenți cu handicap privați de accesul la centrele de îngrijire și cazare, împiedică o „abordare globală și coordonată” a protecției sociale a acestor persoane și constituie un obstacol în calea elaborării unor politici specifice în ceea ce le privește.²³⁹⁴

Evaluarea eficacității politicilor

Atunci când evaluează conformitatea cu Carta, sunt examinate, în mod sistematic, definițiile sărăciei și excluderii sociale și metodologiile de măsurare aplicate la nivel național, precum și principalele date puse la dispoziție.²³⁹⁵ Comitetul ia în considerare, de asemenea, un set de indicatori pentru a evalua, într-un mod mai precis, eficacitatea politicilor, măsurilor și acțiunilor întreprinse de statele părți în cadrul acestei abordări globale și coordonate.²³⁹⁶ În acest sens, Comitetul a precizat că examinarea practicii statelor în ceea ce privește articolul 30 reflectă o înțelegere atât a veniturilor, cât și a înțelegerii multidimensionale a sărăciei.²³⁹⁷

i. Resurse

Unul dintre indicatorii cheie în această privință este nivelul resurselor (inclusiv orice creștere a acestui nivel) care au fost alocate pentru a atinge obiectivele strategiei,²³⁹⁸ în măsura în care „resursele adecvate sunt un element esențial pentru a permite oamenilor să devină autosuficienți”.²³⁹⁹

ii. Rata sărăciei relative

În plus, principalul indicator utilizat pentru a măsura sărăcia este rata sărăciei relative (aceasta corespunde procentului de persoane care trăiesc sub pragul de sărăcie, care este stabilit la 60% din venitul median echivalent).²⁴⁰⁰

iii. Rata riscului de sărăcie

În plus, rata riscului de sărăcie înainte și după transferurile sociale (Eurostat) este, de asemenea, utilizată ca valoare comparativă pentru a evalua situațiile naționale.

2390 Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 30, a se vedea de ex. [Concluziile 2003, Franța](#)

2391 Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 30, a se vedea de ex. [Concluziile 2003, Franța](#)

2392 Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 30, a se vedea de ex. [Concluziile 2003, Franța](#)

2393 Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 30, a se vedea de ex. [Concluziile 2003, Franța](#)

2394 Cauza [Federația Internațională a Drepturilor Omului \(FIDO\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 75/2011, decizia pe fond din 18 martie 2013, alin. (193), (197)

2395 Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 30, a se vedea, de asemenea, [Concluziile 2003, Franța](#)

2396 Concluziile 2003, Declarația de interpretare privind articolul 30, a se vedea de ex. [Concluziile 2003, Franța](#); [Concluziile 2013 Declarația de interpretare privind articolul 30](#)

2397 A se vedea, de ex., descrierea de către Comitet a „fenomenelor multidimensionale de sărăcie și excludere” în [Concluziile sale 2005, Norvegia](#) și [Concluziile 2007, Belgia](#)

2398 Concluziile 2003, Declarația de interpretare a articolului 30, a se vedea, de ex., [Concluziile 2003, Franța](#)

2399 Concluziile 2003, Declarația de interpretare a articolului 30, a se vedea, de ex. [Concluziile 2003, Franța](#)

2400 [Concluziile 2013, Declarația de interpretare a articolului 30](#)

Acești indicatori aferenți resurselor și bazați pe venituri sunt utilizați fără a aduce atingere utilizării altor parametri adecvați care sunt luați în considerare de strategiile sau planurile naționale de combatere a sărăciei (de ex., indicatori privind lupta împotriva „feminizării” sărăciei, fenomenele multidimensionale ale sărăciei și excluderii sociale, amploarea sărăciei „moștenite” etc.).²⁴⁰¹

Absența unor progrese decisive în combaterea sărăciei și a excluderii sociale într-un context de creștere economică constituie un motiv de neconformitate în temeiul articolului 30.²⁴⁰²

Sărăcia și excluderea socială în perioade de criză

În ceea ce privește repercusiunile crizei economice asupra drepturilor sociale, Comitetul a considerat că, prin aderarea la Cartă, părțile au acceptat să urmărească, prin toate mijloacele adecvate, realizarea condițiilor în care, printre altele, dreptul la sănătate, dreptul la securitate socială, dreptul la asistență socială și medicală și dreptul de a beneficia de servicii de protecție socială să poată fi efectiv realizate.²⁴⁰³ În consecință, a concluzionat că „criza economică nu trebuie să aibă drept consecință reducerea protecției drepturilor recunoscute de Cartă. Prin urmare, guvernele sunt obligate să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că drepturile din Cartă sunt garantate, în mod efectiv, într-o perioadă în care beneficiarii au cea mai mare nevoie de protecție”.²⁴⁰⁴

Abordarea sărăciei din perspectiva drepturilor omului a fost reafirmată de Principiile directoare privind sărăcia extremă și drepturile omului (prezentate de Raportorul special pentru sărăcie extremă și drepturile omului, Magdalena Sepúlveda Carmona și adoptate de Consiliul pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite la 27 septembrie 2012) și pe care Comitetul le ia în considerare.²⁴⁰⁵

Excluderea socială

În mod special, Comitetul a interpretat domeniul de aplicare al articolului 30 ca având legătură atât cu protecția împotriva sărăciei (înțelesă ca implicând situații de precaritate socială), cât și cu protecția împotriva excluderii sociale (înțelesă ca implicând obstacole în calea incluziunii și a participării cetățenilor), în mod autonom sau în combinație cu alte dispoziții de legătură din Cartă.²⁴⁰⁶

În ceea ce privește excluderea socială, statele au obligația pozitivă de a încuraja participarea cetățenilor pentru a depăși obstacolele care derivă din lipsa de reprezentare a minorităților în cultura generală, în mass-media sau la diferitele niveluri de guvernare, astfel încât aceste grupuri să perceapă că există stimulente sau oportunități reale de implicare pentru a contracara lipsa de reprezentare.²⁴⁰⁷

Mai mult, referirea la drepturile sociale consacrate la articolul 30 nu trebuie înțeleasă în mod prea restrâns. De fapt, lupta împotriva excluderii sociale este un domeniu în care noțiunea de indivizibilitate a drepturilor fundamentale capătă o importanță deosebită.²⁴⁰⁸ În acest sens, dreptul de vot, ca și alte drepturi aferente participării civice și cetățenești, constituie o dimensiune necesară în integrarea și incluziunea socială și este astfel acoperit de articolul 30.²⁴⁰⁹ Prin urmare, statele trebuie să faciliteze, de asemenea, accesul la documentele de identificare ce sunt fundamentale pentru obținerea reședinței și cetățeniei în vederea exercitării participării civice și politice.²⁴¹⁰

Aceste două dimensiuni ale articolului 30, sărăcia și excluderea socială, constituie o expresie a principiului indivizibilității care este, de asemenea, cuprins în alte dispoziții ale Cartei (de exemplu, beneficierea de asistență socială fără a suferi o diminuare a drepturilor politice sau sociale, articolul 13).²⁴¹¹

2401 [Concluziile 2013 Declarația de interpretare privind articolul 30](#)

2402 A se vedea, [Concluziile 2017, Irlanda](#)

2403 Introducerea generală la [Concluziile XIX -2\(2009\)](#)

2404 Introducerea Generală la [Concluziile XIX-2 \(2009\)](#)

2405 [Cauza Defence for Children International \(DCI\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2013, alin. (81); [Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 30](#)

2406 [Concluziile 2013 Declarația de interpretare privind articolul 30](#)

2407 [Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 30](#), care citează cauza [Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări \(COHRE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (107)

2408 [Concluziile 2013 Declarația de interpretare privind articolul 30](#)

2409 [Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 30](#), care citează cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 51/2008, decizia pe fond din 19 octombrie 2009, alin. (99)

2410 [Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări \(COHRE\) împotriva Italiei](#), Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (103) și (108)

2411 [Concluziile 2013 Declarația de interpretare privind articolul 30](#)

Relația dintre articolul 30 și alte drepturi din Cartă

Comitetul a subliniat legătura foarte strânsă dintre eficacitatea dreptului recunoscut de articolul 30 din Cartă și exercitarea drepturilor recunoscute de alte dispoziții, cum ar fi dreptul la muncă (articolul 1), accesul la protecția sănătății (articolul 11), alocațiile de securitate socială (articolul 12), asistența socială și medicală (articolul 13), beneficierea de servicii de asistență socială (articolul 14), drepturile persoanelor handicapate (articolul 15), protecția socială, juridică și economică a familiei (articolul 16), precum și a copiilor și a tinerilor (articolul 17), dreptul la egalitate de șanse și de tratament în materie de angajare și profesie, fără discriminare în funcție de sex (articolul 20), drepturile persoanelor vârstnice (articolul 23) sau dreptul la locuință (articolul 31), fără a uita impactul important al clauzei de nediscriminare (articolul E), care include, în mod evident, nediscriminarea pe motiv de sărăcie.²⁴¹²

În consecință, alături de indicatorii menționați mai sus, atunci când evaluează conformitatea statului cu articolul 30, Comitetul ia în considerare, de asemenea, măsurile sau practicile naționale care intră în domeniul de aplicare a altor dispoziții de fond ale Cartei în cadrul ambelor sisteme de monitorizare (procedura de raportare și procedura de plângere colectivă).²⁴¹³ Această abordare nu înseamnă că o concluzie de neconformitate sau o decizie de încălcare a uneia sau mai multor dispoziții conduce, în mod automat sau în mod necesar, la o încălcare a articolului 30; dar o astfel de concluzie sau decizie poate, în funcție de circumstanțe, să fie relevantă în evaluarea conformității cu articolul 30.²⁴¹⁴

ARTICOLUL 31. DREPTUL LA LOCUINȚĂ

Orice persoană are dreptul la locuință.

Domeniul de aplicare personal

Refugiații intră în domeniul de aplicare personal al articolului 31 și trebuie să fie tratați cât mai favorabil posibil și, în orice caz, nu mai puțin favorabil decât tratamentul acordat străinilor, în general, în aceleași circumstanțe.²⁴¹⁵ Statele nu sunt obligate să ofere cazare alternativă sub forma unei locuințe permanente în sensul articolului 31 alin. (1) pentru migranții aflați în situație ilegală. Cu toate acestea, articolul 31 alin. (2) se aplică migranților aflați în situație ilegală.²⁴¹⁶ Dreptul la adăpost trebuie să fie garantat persoanelor aflate în situație ilegală, inclusiv copiilor, atât timp cât se află sub jurisdicția statului.²⁴¹⁷

Domeniul de aplicare material

Comitetul a declarat anterior că articolul 31 nu poate fi interpretat ca impunând statelor părți o obligație de „rezultate”,²⁴¹⁸ ci mai degrabă se referă la o „obligație de mijloace” (și anume, luarea de măsuri adecvate).²⁴¹⁹ Drepturile recunoscute în Carta socială trebuie să ia mai degrabă o formă practică și efectivă, decât una pur teoretică.²⁴²⁰ Acest lucru implică faptul că, pentru ca situația să fie în conformitate cu articolul 31, statele părți trebuie:

²⁴¹² Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 30

²⁴¹³ Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 30

²⁴¹⁴ Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind articolul 30, care citează cauza *EUROCEF împotriva Franței*, Plângerea nr. 82/2012, decizia pe fond din 19 martie 2013, alin. (59)

²⁴¹⁵ Concluziile 2015, Declarația privind interpretarea privind drepturile refugiaților

²⁴¹⁶ Cauza *Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Olandei*, Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. (61)

²⁴¹⁷ Cauza *Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Olandei*, Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. (61)

²⁴¹⁸ Cauza *Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței*, Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (58)-(60); cauza *Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Franței*, Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (52)-(53); cauza *Médecins du Monde - International împotriva Franței*, Plângerea nr. 67/2011, decizia pe fond din 11 septembrie 2012, alin. (55) care citează cauza *Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței*, Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (59)

²⁴¹⁹ Cauza *Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței*, Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (58), care citează cauza *Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Franței*, Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (52)

²⁴²⁰ Cauza *Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței*, Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (59); cauza *Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Franței*, Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (53); cauza *Médecins du Monde - International împotriva Franței*, Plângerea nr. 67/2011, decizia pe fond din 11 septembrie 2012, alin. (55) care citează cauza *Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței*, Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (59)

- a) să adopte mijloacele juridice, financiare și operaționale necesare pentru a asigura un progres constant în vederea atingerii obiectivelor stabilite de Cartă;²⁴²¹
- b) să mențină statistici semnificative privind nevoile, resursele și rezultatele;²⁴²²
- c) să efectueze revizuri periodice ale impactului strategiilor adoptate;²⁴²³
- d) să stabilească un calendar și să nu amâne la nesfârșit termenul de realizare a obiectivelor fiecărei etape;²⁴²⁴
- e) să acorde o atenție deosebită impactului politicilor adoptate asupra fiecăreia dintre categoriile de persoane vizate, în special asupra celor mai vulnerabile.²⁴²⁵

În ceea ce privește mijloacele de asigurare a unui progres constant în vederea atingerii obiectivelor stabilite de Cartă, punerea în aplicare a Cartei presupune ca statele părți să nu se limiteze doar la acțiuni juridice, ci să pună la dispoziție resursele și să introducă procedurile operaționale necesare pentru a da efect deplin drepturilor specificate în aceasta.²⁴²⁶

Atunci când unul dintre drepturile în cauză este excepțional de complex și deosebit de costisitor de pus în aplicare, statele părți trebuie să ia măsuri pentru a atinge obiectivele Cartei într-un termen rezonabil, cu progrese măsurabile și utilizând la maximum resursele disponibile.²⁴²⁷

Cerința de a menține statisticile este deosebit de importantă în cazul dreptului la locuință din cauza gamei de răspunsuri politice implicate, a interacțiunii dintre acestea și a efectelor secundare nedorite care pot apărea ca urmare a acestei complexități.²⁴²⁸ Cu toate acestea, statisticile sunt utile doar dacă resursele puse la dispoziție și rezultatele obținute sau progresele înregistrate pot fi comparate cu nevoile identificate.²⁴²⁹

De asemenea, autoritățile trebuie să acorde o atenție deosebită impactului opțiunilor lor în materie de politică locativă asupra celor mai vulnerabile grupuri, în acest caz persoanele și familiile care suferă de excludere și sărăcie.²⁴³⁰

Articolul 31 trebuie analizat prin prisma instrumentelor internaționale relevante care au servit drept sursă de inspirație pentru autorii săi sau în asociere cu care trebuie aplicat: Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Pactul Națiunilor Unite privind drepturile economice, sociale și culturale.²⁴³¹

Faptul că dreptul la locuință este stipulat în temeiul articolului 31 din Cartă nu exclude luarea în considerare a problemelor relevante cu privire la locuință, ce decurg în temeiul articolului 16, care abordează problema locuinței în contextul asigurării dreptului familiilor la protecție socială, juridică și economică.²⁴³² Noțiunile de locuință adecvată și evacuare forțată sunt identice în temeiul articolelor 16 și 31.²⁴³³

2421 [Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței](#), Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (58)-(60)

2422 [Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței](#), Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (58)-(60)

2423 [Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței](#), Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (58)-(60)

2424 [Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței](#), Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (58)-(60)

2425 [Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței](#), Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (58)-(60)

2426 [Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței](#), Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (61)

2427 [Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței](#), Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (62); [Cauza Forumul European al Romilor și Nomazilor \(ERTF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 64/2011, decizia pe fond din 24 ianuarie 2012, alin. (96)

2428 [Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței](#), Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (63)

2429 [Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței](#), Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (63)

2430 [Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței](#), Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (67), citând [cauza Asociația Internațională Autism Europa împotriva Franței](#), Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (53); [cauza Forumul European al Romilor și al Călătorilor \(ERTF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 64/2011, decizia pe fond din 24 ianuarie 2012, alin. (96)

2431 [Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței](#), Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (68)-(71)

2432 [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor \(ERRC\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 31/2005, decizia de admisibilitate din 10 octombrie 2005, alin. (9)

2433 [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor \(ERRC\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 31/2005, decizia pe fond din 18 octombrie 2006, alin. (17)

Art. 31 alin. (1): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la locuință, părțile se angajează să ia măsuri destinate să favorizeze accesul la locuință la un nivel adecvat

Domeniul de aplicare personal

În conformitate cu articolul 31 alin. (1) din Cartă, statele părți garantează oricărei persoane dreptul la locuință și favorizează accesul la o locuință adecvată.²⁴³⁴ Statele trebuie să ia măsurile juridice și practice necesare și adecvate pentru protecția efectivă a dreptului în cauză.²⁴³⁵ Statele beneficiază de o marjă de apreciere în determinarea măsurilor care trebuie luate pentru a asigura respectarea Cartei, în special în ceea ce privește echilibrul ce trebuie asigurat între interesul general și interesul unui grup specific și alegerile care trebuie făcute în ceea ce privește prioritățile și resursele.²⁴³⁶

Statele părți trebuie să garanteze oricărei persoane dreptul la o locuință adecvată.²⁴³⁷ Acestea trebuie să promoveze accesul la locuințe în special pentru diferite grupuri de persoane vulnerabile, cum ar fi persoanele cu venituri mici, șomerii, familiile monoparentale, tinerii, persoanele cu handicap, inclusiv cele cu probleme de sănătate mintală.²⁴³⁸

Locuințe adecvate

Noțiunea de locuință adecvată trebuie să fie definită în lege. „Locuință adecvată” înseamnă:

- 1) o locuință care este sigură din punct de vedere sanitar și al sănătății, adică una care posedă toate facilitățile de bază, cum ar fi apă, încălzire, eliminarea deșeurilor, instalații sanitare, electricitate etc. și în care pericolele specifice, cum ar fi prezența plumbului sau a azbestului, sunt sub control;²⁴³⁹
- 2) o locuință care nu este supraaglomerată, astfel încât dimensiunea locuinței să fie adecvată prin prisma numărului de persoane și de componența gospodăriei care domiciliază acolo;²⁴⁴⁰
- 3) o locuință cu un regim de proprietate sigur, susținut de lege. Acest aspect este reglementat de articolul 31 alin. (2).²⁴⁴¹

Definiția locuinței adecvate trebuie să se aplice nu numai construcțiilor noi, ci și, în mod treptat, la fondul de locuințe existent.²⁴⁴² Aceasta trebuie să se aplice, de asemenea, locuințelor disponibile pentru închiriere, precum și locuințelor ocupate de proprietari.²⁴⁴³

Trebuie adoptate măsuri pozitive în domeniul locuințelor în ceea ce privește persoanele vulnerabile, acordând o atenție deosebită situației romilor și a nomazilor. Ca urmare a istoriei lor, romii au devenit un tip specific de grup dezavantajat și o minoritate vulnerabilă.²⁴⁴⁴ Prin urmare, aceștia necesită o protecție specială.²⁴⁴⁵ Trebuie să se acorde o atenție specială nevoilor lor și stilului lor de viață diferit atât în cadrul de reglementare relevant, cât și în luarea deciziilor în cazuri particulare.²⁴⁴⁶

Faptul că nu s-a pus la dispoziție un număr suficient de locuri de refugiu pentru nomazi, precum și condițiile de trai precare și deficiențele operaționale din aceste locuri, au dus la constatarea neconformității în temeiul acestei dispoziții.²⁴⁴⁷

²⁴³⁴ Cauza Forumul European al Romilor și al Călătorilor (ERTF) împotriva Franței, Plângerea nr. 64/2011, decizia pe fond din 24 ianuarie 2012, alin. (95)

²⁴³⁵ Cauza Forumul European al Romilor și al Călătorilor (ERTF) împotriva Franței, Plângerea nr. 64/2011, decizia pe fond din 24 ianuarie 2012, alin. (95)

²⁴³⁶ Cauza Forumul European al Romilor și al Călătorilor (ERTF) împotriva Franței, Plângerea nr. 64/2011, decizia pe fond din 24 ianuarie 2012, alin. (95)

²⁴³⁷ Concluziile 2003, Franța

²⁴³⁸ Concluziile 2003, Italia

²⁴³⁹ Concluziile 2003, Franța

²⁴⁴⁰ Concluziile 2003, Franța

²⁴⁴¹ Concluziile 2003, Franța

²⁴⁴² Concluziile 2003, Franța

²⁴⁴³ Concluziile 2003, Franța

²⁴⁴⁴ Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (39)-(40)

²⁴⁴⁵ Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (39)-(40)

²⁴⁴⁶ Cauza Centrul pentru Drepturi de Locuire și Evacuări (COHRE) împotriva Italiei, Plângerea nr. 58/2009, decizia pe fond din 25 iunie 2010, alin. (39)-(40)

²⁴⁴⁷ Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (ERRC) împotriva Franței, Plângerea nr. 51/2008, decizia pe fond din 19 octombrie 2009, alin. (38), (39), (49); Concluziile 2019, Franța

De asemenea, politicile de locuințe care au dus la segregarea spațială și socială a romilor (locuințe prost construite, la periferia orașelor, segregate de restul populației) au condus, de asemenea, la încălcări ale Cartei.²⁴⁴⁸

Faptul că unii copii refugiați și solicitanți de azil neînsoțiți pot rămâne pentru perioade îndelungate de timp în facilități de cazare temporară (hoteluri de urgență și zone de siguranță) nu satisface cerințele unei cazări pe termen lung adaptate la circumstanțele specifice, la nevoile și la vulnerabilitatea lor extremă și încalcă articolul 31 alin. (1).²⁴⁴⁹ Aceste facilități nu oferă standardele de calitate necesare pentru cazarea pe termen lung a copiilor neînsoțiți.²⁴⁵⁰

Eficacitatea

Autoritățile publice au obligația de a se asigura că locuințele sunt adecvate prin diferite măsuri, cum ar fi, în mod special, un inventar al stocului de locuințe, somații împotriva proprietarilor care nu respectă obligațiile, reguli de dezvoltare urbană și obligații de întreținere pentru proprietari.²⁴⁵¹ Statele părți trebuie să demonstreze modul în care se verifică caracterul adecvat al fondului de locuințe existent (fie că sunt închiriate sau nu, fie că sunt proprietate privată sau publică), dacă se efectuează inspecții periodice și ce urmări sunt date deciziilor care constată că o locuință nu respectă reglementările relevante.²⁴⁵² Autoritățile publice trebuie, de asemenea, să limiteze împotriva întreruperii serviciilor esențiale, cum ar fi apa, electricitatea și telefonul.²⁴⁵³

Chiar dacă, în conformitate cu dreptul intern, autoritățile locale sau regionale, sindicatele sau organizațiile profesionale sunt responsabile pentru exercitarea unei anumite funcții, statele părți la Cartă sunt responsabile, în ceea ce privește obligațiile lor internaționale, de a se asigura că aceste responsabilități sunt exercitate, în mod corespunzător.²⁴⁵⁴ Astfel, responsabilitatea finală pentru punerea în aplicare a politicilor, care implică cel puțin supravegherea și reglementarea acțiunii locale, revine guvernului, care trebuie să poată demonstra că atât autoritățile locale, cât și el însuși au luat măsuri practice pentru a se asigura că acțiunea locală este eficientă.²⁴⁵⁵

Protecția juridică

Eficacitatea dreptului la o locuință adecvată necesită protecția juridică a acestuia prin garanții procedurale corespunzătoare. Ocupanții trebuie să aibă acces la căi de atac judiciare sau de altă natură accesibile și imparțiale.²⁴⁵⁶ Orice procedură de apel trebuie să fie eficientă.²⁴⁵⁷

Art. 31 alin. (2): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la locuință, părțile se angajează să prevină și să atenueze lipsa locuințelor în vederea eliminării progresive a acestei situații.

Definiție

Persoanele fără adăpost sunt acele persoane care, din punct de vedere juridic, nu au la dispoziție o locuință sau o altă formă de cazare corespunzătoare, în sensul articolului 31 alin. (1).²⁴⁵⁸

²⁴⁴⁸ Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Portugaliei, Plângerea nr. 61/2010, decizia pe fond din 30 iunie 2011, alin. (48)

²⁴⁴⁹ Cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (145).

²⁴⁵⁰ Cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (145).

²⁴⁵¹ Concluziile 2003, Franța

²⁴⁵² Concluziile 2019, Turcia, Ucraina

²⁴⁵³ Concluziile 2003, Franța

²⁴⁵⁴ Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Italiei, Plângerea nr. 27/2004, decizia pe fond din 7 decembrie 2005, alin. (26) care citează cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Greciei, Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. (29)

²⁴⁵⁵ Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor (CEDR) împotriva Italiei, Plângerea nr. 27/2004, decizia pe fond din 7 decembrie 2005, alin. (26); cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Franței, Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (79)

²⁴⁵⁶ Concluziile 2003, Franța

²⁴⁵⁷ Concluziile 2015, Austria, articolul 16

²⁴⁵⁸ Cauza Concluziile 2003, Italia; Conferința Bisericilor Europene (CBE) împotriva Olandei, Plângerea nr. 90/2013, decizia pe fond din 1 iulie 2014, alin. (135)

Articolul 31 alin. (2) obligă statele părți să reducă treptat numărul persoanelor fără adăpost în vederea eliminării acestora.²⁴⁵⁹ Reducerea numărului de persoane fără adăpost presupune introducerea unor măsuri precum asigurarea de adăposturi și îngrijire imediată pentru persoanele fără adăpost și măsuri pentru a ajuta astfel de persoane să își depășească dificultățile și să prevină revenirea la lipsa de adăpost.²⁴⁶⁰

Prevenirea lipsei de adăpost

Statele părți trebuie să ia măsuri pentru a preveni categoriile de persoane vulnerabile să devină persoane fără adăpost. Acest lucru presupune ca statele părți să introducă o politică privind locuințele pentru toate grupurile de persoane dezavantajate, pentru a asigura accesul la locuințe sociale și la alocații pentru locuințe. (cf. articolului 31 alin. (3)).²⁴⁶¹

Deși autoritățile de stat beneficiază de o marjă largă de apreciere în ceea ce privește măsurile care trebuie luate în materie de urbanism, acestea trebuie să găsească un echilibru între interesul general și drepturile fundamentale ale persoanelor, în special dreptul la locuință și corolarul acestuia de a se asigura că persoanele nu devin persoane fără adăpost.²⁴⁶²

Protecția împotriva evacuărilor

Evacuarea forțată poate fi înțeleasă ca acoperind situațiile care implică privarea de o locuință pe care o persoană o ocupă din cauza insolvenței sau a ocupării ilicite.²⁴⁶³

Statele părți trebuie să instituie garanții procedurale pentru a limita riscul de expulzare.²⁴⁶⁴

Ocuparea ilegală a unui amplasament sau a unei locuințe poate justifica evacuarea ocupanților ilegali.²⁴⁶⁵

Cu toate acestea, criteriile de ocupare ilegală nu trebuie să fie nejustificat de largi, iar evacuările trebuie să fie guvernate de norme de procedură care să protejeze suficient de mult drepturile persoanelor în cauză și trebuie să fie efectuate în conformitate cu aceste norme.²⁴⁶⁶

Protecția juridică a persoanelor amenințate cu evacuarea trebuie să includă, în special, obligația de a consulta părțile afectate pentru a găsi soluții alternative la evacuare și obligația de a stabili o perioadă de preaviz rezonabilă înainte de evacuare.²⁴⁶⁷ O perioadă de preaviz de o lună în cazul evacuării din cauza insolvenței sau a ocupării ilicite nu este rezonabilă.²⁴⁶⁸

Atunci când au loc evacuări, acestea trebuie să se desfășoare în condiții care să respecte demnitatea persoanelor în cauză.²⁴⁶⁹ Legea trebuie să interzică evacuările efectuate noaptea sau în timpul perioadei de iarnă.²⁴⁷⁰ Atunci când o evacuare este justificată de interesul public, autoritățile trebuie să adopte măsuri pentru relocarea sau asistarea financiară a persoanelor în cauză.²⁴⁷¹

Legislația internă trebuie să asigure căi de atac și să ofere asistență juridică celor care au nevoie de reparații în instanțe. De asemenea, trebuie să se ofere despăgubiri pentru evacuările ilegale.²⁴⁷²

2459 [Concluziile 2003, Suedia](#)

2460 [Concluziile 2003, Suedia](#)

2461 [Concluziile 2003, Suedia](#); [Concluziile 2005, Lituania](#); [Conferința Bisericilor Europene \(CBE\) împotriva Olandei, Plângerea nr. 90/2013, decizia pe fond din 1 iulie 2014, alin. \(136\)](#)

2462 [Concluziile 2007, Italia](#)

2463 [Concluziile 2003, Suedia](#); [Concluziile 2019, Ucraina](#)

2464 [Concluziile 2005, Lituania](#)

2465 [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei, Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. \(51\)](#)

2466 [Cauza Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Greciei, Plângerea nr. 15/2003, decizia pe fond din 8 decembrie 2004, alin. \(51\)](#)

2467 [Concluziile 2003, Suedia](#)

2468 [Concluziile 2019, Ucraina](#)

2469 [Concluziile 2003, Suedia](#)

2470 [Concluziile 2003, Suedia](#)

2471 [Concluziile 2003, Suedia](#)

2472 [Concluziile 2003, Suedia](#)

Dreptul la adăpost

În conformitate cu articolul 31 alin. (2), persoanelor fără adăpost trebuie să li se ofere un adăpost ca soluție de urgență.²⁴⁷³ Pentru a se asigura respectarea demnității persoanelor adăpostite, adăposturile trebuie să respecte standardele de sănătate, siguranță și igienă și, în special, să fie dotate cu facilități de bază, cum ar fi accesul la apă potabilă, încălzire și iluminat suficient.²⁴⁷⁴ O altă cerință de bază este securitatea împrejurimilor imediate.²⁴⁷⁵ Cu toate acestea, locuințele temporare nu trebuie să fie supuse aceluiași cerințe de intimitate, viață de familie și adecvare ca și cele impuse de formele mai permanente de locuințe standard, odată ce sunt îndeplinite cerințele minime.²⁴⁷⁶

Statele părți trebuie să prevadă locuri suficiente în adăposturile de urgență,²⁴⁷⁷ iar condițiile din adăposturi trebuie să fie de natură să permită o viață în conformitate cu demnitatea umană.²⁴⁷⁸

Oferta temporară de adăposturi, oricât de adecvată ar fi, nu poate fi considerată satisfăcătoare.²⁴⁷⁹ Persoanelor fără adăpost trebuie să li se pună la dispoziție o locuință adecvată, într-un termen rezonabil.²⁴⁸⁰ În plus, trebuie luate măsuri pentru a ajuta aceste persoane să își depășească dificultățile și pentru a le împiedica să revină la o situație de lipsă de adăpost.²⁴⁸¹

Dreptul la adăpost trebuie să fie garantat, în mod adecvat, pentru migranți, inclusiv pentru copiii migranți neînsoțiți și pentru solicitanții de azil.²⁴⁸² Statele părți au obligația de a oferi un adăpost adecvat copiilor aflați ilegal pe teritoriul lor, atât timp cât aceștia se află sub jurisdicția lor.²⁴⁸³ Deoarece domeniul de aplicare al articolelor 31 alin. (2) și 17 se suprapun în mare măsură, Comitetul evaluează problema dreptului la un adăpost al minorilor străini neînsoțiți în cadrul domeniului de aplicare al articolului 31 alin. (2), atunci când statele părți au acceptat ambele dispoziții.²⁴⁸⁴ Găzduirea persoanelor în tabere de primire și adăposturi temporare, care nu îndeplinesc standardele demnității umane, reprezintă o încălcare a cerințelor menționate anterior.²⁴⁸⁵ Statele trebuie să elaboreze ghiduri detaliate cu privire la standardele pentru facilitățile de primire, asigurând spațiu și intimitate adecvate pentru copii și familiile lor.²⁴⁸⁶

Caracterul excepțional al situației care rezultă dintr-un aflus tot mai mare de migranți și refugiați și dificultățile pe care le întâmpină un stat în gestionarea situației la frontierele sale nu pot absolve statul respectiv de obligațiile sale în temeiul articolului 31 alin. (2) din Cartă de a oferi adăpost copiilor migranți și refugiați, având în vedere nevoile lor specifice și vulnerabilitatea extremă, sau de a limita sau dilua, în alt mod, responsabilitatea sa în temeiul Cartei.²⁴⁸⁷

Comitetul consideră că evacuarea din adăposturi fără asigurarea unei locuințe alternative trebuie să fie interzisă.²⁴⁸⁸

2473 [Cauza Defence for Children International \(DCI\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (46)

2474 [Cauza Defence for Children International \(DCI\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (62)

2475 [Cauza Defence for Children International \(DCI\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (62)

2476 [Cauza Defence for Children International \(DCI\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (62)

2477 [Cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (107)

2478 [Cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (108)-(109)

2479 [Cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (106)

2480 [Cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost \(FEANTSA\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 39/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (106)

2481 [Concluziile 2003, Italia](#)

2482 [Concluziile 2019, Grecia](#)

2483 [Cauza Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (117)

2484 [Cauza Comitetul european privind acțiuni prioritare la nivel național pentru copil și familie \(EUROCEF\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 114/2015, decizia pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (173)

2485 [Cauza Defence for Children International \(DCI\) împotriva Olandei](#), Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (62)

2486 [Cauza Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (121)

2487 [Cauza Comisia Internațională a Juriștilor \(CIJ\) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați \(ECRE\) împotriva Greciei](#), Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (133)

2488 [Concluziile 2015 Declarația de interpretare privind articolul 31 alin. \(2\)](#)

Evacuarea din adăpost a persoanelor aflate în situație ilegală pe teritoriul unui stat parte trebuie să fie interzisă, deoarece aceasta ar plasa persoanele în cauză, în special copiii, într-o situație de neajutorare extremă, ceea ce este contrar respectului pentru demnitatea lor umană.²⁴⁸⁹

Statele părți nu sunt obligate să ofere cazare alternativă sub forma unei locuințe permanente în sensul articolului 31 alin. (1) pentru migranții aflați în situație ilegală.²⁴⁹⁰

Art. 31 alin. (3): În vederea asigurării exercitării efective a dreptului la locuință, părțile se angajează să ia măsuri destinate să facă accesibil costul locuinței pentru persoanele care nu dispun de resurse suficiente.

O ofertă adecvată de locuințe la prețuri accesibile trebuie să fie asigurată pentru persoanele cu resurse limitate.²⁴⁹¹

Locuințele sociale

Locuința este accesibilă dacă gospodăria își poate permite să plătească costurile inițiale (depozit, chirie în avans), chiria curentă și/sau alte costuri aferente locuinței (de ex., cheltuielile de utilități, de întreținere și de gestionare) pe termen lung, fiind în același timp în măsură să mențină un nivel de trai minim, în conformitate cu standardele definite de societatea în care se află gospodăria.²⁴⁹² Pentru a stabili că se iau măsuri menite să facă prețul locuinței accesibil persoanelor care nu dispun de resurse suficiente, statele părți la Cartă trebuie să demonstreze că rata de accesibilitate a celor mai săraci solicitanți de locuințe este compatibilă cu nivelul lor de venit.²⁴⁹³

Statele părți trebuie:

- ▶ să adopte măsuri adecvate pentru furnizarea de locuințe, în special de locuințe sociale.²⁴⁹⁴ Locuințele sociale trebuie să vizeze, în special, persoanele cele mai defavorizate;²⁴⁹⁵
- ▶ să adopte măsuri pentru a se asigura că perioadele de așteptare pentru alocarea de locuințe nu sunt excesive;²⁴⁹⁶ trebuie să existe căi de atac judiciare sau de altă natură atunci când perioadele de așteptare sunt excesive.²⁴⁹⁷

Toate drepturile astfel prevăzute trebuie să fie garantate fără discriminare, în special în ceea ce privește romii sau nomazii care doresc să locuiască în case mobile.²⁴⁹⁸

Prestații pentru locuințe

În conformitate cu articolul 31 alin. (3), statele părți trebuie să adopte sisteme cuprinzătoare de ajutoare pentru locuințe pentru a proteja categoriile de populație cu venituri mici și defavorizate.²⁴⁹⁹ Ajutoarele pentru locuințe sunt un drept individual: toate gospodăriile care îndeplinesc condițiile trebuie să le primească în practică; în caz de refuz, trebuie să existe căi de atac legale.²⁵⁰⁰

Dreptul la o locuință la un preț accesibil nu trebuie să facă obiectul niciunui fel de discriminare pe niciunul dintre motivele menționate de articolul E din Cartă.²⁵⁰¹

2489 Cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Olandei, Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. (110)

2490 Cauza Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu persoanele fără adăpost (FEANTSA) împotriva Olandei, Plângerea nr. 86/2012, decizia pe fond din 2 iulie 2014, alin. (60)

2491 Concluziile 2003, Suedia

2492 Concluziile 2003, Suedia

2493 Cauza FEANTSA împotriva Sloveniei, Plângerea nr. 53/2008, decizia pe fond din 8 septembrie 2009, alin. (72)

2494 Concluziile 2003, Suedia

2495 Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței, Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (98)-(100)

2496 Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței, Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (131)

2497 Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței, Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (131)

2498 Cauza Mișcarea Internațională ATD Lumea a Patra împotriva Franței, Plângerea nr. 33/2006, decizia pe fond din 5 decembrie 2007, alin. (149)-(155); Concluziile 2019, Franța

2499 Concluziile 2003, Suedia; Concluziile 2019, Grecia

2500 Concluziile 2003, Suedia

2501 Concluziile 2019, Turcia

ARTICOLUL E - NEDISCRIMINAREA

Respectarea drepturilor recunoscute în prezenta Cartă trebuie asigurată fără deosebire de rasă, sex, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, sănătate, apartenență la o minoritate națională, naștere sau orice altă situație.

Contextul articolului E

Articolul E se inspiră din articolul 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.²⁵⁰²

Scopului articolului E

Articolul E interzice nu numai discriminarea directă, ci și toate formele de discriminare indirectă.²⁵⁰³ O astfel de discriminare indirectă poate apărea prin faptul că nu se iau în considerare, în mod corespunzător și pozitiv, toate diferențele relevante sau prin faptul că nu se iau măsuri adecvate pentru a se asigura că drepturile și avantajele colective care sunt deschise tuturor sunt cu adevărat accesibile tuturor.²⁵⁰⁴ Introducerea articolului E într-un articol separat în Carta revizuită indică importanța sporită pe care autorii au acordat-o principiului nediscriminării în ceea ce privește realizarea drepturilor fundamentale cuprinse în acesta.²⁵⁰⁵ Funcția sa este de a contribui la asigurarea exercitării efective și egale a tuturor drepturilor în cauză, indiferent de caracteristicile specifice ale anumitor persoane sau grupuri de persoane.²⁵⁰⁶

Articolul E nu constituie un drept autonom care ar putea constitui în sine un motiv independent pentru o plângere.²⁵⁰⁷ Acesta nu are o existență independentă și trebuie combinat cu o dispoziție de fond din Cartă.²⁵⁰⁸ Cu toate acestea, o situație care în sine este în conformitate cu dispoziția de fond în cauză poate încălca această dispoziție în coroborare cu articolul E, în cazul în care această situație are un caracter discriminatoriu.²⁵⁰⁹

Motive de discriminare interzise în afara celor enumerate, în mod expres, la articolul E

Expresia „sau alt statut” înseamnă că aceasta nu este o listă exhaustivă.

Deși handicapul nu este enumerat, în mod explicit, ca fiind un motiv interzis de discriminare în temeiul articolului E, Comitetul consideră că acesta este acoperit de referința la „altă situație”.²⁵¹⁰

Comitetul a adoptat aceeași abordare în ceea ce privește motivele de discriminare strâns legate între ele și care constituie o discriminare „suprapusă”, „intersecțională” sau „multiplă”, cum ar fi situațiile în care efectul combinat al genului, stării de sănătate, statutului socio-economic și localizării teritoriale a femeilor le împiedică să aibă un acces efectiv la serviciile de avort.²⁵¹¹

- ▶ Cu privire la discriminarea pe motiv de handicap și statut socio-economic, a se vedea cauza [Federația Internațională pentru Drepturile Omului \(FIDO\) și Inclusion Europe împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 141/2017, decizia pe fond din 9 septembrie 2020, alin. (196);

2502 Cauza *Association internationale Autisme-Europe (AIAE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 13/2000, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (52)

2503 Cauza *Association internationale Autisme-Europe (AIAE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 13/2000, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (52)

2504 Cauza *Association internationale Autisme-Europe (AIAE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 13/2000, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (52)

2505 Cauza *Association internationale Autisme-Europe (AIAE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 13/2000, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (51)

2506 Cauza *Association internationale Autisme-Europe (AIAE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 13/2000, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (51)

2507 Cauza *Association internationale Autisme-Europe (AIAE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 13/2000, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (51)

2508 Cauza *Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur (SAGES) împotriva Franței*, Plângerea nr. 26/2004, decizia pe fond din 15 iunie 2005 alin. (34)

2509 Cauza *Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur (SAGES) împotriva Franței*, Plângerea nr. 26/2004, decizia pe fond din 15 iunie 2005 alin. (34)

2510 Cauza *Association internationale Autisme-Europe (AIAE) împotriva Franței*, Plângerea nr. 13/2000, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (51)

2511 Cauza *Federația Internațională de Planificare a Familiei - Rețeaua Europeană (IPPF EN) împotriva Italiei*, Plângerea nr. 87/2012, decizia pe fond din 10 septembrie 2013, alin. (190)-(194)

- ▶ Cu privire la discriminarea indirectă în ceea ce privește accesul la asistență maternală pe motiv de sex, etnie, locație geografică și alte obstacole, a se vedea cauza [Centrul European pentru Drepturile Romilor \(CEDR\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 151/2017, decizia pe fond din 5 decembrie 2018, alin. (85)-(86);
- ▶ Cu privire la discriminarea indirectă în ceea ce privește accesul la alocațiile familiale pe motive de vârstă și etnie, a se vedea cauza [Trustul pentru Drepturi Egale împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 121/2016, decizia pe fond din 16 octombrie 2018, alin. (95).

În chestiunile referitoare la discriminarea la locul de muncă, nu este necesar să se combine articolul 1 alin. (2) cu articolul E, deoarece articolul 1 alin. (2) interzice singur o astfel de discriminare.²⁵¹²

Nediscriminarea intră în domeniul de aplicare a anumitor dispoziții ale Cartei (de exemplu, chestiuni referitoare la egalitatea de remunerare în temeiul articolului 4 alin. (3)); în astfel de cazuri, Comitetul consideră că nu este necesar să examineze dacă a existat o încălcare separată a articolului E.²⁵¹³

Domeniul de aplicare al articolului E

Principiul egalității care stă la baza articolului E înseamnă tratarea egală a celor egali și inegală a celor inegali.²⁵¹⁴ Nu numai că persoanele care se află în aceeași situație trebuie tratate în mod egal și persoanele ale căror situații sunt diferite trebuie tratate, în mod diferit, dar toate răspunsurile trebuie să dea dovadă de suficient discernământ pentru a asigura o egalitate reală și efectivă.²⁵¹⁵ Statele părți nu respectă Carta atunci când, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, nu tratează, în mod diferit, persoane ale căror situații sunt semnificativ diferite.²⁵¹⁶ Cu alte cuvinte, într-o societate democratică, diferențele dintre oameni trebuie nu doar să fie privite, în mod pozitiv, ci și să se răspundă la acestea cu discernământ pentru a asigura o egalitate reală și efectivă.²⁵¹⁷

Comparabilitate, justificare, proporționalitate

Statele părți se bucură de o anumită marjă de apreciere pentru a evalua dacă, și în ce măsură, diferențele în situații similare justifică un tratament diferit în drept, dar, în cele din urmă, Comitetul este cel care trebuie să decidă dacă distincția se încadrează în această marjă de apreciere.²⁵¹⁸

În cazul unei discriminări în temeiul articolului E, sarcina probei nu trebuie să revină în întregime părții solicitante și trebuie să facă obiectul unei ajustări corespunzătoare.²⁵¹⁹

Covid-19 și articolul E

La elaborarea și punerea în aplicare a unor noi măsuri suplimentare pentru a asigura un răspuns conform cu Carta la provocările prezentate de Covid-19, statele părți trebuie să țină seama, în mod corespunzător, de toți titularii de drepturi sociale, acordând o atenție specială și o prioritate adecvată grupurilor și persoanelor cele mai vulnerabile din punct de vedere social.²⁵²⁰ Statele părți trebuie să se asigure că măsurile luate ca răspuns la criză, inclusiv măsurile de politică economică și socială, nu au ca rezultat discriminarea, în ceea ce privește exercitarea drepturilor sociale, fie directă, fie indirectă (astfel cum este prevăzut de articolul E din Cartă).²⁵²¹

2512 [Cauza Fellesforbundet for Sjølfolk \(FFFS\) împotriva Norvegiei](#), Plângerea nr. 74/2011, decizia pe fond din 2 iulie 2013, alin. (116)-(117)

2513 [Cauza Femeile Universitare din Europa \(UWE\) împotriva Belgiei](#), Plângerea nr. 124/2016, decizia pe fond din 6 decembrie 2019, alin. (109)

2514 [Cauza Association internationale Autisme-Europe \(AIAE\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 13/2000, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (52)

2515 [Trustul pentru Drepturi Egale împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 121/2016, decizia pe fond din 16 octombrie 2018, alin. (80)

2516 [Cauza Association internationale Autisme-Europe \(AIAE\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 13/2000, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (52)

2517 [Cauza Association internationale Autisme-Europe \(AIAE\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 13/2000, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (52)

2518 [Cauza Confédération française démocratique du travail \(CFDT\) împotriva Franței](#), Plângerea nr. 50/2008, decizia pe fond din 9 septembrie 2009, alin. (39)

2519 [Cauza Centrul de Promovare a Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități Mintale \(MDAC\) împotriva Bulgariei](#), Plângerea nr. 41/2007, decizia pe fond din 3 iunie 2008, alin. (52)

2520 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

2521 [Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale adoptată la 24 martie 2021](#)

ARTICOLUL F - DEROGĂRI ÎN CAZ DE RĂZBOI SAU DE PERICOL PUBLIC

- 1. În timp de război sau în alte situații de pericol public care amenință viața națiunii, orice parte poate lua măsuri de derogare de la obligațiile care îi revin în temeiul prezentei Carte, în măsura strict prevăzută de exigențele situației, cu condiția ca aceste măsuri să nu fie incompatibile cu celelalte obligații care îi revin în temeiul dreptului internațional.**
- 2. Orice parte care s-a prevalat de acest drept de derogare, informează pe deplin, într-un interval de timp rezonabil, Secretarul General al Consiliului Europei cu privire la măsurile luate și la motivele acestora. De asemenea, aceasta informează Secretarul General atunci când aceste măsuri au încetat să mai fie aplicate și când dispozițiile Cartei pe care le-a acceptat sunt din nou pe deplin puse în executare.**

Până în prezent, niciun stat parte nu a pus în aplicare articolul F.

În cazul în care un stat parte ar invoca articolul F din Cartă „în caz de război sau de pericol public”, acest lucru ar permite statului în cauză să ia măsuri care derogă de la obligațiile sale, în măsura strict necesară pentru cerințele situației.²⁵²²

În cazul în care restricțiile impuse la eliberarea din forțele armate în timpul unei perioade de urgență sunt prevăzute de lege cu suficientă claritate, urmăresc un scop legitim și pot fi considerate necesare într-o societate democratică din motive de securitate națională, Comitetul consideră că situația este compatibilă cu Carta.²⁵²³

În ciuda gravității și a impactului său profund, pandemia Covid-19 nu a fost considerată de statele părți ca fiind o urgență publică de natură să justifice derogări de la drepturile prevăzute în Cartă, în conformitate cu articolul F.²⁵²⁴ Niciun stat parte nu a considerat necesar să se folosească de posibilitatea de a deroga de la obligațiile ce îi revin în temeiul Cartei, astfel cum prevede articolul F din Cartă.²⁵²⁵ Ca atare, toate statele părți trebuie să respecte pe deplin obligațiile care le revin în temeiul Cartei.²⁵²⁶

ARTICOLUL G - RESTRICȚII

- 1. Drepturile și principiile enunțate în Partea I, atunci când vor fi efectiv aplicate, și exercitarea efectivă a acestor drepturi și principii, așa cum este prevăzut în Partea a II-a, nu vor putea face obiectul unor restricții sau limitări nespecificate în Părțile I și a II-a, cu excepția celor prescise prin lege și care sunt necesare, într-o societate democratică, pentru a garanta respectarea drepturilor și libertăților altora sau pentru a proteja ordinea publică, securitatea națională, sănătatea publică sau bunele moravuri.**
- 2. Restricțiile permise în cadrul prezentei Carte și obligațiile recunoscute în aceasta nu pot fi aplicate decât în scopul pentru care au fost prevăzute.**

Articolul G din Carta revizuită (care corespunde și se aplică, în același mod, ca articolul 31 din Carta din 1961) dă posibilitatea statelor părți de a restricționa drepturile consacrate în Cartă.²⁵²⁷ Acesta prevede condițiile în care sunt permise restricțiile privind exercitarea drepturilor prevăzute de Cartă.²⁵²⁸ Această dispoziție corespunde celui de-al doilea alineat al articolelor 8-11 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.²⁵²⁹

2522 Cauza Organizația Europeană a Asociațiilor și Sindicatelor Militare (EUROMIL) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 164/2018, decizia pe fond din 21 octombrie 2020, alin. (61)

2523 Cauza Organizația Europeană a Asociațiilor și Sindicatelor Militare (EUROMIL) împotriva Irlandei, Plângerea nr. 164/2018, decizia pe fond din 21 octombrie 2020, alin. (63)

2524 Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale

2525 Declarație privind Covid-19 și drepturile sociale

2526 Declarație privind Covid-19 și drepturile sociale

2527 Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (83)

2528 Cauza *Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur (SAGES)* împotriva Franței, Plângerea nr. 26/2004, decizia pe fond din 15 iunie 2005 alin. (31)

2529 Cauza *Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur (SAGES)* împotriva Franței, Plângerea nr. 26/2004, decizia pe fond din 15 iunie 2005 alin. (31)

Ea nu poate conduce la o încălcare ca atare.²⁵³⁰ Totuși, această dispoziție trebuie luată în considerare atunci când se evaluează temeinicia plângerii cu privire la un articol de fond al Cartei.²⁵³¹

Având în vedere gravitatea consecințelor unei restrângeri a acestor drepturi, în special pentru cei mai vulnerabili membri ai societății, articolul G stabilește condiții prelabile specifice pentru aplicarea unor astfel de restricții.²⁵³² În plus, ca o excepție aplicabilă numai în circumstanțe extreme, restricțiile prevăzute la articolul G trebuie interpretate, în mod restrictiv.²⁵³³

Restricțiile trebuie să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie necesare într-o societate democratică pentru urmărirea scopului respectiv.²⁵³⁴ Orice restricție trebuie să răspundă unei necesități sociale urgente și să fie măsura cea mai puțin restrictivă din punctul de vedere al impactului său asupra drepturilor prevăzute de Cartă dintre cele susceptibile de a atinge scopul urmărit.²⁵³⁵

(1) prevăzute de lege

Măsurile restrictive trebuie să aibă un temei juridic clar, adică trebuie să fi fost aprobate de un organ legislativ democratic și trebuie să urmărească unul dintre scopurile legitime definite la articolul G.²⁵³⁶ Acestea trebuie să îndeplinească, de asemenea, cerințele de precizie și previzibilitate.²⁵³⁷

(2) să urmărească un scop legitim, și anume protecția drepturilor și libertăților altora, a interesului public, a securității naționale, a sănătății sau a moralei publice

Deși, într-o societate democratică, revine în principiu legiuitorului să legitimizeze și să definească interesul public prin stabilirea unui echilibru echitabil între nevoile tuturor membrilor societății și deși, din punctul de vedere al Cartei, acesta dispune de o marjă de apreciere în acest sens, aceasta nu înseamnă că legiuitorul este total liber de orice constrângeri în luarea deciziilor sale.²⁵³⁸ Obligațiile asumate în temeiul Cartei nu pot fi abandonate fără garanții corespunzătoare ale unui nivel de protecție care să fie încă adecvat pentru satisfacerea nevoilor sociale de bază.²⁵³⁹

Este de competența legiuitorului național să găsească un echilibru între preocupările pentru bugetul public și imperativul de a proteja, în mod adecvat, drepturile sociale.²⁵⁴⁰

Statele nu se pot dezbăra de obligațiile ce le revin prin cedarea puterii de a defini ce este de interes public, unor instituții externe.²⁵⁴¹

(3) necesare într-o societate democratică pentru urmărirea acestor scopuri.

Restricțiile trebuie adoptate numai ca răspuns la o „nevoie socială urgentă”.²⁵⁴²

2530 *Cauza Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur (SAGES) împotriva Franței*, Plângerea nr. 26/2004, decizia pe fond din 15 iunie 2005 alin. (31)

2531 *Cauza Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur (SAGES) împotriva Franței*, Plângerea nr. 26/2004, decizia pe fond din 15 iunie 2005 alin. (33)

2532 *Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (83)

2533 *Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (83)

2534 *Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (38)

2535 *Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale*

2536 *Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017 alin. (83)

2537 *Declarația privind Covid-19 și drepturile sociale*

2538 *Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (83)

2539 *Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (85)

2540 *Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (85)

2541 *Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (87)

2542 *Cauza Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (83)

La transpunerea măsurilor restrictive în legislația națională, actele juridice trebuie să asigure proporționalitatea între scopurile urmărite și consecințele negative ale acestora asupra exercitării drepturilor sociale.²⁵⁴³ Prin urmare, chiar și în circumstanțe extreme, măsurile restrictive instituite trebuie să fie adecvate pentru atingerea scopului urmărit, nu pot depăși ceea ce este necesar pentru atingerea acestui scop, pot fi aplicate numai în scopul pentru care au fost prevăzute și trebuie să mențină un nivel de protecție care este adecvat.²⁵⁴⁴

În plus, autoritățile trebuie să efectueze o analiză aprofundată de echilibrare a efectelor măsurilor legislative, în special a impactului posibil al acestora asupra celor mai vulnerabile grupuri de pe piața forței de muncă, precum și o consultare reală cu cei mai afectați de aceste măsuri.²⁵⁴⁵

ARTICOLUL H - RELAȚII ÎNTRE CARTĂ ȘI DREPTUL INTERN SAU ACORDURILE

Prevederile prezentei Carte nu vor aduce atingere dispozițiilor dreptului intern și ale tratatelor, convențiilor sau acordurilor bilaterale sau multilaterale care sunt sau vor intra în vigoare și care acordă un tratament mai favorabil persoanelor protejate.

Comitetul interpretează Carta prin prisma normelor prevăzute în Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor, din 23 mai 1969, printre care articolul 31 alin. (3) lit. c), care indică faptul că trebuie să se țină seama de „orice norme relevante de drept internațional aplicabile în relațiile dintre părți”.²⁵⁴⁶ Într-adevăr, Carta nu poate fi interpretată în vid.²⁵⁴⁷ Carta trebuie interpretată, în măsura în care este posibil, în armonie cu alte norme de drept internațional din care face parte.²⁵⁴⁸

Conform articolului H, Carta nu aduce atingere dispozițiilor tratatelor multilaterale, în temeiul cărora persoanelor protejate li s-ar acorda un tratament mai favorabil.²⁵⁴⁹

Comitetul nu are nici competența de a evalua conformitatea situațiilor naționale cu o directivă a Uniunii Europene și nici de a evalua conformitatea unei directive cu Carta socială europeană.²⁵⁵⁰

Atunci când statele membre ale Uniunii Europene convin asupra unor măsuri obligatorii sub formă de directive care se referă la chestiuni care intră în sfera de competență a Cartei sociale europene, acestea trebuie - atât la elaborarea textului în cauză, cât și la transpunerea acestuia în dreptul intern - să țină seama pe deplin de angajamentele pe care și le-au asumat la ratificarea Cartei sociale europene.²⁵⁵¹ În ultimă instanță, este de competența Comitetului să evalueze conformitatea unei situații naționale cu Carta, inclusiv atunci când transpunerea unei directive a Uniunii Europene în dreptul intern poate afecta punerea în aplicare corespunzătoare a Cartei.²⁵⁵²

2543 *Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (87)

2544 *Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (87)

2545 *Confederația Generală a Muncii din Grecia (GSEE) împotriva Greciei*, Plângerea nr. 111/2014, decizia pe fond din 23 martie 2017, alin. (90)

2546 *Cauza Defence for Children International (DCI) împotriva Olandei*, Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (35)

2547 *Cauza Defence for Children International (DCI) împotriva Olandei*, Plângerea nr.47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (35)

2548 *Cauza Defence for Children International (DCI) împotriva Olandei*, Plângerea nr.47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (35)

2549 *Cauza Conferința Bisericilor Europene (CBE) împotriva Olandei*, Plângerea nr. 90/2013, decizia pe fond din 1 iulie 2014 alin. (68)-(69)

2550 *Cauza Confédération générale du travail (CGT) împotriva Franței*, Plângerea nr. 55/2009, decizia pe fond din 23 iunie 2006, alin. (33)

2551 *Cauza Confédération générale du travail (CGT) împotriva Franței*, Plângerea nr. 55/2009, decizia pe fond din 23 iunie 2006, alin. (33)

2552 *Confédération générale du travail (CGT) împotriva Franței*, Plângerea nr. 55/2009, decizia pe fond din 23 iunie 2006, alin. (33), a se vedea, de asemenea *Cauza Syndicat de défense des fonctionnaires împotriva Franței*, Plângerea nr. 73/2011, decizia pe fond din 12 septembrie 2012, alin. (29)

Ori de câte ori trebuie să evalueze situații în care statele părți iau în considerare sau sunt obligate de textele juridice ale Uniunii Europene, Comitetul va examina, de la caz la caz, dacă respectarea drepturilor garantate de Cartă este asigurată în dreptul intern.²⁵⁵³

ARTICOLUL I - PUNEREA ÎN APLICARE A ANGAJAMENTELOR ASUMATE

1. Fără a aduce atingere mijloacelor de punere în aplicare prevăzute în aceste articole, dispozițiile relevante ale articolelor 1-31 ale Părții a II-a din prezenta Cartă sunt puse în aplicare prin:

- a) legislație sau reglementare;**
- b) convenții încheiate între patroni sau organizații patronale și organizații ale lucrătorilor;**
- c) o combinație a acestor două metode;**
- d) alte mijloace corespunzătoare.**

Articolul I prevede mijloacele de punere în aplicare a diferitelor dispoziții ale Cartei.²⁵⁵⁴ Prin urmare, acesta nu poate conduce, ca atare, la o încălcare.²⁵⁵⁵ Totuși, acesta trebuie luat în considerare atunci când se examinează conformitatea situațiilor naționale cu orice dispoziție de fond a Cartei.²⁵⁵⁶

Mijloacele de îndeplinire a obligațiilor prevăzute de Cartă sunt lăsate la discreția statelor părți, care sunt libere să utilizeze toate metodele menționate mai sus.

Cu toate acestea:

- ▶ nu este suficient ca o lege să existe și să fie în conformitate cu principiile Cartei pentru ca situația să fie conformă; legea trebuie, de asemenea, să fie aplicată în practică;²⁵⁵⁷
- ▶ în cazul în care există o îndeplinire prin convenții colective sau de către autoritățile naționale, revine statului sarcina de a se asigura că drepturile consacrate în Cartă sunt respectate: Statele părți trebuie să se asigure că aceste acorduri nu contravin obligațiilor asumate, fie prin normele pe care astfel de acorduri le conțin, fie prin procedurile de punere în aplicare a acestora.²⁵⁵⁸

Atunci când realizarea unuia dintre drepturile în cauză este excepțional de complexă și deosebit de costisitoare de rezolvat, un stat parte trebuie să ia măsuri care să îi permită să atingă obiectivele Cartei într-un termen rezonabil, cu progrese măsurabile și într-o măsură compatibilă cu utilizarea maximă a resurselor disponibile.²⁵⁵⁹ În astfel de cazuri, un stat parte trebuie să ia măsuri care să îi permită să atingă obiectivele Cartei într-un termen rezonabil, cu progrese măsurabile și într-o măsură compatibilă cu utilizarea maximă a resurselor disponibile. Statele părți trebuie să fie deosebit de atente la impactul pe care alegerile lor îl vor avea asupra grupurilor cu vulnerabilități sporite, precum și asupra altor persoane afectate, inclusiv, în special, asupra familiilor acestora, asupra cărora cade cea mai grea povară în cazul unor deficiențe instituționale.²⁵⁶⁰

2553 *Cauza Confédération générale du travail (CGT) împotriva Franței*, Plângerea nr. 55/2009, decizia pe fond din 23 iunie 2006, alin. (38)

2554 *Cauza Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur (SAGES) împotriva Franței*, Plângerea nr. 26/2004, decizia pe fond din 15 iunie 2005 alin. (32)-(33)

2555 *Cauza Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur (SAGES) împotriva Franței*, Plângerea nr. 26/2004, decizia pe fond din 15 iunie 2005 alin. (32)-(33)

2556 *Cauza Syndicat des Agrégés de l'Enseignement Supérieur (SAGES) împotriva Franței*, Plângerea nr. 26/2004, decizia pe fond din 15 iunie 2005 alin. (32)-(33)

2557 *Cauza Comisia Internațională a Juriștilor împotriva Portugaliei*, Plângerea nr. 1/1998, decizia pe fond din 9 septembrie 1999, alin. (32)

2558 *Cauza Confederația Întreprinderilor Suedeze împotriva Suediei*, Plângerea nr. 12/2002, decizia pe fond din 15 mai 2003, alin. (27)-(28)

2559 *Cauza Asociația Internațională Autism Europa împotriva Franței*, Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (53)

2560 *Cauza Asociația Internațională Autism Europa împotriva Franței*, Plângerea nr. 13/2002, decizia pe fond din 4 noiembrie 2003, alin. (53)

2. Respectarea angajamentelor care decurg din dispozițiile alineatelor (1), (2), (3), (4), (5) și (7) din articolul 2, articolul 7 alin. (4), (6) și (7), articolul 10 alin. (1), (2), (3) și (5) și articolele 21 și 22 din Partea a II-a a prezentei Carte se consideră ca fiind efectivă dacă dispozițiile sunt aplicate, în conformitate cu alineatul (1) din prezentul articol, marii părți a lucrătorilor în cauză.

Pentru dispozițiile enumerate mai sus, situația este considerată a fi în conformitate atunci când dreptul consacrat este exercitat de cel puțin 80% dintre lucrători.²⁵⁶¹ Cu toate acestea:

- 1) orice lege care nu îndeplinește criteriile de mai sus și care este potențial aplicabilă tuturor lucrătorilor, încalcă articolul I alin. (2), chiar dacă aceasta afectează mai puțin de 20% dintre lucrători, în practică,²⁵⁶²
- 2) aplicarea articolului I nu poate da naștere unei situații în care un număr mare de persoane care formează o anumită categorie sunt excluse, în mod deliberat, din domeniul de aplicare a unei dispoziții legale.²⁵⁶³

²⁵⁶¹ Concluziile XVIII-1 (2006), Croația, articolul 2 alin. (2);

²⁵⁶² Concluziile XIV-2 (1998), Belgia

²⁵⁶³ Cauza *Confédération Française de l'Encadrement CFE-CGC împotriva Franței*, Plângerea nr. 9/2000, decizia pe fond din 16 noiembrie 2001, alin. (39)-(41).

ANEXĂ: DOMENIUL DE APLICARE PERSONAL AL CARTEI

Principala referință este Anexa la Cartă privind domeniul de aplicare a acesteia în ceea ce privește persoanele protejate. Alineatul 1, sub-alineatul 1 prevede că articolele 1-17 și 20-31 „nu includ străinii decât în măsura în care sunt cetățeni ai altor părți care își au reședința legală sau lucrează în mod regulat pe teritoriul părții respective”. Această normă stă „sub rezerva prevederilor art. 12, paragraful 4 și art. 13, paragraful 4” și trebuie interpretată „în lumina dispozițiilor articolelor 18 și 19”. Alineatul (2) prevede că „prezentă interpretare nu exclude acordarea drepturilor analoge și altor persoane de către una dintre părți”.

DREPTURI PENTRU CETĂȚENII ALTOR PĂRȚI PREZENȚI ÎN MOD LEGAL

General

Odată cu ratificarea Cartei, statele părți se angajează să aplice dispozițiile pe care le-au acceptat cetățenilor lor și „cetățenilor altor state părți, având drept de ședere legală sau care lucrează în mod regulat pe teritoriul statului parte în cauză” (Anexă). Prin urmare, cetățenii străini trebuie să îndeplinească trei condiții pentru a beneficia de drepturile prevăzute în Cartă, în aceleași condiții ca și cetățenii:

- 1) să fie cetățeni ai uneia dintre părțile la Cartă sau la Carta revizuită;
- 2) să fie rezidenți legali, cu alte cuvinte să aibă autorizația de a intra și de a locui pe teritoriul statului;
- 3) și/sau să lucreze în mod regulat, cu alte cuvinte să fie autorizați să intre și să lucreze pe teritoriul statului.

Carta nu acordă străinilor niciun drept de intrare și cu atât mai puțin libertatea de circulație, pe teritoriul altor părți. Cu toate acestea, ea impune statelor părți să aplice o politică flexibilă în materie de imigrație față de cetățenii altor părți, prin liberalizarea reglementărilor care guvernează angajarea lucrătorilor străini (articolul 18 alin. (1)-(3) și prin facilitarea reîntregirii familiei (articolul 19 alin. (6)).

Cazuri specifice

Anumite drepturi prevăzute în Cartă nu sunt incluse în lista anexată a celor pe care statele părți trebuie să le aplice fără discriminare pe bază de naționalitate, nu numai pentru simplul motiv că străinii sunt singurii beneficiari ai acestor drepturi, ci și pentru că, în anumite privințe, dispozițiile relevante extind cercul beneficiarilor dincolo de cetățeni și străini, astfel cum sunt definiți în Anexă:

- ▶ articolul 12 alin. (4) se referă la securitatea socială a „cetățenilor celorlalte părți”. Acest lucru impune statelor părți să se asigure nu numai că străinii care fac obiectul Anexei au dreptul la un tratament egal și la exportul anumitor prestații de securitate socială, ci și că străinii care nu mai sunt rezidenți în țara respectivă, dar care anterior au fost rezidenți legali sau au lucrat în mod regulat în țara respectivă, își păstrează drepturile de securitate socială dobândite în temeiul legislației țării respective;
- ▶ articolul 13 alin. (4) oferă un drept specific la asistență străinilor cu cetățenia unei părți la Cartă, care se află, în mod legal, pe teritoriul unui alt stat, dar care nu își au reședința sau nu lucrează în statul respectiv. Acest lucru se poate aplica, de exemplu, studenților sau turiștilor, și acordă acestor persoane dreptul la asistență socială temporară și la asistență medicală de urgență;
- ▶ articolul 18 acordă dreptul la exercitarea unei activități lucrative pe teritoriul celorlalte părți. Din însuși scopul acestei dispoziții - a se vedea mai sus - rezultă că persoanele în cauză sunt solicitante de permise de ședere și/sau de muncă și nu se află încă în țara în cauză;
- ▶ articolul 19 conține mai multe drepturi care se aplică, în mod specific, lucrătorilor migranți și familiilor acestora, cum ar fi dreptul la reîntregirea familiei și la garanții procedurale, în caz de expulzare, precum și dreptul la învățarea limbii țării gazdă și a limbii materne.

EXCLUDEREA CETĂȚENILOR STRĂINI DIN ALTE ȚĂRI ȘI/SAU A CELOR AFLAȚI ÎN SITUAȚIE ILEGALĂ

O consecință a definiției pozitive a persoanelor protejate din Anexă este că anumite persoane sunt, teoretic, excluse din domeniul de aplicare al Cartei:

Străinii care nu au cetățenia unui stat parte la Cartă

În principiu, acestea nu sunt acoperite de Cartă.

În 2004, Comitetul a reamintit posibilitatea de a extinde protecția oferită de Cartă la cetățenii străini ai statelor care nu sunt părți la aceasta²⁵⁶⁴. Comitetul și-a bazat argumentul pe însăși Anexa care stipulează că părțile pot extinde aplicarea Cartei și la alte persoane decât cele vizate de Anexă. În mod specific, Comitetul a declarat că „Părțile la Cartă (în versiunea sa din 1961 și în versiunea revizuită din 1996) au garantat străinilor, care nu sunt acoperiți de Cartă, drepturi identice sau inseparabile de cele ale Cartei, prin ratificarea tratatelor privind drepturile omului - în mod special, Convenția Europeană a Drepturilor Omului - sau prin adoptarea de norme interne, fie constituționale, legislative sau de altă natură, fără a face distincție între persoanele menționate, în mod explicit, în Anexă și alți non-cetățeni. Procedând astfel, părțile și-au asumat aceste obligații.”

Cu toate acestea, după ce a enunțat principiul, Comitetul a adăugat că aceste obligații „nu intră, în principiu, în sfera de aplicare a funcțiilor sale de supraveghere”. Comitetul a precizat că nu exclude „că punerea în aplicare a anumitor dispoziții ale Cartei ar putea, în anumite situații specifice, să impună o egalitate totală de tratament între cetățeni și străini, indiferent dacă aceștia sunt sau nu cetățeni ai statelor membre, parte la Cartă”.

O excepție semnificativă de la primul grup de persoane excluse este prevăzută, în mod expres, la punctul 2 din Anexă, și anume:

- ▶ refugiații: Statele părți trebuie să acorde refugiaților, astfel cum sunt definiți în Convenția de la Geneva din 1951 privind statutul refugiaților și care se află, în mod legal, pe teritoriul lor, un tratament cât mai favorabil posibil și, în orice caz, nu mai puțin favorabil decât cel prevăzut de Convenție.²⁵⁶⁵
- ▶ apatrizii, astfel cum sunt definiți în Convenția de la New York din 1954 privind statutul apatrizilor.²⁵⁶⁶

Această excepție nu confirmă, pur și simplu, obligațiile statelor părți în temeiul acestor convenții în ceea ce privește tratamentul egal pentru refugiați și apatrizi, ci invită, de asemenea, părțile să meargă mai departe, oferindu-le un tratament cât mai favorabil posibil.

Străini aflați în situație ilegală²⁵⁶⁷

Restrângerea domeniului de aplicare personal inclusă în Anexă nu trebuie interpretată ca privând străinii care intră în categoria migranților aflați în situație ilegală de protecția celor mai elementare drepturi consacrate în Cartă sau ca afectându-le drepturile fundamentale, cum ar fi dreptul la viață sau la integritate fizică sau dreptul la demnitate umană.^{2568, 2569}

Dincolo de litera alineatului (1) din Anexă, restricția privind domeniul de aplicare personal trebuie interpretată cu bună-credință în conformitate cu sensul obișnuit care trebuie dat termenilor tratatului în contextul lor și prin prisma obiectului și scopului acestuia și în armonie cu alte norme relevante și aplicabile ale dreptului internațional (Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor, 23 mai 1969, articolul 31 alineatele (1) și (3), inclusiv, în primul rând, normele imperative de drept internațional general (*jus cogens*), care prevalează asupra tuturor celorlalte norme internaționale și de la care nu este permisă nicio derogare (Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor, 23 mai 1969, articolul 53).²⁵⁷⁰

2564 Concluziile 2004, Declarația de interpretare

2565 Concluziile 2015, Declarația de interpretare: drepturile refugiaților în temeiul Cartei

2566 Concluziile 2013, Declarația de interpretare privind drepturile apatrizilor în temeiul Cartei

2567 Cauza Defence for Children International (DCI) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (28)-(39)

2568 Cauza Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului împotriva Franței, *ibid.*, alin. (30) și (31)

2569 Cauza Defence for Children International împotriva Olandei, Plângerea nr. 47/2008, *ibid.* (19)

2570 Cauza Defence for Children International (DCI) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (29)

Carta este un tratat privind drepturile omului care vizează punerea în aplicare la nivel european, ca o completare a Convenției Europene a Drepturilor Omului, a drepturilor garantate tuturor ființelor umane prin Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948. Scopul Cartei, ca instrument viu dedicat valorilor demnității, egalității și solidarității, este de a da viață și sens în Europa drepturilor sociale fundamentale ale tuturor ființelor umane.²⁵⁷¹ Tocmai prin prisma acestei constatări, la interpretarea Cartei trebuie adoptată o abordare teleologică, adică este necesar să se caute interpretarea tratatului care este cea mai potrivită pentru a realiza scopul și a atinge obiectul acestui tratat, nu cea care ar restrânge obligațiile părților în cea mai mare măsură posibilă.²⁵⁷²

Restrângerea sferei personale, inclusă la punctul 1 din Anexă, nu trebuie interpretată astfel încât să priveze străinii aflați în situație de migrație ilegală de protecția celor mai elementare drepturi consacrate în Cartă sau să le afecteze drepturile fundamentale, cum ar fi dreptul la viață sau la integritate fizică, sau demnitatea umană.²⁵⁷³

În ceea ce privește copiii aflați într-o situație de migrație ilegală pe teritoriul unui stat parte (fie însoțiți, fie neînsoțiți), alineatul (1) din Anexă nu trebuie interpretat astfel încât să expună acești copii la o atingere gravă a drepturilor lor fundamentale din cauza neîndeplinirii obligației de a garanta drepturile sociale consacrate în Cartă.²⁵⁷⁴

Aplicarea dispozițiilor Cartei în cazul migranților străini aflați în situație ilegală (inclusiv a copiilor însoțiți sau neînsoțiți) este cu totul excepțională și nu se aplică tuturor dispozițiilor Cartei. O astfel de aplicare se justifică numai în cazul în care excluderea străinilor aflați în situație de migrație ilegală de la protecția oferită de Cartă ar avea consecințe extrem de grave pentru drepturile lor fundamentale (cum ar fi dreptul la viață, la păstrarea demnității umane, la integritate psihică și fizică și la sănătate) și, în consecință, ar plasa străinii în cauză într-o situație inacceptabilă, în ceea ce privește exercitarea acestor drepturi, în comparație cu situația cetățenilor și a străinilor aflați în situație de ședere legală.²⁵⁷⁵

Exemple:

- ▶ Sănătate: O legislație sau o practică ce refuză dreptul la asistență medicală cetățenilor străini, pe teritoriul unui stat parte, chiar dacă aceștia se află acolo, în mod ilegal, este contrară Cartei.²⁵⁷⁶
- ▶ Copii: Articolul 17 din Cartă^{2577, 2578}, în special alineatul (1), prevede că statele părți trebuie să îndeplinească obligații pozitive privind cazarea, îngrijirea de bază și protecția copiilor și a tinerilor. Nerespectarea acestor obligații reprezintă o amenințare gravă la adresa exercitării celor mai fundamentale drepturi ale acestora, cum ar fi dreptul la viață, la integritate psihologică și fizică și la respectarea demnității umane.²⁵⁷⁹

2571 Cauza Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului împotriva Franței, Plângerea nr. 14/2003, decizia pe fond din 8 septembrie 2004, alin. (27) și (29)

2572 Cauza Organizația Mondială împotriva Torturii împotriva Irlandei, Plângerea nr. 18/2003, decizia pe fond din 7 decembrie 2004, alin. (60)

2573 Comitetul european privind acțiuni prioritare la nivel național pentru copil și familie (EUROCEF) împotriva Franței, Plângerea nr. 114/2015, decizie pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (49)-(57); cauza Defence for Children International (DCI) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (28)-(39); cauza Defence for Children International (DCI) împotriva Olandei, Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (34)-(38), (46)-(48); cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond 26 ianuarie 2021, alin. (75).

2574 Comitetul european privind acțiuni prioritare la nivel național pentru copil și familie (EUROCEF) împotriva Franței, Plângerea nr. 114/2015, decizia pe fond din 24 ianuarie 2018, alin. (55); cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (75).

2575 Cauza Defence for Children International (DCI) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (35); cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond 26 ianuarie 2021, alin. (76).

2576 Cauza Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului împotriva Franței, Plângerea nr. 14/2003, decizia pe fond din 8 septembrie 2004, alin. (30)-(32).

2577 Cauza Federația Internațională a Ligilor pentru Drepturile Omului împotriva Franței, Plângerea nr. 14/2003, decizia pe fond din 8 septembrie 2004, alin. (30)-(32).

2578 Cauza Defence for Children International împotriva Olandei, Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (34)-(38).

2579 Cauza Defence for Children International (DCI) împotriva Belgiei, Plângerea nr. 69/2011, decizia pe fond din 23 octombrie 2012, alin. (82).

- ▶ Copii: Articolul 31 alin. (2) (prevenirea și reducerea lipsei de adăpost)²⁵⁸⁰: dreptul la adăpost este strâns legat de dreptul la viață și este esențial pentru respectarea demnității umane a fiecărei persoane. Dacă toți copiii sunt vulnerabili, cei crescuți pe străzi sunt plasați într-o situație de neajutorare totală. Prin urmare, copiii ar fi afectați, în mod negativ, de refuzul dreptului la adăpost.

În schimb, Comitetul a susținut anterior că copiii aflați într-o situație de migrație ilegală pe teritoriul unui stat parte nu intră în domeniul de aplicare personal al articolului 31 alin. (1) (dreptul la o locuință adecvată). Procedând astfel, Comitetul a declarat că obiectivele politicii de imigrare a statelor și obligațiile lor în materie de drepturi ale omului nu ar fi reconciliate dacă copiilor, indiferent de statutul lor de rezidență, le-ar fi refuzată îngrijirea de bază, iar condițiile intolerabile de viață ale acestora ar fi ignorate.²⁵⁸¹

Cu toate acestea, articolul 31 alin. (1), care garantează dreptul la o locuință adecvată sub forma unei locuințe pe termen lung/permanente și nu a unui adăpost temporar, se aplică copiilor solicitanți de azil și refugiați. Acestor copii, în măsura în care prezența lor pe teritoriu nu poate fi considerată neregulamentară, trebuie să li se ofere fie o locuință pe termen lung adaptată circumstanțelor lor, fie o locuință de un standard corespunzător, într-un termen rezonabil.²⁵⁸²

2580 Cauza Defence for Children International (DCI) împotriva Olandei, Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (41)-(45).

2581 Cauza Defence for Children International (DCI) împotriva Olandei, Plângerea nr. 47/2008, decizia pe fond din 20 octombrie 2009, alin. (46)-(48).

2582 Cauza Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE) împotriva Greciei, Plângerea nr. 173/2018, decizia pe fond din 26 ianuarie 2021, alin. (85)

Carta Socială Europeană, adoptată în 1961 și revizuită în 1996, este corespondenta Convenției Europene a Drepturilor Omului, în domeniul drepturilor economice și sociale. Ea garantează un spectru larg de drepturi ale omului, cu privire la locurile de muncă, locuințe, sănătate, educație, protecție socială și bunăstare socială.

Niciun alt instrument legal la nivel pan-european nu prevede o astfel de protecție extinsă și completă a drepturilor sociale ca aceea prevăzută de Cartă.

De aceea, Carta este considerată drept Constituția socială a Europei și reprezintă o componentă esențială a arhitecturii drepturilor omului de pe continent.

www.coe.int/socialcharter
[@social_charter](https://twitter.com/social_charter)

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 46 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE